

M Jacobi de Chateaux Collegium

Vocabularius Juris Vtriusq;

Vocabularius vtriusqz iuris.

Prologus

Vocabulari⁹ iuris vtriusq̃ tam canonici q̃ ciuilis Incipit feliciter

Voniam iuri operã dare turũ prius nosse oportet vñ nomẽ iuris descẽdat. ff. de iusti. ⁊ iure. l. j in pn. etiã vt ait pbs. j. Ethi. qui ꝟtutes vocabuloꝝ ignorãt de facili paralogisant. i. decipiunt Nisi em̃ nomẽ rei scieris cognitio rerũ perit. ꝺm Isi. Turpe etiã videt patricio ⁊ nobili viro ⁊ cãs perorãti ius in quo versatur ignorare. ff. de ori. iu. l. ij. §. mucij audito res. ꝟsi. nam cũ dixissem. ⁊ de here. cũ ex iniuncto. xxxviij. di. sedulo. Ex qbus oibus habet q nemo debet ignorare sciẽtiã in q̃ versat. Qd attendens legislator Vulpian⁹ dicit. Bene est ꝑusq̃ ad verborũ interpretationẽ ꝑueniam⁹ pauca de ipius significatõne tituli referre. ff. si cer. pe. l. j. Idcirco quorũdã terminoꝝ q̃ in iure vtroq̃ maxime frequentant necessariũ fore duxi descriptiones ⁊ significationes clari⁹ exponẽ tã in summis Azo. ⁊ Gof. q̃ aliunde collectoꝝ ꝓpter iuuenes maxime iuris vtriusq̃ alũnos. Et hoc breui alphabeti ordine vt eo melius memorie cõmendent. ⁊ tanto citius inueniant pstringendo. etiã cũ allegatiõibus in locis suis. vt in iure modicũ pfecti p ignota minime ꝓcedẽtes. his ꝯgnitis ꝑncipijs ⁊ terminorũ significationibus accessum faciliorẽ habeant ad vtriusq̃ iuris noticiã. q2 oim habere memoriã ⁊ in nullo penit⁹ errare potius est diuinitatis q̃ hũanitat. C. de ve. iur. enu. l. ij. §. si qd aũt. ꝟsi. q2 oim. Et no. Bern. de rescrip. c. cũ adeo. i glo. j. de cõfir. vti. vel inuti. c. porrecta. in glo. ij. Et si lectori aliqua vocabula occurrerint quoꝝ expositio hic non inueniat de hoc nõ miretur. quia nec omniũ memoria potuit occurrere. Et primo

De A

a Quãdo facit separatõ ⁊ qñ icludit ⁊ qñ excludit. no. Jo. an. de pbẽ. ca. statutũ. li. vj. ⁊ arch. ꝺ elec. c. j. eo. li. Et a ⁊ ab in siki no. archi. xxxj. di. alik. Et de a. i. c. potuit. de do. ⁊ ꝯtu. Etiã a ⁊ ab denotant separationẽ. C. de nupti. l. a caligato. ⁊ ibi p Cy. in glo. iij. l. ordinata. ff. ꝺ duo. re. ⁊. l. si ex duobus. vbi tex. cum glo. ff. de act. emp. l. iij. §. fi. Item a vel ab est dictio significatiua ꝑmi termini a q̃. sic dictõ vsq̃ termini ad quẽ. Hunc aũt terminũ a quo significat exclusiue vel iclusiue. dẽ q̃ Bar. in. l. patron⁹. ff. de lega. iij. vnde a vel ab significat exclusiue. dicendo in statuto. a pulsu campane de sero nullus vadat p vicos sub pena tali. Nã hoc statutũ intelligit pulsata campana. Ideo si q̃s vadat qñ pulsat non incidit in penã. inclusiue. significat ibi a pulsu cãpane. de mane q̃sq̃ põt domũ exire. q2 statuẽs sic videt intellexisse ⁊c. Et vide pleni⁹ de istis dictionib⁹ p Jo. de ferra. in sua practica in forma capituli qñ testes ꝓducunt ad eternã rei memoriã.

Abauus est pater ꝓaui vel ꝓauie sicut ꝓauus est pater aui vel auie.

Abauia est mater ꝓaui vel ꝓauie. sic ꝓauia est mater aui vel auie. ꝺm Isi. ix. li. etbimo. ⁊ pleni⁹. ff. q̃ gra. l. iuriscõsul. §. quarto gradu. ⁊. §. tercio gradu.

Abauuncul⁹ est frater abauie ꝺm ysi.

Abamita est soror abaui. ff. de gra. l. ꝑalle. §. auunculus.

Abmatertera est soror abauie. De his terminis vide insti. de gra. §. tertio gradu.

Abnepos est filius neptis sicut nepos fili⁹ filij vel filie ꝺm ysi. li. ix. ethi.

Abneptis est filia nepotis vel neptis sicut nepꝭ filij vel filie filia. ꝺm ysi. vbi supra.

Abigere est a se expellere vel crimẽ abigeatus exercere vt sequit.

Abactor ꝺm ysi. li. x. ethi. est fur iumentoꝝ

2

vel pecudū quē vulgo vocamꝰ abigeuȝ.
Nā abigeꝰ est q̄ crimen abigeatꝰ cōmit
tit. ⁊ ꝓprie ille q̄ pecora alicuiꝰ a pascuis
⁊ armentis subducit abigendi studio. ⁊
hāc artē exercens vt ꝑ aliqđ signū qđ fa
cit ip̄a aīalia fugiant sepent ⁊ dispgant
⁊ ea sic recipiat. s. cū panno rubeo vl̄ ali
as oues q̄sdam ad nemora fugando vt
alius accipiat ⁊ depredet. Et est abigea
tus crimen capitale. C. de abigeis. l. vni
ca. Et maximus orator apud grecos de
mosthenes differētiā ponit inter furē et
abigeū. dicens ꝙ ille q̄ vnā solā pecudē
surripit fur est ⁊ vt fur coercebit. sed q̄
totum gregē subtrahit abigeus est ⁊ cri
men abigeatꝰ tenebit.
Ab intestato. i. sine testamento. insti. de he
re. q̄ ab inte. dese. in rubrica ⁊ in nigro.
Abduci est a veritate separi. vn̄ apl̄s. No/
lite abduci doctrinis variis ⁊ extraneis
xj. di. nolite. ⁊ ad hebre. c. xiij.
Abolitio est accusatōis institute ꝑemptio
vl̄ absolutio q̄ q̄s nomen aliciꝰ accusa
uit cū omni inscriptione iam facta in to
tū abolet remissa necessitate accusandi.
⁊ habet impetrari a principe vl̄ iudice
ab illo. s. q̄ aliquā accusationē istituerat
⁊ in ea se inscripserat. talis em̄ citra infa
miā desistere nō potest nisi absolutionē
impetrauerit. Sȝ qn̄ talis ipetrat ꝙ desi
stat ⁊ ꝙ illud qđ ꝑ accusationē inchoa/
tū erat deleat rite fit. Et est duplex abo/
litio. s. generalis ⁊ specialis. de generali
habet. C. de aboli. ge. l. vl. etiā. ff. de abo/
li. l. abolitio. Et ꝑ hāc eximit reꝰ ꝙ non
incidit in turpilianū si nō deferat accusa
tū. ff. de abo. cri. l. si interueniēte. Et si in
fra. xxx. dies. post abolitōnē generalē cā
ꝓposita nō pōt ꝓbari ad eam redire nō
pōt. C. de abo. ge. l. j.
Abortiuꝰ est puer vel alter fetꝰ an̄ debitū
tp̄s natꝰ. ⁊ đr īō sic ꝙ nō oriat ſ aboriat
⁊ excidat. ſm Isi. li. x. Et mł̄ier q̄ sic ab
ortit đr homicida occasionaliter. xxxij. q
ij. qđ ꝟo. ⁊ c. moyses. ⁊ lxxxij. di. si expo/
situs. Et paulꝰ noīat se abortiuū. j. Thi.
j. ⁊ xxiij. q. vj. in p̄nti. de cele. mis. c. cum
marthe. ꝟsi. sane. al's nō est homicida q̄
abortiuū ꝓcreat an̄ꝙ aīam accepit cor/
pori infusā vt est embrio. xxxij. q. ij. c. qđ
ꝟo nō formatū. ⁊ de homi. c. si aliq̄s. nec
talis ꝯtrahit irregularitatē q̄ ad ꝓmo/
tionē nisi interficiat hoīeȝ iā aīatū ꝺ ho
mi. c. sicut ex litterarū.
Aborsus require infra sub lr̄a h. c. si aliq̄s
Abpatruus. est frater abaui vel abauie.
Abre. i. sine cā. vt habet in. l. si q̄s seruo ꝑ/
suaserit. C. de fur. ⁊ de iudi. l. ꝯsentaneū.
Abrogare est destruere vl̄ delere ī toto. vn̄
đr lex abrogata qn̄ in toto est sublata vl̄
destructa. Sȝ derogat ei qn̄ in ꝑte tolli
tur vl̄ ei detrahit. ff. de ꝟ. sig. l. derogare
Et etiā abrogare interdū est addere ali/
quid. Et septē de causis aliq̄d abrogat
vt no. dis. iiij. §. h ⁊ si legibꝰ. p̄mo ꝯtra/
ria ꝯsuetudinē q̄ nota est p̄ncipi. dis. iiij
leges. ⁊. ff. de legi. ⁊ senatꝰ. l. de q̄bꝰ. scđo
ꝯtraria ꝯstitutiōe. dis. xxij. an̄ trienniuȝ.
Tertio cāe cessatione. di. lxj. c. neoficus.
Quarto locoꝝ varietate. dis. xxxj. aliter
Quinto nimio rigore canonis. xxxij. dis.
fraternitatis. Sexto si p̄cibꝰ occasioneȝ
malignandi habeat. xvj. q. j. legi. Septi
mo ꝓpter malū inde seq̄ns. dis. lxiij. veꝝ
Sed an abrogata lex possit allegari. vi
de glo. ꝟsi. q̄cūq̄ȝ. c. nouit. de iudi. Et q̄li
ter ppl's possit abrogare canonē quē cō/
dere nō pōt. Solutio ꝑ exp̄ssum cōsen/
sum pape de p̄ben. c. cū iā dudū. vl̄ đr cō
suetudo rōnabilis ⁊ p̄scripta etiā tollit.
de ꝯsue. c. fi. etiā sine scia p̄ncipis. qꝛ dif/
ficile esset eū oēs ꝯsuetudines scire vt in
glo. ꝟsi. abrogare. c. in istis. dis. iiij.
Absentia est quintuplex. ⁊ qn̄ quis obten
tu absentiarū in integrum restituat. vi/
de glo. l. fi. ff. de inte. restitu. Item absen
tiarū alia necessaria. alia ꝓbabilis. alia
honesta. siue voluntaria. Necessaria vt
cā reipublice vel de mandato principis
ꝓficiscenti subuenit ꝑ in integrū restitu
tionē. ff. ex q̄bus cau. ma. l. j. ⁊ l. necnon.
Absentia ꝓbabilis vt causa studioꝝ vl̄
mercature. vl̄ voluntaria vt ꝑegrinatio
nis. si ꝓcuratoreȝ nō dimisit absens nō

ita facile ſubuenit ei.vt.l. necnō ꝑalleg.
Sʒ abſens ꝯtumaciter nō audit.vt.C.
quo ap.non reci.l.j.

Abſens ꝓprie dr̄ q̄ eſt extra ꝓuīciā.vt. C.
de bon.au.iudi.poſſi.l.fi.§.vl.Tn̄ qn̄qꝫ
accipit ꝓ eo q̄ p̄ſens nō eſt eo loco vbi
petit.ff.de v̾.ſig.l.abſentem.Vn̄ abſens
multis capit modis. Primo ille dr̄ ab-
ſens q̄ aliū audire ⁊ intelligere nō pōt.
ſic capit ibi cū dr̄.ſtipulatio nō pōt fieri
inter abſentes.inſti.de inuti.ſtipu.§. itē
verboꝝ.Scd̄o abſens dr̄ q̄ nō eſt in ea-
dē ꝓuincia.vt.C.de long.tē.p̄ſcrip.l. fi.
Tertio abſens dr̄ vt hic ſequit teſtiū ꝓ
ductō nō pōt fieri ꝑte abſente ſivelit ad
eſſe.Et ſic dr̄ abſens q̄ nō videt ꝓduce
re vl̄ iurare teſtes vt.l.ſi qn̄. C.de teſti.
Quarto abſens eſt q̄ nō eſt ī domo. ſeu
reſpectu cui⁹ nunciādū eſt nouū op⁹.ff.
de no.oper.nūcia.l.de pupillo.§.ſi quis
Quinto dr̄ ille abſens q̄ faciliter nō pōt
ꝯueniri.vt qr̄ p̄ſente p̄ncipali fideiuſſor
nō pōt cōueniri ⁊ ita abſente pōt cōueni
ri.C.de de fideiuſſo.⁊ man.auc. p̄ſente.
Sic etiā accipit in.l.p̄ſens.ff. de ꝓcura.
vbi dr̄. p̄ns eſt q̄ in ortis eſt.id eſt q̄ faci
liter pōt cōueniri. Sexto abſens dr̄ qui
ad lucrandas diſtributiōes materiales
p̄ſentiaꝝ abeſt ſcʒ q̄ non eſt in choro ho-
ra determinata.⁊ ita licet ſit in eccleſia.
tn̄ extra chorū in certis horis dr̄ abſens.

Abſolutio differt a reuocatione. nam ab-
ſolutio fit a ſententia excōicationis. ſu-
ſpenſionis vel interdi.iuxta formā eccle
ſie cum baculo dicendo pſalmū miſere-
re.⁊ de ꝓfundis.⁊ fit cū ſolennitate. Sʒ
reuocatio eſt ſententia v̾balis ſine ſolen
nitate.Etiā abſolutio fit ſi excōicatio te-
nuit.⁊ ſi nō tenuit fit reuocatio. Itē ab-
ſolutio reddit qđ excōicatio intulit p̄ter
q̄ꝫ fruct⁹ q̊s excōicatus iuſte ꝑdidit.qr̄ ꝑ
abſolutiōes tales nō rēcuperat.vt in au
ten.vt cū de ap.cog.§.generalē.v̾ſi.ſi v̾o
poſt.coll̄.viij.Et abſolutio ex falſa cau-
ſa ſuꝑ nota impetrata non tenet ⁊ ē nul
la.vt no.in.c.qđ ſuper his.de fi. inſtru.
Sed licet excōmunicatio lata ſit ex fal-
ſa cā tn̄ hn̄ tenet.xj.q.iij.c.j.⁊ de offi. or-
di.ex ꝑte.in glo.Et an pecunia poſſit pe
ti vel dari ꝓ abſolutione.de ſimo.ad au
res.c.dilectus.⁊.j.q.j.nullus ep̄s.

Abſqꝫ eſt priuatiuū.vt in.l.min⁹.C.de ac-
qui.poſſ.⁊ qn̄ ponit excluſiue ⁊ qn̄ inclu
ſiue nominat Archi.de ꝓcura.q̄ genera
liter.li.vj.

De AL

Acceptilatio eſt liberatio ꝑ mutuam inter
rogationē q̄ vtriſqꝫ cōtingit ab eo nexu
abſolutio.id eſt diſſolutio.ff.e.ti.l.pluri-
bus.⁊.l.j.Unde acceptifero acceptituli
acceptilatum verbū compoſitū.a q̊ venit
acceptilatio ⁊ ē imaginaria ſolutio q̄ ſi-
mulat debitorē ſuū ſibi ſoluiſſe qđ n̄ ſol-
uit.idqꝫ facit animo remittēdi.qr̄ illa ver
ba dicendo q̄cq̄d tibi ꝑ ſtipulationē pro
miſi.vel ex ſtipulatu debui.habes ne ac-
ceptuʒ.⁊ tu rn̄deas habeo.acceptūqꝫ fe
ro.q̄ſi dicat ꝓinde habeo ac ſi accepiſſeʒ
a te ꝑ veram ſolutionem.Et ſic ſicut ve-
ra ſolutione liberatus eſſes.ita hac acce
ptilatione liberaris.vt.C.eo.ti.l.j.glo.ij
Item acceptilatio inutilis dr̄ rōne acce-
ptatiōis.vt tractatur.ff.eo.ti.l.an inuti-
lis in glo.j.

Acceſſio dr̄ aliq̄d adiacens alteri.vel om̄e
id qđ eſt acceſſoriū ⁊ neceſſariū in p̄nci-
pali vt capiſtrū equo.vel veſtis ſeruo.vt
ff.depoſiti.l.j.§.q̄ in depoſitis.Si em̄ ſer
uū emeris.⁊ veſtē in q̄ tradit acq̄ris.⁊ ſi
de eo mentio non ſit facta.Et acceſſiōes
ciuiles vt vſure non veniūt in cōtractu
ſtricti iuris.etiam poſt li.ꝯteſ.C.de ꝯdi.
inde.leg.j.in glo.⁊.ff. de vſur.l. mora in
glo.v̾ſi.difficilis.⁊ in ca. venerabiles.de
accepti.

Acceſſorium.idem eſt qđ acceſſio.⁊ ſequi-
tur naturam ſui principalis.inſtit. de re.
diui.§.qꝛ ſi ꝑtim.ff.ſi quis cau.l. ſi eum.
§.qui ſiniuriar.⁊ in regula acceſſoriuʒ.de
re.iur.li.vj.⁊ quando acceſſorium venit
officio iudicis mercenario.tunc ſublato
principali.tollitur ⁊ acceſſoriū. C.de po.
l.iiij.Secus quando acceſſoriū venit of-

ficio iudicis nobili.ff.de pdi.inde.l.fi.§.
lutius.in glo.alias regulariter nō tenet
accessoriū.vbi nō tenet principale:cum
saltem non accedat principali. vt in.c.si
diligenti.de fo.cōpe.Fallittamen in ca-
sibus.Primo in.c.debitores.de iureiur.
vbi accessoriū.s.iuramentū de soluendis
vsuris factū tenet.principali tñ.s. obli-
gatione debitoris ad vsuras sublato.q̄a
ad vsuras soluendas nulla est obligatio
de iure canonico & ciuili.& tamen iura-
mentū factū de his soluendis est seruan-
dū. Sed regulare contrariū intelligit
qñ accessoriū & principale regulat eadē
rōne eodē tpe non mutato respectu psone.
Sed illa non seruant in pmissione &
iuramento.q2 pmissio fit ptī & iuramen
tū deo & dixit Ludo.de roma se cōsuluisse.
q accessoriū etiā preciosius principali
si sibi tñ accedit.ff.de au.& argē.leg.l.& si
nō sicut.§.perueniam⁹. &.l.cum auruz.
vsi.fi.eo.ti.Et facit ad questionem.Si lego
mulieri vestes quas sibi feci q etiā in
legato veniunt ornamenta aurea vel argentea
vestium.

Acor & mucor sunt vicia vini & panis.quā
do acessit & mucessit.

Actus est quedā seruitus q̄ is cui ea debe
tur habz ius q pōt p fundū in quo sibi
hec seruitus debet ducere iumentū vel
vehiculū suū.s.vt nō solū possit ambula
re p se sed etiā iumentū & quadrigā secū
ducere.ff.de ser.rus.pdi.l.j.v.act⁹.&.l. in
ter act.& insti.eo.ti.§.act⁹. Aliter capit
act⁹ p operatiōe dū dr.Actus actiuorū
sunt in patiente pdisposito.ij.de aia.&.j.
q.j.p Isaiā.ff.si quad.pau.fe.dic.l.j.§.
cū arictes.&.ff.ad.l.aq.l.si ex plag.§. ta
bernarius.de pe.distin.j. q2 diuinitatis.
&.c.medicina.

Acta dicunt publice scripture negociorū
que in iudicio agunt.ordinem eorū mo
dum & figuram continentes. Uel etiam
sunt pcessus siue gesta curie.& sunt cōia
C.d iudi.l.vl.ff.de re iudi.l.actor v ba.&
l.paulus.q̄ pdita pñt pbari p testes. C.
de fi.instru.l.emancipatione.nec valent
nisi testiū amminiculo fulciant.c.cum a
nobis.de testi.dñt ergo scribi p psonam
publicam aut duos viros idoneos.c.q̄-
niam contra.de pba.vbi acta originalia
debent remanere apud scriptores.& qui
ea temere violauerit non potest postmo
dum ea impugnare.c.cum olim. de offi.
dele.Sunt aūt acta triplicia.ff. iudi.sol.
l.ij.nam.Quedā sūt acta iudicij ordina-
tiua q̄ valent ad ordinationē iudicij vt
est libelli oblatio.lit.cōt. Quedam valēt
ad veritatis indignatōnē.& dicunt inda
tiua veritatis vt depositio. testiū editio
instrorū.& pfessio ptium. Et quedā litis
decisiua que valent ad decisionem cause
De his dicit Ja. de are.in d.l.ff. iudica.
sol. Et acta a iudice presumunt omnia
rite celebrata.de elec. bone.i.de renunci.
ca.in psentia.Item acta facta coram sa
cerdote in foro penitentiali faciunt fidē
coram iudice seculari. vt in auc. hoc ius
porrectum.C. de epis.& cle. Etin.l.si q̄s
in hoc genus.C.eo.ti.Et acta que debēt
fieri coram iudice.si fiant coraz notario
non valent.vt no.in glo.in.l.fi.C.de lib.
causa.& glo.in.l.hac consultissima.C.de
testa.Item acta etiaz quandoq dicim⁹
locum: in quo residet iudex instructus
de causa cognoscens.vbi acta detegunt
vt q̄libet factū suum audiat seu videat.
& suum cōsequat meritum. q̄ locus alit
etiam ius appellatur.ff. de iusti.& iur. l.
pe.§.fi.

Actor est qui agit & pulsat alium rem ali-
quam ab ipso petens in iudicio.ff.de iu-
di.l.in trib⁹.ff.fini.regū.l.iudiciū. Nam
in cōib⁹ iudicijs querit q̄s actor sit. Est
ergo ille qui suo nomine agit vel qui cō
stituit ad agendū vel defendēdū causas
vniuersitatis vel alteri⁹.ff.q cuiusq vni
uer.no.l.itē v bo.§.decuriones.Uel dr
q̄ pstituit a tutore vl' curatore añ li.ptes.
C.de pcura.l.neq tutores.C.de acto. &
tuto.vl' cura.dan.in rubri.& nig.Et ē re-
gulare q actore nō pbante reus absolui
tur i.l.q̄ accusare.C.de edē. vbi dicit rex
Actore eñi nō pbāte q̄ cōuenit & si nihil

spe ρstiterit obtineat.glo.accur.i. absol-uat.vj.q.vl.actor.vt eccle.bnfi.c.vt no-strũ ⁊ C.de pba.l.actor.Fallit eñ hoc i casibus ad minus qndecim qb⁹ actore nõ pbante reus nõ absoluit.Hos casus vide in glo.palle.c.vt nostrũ.⁊ actor seq̃ debet forũ rei.c.si cleric⁹.⁊.c.cũ sit gene-rale.de fo.compe.

Actio significat tripl'r.stricte late ⁊ latissi-me.Stricte significat ius psequendi qd oriť ex obligatione.Late significat dũ si-gnificat iurisdictionẽ iudicis.⁊ ita ne dũ significat psonales sed etiã reales actio-nes.Latissime cũ etiã significat officiu͡ʒ iudicis.⁊ hoc mõ q̃rela inoffi.testa.diciť actio.ff.de lega.j.l.cum fil⁹.in pn.facit. l.actionis vbo de vbo.sig.ff.⁊.l.actionis verbo. de act.⁊ ob. Et hoc verbũ actio si gnificat bene simul ius ⁊ factum.nec est incõueniens.

Actio ergo significat officiũ.i.ius psequẽ-di.licet officiũ sit facti.Et ponať differẽ-tia inter iurisdictionẽ ⁊ officiũ.Est enim actio ius psequendi in iudicio qd sibi de beť.insti.de act.in pn.Et addũt q̃da͡ʒ qd suũ est vel alienũ.ita vt illa diffinitio in-cludat oẽm actionẽ tam in rẽ q̃ in pso-nam.sed illa diffinitio pmissa solũ cõpre hendit actionẽ psonalem.illd aũt qd tu um est tibi debeť.Si vo qd non tuũ est ⁊ quicq̃d est in iudicio debet includi diuer simode q̃ petiť ⁊ cõcludiť in actiõe reali ⁊ psonali q: i psonali peto m debitũ. In reali vo actõe peto aliq̃d vt meũ.q̃re hoc verbũ actio sumiť aliter ⁊ aliter vt pmis sum est. Et nota q̃ hverbũ debeť qñq͡ʒ large sumiť.vt cũ dr.q̃cq̃d in iudicio ti bi debeť.id est res quã petis vt rem tua͡ʒ siue rei vendicatione actione comodati siue depositi ẽm Azo.in sum.ti.de eden. circa pn.Olim dicebaťactio pceptio ver boꝝ formata a magistratib⁹.l.ij.§.dein-de ex his.ff.de origi.iur. vnde dicebatur formula vulgaris.ff.de fur.l.si seruus na uem.Hodie aũt fit sine impetratõe ⁊ cõ ceptiõe verboꝝ solẽnium.C.de formu.⁊ impe.act.subla.p totum. Nec hodie est aliqua differentia inť interdicta ⁊ actio-nes.cũ interdictũ nihil aliud sit q̃ actio ptoria.dr ergo actio ius ciuile vel ptoriũ quo debitũ a te exigere possum vel pete-re rẽ mihi restitui.ẽm Azo.⁊ Gof.de iu-di.dilecti.⁊ est actio in iure ciuili insti.de iur.na.gẽn.⁊ ci.§.ius aũt. Et ẽm cano-nes actio dr cã.c.forus. de vbo. signi.Et ẽm leges actio debet poni in causa.q: ne mo sine actione expiť.ff.de nego.gef.Si pupilli in fi.⁊.c.examinata.de iudi.pbẽ-tur tñ attentius nimis subtiles actionũ intentiones.vt in.c.dilecti.de iudi.Acti-onũ vo q̃dam sunt in rem ⁊ q̃dam in p-sonam. Actio in rem dr vendicatio rei. qñ sc͡ʒ dicit aliquis rem de q̃ agiť suã.Et aduersarius dicit eam esse suam.Qñ er-go petis rem aliquã vt tuã rei vendicati one.tũc agis actione in rem.Actione vo in psonam petis ab aduersario aliq̃d ti-bi dari vl'fieri.Item actiones q̃dam bo ne fidei dicunť.q̃dam stricti iur.Actões bonefidei dicũtur.non ideo.q: in eis de-bet seruari bona fides.quia etiam bona fides seruať in actionib⁹stricti iuris.S͡ʒ dicunť bonefidei ideo.quia maxime ex-uberare debet bona fides inter cõtrabẽ-tes in eis.Et vltra id etiam veniunt oĩa accessoria ⁊ ea de q̃bus nihil est excogita tũ.vt in actione emp.vel ptractu vendi. Uenit etiã id qd expsse nõ est actũ. vic͡ʒ a tpe more q̃ alteri nõ reddit istud ad qd teneť de natura cõtractus veniunt dam na. ⁊ interesse. q̃ debent restitui. ⁊ sic in eis multum exuberat officiũ iudicis pin gui⁹q̃ in actõe stricti iuris.Sũt aũt acti ones bonefidei.xvij.q̃ enumeranť insti. de act.§.actionũ͡ʒ ⁊ ponunť in glo. de ex-cep.c.cũ venerabil'.⁊ cõtinenť in his vsi bus.Empti cõducti mãdati depositiq͡ʒ. Pignora.ciscũde.pmuni.p socioq͡ʒ.Do tis ⁊ hẽdib⁹.tutele.comoda.gestor. Pre scriptis verbis cũ extimat atq͡ʒ pmutat. Iste bonefidei sunt. stricti ceteri iuris. Alie vo dicunť actiones stricti iuris. vt actio ex mutuo.ex stipulatu.ex arbitrio. ⁊ psil'es.Et i ist̃ nõ venit accessoriũ. nec

sa de qbus nō est cogitatū vt no. Ber. in glo. pallegata. Nec in his a tpe more q̄ alteri nō reddidit illd ad qd tenet d natura contractus. veniūt damna z interesse q̄ dicunt restitui. Itē actionū realiū alie cōpetunt p reb⁹ corporeis. z sic habet locū reivendicatio. alie p incorporalib⁹ z p seruitutib⁹ acqrendis seruiēdi z defendendi. z sic cōpetūt due actiōes. quarū vna vocat cōfessoria. alia negatoria. Item nota q actiōes psonales vsq metas. xxx. annoꝝ extendūt. vt. C. de cōstitu. pecu. l. ij. z ibi nota tex. q possibile est oēs res in pecuniā cuerti. C. de pscri. xxx. annoꝝ. l. sicut in rē. Reales aūt vsq ad metas. xl. annoꝝ. vt. C. de vendi. pig. l. j. z in glo. de vtroq casu. Est g vt clarius dicat actio realis q̄ obligatū eū ctra quē dirigit nō psupponit. Sz iō cōpetit q2 qs cōtendit cōstitui rē c quā tal actō dirigit. xbi gra. Intrasti domū meā violenter. ego peto possessionē meā quā occupas. tu nullo iure mihi obligatus es. Nec aliqd mihi pmisisti nec tecū ctraxi. sed tm te cōuenio. q2 res mea apud te est. Sed psonalis actio psupponit debitorē cōtra quē dirigit obligatū ex ctractu vl maleficio seu ex varijs causaꝝ figuris. Et ista dat etiā ad rem. s psupponit obligatōnē psone. vt vendidisti mihi librū vl locasti domū tu mihi obligari ex cctu. lz agā ad rē. s. librū vl domū.

Actio ad exhibēdū dat ctra possessorē vl aduersus eū qui dolo malo possidet. vt rem exhibeat. i. in publicū deducat. vt fiat aduersario copia vēdicandi. sm Azo. in sum. ti. ad exhibē. in princi. Nā exhibere est rem in publicū deducere z vidēdi tangendiq cōprehendi rei facultatē pbere z ostendere. vt aduersari⁹ copiaz habeat rem suā esse ctendendi. vt cū qs dicit hec ē res mea. q2 tacta seu visa ab eo sibi sua videt. vt. ff. ad exhibendū. l. ij cū ibi no. Et si erat instrumentū res ipa exhibenda debet fieri facultas legendi z etiā transcribēdi. ff. quēad. testa. aperi. l. j. z. iij. §. stiplari. Et sic exhibere dr pprie q̄si extra secretū habere. Et sm Placen. quasi extra se habere. sicut redhibere quasi retro habere dicit. ff. de edil. edic. l. redibere. in prin.

Actio arborū furtim cesarū hz cōdemnatione aduersus eū q arbores furtim cedit inscio z inuito dño. Et cōpetit c ipm dānum dantē ad duplū damni dati in quo casu etiā cōpetit huic actio legis aqlie. ita tn vt deducere possit a cōdemnatiōe q actio cōsecut⁹ est altera actione. vt. ff. arborū furtim cesa. l. j. Et appellatōe arborū etiā vites ctinent. ff. de arbo. cedē. l. j. §. arboris. Itē cōtinent edera q̄ improprie dr arbor ex interptatiōe z plerūq arborib⁹ heret. ff. arbo. furtim cesarū. l. vitē. z in glo. Etiā z arundo nō male diceт arbor. z idē de salicto qn iā radices immisit. vt eadē. l. vitē. iuncta glo.

Actio caluisiana est p quā reuocant ea q̄ in fraudē creditoꝝ patroni libert⁹ alienauit. vt ibi etiā locum habeat actio fauiana. ff. de iure patrona. l. si liberatus. sm Pla.

Actio fauiana z pauliana sic dicta sunt ab autorib⁹ z eaꝝ inuentorib⁹. Et habēt locum qn debitor in fraudē creditoris alienauit ea q̄ alienata fuerūt creditori. vt reuocet ipsa alienatio. Dat etiam actio fauiana patrono ad reuocandū alienata p libertū vel debitorē in fraudē patroni vel creditoris in qua veniūt fruct⁹ etiam post lit. ctesta. pcepti. vt notat. ff. si qd i frau. patro. l. ij. z ibi p totū. Sz pauliana dat pprie creditori ad reuocanda alienata in fraudē p debitorē. de q̄. ff. q i frau. credi. l. j. §. fi. z. l. hoc factū. in q̄ etiam veniunt fructus. vt eo. ti. l. ptor ait. §. hāc. z. §. pterea. qd intellige iuxta le. fi. §. nō solū. eo. ti. de qb⁹ ambab⁹. ff. de vsuca. l. videam⁹. §. in fauiana. Et insti. de actio. itē si qs in fraudē.

Actiones ciuiles q̄ sint z qt require in spe. ti. de acti. z except. pponen. §. postremo. Et nota q qnq distinguit actio ciuilis contra criminalē z tūc idem est qd actō intentata p aliquo iteresse. Qnq distin

guit̃ ↄtra p̃toriam. tunc idem est q̃ actõ saffiria directa in re. Pretoria aũt dicit̃ que dat̃ officio iudicis. vt infra actiões pretorie.

Actio comodati est triplex .s. directa. vtil'. ⁊ ↄtraria. Unde directa competit ei q̃ rẽ aliquã comodauit cõtra comodatariũ ad repetendũ ipsam rem vt ei res ad ei⁹ accessiones restituantur facto ⁊ expleto vsu ꝓpter quẽ comodata est. ff. comoda. l. j. ꝫm Pla. Actio comodati ↄtraria ei competit q̃ ↄmodatũ accepit in eũ q̃ comodauit. ⁊ impensas in re comodata factas veluti si egrũ seruũ curauit qꝺ nomine cibarioꝝ impẽdit nõ repetit. ff. como. l. i reb⁹. §. possũ. cũ. §. seq̃nti. Actio comodati vtilis ꝫm Pla. cõpetit vbi nõ est vere comodatũ. sed interp̃tatiue vt si amic⁹ ex ↄfidẽtia rẽ amici ex ꝓpria auctoritate accepit. Et põne melius exẽplũ p̃ l. j. §. si. cũ. l. ij. ⁊. iij. in prin. ff. como.

Actio confessoria est q̃ competit ei q̃ dicit se habere ius vel seruitutẽ per fundũ viam eundi vel agendi. vel alti⁹ edes suas leuandi. vł quãcũqꝫ aliã seruitutẽ in re ipsius etiã inuito eo. Hec aũt actio in rẽ dr̃ vel realis. quia rem tuã corpalem scꝫ ius eundi p̃ fundum petis q̃uis ipsa seruitus sit incorporalis. vt. ff. si serui. vendi. l. ij. in princi. Et dr̃ cõfessoria. q2 verb affirmatiuis cõstituit̃. ⁊ eius ↄtraria verbis negatiuis ꝓponit̃. que dicit̃ actio negatoria ꝫm Pla. ff. si serui. vendi. l. si q̃ñ qꝫ. §. cum in domo. ⁊ ibi no. Uñ actõ negatoria competit ei q̃ dicit aliquẽ nõ habere ius vł seruitutẽ ad aliq̃d qꝺ facere volebat alter ⁊ ip̃m p̃ hanc actionẽ ꝓhibet. vt q̃ñ dñs fundi intendat aduersus te solitum ire p̃ fundum suũ dicẽs. Nõ est tibi ius ire p̃ funduꝫ meũ. ⁊ hec actio similiter in rẽ dicit̃. q2 domin⁹ fundi vendicat libertatẽ dũ ipsam intentat verbis negatiuis. dicens qꝫ alter nõ habet ius eundi vł agendi p̃ fundũ suum. nec altius edificãdi edes ne luminibus suis noceat. ⁊ sic p̃ hanc dñs fundi ad hoc agit. vt fundus suus declaret̃ liber. ⁊ alter desistat ⁊ ꝓhibeat̃ ne eum de cetero inquietet. ff. si serui. vendi. l. ij. ⁊. l. loci corp⁹. §. ↄpetit. ⁊ insti. de actio. §. ecõtra. Et actõ nõ cõpetit de dñio. sed de iure prediorꝝ. sicut ⁊ confessoria. vt in p̃alle. l. ij. in p̃n. Et licet ꝫm Pla. dicat̃ iõ negatoria q̃a verbis negatiuis intentat̃. Tamen contrarium notat̃ in. l. ij. ⁊. §. econtra supra alle. Nam quelibet earũ .s. actio confessoria ⁊ negatoria põt dari p̃ verba affirmatiua ⁊ etiã p̃ negatiua. Non ergo sumunt differentiã p̃ formã verboꝝ ꝫ differunt ratione materie. Uñ breuiter concludendo siue p̃ affirmationẽ siue p̃ negationẽ denꝫ. tamen in hoc differunt. quia confessoria datur ad tuendam sibi seruitutem debitam. ⁊ negatoria dat̃ ad tuendam sibi libertatem suã. Et notant doc. exempla in q̃bus confessoria intentatur verbis negatiuis. ⁊ negatoria verbis affirmatiuis in. c. cum ecclesia sutrina. de cau. pos. ⁊ ꝓprie. vbi bona glo. ꝺ his ⁊ de iudi. in. c. examinata. ⁊ in dicta. l. ij. ff. si serui. vendi.

Actio cõmuni diuidundo inter eos dat̃ q̃ sine societate. nec ex cã hereditaria aliquid cõmune habent vt id diuidat̃ ꝫm Placẽ. ⁊ Azo. habet ergo locum ꝫ actio inter eos ad quos res aliqua cõmunis ꝑtinet non p̃ societatem nec p̃ hereditatem ad hoc qꝫ res illa diuidat̃. Itez si ex contractu societatis res illa sit cõis habet locũ hec actio. ff. como. l. j. Et de ista actiõe. ff. de iudi. l. in trib⁹.

Actio cõducti cõpetit ei q̃ cõduxit a locante vł locatore fundum vel predium vel domum. ⁊ competit ei ad hoc qꝫ liceat si ceat sibi inhabitare vel in vsu habere rẽ conductam. etiam competit contra locatorẽ si aliq̃s expensas vtiles vel necessarias ibi fecerit.

Actio directa est quando aliquid directe petit̃ in ius. vt ex comodato vł deposito ⁊ hmõi.

Actio vtilis est que dat̃ nõ ex iure aliquo directo sed vtiliter ⁊ ex equitate competit. vt in publiciana. ⁊ hmõi ꝫm Placẽ.

⁊ Azo. De ista actione vtili habeť ⁊ no-
tať .ff. ď nego. gesť.l. actō. ⁊. ff. si q̄dr. pau.
fe. di. l. penľ. Et nota ꝙ actio directa ⁊ vti
lis eiusdē sunt effect⁹. vt in .l. actio. ꝑall.
⁊ in .l. dꝛn̄t. licet ſm quosdā differant. vt
no. in .l. ex legato. C. de legi. ⁊ plene per
Cy. l. j. C. de. act. ⁊ obli. vn̄ directa datur
ſm v̾ba ⁊ mentē. vt interdictū. vn̄ vi dire
ctū dať tm̄ ꝯ spoliantē vľ mandantē seu
ratā habentē spoliationē suo noie factā
q̄ꝛ verba ⁊ intentio pretoꝛis h̾ volūt in h̾
interdicto. sꝫ idē interdictū vtile dať ex
mente tm̄ de eq̄tate q̄dam nō virtute ver
boꝛū. Dať etiā ꝯ eum q̄ alias ex iusta cā
rem possidet. nō tn̄ p̄dictis trib⁹ modis.
sed foꝛte possessionē vacuā intrauit vel
rem in domo sua inuenit credēs esse suā
de q̊ in .c. cū ad sedē. de resti. spo. Et dicit
Angel⁹ ꝙ hn̄s ius vtile ⁊ intentans dire
ctū male libellat. ⁊ qn̄ in pꝛin. detecta fu
it ineptitudo succūbere debet.

Actio depositi ē duplex. s. directa ⁊ ꝯtraria
Actio depositi directa cōpetit depositoꝛi
ad repetendū depositū ⁊ accessiones ei⁹
⁊ cōpetit in simplū nisi foꝛte res sint in-
cendio ruina naufragio deposite. Hoc ei
casu q̄ depositū sic receperit si negauerit
⁊ inficieť. ⁊ de hoc cōuincať in duplo cō
dēnabiť. hec ꝓbanť. ff. depositi .l. j. §. ait
pretoꝛ. Sed actio depositi ꝯ̄ria cōpetit ei
penes quē res deposita est ad petēdū im
pēsas si q̄s circa rē impenderit. vt illas
repetat vľ damnū datū ꝑ seruū depositū
ſm Pla. De illa cōtraria actione habeť
ff. deposi. l. apud. in ꝑn. ⁊ .l. actiōe.

Actio de dolo cōpetit mihi qn̄ damnū do-
lo malo alicui⁹ est mihi datū vel si quis
aduersus me verseť dolose cōsulēdo vel
maliciose negocia mea administrando:
nec supest aliq̄ alia actio qua possum ex
periri. ff. de dolo. l. j. §. verba. sed nō dať
nisi duos aureos excedat. Hec aūt non
dať liberis cōtra patres. ratio. quia odi
osa est ⁊ in ea condemnat⁹ infamis effi-
ciť. Nec dať libertis contra patronos.
sed loco eius dať actio in factum verbis
sic temperandis in conditione libelli in
qua nulla est facienda mentio doli. hec
pꝛobantur. ff. de dolo. l. si oleum. §. fi. cuꝫ
l. seq̄nti.

Actio de dolo ⁊ furto eoꝝ q̄ in ministerio
cauponū stabulariū. vel nauem exercēt
dať aduersus stabularios ⁊ nautas. qui
qn̄ officio maloꝝ hoim vtunť: in duplo
seu in duplū tenenť quo dolo vel furtuꝫ
cōmissum est in his rebus q̄s saluas fo-
re recepere. ff. fur. aduer. nau. cau. stabu.
l. j. ⁊ infra actio in factum.

Actio de cōstituta pecunia cōpetit aduer-
sus eum qui sine stipulatiōe cōstituit ꝓ
se vel pꝛo alio soluere. C. de cōsti. pecu. l.
ij. nam omnia cōstituere est debitoꝛeꝫ se
facere ſm Pla.

Actio in rem verso dať aduersus dn̄m vel
patrē si seruus vl. fili⁹ pecuniam in rem
patris vel dn̄i impendit quā mutuo ac-
cepit. ff. de in rem ver. l. j. in ꝑn.

Actio de tigno iuncto datur ei cuius tignū
alieno edificio iniunctū est ab eo q̄ esti-
mabat suum tignum esse. Si v̾o sciēs ali
enum id dolose fecerit: tenetur de tigno
immisso ⁊ furti. ⁊ actione ad exhibendū
non ꝙ tignum cogatur eximere. sed ꝙ in
tersit pꝛestare. Et hec pꝛobanť. ff. de tig.
iniunc. l. j. ⁊. ff. de rei vendica. l. in rem. §
j. cum ibi no.

Actio de rebus eccl̾iasticis venditis custo-
dib⁹ earum dať aduersus eos qui sacras
res emerunt circa foꝛmam nulla eis acti
one relicta cōtra sacrosanctas ecclesias
de pꝛecio quod dederunt repetendo. hec
autē actio dať in factum cum res in ali-
am rem est mutata. vt ex phiola factus
est ciphus. Si v̾o in foꝛma sua sit rei ven
dicatio locum habet. ⁊ si alieneť q̄d ex le
ge dať.

Actio de pauperie competit aduersus euꝫ
cuius animal damnū dedit contra na-
turam sui generis. verbi gr̄a. vt si equus
non ex loci angustia vel non instigatus
calce ꝑcutiat. vel bos coꝛnu petat ex na
turali feritate. Secus tamen si instigat⁹
vel ex loci angustia damnum dederit in
hmōi actionis condēnatione venit dam

ni resartio aut in solutione venit ex.l.xij ta.noxe deditor.domin⁹ enim noxali iudicio serui sui nomine conuentus.seruū actore noxe dedendo liberat insti.de noxa.act.§.j.z si animalia noxe dedant pficiunt reo ad liberationem.insti.si qua.pau.fe.di. Et vtrum malit vt soluendo damnum sufferat aut alias pro noxa det animal hoc p eum stat. Et probant hec ff.si qua.pau.fe.di.l.j.in patri.z insti.eo.ti.§.j.Et noxia signat delictum sed delinquens vocat noxa. insti. de noxa. act.in glo.vbi.noxa.vnde versus. Noxia delictum delinquens noxa vocatur.Et tamē sepe vnū p reliquo dicit seu accipit: vt ibidem dicit.

Actio de apposito vel suspenso quo iter est vulgo cuius casus nocere poterit.datur aduersus eum q̄ in subgrunda ptectiōe habet id appositū vl' suspensum qd noce re potuit cui⁹ cōdemnatio est decē solidor.ff.de his qui deie.z effu.l.j.sivo.§.ait pretor.

Actio de effusis z eiectis dat aduersus eū ex cuius habitatione vel habitaculo aliquid effusum vel eiectum est contra iter publicum.vnde damnum datum alicui transeunti restaurandū est in duplū z si liber homo inde perisse dicat in quinquaginta aureos hec datur actio. Si vo nociturum est libero homini datur quantū videtur iudici ex bono z equo compensatis impensis factis z opib⁹ q̄bus ē caritur⁹ inutiliter.ff. de his q̄ deiecere. vel effu.l.j.in prin.

Actio edilicia competit multis modis.Et primo si res vendita sit redibita propter vicium siue morbum.nec tn̄ a venditore restituitur precium emptori cum actiōibus z alijs que ediles inhibent. z in hoc casu est perpetua.de hac habet.ff. de edili.edic.l.ediles.in princi.§.j.z fi.l. istud. ij.responso.z.l. redibitoria eo.ti. Secundo competit quando sit. vt si res vendita non placet vt reddatur. z tunc est temporalis vsq3 ad.lx.dies.vt.ff.eo.ti.l. q si nolit.§.si quid ita venerit.Tercio competit si venditor non vult tradere seruū vel mancipium vel iumentū cum ornamento cum quo ostenderat tempore venditionis pro ipso ornamento.vel vt fiat redibitio rei principalis pter accessoria z tunc competit etia3 vsq3 ad.lx.dies.ff. eo.ti.l.ediles.in prin.§.vendēdi.Quarto vo competit quando eo loco quo iter est vulgo habet quis canem.lupum. vrsum.aprum.verrem.panterez.leonē zc. vel animal aliud quod nocere posset siue sit ligatū siue solutū.ff.e.ti.l.hi em̄.§.deinde autem.vide de his Guil.in spe.in tractatu libel.de emp. zvendi.§.nunc dicendū est.

Actio de superficie in rem cōpetit ei q̄ superficiem habet in alieno solo nomine pducti ad repetendū supficiem si possederat ff.de supfi.l.j.§.q̄ supficiē. in fi.z.§. ait ptor.v.z sane.

Actio empti competit emptori ad rē repetendam quā emerat in qua venit comodum qd accessit.Et si quid in speciali pacto cōprehendit in hac actione attendit prout quisq3 sibi paciscit.ff. de actio. empti.l.emptor in princi.z insti.de empt.et vendi.§.sed nostra.in fi.hui⁹ ɔtraria est actio venditi q̄ competit venditori ad petendum precium z interesse z vsuras tpe more put inter partes conuentū seu cōtractum est.De ista habet in.l.iulian⁹.§ ex vendito.eo.ti. z de emp.z ven.insti.in §.palle.sed nr̄a.

Actio ex stipulatu nascit cu3 de re certa in genere.sed incerta in specie fit stipulatō vt insti.de vbo.obli.in prin. Nā si res esset simpliciter incerta stipulatio nō valeret.ff.eo.ti.l.ita stipulat⁹ in pn̄. Et stipulatio ē ɔcepta vt cū rn̄des dare seruū.vl' spondes te facturū domū. Et ptinct hec ad actōes in psonā q̄ oriunt ex ɔctu verborū.z hec colligunt.ff.de actio.l.j.§.j. z.l.actōnū genera.§.in psonam. z insti. de oblig.§.fi.z de actio.§.j.z.v. nāq3 cū silib⁹.Et nota q actio descendēs ex stipulatōe nō h3 dilationē anni sicut actio de dote.l.j.§.exactor. C.de re. vxo.act.

z.§.cū aūt.de hoc Bar.in.l.si diuortiū. ff.de verbo.ob.

Actiones ex ꝯtractu sicut de actionib⁹ in ꝑsonam insti.de actio.§.j.que nascunt̄ ex pacto siue pactum siue obligatio surgit ex re vt cōditio certi.de numerata pecunia conditio certitudinaria. Cōditio ob cām.actio comodati.depositi.pignoraticia.de q̄bus omibus suo loco dicet̄. siue etiam cōsurgit obligatio ex verbis sicut in actione ex stipulatu quando res certa in stipulationibus deducta est. Siue etiam oriat̄ obligatio ex literis de q̄bus cōditio odio desidie dat̄ in eū q̄ cum spe future numeratiōis scribit se debere qđ ei nō est numeratū. Numeratione aūt nō secuta infra bienniū non repetit cyrographū.Et est introducta z exclusa exceptione non numerate pecunie cuz minime cogat̄ soluere qđ scripsit se habere. siue etiam oriat̄ obligatio ex consensu veluti.empti.venditi.locati.ꝯducti.ꝓ socio. mandati ꝑscriptis verbis.z actio cōstituta pecuniaria. Necnon actio in factū.de iureiur.Et de his actionib⁹ in ꝓpriis locis ſm ordinē patebit. Et iste sunt spēs actionū in ꝑsonam que oriunt̄ ex ꝯtractu siue re.verbis.litteris.aut consensu. obligatio oriat̄.De quibus vide.ff.de actio.z obli.l.j.z.ij.z institu.de oblig.§.j. cum.§.z ti.se.vsq̄ ad titu.de oblig.q̄ ex quasi ꝯtrac.nas.

Actiōes ex q̄si ꝯtractu sunt de actionib⁹ in ꝑsonam.insti.de actio.§.j.cum ibi no.q̄ neq̄ ex pacto neq̄ ex maleficio oriunt̄. ſ tamen maiorem habent conuenientiā z affinitatē cuz pactis q̄ȝ cum maleficiis z sunt iste.s.conditio indebiti.cōditio libere actionis.

Actio negociorꝫ gestorꝫ.tutele. subsidiaria cōmuni diuidundo.finiū regundorꝫ.familie hercisc unde.petitio hereditatis directa z vtilis possessoria.fideicōmissaria z actio ex testamento. De his oībus. ff. de actio.z obli.l.de maleficiis.§.si q̄s se q̄ntis.z.§.se.insti.de obli.q̄ ex quasi contractu nas.cū ibidē no.

Actio de peculio z qđ iussu z de in rēverso actio tributaria institoria exercitoria actio funeraria ad exhibēdū.de tigno iniuncto.actio in factū de rei vendicatōne actio de paupie. interdū q̄rꝫ bonorꝫ. vti possidetis.vtrobi.interdictū saluianum De q̄bus oibus reqre in loco suo.

Actiones vel obligatiōes ex maleficio sūt actiōes in ꝑsonā.insti.de actio.§.j. cum ibi notatis.Quib⁹ delicta hoim cocreentur.qđ publice vtilitatis interest.ff.de fideius.l.si aureo.§.fi.ff.ad.l.aq̄.l.ita vulnerat⁹ cum similibus.vt est conditio rei furtiue.Actio arborum furtim cesarum actio furti.actio vi bonorꝫ raptorꝫ.actio legis aquilie. actio iniuriarum. qđ metus causa.de dolo. actio serui corrupti. actio rerum amotarū. conditio ob turpem causam.interdictū vnde vi.interdictum quod vi aut clam. interdictum de libero homine exhibendo.de vxore ducēda.de liberis exhibendis.interdictū quorum legatorum.interdictum prohibitorium ne quid in flumine ripaue publica.interdictum de itinere actuq̄ priuato. De quibus omnibus require de.J. loco suo.

Actiōes vel obligationes ex q̄si maleficio sunt actiōes in ꝑsonā.insti.de actio. §.j. que neq̄ ad pacta accedunt neq̄ ad maleficia.sunt tn̄ similiores maleficiis q̄ȝ pactis.vt actio in factum aduersus iudicē qui litem fecit suam.z actio in factuz de eiectis z effusis.Et actio in factum de dolo z furto eorum q̄ ministerium cauponū.aut stabulariū.aut nauē exercent. ff. de actioni.z obli.l.ex maleficiis.§.si iudex vsq̄ ad fi.z insti.de obli.q̄ ex q̄si malefe.nas.ꝑ totum.

Actio exercitoria ſm Azo.in sum.eo.titu. dat̄ cōtrahentibus cum magistro nauis ꝓpter nauigandi necessitatē ꝯtra exercitatorē nauis qui magistrū naui ꝓposuit quem equū fuit teneri vt tenet̄ q̄ institorem taberne vel negocio ꝓposuit.ff.đ exercita.actio.l.j.Hec ergo actō nō datur cōtra magistrū nauis.sed ꝯtra eū q̄ ma-

gistrū nauis ꝑposuit in eam cām in quā ꝑposit⁹ est expsse vel tacite. vt in ea. l. j. §. nō aūt. ⁊. §. ꝑpositio igit. Est aūt magister cui toti⁹ nauis ancbora ⁊ cura mādata est. l. j. §. magistrū nauis. q̄ in vulgari lōbardorū ⁊ ꝓuincialiū comit⁹ d̄r. et in theutbonico ⁊ in almanico sturmā d̄r. Nec distinguit an iste magister sit liber vel seruus. maior vel minor. Et sibi imputat q̄ eū ꝑposuit. vt. l. j. ꝑallegata. §. cuius aūt cōditionis. Sed exercitor d̄r is ad quē obuētiōes quotidiane aut redditus q̄stus ⁊ vtilitates nauis puenīūt ⁊ ptinēt. vt ea lege. §. exercitatores siue ver⁹ dn̄s nauis sit siue a dn̄o nauis cōduxerit ad temp⁹ vel in imptuū. vt dicit ibidem.

Actio estimatoria vł extimatoria. i. actio ꝑ scriptis verbis sic cognoīata est actio q̄ extimato ꝓponit gratia dubitatiōis tollende qn̄ res estimata vendēda dat. Dubitatū eī est. an ex vendito sit actio. an ex locato. an ex cōducto. an mandati. vt si rē meā do tibi ⁊ estimo vt eā vendas ꝓ decē. ⁊ inde decē reddas mibi aut rez vt no. ff. d̄ exti. act. in rubro. ⁊. l. ⁊ insti. de actio. §. actionū.

Actio ex testamēto. nō solū scripto heredi cōpetit ad petendū hereditatē. Sz etiaz ꝯtra heredē scriptū legatarijs ⁊ fidei cōmissarijs. C. cōia de leg. ⁊ fideicō mis. l. j. Et sapit naturā actionis bonefidei. l. in minor. C. ex q̄ ca. in inte. res. nō est ne. Tamē dicit Bar. ꝙ reuera est stricti iuris cū nō numeret inter actiōes bonefidei. in. §. actōnū. insti. de acti. vt no. ꝑ e in. l. bmōi. §. edes. ff. de leg. j.

Actio familie bercisc ūde inter eos cōpetit q̄ cōem babēt hereditatē diuidendā. ff. fa. bercis. l. j. ⁊. ij. Et dicit familie berciscunde. i. hereditatis diuidēde ƀm Azo. in sum. vt no. ff. eo. ti. in rubro. Nomen aūt familia qn̄q̄ ponit ꝓ cognatiōe. vt cum d̄r illi sunt de familia pami. Et qn̄q̄ ꝓ seruitute ⁊ potestate. vt cum d̄r paterfamilias. filiusfamilias. hic tn̄ ꝓ sba ⁊ hereditate. vt. C. de vbo. sig. l. fi. Sed bercisco ē verbū grecū idē q̄d diuido. inde berciscūde. i. diuidēde no. glo. ff. e. ti. in rubro. Et vtimur hoc verbo sicut repimus apd̄ antiquos. q̄ gerūdia sua ꝓnūciabant in vndo. vt legūdo. audiundo. diuidūdo. berciscūdo ƀm Azo. in sum. sua. Et ita etiā hodie dicere possumus. familie berūciscde ꝓ familie berciscēde.

Actio fauina ⁊ paulina habite sunt supra circa actionē cauilsianā.

Actio finiū regundoꝝ cōpetit finib⁹ ad distinguendū vel ad iudicandū. ff. eo. ti. l. j. §. iudici. l. se. inter eos q̄ agros cōfines bn̄t vel ꝑdia. insti. de actio. §. itē finium regundoꝝ ⁊ bz locū in rusticis ꝑdijs tm̄ ff. eo. ti. l. ij. ⁊ nō in vrbanis. q2 vrbana ꝑdia nō sunt ꝯfinia sed vicina. q2 parietibus distingui ꝯsucuere. sed ꝯfinia dicimus q̄ ade o sūt ꝓxima. vt null⁹ paries in medio interponat. ff. e. ti. l. sed ⁊ si loci. §. in iudicio. cū ibi nota. Urbana predia dicunt oīa ꝑdia q̄ bn̄t edificia etiaz si sint in villa. q2 vrbanū ꝑdiū nō facit locus. ʒ materia bitandi cā facta. Un̄ si in vrbe edificiū cā nō habitādi sed gratia reponendoꝝ fructuū fiat. dicet ꝑdiū rusticū. Sed ⁊ horti in edificijs ꝯstituti nisi plīmū sint reddit⁹ vinearū forte. ⁊ sic aliter ꝯtinent appellatione vrbanoꝝ ꝑdioꝝ. ff. de v. sig. l. vrbana. Rustica aūt ꝑdia vocant agri nō bn̄tes edificia Et si inter te ⁊ me ꝯtra quē ago finiū regūdorū via publica vel publicū iter venit nō bz locū hec actio. q2 cōfiniū nō intelligit sec⁹ si riuus ꝓuat⁹ interuenerit. q2 finiū regundoꝝ agi pōt ꝯtra dn̄m riui. ff. e. ti. l. sed ⁊ loci. §. fi. cū. l. se. ⁊ ibi no. Est autē hec actio duplex. q2 vterq̄ est actor ⁊ reus. de ꝓba. ex literis. ff. eo. ti. l. iudiciū. C. cōmuni diuidūdo ⁊ familie berciscunde ⁊. l. int coheredes. §. si familie. ff. eo. Itē est mixta. q2 est in rem ⁊ in ꝑsonā. insti. de actio. §. quedā ƺ. ⁊. §. item finium regundorū.

Actio funeraria cōtra heredē bonorū vel possessorē dat. ff. d̄ reli. ⁊ sumpti. fune. l. ⁊ si q̄s. §. fi. ⁊ dat ei q̄ funerauit. vt nō

heres defunctū.sed cā pietatis.ff.eo.ti.l.sed interdū.z.§.si quis.cū ibi no.p hanc em̄ actionē veniūt reficiende expēse ibidem a funeratore facte.

Actio furti manifesti ſm Azo. locū hʒ qn̄ fur rem tenens visus vl' dep̄hensus fuerit siue in publico siue in priuato vel a domino vel alio anteq̄ perueniat ad locū q̊ pferre rem destinauit. Si ꝯ talis dep̄hendat̄ vl' cū re videat̄.z ad eū dep̄hendendū occursuʒ sit ei licet abiecto furto aufugerit furti māifesti tenet̄.l.si q̄s.§.cēsus.ff.eo.ti.nisi surripientis mutet̄ stat⁹ vt tu mihi surripuisti in seruitute. z manumissus furto dep̄henderis cū re furtiua.vel si tu ptuleris q̊ destinabas tener̄ furti nō manifesti.tūc em̄ dep̄henderis cū re furtiua priusq̄ eo loco ptuleris q̊ destinaueras illo die manere cum furto tunc fur es manifestus.Hec oīa dicunt̄ ff.de fur.z de pe.dis.j.c.vulgaris.vtrū q̄ ptem acerui frumenti furat̄ toti⁹ acerui furtum faciat.z dat̄ actio furti manifesti in quadruplū.insti.de obli.q̄ ex male.§.pena manifesti.

Actio furti non manifesti cōpetit qn̄cūq̄ p̄dictis modis furtū nō manifestū pbatur.ff.eo.ti.l.manifestū.insti.de obli.q̄ ex ma.nas.§.nec manifestū.Et ēt si vidisti furtū fieri te tn̄ abscōdisti cū furtū faceret ne te occideret nō est manifestū.ff.e.ti.l.si q̄s in seruitute.§.ceterū.Et dat̄ h̄ actio in duplū.insti.de obli.q̄ ex ma.na.§.pena.p̄alle.

Actiones hereditarie dicunt̄ q̄ transeunt ad heredes vl' ꝯ heredes.ſm Azo. Iteʒ q̄ ab heredib⁹ incipiūt vl' ꝯ heredes.Ut aūt plene sciat̄ q̄ transeunt ad heredes vel nō.distingue.aut nascit̄ actio ex maleficio vel q̄si a ut ex cōtractu vl' q̄si put sequit̄ Azo.in sum.eo.ti.z ſm pla.in sū.sua eo.ti.his actiōib⁹ cōueniūt hi q̄ succedunt in ius.z nō hi q̄ succedūt in rem vt donatarij vl' legararij.

Actio in factū aduersus iudicē q̄ litē fecit suā dat̄ aduersus iudicē q̄ p impitiā male iudicauit inq̄tū iudicat religionē vide bit̄ esse ex q̄si maleficio.insti.d' obli.que ex q̄si ma.nas.in p̄n.z.ff.de va.z extraor.cog.l.fi.Si vero dolo malo iudicauit vere est ex maleficio obligat⁹ actiōe in factū vel actiōe de dolo ad omne interesse ei quē lesit z infamis est. Itē tenet̄ crimie falsi q̄ penā deportatiōis vel vltimi supplicij cōtinet.ſm Azo.pbant̄ hec.C.de pe.iudi.q̄ male iudi.l.ij.z ibi no.i glo.fi.iūcta auc.nouo iure ꝯ ibidē posita.z.l.si filiusfamilias.ff.de iudi.Iudex aūt eccl'iasticus male induct⁹ p grām vel p sordes ab executiōe officij p annū est suspensus ad extimationē pti quā lesit nihilomin⁹ cōdemnand⁹.Et si durante suspensione se diuinis ingesserit irregular̄ est nec cū eo nisi p sedeʒ ap'licā poterit dispensari. vt in.c.cū eterni.de re.iudi.li.vj.

Actio in factum de eo qd' certo loco dr' vbi aliq̄d est pmissum dari certo loco si iudiciū in illo loco cōstitui nō possit. introducta tn̄ est q̄dā actio arbitraria vt possit etiam in alio loco agi.Pretor em̄ iniquū esse arbitrat̄ nō posse cōuenire debitorē in alio loco q̄ in loco destinato solutōni.z hec actio arbitraria ex sui natura est stricti iuris in q̄ habita cōsideratione aliarū actionū stricti iuris q̄cq̄d eēt omissum deberet haberi omissum.tn̄ i illa venit etiā q̄cq̄d equū z iustū visum fuerit religioni iudicantis.z pter h̄ appellat̄ h̄ actio arbitraria irregular̄.q2 ꝯ naturā aliaꝝ actionū stricti iuris est.z hoc est qd' dicit glo.in rubrica.ff.de eo qd' certo loco q̄d sit actio irregularis.

Actio in factū ex edicto p̄toris de alienatione iudicij mutādi cā facta dat̄ ei i cui⁹ fraudē z illusionē facta est alienatio z suis heredib⁹ aduersus euʒ q̄ rē alienauit quē interesse ꝯuenit q̄nti interest actor̄ corā ordinario vl' delegato. de q̄ Goff.in sū.de alie.iudi.mu.cā fac.z.c.j.e.ti.i glo.

Actio in factū de dolo z furto eoꝝ q̄ꝝ ministerio q̄s cauponē aut nauē vl' stabuluʒ exercet dat̄ aduersus eos q̄ p̄sunt cauponi aut naui vel stabulo.q̄ quoniā officio maloꝝ hoim vtunt̄ in duplo tenent̄

qđ dolo aut furto eoꝝ cõmiſſũ eſt in his
reb⁹ q̃s ſaluas fore recepert̃.ff.nau.cau.
ſta.l.j.in pn̄.ꝛ.§.idez pompin⁹.ꝛ.l.ꝛ ita.
§.idez.ꝛ.§.ait p̄toꝛ.iũcta.l.fi.§.h̃ actõ.
eo:ti.ꝛ.ff.fur.aduer.nau.ca.ſta.l.j.ꝛ in-
ſti.de obli.q̃ ex man.naſ.§.ite exercitoꝛ.
Actio in ꝑſonã dꝛ ꝯditio qñ cõtendis ali-
quẽ dare aut facere tibi optere. Qñ ꝟo
agis vt reſtituat̃ tibi res tua.ꝛ ſpãle no
men accipitꝛ in depoſito dꝛ ſimpl'r actio
ꝑſonalis ꝛ nõ cõditio. Hoc aũt nomẽ cõ
ditio inde deſcendebat. qꝛ olim iudicia
erant oꝛdinaria.ꝛ certa ꝟba.ꝛ q̃ opoꝛtu
it ꝯdici.i.ſimul dici.vt ſi q̃s caderet a ſil
laba caderet a tota cã. Sꝫ poſtea ille ſo-
lennitates in diſſuetudinẽ abierũt. attñ
nomẽ remãſit vt adhuc ꝛ ꝑſonales acti
ones q̃ ſolennib⁹ verbis interp̃tant̃ cõ-
ditiões vocent̃. ꝛ hec colligunt̃ inſti.de
act.§.appellam⁹.cũ ibi nota.ꝛ.ff.e.ti.l.
actionũ genera. Et haꝝ actionũ genera
q̃dã naſcunt̃ ex cõtractu.q̃dã ex q̃ſi con
tractu.q̃dã ex maleficio ꝛ q̃ſi male.inſti
tu.de obli.§.ſequens.ꝛ de act.§.omniũ
Require ſcꝫ de omnib⁹ his ſupꝛa actio-
nes ex cõtractu.
Actio in rem dꝛ vendicatio rei.ſ.qñ dicis
rem de qua agit̃ tuã eſſe.ꝛ aduerſarius
dicit vl' oſtendit ip̃am rem eſſe ſuã. ff.de
actio.ꝛ oblig.l.actionũ genera.ꝛ inſti.e.
ti.§.appellam⁹ p̃allegato. Et harũ acti-
onũ.alia eſt directa in rẽ actio vt rei vẽ-
dicatio actio ꝯfeſſoꝛia ꝛ negatoꝛia. Alia
eſt actio in rem vtilis q̃ ſunt actiões de
dñio nõ directe ſed vtiles q̃ ex eq̃tate dã
tur. q̃nq̃ nõ dñis.vt ſunt publicia ne q̃
ex aduerſis cauſis cõpetũt. Et actio per
quã q̃rit̃ an actoꝛ iurauit ꝛ actio in rem
de ſupꝑficie ꝛ actio fauiana.ꝛ pauliana ꝛ
caluiſiana.ꝛ actio in rẽ q̃ cõpetit int̃ do-
minũ tabule ꝛ pictoꝛẽ. Sũt ꝛ alie in rez
actiones in q̃b⁹ nõ de dñio ſ; de pigno-
re agit̃.ſicut ſeruiana ꝛ q̃ſi ſeruiana. de
q̃bus vide loco ſuo. Et nota ꝙ actio ꝑſo
nalis nõ ſeq̃t̃ fundũ.ff. de ꝯtrahẽ. emp.
ꝛ vendi.l.min⁹.§.luti⁹ titi⁹.ff.ad trebel.
l.j.§.ſi odio.ff.de iudi.l. fideicõmiſſum.
§.tractatũ.C.de ſer.l.ij.§.ꝓinde.ꝛ.ff.de
ali.iudi.mu.cau.fac.l.iij.§.op⁹.in glo.ꝑ
Dy.in.l.fi.ff.de no.ope.nũc. Itẽ actio ꝑ
ſonalis eſt ita affixa oſſib⁹ creditoꝛis ꝙ
in aliũ transferre nõ põt.niſi fictõe iuris
ff.de pecu.l.ſi quis ergo.
Actio iniuriaꝝ cõpetit ei q̃ iniuriã paſſus
eſt.vt nota.inſti.de iniu.in rubꝛica. ꝯtra
eũ q̃ intulit iniuriã.vl' inferri ꝓcurauit.
inſti.eo.ti.§.nõ ſolũ.ꝛ pulſauit.vel ver-
berauit.vel famoſum carmẽ ad alteriuſ
cõtumeliã ſcripſit.vel quoquo mõ iniu
ria aliquẽ affecit.inſti.e.ti.§.iniuria. In
qua iudex condemnauit quanti actoꝛ iu
rauerit ſe nolle illam iniuriam ſuſtinu-
iſſe pꝛemiſſa tamen iudicis taxatõne.in
ſti.eo.ti.§.pena.ꝛ.ff.eo.ti.l.inſtitutioni-
bus. Quidam enim dicunt ꝙ iurare de
bet potius de ſuo perdidiſſe tantuz vel
tantum q̃ talem iniuriaz ſuſtinuiſſe. Et
hoc videt̃ appꝛobare Hoſtieñ.in ſum.
de iniur.ꝛ dam.dato.ꝛ Specu.eo.titu.
Alij dicunt ꝙ ſufficiat eum iurare ſic.ꝙ
nollet lucrari tantũ vel tantũ.ꝓ eo ꝙ ta
lẽ iniuriã ſuſtineret vel ſuſtinuiſſet. Pꝛi
mũ tamen videt̃ verius ꝛ actio iniuria-
rũ ex pacto non naſcit̃.ſed ex cõtumelia
l.ſi vnus.§.ſed ſi pactũ.ff.e.ti.vbi tex.in
quit.illa nõ em̃ ex pacto iniuriaꝝ naſcit̃
actio.ſ; ex ꝯtumelia.ꝛ ex bono ꝛ equo ꝛ
diſſimulatiõe abolet̃. Nã ſi q̃s iniuriaz
reliquerit.h̃ eſt ſi ſtatim paſſus ad anim
nõ reuocauerit.poſtea ex penitentia re-
miſſam iniuriã nõ poterit recolere.l. nõ
ſolũ.§.j.ff.de iniur.ꝛ neq̃ in heredẽ ne-
q̃ i heredib⁹ dat̃.l.iniuriaꝝ actio.ff.e.ti.
Actio inſtitoꝛia ſm Azo. dat̃ ei q̃ cũ aliq̃
cõtraxit in illa negociatione in qua p̄po
ſitus eſt ꝯ eum q̃ p̄poſuit aliquã ſtatio-
nẽ vel negociationẽ gerẽdo de ꝯhentib⁹
cuz p̄poſito.ſiue p̄poſit⁹ ſit exp̄ſſus ſiue
tacitus.vt.ff.de inſti.act.l.j.ꝛ.ij.ꝛ.l.ait.
§.nõ tamẽ.cũ ibi no.ꝛ dꝛ iſtitoꝛia ab in-
ſtitoꝛe p̄poſito tanq̃ exercitoꝛia noiet̃ a
p̄ponente.inſti.qđ cũ eo.§.exercitoꝛia.ꝛ
§.ſe. Nã inſtitoꝛ dict⁹ eſt ex eo ꝙ nego-
cio gerẽdo inſtet.nec refert an tabernis

ſit ṗpoſit⁹ vꝫ cuiqꜫ alteri negociatiōi. vt ff.eo.ti.l.q̄cūqꜫ.ꝛ.l.inſtitoꝛ.ꝛ iſtitoꝛ dꝛ ille q̄ tabernis vinis vendendis vel alicui alteri negociationi ṗpoſitus eſt.

Actio leg aq̄lie duo ꝯtinet capita vel tria. licet vnū nō ſit in vſu.vt.ff.eo.ti.l.ſi ſeruus ſeruū.§.hui⁹ legis.ꝛ inſti.eo.ti. Primū caput eſt de ſeruis occiſis vel q̄drupedib⁹.q̄ numero pecudū ꝯtinent vt.l. aq̄lia.ff.eo.ti.vbi dꝛ de aīalibus q̄ ꝯgregatim habent ꝛ paſcunt.ſicut oues capre ꝛ eq̄.muli ꝛ boues ꝛ aſini.Et ſm labeonē ſues ſed nō canes.Et longe mi⁹ beſtie fere.vrſi ꝛ leones ꝛc̄. ſed elephantes ꝛ cameli q̄ſi mixti ſunt.Et iō ṗmo capite eos cōtinere opoꝛtet quo caſu tanti ſit condemnatio quanti plurimi ip̄a res valuit anno pꝛeterito.vt in dicta.l.aquilia.ff.eo.ti.ꝛ inſti.eo.ti.in pꝛincipio. Secundū caput qꝺ nō eſt in vſu.hoc nō ponit.vt.ff.eo.l.ſi ſeruus:in.§.hui⁹ p̄allegato vbi dicit hui⁹ legis.ſecundū quidē caput in diſuetudinē abijt. Sed tertiū caput hui⁹ legis eſt de eis vulneratis feris beſtijs occiſis ceteriſqꜫ rebus ruptis vt veſte vaſe.ꝛ ſimilib⁹. Quo caſu cōdēnat qui damnū dedit quanti res fuit triginta diebus retro rei p̄cium ꝛ valoꝛem eſtimando.vt dicta.l.ſi ſeruus ſeruū.§. tercio aūt capite.ꝛ inſti.eo.§. capite tertio.cū.§.ſequenti.Et in hac actiōe ſi q̄s damnū ſe dediſſe inficiat.id ē negat. cōdemnat in duplum.ff.eo.l.j.§.j. Dicit aūt hec aquilia ab aquilio plebis tribuno.ſm yſido.li.v.q̄ ipſā in monte.Auētino tp̄e diſcoꝛdie populi ꝛ plebis cōſtituit.ff.eo.l.j.eſt poſtmodū concoꝛdia facta vice legis eſt habita.

Actio mandati directa cōpetit mādatoꝛi ꝛ ei⁹ heredi.ff.eo.ti.ſi vō.§.fi.ꝛ.l.ſi mandato titij.ṗmo reſponſo. ꝛ.§.j. Contra mandatariū vel pꝛocuratoꝛē poſt mandatū ſuſceptū.ff.eo.l.ſi remunerandi.§. j.Et in q̄tum intereſt id factum eſſe qꝺ mandauit.puta mādauit vt fundū emeres ſi mea intererat emi. teneberis poſt mandatū ſuſceptū.tamen ſi eundē fundum ego ipſe emo vel ali⁹ mihi.neqꜫ intereſt aliud.ceſſabit hec actio ſm Azo. ff.eo.ti.l.ſi ꝓcuratoꝛē.§.mandati actio.

Actio mandati cōtraria cōpetit mandatario.ff.eo.ti.l.ſi vō nō remunerandi.§.cōtrario vel ꝓcuratoꝛi ad expēſas aduerſ⁹ mandatoꝛē q̄tenus fines nō eſt egreſſus Si vō aliquid erogauerit vtiliter in eo non habet mandati iudicium. ſꝫ tm̄ negocioꝝ geſtoꝝ.ſm Mar.licet Jo.ꝛ accur.ꝯtra.ꝓut legi.ꝛ nota. inſti.eo.ti. §. is qui.ꝛ.ff.eo.l.ſed ꝓculus.cū.l.ſeq̄n.in ṗncipio.ꝛ.C. de negocijs geſt.l.fi.i glo. vltima. Si vō mandauerim tibi vt mihi fundū emeres.etiā ſi nōdū p̄cium ſolueris ages mecū mandati.vt ſuſcipiam obligatioı ē q̄ teneris venditoꝛi. Nam ꝛ ego agere poſſum vt cedas mihi actionē empti.ff.eo.ti.l.ſi mandato meo.pꝛimo reſpōſo.Cōpetit ergo bꝛeuiter actio mandati directa cōtra illū qui mandatum ſuſcepit ad implendū cū pꝛimo cogı non poſſet ꝙ ſuſcipet mandatū in q̄tum interfuit mādatoꝛis factū fuiſſe qꝺ mandat.Et ruſus ip̄i mandatario qui mandatū ſuſcepit cōpetit actio mandati cōtraria ad impenſas ſi q̄s fecit rōne mādati ſuſcepti ſi fines mādati nō exceſſit.ſed ſi mādatū exceſſiſſet in expēſis factis nō repetet ip̄as ꝑ hmōi actionem.

Actio negatoꝛia.require ſupꝛa actio confeſſoꝛia.

Actio negocioꝝ geſtoꝝ duplex eſt.ſcꝫ directa ꝛ ꝯtraria.vnde actio negocioꝝ geſtorū directa eſt q̄ agit dn̄s rei geſte ꝯ eū q̄ negocia eius geſſit.vt adminiſtrationis rōnem reddat.vtputa ſi ego fui abſens: ꝛ negocia mea ceperunt eē deſerta ꝛ male ſe habebāt. tu h̄ vidēs abſqꜫ mādato a me recepto mei cōtēplatiōe ex amicicia quā ad me habes gerebas negocia mea.mihi dat hec actio negocioꝝ geſtorū directa ad h̄ vt reddas m̄ rōnem adminiſtratiōis.vt.ff.de nego.ge.l.ij.ꝛ inſti.de ob.q̄ ex q̄ſi cō.na.§.j.ꝛ.§.ſicut.

Actio negocioꝝ geſtoꝝ ꝯtraria cōpetit illi q̄ ſine mādato ſe imiſcuit alienis nego-

cījs gerendīs aduersus dn̄m negociorū
ad repetendū expensas negociorū gesta
tione factas. Et veniūt oīa que expendit
de suo necessario vel vtiliter nō tñ volup
tuose. ꝛ h̄ colligūt. ff. e. ti. l. ij. cū ibi nota.

Actio de peculio vel peculietenus compe
tit ei q̄ cū filiofamilias vel seruo peculiū
habētibus cōtraxit. ff. qđ cū eo. l. j. cū se.
Que post mortē filij vel serui est annalis
ꝛ nō post mācipationē. emanumissionē.
vel alienationē. ff. qñ actio de pe. ē anna.
l. j. §. q̄diu. vbi dicit. q̄diu fili⁹ vel ser
uus in ptāte ē de peculio actio ꝑpetua ē
post mortē aūt ei⁹ vel postq̄ emācipat⁹
manumissus. alienatus ve fuerit tꝑalis
esse incipit. i. annalis. ꝛ cōpetit hec actio
aduersus dn̄m vel patrē. vt nota. ff. đ pe
cu. l. j. §. verba.

Actio noxalis. ſm azo. dr̄ actio q̄ nascitur
vel orit ex delictis seruoꝝ. ff. e. ti. l. j. ꝛ in
sti. eo. ti. in pn. Et dr̄ noxalis a noxia qđ
ſcat ipm delictū. vel a noxa qđ dr̄ ipe de
liquēs. versus. Noxia delictū delinquēs
noxa vocatur.

Actio pignoraticia directa ꝯpetit debitori
ꝯtra creditorē. insti. q̄. mo. re cōtra. obli
ga. §. fi. vel ꝯtra eius tutorē vł curatorē
si pignora acceperūt. ff. eo. ti. l. si solutum
§. fi. ꝛ hꝫ locū soluto debito ꝛ aliter satis
facto quēadmodū voluit creditor lꝫ nō
sit solutū vt si pignora alia data sunt cre
ditori vt a ꝑmis recedat. vel fideiussores
siue alias res. vel preciū vel etiam nuda
cōuentio sine ꝑcio vel pacto. Quotiens
em̄ vult creditor recredere a pignore vi
det satisfactuꝫ si vt ipse velit vel voluit
cautū est licꝫ in hoc deceptus sit sui faci
litate ſm Azo. vt. ff. e. ti. l. si rem. §. emēs
ꝛ. l. necessaria. §. si vnus. Per hanc ergo
actionē debitor repetit expēsas si q̄s fe
cit in re pignorata obligata. nisi eadē res
sit ampla ꝛ ad modicū etiā fuerit alij pi
gnorata quasi in nullo captus sit qui pi
gnora secundo loco accepit.

Actio pignoraticia contraria datur credi
tori cōtra debitorē ꝛ datur ad multa. Si
em̄ decipiat a debitore vel ipa re vel ei⁹
ꝓposito quia obligauit rem alienā vł alij
pignoratā. ff. eo. ti. l. tutor. §. cōtraria iū
cta. l. si quis in pignore. §. fi. Et si debitor
maliciose versatus sit obligādo es vł stā
num pro auro vel argento. ff. eo. ti. l. j. §
si q̄s. ꝛ in. §. ꝑalle. l. si q̄s in pignore. ij. re
sponso. vel si obligauit seruū ꝑ quē dam
num datū est. puta furtum. vel aliud hu
iusmodi. ꝛ hoc si sciuit tenet in solidū. i.
in totū. secus si ignorauit. qꝛ tūc liberabi
tur noxe deditione scꝫ dando seruū pro
noxa. In his cōpetit hec actio ſm Azo.
ꝛ alios. Hec ꝓbant. ff. eo. ti. l. si seru⁹ pi
gnori. Item ſm Azo. agit creditor actōe
pignoraticia si seruos pignoratos artifi
cijs instruxit si inceperāt in breui anteq̄
pignorarent. vel debitoris volūtate cre
ditor eos instruxit. Sꝫ si nihil boꝝ inter
cessit si quid artificijs necessarijs eos in
struxit ſm Azo. erit actio cōtraria. ff. eo.
ti. l. si seruus.

Actio aūt pignoraticia vtilis ſm pla. dat
ei qui impignorauit rem alienā sine con
sensu dn̄i. ꝛ postea dn̄s pignoris est. ff. e.
ti. l. rē alienā. ꝛ. ff. de pigno. l. j. §. j. ꝛ. l. si
ticio. cū seq. ꝛ taꝫ directa q̄ illa dant ꝓn
cipali ꝛ suis heredibus. ꝛ cōtra heredes
creditoris. vt pōt ꝓbari. isti. de ꝑpe. ꝛ tē.
act. §. nō autē. iūcta. l. ex contractu. ff. de
act. ꝛ obli. ꝛ li. j. §. creditor. ꝛ insti. q̄. mo.
recontra. obli. §. fi.

Actio ꝑ quā querit an actor iurauerit ſm
quosdā dat ei q̄ cū peteret rem suā dela
to sibi iureiurādo ab aduersario eā suaꝫ
esse iurauit. Ab eo em̄ rem suā petit acti
one in factū qui iurauit suā esse. ff. de iu
reiu. l. nā postea. §. j. ꝛ. §. fi. Si vo rē suā
sibi traditā postea amisit. ꝛ ille q̄ detulit
iuramentū eā nactus sit aduersus eū pu
blitiana cōpetit actio. ex li. feu. de publi.
ac. l. eū qui. §. petēti. vbi dr̄. Si mihi pe
tēti rem iuramentū detuleris. Iurauero
q̄ rem meā esse cōpetit mihi publiciana
si aduersus te tm̄. quō hoc debeat intelli
gi. ibi. no. plene. ꝛ solet iusiurādū referri
ei q̄ detulit. C. đ re. credi. l. generaliter. §
oē. ver. sed iuramento.

Actiones p̄iudiciales in rē esse dicunt̄.per
quas querit̄.an q̄s liber sit.an libertus.
⁊ in partu agnoscēdo.vt in. §.p̄iudicia-
les.insti.de actio. Sꝫ illa ꝑ quā querit̄
an aliq̄s sit liber partim ciuilē cām obti
net.partim p̄toriā.Ciuilē aūt ꝫm formā
dominij qua in ea directe agit̄.Et p̄tori
am ꝫm formā ⁊ modū petēdi.qꝛ tuum a
teipso nō ab alio petit possessore.Cetere
vo due formā capiūt ex p̄toria.iurisdicti
one ⁊ in rē dicunt̄ esse ad instar actionū
de seruitute.qꝛ in hac de iure patronatꝰ
in re.in illo ꝓprietatis iure agit̄.⁊ p̄iudi-
ciales dicunt̄.qꝛ queādmodū exceptōes
actionibus opponunt̄.⁊ aū̄ primā q̄stio
nē terminant̄.Si aūt quare nō exceptio
nes ſ actiōes dicant̄ q̄s querat hāc cāz
accipiat.qꝛ nō est exceptio nisi sit actiōis
exclusio.He vo p̄iudiciales nullā actio-
nē excludunt sed nō cōpetere dicūt. ⁊ iō
actiones dicunt̄ ⁊ nō exceptiones.verbi
gratia p̄iudiciales actiones ꝓ tanto di-
ci possunt ꝙ in ipsis tractat̄ de magno p̄
iudicio.vel qꝛ questioni mote p̄iudicant
vt agis cōtra me ⁊ aliq̄d petis oppono
tibi questionē status dicendo ꝙ es filius
meus vl̄ seruꝰ in potestate mea cōstitutꝰ
aut libertus.⁊ sic de cōsimilibus.Et p̄iu
dicabit actiōi tue cōtra me mote. Sunt
⁊ alie in rem actiōes in quibus nō dicit̄
de dominio sed d̄ iure pignoris agit̄:vt
vt seruiana ⁊ quasi seruiana. require in
loco suo.

Actio p̄scriptis verbis ex cōtractibꝰ inno-
minatis descēdit vbi.s.ciuilis causa sub
est sufficiens ad actionē introducendaꝫ.
⁊ cum negocium nō cadit in certū ⁊ spā
le nomen cōtractus.nec causa huiusmo
di actiōis exprimit̄.cetere hmōi actiōes
exprimūtur sic do vt des.facio vt facias
do vt facias.facio vt des.Ex q̄bus nasci
tur actio prescriptis verbis nomiata.ali
as ciuilis.Quādo mihi aliquid adest vl̄
abest vel affuturuꝫ est.nec tibi adest nec
futurum est.aut mihi non abest.nec tibi
adest.aut si nec tibi adsit.nec mihi absit.
et cesses implere qđ conuenit inter nos.
ego autē feci in subsidiuꝫ intentat̄ actio
de dolo. Nam vbi vnus cessat implere
quod in se est quod promisit altero im-
plente locum habet hec actio.

Actiones pretorie que sunt ⁊ q̊t Require i
spe.ti.de act.seu peti. ꝓpo.§. postremo.
Dicūtur aūt pretorie ꝫm Azo. quia a p̄-
tore sunt inducte.vt institut.de actio.in
summa ꝫm eundem.

Actio pro socio que ex vtraqꝫ ꝑte directa ē
compeit ab vsufructu quē solus alter so
ciorū ꝑcipit vel si dolū cōmisit in rebus
cōmunibꝰ.Nā locū habet qn̄ duo ineūt
cōtractū societatis.ita ꝙ tam lucrum ꝙ̄
damnū inter eos cōmune est.Et aliquis
sociorū male ⁊ dolose verset̄.tunc alteri
cōtra eum dat̄ hec actio. Est autē socie-
tas ꝫm Azo.duorū vel plurīū cōuentio
cōtracta ob comodiorē vsum ⁊ vberiorē
questū.Que diffinitio ꝫm ꝙ ipse dicit n̄
est in legibus sed in Marco tulio repit̄.
Nascitur autē hec actio demū societate
finita.que finit̄ pluribꝰ modis.ꝓut ꝓse
quit̄ ipse Azo.in sum.eo.ti.

Actio publiciana ex eq̄tate.dat̄ ei qui rem
bona fide emit a non dn̄o. ⁊ rem sibi tra
ditā bona fide cepit credēs vendentē tē
pore venditiōis ⁊ traditiōis dn̄m esse.ff
de publi.⁊ si res.§.vlti.⁊ sufficit empto
ri habuisse bonā fidem licet vēditor ma
lam fidem habuerit ⁊ callido cōsilio vē-
diderit.vt ea.l.§.p̄tor ait.Huic autē vi-
det̄ cōtradicere auct.C.de p̄scrip.lō.tē.
malefidei possessore alienate cessat lōgi
tēporis p̄scripto.So.habet̄ in glo.in.c.
abbate.de re iudi.li.vj.Si ergo talis em
ptor anteq̄ vsucapiat. vel ante cōpletaꝫ
vsucaptione a possessiōe cadit petat reꝫ
a possessore iure quasi dominij.Et appel
latur actio publiciana a Publicio aucto
re q̄ eum inuenit.institu.de actio.§.alie
Ad hoc vt actor obtineat oportet istum
probare iustum tituluꝫ.⁊ rem sibi fuisse
traditā ⁊ bonā fidē habuisse tꝑe emptio
nis ⁊ venditionis.⁊ qđ presumit̄ nisi cō
trariū probetur.⁊ ꝙ credat modo vendi
torem vel donantē tꝑe contractus dn̄m

nō fuisse aľs publicianā ñ ꝓpeteret. Per mittit autē tali vēditione ac si vsucepisset vēdicare nisi forte verus dn̄s posside at. vt quidam dicunt. quia exceptio veri dominij publicianā excludit. Si aūt pº vsucapionē a possessione cadat. tunc nō cōpetit publiciana. sed ciuilis actio. vel rei vendicatio ẜm quosdā vtilis. ẜm ąſdā directa. ff. de publi. l. j. De hac materia vide no. p Jo. an. de sen. ⁊ re iudi. ab bate sane. li. vj. in glo. vbi in fi. dr̄ ꝙ rei vendicatio ⁊ publiciana nō sunt ɔtraria sed diuersa. cū ad eundē finem tendunt secus cum tendunt. ad fines diuersos.

Actio publiciana rescissoria daƚ ei cuiꝰ res quā a nō dn̄o emit credens eum dn̄m vt supra cum absens erat causa rei publice vel studij. vel pegrinatiōis. vel legatiōis ciuitatis. vel causa appellatiōis ꝓseque de vel testimonij ferendi vel q2 in capti uitate fuit. vel alia causa necessaria fuit absens. ⁊ talis res sua cū esset absens vsucapta est. licet ei ꝓpter necessariam ab sentiā infra ān̄ū postꝙ̄ reuersus ē rescindere vsucaptionē. vt dicat aduersarium nō vsucepisse qui vsucepit p auxiliū ɔ̄toris hoc remediū sibi datur. Si aūt vere fuit dn̄s rei. tunc cōpetit ei vendicatio rescissoria. Si vo res talis erat pignori obligata cōpetit etiā hypothecaria rescissoria. ⁊ h̄ in realibꝰ actōibꝰ In actōe aūt p sonali conditio rescissoria. De hac materia vide Guil. in specu. ti. đ in inte. resti. in tractatu libellorū sup verbo sed scias ⁊ sequēti. ⁊ glo. optima i verbo dominij vel quasi circa mediū mediū in. c. abbate sane. de reg. iu. li. vj.

Actio quanti minoris quedā est ɔ̄toria. q̄dā ciuilis. ɔ̄toria locū habet cū q̄s emit aial vel seruū morbosum seu vitiosum q̄ ꝓpter morbū vel vitiū minus valet ꝙ̄ emptus sit ⁊ daƚ ad petendū id quo minus valet. puta si res nō esset vitiosa vel morbosa valeret. xx. nūc autez valet. xv. ꝓponitur hec actio ad petendū quāti minoris intersit emptoris. Hoc autē scias ꝙ de vicio nunꝙ̄ teneƚ vēditor nisi i tribus casibus. Primus ē quādo noīatim promisit. ⁊ tūc ageƚ ex stipulatu. Secundus est qn̄ sciebat seruū habere vitiuz. ⁊ emptorē nō āmonuit. ⁊ tunc tenetur ex empto. vel ꝙ redibeaƚ. vel ꝙ admittere teneaƚ. Tercius. si in vitio animi sit admixtū vitiū corpis. daƚ aūt infra annuz vtilē. Sed ciuilis actio quāti minoris cōpetit qn̄ librū vel alīā rem viciosam vel morbosam emit ꝓpter quod res minus valet. ⁊ agiƚ quāti minoris esset emptu rus. de hac actione nihil diciƚ in arbore actionū. sed de ɔ̄toria solū. Uide similiƚ de hac materia in spe. ti. de emp. ⁊ vē. § nūc dicendū. ver. est ⁊ alia actio.

Actio qđ iussu ꝑpetuo daƚ cōtra patrē vł dominū quoꝝ iussu cū filio vel seruo ali q̄s cōtraxit siue videaƚ iussus ad contra hentē siue ad seruū. Nec est in ea opus verbis aut scriptura. vel vt distinguatur ẜm Azo. an videaƚ iussus vel iussio spāliter in vno cōtractu an generaliter. Et ita ꝙ nolēs cū seruo meo gerere. videor eū oīa iussisse. nisi lex certa. id est ɔditio vel pactū cōtrariū ꝓhibeat. Habet ergo locū actio qđ iussu qn̄ domino viuēte vł patre. seruus vel filius ɔtraxit. quia hac dn̄s vel pater eo qđ iussit tenebiƚ.

Actio qđ metus cā daƚ ei q̄ probabili vel iusto metu coactus rē suā vendidit. tradidit vel ꝓmisit aduersus eum q̄ metuz fecit. sed infra annū erat quadrupli. ꝓpter contumaciā nolētis rem restituere iussu iudicis an̄ lit. cōte. Post annuz vo simpli. vt in. l. si cū emptore. ꝑmo rn̄so. ⁊ §. post an nū. ff. quod me. cau.

Actio rei venditionis est quādo dicis rem corporalē esse tuā. vt hunc seruuz. hunc equū. hanc vestē. Alia diciƚ vendicatio quā legiste non habent que datur ꝓ re incorporali. vt no. per doc. in. c. examiata. de iudi.

Actio recissoria triplex est. vt supra de publiciana rescissoria.

Actio redibitoria daƚ emptori ɔ̄ vēditorē vt seruū vel aial morbosum recipiat ⁊ p̄cium restituat. ⁊ datur infra sex menses

vtiles.quia hec actio tm̄ sex mēsibus durat.vt.ff.de edi.edic.l.j.verbi gratia. Si vēdis mihi aial morbosum. latentē morbū habēs.vel aliā rem viciosam tali vicio qđ viciū si sciuissez nullo mō emissez mihi daꝛ actio cōtra te ad hoc ꝙ pciū receptū restituas infra sex mēses.⁊ rē tuaz morbidā vel viciosam reassumas. Sed pactū legis cōmissorie hꝫ fieri si vēdo rē meā tibi sub illa cōditiōe.si soluas decez ꝑ ea infra certū terminū.qđ si nō solueris sit res inempta ⁊ mea sicut ꝑus erat. vide infra lex cōmissoria.

Actio rerū amotarū cōpetit marito aduersus vxorē de rebus cōstante mr̄imonio cā diuortij ablatis.Datur aūt post diuortiū ⁊ cōtinet rei ꝑsecutionē. Sed si pēdēte iudicio reintegreꝛ matrimoniū.soluiꝛ iudiciū rerū amotarum. ⁊ si reintegrato mr̄imonio iterū fiat diuortiū remanebit actio rerū amotarū. ob res amotas prioris diuortij causa.Et in q̄ casu actio furti dareꝛ cōtra extraneū.In eodem casu actio rerū amotarū locū habet.dūmō illa cōcurrāt.sed vt res mariti dolo malo amoueanꝛ ⁊ ecōtra.Itez ꝙ fiat amotio ꝯstante mr̄imonio vel aliqđ qđ ꝓ amotione habeaꝛ.Itē ꝙ fiat causa diuortij. Datur etiā hec actio ꝯ patrē filio vel filie quatenꝰ ex ea re locupletior est factus ⁊ dolo malo eius factū est q̄ minꝰ fieret De hac materia vide nota. per Azo. in sum.eo.ti.

Actio rei vxorie vel vxoraticie sublata est in cuius locū surrogata est actio ex stipulatu que daꝛ marito vel eiꝰ patri vt dos tradaꝛ.Si em̄ a datiōe dos incipiet hec actio locū nō haberet.licet quidā dicant ꝯriū.vt dicit azo.in sum.e.ti.

Actio seruiana dn̄o fundi vel domus ꝯpetit ad ꝑsequēdas res cōductoris ꝓ mercede domus quasi res pignoratas q̄uis nō cōuentiōe pignorenꝛ.tn̄ iuris ꝯstitutiōe obliganꝛ tacite ꝓ locatione iure pignoris in vrbanis p̄dijs inuecta ⁊ illata in rusticis do p̄dijs fructus tm̄. De hoc in.§.seruiana.insti.de act.

Actio quasi seruiana q̄ etiā hypothecaris dicitꝛ p̄toria est.ꝑ quā rē mobilē vel imobilē tibi pignori obligatā quam possidet aliqs siue sit debitor siue aliꝰ poteris ab eo euocare seu petere.⁊ est actio in rē vtilis.⁊ daꝛ creditori ad ꝑsequēdū pignus hypothecaric.i.rē mobilē obligatā. vide de hoc insti.đ act.§.quasi seruiana.

Actio serui corrupti cōpetit nō solū aduersus eū cuius hortatu vel cōsilio seruꝰ corruptus vel deterioratꝰ est.sed etiā cōtra eū noua lex daꝛ qui sollicitauit seruū. lꝫ bonos mores eius corrūpere nō potuerit.Hec aūt actio in duplū habet cōdēnationē sed quāti deterioratus est seruus. quāti ve res fuerit a seruo sollicitato asportata ⁊ teneꝛ qui corrupit.siue ex bono malū siue ex malo deteriorez fecerit. De hoc in.l.si quis seruo alieno suaserit C.de fur.vbi casus de hoc.

Actio stricti iuris.re.supra.actionū do que dam.⁊ de excep.in.c.cū venerabilis.vide insti.de act.§.sed ⁊ stricti iuris.

Actio subsidiaria dicitꝛ quia in subsidiū et auxiliū alteriꝰ que inefficax facta ē daꝛ. vt si tutor res pupilli alienauerit vel male administrauerit.⁊ ipse tutor ⁊ eius heres nō sunt soluēdo.i.nō sufficientes ad soluendū pupillo daꝛ actio ꝯtra illuz in quē res eius alienate sunt.

Actio tutele subsidiaria competit pupillo qn̄ nec tutor nec heres soluere habet cōtra eū cui iura tradita sunt a pupillo.vt cautionē exigat a tutore đ indēnitate pupilli.quādo vel nullā vel parū idoneaz admisit cautionē.

Actio tutele directa datur aduersus tutorē ipi pupillo.inquantū cōuenit si tutor in rebus pupillaribus damnū dedit dolo vel culpa ipsi pupillo.

Actio tutele ꝯtraria cōpetit tutori aduersus pupillū si in rē eius aliqđ de suo impendit vel ꝓ eo fideiussit aut rē ꝓpriam ipignorauit vel obligauit ꝓ pupillo.

Actio venditi competit venditori ad petēdum precium et vsuras ex tēpore more.Et si aliquid speciali pacto cōprehen

ditur prout is sibi pascit vel inter partes conuentum est. Et huius cōtraria ē actio empti. que vide supra.

Actio vi bonorū raptorū de rebus mobilibus vi surreptis datur ei cui res mobiles p violentiā sunt ablate. z cōpetit restitutio infra annū ad quadruplum. ita q in quadruplo cōtineat ei restitutio. z hec ē vis ablatiua.

Actio hypothecaria. vide supra. Actio q̄si seruiana. Et hec actio aduocat nudam possessionē. ff. de euic. l. si cū venditor. §. j. dicit tamen iudiciū pretoriū zc. Et tm̄ de actionibus.

Accipere z capere differūt. Naz qui capit rē suā facit. sed q̄ accipit nō facit suā. Et qualiter intelligat verbū accipi. vide. ff. de acq. re. do. l. i. in laqueū. in glo. j. z. ij. z ff. de fur. l. q̄ vas. in glo. ij. z. l. naturali. § turbatio. vbi dicit. qui accipit furtuz cōmittit.

Accola est qui colit terrā nō propriā. vnde Accola nō ꝓpriā ꝓpriā colit incola terrā z dicitur ab ad z colo. quasi qui adueniens colit teram.

Acephalus. i. sine capite. ab a quod est sine z cephas caput. xxiij. dist. nulla. in autē. de ap. §. generalem.

Accersitus est collectus. vocatus. vel circa se situs. lxiij. dis. quia igitur. xiij. q. ij. quoniam ꝑposterum.

Accoliti grece dicunt ceroferarij vel accēdētes latine. a deportandis cereis qn̄ legendū est euangeliū aut sacrificū offerēdum tūc em̄ accendūt lumiaria z portāt licet sol eodē tpe rutilat. ad signū tn̄ leticie demonstrandū vt typo luminis corporalis ostendat illa lux de qua Jo. j. c. Erat lux vera zc. vt inquit text. in. c. cleros. ad fi. xxj. dist.

Acrimonia est ꝓprie acerbitas. sed ẜm legistas est pena que infligit sacrilegis. sicut incarceratio vel exilij relegatio. C. de sacrosan. ec. l. placet. que ē canonizata. xvj q. j. placet. sub. §. nouarū. vbi etiam dicitur de hoc.

Accomode. id est multum comode. d̄ elec. vbi periculum. l. vj.

Accusator est ille qui aliquē corā iudice accusat z criminalē sibi mouet questionē. Et dr̄ accusator quasi adcausator. q2 ad cām vocat cū quē appellat. vt i. c. forus de ver. sig. post mediū. Et ibidē dr̄ etiam delator accusator. denūciator z inq̄sitor pn̄t eligi ordinari. z eis p̄bende conferri Et accusatio. testimoniū z ordo pari passu ambulant. vt ij. q. vij. c. ipi apostoli. in glo. sup verbo esse. Et admittit ad accusandū q̄ in peccato mortali ē. Nemo tn̄ sine accusatione damnari debet.

Accurate. id est dilig̃eter. studiose. curialiter. vel composite.

De Ad

Ad ponit pro iuxta. ff. de serui. vrban. p̄di. l. quidā biberius. De hac dictiōe no. archi. de rescrip. si gratiosi. li. vj. z. lxxviij. dist. p̄sbyter. Et quō differāt ad z in. vide. ff. de iniur. l. itē apud labeonē. §. cuz viciū. quod notat ꝑ statutis dicentibus q aliquid fiat ad domū vel in domo.

Adempta legata dicim⁹ illa q̄ testator adimit a legatario cui primo legauerit mutata prima sua voluntate.

Aderatio dr̄ quasi eris punitio vel aderata p̄dia dicebant ex q̄bus es puniebat. vt habet ex. l. j. C. de comi. re. mili. z. C. de colla. dona. re. aut transla. seu adera. l. j. li. x.

Admodū est idez qd̄ valde. Et ponit glo. cōcordantias de iureiur. c. romani versi. nos itaq; in cle. et de censi. ca. grauis. de corpo. viti. c. j.

Admittere est recipe. vt. ff. de inc ffi. test. l. cōtra. §. si quis impuberi. vt si dicatur. iste est admittēdus. i. recipiēdus vel ē incitare ad currenduz. inde admissarius. id est velox.

Adoptiuus filius est quē aliqs adoptat vl' accipit datū a patre. Et ecōtra pater adoptiuus est qui filium adoptat. insti. de adop. §. j. z. ij. Et sunt damnati heretici q̄ dixerunt xp̄m nō ꝓpriū sed adoptiuuz filiū dei. xxiiij. q. iij. quidam ver. hec consia

ni.ꝛ in.c.quadam de cele.miſ.
Adoptio eſt gratuita quedam electio qua quis aliquē ſibi eligit in filiū. ꝛ hoc faciunt plerūq; hi q̄ filios habere nō poſſūt ad ipſoꝝ ſolaciū. Et talis q̄ ſic recipitur in filiū dr̄ adoptiuus q̄ a patre legitimo ſic ei datur. Et ille qui eū ſic adoptat dr̄ adoptiuus pater. Et que ſit differētia inter adoptionē ꝛ arrogationē. vide infra. arrogare ꝛ inſtitu.de adop.in prin.
Aduena dr̄ eo q̄ aliūde adueniat. ſm Iſidorum.li.x.ethimo.argumen.ff. de iudi. l.heres abſens.
Aduocatus eſt quia alio noīe quaſi legat⁹ ſeu patrouus vocatur q̄ in forenſib⁹ ſeu extraneis negocijs p̄eminētibus prebet litigātibus ſuū patrociniū. cuius preciū oneraria vocat᷑ ſub antiquo noīe. Et inde venit verbū aduocare quod eſt poſtulare pro opponēte ꝛ deſideriū eius corā iudice exponere. ꝛ patrociniū in cauſa p̄ſtare. Et aduocatus nō pōt eſſe notari⁹ in eadem cauſa. vt no.in.l.vniuerſas.C. de decurio.li.x.
Aduocatus fiſci dicit᷑ qui patrociniū preſtat in cauſa fiſci.
Addictus.id eſt cōuictus vel ſentētiatus.
Adeo.id eſt intantū media correpta. vt de reſcrip.cum adeo.
Adultus dicit᷑ qui.xxv.annos cōpleuit.vl̄ qui a.xiiij.annis vſq; ad.xxv. annos procedit. nā adolere in vno ſignificato ē creſcere.in alio cremare vel vrere. Et adoleſcens dicit᷑ tribus modis vt notat archi. xxvj.q.vj.allegantur.
Adeodatus eſt nomen dauid.q̄ datus fuit a deo ad liberationē iſrael.
Ad quid.id quare.de cenſi.peruenit.
Adulter dicit᷑ qui nuptias violat.
Adulteriū dicit᷑ quaſi ad alterius thorum acceſſus.vel ad alterū.quia ex adulterio ab vno cōceptus ad alterius hereditatē naſcitur. Et ſm Lodo.de roma ꝓ adulterio ſtatute ſunt quattuor pene de iure hodierno. Prima eſt ſeparatio thori. Secunda eſt pena detruſionis in monaſteriū.vt ibi lacrimis lauet peccatū qd̄ ē pudor fateri. Tercia eſt q̄ ſcindunt᷑ in pannis ꝛ capillis an̄ ꝛ retro. Quarta eſt excōicatio que eſt maior omi pena in iure canonico.licet pena adulterij de iure ciuili ſit pena capitis.vt.ff.ad.l.iuli. de adulte.l.coercende.ſed padue eſt pena.lx.ducatoꝝ.ꝛ hoc in viro. ſed in muliere ē pena detruſionis in clauſtrū.vt no.i.l. mācipia.C.de ſer.fugi.
Adulterinus eſt de adulterio ꝯceptus ſeu genitus. Vn̄ adulterina moneta vl̄ ſigillū dicit᷑ falſa moneta vel falſum ſigilluʒ ad inſtar vere vel veri facta vel factum.

De Aff

Afficere tria ſignificat. Unde Afficit informat punit cupit hec tria ſignat. Iteʒ dr̄ affectus nō ſufficit niſi ſequat᷑ effectus. vbi ex neceſſitate opus eſt facto.vt.c.vl. de ſpon.ꝛ de eo qui mitt.in poſ.c.j.
Affatim.i.generaliter vel abundāter. ꝛ ſic eſt media breuis.ſed media longa.i.facūde.vn̄ Si dicas affatim tūc ſignificabis abunde. Affatim dicas facūde ſignificabis.vt habetur in.c.vnico.de reli. do.li. vj.in glo.et.xxiij.diſ.p̄terea.
Affinis eſt qui habet cōſanguineā alterius in vxorē.vel ecōtra que habet cōſanguineum alterius in maritum.
Affinitas eſt ꝓximitas pſonarū ex coitu ꝓueniēs omni carēs parentela.ꝛ hoc d̄ iure canonico.ꝛ ſic cōtrahitur affinitas tā per coitum legitimū q̄ꝫ p fornicariū. Similiter dicit Gof. Affinitas eſt attinentia pſonarū ex copula ꝓueniens. Nā qn̄ vir carnaliter iungit᷑ vxori.omnes conſanguinei vxoris efficiūtur affines viro ꝛ econtra. Sed inter cognatos vtriuſq; nulla naſcitur attinētia de cōſang. ꝛ af. c.qd̄ ſuper his.ꝛ īpedit matrimoniū contrahendū ꝛ dirimit iam cōtractū. Dicūtur aūt affines quaſi ad alteri⁹ fines accedētes.vel ex eo q̄ due cognatiōes que inter ſe diuerſe ſunt ꝓpter nuptias vl̄ coitum copulātur.ꝛ alter ad alteri⁹ cognationis finem accedit.ſm Hoſtien. Sed ſm leges.affinitas eſt regularitas perſo

narũ ex nuptijs cõiũctarũ omĩ carẽs pa rentela.vt.C.de nup.l.liberi.ꝛ tamẽ ſm glo.l.cõtrahiť etiã affinitas ꝑ cõcubinã vt.xxxv.q.iij.c.de inceſtu.ꝛ ibi no.ꝛ.ff.ď cõcu.l.j.Etiã per coitũ inceſtuoſum vel fornicariũ.vt in.c.diſcretõi.ꝛ.c.tue.ď eo qui cog.cõſang.vxo.ſue.ꝛ.xxxv.q.ij. nec eam.Alij tamẽ reputãt abſurdũ ꝙ tale vinculũ legitimũ oriatur ex coitu dãnato.cũ ex nuptijs ꝓueniat.ff.de gra.l. nõ facile.§.affines.e.§.ſciendũ.Diciť tamẽ publice honeſtatis iuſticia.ſm Hoſ.i ti. de eo ꝙ cogno.cõſang.vx.ſue. Ubi dicit etiã ꝙ affinitas ꝑ fornicariũ ꝯtracta nõ dirimit mrĩmoniũ ſed exactionez debiti interdicit.vt in dicto.c.diſcretioni.

Affidare eſt fidem dare.

Affirmatio exponiť qñqꝫ ꝑ negatiuã.vt in c.veniens de teſti.vbi dř.In ore duorũ vel triũ ſcꝫ ꝛ nõ paucorũ.qñqꝫ ecõuerſo vt diſ.j.ius naturale.vbi dř.tranſire per agrũ alienũ nõ tuũ ꝓbas eſt. iure aũt na ture oĩa ſunt cõia.c.quo iure.viij.diſt.

Affictus penes vulgare lõbardorũ et tuſcbanorũ ſm Pe.de ſamp. ꝛ abbatẽ dicitur cẽſus qui dať rõne prediorũ prout videť velle in ſpe.de lo.ꝛ condu.§.ſeqť in ꝑn.inde affictare ꝛ eſt locare ad fictũ ꝛ ad firmũ.vt in.ca.piſanis.de reſti.ſpo.

De Ag

Agazo diciť cuſtos equorũ. ꝛ idez dicitur equitus. ꝓprie tamẽ agazo diciť cuſtos vel paſtor aſinorũ.iuxta illud Greciſte. Aſinorũ paſtor agazo.ꝛ habeť in.l. agazo.ff.ſi qua.pau.fe.di.

Agẽtes in rebus ſunt illi quibus cura euictionũ mandať.ꝛ erant olim plures diuerſe diuiſi ꝑ diuerſos numeros.ꝛ quilibet numerꝰ habebat ꝓpriũ.C.de of.magi.of.l.j.ꝛ tales dicebanť principes.

Agere eſt generale ad oĩa que fiunt tam re ꝙ̃ verbis.tã inter viuos ꝙ̃ in vltima voluntate. Nam faciens teſtamentũ diciť agere ſicut ꝛ emens ꝛ vendẽs locãs ꝛc. Sed gerere comprehendit tantũ illud quod fit re ꝛ non verbis.et ſic faciẽs teſtamentum non dicitur gerẽ.ff.de verb. obli.l.verba cõtraxerunt.

Ager appellatur area vel campus in rure vel locus ſcꝫ vacuus qui ſine villa eſt.vt in.l.ager.ff.de verbo.ſignifi.ſed ager cuꝫ edificio appellatur fundus vel prediuꝫ vrbanum.ꝛ ager nudus vel area nuda ſine edificio dicitur ruſticum prediũ vľ ager ruſticus.

Ager vectigalis reſpice infra vectigalis.

Ager emphiteoticus.reſpice infra emphiteota.

Agon eſt certamen.Inde agoniſta ꝛ agoniculus.ꝛ eſt ille qui pugnat vel certat. vt.ff.de mu.ꝛ ho.l.fi.§.magiſtrati.

Agonete ſunt principes ludi.vt.ff.de alea. l.j.§.in eum.vbi no.accur.in glo.

Agricola dicitur quaſi agrũ vel agros colens.ꝛ eſt nomen cõmune ad omẽs agricolas.Sed nomina ſpecialia agricolarũ ſunt illa.quia agricolaruꝫ quidam ſunt aſcriptitij.quidam cenſiti.alij perpetui. aliqui coloni cõditionales.alij inquilini alij originarij.alij ſimpliciter coloni nuncupantur.de quibus omnibus infra locis ſuis dicetur.

Agricole ꝛ cenſiti prout quidã dicũt ſunť duo nomĩa ſubſtãtiua per encliadim talem figuram copulata.vt ſit ſenſus de agricolis ꝛ cenſitis.id eſt de agricolis cenſitis quaſi cenſualibus.ꝛ habetur ſimile ff.de tutelis.l.j.vbi diciť.ꝙ tutela eſt vis ꝛ poteſtas.ꝛ exponitur.id eſt violẽta poteſtas.ita exponatur agricole ꝛ cenſiti.i. agricole cenſuales.Unde verſus. Uteris encliade ſi dixeris arma virumqꝫ.id eſt armatum virum ſm Uirgiliũ ꝛ Greciſtam.Dicuntur autem cenſiti quaſi cẽſibꝰ aſcripti.ꝛ cõſtituũtur eo modo quo ꝛ aſcripticij.Uerũtamen inter cenſitum et aſcripticiũ eſt differentia ſed nõ certa. Quidam dicunt ꝙ cenſitus ſit ille ꝙ naſcitur ex aſcripticio.Alij dicunt ꝙ illa ſit differentia . quia cenſitus eſt ille qui rei certe annuatim preſtande obligatus eſt Aſcripticius autem eſt obligatus ad rez incertam puta ad terciam vel ad quartã

partē fructuū ex fundo ꝓueniētiū. Ali-
quādo tñ etiā cēsitus capit large vt eti-
am ascripticiū cōprehēdat. qñqꝫ ꝓprie ꝛ
stricte. quidā tñ dicūt ꝙ hij nō pñt testa
ri inter suos. cū alienis tñ dimittuntur.
Jo. an. aūt dicit ꝙ pñt testari inter suos
sed nō inter alienos. possunt enī int eos
q̄ sunt de familia. hm io. ꝛ accur.
Agricole ꝑpetui vocabāt illi q̄ validi erāt
in corpe miserāqꝫ inerciā simulantes. et
ea que veris miseris erant assignata ad
sustentotionē ex publico ꝑcipiēda dimi-
nuētes. quos proditor studiosus etiā di-
ligēs detegens ad ꝑpetuū coronatū re-
digit si erāt liberi. Si ꝟo serui qui talia
fingebāt dominus eis carebat ꝛ ꝓdito-
ri assignabātur. licꝫ quidā dicant ꝙ hoc
sit correctū ꝑ autentitū de questore. Alij
tñ dicūt ꝙ nō. De alijs spēbus ꝛ differē
tijs agricolaruꝫ inuenies loco suo infra
ascripticius et colonus.
Agrimēsor est q̄ agros mēsurat ꝛ metit. ꝛ
fines ꝑ debitā mēsurā distinguit. Dict⁹
quasi agros mētes. ꝛ alibi vocatur libri-
pens. Qui si dolose falsum fecerit vel fi-
nes male distinxerit. tenet actiōe i factū
vide ꝯ hoc de pscrip. c. qꝛ iudicāte in glo.
Aggeribus nili nō rūpendis dicūtur qꝛ in
Egypto nō pluit. sed nilus egreditur et i
undat agros. vnde qui rūpit ibi aggeres
incurrit crimē quasi lese maiestatis. Et
pena eius est vt in eodem loco vbi rupe
rat aggeres ꝛ vsurpauerit valles nili flu
entis fluminis de ꝓprijs ꝛ vetustis vsib⁹
in duodecim cubitorū flāma cōborātur.
ꝛ cōsorcij ꝛ participes sceleris deportā-
tur ꝛ eorū bona publicātur. vt. C. de ni-
li agge. non rūpen. l. vnica.
Agapen. i. stipa. vt dist. xlij. si quis. Etiam
agapa dr̄ cōuiuiū pauperū in eodē signi
ficato. vt in. c. si quis palle.
Ago agonis grece ē labor latine. qꝛ qui la-
borat agit. Vn̄ christus dicitur fuisse in
agone. inde agri ꝛ fundi agonetici q̄ da-
bātur certātibus in agone vel cū agone
id est labore ad fertilitatē sunt producti.
v. C. de fun. primo. l. fi. li. xj.

Agnati dicūtur qui per virilis sexus lineā
cōiuncti sunt in cōsanguinitate. ideo sic
dicti ꝙ accedūt ꝛ quasi nascunt ꝑ natis
dum scꝫ desunt admittunt cognati. Vn̄
cognati cōmuniter vocātur omēs siue ꝑ
virilē sexum vel femineū in cognatione
sunt cōiuncti. hoc de veteri iure. Hodie
ꝟo inter agnatos ꝛ cognatos pua est dif
ferentia ꝑ iura autenticorū.
Agnominatio idē est qđ agnomē. quādo-
qꝫ etiā dicit fedus cōiugale.

De Al

Album ptoris est quedaꝫ tabula dealbata
que ponebat in curta vel turri ptoris in
loco cōmuni. in quo scribebant ꝛ pone-
bātur noīa vocatorū ad iudiciū. ꝛ ad cu
ius instātiā quilibet citatus esset. Et ibi
etiā ꝓponebātur statuta ꝛ edicta preto-
ris in grossa lr̄a ita ꝙ ab oibus legi pos-
sent. Et erat certa pena cōtra illū qui de
lebat illud albū. qđ modo est sublatū. de
hoc in cle. j. de iudi. in auten. de litigios.
§. omnē. coll. viij. in spe. de do. ꝛ cōtu. §.
restat. in prin. ꝛ de citato. §. sequit. ver. ꝛ
nota. Et dicit ꝙ loco hmōi sunt mō qua
terni ꝛ qui corrūpebat vel delebat punie
bat in quinquaginta aureis. per edictuꝫ
de albo corrumpē. C. li. xj. Est album p-
toris triplex. Vnuꝫ in quo scribunt edi-
cta ptoris. vel lex ciuilis. vt in. l. si quis.
ff. de iuris om. iu. Aliud est in q̄ scribun
tur citatiōes. vt in. §. pal. in autē. de liti.
coll. viij. Terciū est in quo scribunt no-
mina decurionū. vt. ff. de albo. scriben. ꝑ
totum ti.
Albergarie sunt cēsus seu pactiōes que de
bentur pro comestionibus. de hoc ꝑ glo.
in. c. pterea. de iurepa.
Allegare est argumētari ad ꝓbatiōes vel
cōclusiōes ad cōem iudicem ꝓ comodo
sue cāe ꝛ ꝓprie ptinet ad aduocatos.
Allodiū est curia vel prediū vrbanū.
Albagaria sunt ꝓcurationes qs certe ville
debent dn̄is suis ad eas venientibus. de
rescrip. ad audientiā.
Alimentorū appellatiōe cōtinētur calcia-

menta vestimenta ⁊ habitatio. vt in. l. legatis. ⁊. l. fi. ff. de ali. ⁊ ciba. leg.
Alba est vestis sacra. vel nomē opidi in lōbardia. vñ Virgi. Albaniq; patres ⁊c. ꝑmo enei. ⁊ dicitur. Urbs alba vestit̄ presbyter alba. ꝑm Jo. an. in cle. ne in agro de sta. monachorū.
Alluuio est latens incrementū veluti cum paulatim aquis alluendo arenā ex fundo meo vel vicini mei in fundū tuū ali quid ita accrescit vt facile modus nō possit apprehēdi qua hora sit allatū. vel hec augmentatio facta. Sed intrusatio ē patens incremētum. vide institut. de re. di. §. preterea.
Aleator est qui ludit in alea. Etiaʒ ille qui quasi scholam illam tenet. ⁊ si talis clericus fuerit repellet̄ a promotiōe. vt de excess. prela. c. inter dilectos.
Alienigena quasi aliene regionis vel aliena gente natus vel genitus ꝑm Isido. li. x. ethimo.
Allibrati dicunt̄ qui descripti sunt ī libro ciuiū vel cōitatis alicuius ciuitatis.
Altricationes sunt certamina verboꝝ ꝑm Jo. an. in prohemio cle.
Alias. hec dictio significat cōditionaliter. qñq; alteratiōnē vt ꝓmittis dare fundū alias. x. nomie pene. ff. de iurcin. l. alias. vbi re pempta iurat̄. alias nō. i. si non sit pempta. Secundo alias ponit̄ pro alio loco. l. a deo. §. insula. ver. ꝙ si toto alueo naturali derelicto flumine. flumen alias fluere ceperit. i. in loco alio. ff. de acq. re. do. Tercio. i. alia vice vel alio tempore. vt in. l. diē. ff. de arbi. vbi dicitur alias est agitatū. i. alia vice vel alia q̄stiōe. Quarto. i. alio casu. vt i. l. qui testamēto. §. mulier. ff. de testa. vbi mulier in testamento testis esse nō potest. alias potest. id est in alio casu ꝙ testamēti. Quinto alias. id ē alio modo. l. j. §. illud tantuʒ. ff. de aqua plu. arcē. Et breuiter hec dictio alias significat alteratiōnē diuersimode. sed in casu particulari eo modo tm̄ ꝑm quem subiecta materia declarat. alias applicata casui significat alteratiōnē eius quod est in oratiōe precedenti.
Alueus dicitur venter fluuioꝝ vel vas in quo lauātur pedes ꝑm glo. in. c. dudum. de sepul. in cle.
Alius alia aliud denotant diuersitatem ⁊ implicant. l. quidam relegatus. ff. de re. dubi. Etiā alius. id est contrarius. xj. q. j. c. ij. xj. distin. quis nesciat. Ubi dicit̄ nullus alius ꝙ Petrus ꝓdicasse in ytalia. Gallia. Hyspania. ⁊ ceteris prouincijs. Item alius ⁊ alter sunt ꝓcedentib⁹ implicatiue qualitatis precedentiuʒ. vt. l. si donationē. C. de his que vi. me. ve cau. fi. licet glo. ibi velit ꝙ implicet qualitatē cōtractus. Alter est denomina tuū qualitatis. nō autē substantie. ff. de ver. obli. l. si quis cum alter. C. de testi. l. etiā. ⁊ qđ ibi notat glo. Et etiaʒ denotat diuersitatem nō in substantia sed in qualitate. vt no. do. fran. in. l. si certos nummos. ff. de verbo. obli.
Alioquin dicitur vel significat conditionaliter. cōiunctiue et aduersatiue. Conditionaliter. vt promitto fundum dare alioquin centū nomie pene. ff. de dam. infec. l. si finita. §. ex damno. Cōiunctiue capitur in. l. damni. §. penulti. ff. de dam. infec. Aduersatiue in. l. fluminū. §. idē seruius. eo. ti. significat ergo tripliciter ꝑm qđ subiecta materia declarat.
Alumnus est qui alit aliquē vel qui alitur ab eo. vel est filius ex concubina. vt in. l. alumn⁹. C. que res pig. obli possit. ⁊ ibi glo. Et sunt quinq; noia que significant indifferenter actionē ⁊ passioneʒ. Unde Hospes zelotipus. cōuiua. vector. alumnus. Actū siue pati sub codē noie signāt
Alienare est proprie rem aliquem in dominium alterius transferre. inde alienatio est omis pactio per quā transfert̄ dominiū. de re. eccle. nō alie. c. nulli. C. de fur. l. j. Item alienatio sumitur dupliciter. Uno modo pro dictione significāte trāslationē rei vel iuris. vt in. l. alienatiōis. ff. de verbo signifi. Alio modo sumitur alienatio pro ipso facto quo rei vel iuris fit translatio. Tale enim factum quo fit

translatio est alienatio. Et hoc factū alienatio significat. Nam factis quādoqꝫ sicut verbis declarat̄ voluntas in.l.de q̄bus.ff.de legi. Diuersimode ergo significat ꝓut ex eius medio ⁊ circūstantijs adiacētibus infertur. Verbi gratia. Testator ligauit stichum quē si alienauit necessitate legatum nō extinguitur. si alienauit voluntate legatū extinguitur.l.fideicōmissa.§.si rem.ff.de.l.iij. Ratio. quia quando testator ex necessitate alienauit nō videt̄ per hoc voluntatē mutasse. Secus quādo ex voluntate alienauit legatum. tunc enim velle videtur ꝙ alius q̄ꝫ legatarius illud habeat. finaliter verbū alienatio vel alienare significat qđ eius impositio vel aliud probabile mediū declarat significare. Et factū alienatiōis reuocationē dispositionis significat si volūtate alienantis est reuocabilis ⁊ ipsum factum ex se vel ex quauis circumstātia hoc probat.

Alienare causa mutandi iudiciū dicitur q̄ credens se ab aliquo cōueniendū reali actione vel personali que in iure scripta sunt alienat rem dolo malo causa iudicij futuri mutandi. id est vitandi. in qua actione alienator tenetur actione in factū ex hoc edicto cōtra ipsum ꝓposita. ⁊ intētione probata ad interesse cōdēnet̄. saluis nihilominus pristinis actiōibus aduersus nouos possessores. quia solā possessionē alienans tenet̄ hac actiōe. Quicūqꝫ ergo metuens cōtrouersiā rem dolo in alium trāsfert. vt iudiciū mutet ⁊ euitet dicitur alienare causa iudicij mutādi vt in ti.de alie.iudi.mutan.cau.fact. Et nota ꝙ noīe alienationis cōtinētur questiones seruitutū predialiū et vsucapio. Vix est eñ vt nō videatur alienare qui patitur vsucapi.l.alienationis verbo.ff.de verbo.signifi.

Alternatiua ē cōiunctio alternatiue significās. scꝫ qñ significat alterꝫ de cōiunctis esse seu orationē factā ꝑ hāc cōiunctiōeꝫ in altero verificari. Et quādoqꝫ variat̄ significatū vel ex cōiunctōis natura. subiecta materia. seu quauis alia circūstantia. Verbi grā. lego stichū vel pamphilū significat vtrūqꝫ esse in obligatiōe. sed alterū tm̄ in solutiōe. vt alterū soluēdo debitor liberet̄.ff.de verb.obli.l.si duo.i fi. Et effectus alternatiue ē ꝙ vterqꝫ est in obligatione. q2 vno mortuo alter q̄ supest remanet in obligatiōe. Est aūt alternatiua quadruplex. Quedā rerū in qua electio est debitoris.l.plerūqꝫ.§.fi.ff.de iur.doti. ⁊.l.arbitraria.§.sceuola.ff.đ eo qđ cer.lo.facit.ca.in alternatiua.de.reg.iur.li.vj. Secūda est locorū respectu solutiōis fienda. q2 in illa iterū debitoris ē electio añ li.ꝯtest. vt in.§.sceuola.ꝑalle. Tercia locorū q̄tum ad iudiciū inchoandum in quo loco debeat cōueniri in qua electio ē actoris.§.ꝑdicto. Quarta alternatiua est ꝑsonarū qñ stipulatio est apposita de soluēdo. in illa iterū est electio debitoris. vt in.§.item iulianus.l.arbitraria.ꝑal. Alij dicunt ꝙ alternatiua legis significat vt eam lex ratio vel subiecta materia significare declarat. Sed alternatiua hominis significat vt proferēteꝫ significare verba velle vel subiecta materia vel queuis alia cōiectura probabilis cōcludēs declarat. Et de istis alternatiuis seu. aut vel. Re. loco suo.

De Am

Amita est soror patris.

Amita magna est soror aui.

Amitinus est qui ex ea generatur.s. amite filius. vt.xxxv.q.v.c.vltimo.

Ambages est dubia locutio vel effugatio sermonis extra propositum.

Ambiguū est vbi opiniones sunt ⁊ iura varia vident̄. de sen.excō.inter alia.de iud.c.j.li.vj. Et ius ambiguū est per summū pōtificē declarandū.c.ꝑ venerabilē.§.rationib⁹ qui fi.sunt legi. ⁊ de rescript.sup lr̄is.de offi.dele.sup de cā pos.pastoralis de p̄ben.q2 sepe.li.vj.ſm archi. Et de triplici ambiguitate.scꝫ iuris.facti.⁊ ꝑsone nota.xxxiij.dist.c.fi.ſm Jo.an.in prohemio.cle.super verbo ambiguitatis.

Ambasiator est legatus pncipis in arduis negocijs. ⁊ ambasiata ē hmōi legatio cō ciliorū vel principū in causis suis.

Amministrator siue admistrator rerū publicarū est qui temporalia gerit. sed magistrat⁹ q̄ iurisdictionē exercet ẜm Azo. C. de admi. rei pub. li. xj. in rubro.

De An

Anathema vno modo est substantiuū. et ē damnatio eterne mortis. ⁊ nō nisi p mortali crimine debet imponi. Et in illis qui aliter nō patiūtur corrigi. xj. q. iij. Nemo episcoporū. in fi. Uel est excōmunicatio seu suprema maledictio. Et dicit̄ ab ana id est sursum ⁊ thema figura. quia olim imprimebat̄ figura frontibus damnatorū. De hoc no. Jo. an. de iudi. cum nō ab homie. vbi post excōmunicationē incorrigibilis anathematis mucrone ferit̄. id est punit̄. i. solenni excōmunicatiōe cum xij. episcopis candelas in terrā proijcientibus ⁊ cōculcātibus. vt in. c. debet. xj. q. iij. Et anathema tale vel maledictio solebat fieri p prelatos. Uel dicit̄ ab ana qd̄ est rectū ⁊ themus diuisio quasi recta diuisio damnatorū a deo ⁊ a plebe. Alio modo anathema est adiectiuū omis generis indeclinabile. ⁊ dicit̄ excōmunicatus. maledictus separatus vel dānatus vnde. Qui frangit rapit ac vrit ferit est anathema. Frāgit sc3 ecclesias. rapit res alienas. vrit etiam ecclesias. ferit personas ecclesiasticas. Inde etiam anathematizare. id est dānare vl̄ excōicare. maledicere vel separa. vt supra.

Anathematizatus dr̄ qui tanq̄ impius a deo separatus est. ⁊ ponit̄ pro excōicato vt. xxiiij. q. iij. certu3 est.

Annalis actio est que certo tpe finiēda est puta anno. vt iniuriarū vel minorū.

Annona ẜm Azo. dr̄ salariū qd̄ cuiq3 p capite suo remuneratiōis causa dat̄. vnde est titulus. C. de anno. ⁊ capi. admini. l. capite ẜm Azo. id est captiōe. Sicut em̄ ẜm eum captio dicit̄ tributū qd̄ dat̄ pro capite. ideo hic captio vel capite ponit̄ pro eo qd̄ datur magistratib⁹ causa salarij p remunerādo labore. Et dicit̄ captio de capite. q2 est preciū debitū capiti id est dignitati. Et erāt hec precia que in singulorum magistratuū descriptiōibus cartis ligabantur.

Annone militares dicūt̄ quas milites singulis diebus cōsequātur. vt. C. de anno. mili. l. vl. vbi dr̄ q̄ ipi annones ⁊ capitia singulis cōsequebātur diebus.

Annone ciuiles sunt que publice dabant̄ iudicātibus ciuitatibus. vel omibus tpe necessitatis p singulos dies. vt. C. de anno. ⁊ tribu. l. ij. li. x. Etiam annona est seges vel frumentū vnius anni.

Annotatio sacra est cōscriptio bonorū vel eorū cōnotatio seu cōsignatio veluti cu3 aliquis cuiuscūq3 criminis reus si absentat se vocatus ad iudiciū patiet̄ bonorū annotationē vt si infra annū venerit ⁊ se purgauerit bone sua recuperet. Si autē nō venerit tūc fisco applicent̄. Et qualiter fiat annotatio ponit Spe. in ti. d' act. §. fi. ver. ẜ qualiter. Dicēs q̄ preses siue iudex veniet cū tabellione ad domū accusati. ⁊ inquiret. q̄t domus. quot p̄dia rustica. quot iugera terre habeat ī bonis eius. Et omia bona illius qui non venit citatus ponit in banno fisci. nisi venerit infra annum. ff. de requi. reis. l. j. §. j. Ab hac tamē sentētia cōditionali poterit appellari. de appel. preterea. Et describunt̄ bona que tū fiscus de facto nō occupat. nisi post annū. Post hoc iteru3 p edicta requiret̄ accusatus. ⁊ citās mittit lr̄as suas iudici vel rectori loci in quo deget accusatus vt p illū citato innotescat se accusatū vel citatū ⁊ bona ei⁹ esse annotata. Inde venit verbū annotare. vel ecōtra ab hoc verbo ipsum nomen.

Annotatio sacra dr̄ rescriptū illud qd̄ imperator p̄prio metu mentis indulget alicui cōstituēs ẜm preces ei⁹ seu illius aliq̄d fieri vel nō fieri. C. de diuer. rescrip. l. fi. ⁊ ibi ī glo. Et notat cardinalis sabor in. c. sup lr̄is. de rescrip. differētia3 inter annotationē ⁊ pragmaticā sanctionem.

Anima.no.Jo.an.ca.vnico.§.scire.de sacra vnct.

Ante significat ante rem factã ꝫ bene icboatam.ff.si cer.pe.l.ij.§.item mutuũ. vbi de hoc.ꝛ.ff.de ver.obli.l.q̃ ante.ꝛ.l.cum qui ita.§.quesitam.

Annus q̊t dies ꝛ menses habeat no.glo.in co.si ꝓpter.de rescrip.li.vj.ꝛ.c.cuꝫ sit. de elec. Nam annus cõtinet.ccclxv.dies.vt in.l.cũ.heres.§.sticbus.ff.de sta.libel.et quãdo annus inceptus ꝓ cõpleto habeᵗ vide inno.in.c.generalẽ.de eta. et quali. ꝛ archi.in.c.si annuꝫ.de iudi.li.vj.ꝛ in.l.cũ bissextus.ff.de ver.sig. Item quidam coputãt annũ ab incarnatõe dñi.vt.xxiij dis.in nomine dñi.in ṕn. Alij a natiuitate dñi.ꝛ de hoc glo.in.§.forma.ij.q.v.et in spe.de instru.edi.in ṕn.in ṕma colũ.

Annus iubileus dᵗ annus remissionis. qꝛ eo anno debita remittebanᵗ. Serui hebrei dimittebanᵗ liberi.ꝛ oĩa reuertebantur in pristinũ statũ.ꝛ est annus q̃nquagesimus.vt in.c.in iubileo.de pe.dist.j.

Annuus vel annuatim ex ꝓprio significato significat multiplicationẽ simplr̃ siue indeterminate.sed quãdo applicaᵗ casibus significat diuersimode ꝓut ex diuersificatiõe materie cõcludiᵗ ꝓferentẽ itellexisse. Ut pacto seu stipulatiõe ꝓmittitis.x.ticia annua vel ãnuatim significaᵗ multiplicationẽ ꝑpetuã. quia significat ꝓmissam summã deberi ei cui ꝓmittiᵗ eiꝰ heredi ꝛ heredis heredi. ꝛ sic in infinitũ. Ideo dᵗ in.l.stipulatio.ff. de verb.obli.ꝙ stipulatio annua ẽ ꝑpetua. Et nota ꝙ annuũ legatũ pro primo anno ẽ purũ.ꝛ pro alijs annis est cõditionale.qꝛ ꝓ quolibet anno debeᵗ legataria si tũc viuit. Si vo mortuus est tunc nõ debetur. nec si deportatus est.quia talis ciuiliter mortuus est.ꝛ nõ habet ius capiendi ex testamẽto qꝺ est ciuile.l.cum in singulos de an.lega.vbi dicitur ꝙ ꝑ singulos ius inspicitur. Sed vbi promitto tibi.x. annua vt sis ꝓcurator meus in parlamento.significaᵗ multiplicatio tẽporalis ex cã que apponiᵗ de essendo procuratorẽ. quia morte finietur sic ꝛ obligatio q̃ ex hoc induciᵗ. De hoc vide.l.annua.§.fi.ꝛ totũ ti.ff.de an.le.

Angaria penultima longa ẽ iniusta exactõ vel cõpulsio. Nam angarie dicũtur personalia obsequia ꝓprijs sumptibus prestita.c.nõ minus.de immu.ec. Sũt ergo quedã ꝑsonales prestatiões que a vulgo dicunᵗ captiões. Sed ꝑangarie penultima longa.vide infra de per.

Ansa est nodus cursilis ꝛ facilis ad soluẽdũ.ita factus ꝙ si recte trahiᵗ caput fili oino solutus est.vt no.Berñ.in.ca.cum olim.de verb.sig.vbi dᵗ in tex.dũ ansam soluimus nodũ dicimus ligauisse.

Antapoca siue anticopa siue antecopa qꝺ idem est ꝭm aliq̃s. Et ꝭm Azo.in sum.ꝺ fi.instru.ver.de antapocis. vocaᵗ cyrographũ qꝺ facit debitor creditori.i q̃ cõfitetur se soluisse tm̃.ꝛ sic est de solutis.ꝛ fit a debitore in hũc modũ. Cõfiteor me tantũ vsurarũ noie vel pensiõts soluisse ꝛ daᵗ creditori. Et sic ñ diciᵗ ab anti qꝺ est cõtra.sed ab ante ꝭm Jo. quia fit añ apocam vel ab anti quod est ad quia est inducta ad securitatẽ creditoris. ꝛ fit etiam ante apocam.qui em̃ alieno nomine possedit ꝛ pensionẽ soluit.vel qui creditori vsuras reꝑsentauit si quãdo dicat se suo noie possedisse.ꝛ ita demũ factũ vel ṕscriptione liberatũ cõtendit ius agẽtis facit facillare nisi dñs vel creditor vsuras vel pẽsiones ṕteriti tpis sibi solutas cõprobet.probat aũt ꝑ anticopã debitoris.C.de fi.instru.l.plures. vbi glo. dat tres modos dicendi. Uel vt alij dicunt antapoca.est scriptura quam facit debitor obligando se. et in qua fatetur se debere. Et fit contra apocam dicendo. Cõfiteor me debere ꝛc̃.ꝛ sic diciᵗ ab anti.id est contra. Apoca autẽ ꝭm omẽs est scriptura creditoris cõfitentis sibi a debitore solutum.et sic apoca est de receptis ꝛ fit a creditore.puta cõfiteor me recepisse tantum.ff.de condi. indebiti.l. fi.§.ticius.ff.de furt.l.qui tabulas. §.apoca. et de acceptilationibus.l.acceptilatio.§.j.

Pla me aūt cōsulit creditori vel domino vt dādo apocā debitori vel colono vt exemplar retineat cū subscriptiōe debitoris vl' coloni. Uel creditor d colono apocam. et recipiat ab eo anticopā sm Azo. Dicunt ergo tertij. vt Jaco. de arena. q creditor scribat duas apocas et det eas debitori. vt vnā sibi retineat. et in alia se subscribat. et reddat eā creditori. Quod nō placet. Accur. vt in glo. pall e. l. plures. Item Hostiens. de fi. instru. §. qd si antipoca. vbi addit vsum. Apoca sit dātis. antipoca suscipientis. Alij tn dicunt q apocas et antipocas hodie generalit vocamus oīa documēta et signa que solēt fieri siue in scriptis sint pfecta siue in truncalis virgarū. quas qdam dicas vocant. Hodie frequēter fieri solēt inter superiores et inferiores dispēsatores in domibus dominorū siue diuitū. Et etiā inter creditores qui retinēt sibi famā et debitores qui recipiūt ibi minorē quātitatem virge vel dice in signū solutiōis faciende. Differt tn cyrographum ab antipoca vel apoca. quia cyrographuz dicit cū duo paciscentes faciūt duas scripturas et sub eadē forma verborū cōficiunt et mutuo tradunt.

Animaduersio dicit pena. quia aniaduertere est punire. vn dr aniaduertendū est in facinorosos homies. Itē aniaduersio dicit cuiuslibet operis determinatio sm quā quis p mercede sua suscipit certuz opus et determinatū suis impēsis faciendū. vt terrā colendā vel domū cōstruendam. Etiā aniaduersio est cōsideratio q quis puniendus sit et qua pena. qliter et quō in parrochijs et circūstantijs cōuersetur. Hinc etiā significatio verbi animaduertere cōsiderari pōt suo modo.

Anceps est aliquid seu aliqs huc et illuc fluctuās et dubius an istud vel illud rapiat et anxius in quā ptē declinet sm Isido. li. x. ethimo.

Antbitodū ponit pro cōtra dono. vel pro cōtra dato. Et solet dici q datur contra venenū. et sic ponitur pro medicina. vt i c. ceterū de iura. calū. Inde antbidotarius. et est liber in medicina. de iureiurā. c. j. in clemen. vbi glo.

Antbidorū est etiā cōtraria donatio. ita exponit glo. sup ver. antbidora. in. l. sed et si lege. §. cōsuluit. in fi. ff. de peti. here. et viij. q. ij. illud. et de testa. cū in officijs.

Antistes dictus est sacerdos. eo q an stat. c. cleros. xxj. dis. cōmuniter tn sumit pro epō sm glo. in cle. dudū. de sepul.

Antbitesis est figura que ponit casum pro casu etc. dist. ix. c. ego solus eis scriptoruz id ē scriptoribus vbi ponit genitius p datiuo. de figuris vide. c. forus. de verb. sig. in glo.

De Ap

Apparitores dicunt q citant partes et eas apparere faciūt in iudicio. hoc nomē inde trahentes. Uel dicunt ideo apparitores quasi apparetores. quia ipsi apparēt in iudicio. Item dicunt catbolicani. qsi cōmuniter et vulgariter seruiētes. vt pedelli ad iudiciū. Item dicunt officiales sm Azonē. Uel sm Isido. apparitor dr ille eo q appareat et videat vt presto sit ad obsequiū vel aliqd audiens teneat. Et no. q regulariter sm leges ante lit. cōtest. cōtra absentē nō pcedat ad diffinitiuā sententiā. nisi excepto vno casu contra apparitores. id est nūcios generales qn ipsi deliquerūt in officio suo. Secus si aliter delinquerēt. vt no. in glo. sum. iij q. ix. Et de apparitore habet. in. c. tua. de homi. et glo. magna. in. c. veritatis. de do. et contuma.

Apes vel apis est auis volatilis. de pse. di. v. nunq. de deci. nūcius. Et hz apiuz in genitiuo plurali. vt insti. de re. di. §. apiū natura. et hoc qn in ntō hz apes. licet sm Alex. hz um in gtō cum apis habz in nominatiuo. Un versus. Um tibi dat apis. sed apes dat ium in genitiuo.

Apex est summitas honoris vel distinctionis nota. Nam qd in summa est distat a pedibus vel infimis. Et hec sūmitas respicit talia. vt in. c. solite. de ma. et obe.

Etiam sumit pro lra. vt dixit xps. minimus apex nō peribit. Itē sumit p subtilitate. dū dicimus. de apicib⁹ iuris nō disputandum. ff. māda. l. si fideiussor. § quedam.

Appellatio sm Azo. est a minore iudice p inuocationē maioris iudicis ptextu iniqtatis pme late snie rescissio. ff. d mino. l. pfecti. Itē est de minori iudice ad maiorē puocatio sm summistas. de cōsue. c. ij. li. vj. in glo. iiij. Vl aliter sm Hosti. Appellatio est iurisdictiōis prioris iudicis p inuocationez supioris iudicis rite facta suspēsio. z hec diffinitio sm eū cōpetit tā sm leges q sm canones. z hoc de offi. dele. §. pterea. Vel sic. Appellatio est ab audientia minoris iudicis ad maiorē pter grauamē illatū vel cōminatū puocatio. d ap. vt debit⁹. z. c. cū cessāte Et si extra iudiciū appellat. tūc ē supioris inuocatio seu ptectio ab iniuria vl grauamine irrogādo. c. cū sit romana. e. ti. de ap. rela. z recu. Et appellatio z recusatio sunt paria. de ap. sup eo. ij. respōso z hoc q ad modū. sicut nō admittit frustratoria appellatō. ita nec recusatō. Differūt tn̄. qr recuso si nō grauor. nō tn̄ appello a iudice i quē psensi nisi grauer zc. vt de of. dele. c. si p. in glo. fi. li. vj. Et nota aliqs casus in quibus nō appellatur. Vn̄ Appellare vetāt. scelus. excellētia pacta. Cōtēptus patris z interdictio facta Arbitriū. res que perit. est si lōgius acta Scelus quia in notorio delicto non appellat. c. cum sit romana. §. preterea. de appel. z. c. cōsuluit. eo. ti. Itē excellentia iudicis vetat appellari. quia a papa. pncipe. senatuscōsulto. pfecto. ptorio nō appellat sm goff. in sum. Pacta. qr si pacificant partes ne appellāt nō poterūt appellare. ff. a quib⁹ ap. nō licet. l. j. Cōtemptus patris. quia cōtumax nō audit appellans. xxiiij. q. iij. de illicita. nisi veniat adhuc iudice sedēte p tribunali. ff. d in inte. resti. l. vlti. Vel nisi esset cōtumax in exhibēdo. l. creditor. §. missus. ff. e. ti. Interdictio facta. qr quādo inhibet a papa appellatio appellari nō pōt. nisi expssa cā pbabili z pbata coraz eodē iudice a q appellat. Arbitriū. qr ab arbitrio non appellat. C. de arbi. l. j. Sed petit reductio. l. penul. C. eo. ti. z in sum. Gof. Res que perit. Naz si res ex dilatiōe pateret detrimentū. sic q esset peritura. non admitteret appellatio in cā. Si lōgius acta. Nā annus dat a iura ad psequēduz appellationē z decēdiū ad appellandū a tempore sentētie vel monitiōis. de appel. romana. li. vj. de testi. significauerūt ij. q. vj. anteriorum.

Appellare est a minore iudice ad maiorez puocare. Et licet sm leges regularit solūmodo appellet a sentētia. z sic in iudicio. tamē sm can. appellat etiā extra iudiciū. ij. q. vj. oīs oppressus. z tūc passim id est sine assignatiōe grauaminis admittitur seu pmittit qs appellare. c. cum romana. §. si vo. eo. ti. Secus si appellat i iudicio. c. vt debitus. e. ti. Et est inductū appellare sm leges vt iniqtas vel impitia iudicantiū corrigat. licet nōnunq bn̄ latas sentētias supior in peius reformet de ap. cum specialis. §. porro. vbi dr appellatiōis remediū nō ad defensionē iniqtatis sed ad psidiū innocētie institutuz vel ideo vt hoīes oppressi releuent. ij. q. vj. ad romanā. ij. Et quis possit appellare. a quo ad quē. quādo. qualiter. qtiēs. in qd tēpus z a qua sentētia. vide. ij. q. vj p totū. z gof. in summa.

Apostoli sm Hosti. dicunt lre testimoniales. qr testificant de appellatōe. z sm eūdem z spe. in. iiij. parte in tract. libel. §. sequit. versi. apostoli. Ibi vide qd sint apostoli. vn̄ dicātur. z de quadruplici eorū specie. z eorū formis. Nā alij sūt apostoli cōuentiales. s. qn̄ pars admittit appellationē siue in iudicio iudice refutāte siue tacēte. vel extra iudiciū. vt. c. sepe. ij requi. z oblate. de appel. Alij sunt testioniales testificātes de appellatōe facta vt supra. Alij dimissorij p qs apparet q iudex detulit appellatōi. Alij refutatorij p qs apparz q iudex nō defert appellatōi

Alij reuerēdi vel reuerētiales scʒ qñ ob
reuerentiā supiozis appellatiōi defertur
vt.c.j.de ap.li.vj.in glo.Et cuius expen
sis apostoli sint tradēdi cōmuniꝰ seruat
ꝙ in expensis appellātis.licet in contra
riū facit cle.q̄uis de ap.dū dicit oblatos
ꝛ ibi bona glo.de hoc.Sed de aplis xpi.
qñ fuerūt cōsecrati.vide dis.xxj.c.in no
uo testamēto in glo.ij.in fi.ꝛ.c.vnico. de
reliqui.ꝛ vene.sancto.li.vj.

Apolides dicunt q̄ sunt sine ciuitate.ab a
qd est sine ꝛ polis ciuitas.

Apostata ẜm Hosti.temerarie cedens sta
tui fidei.obediētie vel religioni quaʒ q̄s
ꝓfessus est.xxvj.q.vij.nō obseruetis.vbi
de apostasia.Et dr quasi retro stans. ab
apos qd est retro ꝛ status. Uel dicit ab
apos qd est aptus ꝛ stās quasi apte stās
ad regnū dei p antifrasim.qꝛ nō est aptꝰ
regno mittēs manū ad aratrū dei ꝛ respi
ciens retro.c.magne.de vo.ꝛ voti redē.
Et monachus nō apostatat qui de vno
ozdine trāsfert se in aliū. sed q̄ ad seculū
redit post ꝓfessionē.c.ex parte.de temp.
ꝛ quali.oz.in glo.

Apocrisarij sunt nuncij dñi pape quasi se
cretarij.vt di.xvj.c.septuaginta.Naʒ cri
sis dicit secretū aurū vel iudiciū.c.signi
ficasti.de elec.in glo.j.vnde.Aurū secre
tū dat iudiciū tibi crisis.

Apocrifa vel apocrifum dr occultū vel se
cretū ab apos.id est de.ꝛ crisis secretuʒ.
inde dicit apocrifus.i.liber secretꝰ ꝛ oc
cultus cuiꝰ autoz ignorat.vel de cuiꝰ ve
ritate dubitat.nō tñ ab eccl'ia recipitur.
sed reprobat quasi diceret.nō in eccia s
remote ꝛ longe ab eccia sit legēdus. Un
dr apocrifa grece.i.secreta latine .Et qꝛ i
cameris solēt virgines abscōdi ꝛ includi
ẜm Gof.Hinc est ꝙ vgo in hebzeo alma
in greco apocrifa ꝛ latino dicit secreta.
de apocrifis.xvj.di.canones q̄. vbi glo.
dicit.ꝙ sapiētia salomonis liber iesu filij
syrach.q̄ dr eccl'iasticus.liber thobie ma
chabeozū ꝛ iob ꝛc.apocrifi dicunt. et tñ
legūtur.sed forte generaliter nō.

Apotheca est archa vel locus in quo aliq̄d
ponit custodiendi causa vel in quo pu
blice ꝛ cōmuniter merces vendunt ꝛ spe
cialiter medicinales.Qui locꝰ ꝛ alio no
mine statio vocatur.Inde apothecariꝰ.
id est stationarius qui stat ad vendendū
maxime medicinas.

Applūbatio est diuersarū materiarū cōso
lidatio.vt auri.argenti.auricalci. plūbi.
stanni ꝛc.earum materiarū cōiūnctio di
citur applūbatura.

Appulsus pecozis ad aquā est ius adducē
di pecus vel gregem ad aquā fontis alie
ni vel riuū ad aquandum.

De Aq

Aqua q̄tidiana ꝛ estiua aqua pluuiali arcē
da.ꝛ aqua de castello educenda.Re. in
fra interdictū de illis.

Aqueductus est ius ducēdi aquā p fundū
vel agrū alienū ad irrigandū agrū meuʒ
vel alterius iure seruitutis cōstitute.Ali
ter dicit priuilegiū qd datur illis que ꝑ
ficiūtur ad custodiā formarū p quas du
citur vel per quozū fines formaꝝ meatu
transeūt ꝛ quomodo purgant formā vl
ductus aquaꝝ.l.j.C.de aqueduc.li.xj.ꝛ
l.decernimus.eo.ti.ꝛ.l.ij.

Aquehaustus est ius hauriendi aquam et
poztandi p agrū.fundū. seu prediū alte
rius ratione seruitutis.Et differūt.Naʒ
aqueductus fit in fistulis et meatibꝰ ter
raneis.Sed aquehaustus fit per anima
lia potando.v.l.si prius.§.j.et.ij.ff.de a
qua plu.arcen.vbi dicitur ꝙ non debʒ il
le cui debetur seruitus aqueductus lapi
dibus sed fistulis ozdinare quia vsus do
mini plus incōmodat.ff. de contrahen.
emp.l.si aqueductus.

Aquilie actio.Re.supra.Actio legis aqui
lie.

Aquiliana stipulatio est promissio que no
uat omnem contractum.Dicitur autem
hoc nomine ab inuentoze hoc statuente
qui vocabatur aquilius . Et habet fie
eri hoc modo . Si dicam sic debitozi
meo.Quecunq mihi debes ex quacūq

causa illa mihi ꝓmittes animo nouādi. ⁊ dicat mihi. ꝓmitto. tūc postea ꝑ acceptilationē tollet obligatio. Ad cuius euidentiā nota ꝙ sic habet fieri acceptilatō ⁊ aqliana stipulatio. ⁊ est quidā circuitꝰ sicut qn̄qꝫ qđ q̄s ꝑ se imediate facere nō pōt facit ꝑ aliū. ita ⁊ hic. Unde suppone dū est. ꝙ si mihi tenearis in centuꝫ libris q̄s tibi mutuaui. hec ē obligatio natural' ⁊ re cōtracta modo imediate ꝑ ciuilē obligationē q̄ verbis cōtrahit tolli nō pōt. qꝛ ciuilis rō ciuilia iura tollere potest. naturalia ꝟo nō. tūc si fiat ꝙ illa naturalis re cōtracta in ciuilē mutabit ꝑ nouationē. vt dicēdo sic. Istud qđ ego mutuaui tibi ꝓmittis. si tu dicas ꝓmitto. tūc obligatio illa p̄ma efficit ciuilis ⁊ verbis cōtrahit ꝑ aqlianā stipulationē ⁊ nouationē. post si te dicēte mihi sic. id qđ ego ꝓmisi tibi acceptū ne habes acceptūqꝫ fers Respondeā acceptū habeo acceptūqꝫ fero. id est teneo ꝓ me ꝓpagato. Isto eñ modo tollit obligatio ꝑ acceptilationeꝫ. Et sic patꝫ qualiter hꝫ fieri aqlia stipulatio ⁊ acceptilatio. De qua visum ē supra Acceptilatio.

De Ar

Ara ē altare si p̄ma ꝓducit. vel stabulum porcoꝝ si p̄ma corripit. vn̄ ꝟsus. Est ara porcorū breuis. ⁊ nō ara deorū.

Artanū est idem qđ aratrū. ⁊ ascendēdo dicitur scissum.

Ars qn̄qꝫ dr̄ cura aiarū. vt. q. iij. qꝛ epi. de eta. ⁊ qli. cū sit ars artiū cura animaruꝫ. ⁊ rōnē dat ibi glo. j. Iteꝫ ꝺm Archi. Ars dicit actꝰ dānatꝰ. vt in. c. vnico de vi. et hone. cle. li. vj. ibi si ꝑ annū artē istā ignominiosam facit ad hoc qđ ꝺ vsu. dr̄. xliiij di. sicut hi. Iterdū etiā vsure arte iniq̄ssima ex auro aurū nascit. Etiā balistarij dicunt exercere artē. de sagit. c. j. Et magi dicunt exercere artē. de ꝯse. dis. v. ne tales. Et qualiter nimiū inherentes artibꝰ sophisticis etiā liberabilibꝰ redarguūtur habes in. c. nōne. ⁊ legimꝰ. xxxvij. di. vbi quatuor genera hominū redarguunt vł reprehendunt. Primo dyaletici q̄ quotidie in sua garrulitate torquentur. Scđo phisici qui oculos trās celū leuāt. Tercio versificatores. Quarto cupidi auari q̄ diuitias ꝑ phas ⁊ nephas acquirunt. Etiā ibi rep̄hēdūt a btō Hieronymo q̄ filios ⁊ nepotes faciūt legere comedias ⁊ poetica carmina ꝑ que turpia cōuertūtur. q̄ puniēdi sunt sicut hely. q̄ cecidit ꝺ sella supinus ⁊ mortuꝰ est. qꝛ filios non correxit vt in. c. licꝫ heli. de sim. Sūt aūt quatuor artes pauꝑtatis. scꝫ grāmatica q̄ est p̄ncipiū. ꝭ cēsus claudit hostiū. Dyaletica que verū ⁊ falsum istruit sed sepe seu sepiꝰ in ꝑsona ridiculū facit. Arismetrica q̄ docꝫ numerū. ꝭ nūmorū nescit cōpositū. Et geometria que mensurā terre narrat. sed nūmo priuato exulat. et sunt quatuor scie p̄ ceteris discēde. s. theologia que est oīe pabulū. Leges que sunt egenis remediū. Decreta sublimatio humiliū. Et phisica morbi subsidiū. vn̄ esurit ars decreta tumēt lex lucra ministrat Pōtifex moyses thalamos medicina subitrat. Dat galienꝰ opes ⁊ sanctio iustiniana. Ex aliis paleas. ex istis collige g̃na.

Arbiter est q̄ etiā cōpromissariꝰ appellat. Et est ille q̄ ex ꝯpromisso id ē ex cōsensu partiū. ⁊ ex litigantiū electiōe de cā cognoscit qui nullā habet iurisdictionē ꝓpriā seu delegatā. ff. de arbi. l. j. Sed electus est partibꝰ discordātibus ad earū litem sua sentētia dirimendā. Et ergo ab ipso nō appellat. cū ipso iure nō teneat sentētia eius. sed metu pene statur ei. Et qđ nō tenet rescindi nō pōt. hoc verū in arbitrio cōpromissario. secus in arbitrio iur. xj. q. j. ꝑuenit. C. de iudi. l. vlti. ꝺ offi. dele. Suspitiōis. de ap. cū spāli ⁊ cle. j. e. ti. in glo. j. ⁊. c. ab arbitro de offi. deleg. li. vj. vbi glo. Itē arbiter ponit qn̄qꝫ ꝓ teste. vt in gene. c. xxxix. Accidit vt ioseph operis quippiam absqꝫ arbitris faceret. Et est differentia inter arbitrū ⁊ arbitratorē ⁊ amicabilē cōpositorē. Nam arbiter ⁊ arbitrator possunt eligi cuꝫ pena ꝭ differēter. Quia arbiter dicit iudex ꝑ cō

sensum litigantiũ electus q̃ iudicis ptes suscipit. ⁊ finẽ ꝯtrouersijs sua sententia se pollicet̃ iposituꝝ. ff. de arbi. l. si de meis. §. recepisse. Et a sententia talis nõ pt appellari. ff. de arbi. l. diem ꝓferri. §. stari. ⁊. l. j. C. e. ti. Sed arbitrator est in quẽ aliq̃ cõpromittũt tali forma vt possit cognoscere ⁊ etiã iudicare alte ⁊ basse ⁊ q̃ etiã dici possit amicabilis cõpositor ⁊ a sententia talis etiã nõ appellat̃. Sꝫ si fuerit lata cõtra ius ꝯstitutiõis irrita ẽ ipo iure. C. qñ ꝓuo. nõ est ne. l. ij. Sed si lata est ꝯ̄ ius litigatoris valet. redigit̃ tñ ad arbitriũ boni viri. l. si societatẽ arbitroꝝ. ff. ꝓ socio. debet ei arbiter obseruare iuris ordinẽ tanq̃ iudex ordinarius. ⁊ sententia ei⁹ siue iusta siue iniusta sp est tenenda si pena fuerit apposita. ij. q. vij. a iudicib⁹. Sꝫ arbitrator nõ tenet̃ seruare iudiciariũ ordinẽ. Sed si ꝓfert iniustam sententiã remittit̃ ad audientiã superioris. vel ad arbitriũ boni viri. Et amicabilis cõpositor est sine pena q̃ tentat ⁊ expit̃ an litigatores patiant̃ cõtrouersiã suo cõsilio vel auctoritate discuti. §. qd̓ si quis in ꝑalle. l. si de meis. Alias dr̃as multas vide p doc. plene in. c. q̃ntauallis de iureiur. ⁊ arbiter esse põt qui nõ ꝓhibet̃ a iure. vt liber homo. pr̃familias etiam filiusfamilias ⁊ libertus. sed nõ ꝟuus

Arbitroꝝ duo sũt genera. scꝫ cõpromissarij. q̃ ꝓprie dicunt̃ arbitri q̃ eligunt̃ vt iudices. vt videlicet ꝓcedant seruato in substantialib⁹ ordine iudiciario. Et dantur ad cognoscendũ ⁊ diffiniendũ. vt si petis a me domũ ⁊ ego denego ⁊ fiet cõpromissio in aliquẽ ille est verus arbiter q̄ eligit̃ vt cognoscat ⁊ diffiniat cui⁹ sit domus. Secundi si sunt arbitratores q̃ nõ eligunt̃ vt iudices a ptib⁹ vel sup re litigiosa. sed vt cõponendo vel diuidendo inter ptes tm̃ diffiniãt. vt si duo socij res societatis diuidere velint ad arbitriũ petri. petr⁹ erit arbitrator. ar. ff. ꝓ socio. l. si societatem.

Arbitriũ est actus certarũ ꝑsonaꝝ exequẽtiũ cõpromissum ꝟm Azo. Nam arbiter exequtur veritatẽ inq̃rendo vt iudex. xxx. q. v. iudicantẽ. Nam actor vult vt obtineat ⁊ reus vt absoluat̃. vel actor ad amplificandã cãm. reus ad diminuendã eã Sunt ergo in actu arbitri tres ꝑsone. scꝫ arbiter actor ⁊ reus. Ideo alij dicũt. Arbitriũ est actus triũ ꝑsonarũ sup ciuili q̃stione q̃si in iudicio contendẽtiũ. Ul' ꝟm Hostieñ. Arbitriũ est potestas aliena voluntarie tradita ⁊ recepta ad ꝓnunciandũ in lite ꝓut arbitrio suo visum fuerit aliq̃n certa pena vallata ⁊ certis termis limitata. Sed cõpromissum est potestas arbitris data quoꝝ arbitriũ est sentẽtia arbitralis q̃ etiã laudũ dr̃. Et arbitrium seu arbitratus suo ꝓprio significato significat libertatẽ arbitrandi ⁊ voluntatẽ ratione regulatã. Et vbi act⁹ ponit̃ in arbitrio seu arbitratu significat p modum cõditiõis. vt ꝗ act⁹ valeat si arbitrio cõcernat̃. Et hoc diuersimode ꝟm diuersitatẽ materie subiecte. vbi gr̃a. Promitto tibi equũ arbitratu Titij. titio nõ arbitrante. q̄ nõ vult vl' nõ põt arbitrare. nulla ẽ ꝓmissio. nec recurrit̃ ad arbitriũ boni viri. l. si q̃s arbitratu. ff. de ver. obli. Nõ q̄ cõtrahens de arbitrio illi⁹ tm̃ intellexit. q̄ hec verba important. vbi aũt stat p illũ cui ꝓmittit̃ ꝯditio. statim deficit. nec ꝓmissor de certo ex illa ꝓmissiõe põt obligari. vt. l. si q̃s ꝑalleg. Ecõtrario si p ꝓmissorẽ steterit cõditio statim habebit̃ p impleta. ar. l. iure ciuili. ff. de cõdi. ⁊ demõ. vt ꝓmissio sit efficax siue ille arbitret̃ siue nõ. Sꝫ boni viri arbitrium ad qd̓ tũc recurrit̃. ⁊ hoc iõ. ne sit in ptãte debitoris se liberare a ꝓmissione.

Arbitriũ tutele. i. actio tutele ẽ q̃ dat̃ pupillo ⁊ ei⁹ heredi ꝯtra tutorẽ ⁊ ei⁹ heredẽ finita tutela. vt Iohes sui act⁹ efficiat ⁊ pupillo reddat. de h. s. actio tutele.

Arbores furtim cedere est scindere vel incidere arbores inscio ⁊ inuito dño. Et cõpetit cõtra ipm damnũ dantẽ ad duplũ damni dati. Etiã cõpetit huic actio legꝭ aq̃lie de q̃bus supra loco suo.

Archicancellarius Re. infra cancellarius.

Archiep̄s est p̄nceps epoꝝ.xxi.dis.cleros.
Archisinagogꝰ est princeps synagoge.
Archidiaconꝰ est p̄nceps diaconoꝝ q̄ imperat subdiaconibꝰ ⁊ leuitis. vel est oculꝰ ep̄i ad cōspiciendū.corrigendū ⁊ emendandū p ep̄atū exceptis arduis.Et debꝫ audire iurgia singulorū.⁊ habere curā ⁊ solicitudinē in ecclesijs ⁊ de clericis.vt in ca.ad hoc.de of.archi.inde venit archidiaconatꝰ.⁊ qn̄ fit p elcetionē tūc est dignitas.Si vo habitꝰ sit p collationē nō ē dignitas.vt no.in.c.decernimꝰ.de iudi.
Archip̄sbiter q̄si p̄nceps p̄sbiterorū q̄ tn̄ subest archidiacono.cuiꝰ ministeriū ⁊ officiū cū officio archidiaconi ponit.xxv.dist.p lectis.
Archimandrita est pastor ouiū.vnde.Archimandrita sit ouiū tibi pastor.Et pōitur p ep̄o.i.q.vij.dispēsatiōes.quasi p̄nceps ouiū ab archi.i.princeps ⁊ mādros grece qđ est ouis latine.
Archiuū publicū.i.armariū publicū.s.vbi libri ponunt seu instrumēta seu acta.Et habet. C.de fi.instru.in auc.ad hec. ⁊ nota.xxx.q.i.puenit.Et deriuat ab archa. dicit enim hieronymꝰ in plogo Hester. seip̄m librū leuasse de archiuis hebreoꝝ.
Archarius est q̄ suscipit aurū ⁊ argentum publicū a possessionibꝰ s̄m Accur.i glo. C.de pon.auri.l.i.li.x.vel dicit custos arche.vel qui facit archas.Et fuerunt tres arche in tribus tp̄ibꝰ. vn̄ Temporibus tres tribus esse cognouimꝰ archas. Prima noe.moysi fuit altera tercia xp̄i. Lege carens.sub lege manens. a lege soluta.Hanc pelagus tulit.hāc moyses hāc sp̄ūssanctus.
Archiatri dicūt summi medici. ab archos id est p̄nceps s̄m Accursi.C. de comi. et archi.li.xij.in rubrica
Arca est fundꝰ nudꝰ vbi nō est edificiū.C. de solu ⁊ liber.l.q̄ res.§.arca.
Arcus est pons lapideꝰ.nec appellatōe arcus venit pons ligneus.ff.de aq̄ plu.arcen.l.supra iter.
Architectꝰ seu architector ē p̄nceps artificū.vt fuit Zorobabel.vel principalis edificator.vel domorū tector.
Arenga est apta et concors v̄boꝝ sentētia que ponit post salutationē in p̄uilegijs arduorū negociorū.
Ariopagus est villa virtutū.vel est vicus in Athenis.vbi fuit summū studiū.
Arrepticius id est possessus a demone.
Argētarij sunt q̄si cāpsores vel argentarie mense exercitores q̄ singuloꝝ solebāt rōnes.i.calculos vel instrumenta cōficere scribentes accepta ⁊ data.ita q ex scriptis eoꝝ q̄ erant cōia doceat ⁊ sciat quātū datū sit ⁊ quātū acceptū.q̄ al's dicuntur nummularij.vt infra de N.
Argentifodine.aurifodine. sulfurifodine. lapidifodine.arenefodine sunt loca in q̄bus hm̄ōi res ⁊ metalla fodiunt.
Argutꝰ est seu dicit s̄m Isido. q̄ cito inuenit argumentū in loquendo.i.subtilis et astutus.
Argumentū est rō rei dubie faciens fidem de here.cū ex iniuncto.Et dr̄ quasi arguens mentē.vel q̄si argute inuentū. vt no. Bern.in.c.forus.de v̄bo.sig. Et notat pbationē naturalē. Nā argumentis res plerunqꝫ noscit et cōprobat.facit.l.i.§. idē cornelio.ff.de q̄st.⁊ argumentis est pbandū qđ liquido pbari nō pōt.ff.de re.mili.l.nō oēs.§.ab arboris Et sunt multiplicia argumenta in iure.Vnū a ꝯtrario sensu.qđ valet.ff.de offi.eiꝰ cui mā.est iuris.l.i.§.huiꝰ.xxv. di.qualis.Aliud argumentū ab illusione vocabuli. ⁊ valet hoc negatiue.ff.si cer.pe.l.ij.§.appellata.⁊ insti.de testa.tute.q̄d si ne potes. §.i.Terciū argumentū ab autoritate.ff si cer.pet.l.ij.Quartū argumentū ab absurdo.C.de temp in integ.resti.l.fi.ff.de bo.lib.l.nā absurdū.de iureiu.quēadmodū de homi.c.ij.li.vi.Quintū argumētū a fortiori.f.sic.Si id qđ magis videt inesse nō inest.nec id qđ minus ⁊ econtra. C de sacrosan.eccle.autē.multomagis.⁊ ca.cū marthe.§.ceterū.de cele.mis. Sextum argumentū a minori.vt si id qđ minus videt inesse inest.⁊ id qđ magis.ca. si in laicis.xxxviij.dis,Septimū argumē

tum a sufficienti partiũ enumeratiõe. ff. de lib. ꝛ posth. l. filiꝰ a patre. §. j. in glo. ff de bis qui sunt sui vl' ali. iur. patre furioso. Similiter argumentũ a sufficienti diuisione valet. c. si vir ꝛ mulier. de cognati. spir. Octauũ argumentũ a supiori ad inferius valet affirmatiue. nõ loquendo tñ in genere ꝛ specie. Nonũ argumentũ a priuatiõe ad habitũ valet. l. q̃ põt. ff. de re iudi. l. manumissiones. de iusti. ꝛ iure. ꝛ. l. decem. ff. de ṽ. obli. vbi p Barto. Decimũ a toto ad ptem valet negatiue. de offi. delega. prudentiã. in glo. verbi circa formã. ꝛ sic de alijs.

Armentũ est magnorũ aialium vt equorũ ꝛ boum. Grex ṽo minorũ. vt porcorũ caprarũ et ouiũ. licet etiã large sumat̃ pro maioribus. ff. de abigeis. l. j. in fi. ꝛ cle. s. de deci. Nam armenta ꝓprie dicunt̃ pecora gregis. inde armentarius. i. armentorũ custos.

Armentariũ vel armentoriũ est locus vbi arma ponunt̃.

Arma sunt defensoria. Et noie armorũ veniunt fustes. lapides. ferrũ. ꝛ oẽ illud qd̕ manu vel arcu mittit̃. put no. Ber. in. c. sicut dignũ. de homi. Et sic tela cõphendunt̃. licet arma ꝓprie sint quibꝰ defendimur. Et sic tela q̃bus impugnamꝰ. insti. de pub. iudi. §. lex cornelia. ꝛ no. in cle. ne in agro de sta. mo. in glo. sup ṽ. arma. ꝛ. l. armoꝝ. ff. de ṽbo. signi. Et no. ꝙ insultꝰ armorũ ponit̃. licet arma nõ extrahant̃. ac si extracta fuissent. l. iij. §. armis. ṽ. qui accusari. ff. de vi ꝛ vi ar. Item expilans aliquẽ capillis vel trahens barbam. non tamen sanguis exeat tenet̃ pena. x. librarum parti applicandarũ. ꝛ. xx. fisco. vt est textꝰ in. c. j. §. si q̃s aliũ de pa. te. in vsu. feu. hoc ẽm Lud. de ro. in singularibꝰ suis.

Arma clericoꝝ sũt lacrĩe ꝛ oratiões. xxiij. q. viij. clerici. ꝛ. c. q̃buscunq̃. ꝛ. c. precioꝝ.

Arenatores dicunt̃ q̃ in arenis deiecta et collapsa solent extrahere. Et dicunt̃ hũiles psone. vt. C. de incest. nup. l. humilẽ.

Arra dr̃ in emptiõe ꝛ venditiõe id qd̕ dat̃ in testimoniũ vl' signũ venditoꝛis. ꝛ ẽ ita d̕ iure ꝙ si ille q̃ dedit arrã peniteat d̕ ꝯctu inito. amittit arrã. Si ṽo vẽditor peniteat duplicatã arrã d3 refũdere. s. restituere qd̕ recepit ꝛ tñ de suo. Est ãt arraꝝ datio argumẽtũ emptiõis ꝛ venditiõis ꝯcte ꝛ qd̕ datũ ẽ sub noie arrarũ ꝑcio dat̃. vide de h. l. ij. C qñ. l. ab cp. rece. tex. ꝛ doc.

Arre spõsalie vl' spõsalicie ẽ3 Hosti. i sum. de spon. ꝛ ma. §. vñ dicant̃. ṽ. h q2 arre. dicunt̃ donaria data inter sponsũ ꝛ spõsã. in signũ m̃rimonij ꝯhendi ꝛ remunerandi psentientes. ꝛ fit hoc p ṽba affirmatiua. s. do tibi arras istas vt cum filio meo cõtrahas. Et hee arre dicunt̃ subanuli. q2 fiunt p immissionẽ anuli iuxta illud. Anulo suo subarrauit me. vt pat3 p eundem in. §. q̃t sunt species.

Arrestare est aliquẽ vel bona sua p mãdatũ iudicis impedire ne moueant̃ a loco donec ꝯquerenti respondeat. li. vj. c. ij. d̕ cri. fal. ꝛ relegatoꝝ. ff. de inter. ꝛ rele.

Arrogare ẽ aliquẽ q̃ sui iuris est in filiũ recipe. inde arrogatꝰ filiꝰ dr̃ ille q̃ sic assumit̃ i filiũ. ꝛ sic arrogator est ps̃ q̃ accipit aliquẽ h mõ in filiũ. Et ẽ dr̃ia int̃ arrogationẽ ꝛ adoptionẽ. q2 ille adoptat̃ q̃ n̄ est sui iuris h alteriꝰ ptãti subiectꝰ vt. s̄. visum est adoptio. S3 arrogat̃ ille q̃ ꝑ sui iuris ẽ. ꝛ p arrogationẽ trãsit in ptãtẽ patris. s. arrogatoris. Vñ Arrogo q̃ suꝰ est h h3 meꝰ ẽe necesse. Patris adopto suu3 h patris pmanet idẽ. De h de cog. leg. c. vnico. i glo. j. Itẽ arrogare in alia significatõe. i. ascribẽ. Vñ dr̃ arrogãs q̃si oĩa sibi ascribẽs. inde arrogãtia. i. supbia. Differunt tñ. q2 supbia ẽ inanis gloria de eo qd̕ q̃s h3. vt sũt philosophi. legiste. ꝛ alij sufficientes in arte sua. S3 arrogantia ẽ inanis glia de eo qd̕ q̃s nõ h3. vt cũ quis credit ea se scire que tñ nescit.

Articulꝰ est pars intentõis ꝑtinẽs illd̕ qd̕ actor probare intendit. facit. c. veniens. ij. de testi. ꝛ glo. in. c. psentiũ. §. testes. eo. ti. li. vj. Et articuli dicunt̃ capitula in iudicio probanda. eo. ti. p tuas. Et qñq̃ dicunt̃ intentiões ꝛ quandoq3 assertiões.

ea.ex pte.A in fi.de testi.⁊.vj.q.vl. actoꝛ
⁊ no.Pau.in.c.cū dilectꝰ.de fi.instru.

De As

As dicit᷑ tota hereditas vel ꝗcq̄d in duo-
decim partes diuidi pōt.In asse aūt cō-
tinent᷑ certe ptes.s.quaꝝ.xij.quelibet ha
bet ꝓpriū vocabulū. Sunt eīm ista noīa
xij.ptium assis vncia sescuns.⁊ est vncia
cū semi vncia.sextans qꝛ sextā ptē signi
ficat.i. duas vncias. q̄drās tres vncias
significat.Triens sūt q̄tuoꝛ vncie.Quin
cuns quīq̃.semis.sepcuns.bes.dodrās.
dextans.deuns.as.De quibꝰ oībus req̄
re loco suo.Et insti.de here.insti.§. here
ditas.⁊ in glo.verbi triens.As tn̄ aliter
in ponderibꝰ idem est qđ vnū.Etiā poni
tur p obulo.vn̄ As obulus pondus.as
est possessio tota.

Assolatꝰ.i.ad terrā redactus. ⁊ inuenit᷑ in
Nathan ꝓpheta.

Assertio ſm Azo.in sum.de assertione tol
lenda.erat quoddā vanū ⁊ friuolū iudi
ciū quoꝛundā q̄ dicebant᷑ assertores. eo
ꝙ asserebant eū liberū q̄ erat seruus.

Astafiscalis est venditio que fit a fisco sub
astatione. Quandoq̃ aūt fiebat astatio
cū dicebat᷑ p p̄conē qui plus dederit in-
fra mensē ille rem habebit. licet ergo in
fra mensem aliter vēderet᷑ tamen admit
tebat᷑ adiectio infra certū tp̄s. vt. C.de
fide instrumen.Jurisdictiōe.astefiscalis
⁊ de adiectiōibus.l.j.⁊.l.episcopo.li. xij.
Si aūt cum ipso emptoꝛe conductū ēēꝫ
vt posset dare plus offerenti.esset pactū
in diem adiectionis.vt ibideꝫ in glo.l.si
tempoꝛa.

Astruere est affirmare.asserere vł assimila
re.de cau.pos.⁊ ꝓprieta.cum ecclia.j. eti
am est ꝓbare.de here.cū ex iniuncto.

Assisterium est locus vel domus sanctimo
nialium.sic monasteriū monachoꝛuꝫ in
quo seruiunt deo.vt est tex.in auten.no
uo iure.C.de custo.re.Iteꝫ assisteria est
illa que preest assisterio.qꝛ ipsa cure ali
arum assistit pꝛincipaliter. Et ſm quos-
dam Azo videt᷑ exponere assisterias, id
est feminaꝝ debilium instatrices in sum
ma.C.de episco.⁊ cleri.§.nūc de oꝛpha-
natrifis.Uel assisteria.id ē reclusa.ab as
sistendo.qꝛ quotidie assistit oꝛatiōi. Itē
assisteriuꝫ apud grecos est locus in quo
vnꝰ sacerdos.quinq̃ acoliti. quinq̃ mu
lieres q̄ assisterie dicunt᷑ sunt manentes
vt.xxvij.q.ij.si q̄s rapuerit in glo.

Assistrix.id est ancilla dn̄o assistens ad ser
uiendum.

Ascripticiꝰ glebe dicit᷑ ille qui ascriptꝰ est
glebe.fundo siue solo terre ⁊ astrictꝰ per
scripturā in qua ꝓmittit dn̄o soli se nun
q̄ꝫ a solo discedere. Et ex illa scriptura
ascripticius cōstituit᷑.sed tn̄ p eam solū
nō ꝓbat᷑.immo ſm Azo.⁊ Hostien.˙ali-
qn̄ scriptura est necessaria in qua cōfite-
atur se esse ascripticium. Et a gleba quā
colit nec volens recedere pmittitur. nec
inuitus potest compelli ad recedendum
nec sine gleba potest alienari. Et sic ideꝫ
sunt ascripticius ⁊ partiariꝰ. Inter ascri
pticios glebe ⁊ oꝛiginarios colonos qui
dā hanc dicunt esse differentiā.qꝛ ascri-
pticij sic inherent glebe vt sine gleba nō
transferent᷑. Sꝫ coloni oꝛiginarij nō sic
inherēt p̄dijs q̄n q̄nq̃ sine p̄dijs dn̄s fū
di possit eos mutare ⁊ transferre ab vno
p̄dio in aliud. Item inter seruos ⁊ ascri
pticios ſm Azo.⁊ Hosti.pene nulla est
differentia.C.de agrico.⁊ censi.l.ne diu-
tius.lib.xj. Ideo autem dicit᷑ notant᷑ pe
ne.qꝛ seruus pōt vendi sine peculio. sed
ascripticius nunq̄ꝫ sine solo. Item ascri-
pticij in p̄dijs quibꝰ ascripti sunt contra
dn̄i voluntatē oꝛdinari pn̄t ⁊ matrimo-
niū cōtrahere.vt in auten.de san.epi. §.
ascripticius.coll᷑.ix. Serui ꝟo non.C.de
epis.⁊ cleri.l.iubemꝰ.insti.de iur.ꝑsona-
rū.§.j.⁊ ibi glo.in verbo aut seruo. licet
ſm canones si ꝯtrahant matrimoniū te
net.Et ascripticij qꝛ tenent᷑ colere terraꝫ
dicunt᷑ coloni Et qꝛ ascripti deputati sūt
ad hec facienda ex conditione sua dicun
tur ascripticij.Et qꝛ ex sui oꝛigine vel pa
trum vel auoꝛū suoꝛum ita adherent gle
be vt sine gleba vendi nō possint.nec gle

ba sine illis.ideo dicunt originarij. Re-
quire agricola & infra colonus.
Assignare fit nudis verbis testamento vl'
codicillis.ff.de verbo.sig.l.assignare.&.ff
de assigna. liber.l.j.§.assignare. Et no.
Johan.an.in cap.appellatio.de appell.
li.vj.in glo.fi.
Assignatius liber. Req.infra libert9.
Assecla.i.seru9.eo q sequat aliquez cã lu-
cri sm ysi.li.x.etbimo.
Assessor dr quasi assidens iudici in cogni-
tione causarũ suũ prebens consiliũ iudi-
ci q alio noie dicit officialis iudicis & cõ
siliari9. Item dr domestic9 iudicis.d hoc
vide Azo.in sum.C.eo.ti. Qui videt po
nere differentiã inter assessorẽ & domesti
cũ iudicis & causidicũ.& Accur.C.de do-
mesti.& ptec.in rubrica.li.xij.
Assidei sunt iudei q semp cultui diuino in
sidebant.
Assellare est opus nature facere. vt dr duz
assellaret emisit intestina.

De At

Athlete sm Accur.dicuntur qui sine mer-
cede gratia virtutũ pugnabant.vt.ff. de
infa.l.athletas.&.C.de athle.in pricipio.
libro.x.
Attauus est pater abaui. Et attauia ẽ ma-
ter abauie.
Atnepos & atneptis est filius vel filia ab-
nepotis vel abneptis. An. Est auus est
proauus abauus attauus tritauusq. Et
sic inde venit nepos.pro.ab.at.tri.susci-
pit hec vox.
Attritus est afflict9.cõsumpt9.exhaustus.
imbecillis vel fessus.
Attilian9 tutor dr sm Azo.in sum. insti.e.
ti.qnia olim ex lege attilia Rome cõmit
tebat datio tutoris pretori vrbano & ma
iori parti tribunoꝝ plebis. In prouinci
is psidentib9 eorũ ex lege iulia & titia. vt
ibi vide.
Atornati dicunt pcuratores apud acta cõ
stituti.in.c.vnico de statu monach.li.vj.
in.§.porro.
Atrox.i.immisericors vl' crudelis.qsi aeris
sit morbus sm Isi.li.x.
Atriarij sũt serui siue custodes atrij & ijdẽ
dicunt etiã atrienses.
Attestationes sunt dicta testiũ vel testimo
nia ordine iuris in scriptis redacta.
Attonitus media breuis est eleuat9 vel qsi
quodã pauore cõcussus.
Atqui ponitur p certe.vel atquin pro sed
certe.institu.de fidu.tu.circa mediũ.ff.de
officio pretor.l.barbarius.&si.atquin ve
rum est.

De Au

Auarus appellat cec9 & ambiciosus.c.q-
rundã.de elec.li.vj.quia excecat ei9 ani-
mus vt agenda nõ videat & pbibit9 nõ
declinet.lvij.dist.virũ.&.c.sicut hi. Et dif
ferentia inter auarũ largũ & pdigũ ha-
bet de cõsue.ex parte.
Auctoritas & cõsensus tutorũ & curatoruz
Reqre infra tutor & curator.
Auctoritas pstanda no.sm Azo.i sum.C.
de auctoritate pstan. Auctoritatẽ pstare
est cum qs dicat se approbare id qd agi-
tur hoc est auctorẽ fieri. Prestare aucto
ritatẽ põt quilibet tutor in reb9 minoris
ad quẽ spectat periculũ administratiõis
Et sic auctoritas videt idem qd cõsen-
sus legitimorũ tutorũ & curatorũ. Et dif
ferentiã inter auctoritatẽ & potestatẽ vi-
de p Hostieñ.in sum.de sacra vnc.§.re-
fert aũt. Item de auctoritate doctoꝝ san
ctoꝝ habet dist.xv.c.vlt.& glo.in.c.sicut
veterũ.disti.ix. vbi dr q inter istos tres
Augustinũ Hieronimũ & Gregoriũ. Au
gustino magis credendũ est in disputati
onibus. Hieronimo in historijs & trãsla
tionib9. Et Gregorio in moralib9. qz nõ
oĩs in oib9 s certi p certa &c. C.de vete.
iu.enuc.l.j.ver.qz non.
Autorisare est cingulo militẽ aut ordinib9
clericũ decorare vel ordinare.
Audax dr q meruit.& sumit pprie p arro-
gante. Et ita dicunt audaces facientes
cõtra ius.in auten.de adminis.tuto.cir-
ca pn.coll.viij. Qñq sumit in bona pte
viij.q.j.audacter.i pn.xxxij.q.v.si Pau-

lus.ꝟſi.cauē queſo.

Audacia idē eſt qꝺ temeritas ⁊ accipiť in malo.c.ij.ꝺe cē.li.vj.ꝺiſ.iiij.facte ſunt.Et no.arcbidy.c.ij.ꝑallc.in glo.ij.

Auditoriū eſt forꝰ cauſarū vľ locꝰ in q̄ cau ſe audiunť.Sꝫ tn̄ recte pōt ꝺici auditoriū magiſtroꝝ vbi ꝺiſputāt ⁊ nō magiſtri forus ſed iudicꝫ cū ſit in curia pape voce tur.⁊ ꝺꝛ ab audiendo.

Audientia licet etiā aliter capiať ꝓprie tamen magis ꝺiciť eſſe facultas ⁊ poteſtas loquendi corā ſuꝑiore alicui cōceſſa ꝓut ꝺicimus.ꝺata eſt illi audientia vel ꝺenegata eſt ei communis audientia. Et ꝺenegatur audientia in quattuor caſibꝰ vt eſt glo.in ꝟ.audientia.xxiij.ꝺiſt.in nomine ꝺomini.

Auditor in curia pape vocať q̄ vice iudicꝫ alicuiꝰ cauſam vľ cauſas audit.in cle.auditor.ꝺe reſcrip.

Auditor camere pape ꝺꝛ q̄ audit negocia ſuꝑ theſauro pape ⁊ ſuꝑ his q̄ ad cameram pape ꝑtinent.

Auditor ꝯdictoriarū ꝺꝛ in curia pape q̄ audit impetrantes reſcripta ad lites vľ aliter ad ius cōe ꝑtinentes gratias.

Aucipiū ꝺꝛ locꝰ aptus ad capiendū aues: vel rethe vel virga viſcata.vľ tuguriū ad hoc ꝓparatū.An aucupare liceat in fundo alieno.ff.ꝺe ſer.ruſti.pre.l.ꝺiuꝰ.⁊ inſti.ꝺe re.ꝺiui.§.fere.

Auſcultare eſt obedire.attendere.⁊ audire mandatū cū effectu.vt in.c.illud. ꝺe ma.io.⁊ obe.in glo.

Auſpiciū iuris idem eſt qꝺ exordiū litꝫ ꝺm Bern.in.c.paſtoralis.ꝺe cauſa poſ.⁊ ꝓprie in glo.j.Sed ꝺm Alber.⁊ alios. auſpiciū.i.auguriū quaſi auis garrium. vt xxvj.q.iiij.c.j.Quia ſicut ille q̄ ſe cōmittit augurio.i.ꝺiuinationi que fit in garritu auium ꝺubius eſt.ita ille ꝺubius eſt q̄ ſe cōmittit liti. Quare ꝺixit ꝺn̄s Catho in li.j.C.ꝺe bo.poſſ.ꝺm tabulas.q̄ melior lex que ſit in corpore iuris eſt illa.cauete a litigando ſaltē ꝓ vobis q꞉ ꝺubius eſt litis euentus.ꝑ aliis aūt litigare ſepe iocundum ⁊ lucroſum eſt.

Aurū coronantiū ꝺicebať qꝺ ꝯferebať ad coronatiōes ꝑncipū vel qꝺ coronarū faciendarū noīe ꝓſtabať.que in templo ꝑēdentes a Tyto ⁊ Veſpaſiano ſublate ſūt Alij ꝺicunt coronatorū eſt illud qꝺ ꝺabať athletis.ꝓut no.Azo.ꝺe auro coronat.C.li.x.

Aurū publicū eſt qꝺ ꝑtinet ad erariū fiſci. C.ꝺe au.pub.ꝓſc.i.ꝺetectoribꝰ.li.x.

Auia eſt mater parentū.Et auus eſt pater parentū.

Auunculꝰ eſt frater matris.⁊ auunculꝰ magnus eſt frater auie.inde ꝓauunculꝰ frater ꝓauie.⁊ abauunculꝰ frater abauie.

Auruſpex eſt inſpector momentorū vľ horarū quo puncto aliquid ſit inchoanduꝫ Et ꝺiciť ab auis ⁊ inſpicio.ita ꝺicit glo. in.l.nullꝰ auruſpex.C.ꝺe male. ⁊ math. Sed verius eſt aure inſpector ab aura ⁊ inſpicio.Nam augur ꝺꝛ q̄ garritu auiuꝫ ꝓnoſticare ꝓſumit.Et ariolus q̄ aris. id eſt altaribꝰ ꝺemonū ꝺeſeruit.vt eſt glo.in l.nemo.eo.ti.vbi ꝺe incantatoribꝰ vatibus caldeis ⁊ magicis omnibuſqꝫ maleficis ꝺiciť.Sileat om̄is ꝑpetuo ꝺiuinandi curioſitas.etem̄ ſuppliciū capitꝫ feret gladio vltore ꝓſtratꝰ.Et ꝺīc ibi glo.q̄ cremabiť vel ꝺentibꝰ ferarū ꝺabiť ꝺilacerādus.Sed iniuriarū nō teneť qui aliquē ꝺixit furem in ꝺiuinādo.ff.ꝺe iniur.l. itē apud labeonē.§.ſi quis aſtrologus.Nā ꝺicit ibi tex.ſi quis aſtrologꝰ. vel qui aliquam illicitam ꝺiuinationē pollíceť cōſultus aliquem furē ꝺixiſſet qui nō erat. iniuriarum agi cum eo nō poteſt.Ratio glo.ibidē.quia nō ꝺolo ſed artis ſue cauſa facit.

Autenticū eſt liber iuris ciuilis excerptus quaſi quedam ſummula ex aliis legalibus libꝛis continens nouem collatiōes ⁊ nouem ꝑtes principales.Sed autentica autentice eſt lex.vel.§.incorporatus in li.C.⁊ ergo ſemꝑ allegať autentica.C.titu.tali vel tali.vt.C.ꝺe epiſ.⁊ cle. autentica generaliter.⁊ ſic addiť ti.ſed non addiť numerꝰ coll.

Aut quandoqꝫ poniť ꝺiſiunctiue.vt qū al

tero posito necesse est alterū tolli. vt cuȝ dr̄ dies aut nox. Quandoqȝ etiā ponitur copulatiue ꝓ et. Nam qñqȝ sumꝰ in materia in qua requirit̄ vtrunqȝ extremorū ꝑ talē disiunctiuā cōiunctorꝫ. vt in.c. fi. post ꝑstitū.de cōfess.li.vj. De hac dictōe habes in auten.si qñ. C.de cōsti. pecu.ꝛ l.cū qdā.ff.de ꝟ.sig.ꝛ cle.sepe.eo. ti.ij. q. v.oibus.in glo.secūda.xx.q.j. monachꝰ. ꝛ.c.cū virū.de regula.l.vlti.ff de ver. sig. sed autem aduersat̄ in facto ꝛ iure.ff. de nego.gest.si autē.ꝛ qualiter accipiat̄ autem.vide per Barto.ꝛ docto.in.l.h amplius.§.de his.ff.de dam.infec.Et qualiter capiat̄ aut.vide Arcbidy. xlvij. distin.c.j.

Auellere est auferre violenter vl̄ extirpare vt.ff.de incen.rui.nau.l.iij.§.nō solū.

Aurifodina est locus vbi fodit̄ aurū. Sed aurificina est locus in q̄ fabricat̄ aurum

Aurifex est qui opat̄ aliqd de auro.sicut aurifaber.

Auricularīꝰ est cōsiliarīꝰ vel secretarīꝰ cui solent secreta dn̄i cōmitti.

Auxaria secreta nemoris dicta sūt eo ꝙ ibi frequentant aues ꝓm Isi. xvij.li. ethi.c. vj. Inde venit impēsatio auxaria. C. de fun.patri.l.ij.l.xj.

Auxiliū iuris est suffragiū ꝛ beneficium iuris ꝓut dr̄ cōtra hec prodita sunt iurꝫ auxilia.videde hoc.ff.ad sille.l.cuȝ dominꝰ. Frustra auxilium legis inuocat q̄ cōmittit in legem.ff.de mino.l.auxiliū. de vsu. c.quia frustra.

Et tantum de littera A.

De Ba

b

Aburtus vel babosus idē est qḋ stultus vl̄ ebes. ꝛ babigor idem.

Baiulare idem est qḋ portare.

Balluta est publica vtilitas.vl̄ est vas lute.C.de metal.li.ix.ꝓm Accursi.

Balliuus est officium domini temporalis vt de senten.excom.ex dilecto.ꝛ in cle.j. de pe.

Balbus dicit̄ balbutiens vl̄ titubans qui verba non explicat sed frangit.a balbando dictus. Sed blesus dicit̄ qui litteras ipfecte ꝓfert.

Bannū ꝓm vulgare gallicorū ꝛ lombardorū videt̄ esse edictū publicuȝ iuxta illud qḋ dicit Ray.c.qḋ clericis.de fo.cōpe.ꝙ preco pariensis nunciat bannū noie episcopi a rege.

Bannire ꝓm dicta vulgariū videt̄ idē esse qḋ ꝓscribere. ꝛ dr̄ bannitꝰ q̄si proscriptꝰ de ciuitate.vt in ꝓhemio ffo᷑ū.

Bannitoriū est locus causarū.alias panditorium.

Bastangarij ꝓm quosdā dicunt̄ quasi bestie angarie.eo ꝙ rusticos angariabant. id ē angebant ad quintā bestiā ꝑstandā vt.C.de muri.l.qḋ ad ꝑsens.libro.xj. Et ꝓm Accurs.bastangarij sunt de domo ꝑncipis quasi bestigarij primo modo.vel q̄si festatores animaliuȝ secundo mō. alr̄ bestatores.

Bariona.i.filius colūbe.ita dictꝰ fuit sanctus petrꝰ.di.ix.ita dn̄s.ꝛ mathei.xvj.

Barriles dicunt̄ vasa sicut in alpibus solent haberi.

De Be

Bellū iustuȝ quid sit innuit̄.xxiij.q.ij.per Arcbi.in sum.ꝛ.c.iustum bellum. Iustū videlicet illud quod fit precepto principis de rebus repetendis vel ꝓpter iniuriam repellendam. Sunt autem septem genera bello᷑ū. Primū est bellum romanoruȝ ꝯtra infideles.de here.excōicamꝰ. ij. Et dicit̄ romanū. quia romana eccl'ia est caput fidei.xxiiij.q.j.hec ē fides. Secunduȝ est iudiciale quod fit autoritate iudicis habentis merū imperiū. de sent. excō.c.dilecto.li.vj.ff.de rei ven.l.qui restituere. Tertium est presumptuosuȝ qḋ faciūt inobediētes iudici.de pe.di.vj. ad fi. Quartū est licitum qḋ fit auctoritate iuris.quo ad illum cui concedit̄.de resti. spo. Olim.de sen.excom.si vo. C.vn̄ vi.l. j. Quintū temerariū contra illos qui se iuste defendunt. Sextū volūtarium quo

moderni ꝑncipes vtunt̃.c.noli.xxiiij.q.j.Septimū ē iustū ⁊ necessariū qđ fit se ⁊ sua defendendo.Et in iusto bello morientes salui fiunt ceteris paribꝰ.xxiij.q.v oim regū.rex.si homicidiū.⁊.e.q.viij.oi timore.Sed q̄ sine iussu principis bellū ducit tenet̃.l.iulia maie.ff.iul̃.maiesta.l.iij.⁊ in auten.de man.ꝑnci.coll̃.iij.Necessitate tamen imminente sufficit licentia magistri officiorū ẜm Hostieñ.C.de fab.l.fi.li.xj.De bello vide Archidy.i rosario.xxiij.q.ij.c.iustum.vbi ponit hec septem genera.

Beneficiū sumit̃ latissime ꝓ omni libertate.Minꝰ late ꝓ libertate principis.Et sic sumptū significat large ⁊ stricte.Large vt contineat beneficiū stricte sumptū ⁊ cū hoc rescriptū ⁊ priuilegiuȝ.Stricte đr bñficiū ꝑncipis cōcessio facta a principe de aliqua re vł̃ iure qđ est principis cōcedentis.Et ꝑ hoc differt a rescripto vel priuilegio.Et licet ita stricte sumat̃.tamen eiꝰ interpretatio latissima est.l.fi.ff.de cōsti.ꝑnci.c.cū dilecti.in fi.de dona.⁊ de verbo.sig.olim.significato sumpto ex natura principis.cuiꝰ est esse liberalē in his que sua sunt.ꝟbi gratia.Pn̄ceps alicui cōcedit domū aliquā delatā ipi ꝑnncipi cum integro eius statu.Hec ꝟba sumunt̃ latissime.s.cum his q̄ insunt ⁊ adiacentibꝰ ⁊ omni iure suo.l.si quādo.cū ibi no.C.de bo.vacan.li.x.Sȝ pone.princeps cōcedit domum nō apponendo cū integro eiꝰ statu.certe sola domꝰ cōcessa videt̃.qꝛ verbū domꝰ ad illa nō pōt extēdi.vicȝ curiā.viridariū.⁊ adiacētia fa.l.si quādo.ꝑalle.nisi aliunde sumeret̃ scientia ꝙ princeps đ illis intellexerit.Nā sola libertas nō ē sufficiens significatum nisi aliud significatū cōcurrat.quia al̃s sequeret̃ ꝙ concedēdo vnā rem videret̃ aliā cōcedere.

Beneficium iuris est id quod a iure conceditur vel indulget̃.Et horum beneficiorū iuris quedam sunt ordinaria.quedaȝ extraordinaria.vt illa que ex speciali priuilegio quibusdam specialiter indulgent̃.

sicut beneficium restitutiōis in integruȝ ecclesie vel minori.xxv.annorum concessum fa.de in inte.rest.c.j.⁊.ff.de cōsti.ꝑnci.l.vlti.

Beneficiū epistole diui Adriani.Req̄.infra epistola.

Beneficiū noue cōstitutiōis de fideiussore.Re.infra fideiussor.

Beneficiū noue cōstitutiōis de duobꝰ reis stipulandi vel ꝓmittendi est per qđ subuenit̃ duobus reis debendi vel promittendi vt per ipsum postulare possint se non insolidum sed pro parte posse cōueniri nisi se obligauerint ⁊ huic beneficio renunciet̃.⁊ hoc adiecta noua cōstitutione in actione de duobus reis ꝓmittendi vel stipulandi.qꝛ vt dicit Azo.in sum.C.eo.titu.olim effectus duorū reorū ꝓmissiōis hic fuit.vt si duo vel plures eādem pecuniam ꝓmiserunt aut stipulati fuerunt ipso iure in singulis insolidum debebatur ⁊ singuli debebant.Poterat ergo ab vno eorum insoliduȝ peti.quia vnusquisqȝ eorum insolidum erat obligatus.

Beneficiū cedendarū actionū.Req̄.infra cedendarū actio.Quō aūt renuncietur hiis instrumentis ⁊ beneficiis.Req̄.infra renunciatio.⁊ de hoc in Spe.ti.de renun.§.finitis ꝑtiū.ꝟsi.sed nota.

Beneficiū feudorū federici ⁊ beneficiū femine.hec duo require in li.feu.

Beneficiū ecclesiasticū dat̃ rōne officij de ꝑben.cum ẜm apl̃m.lxxxj.disti.Si quis amodo.Et ergo beneficiū tale non confert̃ excōmunicato.c.cū bone.de eta.⁊ q̄li.quia officiari nō potest nec fructꝰ percipit ẜm Gof.de cle.excom.minis.§.si tñ queris.

Bephotranꝰ ẜm Azo.in sum.C.de epis.⁊ cle.§.nō de orphanotrañis.ē idē qđ gubernatorinfantiū.pauperꝝ.⁊ orphanoꝝ

Bephotrophiū ē domꝰ in qua alunt̃ pauperes infantes.de hoc vide.C.de epis.⁊ cle.⁊ orphano.⁊ po.

Begardus ⁊ begina vel begutta sunt viri ⁊ mulieres tertij ordinis.Et dicit Joh.

an.q beginarū genus pniciosum est nec
de facili alios q̄ religiosos admittunt. a
qbus omnib⁹ modis est cauendū.xviij.
q.ij.diffinim⁹.⁊.c.perniciosam.de bis vi
de cle.j.de reli.domi.vbi Hosti.idem di-
cit.Et vide cle.ad naturā de here.vbi dā
nat secta taliū begbardorū ⁊ beginarū.
Itē.c.cū ex ea.de exces.pla.li.vj.⁊ cle.cū
ex eo.de senten.exco.

De Bi

Biarcha vel biarchas dr princeps.xl.mili
tum a bis viginti ⁊ archos princeps di-
ct⁹.vt colligit.C.de offi.qsto.vbi appa-
ret q biarcha est minor dignitate q̄ cen
tarcha cui est potestas cētenarij.qr dux
centum militum.

Bigamus ſm Hostieñ.dr q̄ diuersis tpi-
bus ⁊ successiue duas legitimas habuit
vxores.Sed large ⁊ interptatiue dr qui
cōtraxit cum corrupta ⁊ vidua.vel q̄ du
as vxores habuit ante baptismū.vl vnā
ante baptismū ⁊ aliā post.vel q̄ castita-
tem pmissam violauit.vt subdyaconus
vl monachus q̄ cōtraxit de facto.cū de
iure non possit.vel qui vnā de iure alte
rā de facto.vel q̄ de facto duas duxit vxo
res.vel q̄ vxorem adulteram postea sci-
enter cognoscit.Nam nō potest pmo-
ueri ad sacros cuius vxor adulterata est
etiā si eam virginem duxerit dū post ad-
ulterium eam cognouit.al's secus.xxx.q
iiij.dist.si cui⁹ vxor ē.Scdm quosdā aūt
indistincte bigam⁹ censet etiā si ignoran
ter cognoscat eam.sicut qui publicā pe
nitentiā egit.Dicit autem bigamus ſm
Inno.iuxta vulgiare prouincialiū quasi
bis gamus.id est stultus vel fatuus.qa
ibi stultus dicit gamus.Vel dicit biga
mus a bis quod est binū.⁊ gama qd est
mulier.quasi homo bine mulieris.vl bi
ni cōiugij.Et licet bigamus ad sacerdo-
tium pmoueri non possit.c.j.de biga.qr
phibent bigami non pter culpam sed
pter sacramenti defectum.c.sup.⁊.c.de
bitum eo.ti.Tamen de necessitate biga-
mus ordinat in subdyaconum.xxxiiij.
distin.subdyaconus.Et bigamus nō est
ille qui contrahit cum vidua si est inco-
gnita.c.debitum.palleg.Nec est bigam⁹
contrahens cum vnica ⁊ virgine.de cle.
cōiuga.c.sane.

Bigamia triplex est.vna videlicet qn̄ quis
duas vel plures habet vxores.Alia cū
quis contrahit cū corrupta.Tercia q̄ ca
stitatem pmissam per votū solenne vio
lat.vel qui scienter cognoscit vxorē adul
teram.⁊ cum talibus non dispensat.⁊ q̄
tales ordinat priuat officio ⁊ ptāte ordi
nandi.Et sir ordinat⁹ tali ordine puat.
vt no.eo.ti.c.ij.

Bifaria.i.bis nupta.

Bisse sunt due ptes assis ⁊ ptinet octo vn
cias.nec dicit ad respectū totius.cū nec
duplicatus reddit suū totū.⁊ al's dr bes
vide supra as.

Bissext⁹ hz dies.ccclxvj.vt no.in.ca.bis-
sext⁹.ff.de v.sig.vbi glo.de nonis kalend
⁊c.Et vnde dicat no.Bern.in.c.q̄ sunt.
de verbo.signi.⁊ no.ff.de statu.li.in.l.cū
heres.§.stichus.

De Bo

Boeti legistarū adiutores eorū sunt q̄ rati
ones publicas discutiūt.Et inde Boeti
us nomē accepit.Boete eñ grece latine
dicit adiutor ſm Accursi.C.de tab.scp.
⁊ boe.libro.x.

Bolida vl bolidis est massa plūbi quā mit
tūt naute ad mare ad expiendū pfundi
tatē.vnde.Per bolidā plumbi dic mas-
sam significari.Per quā naute solēt mo
ris explorare pfundum.

Bona eorum q̄ sibipsis mortem cōstituunt:
seu infligunt ſm Azo.in sum.C.de bo.
mor.sibi consti.Si hoc faciunt ex impa-
tientia doloris vel ob pudorem eris alie
ni.tunc nō auferunt bona heredib⁹.Si
autem faciūt ex cōscientia delicti.scz si
aliquis infligit sibi mortem.ideo qr erat
delictum vel crimen ob quod non erant
bona publicāda.puta furtum.homicidi
um.vl huiusmodi.tunc auferunt bona
heredibus.Item si erat crimen cui⁹ ac-

cusatio poterat īcboari post mortē vt re
petundarū peculiatus ⁊ lese maiestatis.
tūc etiā auferunt bona heredib⁹. Si aūt
accusatō nō poterit incboari post mortē
nō auferūt sibi bona. nisi adiudicauerit
sibi mortē postq̄ fuerit ī scelere deꝑhen-
sus. ff. de bo. eoꝝ q̄ añ sen. mor. sibi cōsti.

Bona libertorū. patronus succedit in bo-
nis liberti in tertia pte addita locupleta
te hereditatis liberti. vel ab vno ex here
dibus ⁊ nō relictis filijs a liberto. vel eti
am relictis sed ingratis vt nō possint ar-
guere testamenta suoꝝ parentum inoffi
ciosa. Locuples aūt hereditas vocat̄ si
est maior centū aureis. vt dicit Azo. in
sum. C. de bo. liber. ⁊ iurepa.

Bona materna ⁊ materni generis sūt illa
q̄ ex matre vel auia debent̄ filij familias
vl' emancipatis deferunt̄. Et qñq₃ ꝓ ne-
potib⁹ puta res auie ipsorū.

Bona ciuitatis abusiue publica dicta sūt.
Solum eñ publica sunt q̄ populi roma
ni sunt. vt. l. bona. ff. de ꝟbo. sig.

Bona dicunt̄ sic a beando eo q̄ beat. id ē.
beatos faciūt vl' ꝓsunt. Nam beare idē
est qđ ꝓdesse. ⁊ qđ ꝓdest beat. l. bonoꝝ
ff. de ꝟ. sig. Sumit̄ aūt hec dictio ꝓ om-
ni bono vtili. delectabili vl' honesto. spūa
li vl' tpali. vt. j. de aīa. In iure aūt hec di
ctio bona in plurali ⁊ neutraliter signifi
cat res nostras quę sunt in dominio no
stro vel quasi. vt in dicta. l. bonorum. ⁊
ipsas res ex suo ꝓprio significato cōiter
accepto significat deducto ere alieno.
Quādoq₃ aūt nō deducto significare cō
cluditur verbi grā. Testator legat alicui
certā ptem bonoꝝ. ⁊ ibi bona dicunt̄ ere
deducto alieno. l. cū autē. ff. de le. ij. Nam
sensus est q̄ per heredem deducto omni
ere alieno de hereditate legatarius habe
at quartam in bonis que supersunt. id ē
quotam sibi legatam. ⁊ sine onere credi-
toris. vt in. l. palle. Sed ibi testator here
de instituto legat Titio oīa bona vel
per fideicommissum vult restitui. signifi
cat es alienum non deduci. immo transi
re ad legatarium vel fideicommissariū

Et ita idem significat quod hereditas. l.
namq₃. §. fi. cum. l. se. ff. ad trebel. finali-
ter ꝗ̄ hac dcō bona significat latissime om
ne quod quouis modo potest prodesse.
Et prout in iure recipit̄ in cōmuni signi
ficato significat que sunt in nostro do-
minio. vel quasi deducto ere alieno. Eti
am significat hereditatem quando ꝓba
bile medium cōmodius hoc declarat. Et
sic bonoꝝ appositō aut est ciuilis aut na
turalis. Ciuiliter eñ significat sicut lex. ⁊
ei⁹ significatū se adaptat ⁊ in bonis an-
numerat̄. siquidē in actiōib⁹ petitiōib⁹.
ꝓsecutionib⁹. l. bonorū. de. ff. ver. sig.

Bonoꝝ possessor dr̄ ille q̄ de iure ptorio al
teri succedit. qr̄ bonorū possessiones a p̄
tore sunt inuente. Et est differentia inter
bonorum possessorem ⁊ heredem. qr̄ bo
norū possessor de iure ptorio succedit. in-
sti. de bo. pos. §. j. ⁊. ff. e. ti. ꝑ totum. ⁊ ē no
men iuris. vt no. Bern̄. de cau. pos. ⁊ pro
prie in glo. iiij. ⁊. ff. de ꝟ. sign. l. hereditas.
Aliud est possessor bonoꝝ due dictio-
nes nō nomen compositum significans
factum ⁊ nō ius. sed heres succedit de iu
re ciuili.

Bonorū possessio ponit̄ ꝓ vna dictiōe s̄m
Azo. ⁊ significat ius recipiendi ꝓsequē-
diq₃ ⁊ retinendi illud quod in bonis illi-
us erat cui succedit de iure ptorio. ⁊ dif-
fert a petitione hereditatis que est de iu-
re ciuili. vt insti. ⁊. ff. palle. Item est ius
quod ꝓsequimur. ⁊ in hoc ab actione he
reditatis vniuersali. s. possessorie heredi
tatis petitione. Et quando ponit̄ ꝓ vna
dictione vt bonorū possessio significat h̄
ius. Si aūt dicit̄ possessio bonorum tūc
significat factum. Diuidit̄ aūt bonoꝝ
possessio. quia alia est ordinaria. alia est
extraordinaria. Alij diuidunt bonorum
possessionem in has duas spēs. s. bonoꝝ
possessionem s̄m tabulas testamēti quā
ptor dat liberis a patre in testamento in
iuste pteritis. ⁊ bonorū possessionē ꝯ ta-
bulas testamenti vt infra dicet̄.

Bonoꝝ possessiones extraordinarie sūt
due ex testamento. s. s̄m tabulas ⁊ cōtra

tabulas. Et quattuoꝛ ab inteſtato. ſcȝ bonoꝛum poſſeſſio vnde liberi. bonoꝝ poſſeſſio vnde cognati. bonoꝛum poſſeſſio vnde agnati. ⁊ bonoꝛum poſſeſſio vnde vir ⁊ vxoꝛ. Quarum deſcriptiones ſubijcientur.

Bonoꝝ poſſeſſio extraoꝛdiaria dr̄ duob⁹ modis. Uel qꝛ nō ē ſtabilita certa pte edicti. ſ. ex teſtamēto tm̄. vel ab īteſtato tm̄. ſȝ vt vaga. quādoqȝ ex teſtamento qn̄qȝ ex inteſtato defert. ⁊ competit tm̄ his q̄ vocantur ex nouis legibus. vt ecce mater: alijs in teſtamento inſtitutis. poſtea i puerperio deceſſit ⁊ filiū quē geſtabat in vtero preterijt. Preſumit em̄ filius hic inſtitutus. ⁊ habet bonoꝛum poſſeſſionē ſm tabulas ⁊ ſeptimā partem extraoꝛdinariam. Cuius bonum eſt exemplū ſm legem coꝛneliam. tam ex teſtamento q̄ ab inteſtato. que fingit eum qui moꝛit in captiuitate deceſſiſſe ipſa hoꝛa captiuitatꝭ. Et ideo quilibet poteſt ei noua lege coꝛnelia ex teſtamento ⁊ ab inteſtato ſuccedere. vt inſti. de bo. poſ. §. ſunt etiam. Dicitur autem extraoꝛdinaria poſſeſſio q̄a ius non tribuit. vt carbonianū. ⁊ que datur ventri ⁊ que dat gratia litis agnoſcēde. vnde ⁊ extraoꝛdinaria dat ſine cognitione que ī oꝛdinarijs quia om̄e ius tribuit quantū eſt. Item bonoꝝ poſſeſſio aliter diuidit. qꝛ alia dicit bonoꝛum poſſeſſio edictalis. vt que ex edicto pretoꝛis moꝛtui decernit. Alia ꝟo bonoꝛum poſſeſſio decretalis que a viuo pretoꝛe decernit. Uel quia hodie non eſt neceſſarium eam decerni vel dari. Dicitur enim decretalis a iudicis preſentia que in eius cognitione exigit. quia ſm Azo. poſſet ⁊ illud dici. vnam eſſe bonoꝛum poſſeſſionē edictalem ⁊ eandem appellari decretalē vꝉ iudicialē ex eo q̄ accipit efficaciā ex p̄ſentia iudicis. Nec eſt differentia int̄ decretum ⁊ decretalem. licet quidā dicunt contrarium.

Bonoꝛum poſſeſſio ſm tabulas eſt oꝛdiaria ex teſtamento. Et dr̄ ex teſtamēto ſm Azo. non quia iuuat ex voluntate defuncti. ſed quia non habet locū niſi exiſtente teſtamento. ⁊ dat ſcriptis heredib⁹. ⁊ eis deficientibus vocant ſubſtituti. Et inde ſubſtitutis deficientibus vocant ſubſtituti. Et inde ſubſtitutis deficientibus vocant ſubſtitutiꝭ eis. Petunt aūt ex oꝛiginalibus tabulis tm̄ nō exemplo. Iteȝ ſi fiat queſtio de tabulis debet ꝓbari cuiuſcūqȝ intentio p ſeptē teſtes ⁊ nō p duos tm̄ ſm Azo. licȝ q̄dā dixerūt ꝯͣriū. Si aūt teſtatoꝛ nō facit teſtamentū in ſcriptꝭ ſed in verbis vel nuncupatōne rexꝫ vꝉ bo minū dat bonoꝝ poſſeſſio ſm nuncupatiuū teſtamentū.

Bonoꝝ poſſeſſio contra tabulas quā pretoꝛ liberis pollicet ſm ſpe. in tractatu de libello ti. de teſta. §. ſequit videre. vbi dicit. Eſt ⁊ alia bonoꝛum poſſeſſio contra tabulas que datur filio vel nepoti preterito contra teſtamentū patris vel aui q̄ filium vel nepotem in teſtamento ſuo vꝉ vita p̄terijt. ⁊ taliū in tabulis ſi filio vel nepoti legauit. ipſe tamē legatū nō agnouit ⁊ ſm Azo. in ſum. eo. ti. defert liberis naturalibus ⁊ legitimis tm̄ puta adoptiuis. Item natis ⁊ naſcituris. Iteȝ emancipatis precipue ⁊ his q̄ erant in ptāte defuncti. ⁊ dat ex illis ex q̄bus potuit aut hereditas aut bonoꝛuȝ poſſeſſio peti de iure cōi. Dat aūt a patre naturali. ⁊ i adoptiōne nō habet locū hec bonoꝝ poſſeſſio niſi inſtituant ab eo heredes ⁊ alius eis cōmittat edictū. Itē alia ē bonoꝝ poſſeſſio ꝯ tabulas ſm Spe. ibidē q̄ dat patri vꝉ mr̄i. auo vꝉ ꝓauo. ſi ſint p̄teriti ex teſtam̄to filij vel nepotis emācipati gratis ⁊ ſine pecunia cū quo nō eſt factū pactū. ne pater vꝉ auus inq̄etaret ſua iudicia. nec receptū eſt ab eo q̄tuȝ ſatis eſt. q̄ etiam nec miles nec in militia deceſſit. Itē ſm eundem ibidem. Eſt et alia bonoꝛuȝ poſſeſſio ꝯ tabulas que dat patrono p̄terito ꝯ teſtamentū liberti. ſi ſit maioꝛ cētenario ad recipiendū p patronū tertiaȝ ptem ſibi debitā de iure ⁊ dat patrono ſi ſit p̄terit⁹ oīno. Uel etiā ſi ſit ſibi minus tertia parte legatū. ⁊ tūc dat pro ſupple

mento vsq3 ad terciā ptē. Et differt in h
ꝺm Azo. a bonoꝝ possessione q̄ daꝛ libe
ris. q2 tūc h demū daꝛ si hereditas liber-
ti sit adita saltē ex vno de heredib9. Sed
illa q̄ daꝛ liberis satis est ꝙ q̄s potuit eē
heres licet nō potuit petere ꝺm tabulas
bonorū possessionē. Itē notandū ꝙ q̄re
la inofficiosi testamenti fere h idē opaꝛ
qđ bonoꝝ possessio ꝯ tabulas. q2 testa-
mentū rescindiꝛ de facto. Sed Spe. dicit
ꝙ de iure scissum ⁊ irritū est. S3 in h dif
ferunt q2 bonoꝝ possessiones oēs p̄torie
actiones sunt vł edicta p̄toria. q̄rela aūt
inofficiosi testamenti ciuilis est. Et p̄mis
se bonoꝝ possessiōes ordinarie sūt ⁊ cō-
petunt ex testamēto. Alie bonoꝝ posses-
siōes cōpetunt ab intestato.

Bonoꝝ possessio vnde liberi ꝺm Spe. vbi
supra. §. viso. daꝛ filio emācipato qn̄ pa
ter decedit ab intestato. ⁊ est ordinaria ⁊
eam nō habent liberi in linea materna. l.
q̄tiens. ff. de suis. ⁊. l. here.

Bonorū possessio vnde agnati vel vnde le
gitimi ordinaria est. Et ꝺm Spe. ibidem
datur ꝓximis cognatis coniunctis ꝑ vi
rilem sexu3 post liberos ab intestato. Et
nota ꝙ bonorum possessio vnde legiti-
mi nō est caput speciale sed generale cō-
currens cum alijs specialibus bonorum
possessionibus. sc3 cum vnde liberi vnde
agnati. vnde cognati. vnde ex lege ⁊ sena
tuscōsulto.

Bonoꝝ possessio vnde cognati similiꝛ or-
dinaria est. Et ꝺm Spe. daꝛ his ab inte-
stato q̄ ꝑ femineū sexū cōiuncti sunt. vt si
neq3 liberi neq3 legitimi existant ꝓximi
cognati succedant.

Bonorū possessio vnde vir ⁊ vxor similiter
ordinaria est. Et daꝛ viro muliere ab in
testato decedente agnatis vel cognatis
nō existentibus. vel ecōtra daꝛ mulieri vi
ro ab intestato decedente agnatis et co-
gnatis nō existentib9 Et he oēs ordina-
rie quatuor bonorū possessiōes ꝯpetunt
ab intestato. Alie vero q̄ sequunꝛ sunt ex-
traordinarie.

Bonorū possessio extraordinaria est q̄ no
mine caret ꝺm Spe. ibidē. ⁊ cōpetit his
qui ex lege ⁊ iurisconsulto ⁊ cōstitutioni
bus p̄ncipū tam ex testamento q̄ ab in-
testato veniunt. sc3 vt cu3 aliq̄s vult suc
cedere patri suo quem ab intestato deces
sisse inuenit cum ab hostib9 redit vł cu3
a captiuitate fuerit emancipatus ⁊ sic iu
re ciuili cum cognatis in successione iu-
ris postliminij petit sibi hanc bonoꝝ pos
sessionē concedi.

Bonoꝝ possessio ex lege cornelia eodē mo
do daꝛ filio emancipato de iure ciuili in
cognito cū vult succedere patri deceden
ti ab intestato apud hostes i captiuitate

Bonorū possessio extraordinaria septima
datur vno modo patrono volenti succe
dere liberto ab intestato decedenti sine
liberis. Alio modo filio volenti succede
re in bonis matris vel econuerso. Et da
tur alio modo infanti vel curatori ei9 vo
lenti succedere ex testamento matris q̄
testamentū narrare non potuit preuen-
ta morte cum in puerperio decessit ⁊ ali-
os filios coheredes instituit. Daꝛ autē
hec bonorū possessio filio adoptiuo vł ar
rogato volenti succedere patri adopti-
uo vł arrogatori ab intestato decedenti.
Om̄s aūt bonoꝝ possessiōes p̄misse ius
tribuūt. h q̄ sequunꝛ ius nō tribuūt licet
facti sunt.

Bonoꝝ possessio carboniana est illa ꝑ q̄m
fili9 impubes volens succedere in bonis
patris ab intestato tanq̄ ꝓximior. vł rū
pere testamentū ꝑ cōtra tabulas. vel di-
cere ipm nullū ipso iure cū fuerit p̄terit9
⁊ cum obijciaꝛ sibi controuersia bonoꝝ
⁊ filiationis. vel moueꝛ sibi questio stat9
puta ꝙ si seruus petit ꝑ carbonianū pos
sessor instituí ꝑ cōtrouersiā motā de bo-
nis. ⁊ filiationē ⁊ questionē stat9 vsq3 ad
tpa pubertatis sue deferri. Et daꝛ solum
cognitōne luminaria. Require infra car
bonianū.

Bonorū possessio noīe ventris daꝛ mulie
ri pregnanti in bonis mariti in quib9 ꝺm
dignitatem suā sibi ⁊ familie sue alimen
ta constituunꝛ.

Bonorum possessio ex edicto diui adriani tollendo dat alicui volenti succedere in bonis alicuius ex testamento in quo institutus vel inscriptus est ex eo quod ostendit testamentum nõ cancellatum nec abolitum nec in aliqua parte sua abrasum secundum Alber. Et dat volenti succedere ab intestato secundum Gof. quod probat secunda pars rubri. que dicit de scripto herede. Sed rõ Gof. dic contra in sum. Hoc tamen notandum secundum Spe. de bonorum possessione quod bonorum possessiones olim fuerunt vtiles sed hodie sunt inutiles preterquam in quinque casibus. Primus quando viuo testatore posthumus preteritus decessit quasi videatur testamentum ruptum iuris solennitate cum nihilominus heres scriptus ex isto testamento petit bonorum possessionem. vt in. l. posthumus. ff. de in ius rupti. et irri. testa. Secundus est in. l. filius. co. ti. Tercius instit. qui mo. testa. infir. §. ij. Quartus in. l. heres. ff. de decre. ab or. fa. Quintus in. l. equissimum. §. ij. eo. ti. et. l. filius. C. de in offi. testa.

Bonorum possessio ex testamento militis in militia decedentis non datur patri vel auo vel pauo vel econtra contra tabulas. vt. C. de testa. mili. l. ne quidem. et. l. milites.

Bona vacare est ipsa dominum nõ habere.

Bonefidei possessor est qui credit se aliquam rem iuste retinere. Sed malefidei possessor est qui iniuste scit se aliquam rem possidere. vt in reg. possessor. de re. iur. li. vj. et insti. de vsucap. per totum.

Bonefidei emptor dicitur qui ignorauit rem alienam esse vel putauit venditorem habere ius vendendi. scilicet esse procuratorem vel tutorem. ff. de verborum significa. l. bonefidei.

Bos cornupeta est bos qui facile cornupetit. i. cornibus pungit.

Boues nõ continentur sub appellatione iumentorum sed pecudum vel armentorum. ff. de ver. sig. l. boues. vnde si lego armentum continentur boues. ff. de leg. iij. l. seruus. § armento. Sed si lego iumenta non continentur. l. legatis. §. iumentis. eo. ti. et. ff. de edi. edic. l. ediles.

De Br Bu

Breuiter no. Jo. cal. in cõmento suo super decre. cum dilectus. de cau. pos. et proprie. Et Jo. an. de testa. c. j. l. vj.

Breuiloqua hec dictio significat substitutionem que breuibus verbis continet substitutionem cumulationem seu multiplicationem. Etiam breuiloqua est illa substitutiõ qua substitutionis vnius persone ad aliam fit repetitio. Item breuiloqua illas tot et eodem modo significat substitutiones. vt significant eius verba vel queuis aliunde sumpta significata. Et dicitur breuiloqua. id est breuibus verbis fit et breuibus verbis comprehendit plures substitutiones vt not. Accur. et Bar. ff. de vul. et pu. substi. de hoc vide infra. Substitutio breuiloqua.

Brocartica materia dicitur que est contrariarum opinionum rõibus inuoluta.

Brutus dicitur quasi obrutus. quia sensu caret. et est sine ratione et prudentia secundum Isi. vnde brutire. i. infatuare.

Bubulus est magnus et siluestris bos. sed buculus est paruus bos.

Bucus est garrulus qui ceteros oris loquacitate nõ sensu superat. secundum Isido.

Bulla est signum pape vel litera quam dat papa. vel ornamentum regale.

De La

Aducum lega

C tum secundum Azo. in sum. C. de cadu. tollen. est quod deficit post mortem testatoris quacunque rõne. Et quia quibusdam modis et rõibus iniquis. et olim legata fiebant quandocunque caduca. ideo lex ponit vnam rubricam de cadu. tollen. Et differunt pro non scriptum quasi caducum. et vere caducum. vnde legatum pro non scriptum est quando legatur alicui damnato in metallum vel non existenti in rerum natura. puta non noto. quasi caducum est quando nõ omnino cadit. Sed vere caducum est seu dicitur quando legatarius viuit post

morte testatoris. ⁊ supuenit ei cōditio ꝓ
pter quaȝ efficit incapax legati. Sed in
alio casu legat illi qui est in rerū natura
sed morit ante mortē testatoris. Primū
decrescit sine onere. Secunda duo cum
onere.

Calcitrosus equus est q̄ solet calce ferire.i.
pedibꝰ retro se ꝑcutere.

Calculator ẜm Isi.dr a calculis.i. lapillis
minutis q̄s antiqui in manibꝰ habuerūt
cōponendo numeros.

Calculꝰ.i.ꝯputꝰ. C.de erro.cal.l.vna. Itē
id est cause cognitio ⁊ enumeratio.vt.C
de iudi.l.rem nō nouā. Itē.i.sentētia dif
finitiua. C.de ap.si actor.vide aliq̄d cal
culo de fide instru.cū dilectꝰ.

Calumnia ẜm Hostien.in sum. est cuȝ q̄s
ex certa scia iniuste agit vel resistit.ff. ad
turpi.l.j. §.calumniari. Uel est petitio i
iusta ex certa scia in iudicio facta. ⁊ iuste
petitioni iniusta responsio.vl' est falsa cri
minis impositio.ff. de v.sig.l.j.in pn.⁊.l.
si q̄s calumniet.

Calamitas est infelicitas vel miseria que
euacuat omni bono. vel est pena vl' la-
bor immensus.

Calūniator est q̄ scienter alicui falsa crimi
na imponit vexandi occasiōe Ul' ẜm Isi
do. Calūniator a calūniando.i. frustran
do vel decipiendo dictꝰ est. Et inde dici
tur iuramentū calūnie.s. vitande. Et est
assertio vere petitiōis vl' repulsiōis ẜm
Hos.cū q̄s iurat se bona fide ⁊ nō calū-
niandi aīo causam mouisse. vel ꝙ vene-
rit ad reluctandū putans se bona iusti-
cia vti. C.de iura.calum.l.ij. §.j. Et ha-
bet q̄nq; capitula.vt.c.j.eo.ti. vbi v̄sus
dicit.de hoc in glo. Et q̄ calūniose accu-
sat debet officio ⁊ bñficio priuari ⁊ in exi
lium deportari.c.j.pall'. Idem no.cy. in
l.sciuerit.de excu.tu.

Calumniari ẜm Azo.in sum. C.de calū.est
falsa crimina scienter intentare ⁊ alicui
opponere vel imponere. Et ex eo ꝙ quis
nō ꝓbauit crimē calumniari videt.licet
tex.videat sonare in ꝯtra. ꝙ talis nō sit
calumniatus.ij.q.iij. §.notandū. vbi di-
cit.calūniari est falsa crimina intentarē
seu intendere. Preuaricari vo crimina
abscondere. Tergiuersari in vniuersum
ab accusatiōe desistere. Sed nō vtiq; quis
nō ꝓbat qđ intendit calūniari protinus
videt similis tex.in.l.j.ff.ad senatuscon.
turpil.

Cancellariꝰ nomē accepit a cācellando.

Cancellare em̄ est lineā ducere vel dānare
vñ lr̄a vl' scriptura q̄ damnat cum linea
ꝑ mediū ducta dr cancellata. Et inde dr
cancellariꝰ cuiꝰ officiū est rescripta vl' re
sponsa imperatoris ⁊ mandata inspice
re ⁊ male scripta cancellare. ⁊ bñscripta
cū signaculo suo signare ⁊ sigillū eis im
primere. Inde etiā venit archicācellari
us q̄si princeps cancellarie ẜm Azo.in
sum. Differunt aūt cancellare ⁊ suppun
ctare. q2 cancellare est lr̄aȝ linea ꝑ medi
um ducta damnare. Sȝ suppunctare est
lr̄as punctis suppositis damnare.

Calliditas. Reqre.j.dolus malus. Est em̄
calliditas dolus adhibitꝰ tacendo vt no.
ff.de do.ma.l.j.in glo. Inde callidꝰ.i. fal
lax vel astutꝰ.

Caligatꝰ.i.miserrimꝰ. Inde caligatꝰ miles
dr q̄ habet ferreas ocreas vl' caligas de
coreo. Etiā idem est qđ infirmus vel ob
scurus. Has expositiōes facit glo.in.l. a
caligato. C.de nup.

Canonia est ius quod ꝓuenit ex electione
⁊ receptione in fratrem vel est ius perci-
piendi fructum p̄bende siue redditꝰ.c.re
latum.de p̄ben.

Canonica monitio est q̄ñ interuenit citatō
cū tribꝰ monitionibꝰ.vl' vna ꝑemptoria
tres ꝯtinens. de qua in.c.ꝯstitutionē. de
sen.excō.libro.vj.

Canonica portio de canone deputata eccle
sie parrochiali d' relictis parrochiano de
functo illi ecclesie vbi elegit sepulturam
cū alibi ꝙ in parrochiali elegerit eaȝ. Et
ẜm varias cōsuetudines alia ⁊ alia. Nā
alicui medietas.alicui tercia.alicui quar
ta dat.de sepul.c.certificari.

Canon grece est regula latine.iiij.dis.canō
Et in vna significatiōe est id qđ in conci

rio generali vł ꝓuinciali statuit. ⁊ sic ca
pit de cõstitu.c.canonū statuta. In alia
significatione videt esse id qđ ab emphi
teota de re emphiteotica soluit. ⁊ sic vi-
det sumi ab Azo.in sū.C. de iur.emphi.
ꝶ.ex hoc aūt ꝯctu.Etiā đr illud qđ sumi
tur ꝓ pedagio vł vectigali.ff.de publi.et
vecti.Et nota ꝙ qñ papa vult cõdere ca
nones pñt epi cõtradicere ꝙ nõ cõueni-
unt ꝯsuetudini regiõis eorū.di.iiij.Erit
aūt lex.⁊ nota.in.c.seq.in ꝟsi.iudicē. vbi
q̄rit an sententia pape ꝑualeat sentẽtie
epoꝝ.Et ꝙ non.qꝛ orbis maior est vrbe.
xciij.dis.legimꝰ.post mediū.⁊ ibi glo. ꝙ
statutū cõcilij ꝑiudicat statuto pape. ar.
contra ibidē.

Canon largitionariũ tituloꝝ ē summa tri
buti ⁊ ꝑstat de regulari ꝑstatõne a ꝓuin
cialibꝰ fisco.Et dicunt tituli ex speciali-
bus titulis.i.litteris breuibꝰ cauta legū-
tur.vt.C.de iure fisci.l.pe.⁊.C.de anno.
⁊ tribu.l.iij.§.acceptiões.⁊.l.j.de cano-
ne largi.ti.li.x.ꝭm Accursi.

Canon frumentariꝰ vrbis romanē est cer-
tus numerus mensurarū frumenti q̄ sin
gulis annis metebant rome. l.j.⁊.ij. eo.
ti.li.xj.qđ erat etiam de oleo. Et ꝯtra h
non licebat alieni bñficiū vel indulgenti
am aut ꝑuilegiū impetrare ⁊ impetratū
nõ valuit.vt ibidē đr. Itē canonū q̄daꝫ
est late sententie.q̄dam ferende. Et pri-
mus exprimit ꝑ verbū innodatꝰ vł eo-
ipso.Secūdꝰ ꝑ verbū innodet.vt ē glo.
in.c.q̄cunqꜫ de here.li.vj. Iteꝫ canon ha
bet sub se quatuor spēs.xxv.q.iij. si quis
dogmata.

Canonia ē nomen tituli ⁊ iuris. ꝑbēda ꝟo
nomē facti ⁊ cadit in extraneū.vt no.In
nocen.in capi.cum.m.de cõsti.Quere in
fra ꝑbenda.

Capere est ita accipe ꝙ id qđ capis tuū fi-
at.Vñ aliud est capere et aliud accipere
qꝛ capere est cū effectu qđ secū remansu
rū est.iõ nõ videt q̄s capere qđ erit resti
tuturꝰ.sed accipere est si q̄s nõ sic accipi
at vt hēat.⁊ sic accipere potes illđ qđ nõ
fit tuū accipiendo.rubri.j.C.li.x.⁊.ff. de
verbo.signi.l.aliud est capere.

Capiendis.i.distrahendis pignoribꝰ tribu
torū.Req.j.pignꝰ tributa.

Captio.i.deceptio. Inde captiosum. ⁊ est
deceptoriū vel deceptiosū aut dolosū. vt
notat Iohan.an.de offi.deleg. si duo.li.
vj.in glo.j.in fine.

Captio causa mortis alias capio ꝭm Azo.
est quando ꝑ mortem alicuiꝰ occasio ca-
piendi obuenit alicui.exceptis his capi-
endi figuris ⁊ causis que certis ⁊ ꝓprijs
nominibus nuncupant.vt hereditas le
gatum ⁊ fideicommissum.qꝛ scilicet ta-
lis captio vel capio non incidit in natu-
ram acceptionis hereditatis legati vł fi
deicõmissi.Et cā mortis capio ꝭm Azo.
in sum.C.de dona.cau.mor. Est cuꝫ post
mortem alicuius aliquid dat alicui cau
sa cõditionis implende vel aliquid pro-
uenit ad aliquē mortis occasionē.nec tñ
aliquo certo translatiõis vel acceptiõis
nomine nuncupat.Verbi gratia. Fun-
dum tibi cõmisi vt titio dares. cū tu post
mortem meā nõ haberes fundū, dare ti-
tio dedisti sticho.qui forte est heres. ⁊ sti
chus tunc cā mortis capit cum fundꝰ ei
donat cā morꝗ.qꝛ donatio merā obtinet
voluntatem vel libertatē ⁊ nõ emptā vł
conditionatam.

Capitio.Req.supra Annona.

Capitatio ciuiū cēsibꝰ eximēda capitatio.
id ē cēsus capitis.vñ dicebant ciues ro-
mani ꝑ excellentiā exempti ⁊ q̄dā orien
tales ꝓuincie.l.vnica.C. eo.titu. lib.xj.
Quidā tamen dicūt ꝙ loquit illa lex in
plebe cuiuslibet vrbis capitiose ꝑ h qđ
dicit excipit.

Capite censure đr q̄ dat censum ꝓ capite.
C.in in.qui cau.colo.cē.domi accu. pos-
sunt.li.xj.

Capitalis inimicꝰ q̄s dicat vide Accursi.
ff.de arbi.l.licet autem.in glo.iij.⁊.ff. de
testi.l.iij.§.ij.in glo.⁊ Bar.ff.de quest.l.
j.si q̄s dicat.

Capitulū vno modo est locus vbi res capi
tales firmant.Scđo significat lectionē
Tercio distinctiõnē.vt ille habꝫ q̄uqꜫ ca

pitula. Quarto significat ꝯgregationem multoꝝ. ⁊ ꝑcipue viroꝝ ecclesiasticoꝝ. ⁊ no. Jo. an. in. c. capitulū de rescriptis.

Captiui ⁊ postliminiū reuersi. Re. ifra postliminiū.

Capitis diminutio est status ꝯmutatio. vt qn̄ liber efficit̄ seruꝰ. Et est triplex diminutio capitꝭ. s. maxima. media ⁊ minima Minima capitis diminutio est qn̄ quis nec ciuitatē in qua morat̄ nec libertateꝫ amittit. ſ tm̄ patit̄ cōtra se status cōmutatiōeꝫ vel minorationē circa familiā. vt q̄ iuris sui est. alieno iuri incipit esse subiectus. veluti ꝑ arrogationē. aut cū quis emancipat̄ q̄ primo erat in aliena potestate. Et debet intelligi ꝑdicta ꝑscriptio cū ꝯmutat̄ status hominis facto eiꝰ interueniente. vel in cōdemnando vel in emancipando vel arrogando. vel adoptando. vel etiā in reuocando ex ingratitudine. vn̄ licet patre alicuiꝰ mortuo mutet̄ eiꝰ statꝰ. qꝛ sui iuris est factꝰ. nō iō capite diminutꝰ est. Et status hic ponit̄ ſꝫ Azo. ꝓ ciuitate ⁊ libertate. vel ciuitate tm̄. vel patria potestate. seu ꝓpria potestate. aut media. Tria em̄ sunt q̄ habet hō. scꝫ ciuitas. libertas ⁊ familia. ⁊ ſm h̄ tria sunt tres capitis diminutiones. Media capitis diminutio est. cū salna libertate ciuitas amittit̄. vt cum q̄s deportat̄ seu relegat̄ ad exiliū ꝑ quinquenniū. vl̄ bannit̄ Maxima capitis diminutio est cū ciuitas amittit̄. nec libertas retinet̄. vt cū deportat̄ q̄s in insulā ⁊ seruus efficit̄ aut in metallū damnat̄. ⁊ sic etiā bannit̄ in opus metalli. vel. si maior. xx. annis patit̄ se venūdari ad ꝑciū participandum vel si manumissus in seruitutē ex ingratitudine reuocet̄. Pena aūt dānandi in metallū hodie locū nō habet. vide insti. de capi. diminu. ꝑ totū. ⁊ Spe. ti. ꝺ tuto. §. tutela.

Capsarij dicunt̄ q̄ in balneis vestimēta suscipiunt custodienda. Uel aliter sunt illi q̄ portant alijs libros ad scolas.

Carbonianū. Reqre supra Bonoꝝ possessio carboniana. Vn̄ ſm Azo. dicit̄ a carbonio inuentore vel auctore. Et dat̄ solum nato ⁊ nō nascituro i quo differt ab edicto de ventre in possessionē mittendo qꝺ subuenit nascituro.

Carbonū appellatione q̄d cōtineat̄. vide ff. de ver. signi. l. carbonū. vbi appellatione materiati nō cōtinet̄ materia. vt appellatione libroꝝ nō carte. ff. de leg. iij. l. librorū. §. q tamen. Nec econtra appellatione materie continet̄ materiatum. l. seruus. eo. ti. Et sic non continent̄ ligna ad coquendū. vl̄ calefaciendū. qꝛ nō sūt carbones.

Cartularij iudices dicebant̄ olim illi q̄ ab imperatore habebant potestatem iudicandi ⁊ illos solum q̄ coram eis eligebāt litigare. ⁊ poterant eligere sine consensu ꝓriorū iudicum. sicut traditur in glo. l. j. ff. de iudicijs.

Carthophilacia est armariū vl̄ locꝰ in quo carte reseruant̄. Et ꝺꝛ a carta quod ē instrumentū vel scriptura. ⁊ philaxe cōseruare. quasi ⁊c̄. vt no. c. j. de proba. ⁊. c. ij. xc. distinc.

Carta seu instrumentū seu rescriptum dicit̄ falsa seu falsum bene quattuordecim modis. vt nota. in. c. in memoria. distinc. xix. in glo. verbi falsa. Primo ex dicto vl̄ tacito. Secundo scripto. Tercio facto. Quarto sine testibus. Quinto per subscriptiones varijs manibus notatas. Sexto per alienum sigillū dum ꝓprium habeat. vt ibi.

Caracter ꝓprie est signaculū quoddā quo aliud insignit̄ vt ordinet̄ in aliquem fineꝫ. sicut caractere insignit̄ denarius ad vsum cōmutationis. Et milites caractere insigniunt̄ quasi ad militiā deputati. Homo autē fidelis ad duo deputat̄. ad fruitionem glorie. ⁊ ad hoc insignit̄ signiculo gratie. Apocalip. vij. Nolite nocere terre ⁊ mari. quoadusq̄ signemꝰ. Secundo anima fidelis deputatur ad recipiendum vel tradenduꝫ alijs que pertinent ad cultū dei. ⁊ ad hoc insignit̄ caractere sacramentali. id est. signo indelibili anime impresso.

Carena dicit a carentia hominū vel cibariorū.nā p quadraginta dies ieiunāt i pane τ aqua.τ includunt in aliq̄ secreto loco iuxta ecclīam vbi nō habēt cōsortium hoim.vt notat Bern̄.in.ca.accusasti.de accu.Et simile no.glo.in.c.ij.de spon.

Carrucarij scisorij et atriarij idem sunt. videlicet serui τ custodes atrij.

Cardinales dicti sunt a cardie.q2 sicut hostium regit a cardine.sic p eos regitur ecclesia vniuersalis.xxxiij.distin.presbyteri.Dicunt etiā quādoq3 cardinales.id ē principales.quia per eos debet officiu3 in ecclesia regi.

Carnificare est carnes facere sc3 mactare. Inde carnifex qui carnes facit τ vendit de appella.significāte.Etiā homicide solent dici carnifices.vt glo.iiij.in cle.j.de vi.et ho.cleri.

Caselle sunt granaria in quibus fruct9 cōponūtur.ff.de iudi.l.j.τ dicit quasi cellule granariorū.alias granorum.

Castellus ḃm Alberi. vel castellum ḃm alios dicit ḃm Spe.receptaculū qđ aqua3 publicā suscipit que ducitur ad aliqđ p̄dium irrigandum.Require infra interdictu3.de aqua cas.edu.vt.ff. de aqua coti.τ esti.l.j.§.equissimū.Alias.id est castrū.ff.de lega.ǯ.l.titia.§.finali.

Castrum si vendat iuspatronatus ei annexum accidit.secus si vendo pallaciū vbi est ecclesia vbi habeo iuspatrona.de hoc vide Inno.in.c.ex literis.de iurepatrona.et Hosti.in summa. de iurepatrona. §.qualiter.ij.q.vij.accusatio.

Cassitare ē minutatim vel minime stillare

Castrense peculiū.Requi.infra.peculiu3.

Cathedra ḃm Hug.est grecum.τ ponitur pro excelsa sede iudicis presidētis.τ dicitur a cathos.id est sedes.τ edra sponda quasi spondata sedes.Et ponitur etiam p sede doctoris.ita dicit glo.in cle. dudum.de sepult.τ allegat ibi grecismum. Unde.Rex solium.doctor cathedrā iudexq3 tribunal.

Cathedraticum est qđ soluitur annuatim episcopo a suis clericis sue diocesis in signū subiectiōis vel obediētie.τ etia3 sustētationis. τ est duorū solidorū.vt.x.q.iij.placuit.τ de offi.ordina. cōquerente. Et dicit cathedraticū.quia soluit ad honorē cathedre episcopalis.x.q.iij.c.j.τ n̄ debet exigi vltra antiquū morē.ea.q.nec numerus.Per qđ colligitur q̄ pōt currere p̄scriptio in quātitate cathedratici. c.olim.de censi.sed totaliter nō p̄scribit quin soluat ḃm no.Jo.theoto.xvj.q.vij quicunq3.Et vide archidy.c.j. de p̄hen. li.vj.vbi contrariū allegat Gof. et hug. xiiij.q.ij.in prin.

Cathecisare est imbuere. docere seu instruere vel b̄ndicere.Inde cathecismus.na3 ante baptismū instrui debent baptizandi in fide.τ p̄cipue adulti.de conse. dist. iiij.ante.xx.ita nota glo.in.ca.per cathecismū.de cogna.spiri.li.vj.

Cathecuminus instructus dicitur. vel qui baptizari p̄ponit medio tpe simbolū dei discens.xlviij.dist.§.j.τ.c.quoniā multa.Uel dicitur audiens.eo q̄ doctrinam ante valuas ecclesie audiat cū suscipere velit baptismū.

Cathologus est superior pars molēdine. ff. de fun.instruct.l.cū delamonis.

Castrametor.id est pono.figo.vel diuido. castra.

Cathomus est flagellum ex virgis factum in modum scobe.τ tali vtuntur religiosi in capitulis.

Cautio hec dictio ex p̄prio significato significat nudā p̄missionē ex qua inducit firma obligatio.C.de verb.signi.l.sancim9 vt quis tenet cauere de euictōe de vitijs τ morbis.Et intellige nudā a fideiussoribus τ pignorib9.sed nō a stipulatiōe.nā astrict9 cauere.debet a stipulatōe cauere vt obligatio sit firma.l.penul.§.docere. ff.ne q̄s in ius voca.se. vi. eximat. et de cleri.nō reside.c.relatū. Qn̄q3 significat cū pignorib9 vl' fideiussorib9 quādo hoc aliud verbū ei adiunctū declarat.vt mādaui p̄curatori vt recipiat ydoneā cautionē a debitore.alias nō darē dilationē. ibi cautio ītelligit cū fideiussorib9 vl' pi-

gnorib⁹.l.si mãdato.§.fi.ff.mãda.¶Ratõ significati sumit̃ ex verbo idoneã qð ap ponitur vt addat ⁊ fortiorẽ cautionẽ exprimat qualis nõ esset p stipulationẽ solam. Jtẽ pretor ibi iubet pro collatõe bonorũ facienda recte caueri.vt.l.j.§.iub3 ff.de collatio.bono.significat cũ fideiussoribus vel pignoribus.vt.§.caueri.ea.l.⁊ hoc ratiõe verbi recte. Quandoq3 significat cũ fideiussoribus ⁊ nõ cũ pignoribus quãdo cautio de procuratore exigitur.l.j.de pcura.per.l.ptorie.ff.ð preto.stipulati. Et hec ẽ cautio pretoria requirens fideiussores ex lege positiua ptoris palle.que est facta pter honestatẽ iudicij.vt em puisio legis aliquid operet̃ et nõ inutilis sit.l.si quãdo.ff.de lega.j.tũc ex iusta causa quãdo debitor bona dilapidat iudex facere d3 q cau eat creditori

Cautio est generale nomen omniũ securitatum quotiẽs quis securus redditur de eo qð sibi promittit̃. Vñ. Cautio priuata cum trino teste notata. Hoc ius ẽ nacta qð cautio publice facta. Et diuiditur in multas spẽs.quia alia est cautio hypothecaria.alia cyrographia. Et possũt dici satisdatõnes.etiã cautio dicit̃ carta in qua scribitur cõputatio vt Luce.xvj. Accipe cautionẽ tuam ⁊c̃.

Cautio rati danda est cum de mandato dubitat̃. C.de procur.l.j. Et dicit̃ illa securitas que requirit̃ a pcuratore actoris p dño cui⁹ noie agit qð ratũ habebit oẽ illud quod in iudicio per illũ factum fuerit.vnde cauere de rato vel satisdare ẽ procuratorẽ actoris pmittere velle perseuerare vsq3 ad finem litis.

Cautio fideiussoria est qñ interuenit fideiussor pncipali obligatiõi. Et dicit̃ satisdatio.⁊ he sunt multe. vt de lite psequẽda iudicio sisti.iudicatũ solui.⁊ de rato.

Cautio fidei pprie interuẽtu.dicit̃ que fit p fidẽ prestitã sine solennitate iuramẽti.

Cautio iuratoria est qñ cõpromissio iuramẽto firmat̃.vt qñ iuro solẽniter me debere aliqd vel impleturũ promitto.

Cautio nudo pacto est cũ aliqs fidẽ tantã habet de me q cõtentus sit nuda pmissione mea. Et hoc pprie dicit̃ pollicitatõ vel pollicita cõuentio. Unde vere ⁊ proprie dicit̃ satisdatio ⁊ satisfactio dici põt Sed satisdatio pprie est cũ duo paciscẽtes duas scripturas sub eadẽ forma verborũ inter se cõficiũt ⁊ mutuo tradũt.⁊ pollicitatio et satisdatio cautele dici pñt pprie loquendo.

Cautio pignoraticia siue hypothecaria est cũ pignus tradit̃.aut hypotheca supponatur.⁊ dicit̃ etiã satisdatio.

Cautio de euictione dicitur quãdo securitas prestanda vel prestita emptori a vẽditore sit ea cõditione vt si ab eo euincatur vẽditor ei restituat extimationez rei in duplũ vel in simplũ prout inter eos p us cõuentum est.

Cautionũ aũt alie multe pñt eẽ species p ut ad diuersas materias applicãtur. vñ Spe.in tractatu libel.titu. de pignorib⁹ §.sequitur vbi quasdã alias species cautionũ psequitur.

Cautio ð damno infecto est que prestatur cum tua domus ruinosa ruinã minatur domui mee.vel etiã prestatur ꝫm quosdam cũ timeo q aliquis mihi insidietur possum agere vt mihi prestet cautionez ne me offendat.

Cautio de opere moliẽdo qua3 prestat ille quãdoq3 cui nunciat̃ opus nouũ scilicet q ipsum opus demoliatur si constiterit eum iniuste edificasse.

Cautio de vsufructu in qua de duob⁹ cauetur sc3 q vsufructuarius re nõ male vtatur ⁊ q etiã vsufructu finito restituat qð ex re ipsa supertat.

Cautio qua heres cauet ipsi legatario cu3 heres dat fideiussores legatario delegato prestando.

Cautio qua legatarius cauet heredi ẽ illa qua legatari⁹ satisdat heredi. vt si falcidia locum habeat q amplius noie legati recepit q3 ratio legis falcidie patit̃ id heredi restituat.

Cautio arrogatorũ qua arrogator stipulatur seruo publico q restituat arrogato q̃

ab eo habuit. vel ab eis ad quos puentura sunt. ꝛ ꝙ dabit sibi quartã partem de bonis suis si eum sine causa emãcipauerit seu exhereditauerit.

Cautio qua cauet ei cui restitutio fieri debet per quã rogatus restituere bona alicui⁹ si sine liberis decesserit ꝗcq̃d p⁹ mortẽ de hẽditate extabit cogit caue illi cui dz fieri restitutio ꝙ seruabit ei q̃rtã ptẽ.

Cautio muciana a Mucio iuriscõsulto dicta est. Et habet fieri In vltimis volũtatibus. Et cõiter ẽm doc. nõ in cõtractibus ꝛ fit in cõditionib⁹ negatiuis. puta sic dicẽdo. Si titius capitoliũ nõ ascẽderit. si seruũ nõ manumiserit. lego ei. x. l. muciane cautionis. ff. de condi. ꝛ demon.

Cautela est diminutiuũ a cautiõe. ꝛ tñ quã ꝙ supabundantiã importat. vt cũ dicit abundãs cautela nõ nocet. l. testamento in fi. C. de testa. quinq3 que pter cautelã fiunt no. arcbidia. i. distin. psbyteros. Inde cautelosus. i. prouidus. circũspectus. vel plenus cautelis.

Caupo quid sit patet infra in dictione stabularij. in fi.

Catulus. i. sapiẽs media pducta. Sed media breuis est anial. vñ. Est anial catul⁹ fruitur ratione catulus.

Cauillatio est qñ ab euidẽter veris transit ad euidẽter falsa p quãdã verborũ inuolutiõ3 vl' sophisticã. c. venerabil'. de iudi.

Causa est ex q̃ aliquid pducit. vt pater est causa filij ꝛ cõtractus causa obligatiõis l. ꝛ an eã. §. actiones. ff. de accepti. rei iudi. Itẽ causa ẽ finis ex quo impulsio datur faciende dispositioni. ꝛ ita sumit in ti. de cõdi. ꝛ demõstra. ꝛ causis ꝛ modis earũ. Ubi patet ꝙ causa differt a modo q̃ est de futuro: ꝛ a cõditiõe que est ꝺ futuro. ꝛ suspẽdit etiã a demõstratiõe que tm̃ declarat re3 vel psonã. verbi grã. Patronus põt cõpellẽ bertã vt nubat vt ciuitates repleantur. Iste finis. vt ciuitates repleãtur est causa cõdende legis. iõ dicit ꝙ cessante causa cessat lex. vt. l. adigere. §. quis. ff. de iur. patro. Et vtimur pmiscue illis verbis. cessante cã legis vl' cessante rõne legis. Differũt tñ causa et rõ. q2 rõ est oculus cordis discernẽs rem p mediu3. Sed cã est qđ in facto accidit p qđ rõ discernit quid iuris. Dicit etia3 causa efficiẽs in. l. cõditor legis in cõtractibus cõtrahẽdis.

Causa materialis in legibus est materia ꝺ qua in illis disponit. Et cã formalis est modus tractãdi. ꝛ forma cõtrahendi vel disponẽdi que addit cõtractui vel dispositioni. Dicit etiã causa instrumẽtalis vt est instrumentũ artificis. Et breuiter ꝗcquid ad asse alicuius rei concurrit cã dr aliter ꝛ aliter tñ. Et significat causa per dictionẽ si. vt dicẽdo dono vel lego illi si negocia mea gesserit. l. demõstratio. §. j. ff. de cõditio. ꝛ demõstra. Itẽ p dictionẽ. q2 insti. de le. §. lõge magis. Et p dictiõe3 qm̃. nam exponit p quia. Itẽ significat causa in dictiõibus illatiuis. vt dicendo Ticius negocia mea gessit ideo vl' idcirco sibi lego. Item in dictiõe cũ. vt dicendo. Cũ ticius negocia mea gesserit lego sibi ꝛc. Etiã in dictiõe siue. vt siue ticius negocia mea gesserit siue aduocatus fuerit ꝛc. Item in ppositone pro. vt ibi lego vineas p alimẽtis. l. fi. §. j. ff. de ali. et ciba. lega. vñ sensus est ꝙ ex causa alimẽtorũ lego vineas. Itẽ significat causa p dictionẽ noĩe. vt dicẽdo lego vxori q̃dragita noĩe dotis. l. cũ q̃dẽ vxori. ff. ꝺ lega. ij.

Causa dicit a casu q̃uenit. nã causa est materia ꝛ origo negocij necdũ discussiõis examine patefacta. que dũ ponit causa ẽ cũ discutitur iudiciũ. cũ diffinit iusticia. c. forus. de verb. signi. vbi Berñ. dicit in glo. Causa est res in dicẽdo posita cũ interpositione certarũ personarũ. sc3 actoris rei. iudicis. ꝛ testis. ꝛ dicit a casu. q̃a casualiter occurit pter hominũ voluntatẽ. Et differũt causa ꝛ actio. nã cã est negociũ vel ptract⁹ ex q̃ q̃s mouet ad petendũ vel litigandũ vt est vẽditio vel locatio rei ex qua orit obligatio. ꝛ est cã pxima obligatiõis q̃ obligatio parit actõ3 cũ obligatio mr̃ sit actõis Et ẽ duplex cã sc3 pxia ꝛ remota. q̃ differunt in actione

reali ꝛ ꝑsonali. nā in personali remota ē ipsum factū. proxima est ipsa obligatio. ꝛ in personali nō sufficit exprimere cām proximā. dicēdo ago cōtra te. q꞉ obligaris mihi in decem. sed oportet exprimere causam remotā. vt dicendo. cōuenio te. quia mutuaui tibi decē. In reali ꝓxima causa est dominiū. Sꝫ remota est ex qua ꝓsequit̃ quis dominiū. ꝛ non est necesse exprimere remotā. vt dicēdo ago contra te q꞉ emi domū a Bernardo. sed sufficit exprimere ꝓximā causam. dicendo. ago cōtra te. quia sum dn̄s domus illiꝰ. ꝛ hec no. in glo. ꝛ ꝑ doc. in. c. dilecti filij. ꝺ iudi. De diuersis spēbus causarū vide bonaꝫ glo. xj. q. j. in sum. Est em̄ quedam causa spūalis vel annexa spirituali. vt illa que fit de iure patronatꝰ. quedā ciuilis. vt cū agitur suꝑ rei vendicatiōe in causa pecuniaria. quedā criminalis. vt cū agitur directe de crimine. quedā mixta. vt cū agit̃ de crimine ciuiliter. vt de adulteris ad seꝑationē thori. In his tribus vltimis casibus iurat̃ ꝺ calūnia. in primo nō iurat̃ de calūnia. sed tm̄ de veritate dicēda.

Cause criminales dicunt̃ in q̄bus agit̃ ad vindictā siue ad penā. ꝛ hoc etiā dr̃ qn̄qꝫ agi criminaliter. qn̄ agit̃ ad vindictaꝫ publicā. qn̄qꝫ dr̃ agi ciuiliter qn̄ agit̃ ad penā ꝑ modū inq̄sitionis. denūciationis vel ad interesse ꝑtis ꝑ viā accusationis.

Causa minima est duorum aureorū vel decem aureorū. vel q̄nquaginta solidoruꝫ. vel illa que non sufficit ad sumptꝰ iudiciales.

Causa autē argumēto. scꝫ naturalis ratōis constat aut probatiōe testiū vel tabulaꝝ ꝛ instrumentorū. c. forus. de verb. signi. Facit em̄ probationē confessio. vt ibidē no. in glo. j.

Cause fauorabiles sunt quattuor. scꝫ de libertate. matrimnnio. dote ꝛ testamento c. duobus. de re iudica. ꝛ de causa notat Pau. in cle. dudum. de sepultura. super verbo causis. et Jo. an. in. c. cum dilecti de accusa.

Causor. aris. id est cōqueror.

De Ce

Cedendarū actionū bn̄ficiū est ꝑ qꝺ postulare possum fideiussores. Et alij q̄ obligati sunt in vna obligatione sibi cedi in alia cōtra fideiussores. ꝛ alios q̄bus sūt obligati. alioquin nisi cedatur eis possūt recusare solutiones. vt insti. de satisda. § si autē. ꝛ. C. de solu. l. stichum. vel pamphilū. §. penul. De hoc vide in Spe. tit. de renunc. §. finitis. versi. postremo dicēdum. De beneficijs ꝛ alijs. require ibidē §. parum autē. versi. et nota. et vide infra renunciatio.

Ceda idē est qꝺ carta. in̄ cedula ꝑua carta.

Cedere bonis est ab vniuersitate bonoruꝫ suorū recedē. ꝛ eis abrenūciare veluti qn̄ aliq̄s oneratus debitis vel obligatus est pluribus nō habens vnde soluat vel satisfaciat omnibus creditoribꝰ abrenūciat bonis suis vniuersis cedēs illis. vide infra cessio. Etiā cedere est vēdere. l. si dubit̃. ff. de fi. instru. Et hoc nota pro statutis. Et cedēs bonis nō liberat̃ etiā a ciuili obligatiōe. l. q̄ bonis. ff. de cessi. bo. vbi notat Accur. licet cōtrariū tenuerit glo. ꝛ male. in. l. vbicūqꝫ. ff. de fideius. Itē nō auditur debitor fisci vl̓ reipublice volēs cedere bonis ꝧm Bart. in. le. is q̄ bonis. ff. de cessi. bo. q̄uis videat̃ tenere oppositū in. l. iij. iuncta glo. C. de cessi. bo. Et beneficio cessionis renūciari nō potest ꝧm Bar. l. alia. §. elegāter. ff. solu. matr. licꝫ. Cynus videat̃ tenere cōtrariū. in. l. j. C. qui bo. cede. pos. Et bonis cedi pōt non. tantū in iure ꝭ etiā cōtra ius. ꝛ sufficit ꝑ nunciū ꝛ per epistolā id declarari. l. fi. ff. de cessi. bo.

Cedere actiōi est ius actiōis mihi cōpetētis i aliū trāsferre. ꝛ ip̄m q̄si in locū meū ponere. ita vt dicta actione possit vti aduersus eos ꝯ q̄s actio tal̓ poterat itētari

Cedere diez est incipe diē debiti vt si mihi promiseris centū si Titius factus fuerit cōsul vel ep̄s vel si nauis ex asia venerit cū he cōditiones extiterint. tūc dicit̃ dies obligationis cedere. vl̓ diē cedere de-

biti est pecuniā incipere deberi vt si debe as mihi cētū in festo Johis baptiste.ad ueniente festo dicit venire dies debiti.l. cedere diem.ff.de ver.signi.

Celicole dicūt illi qui celū vel planteas ce li.id est solem & lunā & stellas quasi deuz colūt.Et hi licet xpiani sunt.vel non. tn̄ nō sunt tenēdi in plena veneratiōe xpia norū.sed nec ceterorū hereticorū penas pati debent ſm leges.vt.C.de iude.& ce li.l.celicolarū.& quasi p to.ti.

Cella a celando.id est occultādo dr.ca.pri uilegiū.de verb.signi.in glo.v.

Celebs dicit esse ille qui nō vult cōtrahere matrimoniū.Et hic ſm Azo.forte orbus dicebat.quia sine mr̄imonio & sine libe ris erat.Et illi olim nō poterant cā mor tis donare.qđ hodie p leges corrigit. vt patet.C.de infirmandis penis celibatꝰ & orbitatus.Dicitur autem celebs qua si celo beatus.quia talis est ſm Isidorū qualia sunt lumina in celo. que absq cō nubijs sunt.

Celibatus venit inde.& ē status vel modꝰ pmanēdi seu viuēdi sine cōiugio. Unde put dicunt theologi celibatus Johānis id est virginitas vel castitas nō prefere batur cōiugio Abrahe.

Cemētarij dicunt operatores muroꝝ idez qđ latbomi qꝛ cemēto calcꝫ & arene vtūt

Cenaculū est locus aptus ad cenandū vel comedenduz quo qs magis de die q̄ de nocte solet residere causa refrigerij.

Cenotaphiū ē inane sepulcrū.i.monumen tū sine corpe.qđ cōstat ad memoriā defū cti.hūc aūt locū placꝫ eē religiosuz sicut in ea re testis est Uirgiliꝰ.Sed duo fra tres Anthoniꝰ & Seuerus cōtrariū scri pserūt quoꝝ sententia p̄ualet.vt.ff.đ re. diui.l.intantū.§.finali.

Cenobiuz est locus religiosorū.& dr a cenō id est cōmune.quia ibi omia debent esse cōmunia.c.cū dilectus.de consue.

Censere ē iudicare.iudiciū cōstituere.pcipe re.vt no.Jo.an.in glo.vbi censemus. in cle.j.de cōces.pben.ff.de v.sig.l.cēseri. in̄ nomē cēsoris sumptū est.pdia etiā dicū tur cēseri.qꝛ cēsum p̄bēt.Etiā cēseri ē in cēsura cōscribi.vt.C.in q̄.cau.pig.c.l.j.

Censores a censu eris.i.pecunie sunt dicti qꝛ cēsum etiā tollūt.Cū eīn auctus esset census in vrbe romana adeo vt cōsules nō sufficerēt cōstituti sunt cēsores. & cen soris nomē videt esse tractū. qꝛ senatuz aliq̄d censuisse dicimus.i. cēseri prealle. Itē censor est iudex.inde cēsura.i.iudici um.et p censurā ecclīasticā significat int dictū.suspensio.& excōicatio.c.querenti. de verbo.signi.Etiā censores romanos pcuratores dicimus.

Censite dicunt q̄ censent.i. cēsum p̄bent. Requre.§.agricole & cēsiti.& ifra colonꝰ.

Census tributū & pensio publica idē.vt.C q̄ cau.pig.cōtra.l.j.&.C.si pter pensionē publicā.l.si accipit.Unde census idē est qđ pensio que soluit de puentibus.

Censitor est q̄ recipit p̄ūtatiōes collectorū coloni & pignoris iure vēditis p̄diū si cē sus nō soluit.vt.ff.de censi.l.forma. §.il la.&.l.cū possessor.§.cū pro pecunia.

Cenodoxa est vana gloria mūdi.

Centenarij dicunt duces vel magistri cen tū militū quorū potestas dr centena.

Centurio idem.

Cessio est iuris & actiōis translatio.nam p cessionem iura & actiones in eū cui cessi trāsferūtur.qꝛ sicut in venditiōe vl' quo libet titulo alienatiōis rei corpalis neces saria est traditio.quātū a d dominij trā slationē.Ita ad trāslationē rei incorpa lis.s.iuris & actiōe vtimur cessiōe que re putat pro traditiōe. Item cessio scđm Isi.vj.li.ethi.pprie est rei cōcessio. sicut est illud Ruth.Cede iure ppinquitatis. Nā cedere dicimus quasi concedere.Et ea que ppria sunt nō aliena nō cōcedimꝰ sed restituimus.Cedere etiaz pprie dicit qui cōtra veritatē alteri cōsentit vt Cice ro cessit emilisse auctoritate veri.i.potiꝰ paruit. Et est sciendū q in instrumento cessionis dicit q cedens eū cui cedit cō stituit pcuratorē in rem suā.Ad cuiꝰeui dentiā notandū.Si cū titio ex mutuo cō traxisti tibi cōpetit cōtra eū actio directa

⁊ personalis quia cuȝ eo in tua ꝑsona cōtraxisti. Tibi etiam cōpetit actio vtilis qua vtiliter ⁊ cū effectu debitū ipsum tāꝗ̄ rem tuā ꝓsequeris. Si autē mihi iura ⁊ actiōes contra debitorē tuū ex causa vēditionis vel ex alia cōmiseris trāsfertur in me vtilis actio qua vti possum ad ipsum debitū tuū tanꝗ̄ meū exequēdo. Directa vo ⁊ ꝑsonalis remanet apud te. cū a te ꝑ cessionē nō poterit separi. etiam si velis adeo tibi adheret. ff. pro socio. l. iiij. Et sic ptȝ ꝙ in directa actiōe ⁊ personali sum ꝓcurator tuus. qꝛ aliter nō poteraȝ vti. licet em̄ directa nō possit cedi. potest tñ̄ mādari eius exercitiū. Et nota ꝙ cessio actionū presumit̄ simulata ex tribus que no. Accur. in. l. j. ⁊ pe. C. de manda. ⁊ ibi doc. ⁊. c. fi. ꝺ alie. ⁊ mu. iudi. cau. fac. Item sex sunt cause ꝓpter quas ep̄s potest cedendi licentiā postulare. s. cōscientia criminis. debilitas corpis. defectꝰ scientie. malicia plebis. graue scandaluȝ. et irregularitas ꝑsone. de crimine renū. nisi cū pridē. circa ꝓ̄n. ⁊ per totū titu. Vñ. crimen debilitas defectus plebs mala cogit Cedere prelatū simul addas scādala fratrum. Adde predictis si q̄s sit irregularis. c. j. de renū. glo. ij.

Cessionarius dꝛ ille in quē trāsfusa est obligatio vel nomē ⁊ debet certiorare debitorem ꝙ nomē eius in ip̄m transfusum sit ip̄m notificando vel oñdendo instrumēto ⁊ legendo ⁊ copiā si velit habere dando. vt. l. nomen. que res pig. obli. pos. C. alias alteri soluere posset debitor nō credens se obligatum cessionario. l. j. §. j. ff de no. ope. nun. et. l. j. C. de obli. et act. per Barto.

Ceso onis. est puer scissus ab vtero matris Inde cesar qꝛ cesus ex vētre matris vt ꝑ glo. in rubri. insti. in verbo cesar.

Cerimonia est ritus sacrificādi. dicunt̄ em̄ cerimonie sacrificia ⁊ solēnitates iudeorū que cereis exercebant̄. ⁊ sic i veteri testamēto peccata purgabātur.

Cerimonialia p̄cepta sunt q̄ ad cultū dei ꝑtinēt. de q̄bus rō reddi non pōt ſm Jo. theo. di. vj. §. his ita rñdet̄. qꝛ ad lraȝ fuerūt mādata. Ut nō arabis in boue ⁊ asino. Non indues vestē lino lanaqȝ contextam. Et nō seres agrum diuerso semie. Sunt em̄ tres duplicitates ꝓhibite. scȝ in corde ⁊ in ore ⁊ in opere.

Cesar ꝓ̄mo fuit nomē ꝓprii Julij impatoris a quo postea omnes imperatores dicti sunt cesares.

Certū dꝛ nō dubiū. vñ ꝓcurator debet esse certus. ff. de ꝓcu. l. ij. Itē arbiter certꝰ dȝ esse. ff. de arbi. l. itē si vnus. §. si in duos. Silr̄ tutor dȝ esse certꝰ. ff. de testa. tute. l. tutor incertus. ⁊. l. duo sunt titij. vt tenet vbertꝰ de bobio. c. j. de ꝓcu. li. vj. in glo.

Certicōditio cōpetit ex oi obligatione ⁊ ex oi cā ex qua aliq̄d certū ⁊ determinatuȝ petit̄ siue ex ꝯtractu siue ex cā legati siue ex suo noie siue obliget̄ hereditario. Et sunt due certicōditiōes. vna generaꝉ in oi cōtractu vbi certū petit̄. alia sp̄alis in cōtractu mutui. Et licet nulla lex hoc manifeste dicat. pōt tñ̄ elici ex textu isti. q̄bus mo. re cōtra. obli. §. j. i fi. ibi ex eo cōtractu. s. mutui nascit̄ certicōditio q̄si ꝓnomē eo demōstret sp̄alitatē in mutuo Etiā in simili licet solū vna bonoꝝ possessio noiet̄. cōiter tñ̄ sunt due. vna generalis. alia sp̄alis. posset etiā ꝓbari ex rubri. ff. de re. cre. ⁊ si cer. pe. ⁊ de cōdi. Que rubrica hȝ tres partes. vbi in secūda tāgit̄ certicōditio sp̄alis ⁊ est glo. insti. §. p̄ alle. similis glo. in. l. certicōditio. in ꝓ̄n. ff si cer. pe. ⁊ in. l. j. in ꝓ̄ncipio. ff. de triticaria ⁊c̄. Cōtrariū notauit Catho de saxis in. l. j. C. q̄ admit. ad bo. poss. sup rubri. Nā hñ̄ dat̄ aliqua bonoꝝ possessio i generali. ſ nulla generalis. ⁊ sic deest certicōditio sicut ꝑ Aristotelē datur anial in genere. nullū tñ̄ reꝑitur aial generale q̄ꝺ ōibus ꝑticipet aialibus. Et nota ꝙ in libello nō ꝓcedit certicōditio generalis. qꝛ nō instruit̄ aduersarius an debeat cōtendere an liti cedere. vt dicēdo. te cōuenio. quia certū mihi teneris.

Ceterū no. Jo. cal. in cōmento decre. vra ꝺ coha. cle. et mu. ⁊ pau. in cōmento decre.

nobis.de iurepatro.

Cetera hec dictio habet importare vt in cõtractu ea que veniũt que sunt de natura ipsi⁹ cõtractus hoc est de ꝯsuetudine. vt no.in.l.si duo patroni.§.siqs iurauerit.ff.de iureiu.ꝛ ꝑ hoc inferũt doc.ꝙ si in ꝓthocollis alicui⁹ notarij inueniatur hec ꝟba ꝛ cetera.ꝙ intelligãtur ea venisse in ꝯtractu que de natura vel ꝺ ꝯsuetudine ei⁹ sunt.vt dicit Bal. ꝙ ꝑ verbuz cetera nunꝙ intelligit vt veniat ꝓmissio cũ pena.Rõ qꝫ pena dꝛ eẽ q̃d extrisecũ ab ipo ꝯtractu.ideo nõ intelligit veniẽ nisi expſ se appareat.ar.ex his que no.in.l.sciẽdũ.ff.de ver.obli.ꝛ.l.ij.C.de fal. si tamẽ ꝫm Bal.ꝯtractus esset ꝯcept⁹ad ꝯsiliũ sapientis ꝛ in ipso verbũ reperiret et cetera tũc bene posset apponi pena in hoc contractu.ꝛ hoc operat appositio illa vt cõsiliũ sapiẽtis dicet istũ ꝯtractũ iuxta no.in.l.aperte.ff.de ver.obli.Et nota ꝙ dictio ꝛc̃.duplici mõ scripta reperit et ꝫm hoc dupliciter ꝓfert.Uno modo ponit indeterminate in fine oꝛatiõis sic ꝙ non regit ab aliquo verbo. ꝛ tũc debet scribi breuiter vt sic ꝛc̃.Secundo modo ponit determinate sic ꝙ refert ad verbũ in orõne positũ a quo regit. ꝛ debet scribi lõge ꝑ duabus dictiõibus vt sic ꝛ cetera.Sic etiã ꝓfert breuiter ꝛ longius.Et vtroꝗ modo significat ꝓut verba ꝑcedẽtia vel aliud mediũ significare declarat.Nã breuiter ꝛc̃. significat illd quod deficit ꝛ supplet verba deficientia.vt in.l.gallus.ver.credendũ.ff.de li.ꝛ posthu.vbi testatoꝛ dicens. Si me viuo nepos decedat tũc q̃ pronepos ꝛc̃.credendũ est gallum denotasse idẽ de ꝓnepte.Et sic dictio ꝛc̃.supplet ibi verba ꝫm que pronepos põt substitui que sunt in prin.illius.l.vt gallus introduxit. Item si procedit instrumentũ extensum locatiõis vnius dom⁹ facte vni ꝛ sequitur instrumentũ abbreuiatũ emptionis alteri⁹ domus facte eidem dictio ꝛc̃.significat clausulas in precedẽti positas que huic lacationi sunt applicabiles qꝫ ꝑcedentia declarãt seq̃ntia l.si seruus pluriũ.ff.de le.j.Itẽ quia ĩ habẽtibus symbolũ faciliꝰ est transitus.l.in rem.§.itẽ.quecũꝗ.ff.de rei ven.

Cõtractus aũt emptiõis ꝛ locationis sunt similes.l.j.ff.locati.Et est sciendũ ꝙ notarius qñ notã positã breuiter in ꝓthocollo redigere vult ad instrumentũ publicũ tunc significata ꝑ dictionẽ ꝛc̃.debꝫ extense scribere.quia scit quid actum est ꝛ quid ꝑ hanc dictionẽ intellexerit tanꝙ testis ibi cõtentoꝝ qꝫ dispositionẽ cõtrahentiũ reciept ergo moꝛtuo pꝛimo notario post ꝓthocollũ anteꝙ redigeret illd in publicũ instrumentũ. secũdus notarius nõ debet significata ꝑ dictionez ꝛc̃.in ꝓthocollo positã extendere nisi quantũ ibi sunt extẽsa.l.ꝯtractus.C.de fide.instru.Sed talis nota ꝓthocolli legẽda ẽ partib⁹ coꝛã testibus ꝛ illis exponẽtib⁹ verbũ ꝛc̃.debet notari⁹ secũdus suꝑ hoc req̃situs expositionẽ illoꝝ redigere ĩ publicũ instrumentũ extẽsum. alias iudex debet arbitrari ex ꝑcedẽtib⁹ ꝛ seq̃ẽtibus ꝛ cõiecturari q̃d ꝑ ꝟbũ ꝛc̃.significet. ar.l.si seruus pluriũ.§.j.ff.de le.j.ꝛ.l.volũtatis.C.de fideicõmis.Secũdo sumit et cetera ꝓut longe ponit ꝛ significat alia ꝑter ea qne enumerata sunt.l.item queritur.§.exercitu.ff.locati.vbi dr ꝙ milites de domo fenestras ꝛ cetera sustulerit Item ibi heres qui ꝯpulsus adit sicut ceteris comodis caret ita hoc cõmodo qꝺ nõ potest detrahere quarta.l.nãꝗ.§.q̃ cõpulsus.ff.ad tre.vbi dictio ꝛc̃.regitur a verbis sustulerũt ꝛ caret.

De Li

Circuitoꝛes dicunt qui circuerũt vel circũdant patrias a nũdinis ad nũdinas deferentes res venales.Et dicũtur alio nomine circũmeatoꝛes.

Circũferanus ꝫm Isi.li.x.dicit qui ad modum rote circũfertur.

Circũseptus est circũdatus vel vndiꝗ cinctus vt no.in ꝓhe.cle.

Circũducere lraꝫ ẽ cã circũducta linea dãnare. ꝛ sic differt a cãcellare ꝛ supꝑũctare

CI

Cimiteriū est locus solēniter ꝑ epm bn̄dictus.de cōse.di.j.nemo.⁊ dicit a cymos id ē dulce ⁊ sterō statio q̄si dulcis statio.

Cirographū est cuȝ duo paciscentes duas scripturas sub eadē forma verboꝝ inter se cōficiūt ⁊ mutuo sibi tradunt.vl' dicit̄ instrm seu illa lr̄a in qua debitoꝛ cōfitet̄ se esse obligatū creditoꝛi idē qꝺ antapoca.⁊ cirographa dū veniunt nomen siue coꝛpus ven ſſe videtur.l.seruū filij.§.eū qui cirographū.ff.de leg.j.

Circūstantia alicuius loci intelligit̄ ꝑ.xxx.pedes.vt dicit Bar.in.l.item apud labeonem.§.cōuiciū.ff.de iniurijs.

Ciliarcha est pꝛinceps super mille hoīes.

Cilium est parua pellicula in oculo que dicitur lacrimale.

Cimiliarcha est custos sacrorū vasoꝛum ⁊ aliarū rerū sacre ecclesie. vt dicit glo.in.l.iubemus.de sacrosanc.eccle.

Circa ē significatiōis restrictiue.nō autem ampliatiue.vt in.l.rutilia polla.ff. de cō ꝓhen.emp.Et h̄ nota ꝓ statutis. Et q̄d dictio circa operat̄ in teste.vide Bar.in l.celsus.ff.de vsuca.Et circa ꝑtinet ad tēpus circū ad locū circiter ad numerum.

Citatio est in ius vocatio vel inuitatio cū q̄s de aliquo cōqueritur. ⁊ querimonia sua coꝛā iudice deposita.iudex emisso citationis edicto ad eius instantiā vocat vel inuitat illū ad se in quē agere desiderat qui cōquestus est. Si vo in edicto iudex vel pretoꝛ adijciat hāc clausulā si in die p̄scripto nō veneris quasi cōtumax cōdēnaberis vel reputaberis.tūc edictū olim dicebat̄ ꝑemptoꝛiū.Hodie autem sufficit ꝙ dicat̄. Citamus talē ꝑemptorie.Et ē quadruplex modꝯ citandi scd̄m Guil.de mon.lau. Pꝛimus ꝑ nūciū cum lr̄is citatoꝛijs.Secūdus ꝑ p̄conē.Tercius ꝑ edictū cle.j.de iudi.Quartus fit ex iuris dispositiōe. Itē quedaȝ citatio fit ad monitionē iudicis.c.cōsuluit. de offi.dele. Item quedā est verbalis.quedā realis vel actualis ducēdo ad iudicē.Iteȝ citatiōis sunt tres actꝯ. Pꝛimꝯ est impositio cū iudex īponit nūcio vt citet̄ reus. Secūdus manifestatio cū nūcius denūciat citato vt veniat.Tercius relatio cū nūcius refert iudici talē in tali loco citasse.Addit̄ etiā quartus.s.cōparitio citati ⁊ qn̄ citatꝯ teneat̄ cōparere. ⁊ si nō comparet mulctet̄.no.ꝑ doc.in.c.p̄terea. de dila.Et de illis actibꝯ in.c.fi.ꝺ ferijs. Et nota ꝙ citatio est de iure naturali . vt in cle.pastoꝛalis.de re iudi.Et citatꝯ ad locū moꝛbosum seu vbi aer est pestilētialis vel coꝛruptꝯ nō tenet̄ ire.cū saluti hoīm sit rō adhibenda.l.recusare.§. si quis in vno loco.ff.ad trebel.⁊ ibi ꝑ doc. Nec citatus ꝑemptoꝛie pōt dici cōtumax ante libelli oblationē.l.si finita.§.si plures.ff de damno infecto.

Ciuitas ꝺ̄r quasi ciuiū vnitas.⁊ muroꝛum ambitu terminat̄.de sen.excō.si ciuitas.cuius appellatiōe etiā ꝯpꝛehēdunt̄ burgēses.ff.de v̄.sig.l.ij.Itē ciuitatis appellatiōē cōpꝛehundunt̄ mille passus a muro ciuitatis.vt.ff.eo.ti.l.mille.⁊.ff.de pe.l.ꝙ liquide.§.si ita legit̄.Itē cōpꝛehendunt̄ hoꝛti.ar.ff.de ꝓcura.l.p̄ses.Itē ciuitatis noīe nō cōpꝛehendunt̄ dyoceses nec ecōtra.vocatur autē ꝓpꝛie ciuitas q̄ habet episcopū.vt.lxxxv.di.in illis.

Ciuilis actio. Require supꝛa actio.

Ciuile debitū.vide in glo.j.c.fi.de solu. Et qn̄qꝫ ciuile idē est qꝺ vꝛbanū ⁊ elegans. vt in glo.j.l.ciuile est.C.de fur. Sic inciuile.id est inurbanū vel indecēs.l.inciuile.ff.de legi.vbi dicit̄ inciuile est respondere lege tota nō inspecta.

Ciuis est natus in ciuitate.l.ciues.ff.de appel.vbi glo.Sed q̄d de natis in comitatu.Dicitur in autentico qubus mo.nat.effi.sui.§.si vero neqꝫ ciues coll'.vij.⁊ ibi per Ja.de bel. mouetur questio de rege concedente pꝛiuilegium ciuitatibus ⁊ ciuibus regni.

Cisterna est locus in q̊ cōgregārur aque pluuiales.⁊ ibi collecte vsui reseruātur. alij ponūt cistella pꝛo eodem.

De CL

Clam possidere.i.occulte possidere.

Clamis est vestis militū. purpura regum. stola sacerdotū. toga aduocatoꝝ. birrus rusticorū vel custodū. cuculla monachorū. vt. C. de vesti. olo. ⁊ aura. li. xj. ⁊. C. q̄ mili. nō pos. l. si clarissimi. ꝑut no. Azo. in sum. C. de offi. p̄fec. p̄to. Apud impatorē erāt in triplici gradu. qꝛ alij erāt maiores. ⁊ hi vocabātur illustres sicut p̄fectus p̄torio oriētis. Itē affrice. Item vrbis romane. Alij erāt minores. ⁊ hi vocabant clarissimi. puta p̄sides. Alij medij. ⁊ int illos erāt spectabiles vt ꝓcōsules ⁊ p̄fect⁹ egypti. q̄ ēt dicūt augustales

Clamdestinū cōiugiū est despecta ꝑsonaꝝ p̄sentia vel iuris solēnitate vel denunciatione nō p̄missa sine sacerdotis b̄ndictione occultum matrimoniū.

Clamdestina electō dr̄ que in cameris per occulta cōuenticula fit. vel illa quā canonici inter se secretā tenent.

Classis. i. nauis. inde classit⁹. i. numer⁹ classatorū. i. nauiū ad bellandū. Et q̄ cen set vel voluerit se huic ministerio deputare dicebat incēsitus. vt. C. de classi. li. xj.

Cliens dr̄ ille cui⁹ causam aduocatus tuet ⁊ defendit. Inde cliētulus diminutiuū. ⁊ idē est ꝑm Isi. Uel dr̄ quasi colēs a colēdis patronis. Uñ solent puersi aduocati dicere suis cliēticulis si veruꝫ rñdebis cām perdes. Sed nō dicunt. si falsuꝫ rñdes regnū dei perdes. ⁊ cū iniusta sentētia damnationē acquires. vt est glo. magistralis in. c. j. de cōfes.

Clerica dr̄ corona clericoruꝫ rasa. vt notat Jo. an. de vi. ⁊ ho. cle. c. clerici.

Cleros grece est sors latine vel hereditas. Sūt ꝯdicti clerici. qꝛ de sorte dn̄i sūt. xxj di. cleros. vbi ponūt noīa oīm graduū i eccia xp̄i deseruiētiū ⁊ appellatiōe clericorū etiā intelligunt monachi lꝫ nō ecōtra. qꝛ sūt etiā electi in sortē dn̄i qd̄ clericus significat. xij. q. j. Duo sunt genera. ⁊ h̄ maxie in causis fauorabilib⁹. s̄ i odiosis sec⁹ vt no. in. c. j. de iura. calū. vbi etiam appellatione clerici nō venit monachus. qꝛ ibi postea specificat. vide. c. cuꝫ ꝑm ap̄lm de p̄ben. ⁊. c. cleros palle.

Clerimonia idē est qd̄ hereditas diuina.

Cloaca dr̄ locus cōcau⁹ vbi sordes ꝯfluūt ex quocūqꝫ vili loco vel effluūt de vijs et plateis. vel vbi stercora recipiunt. s. latrina. ff. de col. vbi tex. in. l. §. cloaco. Cloaca est locus cauus p quē colluuies q̄daꝫ fluit. Et ponit p̄tor ibi duo interdicta de cloacis. Primū est ꝓhibitoriū q̄ ꝓhibetur vicinis facere vim q̄ minus cloaca purget ⁊ reficiat. Secundū est restitoriū vñ flaui⁹ mela scribit cōpetere interdictū h̄ vt in vicini edes veniat ⁊ rescindat pauimēta purgāde cloace gratia. Et si q̄s velit ꝑuatā cloacā facere vt exitū habeat in publicā cloacā nō esse impediendū pomponi⁹ putat. Et vtrūqꝫ interdictoꝝ est ad salubritatē ciuitatū. Nā celū pestilēs ⁊ imundicie cloacarū ruinas minat vt ibi dr̄. Est g̃ duplex cloaca. priuata ⁊ publica. Et appellatōe cloace tube ⁊ fistola ꝯtinent hec ex. l. j. ꝑ alle. ff. de cloacis.

De Co

Coactio est duplex. absoluta ⁊ ꝯditionalis Coactio absoluta ē cui resisti nō p̄ot cuꝫ q̄s violēter trahit ad aliq̄d faciendū. q̄ casu q̄s oīno excusat. l. di. p̄sbyteros. j. q cōstat. Coactio ꝯditionalis est q̄ metum cruciat⁹ vel aliq̄d graue minat q̄ si excusat a tanto nō tñ a toto. c. sacris. d̄ his q̄ vi. me. ve cau. fi. i glo. verbi attenuet ꝑm Gof. in sum. eo. ti. ⁊ etiā in. c. cū dilectus. eo. ti. vi. bar. brix. in glo. vbi munita. dis. v. ad ei⁹ vero. vbi bene distinguit. Et coacta voluntas etiā voluntas est. xv. q. j. merito. ff. qd̄ me. cau. l. si mlier. §. si metu

Cocus venit appellatiōe artificis qꝛ cocū esse est ars. l. si q̄s venditor. §. j. ⁊. ij. ff. de edi. edic. imo cocus impatoris habet dignitatē ad qd̄ baldus allegat textū in. l. j Quis cocoruꝫ in vsibus feu. hec lod. de ro. in singularibus suis.

Codicilli dicuntur codices parui. id est libelli in quibus cū aliquis impeditur aliqua necessitate ne faciat testamēta de rebus suis disponit in vltima voluntate. Et ꝑm Azo. in sum. C. de codicillis. In

hoc differūt a testamēto eo ꝙ codicillis
directa hereditas nec dari nec adimi po
test ne cōfundatur ius testamētorū ⁊ codi
cillorū. Nec in his potest hereditas scri-
bi. Nec cōditio heredi instituto pōt adij
ci nec substitui in eis directe potest sed ꝑ
fidei cōmissum cum in eis hereditas di-
recte relinquitur. Et plura alia que notāt
Azo ⁊ Hosti. in sum. ti. de testa. Et spe.
ti. de instrumētorū editione. §. viso.

Codicillus dr ab auctore q̄ hoc genus scri-
pture instituit. Et est scriptura vel lr̄a in
qua testator voluntatē figurat suā. nulla
indigēs solēnitate sed solū testatoris vo
luntatē qualicūq; ꝓnunciatiōe expressa
cuius bn̄ficio subuenitur volūtatib⁹ defū
ctorū ꝓpter deficientē solēnitatē verborꝫ
legaliū vel necessitatē verborū solenniū.
Et sicut codicillus fit vice testamēti. sic
ep̄la fit vice codicillorum. Et nota ꝙ illa
clausula si nō valet iure testamēti. valeat
tamen iure codicillorꝫ ꝫm Accur. in aut.
ex causa. C. de liber. pret. vel exher. non
habet locū quādo testamentū deficit vi
cio testatoris. vt qr exheredauit vel ꝑte-
rijt filiū. Sed bene oꝑatur qñ testamētū
nō habet viciū intrinsecū. scʒ ꝑteritione
vel exheredatione sed habet defectuʒ ex
trinsecū puta minor numerus testiū ⁊c.
Et ex modernis doc. Guil. d' cunio tenet
cū glo. in. l. fi. C. de codicillis. licet dy. et
alij tenēt cōtrariū in. l. patronus. §. si pa
ganus. ff. de iniusto rapto testamento.
Hec ponit Baldus de parusio in quodā
consilio.

Codex est q̄libet liber q̄ cōtinet in se diuer
sos libros partiales. ⁊ h generaliter. Sz
ꝓprie est liber q̄ cōtinet diuersa precepta
imꝑatoruʒ. Vñ ante tp̄s Iustiniani erāt
tres codices. s. Gregorian⁹. Hermogeni
anus. ⁊ Theodosian⁹. ⁊ multe ꝯstitutio
nes extra illos deuagātes. ꝑterea duo pe
ne milia librorū ⁊ trecies cētena milium
versuū. Vidēs ꝗ Iustinian⁹ tantā leguʒ
multitudinē voluit circa h adhibere re-
mediū salubre. Primo direxit aīm suuz
ad imꝑiales cōstitutiōes. ⁊ de istis trib⁹
codicibus extrauagātib⁹ fecit fieri vnuʒ
codicē quē suo felice noīe nūcupauit co-
dicē Iustiniāi. Deinde direxit aīm ad im
mēsa veteris iuris volumia. ⁊ de illis du
obus pene milib⁹ librorꝫ ⁊ trecies cente
nis milib⁹ versuū fecit fieri librū digesto
rū seu pandectarū quē diuisit in q̄nqua
ginta libros partiales ⁊ in tres integra-
les. scʒ. ff. vetus. inforciatū. ⁊. ff. nouum.
Postea ꝓ iuuenib⁹ ⁊ legū tyronib⁹ fecit
librū institutionū. s. mediocrē eruditiōeꝫ
ꝑ quē quasi ꝑ ponteʒ iuuenes ad legum
subtiliora ⁊ altiora ꝑuenirent.

Coetanei sunt homines paris etatis scd̄m
Isidorum.

Cognatio legalis ꝫm Hosti. e. ti. ē quedā ꝓ
ximitas ꝓueniēs ex adoptiōe vel arro
gatiōe. vt no. in rubri. eiusdē ti.

Cognatio spūalis est ꝓpinq̄tas vel attinē-
tia que ꝓuenit ex sacramēti datōe vl' ad
sacr̄m recipiēdū attestatiōe vel tentiōe.
Vñ ex cognatōe spūali q̄ in baptismo cō
trahitur nouē ꝓpinq̄tates nascūtur. Prima
filiatio int' sacerdotē baptizantē ⁊ bapti
zatū. Secūda cōpaternitas int' sacerdo-
tē ⁊ patrē baptizati. Tercia cōmaterni-
tas int' eundē ⁊ matrē baptizati. Quar-
ta inter filios sacerdotis ⁊ baptizatū. scʒ
fraternitas. xxx. q. j. hoies. ⁊. q. iij. ita dili
gere. Quīta filiatio inter baptizatū ⁊ su-
scipientē de baptismo. Sexta filiatio int'
eundē ⁊ vxorē suscipiētis. Septima fra
ternitas int' baptizatū ⁊ filios suscipien
tis. Octaua cōpaternitas iter suscipiētē
⁊ patrē suscepti. Nona mr̄nitas inter eū
dem ⁊ matrē pueri. vt. xxx. q. iij. ꝑ totuʒ.

Cognatio cōsanguinee vxoris. est coit⁹ cū
cōsanguinea vxoris.

Cognati. Req̄re supra Agnati. ⁊ habetur
post agnatos. qr cognati per femineū se-
xum. sed agnati ꝑ masculinū ꝯiuncti sūt
hoc tñ hodie modicū curatur. Sz an ag-
natus presumat scire factū cognati. vide
legem octaui gradus. ff. vnde cognati. et
c. quosdā de ꝑsump. ꝑ doc.

Cognoscere instrumenta. est ea relegere.
distinguere. ⁊ ꝓferre accepta ⁊ data.

Cohortalis est apparitor q̄ obnoxi⁹ est cohorti.l.fi.cohortalis.C.e.ti.li.xij.

Colon⁹ est q̄ p̄diū hȝ agri colendi cā.Differt aūt colonus ab inq̄lino.q: h in rure iste autē in ciuitate morat̄.Et hȝ plures spēs agricolaꝝ ẜm Azo.q: alij vocāt̄ coloni p̄ditionales. alij coloni inq̄lini. alij origenarij.alij coloni simpliciter nuncupati ⁊c̄.de quibus infra patebit.

Coloni p̄ditionales dicant̄ quasi ex sua cōditiōe p̄rediū vel agrū colere debentes.⁊ ẜm Joh.sic p̄stituunt̄ q̄ p̄mo i scriptis vel sine scriptis p̄petuo iure colonos se eē in fundo p̄mittāt:vt postea p.xxx.annos in fundo p̄maneant.Et licet quidā putāt hos esse ascripticios p̄ditionales. tñ ẜm Jo.male putant.q: colonus t̄pis trāscursu pōt liberari.ascripticius ꝯo minime.vt.C.de agri.⁊ censi.l.cū satis xm⁹ li.xj.Require supra ascripticius.

Coloni dn̄ici dicebātur q̄ colebant agros īpatoris.vt.C.de p̄di.⁊ oibus re.li.xj.

Coloni illiriceni al's ⁊ meli⁹ illiriciani de illirico.i.de sclabphonia dicunt̄.⁊ habet̄ i l.cū querebat̄.C.vnde vi. vbi d̄r inter illiricianā aduocationē glo.i. inter aduocatos de illirico.C.de colo.illiri.li.xj.

Colonus inq̄linus.licet ẜm quosdā int̄ colonos cōditionales ⁊ inq̄linos nulla sit differētia p̄ q̄bus videt̄ facere.l.diffinimus.C.de agri.⁊ censi.li.xj.tñ ẜm Joh. hec est differētia.q: inq̄linus min⁹ astrictus est q̄ colonus p̄ditionalis.vñ inq̄linus bene pōt in alia p̄te cuiuslibet suburbij domū p̄ducere ⁊ inhabitare. Sed cōditionalis colonus nō audet cum sua familia recedere a fundo quem colit nec alibi habitare. i

Colonus origenari⁹ ẜm Jo.d̄r coloni p̄ditionalis fili⁹ ex eo q̄ originaliter p̄ditiō colonarie subiect⁹ ē.Nec refert ẜm Jo. siue in solo fuerit natus siue extra solum quia tanq̄ origenarius ad terrā illā reducēdus quā pater suscepit colendā.

Coloni palestini sunt de pastileua prouincia dicti.

Coloni partiarij ẜm q̄sdam dicunt̄ illi qui terrā colunt pro parte dimidia vel tercia ẜm sterilitatē seu fertilitatem terrarum. Et ẜm Johan. nullū ius habent statim fructibus a solo sepatis.Et ille dicit̄ proprie partiarius q̄ cōducit rem rusticā p̄ cōmuni damno ⁊ comodo.Et cōpetit cōtra eum actio pro socio.

Colon⁹ simplr̄ ẜm Jo.d̄r q̄ sub certa ānua mercede in pecunia numerata p̄dia colēda accipit.Nā ẜm eū nō esset locatio sine pecunia.ff.de p̄o.l.j.§.si q̄s seruū.

Colonus p̄prie dicit̄ q̄ rusticā rem cōducit nūmis.⁊ cōpetit p̄tra eū actio p̄scriptis verbis siue in factū.vbi supra.

Colon⁹ ad nummū cōduct⁹ est ille q̄ stati cū fruct⁹ fuerint a solo sepati. vt vsufructuari⁹ itelligit̄ ẜm Jo.ff.d̄ fur.l.si apes.

Colon⁹ supficiari⁹ est q̄ areā p̄ducit ea cōditione.vt sibi liceat in ea edificare.⁊ domū tollere cum voluerit.

Coloni partionarij sunt q̄ totū agruȝ suis expensis colūt.⁊ ex fructib⁹ p̄stāt dño fundi quantū cōuenit.

Coloni palatini habet̄.C.eo.ti.li.xj.

Collatores dicūtur a cōferēdo.quia conferunt in fiscū siue ordinaria sit collatio siue extraordinaria.

Collatio ẜm Azo.in sum.C.de col.d̄r quasi in cōmuni latio.Naȝ q̄d erat p̄priū d̄r ibi mediū ⁊ cōfert.i.p̄iunctiōi subijcitur Et ẜm eū non est aliud q̄ cōicatio q̄ res quondā nō suo vel nō hereditaria iā est sua vel hereditaria.vel est cōfusio siue coadunatio rerū cōferētis in res cōmunes seu cū reb⁹ cōibus diuidēdis.vt no.in.l. si soror.C.de coll'.Itē ẜm Fulgosium in rubrica.C.eo.ti.Collatio est triplex.vna quā faciūt scolares disputando. Et d̄ iure disceptādo.vt in auten.⁊ si p̄tracti.C de fide instrumen.Alia quā facimus bibendo ⁊ comedendo.Tercia que fit res coadunando.Et ista hic descripta est. et in ti.de collatio.

Collatio instr̄orū est q̄n duo instrumēta inspiciunt̄ ⁊ examinant̄ simul vtrū in vno ita sit sicut in altero.vel vt videat̄ p̄ modū ⁊ formā scripture effectus eius.

Collactaneus idē est q̄ ꝯfugēs. ꝟ collecta neus. id est q̄ cōdormiēs. a lacte pm⁹. se cūdus aūt a lecto nomen habet.
Collega ꝟm Jsi. dr a colligatiōe societatis vel cōplexu amicicie. ⁊ est idē qḋ sodalis in officio alterius paris potestatis.
Collegarius etiā est vnus ex talib⁹ socijs.
Collegiati dicunt aliqui q̄ sunt de aliq̄ cor pore. i. cōgregatiōe vel artificio hoīm ve luti. pistorū. fabrorū. monachorū. ⁊ quo rundā aliorū collegiū habentiū q̄ etiam dicunt carthopatri. q̄ eorū noīa scribe bantur in carta vel matricula patrie. vt C. de colle. li. xi. in rubrica. Scribebātur aūt ꝓ eo vt patrie fierēt incorporati. vel dicebant corpaliter emētes cartā. id est locū cuiq̄ per cartā assignatū. vt in eius locū surrogent. ⁊ patrie fiant incorpati. ꝟm Accur. ibidem in. l. vnica.
Collegiū est cōgregatio quā ad min⁹ tres facere pnt. Nā duo faciūt cōgregationē collegiū tres. populū decē. turbam. xxv. gregem q̄nq̄ porci. vel decē oues. vt no. Bern. de electiōe. c. j. Et collegia licita ⁊ approbata in his in q̄bus habēt iurisdi ctionē. ⁊ quo ad ea que ad epōs collegia tos ptinēt possunt facere statuta. vt no. in glo. l. fi. C. de iurisdic. om. iudi. Et ex pressius. C. de cōsti. pe. l. ij. in fi. p Bart. in. l. omnes populi. ff. de iusti. ⁊ iur. Jtem collegio nō approbato nō relinquitur in testamēto. l. collegiū. C. de here. insti. Et de licito vel illicito in. l. j. C. de sacrosan. eccle. de exces. prela. c. tum dilecto. et per bar. ff. de colle. illi.
Collaterales dicunt qui se attingūt vel si bi attinēt trāsuersaliter p lineā collate ralem nō p lineā rectā ascēdentē vel de scendentē vt cōsanguinei ⁊ cōsimiles. di cunt etiā collaterales generaliter omēs equaliter quasi lateribus cōsidentes.
Collobiū est toga vel vestis sine manicis.
Collectiua dictio dr que significat collecti ue ex sua impositiōe. q̄nq̄ etiā ex signifi cato sumpto aliūde ex quauis alia mate rie subiecte significatiōe. Verbi grā. ibi omnes ferunt lapidē vel trabem signifi cat collectiue. l. ita vulneratus. ff. ad. l. ac qui. Sed ibi omēs studēt auaricie. signi ficat distributiue. Ratio. q̄ in primo ex emplo ex vnitate lapidis sumit signifi catū verbi. sed in secūdo exemplo sensus est q̄ quilibet homo studet auaricie. Si militer hic omēs homies aut sunt liberi aut serui. insti. de iur' pso. ꝟm materiam subiectā. nō patit sensum collectiuū. q̄z falsum est q̄ omēs homies sunt liberi vl serui. qm̄ aliqui liberi sunt. ⁊ aliqui serui Sed in. l. si necessaria. §. si annua. ff. de pigno. act. sumit dictio vnaquaq̄ colle ctiue. vbi si stipulatus sum. triginta mi hi solui annua bina trina die. i. quolibet anno in tribus mihi solui decē ⁊ pignus accepi. Deinde pactū est appositū q̄ mi hi vnaquaq̄ die pecunia nō soluta esset mihi vēdere pignus liceret. Dicit tex. q̄ pecunia nō soluta vno termio. s. pmo vl secūdo nō licet vēdere pign⁹. sed oibus terminis pteritis. Et sic illa vba vnaq̄q̄ die significāt collectiue. s. oīm termino rū simul. Dicit ꝟ collectiua dictio que si gnificat collectie p modū eiusdē corpis vt sunt. turba. dom⁹. grex. peculiū. colle giū. hēditas. ciuitas. vniuersitas cōe ⁊c. Jtē dictio q̄sq̄ ē collectiua ibi. Tyti⁹ et sey⁹ ꝓ q̄rta pte q̄sq̄ eor me heredē fece rit. heredes mihi sunto. l. ꝟ articulo. ff. de here. isti. q̄ refert ad vtrūq̄. Collectiue dr tn̄ ex subiecta materia. s. institutionis sumit q̄nq̄ significatū distributoīs. De hoc in. l. fi. C. de impu. ⁊ ali. substi. ⁊. l. si filiab⁹. §. j. ff. ꝯ leg. j. ⁊. l. si fuerit. ff. de re. du. hoc ponit Barto. in. l. hoc articulo preallegato.
Colluctatio fit dū aliq̄ sil' luctant pugnis vel calcib⁹. vel veri⁹ q̄n pugnantes non stant certo loco. ff. ad. l. acquil. l. qua ac tione. §. si q̄s in colluctatiōe. in glo.
Collusio scd̄m Bern. in glo. in. cap. audi uimus. de collu. detegen. ⁊. c. cum clerici de censi. est inter actorem ⁊ reum latens ⁊ fraudulēta conuentio. per quam alter iniudio se superari permittit. Qua in terueiente ꝟm Host i. in sum. aliquādo

delicta remanēt impunita.vel etiam cō-
mittunt. Et ſm Azo.fit p procuratorē ⁊
aduocatū cauſaꝝ.q̄ ſe in lite ſupari pati
unt.⁊ fit p pncipales pſonas in ſilib⁹ tā
in ciuili cauſa q̄ in ſpūali.vt in di.c. au-
diuim⁹. In ciuilib⁹ aūt ſm Azo.fit ipu-
ne.vt qñ q̄s per colluſionē patit ſeruū
vel libertū ingenuū pronūciari. Et h ió
ne per tales degeneres inquinaret am-
pliſſimus ordo ſenatoꝝ.
Cōmentarius eſt ille qui cauſas cōmenta-
batur vel ſcripſit.
Cōmentor cōmentaris.eſt cōponere vl' fin
gere ſeu gloſare.
Cōmentū ſignificat deceptionē vel occul-
tū ſeu malicioſū tractatū.ꝺ teſti. ī inte.
c.j.li.vj.xxxvij.di.c.ij.de teſti.cogen.c.ij.
Comes orietis ſm Azo.i ſum.e.ti.forte e-
rat pcurator rex ceſar.q̄s hēbat i oriēte
Comes palatinus dr̄ q̄ curā gerebat pci-
puā.vt miſſoꝝ.notarioꝝ.⁊ iudicum ne
gligentiā argueret.⁊ a puincialibus tri
buta exigeret.⁊ ꝯſueta depoſceret.ita ꝙ
nō in puincialib⁹ ſed pcipue iuſſus ē vt
iudicib⁹ ⁊ eoꝝ officialib⁹ pcepto immi-
neret ⁊ ſupeſſet.C.de offi.comi.ſacraꝝ
largitionū.⁊ de offi.rectoris puincie.
Comes rerū puataꝝ ſm Azo.erat forte p
curator ceſaris in puatis reb⁹.⁊ ſm eū
etiā fuit illuſtris. Alij dicūt ꝙ puati co-
modi ⁊ fiſcaliū rerū habuit adminiſtratio.
nē.vt eas ꝯſeruaret.⁊ in eis negociaret
Comes ſacraꝝ largitionū ſm Azo.erat il
le p quē pnceps ſua ſtipēdia largiebat.⁊
hic forte erat pcurator reipublice.q̄ gre
ce legiſta nuncupat.⁊ illuſtris erat. Alij
dicūt ꝙ p hūc impator libertatē ſuam ⁊
magnificentiā exercebat.⁊ largitudinē
agebat.
Comes ſacri patrimonij erat q̄ impatoris
pcurauit patrimoniū.q̄ in hoc differt a
comite rerū puataꝝ.q2 hic tenet cuſto-
diā rerū puataꝝ.⁊ exercet negociationē
circa mobilia.ſ ille ptrimoniū ⁊ imobilia
pcurat.⁊ h ordīa ꝯſumit ex hiis. C.de
of.comit.re.pua.⁊.ff.ꝺ offi.pcu.ceſ.l.j.
Comites cōſiſtoriani ſunt ꝯſiſtorij milites
dici meruerūt q2 etiā ſpecialib⁹ pcōſuli
bus eq̄parabant.C.de comi.ꝯſiſto.li.xij
l.j.Vel etiā cōſiſtoriani dicebant qui p-
erāt caſtris pncipis ordinādis.et erant
plures.⁊ eligebant decani de cōſiſtoria-
nis ⁊ miſteriāis.vt.C.ti.pal.Alio mō cō
ſiſtoriani dicebant caſtrenſiarij.⁊ apud
nos hodie caſtellani vocant.lz apud ali
os vocent oēs q̄bus puiſum ē ꝺ certis
redditib⁹ vt in caſtro aliq̄ pro defenſiōe
⁊ cuſtodia cōmorēt.de com.rei.mili.⁊ q̄
puicias regūt ⁊c.vide.C.li.xij.cum ſuis
titulis.
Comitarieſes milites.al's comitatēſes di-
cūt milites ſtipendiarij a comitatu dicti
quia militāt nō ſoli.ſed in comitatu.
Cōmētarienſis.dr̄ cuſtos i carcere poſito-
rū.ff.de ori.iu.⁊.C.de cuſto.reo.l.ad cō-
mētarieſem.vbi talis punit tali pena cū
ſocio ſuo q̄ punit⁹ fuiſſet aufugiēs ex ne
gligētia eoꝝ niſi ex neceſſitate pcul ab
officio egerit tūc adiutor eius pari pena
conſtringitur.
Cōmenda.eſt cuſtodia eccl'ie alicui cōmiſ-
ſa.c.nemo deinceps.ꝺ elec.li.vj.vbi bo.
glo.de cōmendis cū multis queſtionib⁹
in.c.dudum.de elec.
Cōmendare ē deponere.ff.de verb.ſig.l.cō
mēdare.ff.depoſi.l.lucius.⁊.xxij.q.ij.ne
quis arbitretur.Etiā capit pro laudare
vt in glo.pallegata.
Comodatū ē alicui⁹ vl' certe rei ad aliquē
ſpēalem vſum gratuita facta cōceſſio.et
differt a pcario p vſum ſpēalē.Itē q2 p-
cariū nō pōt reuocari niſi tpe expleto.ſ
comodatū nō pōt reuocari niſi expleto
vſu ad quē dat.Itē comodatū ſolum in
mobilib⁹ reperit.pcariū vo etiā in imo-
bilib⁹.inſti.qui.mo.re contrahi.obli.§.
itē is cui res.ver.comodata aūt res.Et
dr̄ facta cōceſſio.nō aūt trāſlatio.q2 is q̄
comodat dñium poſſidet ⁊ pprietatē re-
tinet.ff.e.ti.l.rei comodate.Dr̄ gratuita
q2 nulla merces interuenire debet.al's ſi
merces interueniret.tūc res trāſiret i lo
cationē vel in contractū innoiatū.do vt
facias.inſti.locati.§.j.⁊ mādati.§.vlti.

Comodare est rē̄m ad vsum alicuiꝰ ꝙdiu velit concedere.

Comodatarius ē ille cui res aliquo datur vtēda. videlicet ipsum comodatū.

Comodati actio. ¶Require supra actio comodati.

Comodū ẜm Isi.li.v.est illud qꝺ ē nr̄i iuris ⁊ etiā ad alios tpaliter trāſlatū est comodo tpis ꝙdiu apud eos sit. vn̄ comodū dicit̃ etiā alio noīe comodatū.

Comerciū ẜm Isi.li.v.est deriuatū a mercibus quas res venales nūcupamus. vn̄ mercatus dr̄ cetus multoꝝ q̄ res emere vendere solēt. ⁊ est cōmerciū quasi ꝯmutatio merciū. Etiā dicit̃ copula. dicendo carnale cōmercium.

Comestor vel comesor idē est qꝺ gulosus.

Cōm nationes sunt mine ꝑ iudicē imposite. nec tamen habeant autoritatē rei iudicate ẜm Azo.

Cōmunidiuidūdo ẜm Isi.l.v.est inter eos quibꝰ res cōmunis est que actionibꝰ vel postulationibꝰ licet arbitrio dari. cuius arbitratu res diuidātur. ¶Require supra actio cōmunidiuidundo.

Cōmunia ꝑ̄diorū. ¶Require infra prediuꝫ.

Cōmunia de vsucapionibus. ¶Require infra vsucapio.

Cōmunia de successiōibus. ¶Require infra successio. ⁊ inuenies.

Cōmeatus. dicit̃ licēciatus. vel recōmēdatio seu remuneratio ipsis licēciatis tēpore licēciature facta. vt in epl'a Alexandri magni ⁊ Aristotelis legit̃. Et est qꝺ vulgo dicit̃ cōductus liber. id est trāsitus a cōmeando descendēs. vt ibi dicitur optimis nos susceperūt cōmeatibus.

Cōmedia. i. villana locutio vt ī glo. C. non li bin. metro. lo. sua ad dextra trāſferre ī Rubrica. li. xj. Itē est dignitas. Sed ẜm Donatū est rusticana laus siue cātilena a camos. id est villa. ⁊ odos cantus.

Cōmendaticie lr̄e sunt dimissorie quibus clericus dimittit̃ ⁊ absoluit̃ a potestate sui ep̄i in quibus ꝓbibetur de vita ⁊ ordinibus illius testimoniū.

Cōparatiuꝰ capit̃ interduꝫ ꝓ positiuo. vt latius. i. late. c. auaricie. de elec. li. vj. siffr. c. licet. ꝓpe finē. de accu. ibi potiꝰ. ⁊. c. ⁊ si pignorationes. de iniur. ibi districtius. i. districte. Sicut interdū positiuꝰ capitur ꝓ cōparatiuo. vt in ps̄. cxvij. Bonuꝫ est cōfidere in dn̄o ꝙ in hoīe. Bonū est sperare in dn̄o ⁊c̄. ibi bonū. id est melius.

Cōpendiosa hec dictio significat institutionē que sub cōditione mortis alia multa cōplectitur tpa seu longū tp̄s qꝺ dicit̃ post puberē etatem. Et dicit̃ ideo cōpendiosa. qꝛ sub verborū cōpēdio plura cōplectit̃ tēpora. ⁊ qn̄ꝫ plures substitutiones. facit. l. meniꝰs. §. duorū ibi oratiōis cōpendio. ff. de lega. ij. ⁊. l. ꝑ̄cibus C. de impube. ⁊ ali. substitu. Et hoc ꝓut adoptetur illud significatū. quia potest ad alia adaptari vt aliter significet. ꝓut verbum cui adaptaret̃ significare dictaret. Vn̄ infra substitutio cōpendiosa.

Cōpilator ẜm Isi.li.x.est ille qui aliena dicta suis ꝯmiscet. ⁊ sic solēt pigmētariȷ̄ in pictura diuersa mixta cōfundere. Unde illud Virgilij. Pictoribꝰ atqꝫ poetis q̄dlibet addendi semꝑ fuit equa potestas. Hoc scelere quondā accusabat̃ Hercules mutuanus. Iste voces cū quasdam ꝯsus hominū transferēs suos ꝯmiscuisset. Et cum nō cōpilator ab emulis diceretur ille respōdit magnarū virīū esse clauam a manu herculis extorquere.

Cōcubina sumit̃ duobꝰ modis. Primo dicitur illa quaꝫ quis cognoscit fornicario affectu. Et talis nō īpedit ordinis ꝓmotionem. Secundo dicit̃ illa quā aliquis cognoscit vxoritio siue maritali effectu ⁊ talis impedit promouendū ad sacros ordines. xxxiij. distin. si quis de laicis. de presump. c. illud. de clamdesti. despon. ꝑ totum. Item cōcubina ẜm Azo. in summa. eo. titu. constituitur sola intentione animi. Et ab eo quandoqꝫ qui nō potest vxorē ducere. vt ecce preses mulierē oriundā de prouincia nō duceret vxorē. tamen pōt habere cōcubinā. Potest auteꝫ ẜm leges vt ipse Azo dicit eas solas habere mulieres sine motu criminis. in q̄-

bus stuprū nō cōmittit. sicut in virgine vidua ⁊ minore.xxv.annis.in quib⁹ stuprum cōmittitur.

Cōclaue dicit cella vel thalamus secretus ad quē p multas claues venit. vide glosam in verbo cōclaue.l.quod sꝫ cōclaue.ff. de dam.infec.⁊ ideo in electōe pape cardinales intrant cōclaue.

Concessio facta alicui de aliqua re respicit personā cui fit.nō aūt ipam rē adeo ꝙ finitur morte ipsi⁹ cui facta est.nec ad heredes eius transmittit nisi in ipsa cōcessione fiat mentio de heredibus.l.cū seruus. §.si qs.ff.de leg.j.

Confinia dicunt que adeo sunt ꝓxima vt nullus sit paries inter ea.vnde predia vrbana que cōsueuerūt parietibus distingui.ꝓprie nō dicunt cōfinia.ꝫ potius dicūtur vicina. Predia ꝟo rustica possunt dici cōfinia.qꝛ solo partis finalis termino sunt distincta.

Cōfirmatio ē iuris ꝑus habiti corroboratio.vt colligit ꝺ fi.instru.c. inf dilectos. Alio mō est sacroꝝ ministratio.s.in frōte crismatis assignatio. Et fit ꝯfirmatio ꝑmo mō dicta his verbis. Cōfirmamus te sicut rite possides vł sicut sine prauitate facta ē electio.vł sicut ꝓuide facta est.

Confirmare est alicui iuri vel facta firmitatem prestare.

Coniectura est verisimilis ratio suspitiōeꝫ inducēs nō de necessitate ꝑsonā vincēs.

Cōiunctio qn̄qꝫ ponit ꝓ disiūctiōe. vt cuꝫ dꝛ mihi herediqꝫ meo.ff. de verb.sig.l.cōiuncti.⁊ disiūctio quādoqꝫ ꝓ cōiunctiōe vt.ff.eo.ti.l.sepe.

Cōditio est dispositiōis suspēsio ex euentu incerto futuro ei apposito in quē euētū ei⁹ dispositōis facta est collatio.ff.si cer. pe.l.itaqꝫ.Verbi grā. promitto vel lego si Titius fuerit cōsul.hec dispositio ē cōditionalis ex incerto apposito. s. si titius. Et p hoc dispositiōis vel legati fit suspēsio.⁊ eueniēte casu quo Titi⁹ fit consul purificat ⁊ nō plus suspēdit.instit.de ꝟ. obli. §.ex cōditionali.⁊.ff.de cō.⁊ de.per totū. Potest aūt capi cōditio dupliciter Uno mō pro tp̄is suspēsione qꝫ solet apponi in cōtractib⁹ aut vltimis volūtatibus.de q̄ in ti.ꝑalle.de cōdi.⁊ de. ⁊ in ti. de cōdi.institutionū. Secūdo mō qn̄ aliq̄d solutū est.Et illud intēdimus repetere.⁊ appellat cōditio quasi soluti repetitio.de ista tractat in titulo ꝺ ꝯdi.ob causa.data.⁊ ti.sequē. ⁊ de sui natura nō solet dari dn̄o.qꝛ repetitio ꝑsupponit dominiū esse trāslatū.l.fi.ff.de vsufruc.⁊ quēadmodū capiat.alꝭ amittit.Et hec conditio ꝑncipaliter est duplex. Una generalis cōcurrēs cū quacūqꝫ actiōe ex qua certū petit.l.certi cōditio.ff.si cer.petat. Alia est que diuidit in multa mēbra.scꝫ in cōditiōe ob causam.ob turpē causam indebiti siue causa furtiua ⁊c.de quibus omibus infra dicet.Et nota ꝙ conditio differt a modo ⁊ a causa ⁊ a demōstratione.⁊ scđꝫ glo.in rubri.ff.ꝺ cōdi. ⁊ demō.

Conditio est legati cuius de futuro defectus seu cōfirmatio pendet suspensio. et ibi legati ponit exemplariter.⁊ sic nō restringit quin cōueniat alijs a legato. qꝛ exempla nō restringūt regulaꝫ.l.damni infecti stipulatio.ff.de dam.infec. Bart. sic diffinit.Cōditio est quidā euētus futurus in quē dispositio suspendit. ⁊ itelligit de euētu in facto vel iure.l. multuꝫ interest.de condi.⁊ demon.siue conditionis affirmatiue vł negatiue.l. in testamēto.eo.ti.Et dicit futurus. qꝛ de ꝑterito ⁊ ꝑsenti ꝓprie nō est cōditio.qꝛ nō suspendit.l. cū ad ꝑsens.cū duabus sequē.ff.si cer.pet. Baldus ꝟo sic diffinit. Est adiectio quedā p quā dispositū habet in sui esse pendentiā existentiā vel defectū.Et hec generalis est ad oēm cōditionē inductiuā ⁊ extinctiuā. de ꝑterito p̄nti vel futuro. Petrus de besutio sic dicit.Conditio est verborū adiectio in futuꝝ suspendentiū ꝯm quā disponēs vult dispositūꝫ regulari.Significat aūt cōditio p dictionē si.vt in exēplo.lego si titius fuerit cōsul. Itē p adverbiū cū.vt dicendo.cū titius cōsul fuerit. Sed est differētia inf si ⁊ cū.nō quo ad cōditionē faciendā sed q̄

ad modū significandi.qꝛ dictio si signifi-
cat ṗncipaliter cōditionē vel suspēsionē
ꝛ ꝑ ꝯñs tēpus ꝛ dilatiōis dispositōes in
euentū futurū.Et qꝛ ille est incertus ideo
ꝯsecutiue suspensionē significat.l.si titio
ff.quādo dies.leg.ce.ꝛ.l. q̄ ꝓmisit. ff.de
cōdi.ꝛ demō.Itē dictio nisi significat cō-
ditionē.vt vendo tibi librū ꝑ decē.ita ꝙ
cōditio valeat ꝛ ꝑficiat̄ nisi alius condi-
tionē meliorē infra mēsem faciat.l.ij. cū
ibi nota.ff.de in diē adiec.Itē dictio ali-
oquin conditionē facit.vt ꝓmittis mibi
scribere librū infra mēsem alioq̄n decem
noīe pene.nā sensus ē si nō scripseris ꝛc.
l.si finito.§.ex boc edicto.ff.de dā.infec.
Idē in dictōe alias.qꝛ eodē mō exponit̄
id est.si nō scripseris. Idē in dictiōe siue
dicēdo promitto si nauis ex asia venerit
siue titius cōsul fuerit. Et que illarū di-
ctionū disiūctiuarū prior fuerit purificāt
dispositionē.l.si ita q̄s stipulet̄.ff.de ver.
obli. Idem in alternatiua auten.vt dicē
do.relinquas prelia ꝓpinquis aut liber-
tis.l.cū pater.§.penul.ff.de lega.ij.nam
sensus est si nō sint ꝓpinqui veniāt liber
ti.et ex boc significato sumpto ex maiori
affectione ꝓpinquorū.quibus testator ṗ
mo relinquere voluit. vt patꝫ ex ordine
scripture. Idē in aduerbijs ꝙdiu vt ibi.
promitto vel lego singulis annis decem
ꝙdiu res meas vel beredis mei gesseris
nā sensus est si gesseris babeas decē.l.pa
ter.§.fi.ff.de cōdi.ꝛ demon. Item in di-
ctionibus quoad. donec.quousqꝫ.qꝛ idē
significant. Item in dictiōe dum.dicēdo
lego vxori dum cū filio meo erit.l. q̄ con
cubinā.§.vxori.ff.de lega.iij. Idē in di-
ctione qñcūqꝫ.vt vir legat vxori qñcūqꝫ
filios babuerit.l.cum vir.ff.de cōdi.ꝛ de
mon. Idem de quando.vt lego pupillo
qñ nupserit.l.pupillo.ff.de lega.ij. Ideꝫ
de vbi.dicēdo lego filio vbi nupserit.l.si
ita scriptū.§.j.ff.de lega.ij. Idē de qua-
tenus.vt lego quatenus beres meꝰ erit.
qꝛ sensus est.si in toto vel in ꝑte.l. sticbū
ff.de lega.j. Idem de postꝙ ꝛ ad.vt lego
ad tēpus librorū.le.si vir vxori.ff.de ꝯdi,
et demon. Idē de ṗpositiōe cū. vt ancil-
la cū liberꝭs libera esto.intelligēdo ꝙ an
cilla libera ñ sit nisi cū liberis.l.ita si fue-
rit.ff.de manumis.testa. Idem de in. vt
lego titio in disciplina.l.nec solū.§. si in
babitatiōe.ff.qñ di.lega.ce. Idē in noīe.
vt ꝓmitto tibi partū agnetis vel fructꝰ
fundi talis.l.interdū.ff.de ver.obli.et.l.
j.in fi.de cōdi.ꝛ demō.ꝛ dependet dispo
sitio ex incerto futuro euentu.s.si pariat
vel fructus crescat. Idē ꝓmitto centum
noīe dotis.i.si mr̄imoniū sequat̄.l.si sti-
pulationē.ff.de iure do.qꝛ dos sine mr̄i-
monio esse nō potest.ergo sic intellligit̄.
Idem de donatōe causa mortis.l.si mor
tis causa.ff.de dona.causa mor.ꝛ boc ex
natura buiꝰ cōtractus q̄ ꝓcedit ex ꝯmu
ni modo sic agēdi. Idē in pronoīe.vt ve
stem que mea erat lego.l.nup.de lega.iij
Idem de quisq̄s.vt quisq̄s mibi beres e
rit sit beres filio meo.l.q̄ liberis.§.bec v̄
ba.ff.de vulga.substi. Ideꝫ de quisqꝫ.vt
titiū ꝛ se.ꝑ quāta ꝑte quisqꝫ beredeꝫ me
fecit ipm instituo.l.boc articulo.ff.de be
re.insti. Idē d̄ q̄.vt q̄ ṗus ascēderit capi
toliū.le.si fuerit.ff.de rebus dubi. Idem
de quicūqꝫ.vt quicūqꝫ ꝓfessus fuerit ꝛc̄
l.boc edicto.ff.de iur.fis. ꝛ boc ex signifi-
cato.nō tm̄ ꝓnois ꝫ verbi futuri tꝑis. l.
ij.ff.de bere.insti. Similiter ibi . imo pi-
sces qui capient̄.emptio est cōditionis.
Idē in participio.vt acceptis centū a ti
tio instituto eū beredē.le.a testatore.ff.d̄
cō.ꝛ demō. Naꝫ licet acceptis sit ṗteriti
tꝑis.tñ significat ibi futurū.s.si accepero
centū ꝛc̄. Idē ibi lego sticbū futuꝝ meuꝫ
ar.l.sticbū.ff.de le.j. Idē in gerundio.vt
sum institurꝰ adeundo repudiāte titio.l.
si tu ex ꝑte.ff.de acq̄.bere. Idē in supino
vt lego vel promitto euntibus spaciatū
in die dñico.ꝛ sic de similibus.

Conditio multiplex est. Nā quedā est cō-
ditio certi que cōpetit ex cōi causa ꝛ omi
obligatione ex qua aliquid certū petit̄ si
ue ex certo cōtractu siue ex.l. aqui. aga-
tur siue suo nomine siue bereditario ob-
ligetur. Unde manifestum est ꝙ ista cō-

ditio͏ꝯ cōcurrit cū actiōe mādati depositi ⁊ ceteris vbi qd certū petit. Et ideo ꝫm diuersitatē causarū nūc re nūc vbis nunc literis nunc consensu cōtrahit. Nūc etiam ex cōtractu. nūc ex quasi ꝯtractu nūc ex delicto cōpetit. i mutuata tñ pecunia sola illa competit.

Conditio ex lege ꝫm Azo. e. ti. locū hꝫ quādo seu quotiens ex noua lege surgit obligatio. nec in eadē lege cautū est quo genere actionuꝫ experiat que ꝓ varietate causarū nunc ex contractu nunc ex debito nascit. ⁊ sic nō statuit vel cauet. l. qua actione agat.

Conditio furtiua cōpetit dño rei cōtra furem eiꝰqꝫ successores ad ipam rē ꝓsequēdam vel estimationē eiꝰ quanti plurimi fuerit postq̄ȝ ablata fuit. eo q᷑ fur sp est ⁊ fuit in mora.

Conditio indebiti cōpetit ei q̄ p errorez indebitā pecuniā soluit alicui credens ei se teneri cū nō teneat vl' cū a ꝓcuratore suo soluta esset ipso ignorante. Est ḡ ꝯditio indebiti ꝫm Azo. in sum. eo. ti. postq̄ȝ soluta indebita repetunt siue p ignorantiam facti etiā ñ ꝓbabilē. vt qꝛ errauit q̄s in facto suo siue p ignorantiā iuris talia indebita soluant. qꝛ ignorantia iuris nō dꝫ alicui nocere in damno vitando. vt. ff de iur. ⁊ fac. iguo. l. iuris ignorantia.

Conditio liberationis cōpetit ei q̄ qđ oino nō debuit ꝓmisit.

Conditio ob causam datoꝝ ꝫm Azo. e. ti. cōpetit. ⁊ locū hꝫ vbicunqꝫ duo ꝯctꝰ innominati interueniunt. s. do vt des. facio vt facias. In illo aūt cōtractu innominato. s. do vt des. dat actio de dolo. Et ꝓut aliꝗ dicunt tūc cōpetit ad rem petendam q̄ ob cām honestā vtpote in cām futurā vel ꝑteritā data est causa nō secuta pōt em̄ cōdici cā nō secuta si penituerit dantē re integra. Si vo dedisti decem vt bononiā irē aliquid qđ erogaui ad ꝓfectionē exprimā habes cōditionē. ita tamē vt p̄stet mihi indēnitas. qꝛ aut ex obligatione q̄ retrahit ⁊ nō cōsensu pficit. hec cōditio minima est. qꝛ res ad aliquez ꝓfecta sine cōsensu vtriusqꝫ cōtra eundē assensum petit ⁊ reperit.

Conditō ob turpē cām est p quā repetimꝰ ea que dedimꝰ alteri cā nō secuta ob quā data sunt si turpitudo tm̄ ex pte accipiētis verset. Alioquin si ex pte dantis ⁊ accipientis repeti nō pōt. qꝛ in pari cā turpitudinis potior est cōditio possidentis c. in pari. de reg. iu. li. vj. Et ꝫm Azo. e. ti. ponit exēplū. Ego dedi tibi vt sacrilegiū nō faceres. Ab hoc em̄ debuisti abstinere nullo tibi dato Et ideo etiā cā secuta possum petere qđ tibi dedi.

Conditio ob cousam hanc cōditionē parit res apud alium constituta. siue ab initio siue iam siue postea ꝓuenit ad eū ex iusta causa. Postea ad instantiā rediꝫ ⁊ cyrographū apud creditorē post debiti solutionē recipit. Sꝫ hāc cōditionē ob causam putant q̄dā ex cōtractu ꝓuenisse. qꝛ non cōpetit nisi aliꝗ ꝯctus p̄cedant. Aliꝗ ex quasi cōtractu credunt descendere ad similitudinem cōditionis indebiti. quia que ob causam cōdicit actori primū contractū dissoluit.

Conditio sine causa cōpetit qn̄ aliq̄d p̄mo ex iusta causa est apud alterū. ſ postea p aliquē effectū esse nō debet. Uerbi grā. mutuasti mihi centū feci tibi instrm̄ in q̄ cōfessus suꝫ me tibi teneri soluo tibi modo instrumentū obligatoriū est apud te sine causa p quā repetā ipm. Cōpetit ergo ꝯditio sine causa finita cā ex q̄ res ad aliquē ꝓuenit ex cōtractu q̄ iam finitꝰ est vñ videt descendere. Nec inde qđ suspirauit adhuc cām subsistendi habere. Itē si sine causa penes te res est quā nō habes p cōtractū. Et ita nec ex ꝯtractu nec ex maleficio es obligatꝰ mihi. Etiā locū habet vbicūqꝫ sine causa aliq̄d est apud te qđ mea interest me habere.

Conditio triticaria generalis est de aliꝗs rebus omnibꝰ cōpetens p̄terq̄ȝ de pecunia numerata siue soli mobiles siue immobiles sint. Ideoqꝫ fundꝰ ⁊ vsufructus ⁊ cetere seruitutes prediorū p ipsaꝫ recte petunt. Rem autē suā nemo petit hac acti

one nisi ex certis causis vt ex causa furti
vel rapine: cuȝ itaqȝ sit generalis hec cō
ditio. ⁊ conditio certi in multis aliꝫ cō-
puteť.

Conditiōes generales sp̄ in pactiōibꝰ iclu-
dunť ⁊ intelliguntť. vtpote si deꝰ volue-
rit si res in eodē statu ꝑmanserit. ⁊ silia.
vt no. in glo. ꝟbi intelligenda. de rescrip.
c. ij. ⁊ c. queādmodū. de iureiur. cū silibꝰ.
Et nota ꝙ cōditio in legatis nō retrotra
hiť. ꝫ Bar. in. l. j. §. serui. ff. ad sillea. et
ꝓ sua opinione facit tex. in. l. si filiefami
lias. ff. ex qbꝰ cau. in pos. ea. Bal. tñ ꝯtra.
⁊ dicit ꝙ ille casus. §. serui. est specialis
ergo in cōtrariū est ius cōmune. ⁊ ꝓ ista
opinione facit lex si filius. ff. de ꝟ. oblig.
Sȝ isti legi possit rñderi ꝙ loquať in cō-
tractibꝰ. secus in vltimis volūtatibꝰ. vt
in di. l. si filiefamilias.

Cōditionalis stipulatio. Req̄. j. stipulatio
Et ponūť tales ꝟsus de cōditiōe. Si ius
diceť si res pietate timeť. Si ꝑ trans. deť
si soluens certꝰ habeť. Si res fureť res
siue duplando legeť. Si nō debeť. sed ꝓ
debito numereť. Si qd soluet nō casibꝰ
bis reputeť.

Cōdicere est rem suā in iudicio petere ꝑso
nam pulsando vel inqetando. ⁊ ipam di
cendo obligatā sibi esse ad aliqd dandū
vel faciendū. Uñ diciť indebiti cōditio.
⁊ tractū est hoc verbū a veteri obseruati
one. qꝛ olim erant in vsu solennia verba
q̄ optebat actorē cū litigabat corā iudice
cōdicere. i. simul dicere qñ litigaret. vt si
caderet a sillaba caderet a tota causa Et
qꝛ in ꝑsonalibꝰ actionibꝰ hoc obseruať.
ideo ꝑsonales actiones dicebanť cōditi
ones. Deinde p̄fata solennitas in dissue
tudinē transijt. hoc tñ nomen adhuc re-
mansit vt ꝑsonales actiōes adhuc dican
tur cōditōes. Quis nō sit necesse hanc so
lennitatē obseruare. ⁊ h̄ verba cōdicere
Et ex hoc dať intelligi. ꝙ cōditō nō ē ali
ud nisi ꝑsonalis actio. Et cōdicere apud
antiquos erat talē formā verborū vt cō
ditionē indebiti vel cōditionē ob causaȝ
datorū. vel similē formā ꝟborū tanq̄ no
men actionis exprimere. qđ hodie subla-
tū est. Uerū ꝙ hodie res ꝓprie nō cōdiciť
nisi a fure. qꝛ nemo ꝯdicit rē suā nisi a fu
re. §. idē iulianꝰ. in. l. si duo patroni. ff. de
iureiur. Aliter etiā sumiť cōditio in ti. de
cōdit. appo. Et differunt cōditio facti et
cōditio iuris in testamentis. vñ cōditio-
nes facti dicunť q̄ apponunť a testatore
siue sunt cōditōales siue potestatiue. Et
vocanť facti. qꝛ hñt voluntatē testatoris
q̄ est facti. qꝛ oms potentie anime. s. voli
tiua. appetitiua. cōcupiscibilis. sunt facti
vt in. l. bonefidei. ff. de aq̄rend. re. do. ⁊ de
his no. in. l. multū interest. ff. de cōditi. et
demōstr. vbi illa dr̄ facti. si nauis ex asia
venerit. si Titiꝰ cōsul factꝰ fuerit. Et illiꝰ
est iuris. si q̄s se filiūfamilias existimet
cum paterfamilias sit. ⁊ ibi hoc interest
qꝛ in conditione facti nō sufficit ꝟa existē
tia nisi concurrant opinio ⁊ scia heredis
vt adire possit secꝰ in ꝯditōibꝰ iuris. vbi
sufficit existentia ⁊ purificatio sine opini
one ⁊ scia. Ex q̊ inferť ꝙ mitiꝰ agiť cū le
ge q̄ cū hoīe. l. celsus. ff. de arbi. l. multuȝ
interest p̄alle.

Cōducere diciť ille q̄ rē aliquā ab aliq̄ da-
ta mercede vel ꝓmissio accipit vtendaȝ
vñ Cōducit q̄ dat. q̄ locat accipit illud.

Cōducti actio cōpetit ei q̄ ꝯduxit a locāte
vel locatore fundū vel p̄diū aut domuȝ
⁊ cōpetit ei ad hoc ꝙ liceat sibi vti vł ha-
bitare ī re cōducta. Itē eidē cōpetit actō
cōtra locatorē actio cōtraria si aliq̄s ex-
pensas necessarias ibidē fecit aut vtiles
Req̄. s. Actio.

Cōfestim. intelligiť cū p̄us vel q̄p̄us pote
rit. l. ij. §. penul. ff. ad trebel.

Confessio est duplex. s. iudicialis ⁊ peniten
tialis. Et ad hoc ꝙ cōfessio iudicialis p̄-
iudicet debet habere hec sex. vnde Ma
ior sponte sciens contra se ius sit et ho
stis. Nec natura neget. fauor aut lis ius
ve repugnet. Uide hoc cum allega. sin-
gulorū. in glo. c. nos in quēq̄. ij. q. j. ī ver
bo cōfessum. ⁊ de confessi. ca. ex parte in
glo. j. ⁊ in sum. Hostien. e. ti. §. qualiter.
Et cōfessio iudicialis est certa ⁊ clara as-

fertio.i.responsio eiꝰ de q̄ querit̄ in iure
coram legitimo iudice facta.Et fit in iu-
re tripliciter.s.ore.facti euidentia.ꝛ inter
ꝓ̄tatiue.s.cōtumacia.c.nulliꝰ dubitet. de
ꝓ̄sūpt.Et ꝓ̄iudicat dū fit iniure.i.iudicio
corā iudice competenteꝛ aduersario pre
sente.qđ itelligit̄ ꝑ dictionē hostis supra
positam.Item fiet ꝑ lit.ꝯtesta.nec sit cō
tra naturā vt eā occidisse q̄ viuit. nec de
religiosa.nec in cā fauorabili ꝯm Bern.
in glo.ꝑ̄alle.Et cōfessio facta in peniten
tia sacerdoti nō facit fidē corā iudice se-
culari.C.de epi.audi.l.archigerūtis.ꝛ ibi
ꝑ doc. Sicut nec ꝓ̄iudicat cōfessio extra
iudiciū facta nisi cā adijciat̄. vt cōfiteor
me debere tibi centū ex cā mutui.C.de
nō nume.pecu.l.generalit̄.glo.notabilis
iij.q.ix.c.testes.§.de his.

Cōfessoria actio.Require supra Actio cō-
fessoria.

Cōfiscari est fisco applicari.vel in fiscū in-
duci.vñ Fiscus est regiꝰ saccus in quē re
ducūt̄ bona damnatoꝝ ꝛ ꝓscriptoꝝ.vñ
đr.Facta est oīm bonoꝝ ꝯfiscatio.Et ca
sus in q̄bus possunt bona alicuiꝰ cōfisca
ri post mortē suaꝫ.vide glo.ꝛ doc.in.l.fi.
C.ad.l.iul.maiestatꝭ.Et qualiter forma
bit̄ sn̄ia.est glosa.insti.de here.q̄ ab inte
sta.§ ꝑ cōtrariū.Casus aūt in quibꝰ pos
sit q̄s incarcerari.no.Bar.in.l.j.de cust.
ꝛ exhi.reo.C.

Cōniuere est oculos claudere.ꝛ interdū po
nit̄ ꝓ dissimulare vl̄ ꝓ parū dormire. vt
cū đr cōniuentibꝰ oculis.Qñq̄ ꝯsentire
vt cōniuens cōsentiens đr. vñ Qui mihi
cōniuet oculis signū mihi prebet.

Cōpensatio ꝯm Azo.in sum.e.ti.est debiti
ꝛ crediti ad inuicē.i.ab vtraq̄ ꝑte int̄ se.
scꝫ cōtrahentes cōtributio.đr em̄ cōpen-
satio:q̄si cōmunis pensatio: ac si aperte
dicat lex.nō est nisi in ponderibꝰ ꝛ quan
titatibꝰ cōpensandis.Vel est debiti ad de
bitū hincinde facta deductio.vt debeo ti
bi.lx.tu mihi centū.dum peto a te centū:
tu deducis.lx.ꝛ nō recipit ꝑmutationem
spēi ad quātitatē.ff.de le.j.l.sed si certꝰ.
ꝛ.l.si cōuenerit.ij.in ꝑ̄n.ff.de pigno. act.
vt deposui pecuniā in sacculo in centum
ducatis.depositarius mihi totidē cōmo-
dauit.ꝛ nō pōt tenere sacculū me peten-
te.ꝯ Bar.Pe.ꝛ Cy.ꝯtra fecit.C.deposi.
ꝛ.C.cōmo.l.fi.

Comparare ꝛ emere differūt.vt no.in.l.il-
lam.ff.de cōtrahē.emp.ꝛ vendi.ꝛ.l.il.C.
de rerū ꝑmu.

Compilare leges siue componere est leges
ab alijs scriptas in vnum volumen redi
gere.

Compita dicunt̄ loca vbi ples vie ꝯueni-
unt simul.vt.xij.q.ij.de viro.in ꝑ̄n.ibi.ꝑ
arrupta itinera ꝛ compita.

Competent̄ no.glo.xxiiij.q.iij.votū.ꝛ vide
qđ no.de ver.signi.ca.fi.li.vj.sup ṽbo cō
tempserit.

Cōpromissariꝰ đr cui simplr̄ vl̄ ad tp̄s com
mittit̄.vt eligat vice eoꝝ q̄ cōpromittūt
vt de elec.q2 ꝓpter.Nec est ꝑ omnia ideꝫ
arbiter ꝛ cōpromissariꝰ ad eligendum da
tus.vt ibidē.c.sicut cū ꝑ formā ibidē. de
re iudi.cū ab vno.li.vj.

Compromissum.i.arbitrium.

Cōpromittere est cām executoriā vl̄ execu
tiuā ad dictamen arbitrorū dare. Et ꝯm
dictamē recte rōis ꝓ vtraq̄ ꝑte apposi-
ta explicare ab ipsis.

Cōchilia a concha dicunt̄.inde cōchilaris
legens conchas vel conchilia.C.de mu-
rile.l.si accipit̄.l.xj.

Conijcere est ꝑpendere vel presumere.

Consequens.i.cōforme.insti.de dona.§.est
ꝛ aliud.

Cōsequentia lr̄aꝝ đr cōsequēs ordo scp̄tu
re.s.qñ scribit̄ sine titello vl̄ titulis.id est
sine omni abbreuiatiōe.ꝛ đr tenor lr̄arū
seu tenorē dicimꝰ potiꝰ textū lr̄arū q̄uis
titellis scribat̄.

Consensus ꝛ auctoritas tutorum.Requi-
re supra Auctoritas prestanda.Et cōsen
sus est quadruplex.scilicet negligētie.cō
silij.cooperatiōis.et auctoritatis aut pal
liatiōis vel defensionis.Et primo ꝛ secū-
do consentiens minus punitur q̄ faciēs
tertio equaliter.quarto ṽo plus.vñ. Cō
sequens spernit.suadet.iubet.atq̄ tuet̄.

Hic min⁹ ille min⁹ luit hic eq̄liter ħ pl⁹ De hoc glo. optima in. c. j. de offi. dele. su per verbo pari pena.

Consiliarij dicunt̄ eo q alter alteri suū p̄re beat c̄osiliū.

C̄osiliū est tractat⁹ c̄osulū. Et c̄osiliū a gra uib⁹ ꝛ expertis ē requirendū. j. q. j. esto te. Et q̄ fraudulenter dat ꝯsiliū tenet̄ de dolo. ꝛ p̄ eū agi p̄ot. Et d̄r a con. i. simul. ꝛ sales saliū. q: nō est p̄cipitandū c̄osiliū l. dis. ponderet. ibi. Nos em̄ tp̄e indige mus vt aliq̄d maturi⁹ agamus nō p̄cipi tem⁹ c̄osilia ꝛ op̄a nostra neq; eoꝝ ordi nem corrumpam⁹.

Conciliū est c̄ouent⁹ aliquoꝝ tractantiū arduas causas tot̄a christianitat̄e c̄ocer nentes. Et d̄r a verbo c̄ocinor c̄ocinaris id est c̄ouocare vel a c̄omuni intentione dictum est eo q existentes in concilio in vnū dirigant omn̄e mentis intuitū. Uel d̄r quasi concidiū in. l. transeunte. xv. di. c. j. vbi etiā synodus cetus ꝛ c̄ouent⁹ ex ponit̄. Et ibi de quatuor c̄ocilijs. Et in q̄ bus dānati sunt heretici. de fi. cath. ꝛ sū. tri. p̄perā sentientes.

C̄osistoriani. Req̄. s̄. comites.

Consistoriū idem est q̄d p̄toriū vl' tribunal sc; locus in quo ius reddit̄ ex more. Et est vulgare italoꝝ seu lumbardoꝝ. cle. pastoralis. de re iudi. ij. q. vj. anterioꝝ. de appel. ex insinuatiōe. Et d̄r a c̄osisto. ꝯsi stis Hester. v. c. in p̄n. Sedebat sup soli um. i. in c̄osistorio palatij.

Constitutio sp̄eali vocabulo d̄r imperato ris vl' alteri⁹ principis q̄ c̄ostitution̄e fa cere potest. Et describit̄ sic. Est ius rela tum in scriptis redactū. Uel ẜm Gof. est ius scriptum. dis. j. §. cū itaq;. Dicit̄ aut̄e c̄ostitutio quasi c̄omune statutū. Nā pa pa cū fratribus suis cardinalib⁹. ꝛ ceteri p̄lati cam capitulis ꝛ canonicis suis con stitutiones faciunt. de sen. exc̄o. inter alia Et de his q̄ fiunt a p̄la. per totū. Item legat⁹. synod⁹ p̄uincialis. synod⁹ episco palis. princeps cum procerib⁹. p̄fect⁹ p̄re torio. pp̄l's roman⁹. collegiū approbatū. capitulū facere possunt c̄ostitut̄oes ẜm Gof. in sum. e. ti. nanq; papa. Et sūt q̄tu or virtutes c̄ostitutionū. vn̄ quattuor ex verbis virtutes collige legis. Permittit punit impat atq; vetat. nā p̄mittit vt vir fortis petat premiū. punit scelera ꝛ deli cta. imperat ꝛ p̄cipit vt statuta canonica seruent̄ vt clerici regulare p̄positū ꝛ ho nestū habitū deferentes c̄otinent̄ ꝛ caste studeant viuere. Prohibet clericos secu larib⁹ immisceri negocijs. Et constitutio c̄osulit que v̄tus p̄ot c̄oprehendi sub pri ma: nā q̄ c̄osulit satis p̄mittit.

C̄ostitutor d̄r q̄ p̄ alio se soluturū p̄mittit vel aliqua facturū. ꝛ alteri⁹ i se transfert vel suscipit obligation̄e.

Constituere p̄ot q̄libet q̄ se p̄ alio obliga turū p̄mittit vl' obligat. ẜm Azo. in sum. de c̄ostitu.

C̄ospiratio est q̄dā fraudulenta c̄ofedera tio facta in p̄iudiciū alicui⁹ p̄sone vl' di gnitatis. xxij. q. ij. si quis laicus et est pa lea. ꝛ d̄r a simul spirādo. q̄n. s. plures spi rant flant ꝛ tendunt in vnū ꝛ fit sine iura mento a spiritu supbie ꝛ elatiōis. ꝛ om̄is talis est illicita. ẜm glo. in. ca. exhibita. de iudi. est t̄n q̄nq; licita iusta ꝛ approbata. vt si canonici c̄ospirent de nō obediendo p̄lato excōmunicato vel de nō eligēdo in dignū. in dubio t̄n p̄sumit̄ illicita vide. xj q. iij. c. c̄oiurationū. ꝛ. c. se. c̄ospiration̄ez. Nā c̄oiuratio est pluriū in vnū iuratio.

C̄osobrini dicunt̄ duarū soroꝝ filij. q̄si c̄o sorine dicti. l. c̄osobrinoꝝ. C. vnde legit. i glo. j. Etiā possunt dici ex duob⁹ fratri bus nati. licet p̄prie dicant̄ fratres c̄osan guinei vel patrueles. insti. de gra. §. iiij. ꝛ §. plerumq;.

C̄osortes eiusd̄e litis dicūt̄ illi q̄ simul age re vel c̄ouenire possunt.

C̄osul olim dicebat̄ senat⁹ magistrat⁹. vt. ff de sena. ꝛ insti. de iu. na. gen. ꝛ ciui. Hodie t̄n c̄osul sumit̄ a c̄osulendo q: reipublice c̄osulit. Exactis em̄ a romana ciuitate re gibus c̄ostituti sunt c̄osules. vt reipubli ce c̄osulent̄ dicti.

C̄osularis d̄r vxor c̄osulis. q: femie nupte p̄clarissimis viris p̄clarissimaꝝ p̄sonarū

numero et nomine censent seu cõtinent vt.ff.de sena.l.femie nupte.vbi dicit glo. Femine choruscãt radijs maritorũ. et in autē.de cõsulib⁹.§.hoc itaqꝫ.col.iiij.

Consult⁹.i.interrogat⁹.sic.ff.de pac.l.itē qꝛ vñ.Consulo te quero.tibi cõsulo cõsiliũ do.Consultor poscit. quod cõsult⁹ bene noscit.

Consultatõ dꝛ in qua alicui papa d' iure respondet.Et nota ꝙ cõsult⁹ potest vendere cõsiliũ suũ.et aduocat⁹ iustũ patrocinium.nõ tñ iõ iudex sniaȝ vēdere põt.c. nõ sane.xiiij.q.v.licet cõtrariũ videat dicere glo.in.ca.nõ licet.xj.q.iij.dicens.Si doctor sine reuolutione decretaliũ põt cõsulere tũc gratis debet facere. Sꝫ ista glos. nõ recipit hodie a doctorib⁹ qꝛ sic doctor subtilis et memoriosus minoris esset reputatiõis ꝙ̃ grossus et obliuiosus. vtꝫ ꝭ hoc esset incõueniens.vt no.in.c.in noie dñi.de testa.

Contestatio litis ꝭm Hosti.eo.ti.est fundamentũ iudicij ꝑ petionē in iure ꝓpositaȝ et congruã rñsionē ad eã secutã aio cõtestandi litem facta narratio.ꝗ omisso inanib⁹ verant laborib⁹ et expensis litigantes.Uel est actoris narratio et rei rñsio i iudicio facta. Uel ꝭm Gof. est hincinde apud iudicē negocij prĩcipalis facta narratio.ꝑ pncipales ꝓ psonas nõ ꝑ aduocatos.nisi forte principales adeo fuerint indiscreti vt eorũ defectus de licentia iudicis ꝑ alios suppleat. et litis cõtestatio ꝑpetuat iurisdictionē.de offi.delega.relatu.et dꝫ pcedere receptionē testiũ nisi ⁊c. c.qm̃.vt lite nõ cõtesta.

Contestari litem patet ex dictis.

Cõsumptũ vl' consumptio est rasio vicꝫ qñ dictio vl' syllaba abradit.et alia inscribit

Cõtignatio dꝛ lignor vel tignorũ vl' aliarũ rer cõiũctio.Et qñqꝫ dꝛ tegmen. vñ due edes dicunt esse sub vna cõtignatiõe.h' ē sub vno et eodē tegmine.

Cõsuetudo dꝛ ius q̃dã morib⁹.i.assiduis actib⁹ institutũ qđ ꝓ lege suscipit cũ lex deficit.vt.j.dis.cõsuetudo.ꝗ em in scriptũ redacta est vocat lex siue cõstitutio.ꝗ autem in scriptis nõ est retinet nomē suum cõsuetudo.dist.j.§.cũ ergo.Uel est vsus rõnalis competenti tpe cõfirmat⁹ nullo actu ꝯrio interrupt⁹ frequēti actu seu cõtradictorio iudicio.vel cui⁹ nõ extat memoria introduct⁹ vsqꝫ cõmuni vtentiũ approbatus.c.fi.de cõsue.et si debet piudicare iuri cõmuni vel speciali reqrit ꝙ sit nõ erronea nõ ꝯ ius diuinũ.Rõnabilis pscriptibilis pscripta sciente pplo introducta.ꝗ maior ps ppli vtit. et ꝗ vtēs intendit sibi ius acquirere.quã etiã rõ et veritas semꝑ excludunt.dis.viij.c.veritate.vbi dicit.Nemo cõsuetudinē ratio ni et veritati preponit.nam dominus dixit.Ego sum veritas.non ego consuetudo.eadē dis.c.si cõsuetudinē.et.c.qui contempta.

Cõsanguinitas est attinētia psonarũ ex eo ꝓueniens ꝙ vna descēdit ab alia. vl' ambe ab eadē.Uel est vinculũ psonaruȝ ab eodē stipite descendentiũ carnali ꝓpagine cõtractũ.Uel est cõuentio vni⁹ psone ad aliã ꝓueniens ex parentela. et dꝛ consanguinitas quasi sanguinis vnitas.

Cõseruator est iudex dat⁹ ad defendendũ aliquos cõtra manifestas iniurias iudiciali indagine non vtens.de offi. dele.c. statuimus.li.vj. Et sunt nisi episcopi et eorum superiores.aut abbates.vl' dignitates.aut personatus in cathedralib⁹ ecclesijs obtinentes de offi.dele.c.vlti.li. vj vbi ponit differentia inter conseruatorē et delegatum.

Cõsensu dꝛ obligatio cõtrahi velut in emptione.locatiõe.cõductiõe. ꝑmutatione mandato.ꝓ socio et similib⁹.In quibus dꝛ iõ obligatio cõtrahi cõsensu. qꝛ absqꝫ eo ꝙ res in psenti dat hincinde nascitur et erit actio et obligatio vtilis et efficax ad agendum.

Cõplexus vl' copulatio dꝛ pluriũ in idē in vniuersitate sermonis cõiunctio. Et fit ab hoie vel a lege.Ab homine fit triplr. vt.l.triplici.ff.de ver.signi.Nã aut est cõplexus vel copulatio nominũ tm̃.s.vbis qñ vnũ nomē sequit aliud immediate cũ

copula vel ſine. Verbi gratia. dicẽdo Ti-
tio ⁊ Seio: lego fundũ ꝓ equis portio-
nibus. l. re cõiuncti. ꝑmo reſpõſo. ff. de le
ga. iij. ibi iſti nõ ſunt re cõiuncti. Sed ver
bis tm̃ q² vnũ ſequiť aliḋ immediate cũ
copula. ⁊ idem eſſet ſi ſine copula. q² tũc
intelligiť. l. triplici. ꝑal. in. §. fide. aut ſcḋm
rem tm̃ qñ ꝑ rem tm̃ fit cõplexus. vt Ti-
tio lego fundũ. ⁊ eundẽ fundũ Meuio
lego. l. ꝑallega. re coniuncti in principio.
Aut tertio re ⁊ verbis ſimul cõplectẽdo
res ⁊ nõia. vt Titio ⁊ Seio lego fundũ
Sempronij. vbi Titiꝰ ⁊ Seius ſunt cõ-
iuncti verbis ꝓpter verbũ cõplexũ ⁊ re.
q² eadẽ re copulanť. Et ſi qḋ teſtator cẽ-
ſeť cuilibet inſolidũ legaſſe eã rem pro-
bať. vt. §. ſi eadẽ res. inſti. de leg. Et ex cõ
plexo ꝑdictis modis facto habeť hec dif
ferentia. q² ex complexo re tm̃ vł re ⁊ ver
bis ſi vnꝰ cõiunctorũ deficit. vel q² repu-
diat vel alś nõ admittiť in ꝑpetuũ. vł in
teri alter nõ i totũ admittiť iure nõ accre
ſcẽdi. l. ſi ſeꝑatim. ff. de ꝑdi. ⁊ demon. Nã
nõ poteſt partẽ agnoſcere ⁊ ꝑtem repudi
are. l. neminẽ. ff. de leg. ij. ⁊. l. vnica. §. ſin
autem ad deficiẽtis ꝑſonam. C. de cadu.
tol. ⁊ res in ſolidũ cuiq̃ aſſignať. d. l. vni
ca. §. ſi vo. Sꝫ in cõiũctis vbis tm̃ ſi vnꝰ
coniunctorũ repudiat vł alś deficit alter
admittiť ad ꝑtem deficientis iure accre-
ſcendi. Et cum onere impoſito ſocio defi
ciente. vt. l. plane. §. ſi cõiunctim. ff. de le-
ga. j. ⁊. l. vnica. §. ne aũt hoc. de cadu. tol.
ꝑalle. Itẽ ſi ſociꝰ interim nõ admittiť. ſꝫ
ſpes ẽ ꝙ admittať alť iterũ ad hãc ꝑtem
nõ admittiť. l. ſi duobꝰ. in ꝑn. ff. de leg. j.
Sunt ⁊ alie differentie ex cõplexu vł cõ-
iunctione ꝓuenientes de quibꝰ in tracta
tu de v. ſig. q̃ incipit. Verbũ. Finaliť er-
go cõplexꝰ vel cõiunctio ſignificat diuer
ſimode ſcḋm qḋ ſinit cõiungendi modus
vel qḋ ius aliud ſignificatum ſignificare
declarat.

Cõiunctio aũt legalis dr̃ q̃ lege induciť ⁊ ſi
gnificat id qḋ ipã lex vel alia ex ſuis vł al
teriꝰ legis. aut verbis. aut alter quocũq̃
modo ſignificare debeat.

Cõtractꝰ eſt duorũ vel pluriũ in idẽ cõſen
ſus. Et poniť qñq̃ ꝓ omni pacto cõuen
tione vel quaſi cõtractu. vt ſi q̃s geſſit al
teriꝰ negocia vel tutelã. De hoc vide Ar
chiḋ. in. §. cõtrahentes. c. romana. de fo.
compe. li. vj. in glo. vbi mitis. Ideoq̃ di
cimꝰ ꝙ paciſcẽdo diuerſas in vnũ trahi-
mus voluntates. vñ emptiones. cõducti
ones ⁊ ſimilia cõtractꝰ dicimꝰ. que aĩo
obligatõis ex cõtractu naſcunť. Et nota
ꝙ etiã aliq̃ obligatiões dicunť oriri ex
quaſi cõtractu. in quibꝰ fingiť tacite con
ſenſus interceſſiſſe. dato ꝙ nõ interceſſe-
rit expꝛ̃ſſe. vtpote Heres adeũdo heredi-
tatẽ obligať creditoribꝰ hereditarijs le-
gatarijs. Et in pluribꝰ alijs caſibꝰ de qui
bus infra.

Cõtrahenda emptio ſcḋm Azo. e. ti. cõtrahi
tur ſolo cõſenſu.

Cõtractꝰ etiã eſt nomẽ iuris qñ naſciť ob-
ligatio. l. labeo. §. cõtractũ. ff. de ver. ſig.
⁊ ibi ꝑ Bartolũ. ſicut in ſimili dicimꝰ de
teſtamento. l. tabularũ. ff. queãdmodum
teſta. aperi. Et ſcḋm alios in autentica ſa-
cramenta puberũ. C. ſi aduerſus vendi.
Et in ſuo generali nõie cõtractꝰ ꝓlatus
cõtinet tam innõiatos q̃ nõiatos cõtra
ctus. vt eſt glo. ſuꝑ verbo. in ſuo nõie in
l. intelligentiũ. ff. de pactis. Et hoc valet
ꝓ ſtatutis. Bal. notat triplicẽ eſſe cõtra
ctũ. ſ. ꝓpriũ. impropriũ. ⁊ improprijſſimũ
Primus eſt qñ vltro citroq̃. i. hinc inde
ex vtraq̃ ꝑte oriť obligatio. §. cõtractuꝫ
in. l. labeo ꝑalle. vt in emptione. locatõe
Secundꝰ. ſ. improprius eſt qñ ſolũ vna ꝑs
obligať. vt in donatione ſolũ donans ad
trahendũ. ⁊ aliqñ de euictione. vt nota. l.
ariſto. ff. de dona. cau. mor. ⁊ in mutuo ſo
lũmodo recipiens obligať ad tantundeꝫ
reſtituendũ. ff. ſi cer. peta. l. ij. Et in ſtipu-
latiõe qñ ſolũmõ vna ꝑs obligať. nã tũc
nõ eſt ꝓprie cõtractꝰ. ⁊ ita intelligiť glo.
inſti. de diui. ſtipu. §. cõuentionales. q̃ eſt
ſuꝑ verbo cõtrahendarum. Tertiꝰ. ſ. impro
prijſſimꝰ eſt qñ ex nulla ꝑte oriť obliga-
tio. ſed potiꝰ diſſoluiť obligatio facta. vt
eſt trãſactio facta nudo pacto ex qua nõ

agit̄ añ cōplementū cōditiōis. de hoc sa-
licet⁹ in. l. siue apud acta. C. de transa. vt
etiā est liberatio p acceptilationē insti. q̄
mo. tol. oblig. §. j. ⁊ in. l. vbi pactū. C. de
transac. p Bart. Et ergo si statutuz facit
mentionē de cōtractu. intelligit̄ de pro-
prio tm̄. qz verba statutorū sunt ꝓprie in
telligēda. l. j. §. si igit̄ q̄ nauē. ff. de exerci.
acti. nisi diceret omnē cōtractū vt in glo.
in. §. cōtractū. p̄alle. Itē cōtract⁹ appel-
latiōe intelligit̄ de validis. nō de inuali-
dis. vt in auten. sacramenta puberū. p̄al
le. ⁊ cōtinet̄ instrumentū. ff. de duo. re. l.
eādē. Itē cōtinet̄ donatio. C. ꝙ me. cau.
l. si donationē. Et generaliter om̄e illud
ex q̄ nascit̄ obligatio appellatōne ꝯctus
intelligit̄. l. si labeo. ff. de lega. ij.

Cōtumax a cōtemnendo dicit̄ Et ſm Isi.
est qui cū parere debet in iudicio nō cō-
paret. Et dr̄ qñqz vere. qñqz ficte vel pre
sumptiue. Vere ꝯtumax dr̄ q̄ expresse di
cit iudici vel eius seruiēti. s. nuncio ipsuz
citanti ꝙ nō comparebit corā ipso. vl' q̄
dum cōparet illicētiat⁹ recedit. Ficte vō
cōtumax est q̄ citat̄. nō tñ venit vl' latitat
aut facit ꝙ citatio ad ip̄m nō veniat. aut
eū nō apprehendat. vl' q̄ vocē iudicis au
dire negligit. Sed isto vltimo casu poti⁹
dicit̄ vere cōtumax.

Cōtumacia est erga iudicē vel prelatum cō
missa inobedientia. Et est multiplex. Ali
quando enim cōmittit̄ in non veniendo
Aliquando in non respōdendo. Aliquā
do in latendo. absentando vel ꝓcuran-
do ne ad citatum veniat citatio. Aliquā
do in non restituendo. Aliquando in nō
emendando delictū. Aliquando in nō ex
hibendo. vide Gof. de sen. excom. §. excō
municatio fieri habet. in sum. ⁊ Guil. in
spe. ti. de cōtu. §. j. vsi. ⁊ nota. vbi distin-
guit duplicē cōtumaciā. Primo. s. veraz
⁊ presumptam. Secundo triplicē. s. verā
euidentem. ⁊ presumptam. vt in glo. no-
tabi. in clement. vnica. de do. ⁊ contuma.
q̄ est glo. fi. ⁊ p Jn. in. c. querela. de ꝓcu.
Bar. in. l. fi. ff. de in inte. restitu. ⁊ in. l. ex
consensu. §. ij. ff. de appell. Cynus ⁊ Pe.
po ⁊ Ja. butri. in. l. ꝓcurandū. §. sin aū
reus. C. de iudi.

Cōtinue ⁊ cōtinuo nō semp notat. id ē sta-
tim. s recipit interuallū. ff. de ver. oblig.
l. stipulat⁹ sum. ⁊. ff. de solu. l. titia. xvj. q.
iij. voluim⁹. ⁊ p Bar. l. celsus. ff. de vsuc.
vbi ꝓbatis extremis ꝓbat̄ mediū. Etiā
qualiter continue intelligit̄ ponit bar. in
l. si quis ita. ff. de condi. ⁊ demonstra. naz
qui tenet̄ cum aliquo cōtinue morari nō
tenet̄ quolibet momento cum eo mora-
ri. facit hoc ad questionē ꝙ si testes debeāt
probare ꝙ Titius decem annis cōtinue
possedit fundum. sufficit deponere ꝙ vi
derūt eū omni anno colligere fruct⁹ vel
arare ⁊c. licet nō cōtinue steterūt i ꝓspe-
ctu titij ⁊ fundi tñ intelligunt̄ cōtinue p
decem annos vidisse.

Contradictor qñ dicat̄ legitim⁹ ad cōtra-
dicendū alicui actui dimittendo aliquez
in possessionē. vide Bar. in. l. a diuo pio.
§. super rebus. ff. de re iudi. ⁊ Jn. in. c. ca.
cum super. de re iudi. ⁊ spe. in ti. de acti.
§. superest.

Copulatiua orō dr̄ in qua plura copulant̄
vt in oīb⁹ verificet̄. ⁊ iō ad verificationē
ipsi⁹ oīm cōcursus exigit̄ ex ꝓprio signifi
cato Sz hunc cōcursum qñqz diuersimo
de significat. ꝓut diuersa materia vl' ali-
us quiuis modus significandi significa-
re declarat. Verbi gratia ibi. lego stichū
vel pamphilum significat vtrūqz esse in
stipulatione vel dispositione. l. inter sti-
pulantem. §. sed stipulante. ff. de ver. ob
li. l. scire debem⁹. in p̄n. e. ti. ⁊. l. q̄tiens. ff.
de lega. ij.

Copulatiua etiam quandoqz significat cō
cursum alterius tm̄ prout ex significādi
modo concluditur. Et ad veritatem co-
pulatiue requiritur vtranqz partem esse
veram. ff. de cōdi. insti. l. si heres. ⁊. l. si is
q̄. ff. de re. du.

Conuiciū dr̄ quasi cōuociū a concitatione
vel concentu. id est collectione vocum. s.
qñ in vnū plures voces cōferunt̄. ⁊ iniu
riā esse labeo ait. ff. de iniu. l. apud labeo
nem. §. conuicium.

Conuenire ē simul in vnū locū venire. Etiam dꝛ cōuenire qꝺ alicui cōpetit ꝯm conditionē suā vt istud cōuenit illi. Itē cōuenire capit̃ qñqꝫ ꝓ cōuentiōe.i. pacto. ex cōsensu de aliquo faciendo Cōuenire etiam qñqꝫ sumit̃ ꝑ aliū in iudiciū vocare: vel facere euocare. Itē est placere. vñ cōuenire inter aliq̄s est cōplacere int̃ illos et conuenit inter te ⁊ me vt des mihi ꝟ. Cōuenire mihi est.cōgruere mihi vł̃ adesse mihi. qꝺ me decet ⁊ honestū est.

Conuenire me est alloqui me super aliquo facto.

Contuberniū est matrimoniū cōtractuꝫ. ⁊ ꝓprie seruoꝛū. inst. de nup. in glo. sup ꝟbo ciues.

Coꝛā no. Pau. in cōmento de cōfessi. ca. ex parte. de ele. vt circa li. vj. Et intelligitur ita vt p̄sentes intelligant. ff. de arbi. l. diem. §. foꝛū.

Coꝛniculariȷ̄ dicunt̃ illi q̄ gerebant coꝛnua vel aciē in bello vel q̄ in aures iudicū vota ꝑtulerūt sua.

Coꝛnupeta. Req̄. supꝛa Bos.

Coꝛona q̄ etiā clerica dꝛ. est signum regni ⁊ ꝑfectionis. cum sit circularis carens angulo in signum carentie soꝛdium. qꝛ vbi angulus ibi soꝛdes. Se igit̃ ⁊ alios virtutibus regere ⁊ a soꝛdibus mundare debent qui coꝛonas gerunt ⁊ sic in deo regnabūt. xiȷ̄. q. iȷ̄. duo sūt Et quō rasura tonsura coꝛona differāt ⁊ q̄d significēt. vide glo. in verbo tonsurā. in cle. iȷ̄. de vi. ⁊ ho cle. Et differentiā inter dyadema coꝛonā ⁊ sertum. vide in cle. vnica. de iureiu. Et nota ꝙ rex romanoꝝ coꝛonat̃ triplici coꝛona. Primo ferrea ab archiep̄o coloniensi. Aquisgrani ⁊ significat foꝛtitudineꝫ qua vincere debet rebelles ⁊ infideles cōculcare. Secundo argentea ab archiep̄o mediolanensi in villa Modeceñ. que significat mundiciā ⁊ claritatē quaꝫ talis p̄nceps habere dꝫ. Et hodie vt in plurimū dat̃ in Mediolano in eccl̃a s̄cti Ambrosiȷ̄. vbi Heinricus de quo loquit̃ cle. ⁊ Sigismund⁹ nouissime fuit coꝛonat⁹. Tercio coꝛonat̃ coꝛona de pura auro a papa in eccl̃ia s̄cti petri: ad altare sancti Mauriciȷ̄. Et qꝛ aurū est metallū omnibus excellenti⁹ significat impatoꝛē aliȷ̄s regib⁹ ⁊ p̄ncipib⁹ ī potentia ⁊ iusticia excellentioꝛē esse debere. vt ī glo. cle. vnice. de iureiu. ⁊ ꝑ Io. de pla. in ꝓhemio inst.

Coꝛꝑe viciati dicunt̃ q̄ sūt mutilati in mēbris vel debilitati ꝓprie sicut q̄ mēbꝛū hꝫ ꝟ inefficax. vt oculū cecū. manū aridam. crus cōtractū ⁊c̃. sic mutilat⁹ ꝓprie dꝛ q̄ caret aliq̄ membꝛo.

Coꝛꝑati. i. collegiati. Req̄re. ꝟ. collegiati.

Coꝛpoꝛat⁹ vrbis rome dꝛ q̄ in aliquo coꝛpoꝛe ⁊ p̄cipue vrbis scribit̃. sicut quodlibet membꝛū hoīs dꝛ coꝛpoꝛatū vel ciuis fact⁹ vel incola. vt. C. li. xj. de p̄ui. coꝛp. vrb. ro.

Coꝛrogare est q̄si simul rogare vł̃ simul colligere vel adunare.

Coꝛp⁹ qñqꝫ dꝛ collegiū siue vniuersitas cuius caput est p̄lat⁹. c. nouit. de his q̄ fi. a p̄la. Et tale coꝛp⁹ pōt habere vnū sigillū de excess. p̄la. dilecta. dꝛ etiā cōgregatio cuiuscūqꝫ ciuitatis vel ville vel castri habere coꝛpus. Item quelibet congregatio ꝓ iusticia facienda vt congregatio scabinoꝛū vel totius vniuersitatis. Item societas causa religionis cui ꝓuisuꝫ ē. vnū coꝛp⁹ habere debet instar reipublice. Et res cōmunes. i. actoꝛē siue syndicū cōem ꝑ quē agere pōt. ff. qꝺ cuius. vni. no. agit̃ l. j. Itē ep̄s cū capitulo suo facit vnū coꝛpus. cui⁹ ip̄e caput est. ꝟ cū clero ciuitat̃ vel dyocesis nō dꝛ facere vnuꝫ coꝛp⁹. sic nec abbatissa cū clericis suis licet sit caput vnū coꝛpus facit.

Coꝛepi. hi remoti sūt ab eccl̃ia. vt. lxviȷ̄. di. §. presbyteri ꝟo. Et poterant constitui in villis vł̃ castris. Ep̄i ꝟo nō nisi in ciuitatib⁹ cōferebant tñ minoꝛes oꝛdines.

Coꝛpus etiā vnū dꝛ qꝺ vno claudit̃ spiritu. vt animal. Etiam dicit̃ qꝺ habet partes integrales siue sibi coherentes. vt domus. vel quod habet ꝑtes distantes. vt grex popul⁹. collegiū. ꝯm Berñ. de exces. p̄la. li. vj.

Coꝛruptela est ꝑuersa cōsuetudo sacris ca

nonib⁹ inimica. de ꝯsue.c.cū venerabilis
⁊ de vi.⁊ ho.cle.cū decorē ⁊c̃.

Corciuia dr morsus freni. vl' ẜm alios illd
qd come equi imponit᷑ vt curuet᷑. C.nul
li licere in fre.⁊ equis ⁊ sellis ⁊c̃.l.j. li.xj.
ẜm Accur.

De Cr

Crassature dicunt᷑ que fiunt a latronib⁹ in
itinere dum crudeliter cōtra trāseuntes
crassant᷑.de peni.dist.j.a crassaturis. Et
crassatores sunt qui prede causa aliquid
faciūt ⁊ ꝓximi latronib⁹ habent᷑.⁊ sunt
ad malum nitentes. vt est textus iuncta
glo.in.cap.capitalium.§.crassatores. ff.
de pen. ⁊ dicitur a crassor. crassaris.al's
crassor.

Creditor est q̄ alienā fidē sequit᷑ mutuatā
pecuniā numerando.Generalit᷑ ꝟo cre
ditor dicit᷑ q̄ ex causa quacunq; alienā fi
dem sequit᷑ Et dicit᷑ iō creditor q2 credit
debitori.

Creta est lim⁹ vel gleba.l.si crete.ff.de fur.
⁊ in glo.magna.l.j.C.de ser.fugi.

Crassari est quasi crudeliter gradi. ij. Reg.
vltimo.Cesset indignatio que crassat᷑ in
populo.facit.xxiij.q.ij.militare.ff.de pe.
l.capitalium.ad medium. Et notat Jo
han.an.in clemen.j.de pen.in verbo cras
santibus.

Crimen est pctm̄ q̄rela.i.accusatiōe ⁊ dam
natione dignissimū.

Criminū capitales erāt carceris custodes
q̄ etiā stratores dicunt᷑ a sternēdo. q2 dā
natos pungebant.

Crimē eccl'iasticū est qd ptinet ad iurisdi
ctionē eccl'ie.vt heresis sacrilegiū.symo
nia.piuriū vsura.adulteriū.xj.q.ij.in fi.
lxxvij.dis.c.j.⁊ de fo.cōpe.cū sit generale
vbi de hoc p doc.

Crimen mere ecclesiasticum est quod prin
cipaliter ortum a canonibus sumpsit. et
solū corā iudicib⁹ ecclesiasticis cognosci
habeat de cui⁹ cognitione iudices secula
res se nullatenus intromittere possunt.
vt est crimen heresis. Sed crimen mere
ciuile ꝑ oppositū est delictū legib⁹ ciuili
bus ꝓhibitū.alias in se nō pctm̄.vt in ci
uitate ire de nocte post somnū cāpane vl'
consimile.

Crimē ꝟo mixtū ē qd spectat ad forū vtrū
q; vt est sacrilegiū qd spectat ad forū ec
clesiasticū.⁊ pōt etiā iudex secularis de
pena ei⁹ cognoscere ⁊ sacrilegiū punire.
ẜm glo.in ꝟbo audiuim⁹.in.c.felicis. de
pe.li.vj.⁊ de hoc est glo.sum.xj.q.j.

Crimen lese maiestat' est vbicūq; q̄s ꝯtra
vrbē aliq̄d molit᷑.aut q̄ ꝓfugit ad hostes
vl' istos iuuat quacūq; causa.s.armis. cō
silio.vel pecunia.vl' q̄ subiectas ꝓuinci
as nitit᷑ facere rebelles.vl' seditōnes aut
bella mouet in ciuitate.vel q̄ ꝑlatū magi
stratū vel principem occidit. vel q̄ cōtra
latus eius militat vel arma fert ⁊ occu
pat cōtra rempublicam.Et idem dr cri
men ꝑduellionis.i.hostile.nam ꝑduelli
ones dicunt᷑ hostes.sec⁹ si cōmittit᷑ hoc
crimen non contra rempublicā. q2 tunc
nō dr ꝑduelliōis.sed simpliciter lese ma.
Et nota ꝙ nō subditus crimē lese maie
statis nō cōmittit vt in.§.rursus. in cle.
pastoralis.de re iudi.vbi rex cecilie Ro
bertus nō eo modo subfuit Heinrico im
peratori ꝙ crimen lese maiestatis in eū
commiserit.

Crimē heresis in multis cōuenit cū crimiē
lese maiestatis.⁊ hmōi ẜm canones ē ꝓ
prie lese maiestat'.q2 ledit rēpublicā. im
peratorē etiā diuinū ⁊ celestē.

Crimen sacrilegij ẜm Azo.⁊ ẜm le.fit pro
prie qn̄ sacrū de sacro aufert᷑.Ac etiā ẜm
eum si q̄s nō sacrū de sacro recipit.vl' sa
crū de nō sacro.Sed ẜm le.tūc sacrilegi
um nō est q2 qn̄ res ꝓuate auferunt᷑ d' sa
cro tunc actio furti locum habet. Hosti.
tū dicit.ꝙ si accipit᷑ sacrū de sacro. vel sa
crū de nō sacro sp sacrilegiū fit.vt.xvij.q
iiij.q̄sq̄s.versi.simplr.Et sic ẜm le.requi
runt᷑ duo vt fiat sacrilegiū.Primo vt au
ferat᷑ res sacra.Secundo de loco sacro.
quorū alterū sufficit ẜm canones.S3 po
ne.statutū est vt faciens sacrilegiū sic pu
niat᷑.quero an intelligat᷑ ẜm ius ciuile vl'
cano.Solutio si statutū sit a ciuitate vel

ligit᷑ ſm leges.l.omnes ppl̄i.ff.de iuſti.ꝛ iure.ſi fit ꝑ ep̄m intelligit᷑ ſm canones. Dn̄s catbo putat ꝙ etiā ꝑmo caſu intelligat᷑ ſm can̄.qꝛ diſponit de rebꝰ eccl'iaſticis.ergo debet intelligi ſm materiā ſubiectā.l.j.C.de edic.ſucce.vbi eſt caſus a cōtrario ꝙ gradꝰ cōputant᷑ ſm leges exceptis cauſis matrimonialibꝰ. Querit idē dominꝰ catbo ſacerdos dixit miſſam in domo laici.dimiſit ibi calicē. q̄ ſubtractꝰ eſt.an competit actio furti an ſacrilegij. Nō ſacrilegij.qꝛ de iure ciuili nō eſt ſacrilegiū rem ſacrā de loco nō ſacro aſpoꝛtare. Nec actō furti.qꝛ calix eſt res ſacra q̄ in nulliꝰ bonis eſt. Dicit Ra.fulgo. cōpetere actionē furti.qꝛ talis eſt in domo dei.cuiꝰ loco dn̄s domꝰ intentare pōt actionē furti.ꝛ foꝛte q̄libet hoc poſſet.ff. de iuſti.ꝛ iur.l.j.§.huiꝰ ſtudij.ꝛ etiā in verbo ſacerdotes. Sꝫ de iure can̄. intentat᷑ crimē ſacrilegij.

Crimen peculatꝰ ſm Azo.eo.tit.locū habꝫ ꝓ pecunia publice recepta vl' intercepta vl' quocunqꝫ mō cōtaminata.vt ſi in aurum vel argentū vl' in es publicuꝫ aliq̄s ferrū vel ſimile aliquid inducat.id eſt adijciat. Idem eſt in ſacra re.vt in vaſis eccleſie. Idē eſt in religioſis. vt in oꝛnamētis.ſepulcris ꝛc̄.

Crimen ſtellionatus ſm Azo.eo.ti.dicitur a quodā animali reptili qđ dicit᷑ ſtellio.ꝛ eſt quaſi ſimile ſerpenti ſtellionatū quaſi diuerſis coloꝛibus pictum ſicut celū ſtellis. Et cōmittit hoc crimen qui in varietate animi rem aliquā alteri pignoꝛi obligatā ſiue pignoꝛatam alij poſtea obligat.ꝛ dicit᷑ a ſtellione.qꝛ ſicut ille vermis eſt variꝰ in coloꝛibꝰ. ſic ille qui cōmittit hoc crimen eſt varius in oꝛe ꝛ incōſtans mente. Deinde tamen illud crimen locū habet generaliter qn̄ deficiente in criminibus alia ſpeciali actione equū eſt alit᷑ ſubuenire contra delinquentē. Sicut em̄ in peculiarijs actio dat᷑ de dolo in ſubſidium. ita in criminibꝰ quibuſcunqꝫ vbi titulus deficit criminis crimen ſtellionatus obijcit᷑.vt ſi q̄s vendidit tibi maſſaꝫ electri ꝓ argento.vl' ſimile.aut auricalcū ꝓ auro.

Crimen fraudati cenſus cōmittit᷑ cū q̄s furat᷑ publicā pecuniā ſibi accōmodatam.

Crimē fraudate annone ē cū poꝛtitoꝛes furant᷑ victualia a republica ad exercitum miſſi.

Crimē piaculare eſt qđ moꝛte expiat᷑.

Crimen cōcuſſionis cōmittit q̄ ꝑtextu officij ſibi cōceſſi extoꝛquet cōminando aliquid ab inuito. Et tali crimine punit᷑ q̄s pena quadruplici.j. q. vij. ſanximꝰ in fi. tam laicus q̄ȝ clericus punit᷑ pena cōcuſſionis.xxiij.q.j.militare. Cuius cōtrariū tenet glo.in verbo quadruplū.diſti. xviij §.poꝛro.

Criminū alia ſunt priuata vt illa quoꝝ executio.i.accuſatio vel denunciatio ꝑtinet tm̄ ad illos quibꝰ inferunt᷑ vt furta.damna illata ꝛ iniurie. Alia ſunt publica quorū executio dat᷑ cuilibet de ppl'o. Qm̄ ad publicā vtilitatē ſpectat ne maleficia maneant impunita. vt ſunt homicidia. patricidia.adulteria.poſt quadrageſimum tn̄ diē.vt.l.iure mariti.C.de adul. Item crimen leſe maieſtatꝭ. Itē ſunt q̄dam crimina excepta.ſ.ad quoꝝ accuſatōnē ꝛ teſtificationē etiā laici ꝯ clericos admittūtur ſi bono zelo ꝓcedāt. Et ſūt iſta. crimen ſymonie.hereſis.ꝛ leſe maieſtatis.ꝛ ſacrilegij de q̄bus vide cōcoꝛ.in glo.ſum. ij.q.vij.vbi addit᷑ crimen dilapidationis ꝛ.c.cum.ꝑ.manconella.de accu. Et nota ꝙ crimen đr quinqꝫ modis Primo ſumitur pro quolibet peccato ſiue moꝛtale ſiue veniale ſit. Secundo ꝓ crimine irrogante infamiam.qđ eſt accuſatione ꝛ dānatione dignum Tercio pro peccato qđ euenit ex deliberatione ſiue moꝛtale ſiue veniale ſit qđ nō delet᷑ niſi ꝑ penitentiaꝫ Quarto qđ ſemel cōmiſſū ſufficit ad dānationem:nō tn̄ infamat. Quinto qđ irrogat ꝑpetuam infamiā.vt no.xxv.di.c. vnū oꝛariū.§.nūc aūt.ꝛ.lxxxj.diſ.apoſtolus.vn̄. Si q̄libet eſt peccatoꝛ nō tn̄ q̄libet eſt crimino ſus.

Criſma fit ex duobꝰ liquoꝛibꝰ.ſ. oleo ꝑ qđ

puritas mentis ⁊ nitoꝛ ꝯscie. Et ex balsamo ꝑ quē odoꝛ fame figurat̄ vt est tex. in c. vni. de sacra vnc.

De Cu

Cuniculꝰ est riuus directꝰ copertꝰ. vt est glo. in. l. supꝛa iter. ff. de aqua plu. ar. vbi dꝛ ꝙ ille cui debet̄ seruitꝰ aque ducende ꝑ riuum pōt facere cuniculū. i. de apto riuo coopertum.

Cubicularij dicunt̄ s̄ui q̄ cubiculū dn̄i sui procurant.

Curatoꝛ dꝛ q̄ curā alicuiꝰ gerit defendēdo ipm̄ a p̄toꝛe s̄m leges legitime datꝰ. Uel s̄m alios est ille q̄ res adolescentis administrat. Dat̄ aūt s̄m eos curatoꝛ p̄ncipaliter rebꝰ. ⁊ secūdario ꝑsone Tutoꝛ v̄o p̄mo ⁊ p̄ncipaliter dat̄ ꝑsone ⁊ scd̄ario rebus vl̄ patrimonio. Et hec est differētia vna inter tutoꝛē ⁊ curatoꝛē. Alia est differentia. qꝛ tutoꝛ dat̄ pupillis īfra. xiiij. annū existentibꝰ. Sꝫ ꝓcuratoꝛ dat̄ eisdē vlteriꝰ ad. xxv. annū. in masculis ab etate. xiiij. Et in feminis ab etate. xij.

Curia media breuis. est locꝰ vbi reddit̄ ius vl̄ hitatio p̄ncipis. s̄ media longa ē meretrix. vn̄. Curia ius curat. meretrix est dicta curia.

Curialis dꝛ ille q̄ est de officio curie vel iudicis obnoxiꝰ. i. obligatꝰ. ⁊ adulat̄ p̄ncipibꝰ di. xxxvij. nōne. Un̄ curiales dicimꝰ om̄s q̄ q̄cunqꝫ ꝯditiōe obligati sunt curie alicuiꝰ publice ꝑtātis siue milites siue aduocati sint siue iudices siue officiales siue histriones ⁊ breuit̄ q̄scunqꝫ siue habentes officiū honestū siue inhonestum.

Curiositas sumit̄ ꝓ subtilitate nimia cura exquisita. de renun. c. j. li. vj. Nā curiosi de his que nō multū expediunt sepe disceptāt. de re iudi. abbatē sane. li. vj. Qd̄ tamen faciendū nō est. vt in. c. j. ꝑ̄alle. et c. ij. de here. li. vj. ⁊. C. de sum. tri. ⁊ fi. catho. l. nemo.

Custodia ē exhibitio reoꝝ vt dicit Azo. s̄m legistas est custodia q̄ fit in carceribꝰ publicis ⁊ etiā ꝓhibet carceres p̄uatos. vt ꝑꝫ. ff. ⁊. C. de p̄ua. carce. mihi.

Cupe sunt vasa facta cā portandi fructus.

Culleꝰ vl̄ culcipenꝰ est idē qd̄ saccꝰ in quo portat̄ triticū. ⁊ maxime de coꝛio qui supꝛaponit̄ equo. Uel dꝛ saccꝰ coꝛeus in q̄ ponunt̄ interficientes parentes. l. vnica C. de his qui pa. vel li. occi. vbi dicit̄ in sutus culleo cum cane ⁊ gallo gallinacio vipera ⁊ simea.

Cū accipit̄ interdū ꝓ ⁊. ff. de leg. j. l. titio. § nihil. Et de v̄. obli. l. qd̄cunqꝫ. §. nō soluꝫ Etiā interdū accipit̄ ꝓ si. ⁊ p̄ncipalit̄ notat tp̄s ⁊ nō cōditionē nisi in cōseq̄ntia. l. centesimis. in fi. ff. de v̄. obl. Etiā facit ad iūctū videri accessoꝛiū nō p̄ncipale sicut cōiunctio. vt. l. si fundū. ff. de fun. instru. Et nota ꝙ h̄ dictio cū inuenit̄ in duabꝰ ꝑtibꝰ oꝛōis. Uno mō ē p̄positio ⁊ ꝯstruit̄ cū ablatiuo. Alio mō est aduerbiū tp̄is. Primo mō significat dupl̄r. s. accessoꝛie ⁊ p̄ncipal̄r. Accessoꝛie ibi. Lego s̄uū cū veste. equū cū capistro fundū cū eiꝰ instr̄o. l. j. ff. de pecu. leg. l. si cui fundū. ff. de fun. instru. ⁊ instru. lega. Idē in ꝯtractu vt depono seruū cū veste. l. j. §. q̄ deposita. ff. deposi. Et ibi nota. ꝑ glo. ⁊ doc. Et ē effectꝰ ꝙ nō dꝫ depositariꝰ restituere accessoꝛiū sine p̄ncipali. Et si s̄uꝰ moꝛit̄ sine culpa depositarij vestis ꝑ se peti p̄t al̄s locupletaret̄ depositariꝰ sine cā cū iactura aliena qd̄ esset iniquū. de re. iu. locupletari. li. vj. Principal̄r aūt scd̄o mō cōiūgit qn̄ res cōiungit quarū vna non est alteri accessoꝛia vel cū ꝑsonas cōiūgit ⁊ p̄rem aut matrē. l. iij. ⁊. iiij. ff. de pecu. §. si q̄s. insti. de legi. ⁊ licet inter filiū ⁊ matrē aut patrem nō sit equa p̄ncipalitas q̄ ad honorē debitū ⁊ reuerentiā q̄ debent̄ parentibus a liberis ⁊ nō ecōtra. Est tn̄ p̄ncipalitas equalis inter eos. q̄ ad effectū iuris. nā extincto legato in p̄re vel matre nō seq̄uit̄ ꝙ in liberis extinctū sit. qꝛ aīa q̄ principalius est in ꝑsona est a deo. ⁊ non a patre vel matre. Item ex cōmuni modo loquendi dictio cum signat accessionem honoꝛis inter ꝑsonas. vt dicēdo veni mecum. signat te mihi accedere associando accessoꝛie. secus in dictione. vt di-

cendo ego et tu eam⁹.qr signat vtrūq; p̄n cipalē. Sz ibi.dn̄s vobiscū.nō pōt signi ficare q dn̄s accedat vobis.qr hoc nō pa tit summa et imutabilis maiestas. Et nō refert si p̄ponatur accessoriū sic dicendo. de pono capistrum cū equo.lego instrumē tum cum fundo.argu.l.posteri. C.de te sta.nisi essent alie coiecture ex q̄bus con cluderet voluntas testantis.legantis.vl' cōtrahentis. Itē dictō cū posita circa nu merū non includit. Uerbi grā. Testator deposuit apud Seium.cc.et legando bo na dicit Seio.ccc.cum.cc.que apud euz deposui lego.non includuntur cum.ccc. l.si is qui ducenta.in pri.ff. de re.du. Sz cum prout est aduerbiū significat temp⁹ et dilationem.quandoq; ex ꝯditione. qn̄ q; etiam accelerationē tp̄is et dilationem signat ibi promitto cum Titius morietur l.nam et si.ff.de condi.et demon.tempus et conditionē signat ibi.lego Titio impu beri cum quattuordecim annorū erit.l.si titio.ff.qn̄ di.legat.ce.fa.l.q̄ promisit.de condi.et demon. Itez signat temp⁹ et nō cōditionē.ibi.lego Titio cum ipse morie tur.l.heres meus.in p̄n.ff.de condi. et de monstra.idē in.l.ex hisverbis. C.quādo di.le.ce. Quandoq; nec temp⁹nec dilati onē significat.vt ibi.p̄mittis decez cum petiero vbi statim cum petit soluere tenetur. Quādoq; etiā nihil significat. et fru stratorie ponitur.vt ibi. lego cum heres adierit hereditatem.l.ij.ff. de verbo. sig. Bar.predicta ponit et in.l.gallus. §.j.ff. de libe. et posthu. vbi ponit differentiā in ter et et cum.vt no.in.l.stichum qui me⁹. ff.de lega.j.an inducat cōditionem vl' de monstrationez.de hoc tex. singularis in l.si ita fuerit. §.fi.ff.de manumis.testa. et quando inducit copulam.in.l.illi cum il lo.ff.de vsufruc.lega.et quando est coiun ctio non faciens cōditionē.in.l.demon stratio.ff.de conditi.et demonstra. et quā do est aduerbium tunc iungitur verbo fu turi temporis.et principaliter notat tem pus.et in cōsequentiam cōditionē.vt no. Bar.in.l.j.ff.de condi.et demon.

De Da

Dalmatica est vestis qua modovtuntur om̄s dyaco ni ex consuetudine in solennitatibus. vt lxxvj.dist.de ieiunio. Antiquitus tamen sine concessione pape nec episcopis nec dyaconis licebat hec vestis.dist.xxiij.ca. om̄is filius.

Damnū est diminutio vel ademptio patri monij.et dr a demovel diminuo.ſm Ho sti.ff.de dam.infec.l.iij. Etiā qn̄q; dam num est lucrū cessans.de quo an veniat in cōdemnationē no.in.c.conquestus.de vsuris. Et diuiditur damnuz sicut actio. quia alia est de damno dato.alia de dam no infecto.et actio de damno dato cōpe tit ex.l.aq. Req.s.actio leg' aqlie. Duo aūt in hac actōne requiruntur.s.q damnū datum sit.et q culpa dantis precesserit. Et aliud est damnorū restauratio et expē sarum satisfactio.vt de iniu. et dam.da.c. in nostra. Datur aūt alicui damnū in pso na hois.puta si seru⁹ castretur.vl' sile. et eti am in bestijs vel alijs rebus.de q̄ mate ria vide Hosti.de iniu.et dam.da. Nec q̄ libet actio iniuriarū est pretoria.qr actio damni dati ciuil' est.put patet plegistas et Hosti.vbi.s.

Damnū infectum ſm Spe.de no.ope. nū cia.in tractatu libellorū. §.nunc dicam⁹ dicitur si edificiuz alicui⁹ ruinā minatur edi ficio vel predio alterius vicini. tunc ēm edificij istius vl' predij domin⁹ a dn̄o edi ficij ruinā minantis petere pōt q sibi ca ueatur noie damni infecti.q̄ stipulatio cō tinebit totū interesse illi⁹vicini.ff.eo.ti.l. stipulatiōe.et.l.sed et si cōditiōe.et.l. dam ni infecti. Et damnū patet' qn̄ reb⁹ tuis aliquid decrescit.non qn̄ accrescit.qn̄ au tem lucrū amittis:damnū nō patet'. Eti am quoddā damnū siue interesse est cir ca remvt si subtraxisti mihi instrumenta quibus possessio firmatur teneris mihi ad damnum.qd̄ cōtingit p̄pter ablatiōez in strumentoꝝ.et q̄ddā damnū ē extra rem

Differt etiã damnũ ⁊ iactura. vt no. Jo. an. i nouella de elec. q2 sepe. li. vj. Et nota ꝙ ꝗ occasionẽ damni dat damnũ dedisse videt̃. ff. de re iudi. l. is ꝗ dãnũ. ⁊. c. si culpa. de iniur. ⁊ dam. da. ⁊ iõ tenet̃ si dat operam rei illicite. ⁊ etiã si licite duz nõ adhibet diligentiã quã põt.

Dãnas in iure ciuili qñqꝫ est nomẽ adiectiuũ ois gener̃. idẽ valens ꝙ damnatꝰ. vt in. l. dãnas esto. ff. de vsu. ⁊ vsufru. ⁊. l. si pluribꝰ. ff. de lega. ij. pmo rñso. §. ⁊ si ita legatũ. Alias capiendo in multis legibꝰ nõ esset structa cõgruitas.

Dapifer dicit̃ ferens dapes. ⁊ ẽ nomẽ officij magne dignitatis in curia imperatoris. vñ inter proceres eligentes impatorẽ computat̃.

Dapsilis est ille ꝗ liberaliter ẜm mensuraz cõmunicat.

Dare in arte notariatꝰ dupliciter capit̃. s. ꝓprie ⁊ improprie. Proprie qñ res data transit in dominiũ accipiẽtis. vt in istrumentis in quibꝰ agit̃ de re. alie. et dom. trans. in quibꝰ transfert̃ dominiũ si tradens erat dñs. al's nõ. Vñ dare ꝓprie est accipientis facere. aliter enĩ nõ dat̃ nisi sic det̃ ꝙ in ipm cui dat̃ statim dñiũ trãsferat̃. Improprie capit̃ in instrumentis emphiteosis. ⁊ feudi. ⁊ locatiõis. vbi ille ꝗ locat vl' ꝯcedit. licet dare dicat̃. non tñ dñium transfert Et est differentia int̃ dare donare ⁊ tradere. Nã tradere dr̃ ꝗ solũ possessionẽ transfert ⁊ nõ dñium. De hoc no. xxiij. q. vj. §. vlt.

Data vel datũ est characherizatio ĩ fine cõstitutionũ vl' lr̃aꝝ inscripta ex qua cognosci põt ꝗ anno mense vel die instrumentũ vel ꝗlibet littera emanauit ⁊ a quo tempore obliget cõstitutio vel ꝓsit gratia in scriptis facta. vide de hoc Jo. an. in fi. li. vj. super data.

Datio in solutũ est datio ꝓ solutiõe ⁊ satisfactiõe. ⁊ est vna spẽs cõtractꝰ innomiati. s. do vt facias. Verbi grã. Cũ petrꝰ deberet Johanni centũ. agit̃ inter ipos vt Petrꝰ det ei in solutũ. i. ꝓ solutiõe ⁊ satisfactiõe eiusdẽ vnã domũ.

Debet ⁊ oportet aliqñ dicũt necessitatem. aliqñ honestatẽ. vide Jo. an. in. c. fi. de iura. calum. sup v̾bo ꝑtẽ illã. ⁊ no. in. c. intelleximꝰ. ĩ verbo. debet. de iudi. Et nota ꝙ verbũ debet in propria significatiõe importat necessitatẽ. vt est glo. in cle. attendentes. in v̾bo debeant. de sta. regula. Sꝫ honestatem significat. xxv. q. vij. ca. j. vbi eꝗtate suadente verba possunt impropriari. C. de pigno. l. iij. c. intelleximꝰ. ꝑalle. ff. locati. l. si. vno secundo rñso. ⁊. l. ꝗ rome. §. fi. ff. de ver. obli. de bap. c. maiores v̾si. certũ. Item debere est de alio habere ergo qđ nõ est. nec esse potest nulli debet̃ Et sic nec obligationẽ nec actionẽ parit cũ actio sit ius ꝓsequendi in iudicio qđ nobis debet̃ ẜm glo. in regula. nemo. de regu. iu. li. vj.

Debitũ est qđ aliquis alteri ex naturali vel ciuili obligatione tenet̃. Et debitũ intelligitur remitti in redditione cyrographi vel instrumenti. non aũt sic in redditiõe pignoris. Item debitũ est ꝗ exigit̃ ab inuito. xiiij. q. j. qđ debet̃. ff. de ver. sig. l. debitor. ⁊ est glo. in cle. j. de deci. Et debituz ciuile põt capi duobꝰ modis. Vno modo efficaciter ⁊ ꝓprie ꝓut est in cyrographo post bienniũ vel in obligatiõe ciuili resultante ex sententia. l. Julianꝰ. ff. de cõdi. inde. Secundo modo improprie et inefficaciter ꝓut est in omni debito regulariter cui obstat exceptio. vel etiã pone exemplũ ẜm glo. in. l. j. j. ff. de ꝯdi. inde. s. in cyrographo ante bienniũ.

Debitor est qui accipit pecuniã a creditore. Item ẜm marcellũ dr̃ ꝗ nactꝰ est exceptionẽ iustã nec a naturali eꝗtate abhorrentẽ. i. discrepantẽ ẜm Accur. in. l. marcellus. ff. de regu. iu.

Debitores ciuitatum sunt ꝗ tenent̃ ciuitati. ꝫ in actione debiti fiscus ꝑcedit. vt. C. eo. ti. l. ij. li. xj.

Debiti viã venire est debitũ posse petere.

Decanus nomẽ dignitat̃ est. Et dicit̃ a decos. id est decem. ⁊ canos canonicꝰ quasi

ad minus supra decem canonicos ꝯstitu
tus ſm Grecistã.licet qñqȝ sit sine sũma.
Etiã decanat⁹ est societas decẽ virorum
ſm Hug.ꝛ Accur.ibidẽ in rubri.de deca.
C.li.xij.

Decima ſm Hosti.in summa de deci. §.j.
est omniũ bonorũ mobiliũ licite quesito
rũ pars decima.deo dara diuina cõstitu
tiõe debita.vt colligit̃ de deci.c.j.ꝛ.c.par
rochianus.c.nõ est.c.tua nobis.§.verũ.
c.cum non sit ab homine. Et est dãda de
oĩbus bonis iuste acq̃sitis.eo.ti.ca.cũ ex
trãsmissa.ꝛ.c.cõmissum.s.de lana feno.ꝛ
piscarijs.nullis deductis expensis.c.pa/
storalis eodẽ ti.ꝛ.c.cuȝ homines.etiã de
molendino aduentũ.c.ex transmissa.p̃al
lega.Item de dapib⁹ ꝛ omni fructu. ca.
nuncius.eo.ti.ꝛ tenent̃ decime in signuȝ
vniuersalis dominij nec sunt retinende.
qꝛ forte clerici mali.ſ soluere cõpelli dñt
ꝑ eccl'iam appellatiõe re.c.tua nobis. ij.
in fi.De hoc vide in glo.inverbo.p̃moni
ti.in cle.ij.de iudi.que dicit.videt̃ expedi
ens eccl'ijs ꝙ faciant monitionẽ genera/
lẽ.fulminantẽ excõicatiõis sniam in non
soluẽtes decimas.imo cõtra ꝑtinaces in
uocari potest brachiũ seculare.c.postula
sti.de homici.Et notat Lodo.de roma.i
singularib⁹suis.ꝙ sacerdoti petenti deci
mas nõ põt obijci cõpensatio. ꝛ dicit ꝙ
glosa singularis est quã legiste ignorant.
xvj.q.j.c.decime.Et est rõ.qꝛ fisco petẽti
tributa non põt obijci cõpensatio.l.iij.ꝛ
iiij.C.de cõpen.ꝛ.l.auferṫ.§.q̃ cõpẽsati
onẽ.ff.de iure fisci.ſ multo magis nec in
decimis q̃ deo debent̃.vt supra.

Decimarũ tres sunt spẽs ſm Hosti. in sũ.
scȝ q̃dam ꝑsonales.q̃ debent̃ ex ope ꝑso
nali.vt ex artificio scia.militia negociati
one ꝛc̃.quedã p̃diales que ꝓueniunt ex
p̃dijs.vt vinũ.blada.fruct⁹ arboruȝ ꝛc̃.
Tales eñ dande sunt illi eccl'ie in cuius
parrochia sita sunt p̃dia.de deci.ad apl'i
ce.etiaȝ decimas prediales tenentur sol
uere iudei.c.de terris.e.ti.Itẽ debẽt sol/
ui de diuersis seminib⁹ vni⁹ agri. nõ tñ
de vno si fuerit successiue seminata.c. ex
ꝑte canonicorũ.e.ti.Etiã cistercienses et
alij.q̃ si nullo gaudent priuilegio dare te
nent̃ decimas de terris de nouo acq̃sitis
licet eas ꝓprijs manib⁹ excolant.c. nup.
eo.ti.Quedã sunt decime mixte ſm Ho
stien̄.ibidẽ.ꝛ pñt dici hec de q̃b⁹dubitat̃
vtrū sint p̃diales vl' ꝑsonales.vt de agnis
ꝛ fetib⁹ aliorũ aĩaliũ q̃ sunt in pascuis ꝛ
gragatim pascunt̃.

Declinare sniaȝ est paulatim illã infirma
re ꝛ iõ nisi sententia declinet̃ reb⁹ iudica
tis stabit̃.

Decretũ ſm specu.dꝛ mult' modis. vt i'ti.
de p̃mo ꝛ secũdo decreto.§.dꝛ ergo.Qñ/
qȝ dꝛ sententia diffinitiua.vt.ff.de re.iu/
di.l.decreta vel interlocutoria.ff.de asses
so.l.j.in fi.Qñqȝ dꝛ id qd̕ papa cõstituit
seu statuit de cõsilio cardinaliũ nulla fa/
cta cõsultatiõe.ꝛ tunc in scriptis redigit̃
vt de rescri.pñti.xx.dis.decreta.ꝛ.c. seqn.
Qñqȝ est cõsequens consensus eligentiũ
in scriptis redact⁹.vt.ij.q.j.legũ.de elec.
innotuit.Qñqȝ est illud qd̕ capitulũ vel
ordo.vel vniuersitas vel maior ꝑs ordi/
nauit.vt.ff.ꝙ cuius.vni.no.l.plane. ꝛ q̃si
ꝑ to.Qñqȝ est iudicis autoritas in alie/
nationib⁹ rerũ p̃cipue minorũ interposi
ta.vt.C.de p̃di.minor.l.interposita ꝑ to
tũ.Qñqȝ decretũ dꝛ auctoritas p̃ncipis ĩ
rescriptis beneficialib⁹ interposita.vt de
rescrip.c.gr̃a.li.vj.Et ſm Azo.illud de/
cretũ est cõfirmatorium gratie.qꝛ ex hoc
princeps insinuat suam voluntatẽ q̃ ser/
uanda est.Etiam ſm eũ ligat ignorantes
Est etiam quoddã decretũ decurionum.
qd̕ in inuitos sup muneribus reꝝ tribui
põt exceptis qui liberaliũ studiorũ labo/
ribus insunt.ꝛ q̃ medendi causa fungun
tur.C.de.decre.decuri.l.except'.li.x.Qñ
qȝ decretũ est iussus iudicis quo mãdat
bona alicuius ꝓpter eius cõtumaciã pos
sideri.Et illud diuidit̃ in primũ ꝛ secun/
dũ decretũ.Decretũ primũ est prim⁹ ius
sus iudicis quo mandat bona ꝓpter ꝯtu
maciã in pena ꝯtumacis detineri. Vl' sic
describit̃.Primũ decretum est alicui⁹ rei
ꝓhibite regulariter.vel ꝑmisse regulari/

ter in certo casu faca pma ꝓbibitio. vl' ꝑ
missio referendo singula singulis. Secū
dum decretum eodem modo describitur
nisi ꝙ ibi ponit̃ secunda ꝓbibitio vel ꝑ
missio. ⁊ taliter dr̃ primū rescriptum secū
di. Qñqꝫ interponit̃ primū decretū ⁊ nō
secundū. qꝛ in aliquibus non est opus se
cundo. vt no. in. c. quoniam frequenter.
§. in alijs. vt lit̃. non cōtest. in glosa sup
vbo cōstituet̃. ⁊ illud decretum hꝫ locuꝫ
in actione reali vel ꝑsonali. licet diuersi
mode. vt dicto ⁊. §. seq̃n ⁊ imponit̃ ante
litē ⁊ post. ⁊ quotienscunqꝫ aliquo cōtu
mace existēte adhuc nō ita liquet de cau
sa ꝙ diffinitiua sententia valeat termina
ri. vt in dic. c. qñqꝫ. palleg. Decretū secū
dum est secund⁹ iussus iudicis q̃ licet bo
na alicui⁹ ꝓpter cōtumaciā possideri que
prius de pmo decreto detinebant̃. vt de
eo q̃ mit in pos. c. j. in glo. vlti. ⁊ habꝫ lo
cum sm quosdā in actionib⁹ ꝑsonalib⁹
tm̃. qꝛ sm Bern. in glo. vbi supra in reali
bus solū lapsus anni cōstituit missum ex
pmo decreto verū possessorē. nec ē opus
secūdo. sm alios tñ hꝫ locum tam in rea
lib⁹ q̃ in ꝑsonalib⁹. de h̃ plene no. Ber.
in. c. cōtingit de do. ⁊ cōtuma. in glo. vlti.
Uel sic sm Lodo de roma. Est pma iudi
cis aggrauatio punitiua cōtumacie. ⁊ sic
suo mō diffinit̃ secundū decretū. ⁊ secun
dū nō potest interponi nisi cōtra latitan
tē. ⁊ latitatio est debitoris abscōsio frau
dulenta in damnū creditoris. l. fulcin⁹.
§. si q̃s possidet. ff. ex qui. cau. in pos. eat̃
qđ est verū nisi periculū sit in mora. tunc
cm̃ interponit̃ secundū decretū cōtra nō
lacitantē debitorē. ⁊ nota. Jo. an. in. c. cō
sultationibus de offi. deleg. in nouella. ⁊
Bal. dicit in. c. j. de mi. va. qui contu. ē in
vsibus feu. Sed vtrum secundū decretū
sit sententia interlocutoria vel diffiniti
ua. effectus est magn⁹. vt in. c. cessante. đ
appel. ⁊. l. qđ iussit. ff. de appella. vbi per
Bar. ⁊. C. de epis. audi. l. ij. ꝑ bal. ⁊. l. si. fi
nita. §. si forte. ff. de dam. infec. vbi ꝑ dy.
⁊ varie loquuntur. Sed Lodo. de roma
dicit ꝙ secundum decretuꝫ est sententia
interlocutoria. alle. glo. singularem sin. l.
presenti. ij. cum autem. in vbo ad modū.
C. de his qui ad eccle. confu. ⁊ ꝓbat rati
onibus. nam sententia diffinitiua nō po
test dari contra minorem. vt in. l. cum et
minores. C. si aduer. rem iudi. Sed secū
dum decretum patit̃ minor. l. si minor.
C. de bo. au. iu. pos. ergo non est diffiniti
ua. sed interlocutoria. Preterea diffiniti
ua non fertur lite non cōtesta. l. fi. §. illđ.
C. de tem. ap. ⁊. l. probatam. cum simili
bus. Sed secundum decretum sic. vt in
l. cum proponas. C. de bo. auc. iudi. pos.
Ex hoc ergo iustificatur dictum singula
re Inno. cap̄. dilecto. de verbo. signi. vbi
vult ꝙ quandocunqꝫ iudici constaret se
cretum interpositū esse iniustum potest
illud reuocare. Quod etiā tenet Bar. in
l. nō videt̃. j. ff. de iudi. licet canoniste cō
muniter reprobent p̄fatuꝫ dictū Inno.
⁊ male Hec Lodo. de roma. in suis sin
gularib⁹. Et nota ꝙ sm Inno. ⁊ hostiē.
differunt. decretum. auctoritas. ꝯsensus
iudicium. vel collaudatio. Nā decretuꝫ
est sententia qua iudex contractū iustuꝫ
futurū fore decernit auctoritatē suaꝫ in
terponendo vel immitendū declarando
⁊c. Sed auctoritas est assensus auctori
sabilis q̃ competit sibi ex publico officio
iudicis vel legitima administratione. vt
tutori ⁊ curatori. Consensus aūt siue col
laudatio est multorū voluntas ad q̃s res
ꝑtinet simul iūcta. no. Jo. an. in glo. ma
gna. in fi. c. j. de re. ec. nō alie. li. vj. ⁊ ibi vi
de iura de hoc.

Decretalis ep̄la est in qua papa ad cōsul
tationem alicui⁹ respondet. de rescrip. c.
j. siue solus siue de consilio fratruꝫ. vt de
electi. bone memorie. j. Unde. Decretuꝫ
statuit decretalisqꝫ respondet. sed canon
est constitutio ecclesiastica vel statutum
in concilio generali editum. Uñ Cōstitu
tionū alia ciuilis q̃ dr̃ decretū forense vl'
ciuile. Alia ecclesiastica que dr̃ canō. Et
cōstitutio dicit̃ dupl'r. Uno modo cōmu
niter. ⁊ sic cōprehendit oēs decretales
l. ⁊ decreta. Alio mō stricte. ⁊ sic cōstituti

ones dicūt pncipiū.leges populi romani edicta ptorū vel etiā iudicū. Quia dr iudex citare trib⁹ edictis.Et de differentia hoꝝ nominū decretalis epistola. decretū.canō.dogma.mandatū.interdictū. ꝛ sanctio est.glo.sum.di.iij.Item no.Archi.xix.di.sup glo.sum.in fi.ꝙ decretalis epl'a.aut diffinit.aut imperat.aut ꝓhibꝫ aut pcat.aut indulget.Et sic q̄ illoꝝ modoꝝ necessitatē inferat ponit ibi.

Decurio dr q̄ decimā ptem de bonis ducit vel q̄ est sup decē milites cōstitut⁹i curia dominorū vel pncipū.sicut centurio sup centū.q̄ al's etiā vocat⁹ est cētenari⁹Et vtūt illo vocabl'o theologi.qꝛ dr i li.machadeoꝝ.ꝙ Judas cōstituit duces ꝓpt tribunos ꝛ centuriones.Beda tn̄ dic̄ super illud Luc.xxiij.ꝛ Marc.xv. Joseph nobilis decurio.ꝙ decurio vocat ideo.qꝛ est de ordine curie ꝛ officio curie administrat.Qui etiā ꝫm eū dr curialis a ꝓcurando.qꝛ ꝓcurat munera ciuilia ꝛ curialia.Vñ de hoc.ff.de decu.ꝛ fili. e. Quidā aūt dicunt decuriones appellari ex eo ꝙ cū ciuitates ꝛ mancipia cōstruebant cuiusqꝫ loci.grā cōsilij.decima ps hoim pia colligebant.ꝛ.ff.de ꝟ.sig.l.si pupill⁹.Etiam q̄daꝫ dicunt decuriones esse ex eo ꝙ cū colonie ducerent.decima ps eoꝝ qui ducebant cōsiliū publicū cōstituebāt. et decuriones vrbis romane a munerib⁹ excusant.vt.C.e.ti.li.xj.

Decusate.i.ornate.vñ dr.ille decusate loq̄tur.i.ornate.

Dediticia libertas ꝫm Azo.in sum.e.ti.hodie sublata est.ꝫ olim eoꝝ dicebat dediticia libertas q̄ sic sequebant vt toto tpe vite sue seruili iugo detinerent.post mortem ꝟo eriperent in libertatem.vt colligitur in.l.vnica.C.de la.li.tol.ꝛ instit.de success.liber.§.vlti.ꝛ.l.vnica.C.de dedi.li.tol.

Dediticij liberti olim erant ꝛ dicebant hi qui se debebant timore ratione ꝛ destructōne sua talē libertatē cōsequebant.Et dicebant liberti forte ꝓpter spem libertatis.vñ verius liberti vocabant.qꝛ fere liberi erāt.licet seruire cogerent. Hodie ꝟo nō sunt.ꝛ sic hoc nomen dediticij nihil significat p se vel adiectiue sicut chymera.Nec illa libertas ē vnq̄ꝫ in vsu frequentata.ꝓut hec oīa ponit Azo. in sū.C.de dedi.li.tol.Erant aūt hi pessime cōditiōis.qꝛ toto tpe vite sue erant serui et in morte liberi.vt dictū est.vt insti. de liber.§.libertinorū aūt. Et dicunt docto. ꝙ tales non erant serui.sed coacti erant ad seruiendū.ꝛ erant inducti ex.l.heliascentia q̄ etiā multa alia.s.mala induxit vt in glo.insti.ti.palle.

Defalcare est aliq̄d ab aliquo iure debito i solutū cōputare.Vel de iure aliter dr defalcare ad modū legis fauiane iuxta notata insti.eo ti.sup rubrica.

Deductio est defalcatio vel sepatio.qꝛ deducere separe dr.

Defensor est ille q̄ sine mandato cautiōe pstita de iudicato solui aliū defendit vl' ei⁹ defensioni se offert.vt.ff.de ꝓcu.l.si ꝓcurator.§.fi.ꝛ.l.si defensor.cū ibi no.ꝛ institu.de his p quos ag.po.§.si ꝓcurator.ꝛ §.alijs.Et vide ibi spe.in quib⁹causis interueniat vel non.

Defensores ciuitatū ꝫm Azo in sum.e.tit. sunt hi qui in omnib⁹ tanq̄ patres potius q̄ vt iudices se habere dicūt.vt ita nominis sui vtant officio.C.eo.ti.l.iij. ꝛ in autē.vt iudi.sine quoquo suffra.§. cos. Cōstituit aūt defensor ciuitatis decreto cū remunerando sine electiōe possessionū in illa ciuitate cōsistentiū.vt in aut.c.ti.§.nos g̃.in decreto.coll'.ij.Inest autē officio defensoris hui⁹ pbere auctoritatē qn̄ agit apud eū ex voluntate ptiū.vt adoptio.emancipatio.manumissio testamētoꝝ.vt in autē.e.ti.§.ꝫ neqꝫ ꝓprios. Itē donationis insinuatio. in cōtentiosa aūt redditione hꝫ cognitionē vsqꝫ ad.ccc.aureos.vt in aut.palle.

Defendere est vicē dn̄i subire.vel illd facere qd faceret domin⁹ in.l.pre alle.§. ꝛ iudicare.ꝛ olim vsqꝫ ad.xl.annos potuit.vt C.eo.ti.l.j.

Deferre aliquem ē eū accusare.Sꝫ deferre

alicui ẽ grates ꝛ reuerẽtias sibi facere. vt
ff. de accu. l. libellis. Et sic dicimꝰ. plꝰ deo
deferendũ est q̃ hoi. de sen. excõ. c. relatũ
xi. q. iij. quisquis metu. ꝛ. c. Julianus.

Differũt tamẽ deferre ꝛ accusare. in hoc. qꝛ
deferre fit reo absente. s accusare fit reo
presente.

Deferre iuramentũ est aliquem artare vel
astringere ad iurandũ. ꝛ qñq; defert a iu
re quandoq; a iudice qñq; a parte. qñq;
etiã delatio a parte parti defert. de omni
bus his nota. C. de iureiurã. l. j. Põt au
tem ipm deferre maior. xv. annis. etiam
minor ipm deferre nõ prohibet. dũ saltẽ
cõditio sua nõ peior fiat. sed si ledat re/
stituit. ff. de iureiu. l. nam postea. §. sed si
minor. Etiã paterfamilias nõ filiusfami
lias. C. de iureiu. l. nec filius. Item liber
nõ seruus. ff. e. ti. l. multomagis. al's quã/
tomagis. in fi. Itẽ cõpos mẽtis nõ ꝓdi/
gus nec ꝯsimiles. vt. l. tutor. §. ꝓdigꝰ. ff.
eo. ti. ꝛ. ff. in rebus q̃ ad nup. per. Si aũt
administrationẽ adq̃t tanq̃ ꝓcurator li
cet ei iuramẽtũ deferri in tribus casibus
scz si spãleam habeat administrationẽ. si
in rem suã sit datus ei. si generalẽ ꝛ libe/
ram habeat administrationẽ. vt. ff. de iu
reiu. l. iusiurandũ. §. si tibi. ꝛ. l. se. Et eps
habet hãc administrationẽ quo ad ea q̃
alienari possum. Cui autẽ deferat dicen
dum est ẽm Hosti. ꝙ a parte parti defer/
tur qd vocat ẽm eundẽ iuramentũ vo/
luntariũ vel extra iudiciale. Veruz aliud
ẽ necessariũ ꝛ iudiciale. scz quãdo iudex
parti defert. vt. C. de iureiurã. l. iij. §. bo
nefidei. Vide de hac materia Hostiẽ. in
ti. de iureiuran. sub. §. de iuramẽto asser
torio. quasi per totũ

Defectus huius dictionis significatũ claꝝ
est ꝛ significat qd ipositio significare di/
ctat. s. defectũ realem sed defectꝰ modi
vel cõditionalis ꝓ incõplemento habet
ꝓut ex natura conditionis vel modi vel
quouis alio significãdi modo infert vel
significare cõcluditur. vt dicẽdo promit
to. instituo vel lego tibi decem si capito/
liũ ascenderis infra mensem. ꝛ per te stat
quo minus ascẽdas parendo cõditiõi et
nõ vis imo recusas expresse si mẽsis labi
tur cõditio vere est defectiua. ꝛ hic defe/
ctus signat dispositionẽ defectiuã. l. qui
heres. §. fi. ꝛ per totũ. ff. de ꝯdi. ꝛ demõ.
Si aũt legatario volente implere heres
impedit tũc defectus iste significat iple/
mentũ cõditionis. ꝛ ꝑ hec purificationez
dispositionis. l. iure ciuili. ff. de cõdi. ꝛ de
mon. Si aũt tercius impedit ipleri tunc
si iuste significat impletã. l. titius. eo. ti. si
tercius iniuste impedit ꝛ est soluẽdo ha
betur pro defectiua. l. inde neraciꝰ. ff. ad
l. aquil. Sed iste tercius nõ est soluendo
habet pro impleta. ar. l. fi. ff. de eo ꝑ quez
factum est. in prin.

Defunctio est a debito liberatio. inde defũ/
ctus. i. liberatꝰ. Secũdo idẽ est ꝙ mortu
us. vt capit. C. ne de sta. defũ. l. post quã
ꝛ ꝑ totũ ti. Et forte dr iõ mortuꝰ defũctꝰ
qꝛ liberatꝰ a miseria ꝯditionis humane.

Defunctorie ꝛ ꝑfunctorie idẽ sonãt qd trã
sitorie vel cursorie.

Degradare est deponere d ordine. vt. lxxxi
di. dictũ. Qualiter aũt habeat fieri degra
datio no. de pe. c. degradatio. li. vj. nã de
ponere fit simplici verbo. sic suspendere
degradare aũt cũ solennitate.

Deierare est false iurare. c. in lr̃is. de testi. et
ca. lr̃as. de presum.

Delator idẽ est qd accusator. vl' q̃ bona ali
qua tanq̃ vacãtia fisco denũciat. id ẽ ma
nifestat. vt. v. q. vj. delatori. vbi habes ꝙ
aut lingua capulet. aut conuictio caput
amputet ꝛ sequit. Delatores aũt sunt q̃
ex sua inuidia produnt alios.

Delegatus est cui causa cõmittit termiã
da vel exequẽda vices delegãtis repsen/
tans ꝛ in iurisdictiõe nihil ꝓpriũ habẽs.
vt. ff. de offi. eius cui man. est iur. l. j. in fi.
ꝛ. l. iij. de offi. dele. sane. quia. ꝛ. c. cũ olim
ꝛ Hostien. in sum. eo. ti. vel sic. Delegatꝰ
est is cui a summo pontifice vel ordina/
rio vel delegato principis causa cõmitti
tur. Item inde venit subdelegatus. q̃ dr
respectu delegati. Item is cui principiuz
cause vel medium cõmittitur ꝛ sic iudex

ꝓprie dici potest.vt.c.sup questionuȝ.§.porro delegatus.e.ti. Delegatus tm̄ proprie delegare pōt principiū.mediū ꝛ finē in.§.intētionis.c.sup questionū.preallе. Uel ſm ſpe.e.ti.in pn.est is q̄ ex alterius cōmissione recipit alicui⁹ cause iudicialē cognitionē.nā ꝛ subdelegat⁹ est cui p ali quē habentē iurisdictionē demādatur in iudicio aliquid vel extra iudiciū faciēdū nō iure ꝓprio.sed de iure mandantis.Et differt a surrogato ꝛ cōseruatore. Nam surrogatus habet iurisdictionē iure proprio ꝛ merū imperiū sicut iudex pncipalis cui surrogat̄. Sed cōseruator nullam habet iudicialē cognitionē. sed tm̄ potestatē sup notorijs ꝛ manifestis.c. statuimus.de offi.dele.li.vj. Judex aūt delegatus habet iurisdictionē in eccliasticis psonis.nō ꝓpriā sed a supiore cōmissaȝ. vide Gof.in sum.e.ti. Et delegatus in cā sibi delegata maior est ordinario.ď offi.dele.sane.ij. ꝛ de offi.ordi pastoralis. qr talis vices gerit delegātis. ꝛ pōt cōpellere epm̄ rebellē p sniam suspensionis vel interdicti.vt.c.sane.palle.

Delegare plura significat. Primo ē aliquē iudicē loco sui ꝛ auctoritate sui iudicaturū cōstituere vel substituere.vt.l.precipimus.C.de appel.circa mediū. ꝛ.l.se.i fi. Q̄nqȝ aūt est in locū suū vel vice sui aliū reū creditorē dare vl' cui iusserit creditor Et hoc mō inter delegatū ꝛ eū cui fit delegatio oportet interuenire stipulationē vel litis cōtestationē.his em̄ modis fit hec delegatio.vide.l.delegare.ff. de noua. et Azo.in sum.eo.ti.de noua.

Delegare em̄ possum.i.vice mea debitoreȝ meū dare creditori. ꝛ ex delegatione liberor ego a creditore meo. ꝛ extinguit̄ ipsa obligatio qua tenebar.vt qn̄ tibi sum obligatus. ꝛ aliū habeo debitorē mihi obligatū. ꝛ istū tibi assigno.vt debitū ab eo recipias te ꝛ ipso volētibus.hec est delegatio quedam.

Deliberare ē factū diligēter tractare.vel in mēte reuoluere vl' cū amicis suis explorare.an expediat sibi illud admittē de quo querit̄.puta hereditatē agnoscere vl' adire.vt.l.si aristo.i pn.ff.ď iur.deli. Datur aūt deliberādi tps heredib⁹ institutis.vt l.si plures.ff.de iur.deli. Itē tutorib⁹. vt l.ait ptor.ff.e.ti.Et curatorib⁹ eorū. Iteȝ heredib⁹ ab itestato veniētib⁹.vt.l.si q̄s heres su⁹.ff.e.ti. Dat̄ aūt ad hoc tps ab impatore vsqȝ ad ānū. Sȝ ab alijs iudicibus vsqȝ ad octo vel ad nouē menses et nō vltra.vt.C.de iur.deli.l.fi. §.sed qr.ſ nō minus trib⁹ dieb⁹.ff.e.ti.le.j.in fi.Est aūt effect⁹ deliberatōis.qr interim bona nō debēt minui nisi cā cognita.vt.ff.e.ti. l.ait ptor.hmōi aūt deliberatio hodie nō est necessaria si q̄s inuētariū ſm leges facere voluerit.vt.di.le.fi.§. ſ qr. De hac materia vide Azo.in sum.ti.ď iur. deli.

Deliberatio est ꝓuida cāe circūspectio cū q̄ rō totū agit. ꝛ furor sibi nō vēdicat.xj. q.iij.illa pposítorū. ꝛ.c.se.q̄ etiā indiscussi hoim calores pn̄t refrenari.Et in sententijs ferēdis maxime ē necessaria.ij.q.vj. anteriorū.xj.q.iij.cū apud.

Delictū dr̄ q̄si derelictū.Et nota ꝓut supra tetigi in ỽbo ɔtract⁹ ꝙ sicut actionū qdā ꝓueniūt ex ɔtractu vel q̄si ɔtractu. Ita actionū quedā ꝓueniunt ex delicto.alie ỽo ex q̄si delicto.Ex delicto ꝓueniūt actiōes vbi delictū psone vere ꝛ directe cōphendit̄.vt ē videre in furto rapina homicidio.Ex q̄si delicto.vbi psone delictū ỽe ꝛ directe n̄ ɔphēdit̄ ſ itcrptatiue vl' iuris fictiōe.vt si iudex p imperitiā suā male iudicauit tenet̄ pti quā lesit ex q̄si delicto. Itē si tenes i domo vl' officio aliqueȝ prauū hoiem q̄ damnū dedit mihi teneris ex q̄si delicto.eo ꝙ in culpa sis vtēdo malorū hoim ope.Et est delictū desertio boni. Peccatū ỽo prau⁹ act⁹. Sȝ crimē est peccatū graue accusatiōe ꝛ dānatiōe dignissimū. Hec est differentia ſm Aug. lxxxj.di.c.j.Et no.ď pe.di.j. si peccatum Et p Jo.an.in regula.peccatū. Et ꝓ differētia int̄ delictū ꝛ peccatū.est hōa glo. in.l.j.C.si aduer.delic. vbi dicit Accur. Delictū est gen⁹ generalissimū siue veniat ex aīo siue nō.Crimē ỽo gen⁹ subalter

nū.Cōtinet em̄ sub se furtū.adulteriū.et
alia que ex aīo ꝓueniūt.i.ex ꝯſcia.

Demens est q̄ nescit vel nō p̄t exp̄mere q̄d
velit aut nolit.c.pastoꝛalis.de cler.egro.
li.vj.vbi bonꝰ tex.ꝛ glo.ibi suꝑ verbo re
mittit.

Demoliri est dissipare vl' destruere.Mat.
vj.Thesaurizate vobis thesauros in ce
lo.vbi tinea nō demolitur.

Demōstratio idē significat qđ ōnsio. Naꝫ
oē verbū vel factū ꝑ qđ aliq̄d ōndit de-
mōstratio dr̄.Jō dicit tex.in.l.certū.ff.si
cer.pe.Certū est qđ noie ꝓꝓrio vel alia de
mōstratiōe q̄ vice nois ꝓꝓrij fungit.ostē
dit.Et sequit.nō refert an ꝓꝓrio noie res
appellet vel digito ōndat. Et lꝫ falsa de
mōstratio nō sit demōstratio. tn̄ ex ea qn̄
ꝙ sumit significatū ad inualidādū actū
q̄ al's ea nō exp̄ssa esset validꝰ Verbi grā
testatoꝛ dicit. Lego vxoꝛi meo vestē que
cā eius ꝑata est.hec verba que cā eiꝰ sūt
demōstratiua. Sꝫ pone ꝙ nihil est ꝑatū
cā eius.tūc demōstratio ē falsa. Et dicit
tex.in.l.q̄ntus mucius.ff.de au.ꝛ ar.leg.
ꝙ nullū est legatū. Secꝰ si diceret vestē
meā purpureā q̄ causa eiꝰ facta est. qꝛ lꝫ
demōstratio sit falsa.tn̄ apparet de re le-
gata ꝑ verba p̄cedētia.vt in.l.q̄ntus mu
cius p̄al.Jtē si dicat lego dotē si nihil sit
in dote nullū ē legatū qꝛ si demōstratio ē
falsa nō demōstrat ꝛ nō apparet delega
tio nisi ꝑ demōstrationē.l.iij.ꝛ.C.đ fal.
cau.adiec.le.Secus si dicat lego centū q̄
in dotē accepi.uā tūc valet legatū.licꝫ de
mōstratio sit falsa.tn̄ apparet de re lega-
ta.Jtē dicēdo Titiū filiū meū heredē in
stituo in casu q̄ nō est filiꝰ mihi nō valet
institutio licꝫ cōstet de ꝑsona tn̄ volūtas
testatoꝛis fuit instituere filiū. ꝛ sic illum
Titiū nō filiū instituere nō voluit.ꝫ non
valet.vt in.l.si pr̄. C.de here.insti.Silr
ibi.Jnstituo Titiū fratrē meū si scio nō
esse fratrē licet vti fratrē fraterna dilecti
one diligā eū nō valet institutio.l.nemo.
§.j.ff.đ here.insti.Jtē ibi.Lego decēꝫ q̄
sunt in archa.si sūt in ea tm̄ q̄nqꝫ valꝫ le
gatū ad illa q̄nqꝫ.l.si seruus.§.q̄ quinqꝫ
ff.de lega.j.ꝛ si nihil est in archa.legatum
nō valet. Sꝫ ibi. Lego decē que debeo.
si nihil debeo adhuc valet legatū.le.si sit
ff.de leg.j.quia licet demōstratio sit falsa
constat tamē de re legata.nam falsa de-
mōstratio nunq̄ impedit legatū vbi con
stat de re ꝛ volūtate.Jtem ibi.Lego seio
decē que Titius mihi debet. si Titiꝰ mi
hi nihil debꝫ nō valet legatū.l.si sit.supꝛa
alle.Rō.qꝛ ex hoc legato significat cessio
actiōis legate.nō em̄ voluit.ꝑ.legare seio
sed cedi actionē sibi contra Titiū.modo
si nihil debet Titius non pōt actio cedi
cū nihil sit in legato.Jdē digito demon-
strando.Lego hunc equū.ꝛ est bos non
equus valet legatū.similiter etiā valeret
pꝛomissio talis.vt no.in.l.que extrinsecꝰ
ff.de ver.obli.qꝛ ꝑ demōstrationē eū di-
gito cōstat de coꝛꝑe nisi aliunde appare
ret nisi credidissem equū fuisse ꝛ bouem
nō fuisse legaturus.Sꝫ ibi. Lego bouēꝫ
meū ꝛ nō est bos sed equꝰ nō valet lega-
tū.l.si q̄s in fundi vocabulo.ff.de leg.j.si
tn̄ appareret de volūtate.vl' qꝛ istū equū
solebat vocare bouē foꝛte qꝛ ibat lēte.q̄a
habebat grossuꝫ ventrē.tūc valeret lega
tū.vt.l.si q̄s in fundi vocabulo.Jtē q̄dā
habebat duos seruos.stichū fullonem.ꝛ
pamphilū pistoꝛē.sic legauit.Lego vxoꝛi
stichū seruū meū pistoꝛē.q̄s eoꝛū debebi
tur an stichus vt sic falsa demōstratio ꝑ
nomē pistoꝛis nō nocꝫ.an Pāphilus pi
stoꝛ vt demōstratio ꝑ nomē stichꝰ nō no
ceat.Dicit text. ꝙ si testatoꝛ vere sciebat
nomē ꝓꝓriū cuiusqꝫ serui tūc ille huꝰ de-
bet cuiꝰ nomē ꝓꝓriū exp̄ssit.ꝛ dicet in ar
tificio errasse.Si aūt nō vere sciebat no-
mē cuiusqꝫ tūc debebit pistoꝛ. ꝛ dicet in
noie ꝓꝓrio errasse.vt in.l.q̄ habebat.ff.đ
re.du.Jtē ibi.Seruꝰ cōmunis est titij ꝛ
meuij.stipulet dominis suis.Dicit text.
ꝙ refert an dicat dn̄is suis simpliciter an
dicat Titio ꝛ meuio simpliciter.an ap-
ponat vtrimqꝫ noia pꝛopꝛia ꝛ appellati
ua.Jtem si tantū ponit nomīa appella
tiua dicendo dn̄is meis.videtur ei stipu
lare vt dn̄is.ideo si sūt dn̄i ꝓ inequalibꝰ

portionibꝰ.ita eis inequaliter acquiritur
si ꝓpria noīa.tūc licet sint inequaliter do
mini eis acquirit̃ equaliter sicut vni inso
lidum noīatim stipularet̃.si ꝑ vtrūqꝫ scꝫ
noīa ꝓpria ⁊ appellatiua refert. qđ nom̄
precedat an propriū vel appellatiuū.nā
si ꝓpriū precedit eis equaliter acquirit̃.si
appellatiuū precedit.tūc acquirit̃ eis ꝓ-
ut sunt dñi.l.si seruus cōmunis.ff.de sti-
pu.ser.Itē ibi. Iudex precipit seruienti
vt citet petrū iohīs.ipse citat petrū mar-
tini sub noīe petri iohīs.Dicit̃ ꝙ si hic ci
tatus sub noīe petri litigabat corā illo
iudice.⁊ in illo litigio iudex fecit eū cita-
ri valet citatio.qꝛ cōstat de corꝑe. ⁊ ꝙ de
illo tam iudex ꝙ̄ pars litigās egit.Idem
dic si nō litigabat corā illo.ꝫ cōiter sic vo
cabat̃.qꝛ tā iudex ꝙ̄ ꝑs litigās se retulit
ad illud corpꝰ.qꝛ sic cōiter vocabat̃.lꝫ in
rei veritate alio noīe vocet̃.Itē si nō cō-
muniter sic vocet̃.sed est đ illo maleficio
vel debito.de quo querit̃ reputat̃ obno-
xius.qꝛ taꝫ iudex ꝙ̄ pars aduersa de tali
sentit.Nō obstat de Isaac.q̄ bñdixit ia-
cob ⁊ animꝰ referebat̃ suꝑ esau. nā ani-
mus suꝰ ferebat̃ suꝑ illo corpore qđ erat
iacob.licꝫ crederet ꝙ esset esau.⁊ iō tenu
it bñdictio in Iacob que procedebat ex
aīo ⁊ facto ipsiꝰ Isaac bñdicentis.secꝰ
in citatiōe que fit ꝑ seruientē.⁊ nō proce
dit nisi ex aīo iudicis.l.fi.C.de exhi.re.

Denūciare est crimē alicuiꝰ suꝑiori nūcia-
re ita ꝙ ꝓpositio de augeat denūciationē
vt in fi.ff.deposit.l.j.in pn. Hostien. aūt
in sum.ti.de accu.⁊ rubri.de denū.§.j.Ibi
cit.decime facta dilatio ad pniam agēdā
vel aliā legitimā penā imponendaꝫ. vel
etiam ad vtrūqꝫ.⁊ in.§.se.ipe distinguit
quandā denūciationē.dicēs ꝙ quedā est
denūciatio penitētialis ⁊ euāgelica.⁊ ad
illā quilibet admittit̃.quedā ꝟo iudicia-
lis ⁊ canonica.⁊ ad illam nō quilibet ad
mittit̃.vide ibi de illa.⁊ in reper.Io.an.
c.nouit.de iudi.⁊ Gof.in sum.de accu.di
cit ꝙ mandatū euangelicū si peccauerit.
ij.q.j.extendit̃ solū ad illos qui in magi-
stratu sunt positi siue clerici siue laici ar.
xxxiij.q.iiij.duo ista noīa.xviij.q.iiij.de ꝑ
sby.quo ad alios aūt est cōsiliū. ⁊ hoc est
verū in peccato cōmisso. nā in cōmitten
do oībus est ꝓceptū.xxij.q.v. hoc videt̃.
Et dicit Gof.se approbare dictū Io.an.
⁊ ꝙ quilibꝫ admittat̃ ad denūciandū dū
bono zelo denūciet.de sen.⁊ re iudi.cū.i.
a.sed licet infames ⁊ irregulares non tñ
admittunt̃ criminosi qui sua crimina nō
correxerint ꝓsumit̃ ꝙ malo zelo denūci-
ent aliena.Distinguit tñ dicēs denūciati
onē de peccato cōmisso esse euāgelicam.
Sed cōmittēdo canonicā ad quā q̄libet
admittit̃.vt de cogna.spi.tua.Et sufficit
qualiscūqꝫ noticia.vt in.c.h̃ videt̃ ꝓalle.
Nec turpitudo ꝓpria obsistit in spōsali-
bus.Preterea nec impedit iuramētū ꝓ-
cedēs.xiiij.di.nerui.Et nota ꝙ nō sequit̃
iste denūciatus est excōicatus publice.et
ne dū in iudicialibꝰ sed etiā in extraiudi
cialibus euitari.⁊ a legitimis actibus re
moueri dꝫ.ꝫ est excōicatus qꝛ forte excōi
catus nō est.vt si post appellationē legi-
timā snīa lata sit in eū.nō tñ fuit vt debu
it ꝓsecutus appellationē eandē infra tē
pus ab hoīe vel iure statutū ad ipam ꝓ-
sequendā.c.licet.de sen.excom.li.vj.

Deniqꝫ no.Archi.xiiij.dist.deniqꝫ.

De plano aliq̄d dr̄ fieri qđ iudex sine figu-
ra ⁊ strepitu iudiciario facit.de cuiꝰ ver-
bi significato habes hodie plene de ver.
sig.in clemē.sepe Archi.đ elec.c.indēni
tatibꝰ.li.vj.suꝑ verbo strepitu et figura.
Et de accu.c.sicut olim. vbi statuūtur ꝑ-
sone idonee simpl'r ⁊ de plano absqꝫ vlla
iurisdictiōe solicite inuestigātes.Dicitur
ꝫ iudex aliq̄d facere de plano. qñ scꝫ nō
est in ꝯsistorio.vt.s.residēs in loco q̊ iudi
care cōsueuit aliq̄liter instructꝰ sine iur̃
solēnitate aliq̄d fac̃.statuit.aut d̃t̃miat.

Deportare est aliquē ꝑpetuo exilio dānare
sed relegare ad tēpus.vt.ff.de interdic.l.
ve legatorū.§.differētia.

Depositū ꝫm Hosti.e.ti.est qđ custodiēdū
alicui vel alicuiꝰ fidei datū est vl' creditū
i q̊ dꝫ q̄ recipit maximā diligētiā hr̃e.q̄a
in deposito ꝯhit̃ re obligatio.insti.q̊.mo.

re.cōtra.ob.§.pe.Et dr depositū int̄ clericos.cōmodatū vo inter vulgares.Rei aūt deposite sicut ⁊ comodate dñiū retinemus.vt.ff.comodati.l.rei comodate. Et dr ꝫm Hosti.a de ⁊ positū sic ꝙ ꝑpositio de augeat.vel dr a de.i.deorsum positū.al's seorsum positū.s.a deponente.vt ondat̄ totū fidei ei⁹ cōmissum apud quē ponit̄ quo ad custodiā.⁊ videtur sepata custodia a deponente. Est ḡ aliud pono aliud depono.vt.ff.eo.l.j. Quid sit actio depositi directa ⁊ cōtraria. Require supra.Actio depositi.

Depositarius est apud quē res aliqua deponit̄ custodiēda.ita sumit̄ in autē. ꝫ iā C.deposi.Et differt a sequestro.qr depositarius ad hoc p̄cise tenet̄.vt depositori rem restituat.Tenet̄ etiā maximā diligentiā adhibere.sed sequester neutri litigantiū tenet̄ precise rez restituere.sed indeterminate illi qui vicerit.

Derelictū dr illud qd caret possessore. vel qd in nullius est possessiōe.vt insti.de re.diui.§.hoc amplius.circa fi.

Derogare ē diminuere vel in p̄te tollere vl' detrahere.vt.ff.de v.sig.l.derogator.Et differt ab abrogare ibidē.Re.s. abrogarē

Desidere est discordare.

Desertores dicūt̄ clerici q̄ ꝓprie eccie ministerijs destitutis ad alia vicio fuge se trāsferūt vel cōfugerūt.vt.xxj.q.ij.placuit.⁊ hoc ꝫm cañ.Sed ꝫm leges desertores dicunt̄ milites vicio fuge suā militiā deserētes.vt.C.e tī.l.j.⁊.ij.libro.xij.

Desertus est locus nō habitatus penitus nec cultus vltra memoriā hominū.vt.c.j.de ver.signifi.li.vj.

Desuetudo ⁊ cōsuetudo differūt ꝫm Bar. in.l.de q̄bus.ff.de leg.sup ver. desuetudinem.Nam cōsuetudo est qñ fit ꝯ legem p ipsam cōsuetudinē.Sed desuetudo qñ nō vtimur aliqua lege in iure posita.De hoc no.in ꝓhemio insti.⁊ in glo.l. palle.

Detestari est absenti denūciare testib⁹ adhibitis.vt.l.subsignatum.§.j.⁊.l.se.ff.de ver.sig.Aliter autē detestari est facta alicuius abrencūiare spernere vel abhoīari seu nō approbare.vel est execrare vel describi res aliquas ⁊ eas q̄ quales ⁊ quante sunt scripto cōprehēdi.vt.ff.l.pall.

Detestatio est cū testibus facta denūciatio.

Deuns est vna pars assis que ex.xj.vncijs pficit̄.insti.de here.insti.§.hereditas.

Deusdedit est ꝓpriū nomē.c.tāta.de symo. similiter deodat⁹.e.ti.c.iij.Et sic nomen ꝓpriū diuersimode cponit̄ Qñq3 ex noīe ⁊ participio.Qñq3 ex noīe ⁊ verbo. Qñ q3 ex pronoīe verbo ⁊ noīe. vt q̄uultdc⁹ vt.c.j.de iudi.Nec valet ar.ab ethimologia nomis ꝓprij.qr ad placitū imponit̄. Sed nois appellatiui quādoq3 sic.s. negatiue.vt.l.si q̄s in fundi vocabulo.ff.de le.j.patz in noibus mutuū testamentuz.

Dextrās est ps assis q̄ ex.x.vncijs pficitur nec respicit totū.vt i.§.pal.Req̄.s.as.

De Di

Dyaconus grecè dr minister latine.qr sicut in sacerdote cōsecratio.ita i dyacono ministerij dispēsatio habet̄.Et hypodyacones grece dicunt̄ subdyaconi latine. q̄a subiacēt p̄ceptis leuitarū.Et apd hebreos nathinci vocant̄.vt habet̄. xxj. disti. cleros.

Diascoli vel diascoles dicunt̄ iasij.id est dictatores vel distinctores legis.hoc ē publice rōnis.Et ꝫm hoc accipit̄ in glo. de tabulis.scri.vel pic.C.li.xj.

Diadema ꝓprie est corona impialis.Et est solū de auro ⁊ lapidib⁹ p̄ciosis a dya.id ē duo ⁊ demo.quia ex sui rotunditate p̄ncipiū demit ⁊ finem.ꝫm Jo.an.in cle. romani.de iureiuran.

Diabolus idem est qd demon.a dya qd est duo ⁊ bolus morsus q̄si mordēs corpus ⁊ animā ⁊ creat⁹ est bonus sed ex libero arbitrio fact⁹ est malus.imo adhuc h3 liberū arbitriū sed illud est tm̄ ad malū alioquin nō demereret̄ ⁊ quotidie peior efficeret̄.Silr angelus h3 liberū arbitrium q̄ quotidie mereret̄ ⁊ melior fit. hic ḡ ad bonū tm̄. Hō vo h3 liberū arbitriū eque ad bonū ⁊ ad malū.ꝫm glo.xxiij.di. in noie dñi.vbi tex.dicit ꝙ in ꝯsecratiōe

epĩ querẽdũ est post multa si credat q̃ di
abolus nõ p ordinationẽ ꝫ p arbitriũ fa/
ctus ẽ malus. q̃ꝛ h̃ q̃libet credere tenet.

Dictatores olim dicti fuerũt q̃ summũ ma
gistra tũ gerebãt. q̃ruꝫ erat in maioribus
causis sñias ferre seu dictare. vt. d. ff ori.
iu. l. ij. Et pplo dicũt auctores q̃ꝝ creati
fuerũt tres a romanis post cesares.

Ditio est idẽ qđ ptãs. vt. ff. de ori. iu. l. ij. §.
capta. z. ij. q. vj. c. a iudicib⁹. ad fi. inde iu
risdictio. z cõponit ab hoc noie.

Dieta in vna significatõe est cenaculũ quo
die magis q̃ nocte solẽt homies residere
vt. ff. de dona. l. luti⁹. vel domũcula con/
structa i hortis p colligẽdis fructib⁹ seu
oblectatiõis gratia ita capit in. l. senat⁹.
§. marcellus. ff. de le. j. in alia ꝯo significa
tiõe dicit spaciũ vni⁹ diei. vel lapsus. ter
tio est vni⁹ diei opatio. quarto est vnius
diei certa z determiata comestio. Conti/
net aũt dieta legalis. xx. miliaria italica.
Dieta vulgaris dicit illa que habet ꝫm
consuetudinẽ regionis.

Dietarij dicunt q̃ in cenaculo alieno se di/
rigũt aio furãdi. a dieta ꝫm pmã signifi/
cationẽ sic dicti. z sic exponit in. l. saccu/
larius. in pn. ff. de edi. edic.

Diffinitiua sñia. Require infra sñia.

Difficile dꝛ q̃nq̃ qđ nullo mõ fit. ij. q. vj. bi
duũ. ver. si aduersus. z glo. fi. de testi. c. p
sentiũ. exponit d facili nõ. i. nullo modo.

Digestũ ꝫm Azo. in sum. de ve. iur. enu. dꝛ
legalis liber. q̃ alio nõie vocat pãdecta.
seu liber pandectarũ. ex eo q̃ oẽs dispu/
tatiões z decisiones legitimas in se habꝫ
z q̃ vndiq̃ collectiõeꝫ in summis recipit
in centũ quinquaginta pene milia versu
um totũ opus pficiens. z in q̃nquaginta
libros partiales digessit impator. Colle/
ctus auteꝫ fuit iste liber ex veteri iure qđ
ab vrbe romana conditũ. z a romuli tpi/
bus vsq̃ ad tpa Justiniãi fere p mille. et
cccc. annos confuse statutũ obtinuit. Et
extendebat in duo milia pene librorum
z trecies centena milia versuũ vl' rñsorũ
vt patꝫ de ve. iu. enuc. l. ij. §. cũ oia. Qua
re aũt pandecta diuisa fuit in tres libros
vel volumina. quorũ pmũ vocat digestũ
vetus. secundũ infortiatũ. tertiũ digestũ
nouũ. Rõ q̃ꝛ a duob⁹ impatorib⁹ nuncu
patis hoc noie Frideric⁹ postea maturi⁹
ruminatũ est g̃ scribit p duplex. ff. ꝫm q̃s
dam. Dicit aũt pandecta a pan. qđ ẽ to/
tũ. z decta doctrina. q̃ꝛ ibi est tota doctri
na oim iuriscõsultorũ. vt in. §. pal. cũ oia
z in phe. insti. Sed vocat digestus iõ. q̃ꝛ
oia decidẽda ibi digerunt z soluunt ꝫm
Azo. Accur. Dy. in pn. insti. Et no. J. h.
an. in phe. cle. q̃ digestus capit alibi pro
decoctũ. xxxv. q. ix. aplice. de cõse. di. v. ne
tales. z. c. pce. Quidam dicũt q̃ iste liber
olim p duplex. dd. scribebat. vel p. d. z. g
sed postea p viciũ scriptorũ corruptũ sit.
Sꝫ pma rõ apparet melior. s. q̃ digestus
scribat cõtra morẽ oim legaliũ librorũ p
duplex. ff. q̃uis ille due lr̃e nec in pn. nec
in fine huius nois digestũ ponant. ideo
q̃ꝛ ille liber fuit digestus secũdario p du/
os fridericos impatores a quoꝝ cuiusli/
bet noie sumpta est pma lr̃a. f. z sic erunt
duo. ff. licet illa ratio alijs nõ placeat. q̃a
neuter illorũ impatorũ aliq̃d fecit exce/
ptis paucis cõstitutionibus positis i vsi/
bus feudorũ. Dicũt g̃ esse viciũ scriptoꝝ
Et vnus illorũ librorũ noiatus est infor/
tiatũ. q̃ꝛ cũ rome esset studiũ amissum. et
bononie inoleret z ei⁹ recupatione facta
rauenne cũ esset amissum ius est redditũ
forte cũ multa assint que deerãt. z sic su/
mit in p valde. Alij dicũt q̃ fortes leges
in eo sunt. sed certe z in veteri. alij ab in/
uẽtore seu actore sic noiatũ dicũt. Vel dꝛ
q̃ noia magistralia sunt quare nõ est de
eis disputandũ. q̃ꝛ relinquit ptinacibus
ꝫm Tulliuꝫ. Et q̃ꝛ plura sunt negocia q̃
vocabula. ff. de pscrip. ver. l. natura enim
Alij ab inforciasim caldeo vocabulo qđ
ẽ dispositõ. q̃ꝛ vltime dispositiões i eo sũt
vñ. Sũ liber fortis. fortis disponẽs spo/
lia mortis. Et clausis portis me discat le/
ctor in hortis. h̃ in glo. pma hui⁹ libri. Et
dꝛ q̃ vn⁹ fridericus de pdictis q̃ fec. aut.
oẽs pegrini. C. cõia. de suc. nat⁹ fuit in ci
uitate panormitana ex antiq̃ssima mulie

re ne crederet partū esse suppositū publi
ce in medio palacij peperit.

Dignitas qd sit ſm Archi.ptz de ꝯsuetu.c.
l.li.vj.in glo. ⁊ h̄ erat ꝯ que ē notabilis.

Dignitas qn̄qꝫ idē est qđ ptās vel cōditio.
vel p̄rogatiua secularis.vt.xxiij.q.v. ad
ministratores.⁊.C.de dig.li.xj.Et sic iu
dex đz habere dignitatē.vt.ff.de albo.scri
ben.l.vlti.De hoc etiā no.iiij.q.iij.in p̄n.
Itē dignitas est quedā p̄eminētia ecclie
vel i eccia.c.Quis.de v̄.sig.vide no.p Jo.
an.iiij.di.deniqꝫ.⁊ Uin.⁊ Ber.de cle.nō
re.c.iij.⁊ de p̄ben.de multa. Et qt modis
firmat dignitas.no.etiā de rescrip.sedes
aplica.in glo.sup verbo maiores.q̄ inci
pit.sed quas psonas.Qn̄qꝫ autē sumitur
strictius p eminētia p̄rogatiue psone ec
clesiastice.que p̄rogatiua etiā đz psonat⁹
q̄ cognoscit qn̄ aliqs habet p̄rogatiuā in
choro vel capitulo in optionib⁹. in pces
sionib⁹.in vocibus dādis.⁊ silibus pl⁹ q̄
alij canonici sui ordinis.vt in.d.c.j.đ cō
sue.p̄al.cū si.Et illa cognoscit his modis
Primo qn̄ qs habet administrationē re
rū ecclie cū iurisdictiōe.Scđo qn̄ hꝫ no
mē dignitatis ⁊ p̄latione seu p̄rogatiuaꝫ
tā in choro q̄ in capitulo . Tertio qn̄ ex
cōsuetudine ecclie habet aliqs i dignita
te.vide Archidi.vbi supra.Etiā dignitas
significat latius.⁊ stricti⁹ ſm vsum eccia
rum.nam qđ in vna ecclia cōtinetur sub
noie dignitatis.in alia cōtinetur nomine
officij ⁊ ecōtra.prout cuiusuis eccie vsus
habet. ¶Reperitur etiā latissima significa
tio pro quauis excellentia.Uerbi gratia.
Cū aliquid relinquit p̄ncipi.p̄nceps mo
ritur ante diē legati cedentē debetur suc
cessori.¶Ratio.quia videt legatū esse di
gnitati significato sumpto ex hoc q reli
ctū est sub noie dignitatis.Dignitas aūt
nō moritur.xij.q.ij.liberti.sed ibi.¶Relin
quit auguste ipsa eni morit ante diē lega
ti cedentē legatū perit.l.cū principi.cum
le.se.ff.de leg.ij.¶Ratio qꝛ cū dignitatē nō
ex se.ſ ex augusto habebat nō videt ei re
linq̄ sub noie dignitatis.ſ sub noie pro
prio.Et perinde ē ac si noie p̄prio relictū
esset ei.Ideo nō debet auguste succedēti
nisi quocūqꝫ alio medio pbabili cōclude
tur volūtas testatoris.Ex his Bart.talē
decidit questionē.Si relinquitur ep̄o eo
mortuo ante diē debet successori cū vica
rius nō habeat dignitatē ex se sed ab ep̄o
Et breuiter volūtas disponētis debet in
spici.Item ibi cōcedo dn̄o Johāni vide
tur cōcessum psone significato sumpto a
a nomie p̄prio.Si v̄o ponit nomē appel
latiuū tantū.videt relictuꝫ dignitati.Si
v̄o ponit vtrūqꝫ p̄priū ⁊ appellatiuū di
gnitatis.tūc distinguit.Si p̄priū p̄cedit.
videt cōcedere psone.Si appellatiuū di
gnitatis vel ecclie p̄cedit tunc dignitati
concessum videt.hoc per Bart.in.l.ciui
bus.ff.de re.du.

Dilatio est tpis in causa p̄rogatio.Et di
lationū.ſm Hosti.in sum.ti. de dila.§.j.
Alie sunt citatorie que dātur vocato ad
causam ad veniendū ad iudiceꝫ ante lit.
cōtesta.infra quas citatus se p̄parabit vt
veniat in termino ⁊ nihilomin⁹ post ter
minū.vt.ff.de off.dele.cōsuluit.đ quibus
ff.de iudi.l.ad pemptoria cū se.vsqꝫ ad.l.
de qua re.Et alie sunt restitutorie q̄ dant
his q̄ spoliati fuerūt seu sunt. vel q̄ dant
ad appellandū q̄ sunt decē dierū. vel ad
restitutionē in integrū petēdā q̄ olim in
fra annū vtilē.hodie quadriēniū ꝯtinuū
dāt,vt.C.đ in inte.resti.l.finali.Alie sūt
deliberatorie q̄ dant reis ad deliberandū
de q̄bus.C.đ lit.cō.in aut.offerat hodie
canonizata.iij.q.iij.§.offerat. Alie sunt
pemptorie que dant volēti pbare.de q̄
bus in.l.j.C.de dilat.Alie sūt executorie
q̄ dant cōdemnato ad hoc q satisfaciat
de his.l.ij.C.de vsu.Alie sunt reuocato
rie.que dant habētibus ius reuocādi do
miū.de q̄bus habet.l.ij.§.legatis.ff.de iu
di.Alie sunt vocatorie siue feriales.vt in
l.de fer.ff.eo.ti.⁊.xxv.q.iiij.p totuꝫ.Alie
psecutorie.que dant ad appellationē p
sequendā.de q̄bus in autē.ei q̄ appellat
C.de tem.app.Alie sūt saluatorie vt pe
nitentiales.Alie preceptorie.de ap.c.p̄te
rea.Alie electorie.vt de cōuer.cōiu. c. ex

publico.ff.de adop.l.mãcipiorũ.ꝛ ꝺ elec. ne pro defectu. Alie exportatorie. vt de frig.ꝛ male.laudabilez.Alie exemptorie. vt q̃ ma.accu.pos.c.fi.ꝛ.C. de inge.ma. l.diffamari.Alie refutatorie.vt de appel. sonas.ꝛ.c.reqris.ij.ꝛ.c.sepe.ꝺ elec.dudũ de renũ.veniens.Alie exceptorie. scꝫ ad ꝓponẽdas exceptiões cõcessas a iure.de excep.pastoralis.Hos modos ꝛ spẽs la tius ꝓsequit Hostien.ibidẽ.ꝛ in spe.eo. ti.ꝛ plures addit spe.vide ibidem.ꝛ glo. sum.iij.q.ij.declarat notabiliter q̃nqꝫ spe cies induciarũ vel dilationũ.Spec.autẽ enumerat.xx.in ti.de dila.§.j.ꝛ Hosti.in sum.e.ti.§.j.Nã restitutorie inducie da/ bant olim spoliatis vel abiectis ꝛ tandẽ restitutis infra quas a iudiciorũ strepitu quiescebãt ꝛ erãt nõ minores sex mẽsiuꝫ nec maiores anno.iij.q.ij.eiectis.Uel ve rius erãt arbitrarie.c.si eps .eadẽ.q.ꝛ de liberatorie dant añ lit.cõtest.Cũ eñ cita tus venit ad iudicẽ porrigit ei libellus q̊ oblato dant a iudice inducie.xx.dierum in q̃bus deliberat reus vt cedat, vel cõtẽ dat siue iudicẽ recuset. Et talis exceptio dilatoria est.Ideo añ lit.cõtest.ꝓponẽda de re iudi.cum inter monasteriũ.Et exce ptio recusatoria iudicis debet prima esse inter dilatorias qua obmissa si alie ꝓpo/ nant ad ipm rediri non põt nisi ex noua cã.Datur etiã lit.ↄtesta.que paternales adiecctiões induciarum dicunt.v.q.ij.pñ ti.Preparatorie ꝟo dant per lit.cõtesta. ꝓbare volẽtibus infra quas p̃parent su as ꝓbatiões quarũ spaciũ moderanduꝫ est.vt dicit lex.iij.q.iij.spaciũ.Et dant tã actori q̃ reo ꝛ tantũ semel.vt in.§. spaci um.preallega.nisi casus emergat inopi/ natus. Iudicatorie aũt dant cõdemna/ tis.ꝛ sunt quatuor mensiũ.de re.iudi.ca. ad consultationẽ. Nec habent locum in causis crimialibus in q̃bus executio nõ defertur.nisi in quatuor casibus. vt not. Goff.de iudi.§.partibus.Et nota ꝙ in ci uilibus causis pro qualibꝫ cã necessaria datur vnica dilatio. In criminalibꝰ vero tres sunt reo ꝛ due actori. Hec ex Goff. in summa eodem titu.

Dilatio põt etiã sic describi ꝰm Bal.est tẽ/ pus qꝺ habet certũ p̃ncipiũ ꝛ certũ finẽ. Uel sic.Est tẽpus datũ a lege vel a iudi/ ce partibus ad veniendũ.Et talis est du plex.s.prima que datur abhomie vl' a iu dice.secunda que datur a iure vel a lege vt patꝫ in rubri.de ferijs.

Dilapidare est res vel bona ꝓdigaliter et indifferẽter erogare ꝰm ꝙ no.Archi. de rescrip.statutũ.li.vj.ꝛ de elec.qꝛ sepe.e.li. ꝛ sic sumit in.l.si pro ea.C.mandati.ꝛ.ff de mi.l.verum.circa fi.

Dilitere est latere.inde dilitescere incboati uũ.ꝛ vtunt multũ oratores dicentes.vñ tibi scribendi capescãt exordia mea.sane ratiões dilitescũt.ꝛ habetur in.l.dies fe/ stos.C.de feri.vbi dicitur.Taceat aperi tio aduocatio dilitescat.ꝛ venit a verbo dilitere.a dis ꝛ latere.

Diminutio capitis.Require supra capitis diminutio.

Diocesis ꝰm Archi.de rescri.statutũ.li.vj. dꝛ distinctio vel diuisio siue gubernatio. qꝛ diuisa ꝛ diuersa ẽ ab eccl'ia alteriꝰ epã tus ꝛ cõmissa gubernationi vniꝰ vt patꝫ vj.q.j.epm̃.ꝛ.xvj.q.iij.quicũqꝫ.ꝛ.c.licet. et.c.inter.ꝛ ibidẽ nota.ꝺ tem.ordi.c.eos li.vj.Aliquãdo sumitur ꝓ regione vel ꝓ uincia.ꝛ sic forte capitur in.l. p̃sides. C. de offi.re.ꝓuin.Aliquando sumitur pro prouincia.etiã interdũ sumit pro parro/ chia.vide de hoc Archidya.ibidẽ. ꝛ.xvj. q.j.episcopũ.ꝛ dicit a dya qꝺ est duo. et cesio.id est separatio qꝛ separat duas iu/ risdictiones.Et nota ꝙ appellatiõe dio/ cesis nõ cõprehendit ciuitas.qꝛ dignius sub minori cõprehendi nõ debet. sed ciui tas dignior est diocesi.sed appellatiõe ci uitatis bene diocesis cõprehendit.vt no ta.in.c.Rudolphus.de rescrip. Et ꝙ no men ordinarius plura cõprehẽdat q̃ no men diocesanus.vide glo.ij.cle.j.de vita ꝛ honest.cleri.ꝛ melius glo.in ver.dioce sanus.in cle.j.de iure patro.

Dypondius est genꝰ ponderis leuissimi ex duobus assibꝰ ↄpositi.vt dicit Beda sup

illud Luce.xij. Nōne ꝗnqꝫ passeres ve-
neunt dypōdio.vel est as duplicatus vi
delicet.xxiiij.vncie.⁊ no.insti.de here. in
sti.§.⁊ si plures vncie.Et ꝙ in numeris
est vnū in ponderibꝰ est as ꝙ duo habꝫ
dypondia.⁊ dr̄ a dya ꝙ ē duo.⁊ pondus
quasi duplex pōdus leuissimi ponderis.
Directū verbū est ꝙ significat ille cui reli
quit̄ vel in quē disponit̄ vt sua manu re
cipiat̄.Sed obliquū verbū est ꝙ signifi
cat vt de manu alteriꝰ accipiat̄.Et ꝯmu
ne verbū est ꝙ vtrāqꝫ significationē hꝫ.
Verbi grā.directū verbū vt instituo qꝛ si
gnificat ꝙ institutus sua ⁊ nō alteriꝰ ma
nu accipiat.ff.de here.insti. ꝑ to.ti. Idē
i verbo heres esto.eo.ti.⁊ in ꝟ. accrescat
vt in ti.C.qū nō pe.pa.pe.ac.Idē in ver
bis accipiat lego capiat qꝛ sunt directe si
gnificatiua.obliquū verbū vt restitutus
l.restituta.⁊ ꝑ totū ti.ff.ad trebel.Itē ibi
volo ꝙ talē heredē recipias.qꝛ tūc per fi
deicōmissum ꝑs hereditatis est illi resti-
tuēda.l.pater filiū.§.fi.ff.de lega.iij.Idē
ibi.rogo vt titiū heredē facias.l.ex facto
in ꝑn.ff.ad trebel.nā ꝑ hoc videt̄ velle ⁊
intelligere ꝙ hereditatē suā sibi restituat
⁊ sic nō directe heredē illū faciat. Idē in
verbo det̄.l.fundi trebationi. ff. ad vsu-
fruc.lega.Et breuiter om̄e verbū signifi-
cās ꝙ ꝗs de manu alteriꝰ accipiat est ob
liquū de cōmuni verbo vt substituo. naꝫ
si paganus substituit filio impuberi qn̄-
cūqꝫ decesserit ꝑ verbū substituo hec sub
stitutio est fideicōmissaria.vt no.i.l.cētu
rio.ff.de vulga.substi.Si aūt substituit fi
lio si heres nō erit substitutꝰ admittit̄ ex
directo suo iure.Est ergo cōmune ꝗa hꝫ
vtrāqꝫ significationē. Et rōnem quare n̄
est directū sicut illud verbū instituo.de h
ꝑ Bart.in ꝑal.l.centurio.qꝛ magis gene
rale est.nam in loco alterius qualitercū-
qꝫ positus dicit̄ substitutus etiā in singu
laribus legatis. secus de verbo instituo.
Idem in his verbis ꝑueniat.ꝑtineat.ha
beat.retineat.remaneat.reuertatur. de-
uoluatur.peruertat̄.succedat.Et breui-
ter.quodcūqꝫ verbū significat sic vtroqꝫ
modo ꝙ quis sua manu habeat.vel ab a
lia dr̄ cōe.vt no.Bar.in.l.cēturio.ꝑalle.
Dispositū in vno vtrūqꝫ significat.vel tan
tum illa.vel etiā disposita in alia.Distin
gue aut factū est denegādo in vno ⁊ que
ris an significet cōcessionē in alio ⁊ econ
tra factū est de cōcedendo in vno ⁊ que-
ris an significet denegationē in alio.Se-
cundo si dispositū in vno habet casum si
gnificatū a ꝯtrario sensu an significet di
spositionē contrariā in illo casu. Tertio
si est dispositū in fauorēꝫ an significet di
spositū in odiū vel econtra. Quarto an
dispositū in vno simpliciter significet ex-
tensionē in alio. Pro quo notandū licet
regula sit ꝙ dispositū sit in vno significet
tantū in illo.quia illud cōtinet ꝙ signi-
ficat.Quādoqꝫ tantū significatū extēdit̄
ꝓut ex quouis modo significādi proba-
bili concludit̄.vnde ad primū quesitum
dicēdo respōdetur ꝙ dispositū de negan
do in vno significat ꝯcessionē in alio ⁊c.
Verbi gratia.Testator dicit.lego domū
excepto tali instrumēto per hoc denega-
tū significatur in alijs instrumentis con
cessum.l.quesitum.§.idem respondit.ꝟ.
deniqꝫ.ff.de heredi.institu.Itē ibi muto
denegatur esse procuratorem. ⁊ pupillo
testem significatur ꝙ alijs cōcedit̄. Idē
dic de omnibus edictis ꝓhibitorijs.l.cū
pretor.ff.de iudicijs.Nam ꝙ de vno ne
gatur de alio ꝯcedit̄.xxv.distinctiōe.qua
lis.xv.q.iij.ca.ex eo.Similiter cōcessum
in vno significat denegatū in alio qꝛ ecō-
tra.quod de vno cōceditur de alio nega
ri videtur.l.cū ita legatum.ff.de condi.⁊
demonstra.Et no.in ca.nōne.de ꝑsump.
⁊.l.quesitū.§.j.ff.de fun.instruc.instruē.
qꝫ le.Verbi gratia.Testator dicit sic.Le
go duas statuas marmoreas ⁊ oē mar-
mor per hoc ꝙ dicit duas statuas mar-
moreas videtur denegare de alijs statu-
is.nec comprehendūtur sub illis verbis
generalibus.et omne marmor.vt.l.cum
heres.§.j.ff.de lega.iij. Itē vbi collegiū
conceditur aliquibus alijs videtur dene
gatum.vt in titulo de colle.illic.C.Item

vbi mulier pro bonis parafernalibus.id
est bonis que tradit marito sup dotem ⁊
nō pro dote si sibi prouidet ꝙ alique res
sunt pignori oblate. tunc alie res mariti
non sunt sibi pignori obligate.Et tamen
si sibi nō prouideret omēs essent sibi obli
te pignori.Et sic dispositio in vno opaꝛ
denegationē in alio.vt.l.finali.C. de pa-
ctis.Item ibi secūdo casu respōdetur ꝙ
dispositū in vno si habet casum signatuȝ
a cōtrario sensu.tūc significat dispositio-
nem contrariā in illo casu.Verbi gratia.
Debes mihi pecuniā pure iussu meo ꝓ-
misi Titio sub conditione si ex asia vene
rit dispositū videtur id quod sub contra
ria dispositione scilicȝ si non venerit eaȝ
mihi non debeas.Et ista dispositio con-
traria contrario non tollitur casu ex istis
verbis dispositionis seu ex eorū significa
to expresso.Sed aliunde.vt.l.pecuniam
ff.si cert.peta.Idem legatū pure ad epi-
scopum sub cōditione subcōtraria condi
tione datū esse intelligitur.vt.l.aliquādo
in fi.ff.de condi.⁊ demon.vbi tex.nō di-
cit.Datū est sed datū intelligiꝛ.facit qđ
no.glo.in.l.apud antiquos super verbo
cōiecturā.C.de fur.Item ibi dando do-
tem mulieri stipulor mihi reddi si per di-
uortiū matrimoniū fuerit solutū hoc ca-
su in casu cōtrario.scȝ si fuerit solutū nō
per diuortiū sed per morteȝ nihil videor
disponere.l.si cum dotem.ff.solu.matri.
Item sibi cōuenticula in illicitā fieri pro
hibemus extra ecclesiā.l.cōuenticulā.C
de epis.⁊ cleri.Non ideo sequiꝛ ꝙ in ec-
clesia ꝑmittatur fieri.quia cōtra rationē
naturalē ⁊ ciuilē est ⁊ sic hec verba extra
ecclesiā ibi nihil operātur sed ibi ponun
tur quia de facto nō fiebat in ecclesijs ſ
extra in priuatis domibus.Et sic lex pro
hibet morbū vrgētē.quia qđ medicamē-
ta morbis hoc exhibēt iura negocijs.In
autentica.hec constitutio in no.cōstitu.
in princi.coll.viij.facit ca.vt cōstitueretꝛ.
l.dist.Item in tercio mēbro respondetur
ꝙ in disposito in fauorem significatur eti
am dispositum in lesionē.vt si contrahē-
do tecum societatē dico paciscēdo ꝙ ha-
beo duas partes lucri ⁊ tu terciaȝ qua si
gnificatur alia dispositio ꝙ etiam habeo
duas partes damni ⁊ tu terciā.insti.pro
socio.§.illud.⁊ sic significaꝛ dispositō re
torsiua dispositi in lesionē disponētis seu
paciscentis sui fauore.Ex hoc descindiꝛ
questio talis ꝙ qui impetrauit gratiā ad
prebendas integras nō habet gratiaȝ ad
semiprebendas.quia in semiprebēdis ni
hil est dispositū.Item iudei nō possūt cō
ueniri die sabbati.⁊ nō possunt cōuenire
C.de iudeis.l.die sabbato.vtrūqȝ.s.non
posse cōuenire nec posse cōueniri dispo-
nitur expresse.⁊ significatur ex verbis di
spositis.Nec hoc dispositum ꝙ non pos
sunt cōueniri retorqueꝛ in eorūȝ lesionē
sed ꝙ nō possunt cōuenire.quia disposi-
tio vtrūqȝ continet.ergo nihil significaꝛ
aliunde.Idem dicēdum in disposito in
odium.scȝ ꝙ etiam significet fauoreȝ.vt
aliquis est infamis ecce odium.Et sequi
tur fauor ꝙ nō cōpelliꝛ esse testis.Idem
in relegato qui etiā nō testificaꝛ ad quar
tum mēbrum.Respōdetur affirmatiue.
ꝙ dispositū in vno simpliciter etiā signi-
ficat extensionē in alio.vt qui cōcedit al-
teri in fundo suo aque haustum.etiaȝ in
telligitur cōcedere seruituteȝ itineris ad
aque haustum.l.item.§.j.ff.de serui.ru-
stic.predio.

Distributiuū dicitur quod distributionē si
gnificat.⁊ hoc diuersimode prout diuer-
sitas subiecte materie vel aliud medium
probabile habet diuersificare.Verbi gra
tia.sic dicendo.quilibet fert lapidem.sen
sus est ꝙ vnusquisqȝ per se ⁊ insolidum
fert lapidē.Ideo si testator dicit quilibȝ
heredum meorū det Titio decem tūc q̊t
sunt heredes totiens titius habebit decē
l.si pluribus.⁊ ibi no.glo.ff.de le.ij.Iteȝ
ibi.si testator ostendēs duos vel tres cuȝ
digito dicat quilibet vestrum mihi heres
esto.sensus est ꝙ quilibet sit heres in par
te nō in solidum.l.hoc articulo.in fi.ff.de
here.institu.nam materia subiecta nō pa
titur de pluribus quēlibet insolidū here-

dem esse cũ impossibile sit cuilibet eandez hereditẽ insolidũ attribui. Item ibi. quis qs mihi heres erit det titio cẽtũ siue vnus solus heres sit siue plures titio debentur centũ solũ. l. ab omibus. in pn. ff. de le. j. et l. si qs in fundi vocabulo. in fi. eo. ti. Et si in eodẽ casu testator postea phibet vnũ heredẽ dare titio. vel eximit eũ a dando adhuc centũ debent titio ab alijs. l. ab oibus. in prin. pal. Itẽ ibi. quicũqz pmo ingressus fuerit castrũ habebit centuz. duo simul ingrediuntur. quilibet admittetur qr hec distributiua verificat in vno solo etiã in pluribus vel oibus cõcurrẽtibus. qr pmus est q aliũ ante se nõ habet. et actus primi verbi distribuit cuilibet in solidũ ideo etiã actus secũdi verbi. g qlibet qui pmo ingredit habebit centũ. l. qui filiuz §. j. ff. de lega. j. Sed si dicat. qcunqz ingressus fuerit primo habebit illũ equum vel hunc fundũ. tũc pluribus simul ingredietibus nullus dz hre ex pprio significato vbi. qr vnũ tm̃ reqrit. Itẽ ibi. qcũqz cepit vexillũ bohemorũ habeat cẽtũ. duo simul capiũt. hi duo simul centũ tm̃ habebunt. Rõ Bar. qr actus pmi verbi. s. capiẽdi vexillũ nõ cõpetit cuilibz insolidũ. iõ nec actus scdi verbi. s. habẽdi cẽtũ. Et ẽ sile. sic duo simul portãt trabem et nullus eorũ p se. l. ita vulneratus. §. j. ff. ad. l. acqui.

Discussor. Require infra inspector.

D sertus vel disertor est idẽ qd facũdus. et inde dr disertatio. et ẽ ciuilis sapia. vt. C. de or. cog l. qualis. inde venit suplatiuus disertissimus. vt. C. de aduo. diuer. iu. l. petitionẽ in iudicio.

Disiũgere vel distinguẽ est pferre data vel accepta. vt i. l. cognoscere. §. j. d ver. sig.

Dispẽdiũ dr dãnũ vl detrimentũ Aliter dr longũ et inutile. cõpendiũ vo breue et vtile. d accu. qliter et qñ. ij. ad fi. et. c. dispendia. de rescp. li. vj. in glo. ij. et cle. dispẽdio fam. de iudi. fa. re. qr ob grãm. d reg. iu. li. vj. iñ dispẽdiosus. i. dãnosus. cle. pall. de iudi. vbi pcor. in glo. Qñqz dispendiũ dr idem qd tediosum absqz tñ vtilitate. vt i iu. pal. dispendia. et qualiter.

Dispẽsare est idẽ qd disponere. vñ dispẽsatores dicunt eo qr domũ alicuius vl res disponũt. et ita ccipit in. l. dispẽsatores. ff. de solu. et dr dispẽsare quasi diuersa pẽsare. videlicet rigorẽ iuris relaxare p euz q hoc facere potest. et si aliter fit non est dispensare. sed dissipare.

Dispensatio ẽ iuris cõis puida relaxatio. vtilitate seu necessitate pẽsata. hm Guil. in spe. ti. de dispẽ. Uel sic est rigoris iuris per euz ad quẽ spectat canonice facta relaxatio. j. q. vij. nisi rigor. et. c. se. Quãdoqz tamẽ dispensatio sumit impropie scz p iuris declaratiõe. vt in. c. qntauallis. d iureiu. put ponit in spe. ti. de lega. rubri. de dispensa. §. j. Item hm Jo. an. quẽ sequit do. Antho. de butri. Dispensatio est quedã cõis mensuratio ad singula. et ẽ de iure cõcessa pter impossibilitatẽ prouidendi de oibus pticularibus. sicut nauigãtes quedã pijciunt vt alia salua sint. j. q. vij. dispẽsatiões. Et traxit originẽ a deo. q ex sola miscdia et dispẽsatiõe vniuersa creauit et ea subiecit hoi. insti. d re. diui. § in pecude. Et dispẽsatio est quadruplex. s. semiplena ad minores ordines. vt. j. q. j. si qs heretice. Plena ad sacerdotiũ. j. q. vij. cõuenietibus. Plenior ad epm. xij. dis. nos psuetudinẽ. et plenissima ad pmatũ oẽs ordines et dignitates. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. vt no. Jo. an. in glo. c. pal. nos cõsuetudines. Itẽ nota qr dispẽsans dz habere intuitũ boni vniuersi. cũ ois lex pro bono publico sit inuẽta. iiij. di. Erit ãt lex et intuitũ rõis. et cause. hinc ẽ qr si dispẽsatio fiat absqz intuitu rõis dissipatio dr vt no. in. c. quia intantũ. de pben. in glo. vlt. etiã nõ tutus est q ad deũ cũ quo sine cã dispensat. vt no. Ber. in. c. nõ est. de vo. et vo. redem. fa. xj. q. iij. is q pest. et. xxiij. q. j. manet. Et debẽt tria mouere dispensantẽ. necessitas. vtilitas. et euidẽs prorogatiua meritorũ. j. q. vij. tali cõiugio. et. c. exigũt. Itẽ dispensatio nõ cõcedit cuiqz nisi habẽti legẽ cõcedere et tollere. et sic p principẽ et papam vel eorũ auctoritate fieri põt. Et dr notanter qr dispẽsans debz

respicere cōmodū vniuersi. q: alias videret dispēsatio impossibilis. cū ius cōe introductū sit ꝑ bono publico. iiij. d. c. §. alle. Et ꝙ dispēsatō ius ꝑuatū dicat᷑. iij. di. ꝑuilegia. ⁊ ius publicū preferendū sit ꝑuato. c. bone. j. de postulatiōe pla. sic em̄ dispensatio fit etiam pro bono cōmuni. Item nō dicit᷑ acceptio personaruȝ que ꝓhibet᷑. c. nouit. de iudi. ⁊ de reg. iur. i iudicijs. li. vj. Vn̄ circa equales equalia. et inequales seruant᷑ inequalia cuȝ bonos nō solū metu penarū. verū etiā premioꝝ exhortatiōe afficere debeam⁹. ff. de iusti. ⁊ iur. l. j. Ideo bene ꝯceditur vni qđ alijs denegat᷑. Itē licet ꝯtra ius naturale non admittit᷑. c. dispēsatio. xiij. dis. in ꝑn. Et ius cōe fundet᷑ sup naturali rōne. dist. j. cōsuetudo. Tamē dispēsans mouet᷑ ratione ꝑticulari cōtra ius cōe. qđ non pōt oībus ꝑticularibus ꝓuidere. ḡ dispēsat᷑ ꝯm naturalē equitatē ⁊ rōnabiliter. Nā q̄ pro alijs laborat ꝑmiatur. ⁊ plura sentiet cōmoda q̄ habuit onera. vt in reg. q̄ sentit onus ⁊c̄. de reg. iur. li. vj.

Disputare est allegare. vt videlicet intētionē suā ꝑ probatiōes in iudiciū deductas ondere ⁊ eā viribus asseuerare ⁊ roborare. vt. ix. q. iij. alioꝝ. ⁊. xxiij. q. viij. cōuenior. ⁊ de fi. instru. inter dilectos. ⁊ de re. iu. abbate. sane. li. vj. cū similibus. ꝙ aūt huiusmodi allegatiōes ⁊ disputatiōes fieri debeāt sup testibus ⁊ alijs actibus. patet in. c. causis. de testi. ⁊ in autē. e. ti. §. q: cū similibus. De hac materia vide spe. tit. de dispu. §. allegare.

Distrahere ē vēdere. vt. ff. de cōtrahē. emp. ⁊ ven. l. si ita distrahit᷑. ⁊. l. rem alienā. et l. quotiēs. e. ti. cū multis similibus.

Diuertere est discedere diuortio. i. contractū matrimonij separe. Vn̄ dr̄ mulier diuertit se a viro suo. vt. l. iij. ff. de diuor. et l. si ita filia. ff. e. ti.

Diuinatio accipit᷑ tripl'r. Primo ꝓ sciētia theologie a q̄ theologi dicūt᷑ diuini. Secūdo ꝓ scia infusa a deo. Et sic accipit᷑ ꝓuer. xvj. c. Diuinatio in labijs regis. naȝ in iudicio nō errauit os ei⁹ ⁊c̄. Tercio ꝓ scia magica vel fallaci ꝓhanatiōe vel ꝓphetizatiōe q: falsi ꝓphete ⁊ magi fingūt se ꝓuidere vl' ꝑscire futura. vt capit᷑ in. l. nemo. C. de male. ⁊ mathe. ⁊c̄. ⁊ sic dr̄ diuinatio a diuino nas are. i. vaticinari vel futura ꝑdicere. Genus aūt diuinatōis a persis fert᷑ esse allatū. ⁊ diuini dicti sunt q̄si deo pleni. Sunt aūt duo genera diuinatiōis. cui⁹ q̄dā quatuor dixert eē genera. Et habēt᷑ hec oīa. xxvj. q. iij. c. j. in ꝑn.

Diuortiū ꝯm Gof. ⁊ Hosti. in sum. e. ti. §. j Est inter virū ⁊ mulierē legitime facta separatio. Et dr̄ legitime. i. q̊s deus ꝯiūxit hō nō sepat. s. violēter ⁊ absq; rōne. Nō em̄ hō separat q̊s pena dānat. quos reat⁹ accusat. quos maleficiū coartat. xxxij. q. ij. c. solet. ⁊ de cōsan. ⁊ affi. c. de infidelibus Et dr̄ a diuersitate mentiū. q: hi q̄ matrimoniū distrahūt in diuersas partes eūt. vt. ff. e. ti. l. j. ⁊. ij. ⁊. ff. de ver. sig. l. inter stuprū. §. diuortiū. ⁊. l. inter diuortiū. Sic ḡ dictū est diuortiando. quia in veritate diuerse sunt mentes diuortiatoꝝ que ꝑus erant cōiuncte vnitorum. quare etiaȝ repudium dici solet. ff. eo. titu. per totum. et. C. de repu.

Diuus idem est ꝙ sacer vel diuinus.

Diualē accipere. i. ep'lam impialem ꝑ quā reuelata est quātitas que solita erat dari in ordinatione pontificis.

Dies est duplex. naturalis ⁊ artificial'. Naturalis ē que more romano incipit a media nocte. ⁊ altera sequēti media nocte finitur. l. more. ff. de fer. Et significat prout quiuis significādi modus declarat. Naȝ ibi heredē instituo ex die tali vsq; ad diē talē dies nihil facit. q: tollit᷑ dies. dispositio remanet pura. l. hereditas. ff. de here. insti. Similiter ibi. Cōstituo predio tuo seruitutē tali die vsq; ad talē diē. ff. đ serui. l. iiij. Nō q: hoc casu ⁊ ꝑcedēti sic ciuiliter disponit᷑ vt nihil significet ipso iure. sed in effectu. Itē ibi. Promitto tibi ascēdere capitoliū ꝑma die qua mortuus ero nihil significat. quia subiecta materia significare nō dat. Sȝ ibi. Lego tibi fundū post decendiū per hanc diei appositionē

impedit translatio dnij.vt in.l. sempronius.ff.de vsufruc.lega.et tn ibi pmitto tibi.x.post decediu no impedit obligatio. l.cetesimis.ff.de ver.obli.et ita dies apposita significat tibi dnium impediri.h aut no significat obligationez impediri h tm executione.sed q sit ro diuersitatis doctores se multu inuolunt.pot tn dici ista ro. qr si impediret obligatio nulla esset promissio vel legatu.na ad id tps trahi non pot.secus in pditione q de sui natura retrotrahit h dies certa no pot sic retrotrahi in dnio.et sic dies optime impedit dnij traslatione.Ite ibi. Promitto tibi q die mihi placebit valet dispositio.qr dies seu tepus pot poni in volutate obligadi.licz no ipe act9.Etia dies incertus p pditoe habetur.vt.l.dies incertus. ff. de condi. et demon.

Dictice sut calune ecce in qb9 imagies patru in suo cathalogo ponut.Vel sunt tabule scribedi vel pingedi a dicto dicte.

De Do

Docibilis pprie dr liber. Sz docilis est bo doctrinat.ponit tn vnu p reliq.xxiij.dis. q eps.in pn.Et petr9 in epla. Erut oms dociles deo.xxxvj.dist.§.ecce.

Dolus mal9 hm Hosti.e.ti.in sum.et Gof. Est calliditas fallacia aut machinatio ad circuueniendu decipiendu seu fallenduz alteru adhibita.vt.ff.e.ti.l.j.§.j.et comittit calliditas talis in tacedo vel dissimulado.vn Salo.Qui dissimulat iniuriam callidissim9 est et pot poni exeplu in venditore si sciebat seruitute deberi vel rem alienavel alij obligata ee nec certificauit emptore tenet ei.qr dolo malo versatus est.et h de resc.c.sup literis.xxv.q.ij.prescriptu.h fallacia comittit in meciedo et falsuz afferedo p cosciam.vn aug.Mendaciu e falsa vocis significatio cu intetoe falledi.xxij.q.ij.§.ille h.Machinatio comittit ex pte vbor.xxij.q. ij. qcq arte vbor na machinatio e occulta isidiatio Dicit aut dolus mal9 ad drnaz doli boni. na dolus bon9 est qn aduersus latronez vel inimicu qs machinat. multofortius in hoste publicu.xxij.q.ij.vtile.et.c. qrit. et.xxiij.q.viij.vt pde.ff.de lega.ij.le.cu pf §.titia.ad fi.et talis dol9 fraude excludit ff.de.le.ij.l.palle.Est tn hosti fides serua da fide seruati.xxiij.q.j. noli existimare. sed frageti fide fides frangat eide.vt.C de pac.l.cu pponas.in glo.accur.vn veteres dolu bonu vocabat solertia.vt.ff.eo. ti.l.j.§.no fuit.vn dicim9iste e boe indol quasi bonu dolu intus hns. id e ingeniu et solertia.vn et salo.i iudicado metrices bonu dolu adhibuit.i.ingeniu.de psum. c.afferte.Ite dolus bonus fraude exclu dit.palle.l.cu pater.Ite dolus fraus et simulatio sunt noia reatuu q nunq pmittunt a canone.et q peccat no peccat de legis auctoritate.xxiij.q.iiij.q peccat.et vtilis simulatio est de his q vi met.ve ca.fi. vn nil refert armis ptingat palma doloue.na dolus e virt9 qua qs in hoste reqrit.sed nedu qs aliena pfidia arguat propria fide soluat.xxij.q.iiij.innoces.Et q modo ex dolo dat actio doli.q dr subsidiaria cu nullu aliud remediu supest. de h vide Hof.Et nota differentiaz inter ista quinq noia dolus.lata culpa.leuis culpa.leuissima culpa.et casus fortuit9. naz dolus e inuidiosa vel studiosa machinatio ad aliqe decipiendu vt supra dictuz est de dolo malo.Verbi gra.deposuisti penes me libru et ego dolose ad fine q titiu que scio fure esse et q vult furari libru tuum in domo mea intrare facia dimitto ostium apertu vt intret et furet ego teneor de deposito subtracto qr comisi dolu.Sz lata culpa est no intelligere qd oes intelligut.vel nescire qd oes sciut vel qd maior pars scit.Leuis culpa est desidia vel negligetia.Sz leuissima culpa est que aliquo mo potuit puideri.Et casus fortuitus est inopinat9.qr rei euetus q a nullo diligeti potuit pcaueri.vt inudatio.naufragiu.ruina.incediu.tepestas. incursus latronu.de qbus insti.q mo.re cotra.ob. §.item is cui et ibi melius q aliqua alia lex.et.C.de pig.act.l.que fortuitis. et qn

dolū adhibet reus intelligēda sūt verba
ſm ꝙ actor intelligit. alias debent intel-
ligi verba in ꝓprio ſenſu. de ſpon. ex lr̄is
in tex. ⁊ glo. Itē qui dolū obijcit dolū ꝓ
babit. l. quotiēs. ff. de ꝓba. boc tamen fal
lit in paſtore. q̄ negat ſuo dolo vel negli-
gētia ouem periſſe. ⁊ in cuſtode carceris
ar. ff. de eden. l. ſi q̄s. §. vlti. Item dolus
eſt fraus ⁊ non ecōuerſo. ff. de pac. l. iur.
gen. §. dolo. Sed contra. ff. de re iudi. l.
fraudē. vbi dicit̄ ꝙ fraus nō fit ſine dolo
Solutio. Fraus fit dupliciter. vno mō
de re cum cōſilio. ⁊ ſic nunꝙ̄ fit ſine dolo.
alio modo de re ſine cōſilio. ⁊ quādo ali
quis decipit aliquē re ipſa ignoranter. et
ſic fit ſine dolo.

Doli capax eſt ꝓximus pubertati. ſ. quan-
do mas babet. xj. annos ⁊ dimidiū. tunc
enī poteſt delinquere preterꝙ̄ an adulte
rio. ſm Accur. Femina vero qn̄ babet. ix.
⁊ dimidiū annos. vt no. ff. de reg. iu. in. l.
penul. Aug. vero dicit in epiſtola ad re-
natū. ꝙ puer dicitur doli capax cum eſt.
vij. annorū quia tūc mentiri ⁊ verum lo
qui poteſt. de boc no. in. c. omnis vtriuſꝗ
ſexus. de pe. ⁊ re.

Domicilium alicui⁹ eſt ibi vbi maiorē partē
fortune ſue cōſtituit vel magnā partē bo
norū ſuorū. vel ſi ibi babet larē. i. familiā
vt. C. de inco. ⁊ cenſi. l. ſi ciues. li. x. vel ſi
nibil ibi baberet aſſidue tn̄ ibi cōuerſat̄.
Sola tamē domus nō cōſtituit domici-
liū. ſed magis ibi erit vbi q̄s ſummā rer̄
ſuarū cōſtituit. vnde rurſus diſceſſur⁹ nō
ſit. vn̄ cū ꝓfectus fuerit peregrinari vide
tur ⁊ ad quē locū cū redierit peregrinari
deſinit. de h̄ In. d̄ fo. cōpe. ex pte. Abbas
tn̄ nō poteſt babere domiciliū. niſi i ſuo
monaſterio. licet alij ſeculares clerici ſi-
cut ⁊ laici bene poſſunt plura babere do
micilia cū diuerſis locis ſe ita inſtruxerit
vt non minus in vno ꝙ̄ in alio ſe collo-
caſſe videant̄. Poteſt etiā quis eſſe ſine
domicilio ſm Hoſ. de fo. cōpe. Et ꝙuis
Hoſ. ſcpſit ꝙ cleric⁹ ibi babeat domiciliū
vbi larē ꝯſtituit nō ſp ibi ecclīam bʒ. Ar
chi. tn̄ no. ꝙ loc⁹ vbi clerici ſeu loca in q̄
bus clerici tenent̄ ad reſidentiā ſp debēt
ꝓ domicilijs reputari. lʒ etiā aliq̄ ꝯtradi
cāt. ⁊ ſic etiā no. In. ⁊ Hoſti. de ꝓui. c. ex
ore. vide de h̄ Archi. de reſcrip. ſtatutū.
li. vj. glo. ſup verbo actor ⁊ reus.

Dominiū directū ſm Azo. in ſum. de iure
emphi. circa fi. d̄r hr̄e ille q̄ poſſidet ciuilit̄
ter tāꝙ̄ dn̄s. ⁊ illud d̄r dn̄iū directū. q̄r ſo
lus dn̄s directus bʒ ciuilē poſſeſſionē. vt
no. in. l. iij. §. ex ꝯtra. ff. de acq̄. poſ. vel id
d̄r hr̄e dn̄iū directū. q̄r ſine oī alia obliga
tione liberā ptātez babet rei qualit̄ non
eſt in illo q̄ bʒ dn̄ium vtile vel mixtum.

Dominiū merū forte idē eſt qd̄ directū. lʒ
de illo dn̄io ⁊ ſequēti raro legat̄. D̄r tn̄ ꝙ
illa duo dominia merū ⁊ mixtū ſūt poti⁹
due differētie que diuidūt h̄ gen⁹ impiū.
vt ſic oē imperiū aut eſt mer̄ aut mixtū
vt in. l. imperiū. ff. de iuriſdi. om. iudi.

Dominiū mixtū eſt illd̄ qd̄ ptim ꝯuenit cū
directo dn̄io ⁊ ptim cum vtili.

Dominiū vtile ſm Azo. d̄r babere ille q̄ ſo
lū naturaliter poſſidet ⁊ nō ciuilit̄. vt em
phiteota. ⁊ vſufruc. ⁊ feuda. qd̄ Jo. non
placet. vt. l. iij. §. ex ꝯtra. ff. d̄ acq̄. poſ. Sʒ
quidā. vt Azo refert in ſum. C. de iure
emphi. dicūt emphi. babere quādā ciui-
lem poſſ. ſed ⁊ vtilē rei vendicationē. ff.
ſi ag. vec. l. j. Et differt dn̄ium a poſſeſſio
ne. vt. l. ſi q̄s. ff. d̄ acq̄. poſ. iu. §. differētia
Et ibi no. Bar. q̄d ſit dn̄iū ⁊ q̄tduplex.
Et ꝙuis cōiter dn̄ium tradat̄ rei traditi
one. dat̄ tn̄ caſus q̄ dn̄ium traditur ſine
rei traditiōe ſaltē noua qn̄ videlicʒ quis
ꝓus bʒ rem aliq̄ titulo. ſ. pignori obliga-
tā locati vel cōducti. Et creditor dicet de
bitori. placet ꝙ babes pignus in ſolutū
⁊ reſpondet̄ placet. vt no. in. l. cū domi-
nia. C. de pig.

Dn̄i recti erāt quidā officiales defenſores
ciuitatū vel municipiorū.

Dn̄i minoris magiſtrat⁹ ſic dicti. q̄r dn̄i recti
q̄r ſuffragia duor̄ eligebant̄ vn⁹ cōſtitu
ebat̄ a plebe. alter a maiorib⁹ vt. C. d̄ iu.

Domus ſumit̄ qn̄ꝗ pro agnatiōe. l. cū vn⁹
in principio. ff. de ali. ⁊ cib. leg. ⁊ ad ſille.
in prin. Itē pro omibꝯ cobabitātib⁹ in

domo. C. ne li. po. li. pa. p. l. j. in fi. Recipitur etiã pro oibus gerẽtibus eadem signa vel arma. Etiã cõiter dom⁹ est q̃ cõstat ex parietib⁹ tecto ⁊ fundamẽto ꝓtegẽs nos a caumatib⁹ ⁊ imbrib⁹. Si oẽs de domo nobiliũ dicunt. an bastard⁹ cõprebẽdat. Et rñdet. capiẽdo ꝓ agnatõe tũc nõ cadit. Si ꝓ descẽdẽtibus ex eodẽ sanguine tũc ↄprebendit. vt in. l. ꝓnũ. in fi. ff. de ver. sig. Si capit ꝓ babitatõe. tũc attẽdit an sit babitãs vel ne. Similit recipiẽdo ꝓ portãtib⁹ idẽ signũ. ⁊ est vidẽdum an portet vel ne. Et dicit Barto. ꝙ ẜm cõmunẽ modũ lõbardie dicẽdo oẽs de domo intelligunt oẽs de eodem sanguine descẽdẽtes. ẜ qñ simplr fit mẽtio de domo. tũc capit ꝓ loco. De hoc vide Bar. in. l. tutelis. ff. de ca. dimi. Nam appellatiõe domus ẜm Bar. nõ cõprehendit porticus. nisi fiat extẽsio vocabuli. et sic statuta de domo nõ ꝓhibẽdũt porticũ Aliĳ ꝯ. in. l. certa. ff. ꝺ le. j. in. §. ẜ si q̃s ad opus. Stãtẽ ĝ statuto ꝙ puniat reptus sine lumie in nocte extra domũ ẜm illos nõ puniet rept⁹ sub porticu domus sue.

Domũ reuocare est dicere te nõ debere litem pati eo loco quo cõueneris. ẜ ibi vbi domũ babes. vnde legatus q̃ mittit romã vel vocat a principe pro necessitate vl' vtilitate reipublice. nõ tenet tũc ibi respõdere. sed babet ius reuocandi domũ. De hoc vide qꝺ legitur ⁊ notat de foro compe. c. vlti. ⁊ de dila. exposuit. ⁊. ff. ꝺ iudi. l. ĳ. §. legatis.

Donatio ẜm Azo. in sum. C. ꝺ dona. ⁊ ẜm Hosti. in sum. e. ti. §. j. est rei licite nullo iure cogẽte mera liberalitate facta collatio. vt. ff. e. ti. l. donari. Nã illicita rei donatio nõ tenet. vt. di. l. §. seꝫ. Et dꝛ donatio q̃si doni ĝtis ꝯtractatio. vt. ff. ꝺ don. cau. mor. l. senatus. §. donatio. Donatõnis aũt diuerse sunt spẽs. ꝑut not. Azo. ⁊ Hosti. ibidẽ. qꝛ alia est interviuos alia est causa mortis. Et hec sũt duo genera donationũ. vt insti. e. ti. in ꝑnci. Iteꝫ donationũ inter viuos alia est ob cãꝫ interpositã. alia simplr. Et illarũ simplicium, alia est simplex pura ⁊ ꝑfecta. alia imperfecta seu ꝯditionalis. Et sub hac spẽ donatiõis ob cãm forte cadũt donatões inter viꝝ ⁊ vxorẽ. imo qñqꝫ sunt simplices ⁊ tũc regulariter sunt ꝓbibite ꝑpter causas q̃ no. C. de dona. añ nup. l. fi. añ medium. l. ibi simplices. Interdũ eñ donationes ille fiũt ob causam bonestã ⁊ licitaꝫ ⁊ sunt ꝑmisse vt in casib⁹ q̃ sunt. ff. de dona. inter virũ ⁊ vx. l. si spõsus. § concessa vsqꝫ ad. §. si marit⁹. ⁊ q̃ in illo. §. etiã cõsueuerũt notari p doc. s. casus plẽs inter q̃s casus sunt aliq̃ in q̃b⁹ etiã simplex donatio valet. Iõ dictũ est. s. regulariter ⁊ spõsalia dona. qꝛ sp in dubiũ ob cãm futuri mrĩmonĳ ꝑsumit facta. vt no. in. l. cũ veterẽ. C. ꝺ don. añ nup. Donationũ etiã cã mortis tres sũt spẽs nõ ẜm ordinẽ regularẽ. ẜ etiã ẜm ordinẽ alphabeti. vt in ti. de dona. ꝑpter nup.

Donatio añ nuptias vl' ꝑpter nuptias ẜm Azo. in sum. C. e. ti. est illa quã facit spõsus vel aliq̃s suo noĩe spõse vl' alteri nomine spõse. Et hec donatio est ob causaꝫ Forte tñ sic dꝛ. l. fi. C. e. ti. vbi hoc expsse habet ꝙ nõ sit donatio simplex. qꝛ sicut sine mrĩmonio dos est nulla. ita hec donatio sine mrĩmonio nulla est. Hinc ẽ ꝙ illa donatio vocat antiferna quasi ꝯria donatio. Et dꝛ ab anti qꝺ est ꝯtra. ⁊ ferna donatio. vt pal. l. C. eo. ti. Marit⁹. n. ab vxore accipit dotẽ. i. donationẽ ob matrimoniũ. Sic ecõtrario ipẽ donat vxori ꝑpter nuptias. Et iõ licꝫ olim diceret donatio añ nuptias. tñ qꝛ hodie ꝓcedit fieri post nuptias tũc hodie vocat donatio ꝑpter nuptias. vt insti. de dona. §. est et aliud genus. ⁊ dicta. l. finali.

Donatio cã mortis ẜm Azo. in sum. e. ti. ẽ cũ quis vult magis se habere ꝙ eum cui donat. subaudi tradẽdo. vt se obligando ne hec diffinitio legatũ cõtineat p verba ibi posita. Dicitur eñ tradendo vl' se obligando vt nõ referantur ad testatorem Differt autẽ hec donatio. s. causa mortis a legato. iuxta illa q̃ no. C. ꝺ dona. §. j. i fi. Hosti. aũt. e. ti. i sum. §. j. eã sic diffinit

Donatio causa mortis ē timore mortis imminētis vel future alicuius rei ꝓuide ⁊ liberaliter facta collatio Et huius tres sunt spēs ƀm Hosti.e.ti.in sum.quas ponit sub.§.ꝙ eiꝰ.sub ver.spēs.nā donationū cā mortis p̄ma spēs est cū q̄s donat metu mortalitatis future ⁊ nō instantis Secūda est cū q̄s donat metu mortalitatis instātis desperās d̄ ꝯualescētia.⁊ hec donatio ꝯparaꝛ ei q̄ est inter viuos.Tercia qū magis vult se habere ꝗ̄ eū cui donat.⁊ magis donatariū ꝗ̄ suū heredem. Predicte species possunt colligi ex.l.senatus.§.mortis.iuncta.l.j.ff.e.ti. ⁊ sunt expresse in.l.ij.eo.ti.

Donatio inter virū ⁊ vxorē ƀm Azo.in sū.C.e.ti.est que fit cōstante matrimonio q̄ ƀm leges est ꝓhibita.iō ne mutuo amore inuicē spoliarenꝛ donationē nō sperātes sed ꝓfusa erga se facilitate abutētes. nec esset eis studiū liberos potiꝰ educandi.Et est illa rō ƀm Azo. qꝛ sepe futurū esset vt matrimonia separarenꝛ si nō donarēt hi q̄ possent.⁊ mr̄imonialia venalia essent.oīa p̄dicta habentur. e.ti.l.j.⁊ ij.Aliter tamē accipitur.de hoc vide Hostien.in sum.

Donatio inter viuos ƀm Azo.in sum.ē qū rem quā dono malo habere illū cui dono ꝗ̄ me.Hec diffinitio colligi pōt ex.l.j in prin.ff.de dona.

Donatio inter parētes ⁊ liberos ƀm Azo. i sum.C.d̄ dona.inter virū ⁊ vxo.vbi dr̄ ꝙ oīa illa que danꝛ de donatiōe inter virū ⁊ vxorē danꝛ etiā d̄ donatiōe inter parētes ⁊ liberos.Hec em̄ vt no.C.eo.ti.l. donatiōes iuris impossibilitate ꝓhibite sunt.cū vna ⁊ eadē ꝑsona iuris artificio estimeꝛ pater ⁊ filiꝰ.genitor ⁊ genitus vt C.de impu.⁊ alijs substi.l.fi.ad finē. Si alter alteri donat sibiipsi donare videꝛ. ⁊ iō nulla est donatio nisi in casibus puta in dote ⁊ donatiōe ꝓpter nuptias . vt ff.fami.hercis.l.si pomponius philadelphus.⁊.ff.de colla.bo.ꝑ to.q̄ eq̄s passibꝰ ambulāt.vt.l.fi.C.d̄ dena.an̄.nupti. Itē cū donat mobilia filiofamilias cūti in castris.vt.C.fami.hercis.l.iiij.Itē valet remissio vsufructꝰ in rebꝰ aduēticijs.vt.C de bo.lib.l.cū oportet.§.sinautē res. Et de oībus p̄dictis casibꝰ scꝫ in q̄bus tenet hec donatio.est glo.no.C.d̄ inoffi.dona. l.j.in verbo duabꝰ. Itē donatio facta in alimentū.alias nō tenet donatio. sed tn̄ si facta ē in filiū tanꝗ̄ in extraneū vł collata in eū supmo iudicio cōfirmanꝛ eodem mō ⁊ cū eadē determinatiōe qua cōfirmaꝛ donatio facta inter ꝯiuges. vt.l. donatiōes.p̄al.C.d̄ dona.inter vi.⁊ vxo.

Donatio mera est eadē cū simplici.s.qū inter viuos donatio fit.Qn̄ etiā d̄r pura liberalitate nō ob causam secutā.Si vero fit ex cā p̄cedēte tunc dicitꝛ remuneratio potius ꝗ̄ donatio.vt.C.de bo.libe.l.cuꝫ oportet.§.cum autem.

Donatio facta ob cāꝫ interpositā ƀm Hostien.in sum.e.ti.§.q̊t eius spēs.Est q̄dā donatio inter viuos que fit ob cāꝫ interpositā ⁊ denotat vt aliq̄d fiat vel nō fiat vel ꝓpter q̄d fit donatio secuti ꝓpter finē iuxta ea que habētur.l.j.§.j.ff. de dona. vt etiā supra dictū est.

Donatio ꝑfecta ⁊ pura est spēs donatiōis simplicis.⁊ est qū statim pura liberalitate trāsferꝛ dn̄iū rei date.de ista.C.de dona.⁊.ff.eo.ti.generaliter.ꝑ to.⁊ maxie.ff. eo.titu.l.j.

Donatio aūt imꝑfecta siue ꝯditiōalis vel sub mō est etiā spēs donatiōis simplicis ƀm Hosti.ibidē. ⁊ est qū statin transferꝛ dn̄ium rei date.⁊ nō nisi sub cōditiōe vel mō vel in diē.vt dono tibi si rex intrauerit italiā.vel dono nō ꝙ tuū sit hic ad annū.vel aliq̄d hmōi.De ista materia req̄re.C.de dona.que fit sub mo.⁊ condi.

Donatio simplex ē que cām nō hꝫ.⁊ cū donatꝰ nullo casu velit ad se redire.qđ dedit vł daturā se ꝓmisit.vt.ff.d̄ dona.l.j.

Donatio sub modo ꝯprehendiꝛ supra sub donatiōe ꝑfecta vel imꝑfecta.

Donatio spōsalicia ƀm Azo.in sum.C. de dona.ante nup.§. spōsalicia. d̄r illa que a spōso spōse fit.vel ecōtra.licet raro accidat.C.ti.p̄alle.l.si a spōso.§. ꝙ si spōsa

interueniẽte. vbi dr. si spõsa interueniẽte vel nõ interueniẽte osculo donationis titulo. qđ raro accidit fuerit aliꝗd sponso largitũ. Rõ qꝛ femininũ genus auarissimũ est in donãdo. ff. ad velleia. l. ꝫ si ego. in fi. vbi dr. Facilius se mulier obligat ꝙ̃ aliter donat. Et ibi no. Accur. Hec donatio fit intuitu mulierũ. ⁊ iõ nõ põt dici vere ꝓpter nuptias donatio. ꝫ simplr. Cõditio aũt inest si steterit per dantẽ. vt. C. de dona. ante nup. l. cũ veterũ snia.

Donec. notat Jo. an. calderi. in cõmẽto decreta. post cessionẽ. đ ꝓba. ⁊ significat diuersimode ꝓut ꝗduis mediũ ꝓbabile significare declarat. Verbi grã. lego filie decem donec nubat. significat legatum esse annuũ. l. legatũ. ff. de annu. le. Rõ. qꝛ hec dictio significat limitationẽ. Et ex hoc sequit ꝙ testator voluit facere multiplicationẽ. cui⁹ fit limitatio ad tp̃s nubẽdi vt extũc nõ debeat. Itẽ ibi. lego filie fundũ cornelianũ donec nubat vel donec capitoliũ ascẽdat. nõ significat legatum annuũ qꝛ subiecta materia nõ patit que non est multiplicabilis. Sꝫ tm̃ significat extinctionẽ adueniẽte tp̃e nuptus vel ascẽsionis capitolij. Itẽ ibi donec inuẽtariũ scribit. nõ licet creditorib⁹ ⁊ legatarijs heredem ꝯuenire. l. fi. §. donec. C. de iur. deli. qꝛ subiecta materia ꝫ declarat. Nã inuẽtariũ dꝫ incipi ⁊ finiri infra certũ tp̃s. vt in eadẽ. l. dr. Itẽ ibi creditor facit debitori pactũ de nõ petẽdo. donec titi⁹ fiat cõsul. significat limitationẽ exceptõis ꝑ euẽtũ. ⁊ sic etiã ꝯditionẽ. vt si titi⁹ fiat cõsul finiat exceptio pacti si non ꝫ morit añꝙ̃ fiat ꝯsul. fiat ꝑpetua exceptio. l. sufficit. ff de ꝯdi. ⁊ demõ. Nã ex euẽtu incerto futuro significat conditio. l. itaqꝫ. ff. si cer. pe. Itẽ ibi locus est cõditioni furtiue donec dñiũ a dño recedat significat limitatiõeꝫ ⁊ ꝙ ip̃o iure dñio recedẽte nõ est loc⁹ cõditioni. l. fine. §. tãdiu. ff. de ꝯdi. fur. Itẽ ꝓmitto. x. singulis annis donec titius cõsul fiat. titio existẽte ꝯsule adhuc obligatus sũ ip̃o iure. ꝫ petẽtẽ repellã. l. cũ ꝗ ita §. ꝗ ita. ff. de v. obli. Rõ qꝛ nõ est i ptãte disponẽtiũ obligatiõꝫ limitare tp̃e. vt ipso iure finiat tp̃e. Itẽ lego fundũ donec titi⁹ fiat ꝯsul. ip̃o existẽte consule finit legatũ ⁊ dñium ip̃o iure ad heredẽ reuertitur. l. fi. C. de leg. qꝛ in ptãte testatoris est facere legatũ tp̃ale ⁊ finire tp̃e ipso iure vt ibidẽ. Itẽ ibi. dono tibi p̃diũ donec titi⁹ fiat cõsul. titio existẽte cõsule nõ finit donatio ip̃o iure. nec reuertit dñiũ ad donantẽ. ar. l. ea lege. C. de ꝯdi. ob causam. Rõ. qꝛ nõ est in potestate ꝯtrahentiũ facere ꝯtractũ finiri tp̃e. vel dominiũ trãsferri. ⁊ sic de cõsimilibus.

Dos ꝫm Azo. in sum. C. de iu. dotiũ. est qđ datur a muliere marito. vt. l. si rẽ estimatã. ff. de iur. dotiũ. vel ab ei⁹ ꝑte vl' extraneo. vt in. §. accedit. l. vnica. đ iure dotiũ cũ infinitis alijs. in ꝗbus dos sꝑ marito dat vel eis pr̃i. vt. l. fund⁹. ff. fa. her. et si maritus. ⁊. l. si filia. §. hec aũt. e. ti. Et hoc ꝓpter onera mr̃imonij. vt. l. ꝓ oneribus. C. de iu. dot. vt ꝑpetuo sit penes eũ. vt. l. j. ff. de iu. dotiũ. Et durat ꝙ̃diu durat matrimoniũ. nisi marit⁹ vergat ad inopiam hoc iõ dr. qꝛ dos soluto mr̃imonio debet redire ad vxorẽ vel ei⁹ heredes. sicut donatio ꝓpter nuptias ad maritũ vel eius heredes. C. đ pac. cõuen. suꝑ do. l. pe. et autẽ. equalitas. vbi dr ꝙ bonũ est arg. de dote. ad dona. ꝓpter nuptias. Fallit ꝫ in casib⁹ i glo. vnica circa mediũ. in. c. peruenit de emp. ⁊ ven. Dr autẽ ferna vt canit glo. C. de dona. añ nuptias. l. fi. j. ꝗ ꝓpter mr̃imoniũ cõcedit. ⁊ sine eo nõ põt esse. vt p̃al. l. fi. C. de dona. añ nup. ⁊. ff. đ iur. do. l. iij. cũ similibus. nec ꝓpter mr̃imoniũ ꝓhibet sicut ꝓhibent simplices donationes. Et oportet ꝙ dos ꝗd mr̃imonij sit nõ dando defectũ. sed de iure cõtractuꝫ. vt. C. de ꝯdi. ob causam. l. j. et repetit qñ matrimoniũ stare nõ põt. c. ⁊ si necesse. đ dona. inter vi. ⁊ vxo. Etiã reddit mulieri sepate ꝓpter cõsanguinitatẽ. c. nuꝑ. ⁊. c. j. e. ti. Diuidit aũt ꝫm Azo. vbi supra dos in prouecticiã. de qua habet in. l. ꝓfecticia. ff. de iur. do. ⁊ in aduẽticiã. Que diuisio colligitur ex. l. filie dotem. ibi nec du-

bium.C.de col.

Dos aduenticia ſm Azo eſt que nõ profi-ciſcit a parente vel tanq̄ a parente. vt ſi extraneus dederit patri vt daret in dotẽ l.ꝓfecticia.§.ſi quis certã.ff. de iure dot. Vel ſi pater nõ tanq̄ pater.ſed vt extra-neus dedit.puta quia debebat filie ⁊ eiꝰ voluntate dedit in dotez viro.vt dicta.l. profecticia.§.finali.ver.ceterum.

Dos profecticia eſt que a patre vel tanq̄ a patre vel ab auo vel proauo profecta eſt ſcz de bonis eius vel facto eius pro filio vel nepote eius vel quã alias de mãdato eorũ conſtituit vt preſes aut curator de-dit de bonis alicuiꝰ eoꝝ.Si erat parens prodigus vel furioſus.nec refert an filia vel neptis ſit in poteſtate conſtituta vel emãcipata.Non eñ ius poteſtatis ſꝫ no men parẽtis facit profecticiã a parente. ergo videt data ſi ipſe dicit vel iubet ali um dare vel preſes vel curator eiꝰ dedit vt dictũ eſt.Idem eſt ſi negociorũ eiꝰ ge-ſtor dederit.⁊ ipſe ratũ habuerit.que om nia habentur in dicta.l. ꝓfecticia. in ꝓn. iuncto.§.j.⁊ fi.

Dotis ꝓuilegia ſunt multa. Reqre de hoc Azo.inˀſum.C.de ꝓui.dot.Et ſpec.ĩ tra-ctatu libellorũ.ti.de dona.inter vi.⁊ vxo. §.formatis vbi notatur.

Dotis ꝓmiſſio ſm Hoſti.vel nuda pollici tatio ſm Azo.e.ti.fit ꝑ ſtipulationẽ ⁊ eti am qñq3 ſine ꝑcedẽti interrogatiõe.Naz pollicitatio nihil aliud eſt q̄ offerẽtis ꝓ-miſſio.vt no.C.eo.ſuꝑ rubrica.

De Dr

Dromones dicunt q̄ ꝑerãt nauibꝰ ad ſer-uandũ traiectũ maris in ħ reipublice mi litãtes ⁊ maris tranſitũ tenẽtes vel tuen tes.C.de offi.ꝑfec.pretoris affri.l.ij.vnde etiã adhuc eorundez naues noĩe vulgari dromones appellantur.

De Du

Dubiũ ſiue obſcurũ verbũ interpretanduz eſt pro reo niſi in quatuor caſibus.ſcz qñ agit de cauſa liberali.de ĩ offi.teſt.de ma trimonio ⁊ de dote.vt de fi.inſtru.c.inter dilectos.in gloſa vlti.de re iudi.c.vl.Itẽ dubia ſunt in meliorẽ partẽ interꝑtãda. de reg.iu.eſtote. In q̄bus ad cõmunẽ in telligentiã verborũ recurrendũ eſt.c.ex li teris.de ſpon.⁊ tutior via in dubijs ẽ eli-genda.de homici.ad audientiã.⁊ de ſpõ. iuuenis.

Dubius in fide eſt infidelis.de here.c.j.

Ducentarij dicunt duces. vel magiſtri du centorũ militũ.quorũ dignitatẽ dicimus ſubſtãtiuo noĩe ducenam.

Dummodo.vide glo.in.c.non poteſt.de ꝑ ben.li.vj.

Duellũ dr ſingularis pugna q̄ fit ꝓpter ꝓ-bationẽ alicuiꝰ ita vt q̄ vicerit ꝓbaſſe cre dat.⁊ victus in ꝓbatiõe defeciſſe.⁊ dr q̄-ſi duoꝝ bellũ factũ ad ꝓbationẽ veritat ac ſi ꝑ teſtes q̄s intentionẽ ſuã fundaſſet vt.c.ij.de pur.vul.Qñ aũt ſit licitum vel nõ.no.glo.in.l.qua actõe.§.ſi q̄s.ff.ad.l. aq̄.vbi dr.Si q̄s in colluctatiõe vel pã-cracio vel duo pugiles inter ſe certãt. aliꝰ aliũ occiderit ⁊ ĩ publico certamĩe ceſſat aq̄lia.q2 glorie cã ⁊ nõ iniurie gr̃a dãnuz datũ videt.Et duellũ nõ debet fieri ꝓ ec cleſia.vt in.c.j.de cle.pug.in duel. Si tñ clericus faceret duellũ ⁊ nõ ſeq̄ret mors vel mẽbri detrũcatio poſſet ex ſui epĩ di-ſpẽſatiõe in ſuſceptis miſtrare ⁊ etiã pro moueri.vt in.c.ꝑal.Etiã de iure ciuili du ellũ nõ ꝑmittit.l.cũ filiꝰ.§.j.ff. d̃ lega.ij. ⁊ ibi no.glo.fi.Et dicit ibi Bar. ſe audi-uiſſe ab imꝑatore q̄ añq̄ duellũ ꝑmittat q̄nq3 req̄runt. Primuz q̄ ille q̄ reuocat ſit ſuſpectꝰ vel diffamatꝰ Secundũ q̄ nõ poſſit vera ꝓbatio haberi de eo de q̄ in-culpat. Terciũ q̄ ꝓuocatꝰ ſit par vl̃ ma ior ꝓuocãti.q2 minori vel inferiori nõ li cet aſcendere ad ſuperiorẽ.Quartũ q̄ cã ſit ꝑſonalis ⁊ nõ pecunialis. Quintuz q̄ electa ſit ꝑ duellũ via armorũ. ⁊ non via ſtrepitus iudicialis.Sz Io.de imo. dicit q̄ reperit ſm leges feudorũ in tribꝰ caſi-bus ꝑmiſſum eſſe duellũ. Primus in ti. de pa.tenen.§.ſi quis hominẽ.in.c.j.col. x.Secũdus in eadẽ inſtitutiõe.§. ſi quis

alium. Tercius etiã eadẽ institutõe in. § si quis miles. vbi videt͛ inueniri ꝙ in qua libet causa capitali põt fieri duellũ. licet glo. ꝯtra teneat de iure lombardoꝝ. que glo. remittit ad summã Goff. boniuen. q̄ fecit tractatũ de pugna ⁊ duello. Et dicit͛ etiã duellũ monomachia. a monos qđ ẽ vnũ. ⁊ chia pugna. quasi vnica ⁊ singula ris. ⁊ iõ inter laicos ꝓhibet͛. qꝛ in eo de⁹ temptat͛. ij. q. v. c. monomachia. Nec ob stat exẽplũ dauid pugnãtis cũ golia. qꝛ ꝓ uilegia paucoꝝ nõ faciũt cõẽ legẽ. xxvj. q. ij. c. nõ exẽplo. Et in his q̄ raro fiũt mi raculum est. in auten. de cõsulib⁹. §. j. cir ca medium. coll͛. viij.

Duplicatio est allegatio q̄ dat͛ reo ad infir mandũ replicationẽ actoris. vt insti. đ re pli. §. rursum. ⁊ no. in spe. đ excep. §. nũc de replicatiõe. Uel ẜm alios est elisio vel ãnihilatio replicatõis. ⁊ habet fieri a reo cõtra replicationẽ actoris.

Duplicitas prohibet͛ in sex casibus. vt no. Archidi. xviij. q. ij. in nullo.

Duplonia. vt. ff. đ v. obli. l. ꝯtinu⁹. §. cũ ita Est iter duplicatũ vel sterilitas ẜm glo. ibidẽ. nã tex. ibi exponit dicẽs. Neqꝫ du plã te in dieb⁹ ac noctib⁹ et oĩ tẽpestate ꝯtẽpta iter ꝯtinuare cogat͛. q̄si dicat hoc duplonia facit. nã tex. ibi ꝓhibet eũ qui ephesi datuꝝ ꝓmiserit. nec cuꝫ duplonia te cogi ituꝝ nec tã delicate ꝓgredi vt rẽp hẽsiõe dign⁹ appareat. vel q̄ duplonia đꝛ iste q̄ duplata vtit͛ dieta. vel ẽ ille q̄ fortu ito tpis euẽtu de duab⁹ dietis facit vnã.

Dũtaxat. de hoc vide Archi. đ rescrip. statu tũ. §. in nullis. li. vj. ⁊ de iureiu. c. j. eo. li

Duplois vel diplois est dupla vestis.

De Ec

Eclesia scđm

Archidi. đ elec. fundamẽta li. vj. i ẜn. multis modis đꝛ Quãqꝫ đr collectio scõrum vt. xxij. q. j. nuptiarũ. xxxij. q iiij. recurrat. in fi. Secũdo est catholicoꝝ vel fideliũ collectio. de conse. dis. j. ecclia. et sic sumit͛. iij. q. iiij. engeltrudã. Et nota ꝙ sicut ex decre. Julij pape. c. ij. sumitur tũc ecclesia est nomẽ grecũ. ⁊ đꝛ in latino cõuocatio ꝓpter hoc ꝙ oẽs ad se vocat. ⁊ de expositiõe huius nois ecclesia. vide. c. querelã. ne pla. vi. suas sub an. cen. cõce. in glo. vbi no. Nã synagoga est ꝯgregatiõ que ꝓprie est iudeoꝝ. Sed cõuocare ꝓ prie est vtentiũ rõne. Cõgregari aũt solẽt pecora. vt dicit Hugo. Et dicit͛ catholi ca. i. vniuersalis quia per vniuersum mũ dum est constituta. ita exponit glo. C. de sum. trini. ⁊ fi. ca. super rubrica. Uel vni uersalis dicitur. id est generalis in eadeꝫ doctrina ad instructionem vel admini strationẽ. vt in p̄alle. c. Julij pape. vel dicit͛ ecclesia ẜm grecos ab eccleis qđ est miserãs. quia ipa plena misericordia est. Nam nunꝙ claudit gremiũ suum redeũ tibus. C. de sum. tri. in epistola inter cla ras. q̄ ẽ Johãnis sanctissimi archiepisco pi vrbis romane ad Justinianũ iperato rem. ⁊ incipit Uictor Justinianus pius ⁊ habebit sex calũnias. Et de hereti. sup eo. lib. vj. Tercio est collectio malignan tiũ. ps. Odiui ecclesiam malignantium. Quarto est muroꝝ ambitus. Et vide glo. in ver. matricẽ. in cle. j. de sen. excom. ibi cõcordantie. ⁊ quãdoqꝫ sumit͛ ꝓ ma teriali ecclesia ⁊ ecclesie parietib⁹. Quin to est corpus xp̄i. Sexto p̄lature ecclie Septimo obuẽtiones eccliastice ꝓueniẽ tes rõne ecclie. Octauo epãlis ecclia. Et hãc despõsat eps qñ ꝯsecrat͛. Nono viri eccliastici. lxiij. di. c. j. Decimo canõici ma tricis ecclie. xiij. q. j. §. vl. Undecimo ma ior ps capituli. lvj. di. apostolica. Duode cimo significat epm tm̃. vij. q. j. scire. Tre decimo est quelibet ecclia ꝓuincie cathe dralis nõ romana. Nã appellatiõe ecclie matricis intelligit͛ ecclia cathedralis. sed nõ romana. vt i. c. cũ sup. đ vsu pallij. vid glo. ij. in. c. cum clerici. de ver. sig. ⁊. x. q. j. Antiquo ecclie cathedralis noie etiaꝫ in telligit͛ episcopus ⁊ capitulũ illius ecclie. ⁊ nõ alij clerici. Et ecclesiarũ bona sũt dei licet eis oia sunt eius. hoc tamẽ spãliꝰ.

Et eaꝝ res ⁊ ꝑsone diuino ⁊ humano iu
re ab exactiõib⁹ seculariũ ꝑsonaꝝ sũt im
munes.c.q̄q̄ꝫ.de cen.li.vj.⁊ eccia non dꝫ
ditari cũ aliena iactura.liiij.di.generalis
de pe.suã.ff.ꝺ ꝯdi.inde.l.nã hec natura.

Ecce.no. Paulus in cõmento.c.tercio lo-
co de proba.

Etiam illa dictio implicat. C.si tu.vel cur.
l.etiam.⁊.l.fi.

Eculeus ē gen⁹ tormẽti ad modũ crucis di
spositũ.C.ꝺ male.⁊ mathe.l.⁊ si excepta
in fine.De hoc.xxiij.q.j.c.j.ꝑ archi.

De Ed

Edes ꝭm Azo.dicũẽ edificia vrbana.sicut
ville rusticiana.ita exponiẽ.ff.de ver.sig.
l.fundum.

Edere actionē ꝭm Azo.in sum.C.de eden.
est exꝑmere vel designare ius q̊ quis pe-
tit aliquid ab aliquo in iudicio. Est autē
editio actionũ vel per libellũ iudici obla
tum.s.vt per eum reo detur ⁊ ipē delibe
ret vel in alio quē ipse descripsit vel sine
libello dictante auctore vel sapiente suo
quid tũc est dictaturus. aut quo iure est
vsurus.ff.e.ti.l.j.§.edere.

Editio instroꝝ ꝭm Hosti.in sum.ꝺ fide in-
stru.§.an instrm edi possit ⁊ q̃liter fiat.
Et editio instrorũꝫ põt dici copiatio vel
cõicatio facta corã iudice vel eo pñte si-
ue aduersari⁹ sit pñs siue nõ saltē cũ con
sulet.vt.l.j.§.editiões.ff.de eden. vbi de
editiõe instrumẽto.in glo.ibidē. Nã ede
re est oñdere ⁊ copiã describendi facere.
vt notaẽ in.c.j.de ꝓbationibus.

Edictũ qñqꝫ ē idē qꝺ mãdatuꝫ ꝑncipis ꝭm
illud Luc.ij. Exijt edictũ a cesare augu-
sto.Qñqꝫ idē est qꝺ generale statutũ ꝑn-
cipis.vñ. Edicunt reges. indicit festa sa
cerdos.Et differt a cõstitutiõe.qꝛ ꝯstitu-
tio põt esse generalis vel spãlis.vt.l.j.ff.
de cõsti.ꝑn.⁊ sic accipiẽ.C.ꝺ edicto diui
adri.tol.⁊ similib⁹. Qñqꝫ idē est qꝺ sta-
tutũ vel mandatũ p̃toris sicut oia p̃toria
edicta.vt edictũ de albo scribēdo.⁊ de in
ius vocando.⁊ de hmõi.de quibus vide
spe.ꝺ acti.seu petĩ.ꝓponēdis.§.postremo
ver.nũc dicamus.de edit.Et quedã alia
differētia edictorũ est ⁊ diuisio. qꝛ quedã
sunt ꝓhibitoria.vt edictũ ꝺ testi.⁊ matri
monio.quedã ꝑmissoria.vt de iureiur.

Edictũ ꝓhibitoriũ est illud in q̊ regulariter
oĩs ꝑmittiẽ qui nõ prohibeẽ.vt in ꝓcura
toribus ⁊ in testibus.ff.de testi.l.j.⁊ ꝺ trã
sla.p̃la.c.inter corporalia.

Edictũ ꝑmissoriũ ꝭm Jo.calꝺ.de supplen.
neg.prela.romana.li.vj. est illud qꝺ re-
gulariter est ꝓhibitoriũ. ⁊ tñ in certis ca
sibus ꝑmittiẽ.vt in.c.romana.p̃al.

Edictum carbonianũ. Require supra car-
bonianum.

Edictum diui adriani ꝭm Azo. in sum.C.
de edic.diui adri.tol.cõtinebat ꝙ si scri-
ptus heres postularet se mitti in possessi
onem nõ aliter fieret missio nisi vicesima
pars daretur reipublice. Et quia multe
erant interp̃tationes ⁊ distinctiões circa
hoc edictum facte. Jdeo hodie sublato
hoc edicto fit missio in possessionē reruꝫ
hereditariarũ iuxta dispositionē quã ibi
disposuit seu ponit Azo.Et iõ poniẽ vna
rubrica ꝺ edicto diui adri.tolẽ.i.vj.li.C.

Edictũ ediliciũ dꝛ idē qꝺ actio edilicia. Nã
actio edilicia ab edicto edilicio descendit
vt.l.cũ aũt.§.he actiões.iuncto.§.edili-
cie in.l.fi.ff.de edi.edic.de hoc require su
pra actio edilicia.

Edictũ p̃toriũ est qꝺ pretor edixit iubendo
mãdando vel cõstituendo.vt fecit in edi
cto de dam.infec.vt.ff.de dam.infec.l.p̃-
tor ait.⁊ in alijs pluribus forte ꝓ codeꝫ
sumiẽ hic mãdare ⁊ iubere.licet al's diffe
rant.vt no.ff.ꝙ iussu.l.j.vers. neqꝫ putet
quisqꝫ hoc grauiter ⁊ aduersus eos cõsti
tutũ.ff.nau.cau.sta.vt.s̄.dictum est.

Edictum successoriũ ꝭm Azo. in sum.C.e.
ti.est quo prouideẽ creditoribus.Et dicit
ibi glosa ꝙ est qꝺ p̃oribus nõ petētibus
sequetibus petētibus ꝑmitteẽ ⁊ est in ea.
l.de gradu in gradum.de capite in caput
C.de succes.edic.l.j. Nã illud edictũ pro
pter creditores inductuꝫ est.ff.eo.l.j.vbi
illa scripta quasi de verbo ad verbuꝫ po
sita sunt.⁊ hoc ideo ne creditorib⁹ lõgior

mora fieret dū bona hereditaria vacua si ne dño diutius iacerēt. Vñ igit̄ putauit ꝑtor ꝯstituere tēpus his q̄bus bonorum possessiones detulit ⁊ dare successorē int̄ eos vt citi⁹ possent creditores scire vtrū habeant cū quibus cōgrediant̄ an bona vacātia fisco delata sint an potius ad bonorū possessionē ꝓcedant quasi sine successore defuncti.

Edilis olim dicebat̄ q̄ nō solū cōstituebat̄ a plebe ad hoc vt p̄esset edib⁹. vt. ff. d̄ ori. iu. l. ij. §. itē. vt eā. sed etiā p̄fuit plebiscitis q̄ etiā editu⁹ dicebat̄ a noīe edes et a v̄bo tueor. ris. q̄ tuebāt̄ edes. vt insti. de tute. §. tutores aūt. ne in ciuitate eēnt domus ruinose vl̄ inordinate posite in piudiciū rei publice. deinde plebs sibi patres creauit q̄ etiā plebē excederēt de numero patrū. vt. ff. d̄ ori. iu. l. ij. §. deinde. v. ⁊. vj.

Ediles curules sunt ꝯstituti postq̄ placuisset plebi q̄ etiā curāt de edib⁹ patrū ⁊ negociationibus. vel etiā de edendis habebāt. vt no. ff. de offi. ꝑfec. vigi. l. j.

Edilis cerealis d̄r a cerere. q̄ p̄fuit annone id ē. frumēto distribuēdo. Itē etiā d̄r p̄fectus annone. de q̄b⁹ edilib⁹ in p̄al. l. j. ⁊. l. ij. §. deinde. ff. de ori. iu. hic tñ ꝓprie vl̄ improprie d̄ edo dis. ⁊ nō in edib⁹ edilis d̄r nec etiā spectat ad eū cura ediū ꝟ ediliū. Nūq̄ est alteri⁹ administratōis nomē aliȷ̄ impositū ꝑ vsurpationē ei⁹. ⁊ quidā credūt vocari cōtinue annone p̄fectuȝ Azo tñ in sum. C. de offi. prefec. anno. dicit q̄ annone ⁊ publice functiōes a q̄libet dn̄t ꝑstari. si tūc q̄n aliq̄s priuilegio vel p̄scriptione ꝑtendebat excusationē p̄fect⁹ annone de hoc cognouit ⁊ aliq̄n imponebatur ei pena. xxx. librarū auri.

De Ef

Effusiōis v̄bū abundātiā significat. xvj. q. j. reuertimini. xlij. di. sepe. vide glo. d̄ sen. excō. c. cuȝ illo. in ver. sanguis effusione.

Effusio et reiectio. Require supra actio de effusis.

Effeminati dicunt̄ quibus virilia excidunt̄ vel sodomite.

Effractores dicunt̄ q̄ siue diurni vl̄ nocturni furādi cā solēt domos effringere. vt. ff. d̄ effra. ⁊ expila. l. j. ⁊. ij. vel q̄ carcerē seu aliud frangūt vt euadāt. Et alit̄ puniendi sunt diurni. ⁊ aliter nocturni q̄ atrociores sunt ⁊ acerbi⁹ puniunt̄. vt. c. si ꝑfodiēs. de homici. ⁊. ff. ad. l. acqui. l. j.

De El

Electio ꝟm Io. est alicui⁹ ꝑsone idonee ad dignitatē vl̄ fraternitatē siue societatem ꝟuata forma canonice facta vocatio. ⁊ ꝟ mō electio sumit̄ stricte. q̄uis eligere ad multa se habeat. vt etiā no. Gof. in sum. e. ti. §. j. in p̄n. Vñ ad electionē tria req̄runt̄. s. auctoritas. numer⁹. ⁊ zel⁹. auctoritas ꝯsiderat̄ i dignitatib⁹ ⁊ merit̄ vite. zelus ꝯsistit in aīo vt sine carnali aīo fiat ꝟ ꝟm meritū ꝑsone eligēde. viij. q. j. si ḡ. lȝ ꝯ istā cōditionē sepi⁹ cōmittat̄ electio de facto. nō d̄ iure Vñ quadruplr̄ eligi solēt vel q̄ttuor portis intrare viri ecclīastici. vñ poeta. Quatuor ecclīijs portas intrat̄ ad oēs. Cesari ⁊ simonis sanguinisq̄ dei. Prima patȝ magnis nūmo ꝟ altera charis. Tercia ꝟ paucis q̄rta patere solȝ. De numero ptȝ. Debȝ ḡ electio fieri ꝟm ista tria. habito respectu meriti ad merita. zeli ad zelū. nūeri ad numrū. Si tñ ex vna pte sit dignitas ⁊ zel⁹ melior tā respectu eligētiū q̄ electi. ⁊ ex alia pte numer⁹ maior certe p̄ualebit dignitas cū zelo ipi numero. vt. ff. d̄ elec. c. eccīa v̄ra. Item drn̄t electio. collatio. ⁊ p̄ntatio. nā electio fit ꝑ collegiū ad dignitates. ⁊ papa ꝯfirmat ⁊ q̄dlibet collegiū dȝ eligē p̄latū suū nisi aliud sit de ꝯsuetudīe vl̄ p̄uilegio. vt d̄ elec. ⁊ elec. ptāte. c. j. Collatio fit ad bn̄ficium simplex. ⁊ ptinet de iure cōi ad epm ꝑ totā dyocesim cū ꝯsensu capituli nisi aliud habeat ꝯsuetudo vel p̄uilegiū. ⁊ dat plenū ius. nec indiget ꝯfirmatōe. Sȝ p̄ntatio ptinet ad patronū. nec dat plenū ius p̄sentato. sed requirit̄ institutio et inuestitura epi. vt ꝑ to. ti. de iurepatro.

Elemēta p̄ma sunt quatuor ex q̄bus omia corpa ꝯstituunt̄. q̄bus virib⁹ tot⁹ mūd⁹

gubernat.s.terra frigida z siccissima. aq̄ humida z frigidissima.aer calid⁹ z humidissimus.ignis siccus z calidissim⁹.p̄mū melancolicū.scd̄m flegmaticū.vl' fleumaticū.terciū sanguineū.z q̄rtū colericū. vt no.glo.i ,p̄he.isti sup vbo.p̄ma elemēta.

Elogiū idē est qd̄ testamētū.Uel dicit etiā eulogiū.vt infra dicetur.

De Em

Emācipatio s̄m Azo.e.ti.est relaxatio patrie ptātis coraz iudice facta.z dr̄ q̄si extra manū.i.potestatez patris positio. qz qn̄ filius extra manū patris ponit.tunc emācipat.vt in ti.C.de eman.libe.

Emācipatus dr̄ fili⁹ vel nepos q̄ a iugo a potestate vel manu p̄ris vel aui est relaxatus. z sui iuris effect⁹.qz emancipare ē a potestate manu. z a iure patrie ptātis dimittere vel liberare.Sz manumittere est seruū a seruitute eripe vel emittē seu sinere.Et sic emācipatio pertinet ad liberos. z manumissio ad seruos.Et nota q̄ de⁹ emācipauit hominē.dū dedit ei liberū arbitriū.z sic sum⁹ filij dei emācipati. c.nisi cū pridē.de renunci.§.verum. vbi de hoc glo.

Emāsor dr̄ q̄ diu vag⁹ fuit extra castra.tandem rediēs ad castra.vt.ff.d̄ re mili.l. iij. §.emāsor.Et ponit d̄ pe.di.j.§.pene.vl' dr̄ qui imminēte lite fugit extra castra z pace reformata redit.

Embola felix appellat vel romanor iuuētus excrescēs.vn̄ annus bisextilis dr̄ embolism⁹ vl' embolismalis.qz crescit i vno die.de hoc.C.d̄ sa.san.ec.l.iubem⁹.i glo.

Emergere est aliqd subito euenire vel accidere.z sic forte accipit.C.de admini.tu. l.cū quedā.ver.sine hmōi.Et nota differentiā inter illa que sit questio emergēs. z incidēs z quō differāt est glo. optima. c.j.de or.cog.Et dicūt ibi doc. q̄ incidēs respicit negociū principale.z tāgit merita ei⁹ siue sit acq̄situ an̄ siue post lit. cte. Emergens vo tm̄ ,pcessum respicit z tēdit ad ip̄m impediēdū siue etiā ante siue post lit.cōtes.orit.Et dr̄ emergēs quasi extrinsecus eueniēs.z nihil cōe hz cū negocio p̄ncipali.Sz incidēs intrinseca respicit negociū p̄ncipale.quāuis em̄ vtrū q̄ orit ex circūstātijs tn̄ in h̄ interest. qz ex circūstātijs cause vel negocij p̄ncipalis z emergēs ex circūstantijs iudicij vel ,pcessus.Un̄. Incidēs pimit. emergens iurgia differt.Et ad soluādū glo.pal.que videt deficere i differētia quā potuit. qz incidēs etiā in iudicio p̄t oriri.s.opponēdo pactū de nō petēdo.z emergens qn̄ q̄ an̄ lit.ctest.vt si excipiat de excōicatione an̄ lit.ctest.Dicas q̄ incidēs dr̄ h̄re cām vetustiorē ad negocium p̄ncipale. Sed emergēs dr̄ de nouo oriri. qz tēdit ad impugnandū.z an̄ ,pcessum de nouo factū esse nō poterat.cū nō posset ipugnare nō ens.facit.c.ad dissoluēdū. de desp̄ō. ipu. z est glo.bona in.l.qd̄ iussit.ff. de re iudi. q̄ dat exemplū incidēs.vt si actor dr̄ seruus emergēs vt testez nō admittēdo.Et ibi doc.plene notāt de h̄ an ptor vl' iudex posset reuocare interlocutoriā p quā questio incidēs vel emergēs decidat.

Emiola.i.septupla.cpositū ab emi.i. dimidiū.z olon totū.q̄si ctinēs totū z dimidium.z ē vsura q̄ ctinet totū.z alterā ei⁹ p tē.vt si de q̄tuor solidis accipiant in fine anni sex.

Emeriti dicunt milites veteres q̄ iā sunt a militia soluti.vt.ff.de vetera.mili.suc.

Emptio.Re.s.cp̄bēda emptio. z cp̄bit post q̄ de p̄cio cuenit ea mēte vt p̄ciū soluat Nā si imaginarie z p silitudinez de p̄cio cueniret emptio nulla cēt z cp̄bit solo cōsensu siue inter p̄ntes siue int absentes p nunciū vel ep̄lam.vt probat insti.e.ti.in p̄n. z.ff.eo.l.j.§.vlti.z.l.ij.§.j.z arre datio est argumentū emptionis.

Emptor bone fidei dr̄ esse q̄ aut ignorauit rem alienā.aut putauit eum q̄ vendidit habere potestatē vendendi.

Emphiteosis s̄m Azo.in summ.C.de iure emphi.z s̄m Goff.in sum.rubri. de loca. z cōdu.§.q̄d sit emphiteosis. Dicitur q̄ emphiteosis grece est melioratio latine. Ab initio em̄ sterilia.tm̄ p huc cōtractuz

cōcedebant. vt is q̄ accipet rē in meliorē statū ꝯduceret. ꝛ sterilē fertilē reddēt. postea tn̄ pmissum est de reb⁹ fertilib⁹ ꝛ fructuosissimis empbiteoticari posse. vt. C de iure empbi. l. j. in pn. Et dr̄ empbiteosis vel empbiteuticus ꝯtractus ille q̄ in meliorationib⁹ ꝛ in reb⁹ soli tm̄ ꝯsistit. Ecclesiasticus aūt empbiteosis ꝯsistit in bis ꝛ etiā in ipsis mobilib⁹ que ad h congrua videnṫ iconomo. vt. C. de sa. sanc. ec. in autē. ꝑpetuo. ꝛ autē. leges quas ꝛ alijs gubernationib⁹ et ꝓut cōiter dr̄. tūc empbiteosis est media inter locationē et venditionē. Et ita diffinit Zeno imperator. imo dicit dictū cōtractū esse quoddā terciū genus ab emptiōe ꝛ locatiōe separatum. vt. l. j. C. de iu. empbi. q̄ lex est zenonis. Sed Hosti. suā diffinitionē ꝫm hāc intellexit. vtputa queadmodū hosti. dic. ꝛ est h iō. q2 decretalis potuit empbiteotam ponere sub ti. de loca. ꝛ cōduc. quia magis similis ē empbiteosis locationi q̄ vēditioni cū dn̄ium retineaṫ ꝛ aliqd certū annuatim recipiaṫ. vide spe. de loca. ꝛ cōduc. §. nūc aliqua. Inde empbiteoticus. ca. cū. adiectiuū. vn̄ dr̄ empbiteotic⁹ cōtract⁹. emphiteotica cōcessio. ꝛ empbiteoticū instr̄m. Jn̄ etiā empbiteotico. as id ē empbiteosim ꝯcedere. Et est natura hui⁹ ꝯtractus vt soluaṫ pēsio sicut cōuētū est nisi res ex toto pereat. Itez q̄ licet dn̄o autoritate sua empbiteotā ꝛ ei⁹ successorē expellere si p trienniuz cessauerit soluē pēsionē. h empbiteota eccie p biennīū repelli pōt si nō soluerit pensionem.

Empbiteota vel empbiteoticari⁹ dr̄ ille q̄ agrū ꝑduxit vel accepit ad tēpus colēdū sub certo ꝑcio. Cui⁹ cōtrariū dn̄s vuilradus tenuit videlicet q̄ nunq̄ ad tempus sed bene ꝑpetuo tp̄e ꝑducit q̄diu viuet hereditario iure tenendū ꝛ colendū sub certo ꝑcio ꝛ certis cōditionib⁹ ꝓut inter ipsos cōtractū est. p. l. j. C. ꝺ iure empbi. ibi perpetuo stabilitate. ff. si ag. vecti. vel empbi. pe. l. j. §. q̄ in ꝑpetuuz. Et dixit h expssum esse in. l. j. §. quicūq3. C. de fun. patri. vel ꝑpetua scriptura in teruenīēte. ꝛ cōsensu vtriusq3. i. dn̄i ꝛ empbiteote adhibito in h statim. s. vt dn̄s aliqd ꝓ re accipiat ꝫm q̄ inter eos cōueniret vl̄ pecuniā vel aliā rē. puta ꝑdiū aliqd vel sileyt ꝓpriū sit dn̄i. Itē vt hic empbiteota de ceteris ānis singulis vel duos venetos vel simile soluat in specie reddit⁹. prout ait Azo. in sum. C. de iure empbi.

Empbiteomata vl̄ empbineumata ꝫm azonē. e. ti. sunt res meliorate. ꝛ ita exponit tex. l. iij. C. e. ti. vel melioratiōes q̄b⁹ ager labore sic retinētis melior efficitur.

Empleumata dicuntru impositōes. vnde emple grece est ipositio latine. vel sūt suꝑstitutiones siue supabundātie. Itē empleuma est eminēs scriptura. Et dic Accur. in. l. tigni. ff. ad exhi. q̄ empleumata sunt ornamēta vasorū vel ornat⁹ aut varietates colorū. vt. ff. de vi. tri. ꝛ ole. lega. l. iij. §. primo.

Emolumentū capiṫ ꝓ sustētamēto i dispositiōe cōtento. ꝛ onere sibi annexo q̄a ex emolumēto regulaṫ onus vt oneris vl̄ q̄libet alio medio disponēte cōclusum videṫ. ꝛ materia subiecta patiṫ. Verbi grā Lego titio decē ꝛ volo q̄ det seio q̄ndecim nō tenet onus in q̄nq3. ꝛ sic i excedēti quātitate. l. impator. §. j. ff. de lega. ij. Rō q2 lic3 hec sit voluntas testatoris. tn̄ materia subiecta nō patiṫ h significatuz sc3 onus eē sine emolumēto vl̄ citra emolumētū. q2 quē nō honoro eūdē nec onerare debeo. Itē ibi. lego decē tibi vt des titio librū tuū qui valet q̄decim si acceptas. x. teneris ad onus libri valētis q̄ndecim. l. impator. §. enimuero. ꝺ lega. ij. Rō q2 significatū sumiṫ ex verbis testatoris ꝛ acceptatiōe legati nā p acceptatōnē videris rez tuā tm̄ extimasse in q̄ oneratus es. Itē ibi testator legat tibi decez ꝛ rogat vt sticbū seruū alienū q̄ valet q̄ndecim titio des. si acceptas legatū nō teneris titio vltra emolumētū. l. generaliṫ. §. q̄ alienū. ff. de fideicōmis here. Rō q̄a acceptās verisimiliter ignorat valorē rei aliene. Itē ibi. testator legat tibi fundum valētē cētū. si cētū dederis heredi alieno.

si onerariis restituere fundū.non teneris vltra emolumentū.l.ciuitatibꝰ.§.j.ff.de lega.j. Similiter si fundꝰ legatꝰ est titio. ⁊ oneratꝰ est in dando aliū fundū qui est maioris valoris nō tenet onꝰ vltra emolumentū.ꝑal.l.impator. Item ibi.testator legat mēsam que est debitoris ⁊ creditoris.legatariꝰ acceptat ⁊ onus debitoris est vltra emolumētū.tenet onus. vt in.l. cū pater.§.mēse negociū.ff.de le.ij.qꝛ ex vniuersitate cōcurrit volūtas testātis et acceptantis.Uñ nota ꝙ minus emolumentū nō patit maius onus ꝫ tamē onꝰ nō censet minus qñ vere vel ficte ē equale.⁊ sic diminuto emolumento diminuit onus inquantū esset emolumēto maius ⁊ hoc veruz nisi vbi pōt culpa imputari habēti emolumentū.Sz tūc nec onus videt maiꝰ. qꝛ eqparasse videt ei finaliter post multa dicta Bar.⁊ doc.in.l.plauciꝰ ff.de cōdi.⁊ demō.Cōcludit ꝙ emolumētū onꝰ sibi iniunctū regulat vt voluntas disponētis vel acceptātis declarat.

Emologari.als omologari est ꝯfirmari. vt dicimꝰ ꝙ arbitriū emologat.i.ꝯfirmat silētio decē dierū tacite vel expsse ꝫm Gof. in sum.de arbi.§.effectus.

Emunitas ꝫm Goff.in sum.e.ti. ē libertas cōcessa ecclesijs vel eccliasticis ꝑsonis et rebus alijs ad eas spectātibus.Uel est ꝑuilegiū ecclesiastice libertatis vel ꝑsonarū vel rerū ad eam ꝑtinentiū.Dicit autē emunitas quasi extra munia.i.officia vel onera a qbus ecclesie sunt imunes.vt.e.ti.c.ecclie.vnde locus cōsecratus scz ecclesia habet imunitatē.i.libertatē vt nullus inde trahat ꝑ vim nisi in casibꝰ scz si fugiēs ad ecclesiā sit publicus latro. vel nocturnus depopulator agrorū.id est.deuastator fructuū in agris.Etiaz si in ipsa ecclesia cōmisit homicidiū.furtū.vel maleficiū.quia frustra auxiliuz legis iplorat qui cōmittit in legem.de vsur. qꝛ frustra. de appel.c.an sit.C.de iure deli.l.sanximus.§.si vero.Uel dicit quasi extra munia.i.munera.Non eñ ecclesia subit sordida munera.vt calcis coquēde.arene fodiende.⁊ similia.De quibus vide Hosti. in sum.eo.titu.

Emissarius vō dicit ꝗ faciliter salit super aquas vel ꝑ aquas ⁊ fossata.

De En

Enucleare vetꝰ ius.i. extra nucleū obscuritatis ponere.Nā ꝓut Azo dicit.C.d vete.iu.enu. In iure inuenit qd est amarū ita ⁊ in veteri iure erāt tot multitudines ꝙ nemo eas habere vel legere poterat. Nā sicut in nucleo dura testa inuenitur. Ita ibi dure ⁊ inique snie erāt. Itē sicut nucleus cū inutili pellicula tegit et latet. ita ⁊ in illa multitudine tāta sublata suꝑfluitate antiq ⁊ necessarijs ⁊ vtilibꝰ collectis ꝓut meliꝰ fieri potuit ius vetꝰ enucleatū est. Nā melius est pauca ⁊ idonea effundere ꝙ multis inutilibus ꝑgrauari vt.C.e.ti.l.ij.§.⁊ si aliquid.

Enunciatiuū verbū de se tm̄ significat quātum sonat.s.enūciationē eius qd ē vl qd nō est sicut nūcius dr.qꝛ refert volūtatez dñi sui.scz qd velit ⁊ qd nō velit. vt in.l. ⁊ licet.ff.de consti.pecu. Qñq tñ verbis enūci t.uis significatur dispositio qñ hec significari cōcludit ex quouis ꝓbabili significato.Uerbi gratia.Creditor dicit debitori suo quē scit esse debitorē profiteor te nō teneri vel deberi.Hec sunt vba enūciatiua tantū ⁊ falsum enūciant qꝛ veruz est ipm teneri.⁊ nō hec verba verā libertatē inducūt.l.tale pactū.ff.de pac. Nō ē volūtas ꝓferentis ex fauore liberatiōis. secus si ignorāter ꝓferret. Itē ibi testator legauit multa vxori.Et dixit se nō dubitare queque accepit vxor liberis cōibꝰ restituturā. Hec verba nō dubitare non sunt dispositiua.sed enūciatiua. qꝛ enūciant volūtatē mulieris.⁊ eius factū futuz in rebus sibi legatis.⁊ tñ accipiunt ꝓ fideicōmisso.⁊ sic significarēt dispositionē vt in.l.vna ex familia.§.fi.ff.de le.ij. Nō qꝛ volūtas testatoris ex significato a maioris ad liberos ex firmitate enūciatiōis dicit se nō dubitare. Itē ibi i iudicio. Cōfiteor me tibi debere.x. significat disposi

tio.qꝛ p boc verbū obligoꝛ soluere licꝫ añ
nō essem obligatus.l.vnica. C. de cōfes.
Rō.qꝛ boc iportat p̄ceptū iudicis de sol-
uēdo exp̄ssum vel tacituꝫ.licet em̄ exp̄sse
nō p̄cipiat.babet tñ pro p̄cepto.ꝛ ex con
fessione sufficiēter ꝓbat debituꝫ.ꝛ sic lex
boc disponit.etiā p̄ter voluntatē obliga
ti.ꝓpter necessitatē iudicij.Iteꝫ ibi extra
iudiciū.Cōfiteoꝛ me tibi debere.x. ex cā
mutui p bec verba nō significat disposi-
tio sed est tm̄ enūciatio ex qua orit suffici
ens ꝓbatio debiti.ff.deposi.in.l.publico.
§.fi.Rō.qꝛ boc tm̄ significat ṽba nec po
test aliunde cōcludi dispositio.Nā obli-
gatio faciliter infert sicut liberatio.Iteꝫ
ibi extra iudiciū.Cōfiteoꝛ me tibi debere
decē nō exprimēdo causam.bic tm̄ ē enū-
ciatio.sed ex ea nō infert sufficiēs ꝓbatō
debiti.l.cū de indebito.§.fi. ff.de ꝓba.qꝛ
nō sufficiēter concludit cum nō appare-
at de quo debito.

De Ep

Epidometici dicunt q̄ babebāt sub se men
suratores qui mensurabāt bospitia et in
eminente loco describebāt noia eoꝝ qui
ibi babebāt bospitari.

Epitogiuꝫ est vestis vel tappardus supioꝛ
clerici.ꝛ dꝛ ab epi.i.supra.ꝛ tego.q̄si supi
us tegēs.no.i glo.in cle.ij.d vi.ꝛ bo.cle.

Epitbiniū est suspēsio vni⁹septimane.vel ē
quedā increpatio.vel gen⁹ pene ꝓm Jo.
an.in glo.xxj.q.iij.oīs iactura.

Eps dꝛ ab epi qd est supra.ꝛ scopos vl' sco
pin intendere quasi supra intēdens.qꝛ bꝫ
curā supintendēdo sup oēs laicos ꝛ cle-
ricos sibi cōmissos.vt.viij.q.j.qui epatū
x.dist.cleros.vbi etiā interp̄tat specula-
toꝛ.eo ꝙ speculet subiectoꝝ moꝛes ꝛ vi-
tam.cuius officiū cōsistit in cōfectōe cris
matis.crismatiōe frōtis.collatōe oꝛdinū
cōsecratiōe eccl'iarū ꝛ altariū.vt de sent.
excō.c.q̄ p̄iculosum.lib.vj.in glo.j. Sed
quare papa noiat se epm̄. Nota q̄uis in
eccl'ia dei sint dignitates episcopatu ma-
ioꝛes.tñ qꝛ in eccia sunt noue ordines.p̄.
alle.c.cleros.ꝛ.xxiij.di.epus.ꝛ.c.sc.Licet
ꝓm tbeologos solū sunt septē oꝛdines q̄
epatum ꝛ psalmistatū omittunt.et inter
istos noué epatus est maioꝛ.Ideo papa
nō a dignitate sed ab oꝛdie noiari volēs.
vocat se epm̄ ꝓm Jo.an.in p̄n.li.vj. Et
eps eligēdus debet babere bas cōditiōes
vñ.Anni triginta.facer oꝛdo.pura volū-
tas.Et moꝝ grauitas.sapiētia spōsa pa
rentis.Concurrēs fama.decus bec dant
pontificatū.vt de electione.cū in cunctis
ꝛ vide Goff.de tem.oꝛdi.qui per longuꝫ
declarat regulas apostolicas ꝛ epus est
pater eccl'ie.xcv.dist.esto.ꝛ etiam ꝓcura
toꝛ de dona.c.ij.x.q.ij.casellas.xij.q.ij.si-
ne exceptione.Et tenet reddere rōneꝫ ꝓ
aniabus sibi cōmissis si male custodierit
oues suas.de re iudi.c.pe.

Epistola decretalis.Re.s.decretalis epl'a.

Epl'a diui adriani ꝓm Guil.in spe.d renun
cia.ṽ.in p̄mis ꝫ sub.§.finitis.locū bꝫ int
fideiussoꝛes.mādatoꝛes.ꝛ constitutoꝛes
Itē inter tutoꝛes.ꝛ est illius epl'e officiuꝫ
ꝙ q̄uis aliqui sunt in solidū obligati.tñ
p ei⁹ bñficiū si oēs pares sint in soluēdo
tpe litis posset postulare.ꝛ diuidat actio
int eos vt vnusq̄sqꝫ ꝓ virili poꝛtōe alias
actōe ꝯueniat.Alioq̄n nisi dicto bñficio
iuuarent posset creditoꝛ quē mallet in so
lidū cōuenire.C.de cōsti.pe.l.fi.ꝛ insti.de
fideius.§.si plures te.ff.d fideius.l.int fi-
deiussoꝛes.ꝛ.l.si dubitet.Si ꝫ buic bñfi-
cio fuerit renūciatū poterit creditoꝛ quē
maluerit cōuenire.Quō aūt renūciat in-
strumēto buic bñficio vide ibidem.

Epitbapbiū est scriptura siue titulus in la
pidibus sepulcroꝝ sculptus.

De Eq

Equestris dignitas erat in bis q̄ romā cu-
stodiebāt.nā ꝛ bi babent ꝓ absentibus
reipublice causa.Et dicit Accur.ꝙ aliq̄ e
rāt p̄sidētes.qꝛ simplex militia ñ ē digni-
tas.de b vide Accur.e.ti.in rubri.c.li.xij.

Equitius dicit custos equoꝝ.

Equitiū al's equiriuꝫ est grex equoꝛum ꝓm
Accur.in.l.qd ergo.ff.de vsufruc.quēad
modū quis vtatur.

Equitas est cōueniētia rerū q̄ cūcta coequiparat. ⁊ in parib⁹ rōnibus paria iura vł iudicia desiderat vt. C. ad. l. falci. l. fi. Verbi gratia. Mutuasti mihi centuꝫ aureos mutuo. modo equū est ꝙ isti numeratiōi cōueniat solutio ſm eandē qualitatem ⁊ quātitatē. vt. ff. ſi cer. pe. l. mutuū. Itē dedi tibi damnū centū aureorū dignū iustū ⁊ equū est vt ſm eandē quātitatē dānuꝫ tibi resarciā. Eq̄tas etiā dr̄ quedaꝫ mitigatio tꝑans iuris scripti rigorē. Et in q̄bus casibus talis eq̄tas ꝑferat̄ rigori iuris. notat Io. an. de transac. c. fi.

Equanimiter. i. equo animo.

Equus calcitrosus dicitur qui solitus ē calce ferire.

De Er

Erarium est repositoriū pecunie ab ere dictum.

Ergagabi dicunt̄ oꝑarij laborātes in stationibus suis. ⁊ dicit̄ ab erga qd̕ est oꝑa. ⁊ gabor. qd̕ est labor.

Ergasteria sunt statiōes oꝑariorū. ⁊ dr̄ ab erga. i. oꝑa vel opus ⁊ sterion statio quasi oꝑis statio. vt no. C. de oꝑa. l. ij.

Ergascula dicunt̄ carceres vel pressiones. ⁊ dr̄ ab er qd̕ est lis. ⁊ scolon missio.

Ergo no. Io. an. d̕ sum. tri. dānam⁹. in ꝓn.

Ermofrodit⁹ est q̄libet q̄ hꝫ vtrūq₃ sexum. an aūt ad testificandū exhiberi possit q̄litas sexus ualescētis demōstrabit. ſi eñ calore durāte pro viro se gesserit. recipit̄ in testē. al's nō. iiij. q. iij. c. j. post mediū. § j. Itē talis ponit̄ inter infames. ⁊ nō p̄t esse aduocatus. iij. q. vij. infamis.

Erro est pusillus fugitiuus q̄ nō quidē fugit sed ex ꝯsuetudine quadā aberrare solet. ⁊ frequēter sine causa vagat̄. tꝑibusq₃ in rebus nugatorijs cōsumptis. tandē licet sero redit ad domū. vt. l. quis sit fugitiuus. §. erronē. ff. de edi. edic. Sꝫ vtruꝫ erro faciat furtū sui sicut seruus fugitiu⁹ ⁊ an sit in vsu captibilis. Primū dubiuꝫ est disputabile. vt in glo. l. j. C. de ser. fugi. que dicit in fi. ꝙ aliqui sint contra. vt sunt frau. accu. matrisil. ⁊c. Sed catbo secus tenēt ibi ꝙ̄ sic. Rō ꝓmi. qꝛ erro habꝫ aīm lucrādi vsum sui. secūda rō sua. qꝛ licet nō sit furtū odiosum vel penale. ē tamen furtū fauorabile ⁊ rōnabile ne p̄iudicet̄ dn̄o. Ad scd̕m dubiuꝫ silr̄ rn̄det̄ ꝙ sic. vt no. pleni⁹ ꝑ doc. in. d. l. j. suꝑ glo. ij.

Errare. est aliud ꝓ alio putare. xxxviij. dis. q̄uis. xxij. q. ij. in quib⁹. in fi. Et no. Io. an. in cle. j. de iudi. suꝑ ver. certa scientia. Et no. ꝙ errās nō semꝑ decipit̄. vt si seruus ducit liberā quā credit ancillā cum eius cōditio melioret̄. ergo rōne talis erroris nō posset diuortiū petere vxore cōsentiēte ſm Goff. de cōiug. seruo. §. si liber. Ubi alij aliter dicūt ⁊ forte ideo qꝛ sicut ignorātia opponit̄ sciētie. sic error cōsensui. vt in glo. in clemen. p̄alle.

Error ē qn̄ aliq̄d aliter ꝯtingit. vel aliud q̄̄ credit̄ vel putat̄. in q̄bus. c. p̄al. in fi. vbi dicit Aug⁹. ex encheri. ꝙ nō est arbitrandū peccatū aut si est minimū esse atq₃ leuissimū. Etiā error cōmunis excusat ⁊ facit ius. vt in. l. barba. ff. de offi. presi.

Error aduocati in facto p̄ōt redargui vsq₃ ad sententiā.

Error calculi ſm Azo. in sum. e. ti. est error cōputationis. veteres eñ cōputabāt per lapillos q̄ calculi vocabant̄ ꝓ eo ꝙ pedibus qn̄q₃ calcant̄. licet nō impune. vnde Persius. Hūc materne diē numera meliorē lapillo. qꝛ pro bono die ponebāt bonū lapillū. Qn̄q₃ etiā calculus ponit̄ ꝓ cognitiōe cause. vt. C. de iudi. l. rē nō nouā. Etiā quādoq₃ pro sentētia. C. de appel. l. si actor ibi deteriorē calculū. q̄a cā calcat̄. id est terminat̄ ꝑ sen. est glo. in. l. vnica. C. de errore calculi.

Error intolerabilis est error a iure reprobatus. Et nota ꝙ error sumit̄ ꝓ facto siue sit error iuris siue facti. qꝛ licet sit iuris inquantū est error. facti tamē est cum sit in alio q̄̄ in veritate. Verbi gr̄a. Titi⁹ vir honestus petijt a me pecuniā sibi mutuari. dixi ꝙ mutuarē assignādo sibi diē illa die venit alter. Titius vilis qui assimilabat̄ illi in facie dicēs se esse illū et ꝑ hoc sibi trado ⁊ mutuo. ibi ē error i quo

īpedit̄ dn̄ij trāſlatio.l.ſi qˀs vxoꝛi.§.cū titio.ff.de fur.qꝛ ſignificatū ſumptū ē ex erroꝛe in ꝑſona.Nec tradēs conſentit in iſtum cui tradit ſaltē ſciēter.ergo ſibi nō tradet iure.Itē ibi titio amico meo trado rem ex cā donatiōis.quē credo ſane mētis eē cū ſit furioſus impedit̄ trāſlatō dominij.l.qꝫ meo.§.ſi furioſo.ff.de acqui.poſ.qꝛ furioſus nō acqͥrit dominiū cū nō habeat cōſenſum.ꝛ ſic erroꝛ tradētis hic nihil opatur.qꝛ quātūcunqꝫ vellet ꝛ conſentiret trāſferre nō tamē trāſferret̄.Itē ibi filiusfamilias aſſerens ſe patrēfamilias vel ſeruus libertū.petit a me ſibi mutuari.ꝛ mutuo nō impedit̄ trāſlatio dn̄ij l.ſi qˀs vxoꝛi.ꝑal.ꝛ.§.ſeruus.ꝛ.l.falſus.§.ſi qˀs.ff.de fur.qꝛ erroꝛ eſt in qualitate ſignificāte nō cōſenſum transferēdi.licet aliqui cōtra.ſed ſi trado.ff.vetus.credēs C.nō transfert̄ dominiū.l.ſi me in vacuum.in ꝓn.ff.de acqˀ.poſ.quia res que tradit̄ nō intendit̄.ergo nō transfert̄.et res que transferri intēditur nō tradit̄.ſecus ſi in noīe erroꝛ ſit.vt trado tibi fundum coꝛnelianū ſub noīe ſempꝛonij credēs ſic vocari certe nō impedit̄ tranſlatio dn̄ij.qꝛ cōſenſus eſt in re ꝛ dominij eius tranſlatione.ꝛ ſic de alijs ſuo modo.

Erupta ceſa dicūt̄ oīa illa q̄ cedūt̄ ꝛ eruūt̄

De Eſ

Eſtiualia ſunt ocree.ſcꝫ calciamenta de coreo qˀbus etiā aliqui vtunt̄ interdum in eſtate.Et fiunt optima apud ſanctū Seuerinū.vt dicit Io.an.in cle.ne in agro.de ſtatu monachoꝛū.

Eſtimatio ſignificat taxationem pꝛout ſubiecta materia vel quoduis aliud mediū ſignificare declarat.Verbi gratia.res traditur eſtimata hoc addito qꝫ reddat̄ eſtimatio ꝛ non res.Ex hoc ſignificat̄ emptio ꝛ venditio.vt in.l.quotiēs.ff.de iur.dot.vbi dicitur res eſtimata data viro in dotem ſi eſt empta.vir agere poteſt ex empto contra vxoꝛē.de hoc inſti.de emp.ꝛ ven.in pꝛin.ꝛ.l.eſtimate.ff.ſo.matri.et l.plerūqꝫ.in pꝛincī.ff.de iu.dot.iūcta.l.neceſſarias.in ꝓn.ff.de ꝑi.ꝛ cōmo.rei vēd.Sed ibi res dat̄ eſtimata hoc pacto qꝫ res reddat̄ ꝛ nō eſtimatio.tūc nō eſt emptio ſed ſignificat̄ qꝫ re ꝑempta vel diminuta attēdat̄ eſtimatio facta.l.ſi int̄.C.de iur.do.Nec ꝑiculū diminutiōis vel ꝑemptionis fit recipiētis niſi ſit in culpa.qꝛ cuꝫ rem traditā teneat̄ reddere ꝑiculū debeat eſſe dn̄i rei.Sed in caſu ꝓcedēti ꝑiculū vel deterioꝛatio rei trāſit in recipientē vt.l.eſtimate ꝑal.Itē ibi res datur eſtimata in dotē hoc pacto qꝫ reddat̄ res vel eſtimatio.tūc ſignificat trāſire periculuꝫ ꝑemptiōis.ſed nō deterioꝛatiōis.l.plerūqꝫ.§.ficū.l.ſe.ff.de iur.dot.Et hoc ex natura cōtractꝰ ꝛ alternatiue.Nā natura dotis eſt qꝫ dn̄ium trāſit in maritū.ꝛ ſic ꝑiculū eſt ſuū.Sꝫ ex natura alternatiue alterū hoꝛū ſufficit.aut rē reddi aut eſtimationē iuxta regulā in alternatiuis de reg.iur.li.vi.Sed res ꝑempta reddi nō pōt.ergo eſtimatio.Res aūt deterioꝛ reddi pōt.que ſi reddit̄ nō eſt reddēda eſtimatio.

De Et

Etas legitima ſemꝑ intelligit̄ de naturali nō de eo que per ꝓncipis bn̄ficiū implet̄.vt C.de his q̄ ve.eta.imple.l.vlti.

Etas pupillaris ē minoꝛ.xiiij.ānis i maſculis.ꝛ in femina.xij.ff.de ꝟ.ſig.l.pupillus.

Etas pubertatis diuerſimode accipit̄.naꝫ in nuptijs ꝯtrahēdis etas pubertatis eſt in maſculo.xiiij.ānis.ꝛ in femīa.xij.ānis vt inſti.de nup.in ꝓn.cū ibi not.Nō aūt idē tꝑs requirit̄.hoc alimēta reqˀrunt̄ vſqꝫ ad pubertatē q̄ debent̄ maſculo.ad.xviij annū.femine autē vſqꝫ ad.xiiij.ff.de ali.ꝛ ciba.le.l.mela.ait.in pꝛin.

Etatis venia eſt ꝓuilegiū qd impetrat minoꝛ a ꝓncipe.vt habeat̄ ꝓ maioꝛe.impetrat aūt eā maſculꝰ maioꝛ.xx.annoꝛū.femina aūt maioꝛ.xviij.vt.l.ij.C.de his q̄ ve.eta.im.Maturioꝛ aūt eſt ſexꝰ femīarū hac rōne.vt no.Accur.in glo.ſeptima l.ij.ꝑal.qꝛ mala herba cito creſcit.ꝛ citiꝰ eſt ſubdola mulier ꝛ auara.ff.ad vellei.l.ſed ſi ego.in fi.Nā regula naturalis eſt

Quāto lōgius res habet esse tāto tardiꝰ ad pfectionē devenit. ⁊ ecōtra. quāto brevius hʒ esse tāto maturiꝰ ad pfectionem devenit. patʒ hoc in plātis ⁊ brutis. Sed vir longiꝰ hʒ esse ꝙ mulier. iō tardius ad pfectionē devenit ꝙ mulier. Et ideo mulier citiꝰ subdola ⁊ sagatior efficit̄.

Etsi idē est qđ q̄uis. de symo. c. etsi questiones. de offi. in or. c. etsi ab aplice. in cle. de iureiu. etsi christus.

Etiam. Require supra Ec.

Et hec cōiunctiua licet ꝓprie copulet. ff. de odi. insti. l. si heredi. tñ aliqñ sumit̄ ꝑ vel ff. de ver. sig. Sepe cū silibus. Aliqñ repetit qualitates p̄cedētes. ff. de fun. instru. ⁊ instru. lega. l. seio. §. gayo. Aliqñ ꝑ idē vt. c. ij. de spōs. Etiā no. in. c. ij. de rescrip. vbi de hoc. Vñ hec dictio ⁊ cōiungit p̄ncipaliter simul ⁊ successiue ꝓut infertur ex significato tūc hoc dictāte. ⁊ ꝫm ꝙ voluntates disponētis quouis medio significare declarat. nā qñqȝ est cōiunctiua rerum p̄ncipaliter. quarū tñ vna est alteri successoria. vt dicēdo. lego fundū ⁊ eius instrm̄ legatum licet sit accessoriū ad fundū. ⁊ extincto fundo legato nō extinguitur legatū instrumēti. secus est in p̄positiōe cū. que cōtingit accessorie. facit. l. cui fundꝰ. ff. de fun. instruc. ⁊ instru. lega. posset etiā tñ faciliter trahi ad ꝯiungēdū accessorie ꝑ volūtate disponētis q̄ exp̄met ⁊ ꝑ cū. Significat etiā ibi successiue filiū ⁊ nepotē heredes instituo. naȝ intelligit̄ ꝙ filiꝰ admittat̄. ⁊ eo deficiēte nepos. l. gallus. §. fi. ff. de libe. ⁊ posthu. Nō qꝛ nepos nō simul admittit̄ cū filio. ⁊ h̄ ex ordinata charitate seu naturali affectōe ar. l. generaliter. C. de insti. ⁊ substi. sub ꝯditiōe. facit lex Lucius. ff. de here. insti. vbi disiūctiua resoluit̄ in cōiūctiuā ꝓpter volūtatē que ꝯcludit̄ ex charitate. facit. l. cū frater. §. cū pater. ff. de lega. ij. Idē in cōtractibꝰ si q̄s emit redditū vel fundū ꝑ se. liberis ⁊ nepotibꝰ. ibi ⁊ cōiungit successiue. s. ꝙ primo pater solus admittat̄. pꝰ liberi. deinde his deficiētibus nepotes.

Etates sunt sex q̄bꝰ generatio ⁊ statꝰ hoīs finit̄. xxxv. q. iiij. c. j. ⁊ Io. an. in p̄n. li. vj. Alij ponunt̄ septē etates hoīs. Silr septem mūdi. vñ. Infans. inde puer adolescēs. post iuuenis vir. Dr̄ inde senex postea decrepitus fit. Annos p̄mo tenet septē. ⁊ altera bis tot. Tercia quater septē sed q̄dragintа q̄terna. Annos exultat ad q̄nquaginta iuuētus. Sed si porrigit̄ ad septuaginta senectꝰ. Et tunc decrepitꝰ incerto tp̄e durans. Itē nota versus đ etatibus mūdi. Primus adam iustusqȝ noe magnꝰ pater abraā. Et post hoc moyses Dauid natusqȝ redemptor. Septima fine caret. locat in requiēqȝ beatos.

Et cetera qñqȝ scribit̄ extēse ꝑ duabꝰ dictionibꝰ. ⁊ sic disponit ꝫm ꝙ relatiuū seq̄t̄ si saltē aliqđ sequit̄. vt dicēdo ⁊ cetera. q̄ sunt scribēda. al's respicit oīa que p̄missa sunt. Qñqȝ scribitur abbreuiate. vt ⁊c̄. sic oēs ꝯp̄hēdit clausulas ꝯsuetas apponi ī tali cōtractu. De h̄ tradit̄ in. l. gallus. in p̄n. ff. đ libe. ⁊ posth. ⁊ nota in. c. qm̄ ꝯtra falsam. de ꝓba. vide supra de. C.

De Eu

Euestigie. id est statim vel cōtinuo. vt in. c. vnico. de statu. mona. li. vj.

Eulogiū idē est qđ testametū. vt in. c. nos quidē. de testa. ⁊ in. l. iubemꝰ. C. de testa. ⁊. l. q̄dā eulogio. C. de iur. deli. ita exponit Ber. de testamētis. Apud nos aūt aliter accipit̄. vt. ff. de re mili. l. desertorē. circa p̄n. ⁊ đr ab eu qđ est bonū. ⁊ logos sermo quasi ⁊c̄. Vel ꝫm Hosti. ab eu qđ est flebile. ⁊ logos sermo. qꝛ vt plurimū fit ī extremis. ⁊ ē nota doloris. Etiaȝ eulogia dicunt̄ encenia q̄ olim portabant̄ metropolitanis ad ꝯciliū ꝓuinciale. vt. xviij. di. c. de eulogijs. vbi ꝫm glosam. eulogia dicunt̄ munera que deferunt subditi suis prelatis.

Euidēs est qđ semꝑ palā est. ⁊ euidēter apparet. j. q. j. vt euidēter. de accusa.

Euidētia. ff. de ꝯtrahē. emp. l. ea q̄. ⁊ qđ ē in euidēti nulla pōt tergiuersatiōe celari. de coha. cle. ⁊ mu. c. vlti. de offi. ordi. si canonici. §. ceterū. li. vj.

Eunucbi ẜm Azo.i sum.C.e.ti. dicūꝛ spa-
dones tm̄ ⁊ nō castrati.hoīes aūt barba-
ri extra solū romani imperij pn̄t eunucbi
fieri.aut penā capitis subeant.

Euincere est aliqđ ab aliq̄ extorquere vl' eri
pere vel ꝑ sniam iudicis acquirere. Res
etiā euicta dꝛ cum est amissa.

Euictio ẜm Azo.in sum.C.đ euic.ẜm q̊sdā
ita diffiniꝛ.Euictio ē rei empte.vl' ex alia
iusta cā accepta ꝑ sniaꝫ iudicis abductio
vel vt petat alio euincēte omissio.nec em̄
sꝑ ē necessariū rē abduci vt videꝛ euicta
vt.ff.e.ti.l.euicta.§.j.Et euictōis cautio
solet p̄stari a vēditore ipsi emptori. ad h̄
vt si aliq̄s ab emptore rē emptā tāq̄ suā
petat.dicēs eā sibi eē obligatā aut aliqđ
ius i ea h̄re emptor recursum ⁊ regressuꝫ
habeat ad venditorē cui denūciare h̄ te-
neꝛ.⁊ vēditor dꝫ assistere ⁊ defendere em
ptorē in cā euictiōis.Et dꝛ euictio alicuiꝰ
rei in causam alterius abducte ꝑ iudiceꝫ
acq̄sitio.vide supra cautio.de euic.

De Ex

Exactio.id est petitio.nam exigere ex rē ab
alio petere.

Exauctorizare est militē cingulo.vel cleri-
cū ordinibꝰ spoliare.vt in.l.q̄ cuꝫ vno.§
nō oēs.ff.de re mili.Vel est statum alicu-
ius vel auctoritateꝫ ei auferre.⁊ qn̄q; hꝫ
fieri expresse.qn̄q; tacite.vt si p̄nceps vel
dux belli militi in exercitu delinquēti cal-
caria absciderit.talis dꝛ tacite exauctori-
zatus dato ꝙ nil exp̄maꝛ.⁊ expresse vt si
dux exercitꝰ militē fugitiuū exauctoriza
uerit.Itē pōt h̄re locū in clerico.qꝛ exau
ctorizare etiā idem sonat qđ degradare.

Excandescere est subito irasci habēdo simi
litudinem inter furorē ⁊ estuātis ferri cā
dorem.

Exceptio ē rei defensio ꝑ quā se defendit ⁊
tueꝛ ab actore ẜm Azo.i sum.C.e.ti.qn̄-
q; poniꝛ large ⁊ iproprie.ꝓ oī defensione
ꝓut reo cōpetit etiā si nulli actori ꝯpetit
actio.Et tūc q̄dā vocāt eā exceptōꝫ facti
vt qn̄ sine exceptiōe q̄s calūniose ponit.
Sꝫ Azo vocat eā exceptionē intentiōis
et de exceptiōibꝰ intētiōis q̄ sint no. ff.e.
ti.l.j.in p̄n.⁊.l.ij.§.illud.C.de trāsac. et
talis nō pōt đ iure expiri.qꝛ nemo pōt ex
ꝑiri sine actiōe vt cū tunc nulla sit actio.
nulla pōt dici actiōis exclusio. ẜ dꝛ cōtra
intentionē actoris defensio vt qn̄ q̄s se i
aliquo instrō obligat ad aliqđ sine exce-
ptiōe iuris vel facti.Sensus est ꝙ ꝯ hoc
nullā faciat defensionē de iure vel đ facto
Differūt tn̄ exceptio ⁊ defensio.Nam de
fensio ꝓprie dꝛ que ipō iure actionē tollit
vt solutio q̄ est eiꝰ qđ debeꝛ redditio. et
acceptilatione oīs obligatio tolliꝛ.instit.
q̇.mo.obli.tolliꝛ.in p̄n.⁊.§.itē ꝑ accepti
lationē.Itē renūciatio dꝛ defensio.c.suꝑ
hoc.de renū.cōcordat glo.in.c.j.de lit.cō
test.li.vj.vbi no.ex glo.penult.ꝙ oīs ex-
ceptio ꝑemptoria q̄ perimit līas ⁊ grām
opponiꝛ ante ⁊ post litis cōtest.C. de ex
cep.l.vlti.Et no.Hosti.⁊ In.in.c.cōstitu
tus.de rescrip.Itē large dꝛ etiā exceptio
esse replicatio q̄ daꝛ actori.oīs em̄ repli-
catio ē exceptō.vt.ff.e.ti.l.ij.§.replicatō
nis.Et sicut se habet exceptio ad actionē
sic replicatio ad exceptionē ẜm Goff. de
ꝓba.in sum.Stricte vo ⁊ ꝓprie exceptio
poniꝛ ꝓ illa defensione q̄ cōpetit reo cō-
tra actionē cōpetentē in eū. ⁊ sic dꝛ actio
nis exclusio.⁊ hec est exceptio iuris.vt si
petis a me debitū.⁊ ego excipio qđ remi-
sisti mihi.vel si fecisti mecū pactū de non
petēdo.vel ꝙ nō venit dies p̄fixus. vt su
miꝛ vtraq; exceptio.ff.e.ti.l.ij.p̄mo rn̄so
⁊.§.replicatiōis.⁊ ꝙ exceptio sit actiōis
exclusio.habeꝛ de elec.dudū.suꝑ ver.irri
tari.in glo.Exceptio diuidiꝛ in plura ge
nera.qꝛ Alie sunt tꝑales ⁊ dilatorie Alie
ꝑpetue ⁊ ꝑemptorie.vt.ff.e.ti.l.j.§.exce
ptiōes.Alie sunt odiose. vt macedonia-
ne.Alie fauorabiles.vt velleiane.hec di-
uisio colligiꝛ ex.l.q̄ exceptionē.ff.de ꝯdi.
inde.Itē alie sunt in rem. alie in ꝑsonā.
vt.ff.e.ti.l.j.§.exceptiōes.p̄al.Item ẜm
Hosti.⁊ Spe.Alie sunt anormale. Alie
mixte.⁊ multas alias diuisiones dicti do
ctoris ꝓsequūtur.vide eas.

Exceptio dilatoria est que causam[differt.

vt insti.eo.§.appellanť.Et istaꝝ est multiplex diuisio.de qua aliquãtulũ no.in.l. exceptionẽ.C.de ꝓba.Est eñ quedã dilatoria solutionis. que sapit istã naturaꝫ ꝙ respicit actionem nimis tẽpestiue intentatã.ꝛ debet opponi ante lit.ꝯtest.sed ꝓbatio eius fit post lit.cõtest.c.inter mona.de re.iudi.quedã est dilatoria iudicij que opponiť ꝓprie ad impediendũ iudiciũ añ lit.cõtest.ꝛ ꝓbať tanꝙ̃ ꝑiudicialis ꝛ expediẽda venit añ lit.cõtest.Et idẽ dicendũ est de replicatiõe eiusdẽ.Quedam est declinatoria fori.vt ibidẽ notať.Iteꝫ colligiť hec diuisio ex.l.iij.in fi.ff.e.ti.vide de hoc spe.e.ti.Et nota ꝙ declinatorie iudicij sunt in initio ꝓponẽde.Et sũt iste q̃ cõtra iurisdictionẽ iudicis opponũtur Rõ ne si eis sciẽter omissis ad alia procedať videať q̃s in iudicẽ ꝯsentire.C. ꝺ excep.l.vl.no.Gof.de dila.§.sunt ꝛ alie.in fi.Sũt etiã iste ꝓbãde in initio vt prius sciať de iurisdictiõe iudicis añꝙ̃ ꝓcedať ad vlteriora.habẽt tñ etiã locũ post sniaꝫ si ex ignorãtia obmittanť.ꝺ sen.ꝛ re iudi.ad ꝓbandũ.C.si a nõ cõpetẽti iudi.l. vlti.Etiã dilatorie ꝓponẽde ꝛ probande sunt añ lit.cõtest.c.inť mona.pal.ꝛ.c. pastoralis.de excep.C.de ꝓba.l.pe.Dilatorie solutiões sunt ꝓponende siľr in initio cause.i.añ litẽ cõtestatã.ꝛ ꝓbãde postꝙ̃ actor suã intentionẽ fundauerit. ꝭ ꝑemptorias ꝓbabit reus postꝙ̃ actor suã intentionẽ probauerit.de hoc vide Gof.de probatio.§.restat.

Exceptio ꝑemptoria ẜm spe. vocať sic. q̃a actionẽ vel intentionẽ agẽtis perimit ẜm Io.an.c.j.de lit.cõtest.li.vj.seu ius ledit vt insti.de ꝑpe.ꝛ temp.actio.§.ꝑpetue vt pactũ de nõ petẽdo in ꝑpetuũ.ꝛ iusiurãdum de nõ agẽdo vel accusando.videlꝫ. petebã a te centũ.ꝛ tu excepisti ꝙ pepigi tecũ de nõ petẽdo in ꝑpetuũ.vel iuraui ñ agere vel accusare. que ipso iure tollunt naturalẽ obligationẽ. vt.ff. de iureiur.l. fi.circa ꝑn.qđ doctores intelligũt esse verũ de volũtaria ꝛ cõuentionali.secus aũt de necessaria.Ciuilẽ aũt ipso iure nõ tollunt sed ope exceptiõis elidũt.Et ẜm azo semꝑ obstant he agenti etiaꝫ si cessauerit agere per mille annos.

Exceptio ꝑpetua est q̃ ꝑpetuũ hꝫ effectum vt cũ petis a me debitum excipio ꝙ tu remisisti mihi. hꝰ exceptio ꝑpetua dici põt. ꝛ ꝑpetuo ꝯpetit qñcũqꝫ actor agit q2 exceptio nõ cõpetit nisi q̃s agat.ff.ꝺ excep. l.exceptio.

Exceptio tꝑalis est q̃ ad tp̃s vtilis est.vt cũ petis debitũ excipio ꝙ fecisti pactũ mecũ de nõ petendo. hec exceptio vsqꝫ ad ãnũ vtilis est.postea ṽo nõ.de q̃ de rescrip.c. plerũqꝫ.ꝛ de offi.or.c.pastoralis.in fi.ꝛ.ff e.ti.l.exceptiõe.§.tꝑales.Et hec etiaꝫ dilatoria ꝺr.q2 differt ꝛ ꝓlongat cãm.non aũt aufert.Aliud exẽplũ.cõuenio te corã iudice ñ tuo ꝛ tu excipis te ñ eẽ ꝺ foro eiꝰ vide glo.in ṽbo excusari.c.si ãt.de rescꝑ.

Exceptio anormala est q̃ nõ sequiť normã aliaꝝ.q2 põt opponi añ lit.ꝯte. ꝛ post.et in lit.ꝯtes.vt exceptio excõicatõis ꝛ alie. .s.de q̃bꝰ dubitať an sint ꝑpetue an tꝑales.vt exceptio mr̃imonij.ꝛ exceptio nõ numerate pecunie. ꝛ nõ numerate dotis vt no.insti.de excep.§. appellanť.ꝛ plures alie ẜm Hosti.ꝛ Spe.e.ti.vt exceptõ que cõpetit fideiussoribus ex ep̃la diui adriani cõtra creditores.vt no.insti.de fideius.§.si plures.

Exceptio rei iudicate ñ p̃t opponi qñ fit sup eadẽ re.ꝛ qñ ẽ ex eadẽ cã ꝛ eadẽ ꝑsona

Exceptio doli est quadruplex vt no.Accur. in glo.qui se debere.ff.de cõdi.ob cau.da. cau.non se.

Exemptio ꝓprie ẽ vbi aliq̃ cõuẽtualis eccia canonicoꝝ seculariũ vľ regulariũ monachoꝝ vel monialiũ imediate subest pape Harũ exemptionũ alia vniuersalis. alia ꝑticularis.Uniuersalis est q̃ cũ vniuersitate iuris spectat ad papã. ita ꝙ metropolitano aut dyocesano nihil iuř manet in eadẽ.Particularis est q̃ ꝓ ꝑte i certis casibꝰ ab eoꝝ iurisdictiõe eximiť.ꝛ alꝰ ꝑtinet ad eosdẽ.Uerbi gratia. si forte aliq̃ ecclia quantũ ad hoc est exempta vt nullus archieps vľ eps possint in ea diuina

suspēdere sicut in sua diocesi. ꝛ alias ei ex hibeat reuerētiā ꝛ honorē. Itē exemptō nis monasteroꝝ due sunt spēs. quedā nō recognoscūt supiorē nisi papā. alia sunt ordinū exemptorū. vt monasteria cister ciensiū ꝛc. que nō corrigit ordinari⁹ loci. sed abbas vel prior eorū. glo. est in cle. at tendētes de sta. mona. Itē exemptionuꝫ alia psonalis. alia localis. psonalis ē vbi archieps vel epus eximit vt a nullo nec etiā a legato sedis aplice. nec etiā a iudi ce delegato excōicari vl' interdici valeat aut suspendi. sed localis est que loco. hoc est ecclesie datur.

Exemplaris dꝛ illa substitutio q̄ fit filio fu rioso seu mēte capto in euētu mortis in furore seu nō sana mente. Et dꝛ exempla ris qꝛ admittit fieri p̄dictis sicut pupilla ris pupillis fit q̄ ꝓpter etatē sibi p testa mentū ꝓuidere nequiuerint. sic eīn predi cti ꝓpter furorē. dementiā. seu defectum mētis. vt insti. de pupilla. substi. §. j. i p̄n. In multis tamē differt a pupillari. vt in fra dicet de substi. Significat autem hec substitutio diuersimode vt significatū ex eius verbis vel alias vndecūqꝫ sumptuꝫ significare ꝓbat. significat eīn primo vel eius verba significāt seipaꝫ. s. q̄ filio cui facta est substitutio mortuo in furore vel demētia substitutus admittat. vt. §. j. in sti. de pupil. substi. Significat vlterius ta citam vulgarē. ar. l. iam hoc iure. ff. d̄ vul ga. ꝛ pupil. iuncto. §. j. insti. e. ti. pal. Nō sicut in p̄mo significato cōsideratꝛ ꝓprie tas verboꝝ eius. sic in secūdo significato cōsideratꝛ idēptitas psonarū. vt quod p substitutionē testatoꝛ filio p̄uidet. sic nisi aliud appareat. Significat etiā hec sub stitutio pupillarē. Verbi grā. facta ē furi oso ipuberi si i furore decesserit. sensus ē q̄ si decedat i etate pupillari tūc significꝫ exēplarē. qꝛ facta impuberi licꝫ furioso. ꝛ valꝫ vt pupillaris tm̄. qꝛ v̄ba h̄ significāt Et qꝛ defect⁹ naturalis poti⁹ extēdit seu attēdit q̄ accidētalis. l. iij. §. j. ff. d̄ tut. et h̄ qn̄ illa ꝯcurrūt q̄ req̄runt in pupillari qꝛ fili⁹ est in ptāte patris. ꝛ sic d̄ aliis. Si autē nō concurrūt tūc infra tempus pu bertatis valet vt exēplaris postea nō ꝓ pter limitationē illam si in etate pupilla ri decesserit. Si aūt factū ē sine tp̄is limi tatiōe. tūc valet simplr̄ seu pro omni tp̄e vt exēplaris. Significat vlteri⁹ hec v̄ba filio furioso substituto subaudi. i. si filius furiosus in furore decesserit. Et requirit q̄ sit furor tp̄e mortis. vt in. §. j. insti. de pupil. substi. p̄al. ꝛ. l. ex facto. §. j. ff. eo. ti. licet alias p ista verba. titio furioso lego talē qualitatē sufficit adesse tēpore dispo sitionis. vt in. l. mela. in p̄n. ff. de alimē. et cib. legatis. qꝛ apponit causa demōstra tionis. ratio vtriusqꝫ qꝛ significatū sum ptū ex affectione qua significat ei ꝓuide ri cui ꝓuidetur cū eo modo quo pōt. mō in primo casu meli⁹ ꝓuidet ei recipiēdo ea verba in illo sensu. Sed secundo casu melius ꝓuidet furioso recipiēdo verba demōstratiua tantū. qd̄ est ꝓpriū eorū si gnificatū. significat vlterius. q̄ existente cōditione substitutōis substitut⁹ admit tatur volēs vel inuitus s̄m qualitatē p sone substituti. Si eīn est substitut⁹ filius furiosus q̄ erat in eius potestate tēpore mortis est necessarius vel volūtarius. vt in. §. j. insti. de heredi. quali. ꝛ diffe.

Excōmunicatio est extra cōmunionē eccl'ie sepatio. vel censura eccl'iastica excludens a cōmunione fideliū. xj. q. iij. c. nihil. ꝛ. §. euidēter. vel est eterne mortis damnatio xj. q. iij. nemo episcoporū. ꝛ. c. nullā. ergo festinare debemus vt mortuus a xp̄o se paratus p excōmunicationeꝫ reintegret ꝛ reconciliet xp̄o p absolutionē. Maio ribus eīn malis dꝫ sincera charitas sub uenire. l. di. vt cōstitueret. ꝛ glo. in. c. p̄n ti. e. ti. li. vj. Vel sic generalit. Est a q̄libet licita cōmunione vel legitimo actu sepa tio vel a sacramētis exclusio. Species ex cōmunicationis infinite possunt esse q̄a tot quot sunt spēs ꝯmunionis. due tamē spēs eius p̄cipue s̄m canones cōiter vsi tant. s. maior ꝛ minor. de vtraqꝫ illarū ha betur. iij. q. iiij. engeltrudā. Nā vna excō municatio que maior est dꝛ anathema. ꝛ

Alexander 3 ext de trans et pen. c. Quod aut(em) A non suo iudice ... ligari aut absolui pot(est)

excludit ab ingressu eccīe ⁊ a cōione fideliū. ⁊ a sacramētis. hec vocat̄ maior. ⁊ fertur cū solēnitate. de qua etiā datur precedens descriptio cū dicebat̄. Est a qualibꝫ licita cōmunione hoim vł legitimo actu ⁊ sacrorum sepatio. Uñ ⁊ Adam excōicatus fuit ab esu ligni. in. §. euidēter. ꝑ alle. xj. q. iij. ⁊ ꝺ sen. excō. si quē. i glo. iij. Alia ꝺꝛ minor. Et illa tantū sepat a sacramentis. Et hec est duplex. vna ꝑ participiū a iure. vel ꝑ sententiā ab hoīe alia separat a cōmunione fideliū nō sacramētoꝝ. v. q. ij. pn̄ti. ſm Goff. de cle. excō. ministrante §. item sciendū. Est em̄ quedā excōicatio iuris. a qua absoluit ep̄s nisi absolutō sit summo pontifici ob reuerentiā seruata. de sen. excō. nuꝑ. Alia hoīs vt ep̄i vel sui vicarij vel delegati. de offi. ordi. cū ab ecclesiarū de maio. ⁊ obe. ca. vnico. li. vj. in glo. Et nota ꝙ excōmunicatio est medicinalis nō mortalis disciplina. non eradicās. dum is in quē lata fuerit nō cōtēnit eam. c. j. e. ti. li. vj. Etiā excōicatio ꝺꝛ mucro ep̄i. xvj. q. ij. c. visis. in fi. vbi ꝺꝛ felici mucrone episcopi sacerdotū piacula resecētur. ⁊. xxiiij. q. iij. corripiant̄. Itē dicit̄ anathema improprie. ab ana. i. sursum. ⁊ theca figura olim in frōtib⁹ dānatorum imp̄ssa. ⁊ sic q̄si anathema ꝺꝛ. Et hec maior q̄ duplex est: Quedā sine solennitate Alia solēnis. qn̄ duodecim ep̄i vel p̄sbyteri candelas in terrā ꝓijciūt ⁊ pedib⁹ calcāt Et nō differt ab alia nisi in suba ꝙ maior est terror ⁊ ꝯfusio. de his duob⁹ in. c. cuꝫ nō ab hoīe. de iudi. Et excōicat⁹ ampli⁹ ⁊ sepi⁹ excōicari pōt. de treuga. ⁊ pa. c. j. Item excōicato pn̄t participare ⁊ cōicare familia ⁊ vxor ⁊ liberi. qꝛ sunt a canone exempti. de sen. excō. ꝙ in dubijs. Et participās in loquela quo ad correctiōꝫ nō est excōmunicatus. eo. ti. porro. nec p̄dicatores vel alij recipiēdo elemosynas. eo. ti. Cū pro voluntate vel p̄dicādo seu mouēdo. eo. ti. respōdeo. Et nota casum in quo q̄s est excōicatus vel excōicat̄ sine peccato mortali i. c. lr̄as. de resti. spo. vbi mulier nolens reddere debituꝫ ꝓpter cōscientiā cōsanguinitatis in q̄ benefacit tn̄ excōicatur. Et sic excludit̄ ab eccīa militante nō tn̄ triūphante. c. inquisitiōi. de sen. excō. ꝗuis alias nisi ꝓ peccato mortali sit q̄s excōicandus. c. nemo epoꝝ. xj. q. iij. Et nota ꝑ. xviij. cōstitutiōes cle. comprehensi sunt. l. casus. Quorū. xvj. reseruati sunt pape quibus. q̄s ipso iure excōmunicationē incurrit expresse. ⁊ ꝑ duas duo tacite vide glosam in ver. excōmunicationis. in cle. j. de sen. excom. vbi enūerant̄ loca istorum casuū. Itē excōmunicatio maior contrahitur in. xviij. casibus ſm Goff. in sum. de sen. excom. §. cōtrahitur. Item excōicatus nihil dare debet pro sua absolutione. c. ad aures. de symo. Si tamē pro manifesta offensa est. excōicatus. p̄mo debet satisfacere ⁊ postea absolui. de ver. sig. ex parte. Sed pone statutū. episcopi ē ꝙ quilibet excōimunicatus anteꝗ̄ absoluat̄ debet soluere deceꝫ ꝓ quolibet mense. vtrū valeat statutum Respōdetur ꝙ non in. c. ad nostraꝫ. ⁊. c. nemo. de symo. licet in cōtrariū determinet Hosti. ⁊ Io. an. in. c. ad aures. ꝑ alle.

Exconsul est qui desinit esse cōsul. simile notatur de questore ⁊ exquestore. insti. in ꝓhemi. §. cum hoc.

Excusatio est alicuius iuste cause allegatio in defensionē vel supportationeꝫ alicui⁹ ne cogatur cōparere in iudicio. de quo in l. ij. ff. si quis cautionibus. ⁊ in ti. de va. ⁊ excu. munerum.

Excusatio tutorum fit ex varijs causis. Et quedam innititur equitati. Quedaꝫ em̄ excusantur ad tempus. scꝫ qui causa reipublice abesse ceperit ⁊ reuersi ad nouā tutelam infra annum non vocantur. sed veterem nō cogētur statuꝫ recipere. vt insti. de excu. tuto. vel cura. §. qui se. et. C. eo. ti. l. j. ⁊. ff. eo. ti. l. j. §. item qui reipublice. Est ⁊ alia excusatio a tutela: que dicitur excusatio veteranorū qui excusantur a tutela si sint a militia dimissi. honesta causa interueniente et iusta. puta ꝓpter infirmitatē vel aliam causam. Sed illa q̄ alio modo fit nō vocat̄ honesta. sed cau-

saria.vt.ff.de his q̄ no.in fa.l.ij.§.ꝓgnomine. Et ꝑpetuo q̄ soluunt a malicia pꝰ xx.annos. Sȝ ad tp̄s q̄ infra.xx. annos. ꝛ hoc diuersimode tenet̃ qꝛ si infra q̄nq; nullā sibi vendicat immunitatē. si vo pꝰ q̄nq; annos solutꝰ fuerit hȝ immunitatē vniꝰanni. Post octo annos hȝ immunitatē biennij. post duodecim triennij. pꝰ decē ꝛ septē q̄drienij.pꝰviginti annos hȝ excusationē ꝑpetuā. Et est alia tutele excusatō eoꝝ q̄ numero liberoꝝ se excusāt vt rome liberoꝝ triū.C.e.ti.l.j.cū ꝓcoꝛ. in italia q̄tuoꝛ.in ꝓuincia q̄nq;. excusatio eoꝝ q̄ morbo excusant̃.vt ceci ꝛ surdi muti furiosi ꝛ ꝑpetua valitudine detē ti.C.e.ti.l.vnica.

Excusatio eoꝝ q̄ etate excusant̃.vt maioꝛ. xvij.annis.l.vnica pal.ꝛ insti.de excu.tu. vel cu.§.item maioꝛ.

Excusatō eoꝝ q̄ numero tutelaꝝ excusant̃ scȝ q̄ hn̄t tria onera tutele.i. tres honores tutele.ſm Azo.q̄ oia habent̃. C. sub his ti.in rubro ꝛ in nigro.vide de h Azo. ibidem in sum.

Excusatoꝛ ſm Azo.ꝛ spe.e.ti.ē q̄ venit ad ꝓponendū causas absentie alicꝰ q̄ nō poterat sit̃ rōe sui vl̄ cause ꝓcuratorē ꝯstituere.vt in causis crimīalibꝰ in q̄bꝰ lȝ ꝓcuratoꝛ nō interueniat.vt in.l.j.ff.de publi. iudi.§.rei.excusat̃ tn̄ allegat̃ cauꝰ absentie hn̄ admittit̃.vt i.l.absens .ff. de ꝓcu. vl̄ vocatꝰ erat vt ꝑsonaliter cōpareret.

Executoꝛ ſm spe.e.ti.est officialis ꝑ quē lis executio vel ipsiꝰcause ꝑparatio iubente iudice suo expedit̃. Uel ſm Azo. ꝓprie ē ille q̄ discussam cām sententie ꝛ executioni mādat.vocat̃ etiā in iure apparitoꝛ. Require supꝛa apparitoꝛes.al̄s etiā vocat̃ in iure diuersimode.de istis modis ē glo.no.C.de excu.rei iudi.l.si vt ꝓponas quā ꝓsequit̃ spe.in ti.de citatiōe.§.seq̄t̃ ꝓpe pn̄. Itē appellatiōe executoris intelligit̃ delegatꝰ.c.sciscitatꝰ.de rescrip.ꝛ.c.si q̄s cōtra.de fo.compe.vn̄ executoꝛes sūt illi ꝑ q̄s iudex sniam suā exeq̄t̃ ꝛ rem iudicatā mācipat effectui.ꝛ mādat executioni. Et duplex est executoꝛ.s.merus ꝛ mixtus.executoꝛ merus dr̄ qn̄ ꝑ nunciū nō est demandata aliqua cognitio.ſ tm̄ cause executio.ꝛ talis nō debet audire exceptiōes.vt.C.de excu.re.iudi.l si vt ꝓponis.pal.ꝛ.c.de cetero. de re iudi. ꝛ.ff. de iudi.l.si ꝑtoꝛ.ꝛ de tali loquit̃.c.pastoꝛal̄. §.qꝛ vo.de offi.dele.vbi bona glo. de executiōe duplici.ſm Hostien̄.tn̄ tenet̃ admittere exceptionē excōmunicatiōis.al̄s appellari pōt.de hoc vide Arch.de excepia.li.vj. Uel sic. Executoꝛ merꝰ ē q̄ non potest de fraude interposita cognoscere ab illo nō appellat̃ nisi modū executiōis excedat.ff.q̄ꝝ app.nō reci.l.ab executoꝛe ꝛ de re iudi.q̄ ad cōsultationē.in fi.ꝛ.ij.q vj.sub illo.§.sunt quoꝝ.ꝛ.§.ab executore.ꝛ.c.si verū.ꝛ.§.se. Sed a mixto executoꝛe hn̄ appellat̃ si nō admittit legitimā exceptionē. vel alias ꝑtes grauauerit.de app.dilecto.ꝛ.ca.vt debitꝰ. Sȝ executoꝛ mixtꝰ est q̄ habet cognitionē cause annexam.vt in.c.nouit.de app.ꝛ de re iudi.c. de cetero pal̄le.de offi.delega.pastoꝛal̄.in glo.vt cū papa mandat alicui restitui rē suā.vel alicui dare bn̄ficiū ꝛc.ꝛ talis debet recipe legitimas exceptōes quātūcū q; scribat̃ sibi absolute a papa.vt de offi. dele.ex ꝑte.de rescri.c.si qn̄.ꝛ.c. cū adeo. xxv.q.iij.ꝛ si nō.

Exemptꝰ dr̄ q̄ a suo iudice siue iurisdictōe oꝛdinarij subductꝰ est ꝛc.

Execrare est abominari vel detestari.ꝛ ꝓprie attribuit̃ delictis.dicendo h delictū est execrabile.

Exempla nō sūt sp imitanda.ſ exemplum pape est nobis seq̄ndū.xvj.q.iij.licet.di. ix.c.sane.vbi glo.ꝛ glo.j.c.de q̄bꝰ.dis.xx. q; ꝑ exempla sit iudicandū cū ius deficit vel intelligit̃ de exēplis publice vl̄ autentice ꝑsone.vt ꝑncipis.vl̄ aplo꞉ꝝ. ꝛ de exēplis pluriū ꝛ nō paucoꝝ.vide ibidē.

Exercitoꝛ dr̄ is ad quem quotidianꝰ questus ꝛ vtilitas nauis ꝑtinet. Magister vo nauis dicit̃ cui tota nauis ꝛ anchoꝛa cōmissa est. Req̄re supꝛa actio exercitoꝛia. vbi de hoc habet̃.

Exheredatio est alicuiꝰa sua substantia vel

hereditate exclusio. ⁊ alteriꝰ seu alieni institutio. veluti cū parentes exheredāt filios. ⁊ scribūt alienos heredes in testamēto. ita accipit inst. de exhere. li. ꝑ totū. Et sic exheredare est filiū ꝯstituere alienū a substantia vł hereditate paterna. ⁊ debꝫ fieri causa inserta ⁊ ꝓbata. Et ꝓpter q̄s ⁊ quot causas pr̄ filiū ⁊ ecōtra filiꝰ pr̄em possit exheredare. no. glo. in. c. q̄ntauall. de iureiuran.

Exero. i. peto. sic ponit exerat. i. petat. l. vt verboꝝ que est fi. C. q̄ admit. ad bo. pos. ibi. glo. penult. vel est idē ꝙ aperiat via petenti.

Exestuare est feruere. bulire. vł calefacere. vt est glo. in cle. dudū. de sepul.

Exhibere est rē in publicū deducere seu ostēdere vt copiā habeat aduersariꝰ rem suā tangendi. ⁊ eā sic visam si sibi sua videt eam vendicādi. de h̄. ff. ad exhibēdū. l. iij. ⁊ ꝺ libero hoīe exhi. l. iij. §. ⁊ ait ꝓtor. Require supra actio ad exhibē.

Exiliū triplex no. Archi. xlv. dis. cū beatus. in fine.

Expense sunt sumptus voluntarij ⁊ nō necessarij. ⁊ dr̄ expensa quasi extra pēsas et debitū facta. Sꝫ impēse sunt vtiles ⁊ necessarie a ꝟbo impendere dicte. vnū tamē multotiens ꝓ alio ponit. vt. l. iulia. in fi. ff. de minoribꝰ. vbi expense ꝓ necessarijs ⁊ vtilibꝰ dumtaxat ponunt. ꝓut ibi no. Etiā impense ꝓ voluntarijs ponit nō solū vtilibꝰ ⁊ necessarijs. ff. de ꝟ. sig. l. impēse. Quāuis differētia ꝑdicta ꝯriū dicat. Expense differūt a dānis. vn̄ iuramētuꝫ factū sup vnū nō extendit ad alterū. naꝫ expēse fiūt causa litꝭ. dāna ꝟo ex discordia ꝓueniūt. vt destructio domꝰ. ⁊ silia. de iniur. c. in nostra. in tex. ⁊ glo.

Expilatores ſm Azo. in sum. C. ⁊. ff. ꝺ cri. expi. here. hi sūt q̄ ex rebꝰ vacātis hereditatis aliq̄d surripiūt ⁊ expilāt. de pe. di. j. aut facta. Req̄. s̄. actio expi. here.

Experiri q̄nq̄ ponit ꝓ r̄ndere seu defendere. vt de iudi. c. j. de ꝓcu. c. q̄ generalr̄. li. vj. Q̄nq̄ ꝓ agere ⁊ de causa pos. ⁊ ꝓprieta. c. pastoralis.

Explicatio est allegatio q̄ supplicationē infirmat. vn̄ replicatio est allegatio ꝯ exceptionē. ⁊ adiuuat actorē. Et supplicatio est allegatio q̄ replicationē infirmat. ⁊ reum adiuuat. Sꝫ explicatio est allegatio infirmans supplicationem. ⁊ fit ꝓ actore ꝯ reum.

Exponere. i. ꝯ se ponere. Exponi aūt dicūt infantes serui liberti ⁊ languidi si sine cura dimittunt. vł eis alimēta negant a parentibꝰ a dn̄is vel patronis. vt in. c. vnico. de infan. ⁊ lang. Exponere eīm aliq̄ solent relegato pietatis officio infantes vł languidos an̄ eccl'ias ponere. vt eos alij miseratione moti colligāt. lxxxvij. disti. si expositus.

Expressum quō dupliciter sumat. no. ff. de vul. vt pupil. l. j. in ꝑte. ⁊ de ꝑben. si ep̄us in glo. certas li. vj.

Expressa pupillaris substitutio. Req̄re infra substitutio.

Exorciste grece latine dicunt adiurantes. xxj. di. cleros.

Extimare est alicuiꝰ rei certū ꝑciū dare. ⁊ ē idē qꝺ taxare. vł certū ꝑciū diffinire ⁊ determinare.

Extraordinariū remediū est qꝺ ob aliquā cām extra vel vltra cursum solitū alicui dat. vt restitutio minori leso vel absenti causa iusta necessaria vel ꝓbabili ad que remedia nunq̄ recurrendū est q̄ꝺiu remedio ordinario locus est ad qꝺ pōt haberi recursus.

Extraordinariū iudiciū est corā delegato. vel q̄n nō ꝓcedit in figura iudicij. sed ex officio iudicis in modū inquisitionis vel denūciatiōis. vide tex. iūcta glo. in. c. qm̄ ꝯ. de ꝓba.

Extra no. archi. de ꝑscri. statutū. li. vj. §. iij.

Exterminare ē q̄si ex̄ termios vite vł iurisdictiōis sue ponere. cle. vnica. de iureiur. de here. excōicamꝰ. §. moueāt. ⁊. §. sc. ponit ēt ꝓ deponē. desolari. in exiliū mittē.

Extūc tp̄s extremū significat. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. l. si is. §. si ita.

Ex no. archi. iiij. q. v. q̄sq̄s. ⁊ pleniꝰ Jo. cal. in. c. vestra. de coha. cle. ⁊ mu. ⁊ Jo. mo.

de here.excusatus.li.vj.Etiã archi.de p̄ben.cũ in illis.e.li.ꝛ pau.in.c.in lr̄is.de resti.spo.etiã no.C.de legi.l.nõ dubium Et qñqȝ in compositiõe stat augmentatiue ꝓvalde.vt exeq̄re.i.valde eq̄re.vt.l.j.ff.de le.j.vbi dr̄.ꝑ oĩa exequata sunt legata fideicõmis.

Explosa.i.exclusa.c.inq̄sitõi.de sen.excõ.

Extorres.i.immunes vł insontes.de sen.excõ.ꝯtingit.ꝛ di.xix.nulli ꝓbas est.vbi dr̄ sed extorris a sancto fiat ministerio.ꝛ.c.dis.c.ita dñs.§.in oẽm terrã.vbi dr̄ vt extorrẽ.i.alienũ se ministerij intelligeret eẽ diuini.ꝛ habetur.C.de custo.reo.in.l.de his que est.l.fi.ꝛ de pe.di.ij.Item pro inde vbi dicit̃ nudari facultatib⁹ proprijs ꝛ patrie sue extorres fieri etiã.xj.q.j.conspiratione.

Exquestor est q̄ publice pecunie ꝯgregãde seruãde ꝛ querende officiũ habebat hãc administratõnẽ deposuit.vł dr̄ ille q̄ questoris deponit administrationẽ.vt no.insti.in ꝓhemio.§.cũqȝ h̄ in glo.vide.s̄.ex cõsul.ꝛ.j.questores.

De Fa

Aber lignarius

dr̄ nõ solũ q̄ ligna dolat sed generaliter oĩs q̄ edificat.ff.de ꝟ.sig.l.fere.§.fabros.

Fabricenses dicebant̃ s̄m le.C.eo.ti.li.xj.Qui erant deputati armis faciendis.reparandis ꝛ vendendis.Sȝ Joh̄.an.de sen.excõ.si iudex.li.vj.dicit ꝙ fabricẽsis dr̄ q̄ publica arma facit.ꝛ in publicis fabricis ꝛ nõ alibi.ꝛ dat primiceriori vt reponat in publicis armamentis q̊ꝝ brachia stigmate figurabant̃.Req̄re infra.stigmate.

Facere dr̄ ille cui⁹ auctoritate fit.de sen.excõ.c.mulieres.ꝛ facere dr̄ q̄s statim.confestim.incõtinenti.mox.illico.qđ facit sine interuallo nullo actu cõtrario aut impertinente intermedio.de ele.qꝛ ꝓpter.vbi dr̄ ꝙ post collationẽ mox dȝ electio celebrari silr̄ cũ vis infert̃ ꝑsone incõtinenti repelli debȝ.i.sine interuallo q̄si bello cõtinuato.Itẽ idẽ qđ facit in triduo.C.de erro.aduo.l.vl.vbi dr̄ ꝙ aduocat⁹ potest reuocare errorẽ suũ statim.i.infra triduum.Et hoc intelligit Placen.sicut sonat Sed Accur.hoc intelligit qñ causa durat post errorem tm̄ ꝑ tres dies.Itẽ qđ facit in decem dieb⁹.ff.de ꝯsti.pe.l.ꝓmissor.vbi dr̄ ꝙ si quis sine die cõstituerit se soluturũ pecuniã alicui ꝯ eum agi p̄õt si statim nõ soluerit infra.x.dies.Item qđ facit in vno anno.xx.q.j.puella.vbi dr̄ ꝙ si insciјs parentib⁹ infra.xij.annũ veluȝ acceperit parentes vł tutores pñt hoc statim irritare infra annũ.Itẽ qđ facit cuȝ quodã temperamento tp̄is.ita ꝙ nec minimũ vł maximũ tp̄s assumit qđ magis p̄õt intellectu ꝯcipi q̄ dici.ff.de solu.l.ratũ.ꝛ.l.de codicib⁹.vbi dr̄ ꝙ heres fideiussori testatoris h̄ qđ adita hereditate soluit ꝓ defuncto statim soluere debet.i.cũ quodã tẽperamento tp̄is.nec eñ statim cũ sacco parat⁹ venire debet.Itẽ qđ facit cũ p̄mo p̄õt.de restit.spo.olim causa.vbi dr̄ ꝙ vim illatã reb⁹ p̄õt q̄s repellere incõtinenti.i.q̄cito poterit collectis amicis.ita tñ ꝙ illud incõtinenti nõ extendatur vltra annũ.hec Ber.de elec.qꝛ ꝓpter Item qđ facit in vno mense.j.q.j.cõstat vbi dr̄ ꝙ si aliqui ordinati sũt ab hereticꝭ ꝑvim si statim renunciauerint cõciliabulo hereticorũ.i.infra mensem.tũc excusãtur.Item q̄cito scit.vt.xxxij.q.ij.mulierẽ.Iteȝ qđ facit qñqȝ.vt.ff.si cer.pe.l.j.vbi dr̄.Cuicũqȝ rei assentim⁹ alienã fide secuti mox recepturi ex eo cõtractu credere dicim⁹.

Factitare est freq̄nter facere.l.fulcim⁹.§.latitare aũt.ff.q̄ ex cau.in pos.ea.

Factio ẽ cõspiratio.l.q̄sq̄s.C.ad.l.iul.maiesta.vbi glo.

Falcidia dr̄ lex a falcidio tribuno plebis q̄ ip̄aȝ adinuenit ad h̄ ꝙ q̄s extraneo ĩ testamẽto suo legare ñ possȝ q̄n ad min⁹ q̄rta remaneret heredi.ꝙ si ꝯ faceret locũ nõ haberet.ꝛ sic dr̄ falcidia a falce ad defalcandũ singulis mandatis ꝑ quã ꝑmittit̃ heres habere q̄rtã ꝑtem legatõis vel he-

reditatis qñ etiã tota hereditas vl' maior
ps est legatis exhausta. Et est triplex fal
cidia ẜm Jo.an.in glo.di.ij.rñsa pruden
tiũ. Re.infra.l.falcidia.

Factũ fieri cõtentũ in dispositõe significat
ipm ad heredẽ vel aliũ transire seu transi
re posse vel nõ. put eñ ipm factũ vl' qd-
uis aliud mediũ pbat significat vl' decla
rat. Verbi grã. in cõuentiõe deducit̃ h fa
ctũ licere ire agere p fundũ pmittẽtis ad
fundũ ei⁹ cui pmittit̃ h cõuentio nõ trã-
sit ad heredes siue sit appositũ vbũ pso
nale tibi vel mihi siue nõ imo simpl'r di-
ctũ est cõuenim⁹ licere huo agere. h factũ
nõ trãsit ad dñm. §. h cũ factũ insti. de sti
pu. huo. Sz ibi debitor cõuenit cũ credi-
tore q ei nõ liceat debitũ petere. ꝛ ita fit
pactũ de nõ petendo simpl'r h factuz seu
pactũ transit ad heredes.

Facere qd põt qliter qs cõueniat̃ ꝛ quõ i-
telligat̃ habet̃ in.l.sunt q.cũ nouẽ legib⁹
seq.ff.de re iudi.nã patron⁹ patrono li-
beri ꝛ parentes eoꝝ miles armate mili-
tie. vl' doctor pso ꝛc. Si pdẽnant̃ ad id
qd facere pñt ñ totũ qd hñt extorqndũ
est. h rõ habenda ẽ ne egeãt. vt.l.in cõdẽ-
natione.ff.de re.iur. Nã intelligit̃ qs fa
cere debere qd pmode ꝛ honeste põt. nec
eñ videt̃ fieri posse qd nõ põt fieri hone
ste.ff.de v.si.l.nepos pculo. ꝛ qñ factũ p
nõ facto haberi nõ põt.ff.de cap. ꝛ postl.
reuersis.l.in vllo. §.facti. Itẽ p factũ p-
bat̃ voluntas.ff.de legi.l.qb⁹.c.dilecti.d
appel.c.fi.de cõiug. huo. Et factũ vel de
facto cõstat quattuor modis.c.qsitũ. de
coha.cle. ꝛ mu.

Fallonia est culpa iniurie pter quã vasal
lus amittit feudũ. Et est quedã culpa q
respicit dñm.s.qñ trib⁹ vicib⁹ citat⁹ legi-
time fidelitatẽ pstare noluerit. vt in vsi-
bus feudorũ q sit pma causa hñ. amit.c.
j. Et ẽ alia cã qñ ifeudauit alia lege quaz
ipe hz. vel talẽ vasallũ q feudũ deseruire
nõ põt. Quedã vo ẽ culpa vel fallonia q
nõ respicit dñm.s.qñ vasall⁹ interficit fra
trẽ vel filium suũ vl' filiũ fratris vel alid
crimẽ cõmisit qd patricide appellatione
cõtinet̃. ꝛ plures alias fallonias tam re-
spicientes dños q alios pter qs feudũ
amittit̃. no. Hostieñ. in sum. de feu. §. q
mo. feu. amit.

Falsarij sunt q crimine falsi tenent̃. vl' qui
crimẽ falsariorũ admittunt. vt de cri.fal.
ad falsariorũ.

Falsitas est mutatio veritatis. de cri.fal.c.
j.c.licet. ꝛ p to.ti.no.de rescrip.sup l'ris p
doct.eo. q falsatores sp student mutare
ea que vera sunt. vt falsa videant̃ verisi
milia. vt in aut̃.instru.cau.in prin.col.vj
ꝛ ẜm ea q no. Azo.in sum. C.ad.l.corn.
de fal.

Falsum est qd caret veritate. vt rescriptuz
falsum qd nõ hz aliqd pmordiũ seu sub-
stantiã veritatis.s.qd nõ emanauit a pa
pa ꝛ tñ apparet emanasse.c.sua nobis.d
offi.vica. vbi de hoc. Et nota.in.c.sup lit
teris.de rescri.p Franc.de zabrel. Vñ fal
sa.i.iniusta. ꝛ vera.i.iusta. insti. q ꝛ ex q.
caũ.manumit.nõ pos. §.eadẽ.l.eliascen
tia. vbi dr q causa semel approbata siue
vera vl' falsa nõ retractat̃.

Fallacia ẜm Hosti.in sum.de do. ꝛ cõtu. §.
j.cõmittit̃ in decipiẽdo i his q asserit ali
qs false in certa scia.

Fama ẜm spe.ti.de no.cri. §.fama. est ille
dignitatis stat⁹ vita ꝛ morib⁹ cõprobat⁹
ꝛ in nullo diminut⁹ ẜm glo. C.ex q.cau.
infa.ero.l.j. ꝛ glo.iiij.in.c.vestra.de coh.
cle. ꝛ mu. Et loquit̃ de fama hois. Sz fa
ma de aliquo negocio que est mediũ ve-
ritatis eliciende describit̃ sic. Est cõis et
clamosa insinuatio insurgens apud totã
vel maiorẽ partẽ ppli ex incerto auctore
pueniẽs. ꝛ dr a for faris. ꝛ differt ab opi
nione qz vltra cõmunẽ opinionẽ reqrit
cõmunẽ locutionẽ. ꝛ sic duo exigit. Et in
descriptione fame p spe. nomẽ dignitat̃
nõ ponit̃ p honore publico ẜm Azo. sed
p potentia a natura cunctis attributa.
Et hec descriptio locũ hz in bona fama.
Quandoqz etiã fama sumit̃ p infamia
siue mala fama. vt in.c.tua.de coha. cle.
ꝛ mu. ꝛ ideo ẜm spe. fama potest alit̃ de-
scribi vt cõprehendat vtrãqz.s.bonam ꝛ

malā sic. Fama est vehemēs vulgi ꝛ ma
ioris partis opinio rei de qua querit̄ cō
sentiens vel cōsonans. Fama ab hoīe sic
sic cōsueuit describi. Est dignitas stat⁹ vi
ta ꝛ morib⁹ ꝓprobata. vt. ff. de va. ꝛ extra.
cog. l. cognitōnis. ꝛ q̄ talē famā negligit
crudelis ē. xij. q. j. nolo. etiā fama opinio
extimatio idē sunt.

Fama inter hoīes est publica et cōmunis
insinuatio ex sola suspitiōe. ꝛ ex certo au
ctore ꝓueniens.

Familia ſm Azo. in sum. C. de edi. ac. Ap
pellatiōe familie cōtinent̄ oēs q̄ sunt in
seruitio alicui⁹ etiā liberi hoīes q̄ seruiūt
ei bona fide vl' etiā alieni serui ꝛ etiā qui
sunt in ptāte ei⁹. silr oēs ꝓpinqui liberti
ꝛ patroni. sic generaliter sumit̄. C. de v. si
gni. l. fi. Unic⁹ vo seru⁹ familie noīe non
cōtinet̄. nec duo faciūt familiā ibidē. Et
dr̄ a femore q̄ est ps hoīs genitiua. vt. d.
l. fi. C. de v. sig.

Familie herciscūde. i. hereditatis diuiden
de. no. in rubro. ff. fa. her. Re. S. actio fa.
her. Et drn̄am inter famulū mācipatū ꝛ
seruū. no. archi. xxxij. q. iiij. c. patrem.

Famosū carmē ſm Azo. in sum. C. de isu.
est dictamē vel historia cōposita ad ali
cui⁹ infamiā ꝓut ibi notare videt̄ Azo.

Famosus libell⁹ pōt ꝓprie dici liber ꝯscri
ptus ob alicui⁹ infamiā. vt. ff. de iniur. l.
lex tormentorū. §. si q̄s liberū. Et iponit̄
ei pena capitis q̄ famosū libellū inuentū
nō corrūpit. ꝫ aliis manifestauit. ꝛ q̄ cū di
ctauerit si nō ꝓbauerit de calūnia capita
liter punit̄ ſm Azo. in sum. C. e. ti. Et
plura ibi vide p cū. Et hoc est verū si reo
cōuicto capitalis pena esset imposita ali
ter nō. Et no. in. l. vnica. C. e. ti.

Fatū est gen⁹ diuinatōis cui q̄ intendit dā
nationē aīe sue incurrit. xxvij. q. vlt. non
obseruetis.

Fatalis dies ſm Azo. in su m. C. de tem. et
repa. ap. dr̄ spaciū tpis īfra qd̄ appellās
debet appellationē ꝓseq̄. Et q̄dem olim
quatuor dies fatales cōcedebant̄. q̄x pri
mus erat spaciū sex mensiū. Et hoc si ap
pellatū fuit a sñia clarissimi viri vl' specta
bilis viri vel delegati a ꝓncipe. Scdi aūt
dies fatales sūt spaciū. xxx. ꝛ vni⁹ dierū.
Tertiū ꝛ q̄rti sunt silr totidē si saltē facta
fuerit appellatio a delegato. vl' spectabili
vl' clarissimo viro. ꝓut hoc habet̄ in. l. ij.
C. de tē. app. hodie aūt ex ordine vn⁹ tan
tū fatal' dies est. i. vnic⁹. Sꝫ si iusta cā in
tercesserit ali⁹ ann⁹ indulget̄. ꝛ ita erit se
cund⁹ dies fatal' q̄ trāsacto lite nō cōple
ta rata manet sñia vt in aut. ei q̄ appel
lat. in dicto ti. de tē. ap. Dicebāt̄ aūt fata
les dies. qz eis fatū. i. termin⁹ cause īpo
nit̄. vl' q̄b⁹ mors accidit cause.

De Fe

Femia ſm aliq̄s dr̄ a feditate. eo q fedas
ꝛ enormes sup̄fluitates mēstruales emit
tit. Sola eñi femina est animal mēstrua
le. cui⁹ cruoris cōtractu fruges nō germi
nant. arescūt herbe. arbores amittūt fru
ctus. ferrū rubigine corrūpit̄. ꝛ siquidem
canes comedūt rabiē incurrūt. Uerificā
tur hec in adamante.

Ferie ſm Azo. in sum. C. e. ti. dicunt̄ a fo
ro. q̄si foerie. qz ꝓstant vacationē ab his
q̄ ꝯsueuerūt agi in foro. Hosti. tñ in sum.
e. ti. dicit. q ferie dicunt̄ p cōtrariū. Cuꝫ
eñi ferie colende nō sint. he tñ colunt̄ vl'
dicunt̄ ferie dies q̄si dies festiuandi ſm
papiā. qz istis feriari. i. a malis opib⁹ ab
stinere debem⁹. ꝛ nihilomin⁹ ꝓstant imu
nitatē a mercantiis. Cū difficile sit inter
ementes ꝛ vendentes pctm̄ nō interue
nire. lxxxviij. di. eiiciens. de pe. dist. v. c. q̄li
tas ꝛ negociū. Ea tñ q̄ ꝑtinent ad disci
plinā militarē vel scolasticā. vt artes li
berales vl' ius ciuile in dieb⁹ feriatis pa
gi pñt ſm Azo. ff. e. ti. l. j. vide no. p hoc i
ca. cōquest⁹. de feriis. vbi cū querit̄ an li
ceat studere leges vl' p pcio scribere i die
bus feriatis vel festiuis vl' dñicis. Dicit
Io. an. q̄n studiū fit sine solennitate non
ꝓpter lucrū. q tūc licet cū nō sit opus ser
uile ꝫ cū solennitate. s. in publicis scolis
nō licet. Dñs Antho. de butri. dicit q cā
cōsiliis dandi vbi necessitas suadet. s. quia
causa tpe peritura est vl' de loco longin

quo &c. tunc licet studere etiā ad lucrum al's nō. nec in sciētijs positiuis que ad lucrū vel honores tendūt sed in theologia ꝛ in speculatiuis licet. Et addit pan. etiā in iure canonico qꝛ talis laborat in vinea dñi. ꝛ efficit hō speculatiuꝰ. ꝛ abstrahit a vicijs. Nō aūt cultꝰ diuinꝰ vel officiū ꝑtermittat. qꝛ saniꝰ est maioribꝰ studere ꝛ mentes occupare ꝙ ocium insequi. vl' in laruis vagari. immo meliꝰ est domi manere ꝙ festa ecclesiarū ꝓpter dominas visitare. xxiiij. q. j. odi. ꝛ ꝓiec. vbi glo. ꝛ l. penul. ff. de feri. De scribentibꝰ ꝛ de legentibus vide in ti. de feri. ꝑ docto. Et sic ferie sunt quedā solennitates tempoꝝ in qbꝰ cause tractari nō debent. Et ſm Gof. dicunt ferie. qꝛ forensibꝰ negocijs immunitatē ꝑstant. l. diuus. ff. eo. ti. Unde feria vno modo capit ꝓ qualibet die in hebdomada. ꝛ ita ſuat ecclīa dicendo feria ꝑma. feria secunda. ꝛ dr a for faris. s. a fādo. i. loquendo qꝛ singulis ferijs solo verbo loquendo deus creauit hoiem ꝛ oīa. Alio modo capit ꝓ die solenni festiuanda ꝛ sic dr a ferendis victimis q̄ offerebātur in ferijs. vl' a feriādo ſm Papiam qꝛ ꝛ si oībus diebꝰ abstinenduꝫ sit a malis. istis tñ ꝑcipue. vt. c. j. de ferijs. Sūt ḡ sic ferie causaꝝ ferie festiuādc. ꝛ sic ferie nuptiarū. de quibꝰ in. c. capellanꝰ. de ferijs. xxiij. q. iiij. nō optꝫ. xv. q. iiij. placita. lxxvi. ꝙ die dñico.

Feriarū alie sunt repentine q̄s impator vl' ꝑnceps indicit repentine ꝓpter victoriā vel vxorē ductā vel filiū natū. vel ꝓpter publicā cōgratulationē ob diem natalis impatoris. vt. C. e. ti. l. j. Et dicunt repentine qꝛ insunt certe imo qꝛ repente ꝛ subito inducunt ꝛ a nullo iudice indici pñt nisi a ꝑncipe. vt in tit. C. de feri. A nullo eñ iudice ꝑsumi debꝫ vt auctoritate sua aliquas cōdat ferias. naꝫ feriales ferias nouari optet q̄s administrator edixerit. Alie sūt solennes ꝛ quarū q̄dam inducūtur ob reuerentiā dei. vt dies dñicꝰ. vt. l. ij. C. e. ti. ꝛ l. oēs dies ꝛ ꝑcipue oēs dies ꝛ oēs festiuitates gloriosissime ꝟginis Marie. sanctoꝝ aploꝝ. ꝛ alioꝝ q̄ numerant. c. vl. e. ti. ꝛ de cōsc. di. iij. c. j. Alie ob honorē ꝑncipis. vt dies natalis vl' coronationis eiꝰ. C. e. l. fi. ꝛ in. d. l. oēs dies. Alie aūt ob honorē ciuitatū. vt dies natalicie maximarū vrbiū. vt rome ꝛ cōstātinopolis. l. oēs pal. Alie ob necessitates hominū. vel publicā vtilitatē. vt sūt duo menses. vnꝰ grā messiū. aliꝰ cā vindemie de qbꝰ etiā in pal. l. oēs dies. vbi dr. Omnes dies iubemꝰ esse iuridicos. illos tamen manere feriarū dies pbas est geminis mensibꝰ ad requiē laboris indulgentior annus excepit. estiuis quoqꝫ feruoribus mitigādis. ꝛ autumnis fructibꝰ decerpendis. Has ꝟo ferias spe. e. ti. nō vocat solēnes. ſ; iudicat rusticas vel publicas. qꝛ ꝓpter rē publicā vl' vtilitatē rusticā inducunt. Et forte spe. mouet ex. l. j. in ꝑn. ff. eo. ti. Et statuunt he ferie ſm cōsuetudinē cuiuslibet loci. ꝛ ſꝫ varios terrarū ritus. vt. ff. de fer. l. ꝑsides.

Ferri ꝓprie dicimꝰ ea q̄ q̄s in corpe baiulat Portari ꝟo ea que q̄s in mente secuꝫ ducit. Agi ꝟo vl' duci dicunt aīalia. vt. ff. de ꝟbo. sig. l. ferri.

Ferriminatio est eiusdē generis materiaꝝ solidatio ꝛ ꝯiunctio. vt si cypho argēteo fundꝰ ferreꝰ apponat. de no. in. l. in rem. ff. de rei vendi. Sꝫ applumbatio Reqre supra de A.

Feudū ſm Hostieñ. ꝛ Azo. e. ti. in sum. §. j. Est bñficiū alicuiꝰ rei inuestitura interueniente sic cōcesse seu date alij. vt dñiuꝫ penes cōcedentē remaneat. cuiꝰ occasionē recipiens ꝛ successor eiꝰ cōcedēte dño ad id de q̄ ꝛ vsqꝫ cōuenit aut feudi natura requirit. s. directū dñium. Utile auteꝫ trāsit ad feudatariū. ar. coꝝ q̄ no. de emphitheota. ff. si ag. vec. pe. l. vnica. §. q̄ m ꝛ fuit hoc dictū supra vtile ſm diuersaꝝ regionū cōsuetudines. qbꝰ obligat. ꝛ ipsis cōsuetudinibꝰ obligat q̄bus deficientibus iuri scripto obligat. Pro diffinitione feudi ꝛ donatione eius. vide in glo. in vsi. feu. qui mo. feu. acq̄. in ꝑn. ꝛ summā ad quā ibi remittit. Dicit aūt feudū

a fidelitate vel a fide quã vasall⁹ dño p̄stare tenet̃. Nec eñ debet aliqua inuestitura fieri ei q̄ fidelitatẽ facere recusat nisi feudum eo pacto sit acquisitũ. vt de eo fidelitas nõ p̄stet̃. vt in cõstitutiõib⁹ feu. p̄ quos fiat inuesti. ⁊ p̄ quos recipit̃ ibidẽ in q̄b⁹ cau. feu. amit. in. c. ij. §. j. in vsi. feu. no. Item feudũ est res ɔcessa alicui ad vtendũ ꝓ seruitio ꝑm Gof. Est cõcessio rei ꝓ homagio facta ⁊ addit̃ cõcessio beniuola. qꝛ fit ex grata beniuolentia. et ergo beneficiũ dicit̃. etiã ideo cõcessio dꝛ qꝛ apud dñm remanet ꝓprietas ⁊ dominiũ directũ. Sed vasallus acq̃rit vsufructũ ⁊ vtile dominiũ. Potest etiã sic describi. Feudũ est beniuola actõ tribuẽs gaudiũ capienti cũ seruitio retribuendo. per quã transfert̃ vtile dominiũ de dño in vasallũ. Et sic dꝛ a fidelitate quã vasall⁹ tenet̃ dño. de q̄ in. c. ex diligenti. de symo. ⁊ in ti. de feu. ꝑ totũ.

Feudũ legiũ ꝑm Spe. tit. de feu. in tractatu libellorũ. §. qm̃ sup homagiũ. ꝟ. porro si. Est qñ causa ⁊ occasio homagij ceperit a domino. vt q̄ baro dixit alicui pauperi militi. ꝙ aliquã rem immobillem sibi daret si ei faceret homagiũ ⁊ illã dedit talis res vocat̃ feudum legium. ⁊ tal' vasall⁹ homo legius. Et hec probant̃ in li. feu. Si de feudo ɔtrouersie fuerint. vide infra homagiũ.

Feudatari⁹ est q̄ feudũ recipit. q̄ etiã vasallus dicit̃.

De Fi

Fictio iuris differt a p̄sumptõe. qꝛ fictio iuris semp est ꝯ veritatẽ. ⁊ in iure postliminij ⁊c. Presumptio aũt frequẽter intelligit̃ stare cũ veritate sicut ⁊ sepe stat. ius eñ fingit aliud ꝙ̃ est vt fingit mulierem stipulatã. q̄ nõ est. l. vnica. in p̄n. C. de rei vxo. actio. fingit natũ. qđ nõ est. ff. de sta. homi. l. q̄ in vtero. fingit nõ esse natũ qđ est natũ. ff. de libe. ⁊ post. l. titi⁹ testõ. §. lucius. fingit viuere qđ nõ viuit. insti. de excu. tuto. §. fingi aũt. fingit nõ cõceptum eũ q̄ mortu⁹ nascit̃. ff. de ꝟ. sig. l. q̄ mortui notat Azo. in p̄n. sum. circa. x. p̄dicamenta. ⁊ Gof. in sum. de p̄sum.

Fides est fundamentũ rerũ sperandaꝝ nõ apparẽtiũ argumentũ. Et ꝑm aristo. Est rõ rei dubie faciẽs fidẽ. Et fides ꝑm apostolũ i ep̃la ad Heb. vt sumit̃ de sum. tri. c. firmiter. Est subã rerũ sperandarũ argumentũ. Primũ dꝛ qꝛ sperare debemus qđ dictũ est ꝓphetis futurũ. Secundũ dꝛ qꝛ ꝓphetias iã cõpletas debem⁹ hr̃e argumentũ. i. ꝓbationẽ nõ apparentiũ de futuris cõplendis. Sꝫ illa est q̄dam notificatio. ⁊ nõ vera diffinitio. quare mgr̃aliter sic diffinit̃. Fides est voluntaria certitudo absentiũ infra sciam ⁊ supra opinionẽ ɔstituta. Aug⁹. dic. Fides ẽ credere qđ nõ vides. Et sũt due spẽs ei⁹. s. formata. ⁊ informis. Et capit̃ multis modis. de quo vide glo. bonã in. c. firmiter. de sum. tri. ⁊ fi. catho.

Fideicõmissũ ẽ illud legatũ vl' relictum qđ cõmittit̃ fidei heredis alicui dãdũ ab eo cũ testator dicit heres fidei tue cõmitto: vt des legata ⁊ cõmissa. vt ꝑm Azo. i sũ. C. e. ti. §. sequit̃. Hodie tñ nõ est differẽtia inter fideicõmissa ⁊ legata. licet olim multe essent differentie. Õme eñ legatũ fideicõmissum dici põt. ⁊ ecõtra. ꝓ q̄ est tex. insti. de le. §. ꝫ nõ vsqꝫ. Nã ipoꝝ eadẽ est natura. ff. de le. j. l. j. vbi dꝛ p̄ oia eq̄ta sũt legata fideicõmissis.

Fideicõmissari⁹ est ille cui⁹ fidei legatũ vl' relictũ cõmittit̃.

Fideicõmissaria libertas. Req̄. j. libertas.

Fideicõmissaria hereditatis petitio ẽ q̄ cõpetit ei cui fideiussoria hereditas restituitur. ex senatuscõsulto trebelliano. vt qui habent agros cõfines' ꝙ p̄ ipam diuidãtur agri vl' fundi.

Fideiussor ẽ q̄ alienã obligationẽ in suã recipit vl' suscipit fidẽ. p̄ncipali nihilomin⁹ manente obligato. vicꝫ q̄ se ꝓ alio obligat. vt eo. s. p̄ncipali debitore nõ satisffaciente ip̃e satisffaciet. Et dꝛ q̄si iussu alteri⁹ ponens fidẽ suã. vt insti. eo. ti. in p̄n. ⁊. ff. eo. l. j. ⁊. ij. Est aũt fideiussor magnũ nomen generale. qꝛ cõp̄hendit sb̃ se mãda-

torē ⁊ cōstitutorē. ⁊ eū q̄ ex toto in se alie
nam obligationez transfert. q̄ ⁊ ꝓmissor
vocat̄. Sed hi differūt inter se. q2 cōstitu
tor nō obligat̄. nisi p̄cedat obligatio que
in iurib⁹ data sit. vt in. l. j. ⁊. l. iij. §. j. cuz
alijs. ff. de cōsti. pecu. ⁊. l. ij. C. eo. ti. Fide
iussor v̄o ip̄am obligationē p̄cedit ⁊ seq̄
tur. insti. eo. ti. §. fideiussor. Mādator āt
nunq̄ sequit̄. sed sp̄ p̄cedit obligationez
vt. ff. mandati. l. si v̄o nō remunerādi cā.
§. si post creditā. nisi in casu q̄ habet̄ i. e.
§. v̄. plane. Et differentiā hic positā not.
glo. in. l. p̄al. §. si post. in princi. Cui est si
milis glo. C. e. ti. sup̄ Rubrica. Et q̄ pre
cedat obligationē vide Hosti. in sum. C.
eo. ti. §. j.

Fideiussor in rē suā d2 q̄ fideiubet ꝓ aliq̄
re in ea cā q̄ res futura est ei⁹. Verbi gra
tia. Dedi ꝓcuratorē ad defendendū in cā
mea. ⁊ fideiussi ꝓ eo iudicatuz solui. hoc
casu fideiussor in rē meā dicor. vt. l. si de
funct⁹. ff. de ꝓcu.

Fideiussio ita fit. Si interroget̄ fideiussor
sic fide tua iubes qđ iste debeat Et ille rn̄
deat fidiubeo. vt insti. e. ti. §. in stipulati
onib⁹. Hodie tn̄ s̄m Hosti. i sum. e. ti. §.
q̄liter. vulgares vtunt̄ hoc modo. es fide
iussor ꝓ tali. ⁊ ꝓmitt' mihi ꝓ eo. ⁊ ille re
spondet sic vel ꝓmitto.

Fidelitas s̄z Hosti. in sum. de feu. §. q̄d sit
fidelitas. nihil aliud est nisi iusiurandū
qđ a vasallis p̄stat̄ dn̄o. Et ibidez habet̄
plena forma fidelitatis. ⁊. xxij. q. v. de for
ma. de iureiu. c. ego. N. Et in quo differt
ab homagio no. in cle. pastoralis. §. rur
sus. de re iudi.

Figuline dicunt̄ loca in q̄b⁹ figuli exercēt
officia sua vel artē.

Fili⁹ arrogat⁹. Re. s̄. arrogatio.

Fili⁹ adoptiu⁹. Re. s̄. adoptio.

Fili⁹ est is quē nuptie demōstrant. vt. ff. de
in ius vo. l. q2 mr̄. vl' ꝑ cōfessionē patris ⁊
matris. c. transmisse. q̄ fi. sint legi. vl' ꝑ af
fectū. C. de p̄sump. afferte. ij. q. vij. ad ro
manā. ⁊ stat̄ his piecturi donec ꝓbet̄ ꝯri
um. s̄m Gof. in sum. ti. de na. ex li. ven.

Filiusfamilias d2 q̄ est i p̄tāte p̄ris vl' parē
tis. vt accipit̄ in. l. fi. ff. de his q̄ sui vl' alie
ni iuris sunt. sicut fili⁹ emancipat⁹ d2 q̄
extra p̄tātē patris est.

Filij naturales s̄m Azo. in sum. C. e. ti. sūt
multiplices. Alij sunt naturales ⁊ legiti
mi vt q̄ nascunt̄ ꝑ legitimū thoruz. Alij
sunt legitimi tm̄. vt adoptiui. Alij natu
rales tm̄. vt nati ex cōcubina vnica. ⁊ i do
mo indubitato affectu cōiuncta. Alij ne
q̄ naturales neq̄ legitimi. vt q̄ ex illicito
⁊ damnato coitu nati sunt. de his oībus
est glo. insti. de adop. in p̄n. ⁊ glo. in. c. per
venerabilē. q̄ fi. sint legi. Et quot modis
naturales de soluto cū soluta efficiant̄ le
gitimi. p3 in. c. tanta. q̄ fi. sint legi. vbi eti
am d2 q̄ filij vulgo nati vl' cōcepti sūt q̄
nō habent patrē determiatū. S3 vt azo
dicit. hec distinctio s̄m iura ciuilia impa
torū dat̄. ⁊ nō s̄m iura naturalia. q2 for
te s̄m thelogos nō est vsq̄quaq̄ verū. s3
q̄s matrimonia seu indiuidua maris ⁊ fe
mine cōiunctio est de lege nature. q2 s̄m
Aristo. ⁊ phos. j. politicorū. Naturalis
videt̄ cōiunctio vni⁹ ad vnā. ⁊ vag⁹ ē cō
cubit⁹ ꝯ naturam.

Filij spurij dicunt̄ q̄ de adulterio ex soluta
cū n̄ soluto. vl' ecōuerso cōcepti sūt. c. trās
missa. p̄al. ⁊. l. vulgo. ff. de sta. ho.

Filiaster filiastra est fili⁹ vl' filia ex alio cō
iuge genit⁹ vl' genita nō ex eo quē mō h3
mulier. xxx. q. j. si q̄s filiastrū.

Finiū regūdorū. Req̄. supra actio finium
regundorum.

Finitim⁹. i. vicin⁹. c. ꝑ tuas. de sen. excō.

Fit ⁊ fiūt h̄ v̄ba nō tm̄ respiciūt p̄ns s̄ etiā
futurū. xxv. q. j. generali. in tex. ⁊ in glo.

Fieri in cōtinēti d2 h̄ qđ pōt cōmitti iudi
cis arbitrio. vt dicit alan⁹. de ap. c. an sit.
in glo. vl. i. in actu se tenente h̄ est anteq̄
ꝯtrahētes se ad aliquē actū ⁊ negocia di
uertant. ff. de v̄. obl. l. cōtinu⁹. vide. s̄. fa
cere. vbi de hoc.

Fisc⁹ est sacc⁹ regi⁹ in quē reducunt̄. vl' cui
applicant̄ bona bānitorū vl' ꝓscriptorū.
talit̄ accipit̄. ff. locati. l. s̄ aedes. §. fisc⁹. vl'
est regij vel imperialis thesauri cōgrega
tio. vl' impialiū bonoꝝ collectio vel ꝓui

legiũ.q2 fisc⁹ multa hab3 ꝓuilegia.vt no. Azo.in sum.C.de ꝓui.fis.ad qḋ vide no. C.de iu.fis.in rubri.Et nota ꝙ differentia est inter fiscũ ⁊ rempublicã.sicut inter spẽm ⁊ gen⁹.Fisc⁹ ei ẽ bursa solũ de commodo pecuniario.ẜ respublica pecunias honores.ꝑmia.⁊ alia cõsiderat.no.in.l. mãcipia.C.de ser.fugi.

De Fl

Flamines dicebant sacerdotes gẽtiliũ a filo q̃ in capite vtebãt.a q̃ dicebant flamines q̃si filamines.nã nudis eos capitib⁹ penit⁹ icedere nephas erat.di.xxj.cleros post mediũ.Jñ archiflamines dicebant ⁊ ꝓthoflamines.vt.e.di.§.j.

Floci noie itelligit habit⁹ hñs manicas lõgas ⁊ amplas.Cuculle ꝟo noie habit⁹ lõgus ⁊ ampl⁹ sine manicis.vt in cle. ne in agro.§.verũ.de sta.mona.

De Fo

Fodine dicunt loca vł fouee vbi aliq̃d fodit.di.xxj.cleros.Inde dicunt ferrifodine fouee vbi fodit ferrũ.⁊ aurifodine vbi fodit aurũ.

Formula.Req̃.ẜ.actio.

For⁹ est exercendarũ litiũ loc⁹ a fando dictus vł a foroneo rege q̃ ꝑmo grecis literis legẽ dedit.vt de ꝟ.sig.c.forus.⁊.vij.distin.moyses.⁊ cõstat ex trib⁹.s.causa, lege ⁊ iudicio.Jtẽ for⁹ idẽ est qḋ tribunal Et vt Azo dicit forus ponit ꝓ bursa.et alio mõ d2 formariũ.vt ait placen.de quibus sedilia iudicantiũ ꝑficiunt.ideoq3 appellat ꝑtoriũ.Tribunal aũt d2 maiorum iudicũ.s.q̃ hñt merũ impiũ.Pape aũt ꝓpric d2 cõsistoriũ.Jtẽ est planicies in naui.Jtẽ est locus vbi merces reponunt. Jtẽ foramen remi nauis. Jtẽ scriptoriũ foraminosum ꝓ imponendis pennis et cornib⁹ vel calamis ad scribẽdũ deputatis.Et h̃ significata h3 forus vt plurimũ in masculino genere.ꝟm Hostiẽ.in sum. de fo.com.§.j.

Forꝫ aũt in neutro genere ꝟm Hosti.ibidẽ ponit ꝓ loco deputato ad emẽdũ vł vẽdẽdũ res.Aliter aũt ꝟm Azo.d2 district⁹ ciuitatis.vł territoriũ iudicis in q̃ animaduertere ⁊ punire h3 delinq̃ntes.l.fi.pupill⁹.§.territoriũ.ff.de ꝟ.sig. Et veniunt ibi q̃ sunt iurisdictõis.nõ q̃ sunt ordinis ⁊ d2 q̃si fodiũ.eo ꝙ q̃ sunt in districtu ad fodia vel munera seu angarias cõpellũt vel d2 a ferendo eo ꝙ munera subeũt ⁊ inferũt.Aliter Gof.⁊ Host.ibidẽ cõuenientes.forũ est idẽ ꝙ tribunal q2 tribunal forte h3 aliquã siĩtudinẽ cũ foro.q2 sicut in foro venali qḋ nos noiam⁹ forũ cõueniũt multi vendentes ⁊ ementes siue res venales inferentes.Sic etiã in foro iudiciali.s.in tribunali cõueniũt multi litigãtes seu cõtentiões ⁊ lites inferentes.⁊ exinde diffinitiões deportantes.

Fornicatio est cuiuslibet illiciti coit⁹ gen⁹ q̃ fit extra vxorẽ legitimã spẽaliter in vsu viduarũ.meretricũ vel cõcubinarũ.Sed stuprũ rapt⁹ incest⁹.Req̃re locis suis Et q̃libet fornicatio simplex est pctm̃ mortale.vt cle.ad nr̃am.de here.ẜ de iure canonico hodie ꝓhibit⁹ est cõcubinat⁹.q̃ tñ ꝑmittebat tanq̃ licit⁹ de iure ciuili.l.i cõcubinatu.ff.de ꝯcu. ĩ sti.de pa. po. ĩ glo.

Foresta est loc⁹ vbi fere inhabitãt vł includunt.⁊ vbi q̃s h3 vsum venãdi.ꝟm her. de dona.cũ dilect⁹.in glo.j.

Forane⁹ d2 q̃ forũ tenet vel de foro venit. iij.q.vj.ꝑegrina.

Forte q̃n sit dubitatiuũ facti ⁊ q̃n iur.not. archi.xj.q.iij.nolite.etiã q̃nq3 capit certitudinaliter ꝓ exp̃ssiuo ꝟitatis.⁊ nõ ꝓ nota dubitatiõis.vt in multis iurib⁹.

Forsitan etiã q̃nq3 capit nõ dubitatiue.de vo.⁊ vo.redem.c.magne.⁊ sic est exp̃ssiuũ veritatis.de ꝓcur.tue.xxxiij.q.ij.admonere.circa mediũ.Et de pe.di.j.ꝙobrem.de supp.neg.pla.c.j.li.vj.q̃nq3 ẽ nota dubitationis.de testa.c.ij.cle.pastorales.ꝟ.nunq̃ etiã.de re iudi.vide glo.in ꝑal.c.ij.de testa.

De Fr

Frater d2 quasi ferens aliũ vel alterũ.

Fratres ꝯsanguinei sũt frẽs ex eodẽ pr̃e et

eodē sanguine geniti.ita exponit tex.i. §
sunt aūt cognati.insti.de legi.ag.suc.ꝛ.l.
itaq̃z.C.eodē ti.

Fratres patrueles sunt duorū fratrū filiȷ̈.
vt dicto.§.sūt aūt.ꝟ.eodē numero.Et in
sti.de gra.§.q̄rto gradu.

Fratres vterini sunt filiȷ̈ eiusdē mr̄is.vt ex
ponit glo.insti.de leg.ag.suc.§.h̄ bn̄dū.

Fratres cōiter dicunꝛ oēs xp̄iani tā laici ꝙ̄
clerici ꝑ lauacrū regeneratiōis in baptis-
mo.c.ad mensam.xj.q.iiȷ̈.ꝛ.c.iohes.d̄ re
gu.ꝑ Joh.an.iȷ̈.q.j.si peccauerit.Sz an
denūciatio euāgelica habeat solū locū in
fratrib⁹ istis vl̄ etiā in fidelib⁹.vicz si xp̄i
anus denuuciaret paganū videꝛ ꝙ non.
qꝛ d̄r ibi frater tu⁹.Pōt dici b̄m Panor.
ꝙ si saltē aliquo mō.s.qn̄ peccat ꝯ̄ prece-
pta naturalia.c.qđ sup bis.de vo.ꝛ vo.
redem.Sūt em̄ ꝓximi nr̄i q̄rū aīas lucri
facere debem⁹ b̄m glo.in.c.ꝓxim⁹.de pe.
di.iȷ̈.Et sic cōcludiꝛ denunciationē euā-
gelicā aliq̄ mō locū hr̄e ꝯ̄ infideles.Itez
an̄ cōcilia apl̄orū in p̄mitiua ecclīa oīs
appellabanꝛ frēs discipuli xp̄i.xxiȷ̈.di.sa
crosan.ꝓprie tn̄ religiosi mendicātes nō
hn̄tes bona in cōi frēs dicunꝛ.Et aliȷ̈ ha
bentes bona in cōi.vt ordinis sancti bn̄-
dicti.bernardi ꝛc.q̄ monachi dicunꝛ.cle.
dudū.de sepul.ꝛ cle.exiui de ꝑadiso.de ꝟ.
sig.Et b̄m panor.monachi nō appellāꝛ
frēs ꝓprie.s̄ large loquēdo sic.Sic etiaz
de monialib⁹ q̄ sunt de ordinib⁹ mēdicā-
tiū dicunꝛ sorores.ꝛ alie monache moni
ales vl̄ sanctimoniales.

Fraternitas q̊t modis sumiꝛ i iure.no.io.
an.in cōmento decre.iohes.de reg.ꝛ trās
eunti.ad religi.

Fraus idē est qđ dol⁹.Nota tn̄ q̄ndā diffe
rentiā in.l.iurisgen.§.ait p̄tor.C.de pa.
vbi vide.h̄ tn̄ fraus capiꝛ ꝓut fit legi qn̄
q̄s facit ꝯ̄ significatū legis q̄sita palea q̄
videaꝛ nō agere in fraudē leg.ff.de legi.
l.fraus.Verbi gratia.filiusfa.indiget pe-
cunia petit a me sibi mutuari.video ꝙ ꝑ
hoc inciderez in senatuscōsultū macedo
nianū.pecuniam nō mutuo s̄ frumentū
vt vendat.ꝛ pecuniā habeat ne videar in
cidere in macedonianū.certē ego nihilo
minus incido.vt.l.s̄ iulian⁹.§.mutui.ff.
ad mace.qꝛ frumentū nō trado nec reci-
pit nisi ad palliatiōem.pz h̄.qꝛ frumen-
to nullaten⁹ indigebat ꝛ pecuniā habe-
bā ad mutuandū.s̄ nolui ne inciderē.et
tn̄ incido mutuando frumentū.Nā attē
to aīo meo ꝛ recipientis nō mutuo frum̄
tum s̄ pecuniā.Et idē si trado librū vt vē
dat.Idem si vir donat titio vt titi⁹ donet
vxori.l.si spon.in p̄n.ff.de dona.inꝛ vir.ꝛ
vxo.qꝛ in aīo donantis est simpl̄r donare
vxori nō Titio.Idō facit fraudē legi.Fit
aūt fraus legi qn̄ fit ꝯ̄ significatū leg̃ pal
leatione q̄sita.sed fit ꝯ̄ legē qn̄ fit ꝯ̄ id qđ
ꝑ legē significaꝛ tn̄ nulla palleatione q̄si
ta.ff.de legi.l.ꝯ̄ legē.Ex his pz ꝙ si bona
fide mutuo filiofamilias frumētū credēs
ip̄m indigere nō incido in macedonianū
qꝛ nec facto nec aīo facio ꝯ̄ ei⁹ significa-
tū.Et h̄ etiā si sit error intollerabilis.q̄a
fraus req̄rit animū,sec⁹ si pecuniam mu
tuo errans in iure.qꝛ talis error nō excu
saret eo ꝙ factū est ꝯ̄ significatū legis.ar.
l.iȷ̈.C.ad mace.pz in statuto pedagiȷ̈ in
ponte aurelianensi q̄ caueꝛ.vt q̄libet na
uis transiens onerata subt⁹ pontē soluat
certū.q̄d si hn̄s duas naues oneratas.ex
onerat vnā ꝛ ponit in aliā vt soluat tm̄
ꝓ vna.certe talis nō incidit in legē nec fa
cit ꝯ̄ legē.nec fraudē legi.qꝛ lex nō ꝓhi-
bet hoc facere.Et iste pōt sibi ꝓuidere.
de meliori suo b̄uando significatū legis.
Et idē est si statuto caueꝛ ꝙ ducēs q̄dri-
gam oneratā ꝑ pontē soluat tantū.qꝛ po
test exonerare cā vt nil soluat.ꝛ facē trāsi
re ꝑ flumen vl̄ portari ꝑ homies.qꝛ licite
pōt b̄uato termino legis.sicut pōt nō du
cere merces ꝑ terras ne pedagia soluat.
Sz si ducerē nauim vl̄ quadrigā onera-
tā.ꝛ nō soluerē vl̄ soluerē pecunias tn̄ sci
enter inutiles tunc facerem ꝯ̄ legē,vel in
fraudē leg̃.no.Io.facit de hoc i.§.penl̄.
insti.de adop.

Fruct⁹ dicunꝛ q̄ supsunt deductis expen-
sis que fiunt gr̄a fructuū q̄rendorū.colli
gendorū ꝛ cōseruandorū.qđ locū hz tam

in bone q̃ in male fidei possessorib⁹. ⁊ in predonib⁹. vt. ff. de petit. here. l. si a te. §. fruct⁹. ⁊ l. placet in fi. C. de fruc. ⁊ lit. expen. l. j.

Fructuū aūt aliq̃ sunt industriales. vt frumentū vinū oleum. ⁊ silia. scʒ lac ⁊ lana. que sine industria hoīs nō pueniūt. Aliq̃ sunt fruct⁹ naturales. q̄ ex ipa natura ꝓueniūt. sine. s. magna īdustria hoīs. vt poma. pira. ficus ⁊ hmōi. Utraq̃ diffinitio pōt colligi ex. l. j. §. fruct⁹. ff. de vsur. ⁊ de resti. spo. c. grauis in glo. fi. Sūt ḡ naturales fructus in q̄bus factū nature p̄cedit factū hoīs. ⁊ ex solo rudi vsu possum⁹ illis vti. s̄ industrialib⁹ non sic solo vsu rudi. s̄ curis adhibitis. lʒ etiā natura cooperet. cura tñ maior reqrit nō modica et pfunctoria. sicut in naturalib⁹. vide glo. in. l. sequit. §. fruct⁹. C. de vsuca.

Fruct⁹ pcepti dicunt q̄ aliq̄ mō sūt a solo sepati ⁊ in horreis recōditi.

Fruct⁹ pcipiendi dicunt q̄ imaturi sūt q̄s ver⁹ dn̄s possidet. de his in spe. eo. ti. de fructi. ⁊ lit. expen. ⁊ Azo in sum. C. de rei vend. vn̄ fruct⁹ diuersimode significat accessionē vsufructuū seu ius vtendi fruendi. ⁊ ius fruendi dempto vsu p̄mo significat accessionē. Et hāc duplr. s. stricti⁹ ex eo q̄ ex p̄diis p̄cipit. ⁊ nō cōphendat fetus aīaliū vl' vsuras pecuniarū. sicut sumit in rubri. de vsu. ⁊ vsufru. l. nā ibi fructus sumit ꝓut distinguit ab vsura. ⁊ a pecudib⁹. qr in his etiā fruct⁹ ē. l. in pecu. ff. de vsufru. nō aūt cōphendit partū ancille. magis late aūt significat vt etiā cōprehendat vsuras. vt. l. vsuras. ff. de vsu. Itē ⁊ pensiones p̄dioꝝ. l. p̄dioꝝ. e. titu. Scd̄o significat vsufru. nā legato fructu fundi videt legat⁹ vsufruct⁹. qr dicit tex. vsufructui interest. nō ecōtra. l. seruū. §. si vsufruct⁹. ff. de vsu. ⁊ ha. Ex h̄ sequit q̄ si legato fructu fundi vsus adimat inutile fit legatū vsufruct⁹. s̄ vtile manet in eo qd̄ supest vsui. Et idē intelligo vsufructu legato. vt. §. pal. nō obstante illo tex. qui in fine dicit. inutilis est ademptio. qr verū est in fructu q̄ supest vsui. vl' qñ testator voluit adimere vsum legatū quasi ꝓ sone legatum quia cum non legauerit ꝓut continetur in vsufructu nulla est ademptio.

Frui dr̄ q̄ fruct⁹ pcipit.

Fructuari⁹ est q̄ rei dn̄s nō est. vt in. l. vti frui. ff. si vsufru. peta. Tñ in q̄busdā casibus ꝓ domino habet. s. in pcipiēdis fructibus. ff. de vsufru. l. si titij. §. j. Ad hoc facit q̄ vsufructuarius nō sit dn̄s. nā ad id qd̄ dictū est ad eum oīs fruct⁹ generaliter spectant. ſm Placē. ff. de vsufruc. l. vsufruct⁹. pal. in pn̄. in sum. C. de vsuf. Et quō differat ab vsuario. Require infra vsuarius.

Frustra. no. Archi. de accu. c. j. li. vj.

De Fu

Fugitiu⁹ est q̄ ea mente recedit ne redeat ad dn̄m lʒ postea redeat vt. ff. d̄ edi. edic. l. q̄d sit fugitiu⁹. de h̄ vide Azo. i sum. C. de fugi. ser.

Fulminare dr̄ iudex iniuste vl' indeliberate sniam ꝓferēs sine maturitate. de sen. ex cō. c. j. li. vj. Nō ḡ leuit dicat fulmiare s̄ cōiter ferre sniam etiā ꝯ absentē ꝓmere sniam nō cesset. C. de iudi. l. ꝓperandum circa mediū legis.

Fullones dicunt mūdatores ⁊ dealbatores vestiū. ⁊ earundē decoratores seu coloratores.

Functio ē vsus ꝯsuet⁹ funct⁹ ab eo q̄ fungebat honore aliq̄ aut officio. Hinc dicit Qui iā expleuit officiū vite. vn̄ dr̄ q̄ mutue pecunie mag functiōeʒ in genere suo recipiūt p solutiōeʒ q̄ p spēm. i. soluēdo mutuā pecuniā mag vtimur genere. i. rei manerie q̄ spē. i. eodē corpe alit nō esset mutuū vl' mutuatū. s. de meo tuū. s. cōmodatū. s. ad cōmodū vtentis datū. ff. de re. credi. si cer. pe. l. mutuū.

Functio publica. Re. ff. de pu. ⁊ vecti. l. j. §. h̄ titulū. sup v̄bo impendat.

Funeraria actio. Re. s̄. actio funeraria.

Fundat intētio p testes vl' instra vl' ꝯfessionē vl' euidētiā facti. vl' p̄sūptiōe. vt ē glo. in v̄. fundauerit. c. finē. de do. ⁊ cōtu.

Fundꝰ est mansio alicuiꝰ cū̄ accessionibꝰ.
Alit diffinit vt in.l.qm̄.ff.de ꝟ.sig.Et no.
ꝙ fundꝰ est nomē homogeniū̄. qꝛ q̄libet
ps fundi dꝛ fundꝰ. Sūt enī homogenia
in q̄bus est idē p̄dicatū̄ in pte qđ in toto
vt aqua.terra.lignū̄.pannꝰ ꝛc.Alia dicū̄
tur eutrogenia.in q̄bus ps nō capit ean
dem denoiationē cū̄ toto.vt domꝰ. cathe
dra.tunica.nauis.pons.vn̄ nōvalet lega
tū̄ fundi.ꝛ est derisoriū̄.l.legato.ff.de le.j.
nā legando spaciū̄ palme de fundo dice-
ret fundum legasse. Sꝫ ibi bona glo. ꝙ
non valet legatū̄ generale legando rē sb-
stantiā.vel animal.quia muscam dando
liberaretur.

Fundꝰ dotal' est q̄ matrimonio contracto
datꝰ est sponso.

Fundꝰ q̄si dotal' dꝛ q̄ traditꝰ est spōso non
dū̄ secuto matrimoni.ꝓ q̄ ꝛ supiori dicto
facit.l.j.ff.de fun.dota.

Fundꝰ instructꝰ est edificatꝰ vl' cultus.

Fundꝰ iugeꝰ ē terra q̄ mō nō arat lꝫ olim
fuerit fertilis.al's q̄ mō arat licet olim fu
erit sterilis.

Fundꝰ limitatrophꝰ al's militatrophꝰ dꝛ a
trophꝰ.i.descriptio ꝛ milite. quasi descri
ptꝰ ad vsuꝫ militū̄.q̄ milites impium cu
stodiūt.vt.C.de fun.limi.l.j.ꝛ.l. si accipi
tur.li.xj.Aliter dꝛ fundꝰ limitosus.vt ibi
dem de fun.limi.ꝛ pau.

Fundꝰ agometicꝰ. Re.Azo.in sum.C.e.ti.

Fundꝰ saltuensis ē fundꝰ in q̄ est saltꝰ. C.
de fun.saltu.li.xj.. Re.infra saltꝰ.

Fundꝰ releuatꝰ dꝛ q̄ olim erat palustrj.nūc
aūt factꝰ est serenus al's terrenꝰ.C.đ fū.
pau.l.fi.li.xj.

Fundū̄ diuidi in certas regiōes est ip̄m di
uidi in determinatas ptes.

Furtū̄ est ꝯtractio vel ꝯtractatio fraudulē
ta seu fraudulosa rei aliene mobil' corpo
ralis q̄ fit inuito dn̄o cuiꝰ res fuit aīo lu
crādi.s.gr̄a rei vl' possessiōis vel vsus. vt
ff.e.titu.l.j.dꝛ aūt furtū̄ ꝯꝫ Azo.a furno.
id ē nigro eo ꝙ clā ꝛ obscure ꝛ plerūqꝫ de
nocte fiat.Et dꝛ a fraude vl' ab auferēdo
vt.l.j.in p̄n.ff.e.ti.ꝛ insti.de obli.q̄ ex de-
lic.nas.in p̄n. §.furtum aūt.ꝛ.§.placuit
Et ꝓhibet in decalogo.xiiij.q.v. penale.
ꝛ no.xxxij.q.vij.q̄d in omnibꝰ. Et nota
ꝙ ꝓ furto nō dꝫ q̄s mori nec membrū̄ p-
dere.ꝯ fustigari.scopari.vl' aliter castiga
ri.C.đ ser.fug.aut.ꝯ nouo iure.Sꝫ ꝯ q̄s
suspendi dꝫ ꝓ.xv.solidis.§.si q̄nqꝫ soli-
dos.vt in aut.de pa.te tol.x.dicit.Ja. co
lūbi bononiensis nō seruari.§.p̄al.ꝙ ꝯm
Sali.nō est cur ndū̄.Et dicit Fulgo.ꝙ
ille.§.ꝓcedit ex cōsuetudine quē Rich.
de sali.intelligunt in casu singulari.s. qn̄
ꝓpter furtū̄ tale.v.solidorū̄ pax violatur
Dn̄s catho dic ꝙ q̄nqꝫ solidi sūt q̄nqꝫ au
rei.qꝛ etiā ita capit solidꝰ ꝓ aureo. C.de
ser.fu.l.q̄cunqꝫ ibi.vl'.xx.solidos reddat
vbi glo.dicit. Talē solū̄ accipe q̄ valeat
vnū̄ aureū̄ q̄rū̄.lxxij.faciūt.j. librāꝫ auri.
sic insti.de pe.te.lit.§.fi.Jure ꝯ̄ro furr pu
niebat extraordinarie.nec moriebat ni-
si famosus latro. Jure aūt aut.habet ne
moriat nec mēbrū̄ pdat. vt supra aut.ꝯ
nouo iure.postea i ti.de pa.te.ꝓ. q̄nqꝫ so
lidis.deinde ti.de pa.iur.fir.debet legiti-
me puniri.qđ multipl'r itelligit. Tandē
iura municipalia puniūt alit. Nam p̄n-
cipes pn̄t statuere ꝙ nemo moriat. nisi
ipi disposuerint.vt glo.in. §.furtū̄.de pa.
iu.fir.col.x.q̄ est magistra furtorū̄. Nam
q̄daꝫ sunt furta domestica nō publicē co
hercēda.l.respiciēdū̄.§.furta.ff.de pe. di
cunt enī doc.ꝙ nullꝰ famulꝰ ꝓ furto i do
mo cōmisso mori debꝫ.Alia sūt furta nō
domestica.ꝛ tūc fures balnearij vl' secula
rij fustigant.glo.est in.l.si se al's cū̄ te. ff.
de his q̄ no.infa.Alij diurni ꝛ hi remittū
tur ad iudicē. Et nota ꝙ furti emptor dꝫ
ip̄m restituere sine precio.nec pōt ip̄m ꝓ
precio retinere.l.in ciuilem.C.de fur.im-
mo est modicū̄ qđ restituat ne saltē in su
spitionē furti cadat ꝛ sic ad furcas vadat
vt ibi.

Furtū̄ cōceptū̄ est cū̄ q̄s pn̄tibꝰ testibꝰ apđ
aliquē rē furtiuam querit ꝛ inuenit.vt in
stitu.de obliga.que ex delic.nas.§. cōce-
ptū̄ furtū̄.

Furtū̄ oblatū̄ est cū̄ q̄s rē furtiuā alicui ob
tulit.vt potiꝰ penes eū̄ q̄ꝫ penes se inue-
niret ꝯ illa noia nūc nō sunt vsitata.

Furtū̄ ꝓhibitū̄ dꝛ cū̄ q̄s volentē rē furtiuā

querere ꝓhibuit.vt dicto ti.de obli.ex de lic.§.est etiã.vbi dr ꝙ he actiões furti cõcepti oblati ꝓhibiti ⁊ nõ exhibiti ĩ disuetudinẽ abierunt.

Fur est q̃ clã obscure ⁊ plerũqȝ de nocte rẽ alienã amouet inuito dño gr̃a lucrãdi et subaudi sine armis.vt in aut.ꝺ nouo iure. C.de fur.⁊ ser. cor. Et dr fur a furno qđ idem est qđ nigrũ.qr vt plurimũ ĩ obscuro furat.vñ.Qui male agit odit lucẽ. de offi.dele.cõsuluit.

Fur manifest⁹ dr q̃ in ip̃o maleficio ẽ dep̃hensus vl'in loco in q̃ cõmissum ẽ furtuȝ vel p⁹ furtũ factũ dũ tandẽ de furto dep̃hendit añq̃ deportauerit ad locũ ad quẽ destinauerit.in ti.eo.ti.§.manifest⁹.

Fur nõ manifest⁹ dr q̃ rẽ detulit q̃ destinauit.sit ti.pal.§.ꝺ si ꝓtulit.vl'sic dr q̃ cũ re furtiua in ipso actu furandi nõ dep̃hendit sed iam deportauerat rẽ furtiuã in locũ in quẽ destinauerat. nihilomin⁹ ꝯuincit postea de furto.

Furti actio.Req.s.actio furti.

Furti cõditio.Req.s.cõditio.

De Ga

Astald⁹ est maior dñs q̃ habet curã exteriorũ rerum episcopi.

De Ge

Gener me⁹ est marit⁹ filie mee.vt in.l. facile.ff.de gra.affi.

Generalis abolitõ.Re.s.abolitio.Et vide de hoc Azo.in sum.C.e.ti.

Generali s̃mõe ꝑsona loquẽs intelligit excepta.de iureiu.petitio.vbi cõcor.in glo. Et intelligit ꝺ regulariter.qr fallit interdũ vbi obligatio vel pactũ p̃cedit.qđ inducit eq̃tatem q̃ndã includentẽ etiã ꝑsonã loquentis.vt si recepissem.x.a te. ⁊ ꝓmisissẽ tibi dare turrim ꝯ oĩs hoĩes tũc teneor etiã dare ꝯ me ex pacto.de hoc in c.de forma.xxij.q.v.qñqȝ etiã in generali sermõe nec familia loq̃ntis intelligit.

Generalis locutio generaliter ẽ intelligenda.ff.de offi.p̃si.l.p̃ses.xix.di.c.j.ff.ꝙ me.cau.l.metũ aũt.§.animaduertendũ.licȝ generale verbũ nõ sit sp̃ generaliter intelligendũ.de iureiu.c.ad nr̃am.in glo.vlti.

Generaliter dr qđ imo etiã indefinite intelligendũ est.de cõiu.lepro.c.qm̃.in glo. super v.indefinita.⁊ xix.di.si romanoꝝ.ff. de pub.l.de p̃cio.

Generalia v̈ba sũt ad ciuilẽ modũ referenda.ff.de serui.vrba.p̃di.l.si cui.

General' allegatio qñ sufficiat.⁊ qñ nõ.no. in.c.vestra.ꝺ coha.cle.nã qñqȝ sufficit.vt xlij.di.c.si q̃s despicit.§.hinc etiã.vbi allegat Joh.euangelista in ep̃la sua sine q̃ta.silr habet in.c.nr̃a.p̃alle.Aliter dr alibi legit sed ꝙ nõ sufficit generalis allegatio.facit cle.cõstitutionẽ.de elec. ⁊.ij.q.j. in premis.insti.de pe.te.liti. in fi. Finalit dr ꝙ sufficit generaliter allegare corã p̃ncipe qr p̃nceps censet oĩa iura hr̃e in scrinio pectoris sui.l.oĩm testõꝝ.v.sicut igit in fi.C.de testa.sec⁹ v̈o corã alijs.vl'si p̃nceps allegat decisiua ꝓmulgãdo.tũc sufficit ei generaliter allegare.de cã pos.c.j. de no.operis nũci.c.j.Si aũt allegat sup v̈bo in iudiciũ deducto.tũc sp̃ealiter debet allegare ⁊ specificare legẽ si ẽ ꝑegrina.qr lȝ p̃riceps v̈tualiter oĩa iura in mẽte habeat.nõ tñ formaliter.vt not.in.c.j. de ꝯsti.li.vj.Qñ em̃ cõstat de lege sufficit general' allegatõ al's ẽ necessaria sp̃ealis Debet ei sic allegari ꝙ iudex reddat clarus.⁊ nihil obscurũ remaneat.xxviij.q.j sicut em̃ in fi.

General' clausula significat qđ ei⁹ significatũ ꝓbare vl'significare ꝓbat.⁊ tũc nõ ꝑtinet ad exp̃ssa noĩata.ff.de v.signi.l.doli. Verbi gr̃a.Testator filios instituit ⁊ inuicem substituit ⁊ post filiũ exheredauit.q̃ exheredatio vl'clausula nõ reuertit ad insti.imo ad substitutionẽ.vt in.l.j.in fi. C de lib.p̃te.⁊ exhere.Itẽ ibi pr̃ vnã filiã instituit ⁊ filiã exheredauit.deinde aliũ filium substituit exheredatio refert ad solũ gradũ institutiõis.vt.l.iij.§.fili⁹.ff.e.ti.

Gen⁹ est qđ p̃dicat de plib⁹ differẽtib⁹ spẽ insti.de iu.na.gen.⁊ ciui.§.ꝯstat.v.plebi

scitū. Et qñ iuriscōsult⁹ dat doctrinā tūc capit gen⁹. vt logici. ꝛ ibi ponunt exempla. no. l. ij. §. j. ff. si cer. pe. vbi capit spēs ꝓ genere. vñ vocabulū gen⁹ nō sumit ꝓ ipsa dictōe ꝫ ꝓ significato ꝑ ipam ꝛ significat diuersimode ꝓut significatuꝫ ex ea sumptū. ꝛ q̊dlibet aliud mediū significare declarat. Uerbi gr̄a. Testatoꝛ legat vl' q̇s ꝓmittat ens subām vel rem siue aial nullū est legatū vl' nulla ꝓmissio. l. cū p⁹ §. generali. ff. de iur. do. ꝛ no. i. l. legato generaliter. ff. de lega. j. Rō qꝛ ens ꝛ subā significāt generalissime. Et hec dictio aial licet nō signiiicet ita generalit. tñ adhuc significat multū generaliter. ꝛ intantū q̄ dicere totū gen⁹ compꝑhendi in legato vl' promissiōe est dicere legatū vl' ꝓmissionē cōtinere impossibile etiā dādo muscā vel vermē liberaret heres vl' ꝓmissoꝛ. qd̄ tñ nulli⁹ est validitatis. vñ dꝛ. Generl obligatio perire nō pōt. l. i rōe. §. ij. ff. ad. l. fal. Sꝫ tñ si diues ruralis diceret in testamēto vl' donatiōe inter viuos. ego dono bubulco meo vnū anial. intelligeret de vno boue ad arandū vel de vno asino. si hoc erat q̄litas ꝑsone cui donat. nā q̄litas ꝑsonaꝝ ꝛ p̄cipue illaꝝ q̇b⁹ relinquit dat intellectū v̄bis ꝛ sic sumit cōis mod⁹ itelligendi v̄ba p̄dicta secus in genere generalissimo. qꝛ ibi nō ē mod⁹ intelligendi q̇ significet aliqd̄ vtile ꝛ idē in alio genere subalterno. in q̊ nō esset mod⁹ cōis aliq̊d vtile significando. vt dicendo lego rē corꝑalē vel incorꝑalē. qꝛ nihil cōp̄hendit. sicut nec in generalissimo. Itē ibi. testatoꝛ legat. vl' q̇s ꝓmittit domū in genere. ꝛ nullā hꝫ domū. nō tenet legatū vl' ꝓmissum sec⁹ si hꝫ in patrimonio. l. si dom⁹. ff. de lega. ij. Rō p̄mi. qꝛ gen⁹ ita generalit significat. q̄ nō apparet de q̇ revoluit intelligere. Rō secundi. qꝛ de reb⁹ ꝓpꝛijs q̇s solet disponere. ꝛ sic significatū generl restringit ꝑ significatū hoc qd̄ hꝫ in pꝛimonio. Silr si q̇s legat vl' ꝓmittit fundū in genere nulla est ꝓmissio vel legatū. l. p̄al. siue in pr̄imonio siue nō. ꝫm Bar. Item ibi testatoꝛ legat rē i genere. significat q̄ heres soluēdo faciat rem accipientes. l. si dom⁹. §. de euictl. ff. de lega. j. Rō. qꝛ natura legati est q̄ res transferat in legatariū. ꝛ efficiat sua ꝓpꝛia. nisi alias restrigatur. Itē ibi. testatoꝛ legat vnū de seruis q̇ cū eo cōmoꝛat. sunt alieni heres vnuꝫ tradit liberat nec tenet de euictiōe. Rō. qꝛ significatū sumptū ex hꝫ genere subalterno hꝫ instar speciei. l. in rōe. §. diligenter. ff. ad. l. falci. l. cū deceꝫ. §. stichū. in fi. ff. de sol'. Item ibi. q̇s ꝓmittit vl' legat hominē. significat q̄ null⁹ cert⁹ est in obligatione. ꝫ hō in genere ꝓut quēlibet respicit. l. meui⁹. §. duob⁹ testamentis. ibi oꝛdinis cōpendio. de lega. ij. vñ iste stant silr. ꝓmitto tibi hoiem ꝛ nullū hoiem tibi ꝓmitto. sicut ꝛ iste simul stant sꝑ fuit hō scꝫ a tꝑe adā. ꝛ null⁹ hō fuit sꝑ. qꝛ nullus determinat⁹ sꝑ vixit. nā dicendo ꝓmitto tibi hoiem. dictio hoiem supponit ꝯfuse tm̄. ꝛ dicēdo nullū hoieꝫ tibi ꝓmitto. supponit determinate. i. illū ꝛ illū ꝛ sic de aliis nō ꝓmitto. Finaliter q̇ gen⁹ deductū in legato vl' in obligatione significat nil ibi esse vel esse ꝓut ipso genere medio vl' alia q̄uis significatōe cōcludit. ꝛ genere deducto in obligatōe vl' legato electio est ei⁹ cui dat.

Gerundiū sumit ꝓ eo qd̄ ꝑ hāc dictiōeꝫ significat. ꝛ significat cōditionē. declarationē. modū. vl' qd̄ suū sig̃tū vel aliđ aliūde sumptū significare ꝓbat. Uerbi gr̄a. duo sunt instituti ꝛ vn⁹ alteri substitut⁹. Si vn⁹ repudiat ꝑtē suā adeundo ꝑtē alteri⁹ deficientis ex substitutiōe ꝑs ꝑ ipm repudiata sibi q̇rit hꝫ gerūdiū adeūdo exponit ꝯditionalr. s. si aderit. l. si tu ex ꝑte. ꝛ ibi no. ff. de acq̇. vl' ami. here. Itē ibi vim facit q̇ possidentē ñ ꝑmittit vti arbitrio suo. siue edificādo siue arādo. vl' ferendo. vl' q̇cq̇d aliud faciendo. l. vim fac. ff. de vi ꝛ vi ar. significat declarationē illoꝝ v̄boꝝ. ꝛ nō pōt significare cōditionē qꝛ referē ad v̄bū p̄ntis tꝑis qd̄ ē fac. Nec est ibi aliq̄ dispositio q̄ pōt suspēdi ꝑ hec gerūdia edificādo arādo ꝛc̄. Sꝫ ibi lego ad monumētū faciēdū sig̃t modū. l. q̇b⁹

dieb⁹.§.fi.ff.de cōdi.⁊ demō. Et differen tiā int̄ cōditionē ⁊ modū vide glo.ij.c.ve rū.de cōdi.appo. Uñ scito ꝙ vt mod⁹ est si cōditio q: cā. Itē ibi lego ꝓ ducēdo ta lē discipulū sigt̄ ꝯditiōȝ.q: moris est ꝑus docere ꝗ̄ salariū solui.l.nec semel.ff. quā do di.le.ce.

De Gi Gl

Gineciarij sūt q̄ pannos imꝑiales texūt in serendo sericū ⁊ aurum.

Gineciū est loc⁹ vbi h̄ fiūt.⁊ d: a gynos qd̄ est nudū.q: nudo panno vestit̄ aurū. vt C.de muri.⁊ gynecis.li.xj.

Glādis noīe oēs fruct⁹ cōtinent̄.ff. de glā. legen.l.vna.

Gleba est quedā spēs terre. generaliter tñ sumit̄ ꝓ solo vl̄ ꝓ terra culta. Re. supra ascriptici⁹ gle.

Glos d: vxor fratris.l.nō facile.§. affinita tis.ff.de gra.

De Gn Go

Gnarus.i.sapiēs vl̄ ꝓuid⁹.cui opponitur ignar⁹.qd̄ inde venit.i.insipiens.

Goliardi.i.bufones ioculatores idē sunt

De Gr

Grad⁹ ꝭm Gof.⁊ hosti.i sū.de cōsan. ⁊ af fin. Est q̄dā habitudo siue distantia ꝑso narū ad inuicē cōsanguinitate ⁊ affinita te sibi cōiūctarū facta collatiōe ad cōem parentē. Uel est vni⁹ ꝑsone distantia ad aliā in linea cōsanguinitatis.vt.l.j.cū se. §.vsq ad.§.affinitatis.⁊.l.nō facile. e.ti tu.ff.q: diuersimode ꝯtingit diuersos eē grad⁹.vt ptȝ in toto ti.ꝑal.⁊ in.§.affini tatis.in.l.nō facile.ꝑal.

Gr̄a duplex ē.oꝑans ⁊ cooꝑerās.vt ē glo. i v̄bo cooꝑante gr̄a.cle.j.d̄ magi. Et gr̄a est habit⁹ q̄ fundat̄ in voluntate in eēn tia aīe.glo.in cle.j.de sum.tri.

Granaria sūt loca in q̄b⁹ grana seu fruct⁹ cōponunt̄.sic accipit̄.ff.de ac.empt.in.l. granaria.

Grangia habet̄ in.c.fi.de censi.

Grauis habet̄ de test.c.lȝ.ex q̄dā. i glo.iiij.

Grassatores idē sūt qd̄ dietarij.de h⁹ dcōis expositiōe.vide qd̄ no.ff.de pe.l. capitali um.§.grassatores. Req̄.s.dietarij.

Grassari d: latrocinari vl̄ crudelit̄ agere.

Grex est collectio pluriū aīaliū.s.x.ouiū. vl̄ v.porcoꝝ.vt no.insti.de re.di.§. ꝭ si greg Req̄.supra cōgregatio.

De Gu

Guidagia dicunt̄ q̄ dant̄ ꝓ ducatu vl̄ ꝯdu ctu ꝑ terrā alicui⁹ vt securi⁹ vadat. Sed gabelle dāt̄ d̄ cōtractib⁹.vt de emptōe ꝑ emptorē. Et tāgit Bal.in rubri.C.de re. cre.⁊ est casus in.l.dȝ in fi.ff.de edi. edic. Et pn̄t abradi vl̄ deleri a ciuitate.tex. est nō alibi in.l.eoꝝ.ff.de pe. Statuit̄ cōiter ꝑ italiā ꝙ de quolibet ꝯctu debȝ solui ga bella. Sȝ pone.duo forenses cōtrahūt se nis an debeant soluere gabellā ꝭm statū vbi ꝯhunt. Regula est ꝙ nō.q: statutū n̄ ligat forenses.q: extra territoriū ius di centi ⁊c.c.vt aiarū.de cōsti.li.vj.c.cum a nobis.d̄ sen.excō.l.fi.ff.de iur.om.iu. Sȝ ꝯtrariū est verū ꝭm bal.l.j.de ꝯhē.emp. Rōem allegat.q: gabella venit in cōtinē tia ꝯct⁹.ꝭ sicut rōe ꝯct⁹ pn̄t ꝯueniri i lo co vbi cōtraxerūt. Ita ad id qd̄ i ꝯctu de uenit.l.heres absens.ff.de iudi. Et ita cō sequēter ad gabellā ⁊ hypotecā.glo. fin. in aut̄.vt diffe.iudi.§.h̄ cōsiderantes. in v̄.hypoteca.coll̄.ix.⁊ in.l.ij.ad fi.§.man dati. Et dicit Lo.de ro.i singularib⁹suis. ꝙ didicit ea a bal.

Guardia feuda sūt q̄ cōstituunt̄ aliq̄b⁹ ꝓpt̄ custodiā rei dn̄i cōstituentis.

Guardio est ille cui talis custodia ē cōmis sa vl̄ d: guardian⁹q̄ etiā ē supior int̄ fr̄es minores custodiens couentum.

De Ha

Habere signatdi uersimode ꝓut suū ꝓpriū sigtū vl̄ significatū q̄duis mediū significare de clarat. Uerbi gratia. Res tua est penes me:⁊ ꝓmittis mihi stipulare eandē habe re licere sigt̄ ꝙ dn̄iuȝ isti⁹ rei transfert̄ in

mē.l.stipl'o ista.§.habere.ff.de ꝟ.obl.Et sic rei possessio sine traditiōe post dn̄ium ꝗrit̄ possidēti.§.interdū.insti.de re.dist. Item ibi res tua nō est penes me ꝓmittis habere.licere.significat ꝙ dn̄iū transfers ꝑ traditionē.l.traditōibꝰ.C.de pac. Item ibi ꝓmittis rē alienā hr̄e licere re ꝑseuerante aliena nulla est stipulatio.l. stipulatio.§.ꝗsitū.ff.eo.ti.qꝛ in re aliena ꝓmissoꝛ nō p̄t ꝯstituere ius dominij.Si aūt efficiat̄ ꝓmissoꝛis valet stipulatō.vt ibidē.qꝛ tūc pōt facere vl' cōstituere ius dn̄ij.Item ibi.vendo tibi rem alienā.et ꝓmitto tibi habere licere sigt̄ habere iure possessiōis.l.hr̄e.ff.de ꝟ.sig.⁊ h̄ ex natura cōtractꝰ emptiōis.de cuiꝰ natura ē ꝙ sufficit rem tradere qn̄ res aliena ē vēdita.l.exempto.ff.de acti.empt̄.

Habere actionē est minꝰ ꝗ̄ hr̄e rē.Et h̄ est qd̄ dr̄.Meliꝰ est pignoꝛi incūbere ꝗ̄ in ꝑsonā agere.ff.de re iudi.l.minꝰ.

Habere.tenere.possidere.qn̄ h̄ tria ꝟba ponunt̄ in aliq̄ instr̄o sic dn̄t exponi.s.ꝙ recipiens habeat de iure.teneat naturalit̄. ⁊ de facto possideat ciuiliter ⁊ de iure.q̄a ciuilis possessio est cā ꝗrendi dn̄iū.lꝫ aliqn̄ possessio sit tm̄ natural' nō ciuil'.vt illa quā habet vasallꝰ.

Habitatio est ꝟuitꝰ ꝑsonal'in habitādo cōsistens.⁊ cōstituit̄ in domo aliena.vt no. ff.de vsu.⁊ habi.in rubꝛi.l.j.§.pe.ff.d̄ his q̄ dare aut feu.cū pactiōibꝰ ⁊ stipulatiōibus.vt.ff.de vsufruc.iuncta.l.j.ff.de vsu. ⁊ habi.vl'in vltima voluntate.Differt tn̄ ab vsu.⁊ vsufructu.qꝛ illa amittunt̄ non vtēdo.vl'capitis diminutiōe.vt.ff.si vsufructꝰ.l.penul.§.sicut habitatio aūt non nisi moꝛte finiat̄.vt.l.si hitare.ff.de vsu. ⁊ habi. Itē pōt inhabitatoꝛ alijs vēdere vl'locare ius qd̄ hꝫ.vt.l.qd̄ antiq̄tus.C. de vsufru.sicut ⁊ fructuariꝰ ⁊ nō vsuariꝰ vt.ff.de vsu.⁊ habi.l.ſ neqꝫ.vide sup hoc Azo.in sum.C.de vsu.⁊ habi.

Hac qn̄qꝫ denotat nō exclusionē ſ inclusionē.vt in.c.ego eñ ep̄s.de iureiu.⁊ sic sumit̄ in iuramētis dicendo. Ab hac hoꝛa significat eñ p̄ns tp̄s cū futuro.de h̄ per Io.an.in.c.j.de oꝛdi.ab epi.q̄ resig.epi.

Hastarij dicunt̄ q̄ rē ꝓponūt venalē hasta supposita.Et dicunt̄ a noie hasta.qd̄ idē est qd̄ venditio.vt no.C.de fi.instru.⁊ d̄ iure haste fiscalis in rubꝛo.li.vj.

Hastari est rē ꝓponi venalē hasta supposita.ita olim fuit cōsuetudo.

Haustꝰ est ius hauriēdi aquā de puteo vicini.cui eo inuito iure seruitutis ascribit̄

De He

Hereditas est successio in vniuersū ius qd̄ defunctꝰ habuit.vt.ff.de ꝟ.sig.l.nihil aliud est hereditas.⁊.l.bonoꝝ.e.ti.

Hereditas adita est illa de q̄ heres se intromisit auctoꝛitate p̄toꝛis.imo auctoꝛitas p̄toꝛis nō est necessaria.ſ sola voluntas sufficit.vt inst.de here.q̄.⁊ dif.§.itē extraneus.secꝰ in petitione bonoꝝ possessiōis vt ibi no.Et de aditione ⁊ repudiatōe hereditatis nota.in.l.q̄ se p̄ris.C.vn̄ liberi vbi dn̄s catho saccꝰ sic cōcludit.Aut debens succedere ꝓtulit verba p̄ntis tp̄is indicatiui mōi.aut futuri tp̄is. Si p̄ntis tp̄is.aut sine infinitiuo.aut cū infinitiuo Si sine aut affirmatiue.vt adeo.⁊ inducit aditionē hereditatis.⁊ repudio inducit repudiatōnē Aut negatiue.s.nō adeo nō sum heres.Et ꝟm glo.⁊ salice.nō inducit̄ repudiatio nisi interrogatio p̄cesserit vl'terminꝰ p̄fixus sit.tūc eñ inducit̄.Si cū infinitiuo.aut affirmatiue.s.volo adire.volo esse heres.⁊ inducit̄ aditio. Aut negatiue.⁊ tunc aut volūtas p̄ponit̄ negationi.vt volo nō esse heres. ⁊ inducit̄ repudiatio.Sil'r si dicit.nolo ampliꝰ nolo vnq̄ꝫ adire.p̄ponendo negationē voluntati.adiūctis talibꝰ aduerbijs tp̄is inducit̄ repudiatio.Secꝰ si dicat.nolo nūc adire hereditatē.nā sic nō inducit̄.qꝛ intelligit̄ ꝟꝫ naturā aduerbij.De his ī glo. in.l.ij.§.obꝟuari.C.de iura.calū.l.pluri mū.ff.de acq̄ren.here.l.ꝓ hereditate.§. j.e.ti.⁊.l.j.glo.in le.si eā.C.q̄ accu.non pos.Aut nullū aduerbiū est.s.nolo adire tūc si terminꝰ est p̄fixꝰ inducit̄ repudiatio.l.om̄s.ff.ad trebel. Si nō est p̄fixus.

tūc tm̄ cadit cōiectura deliberatiōis vl' p̄
sumptio ꝓpter mētis ambiguitatē ⁊ vsq̄
ad annū possit deliberare. Si futuri tpis
aut negatiua vt nō adibo. ⁊ ē repudiatio
q2 subā aditiōis negat̄ exnūc. ꝓut al's et
sp̄ in secula seculoꝝ. Aut affirmatiua. vt
adibo. ⁊ nō inducit̄ aditio de p̄nti ꝫm ca
tho. nō ob. q2 videt̄ ꝙ statim adeat. eo q2
ꝯrioꝝ eadē est disciplina. ff. de ꝓcu. l. pō
ponī⁹. §. si stipuler. nā adibo ⁊ nō adibo
nō sunt opposita vl' ꝯria. q2 nō adibo ne
gat totū tp̄s. sed adibo solū tp̄s futuruꝫ
dicit. ⁊ excludit p̄ns. Et sic est plus in ne
gatiōe ꝙ̄ in affirmatōe. Et est dare medi
um int̄ ista. ħ catho. Idē ad ꝓbandū he
reditatis aditionē post longā distinctiōꝫ
cōclusit q̄ndā no. doctrinā in ista singu
lari questiōe. Pone ago ꝯ heredē debito
ris mei ip̄e negat se heredē coraꝫ iudice.
Couinco cū hr̄e anulū signatoriū defun
cti. ille vidēs se dep̄hensū dicit. Furatus
sum anulū de manib⁹ dn̄i. dū esset in ago
ne. Querit̄ an sit cōuict⁹ vt heres. vel an
debeat puniri vt fur. Catho r̄ndet. Si il
le erit su⁹ heres. s. fili⁹ ⁊c. tūc cōuict⁹ ē he
res. Si erat extrane⁹. tūc vt fur. l. si ꝓuū.
§. ꝑtor. ⁊ l. si extraneū. ff. de acq. here. Rō
q2 ip̄o iure fili⁹ est heres. ꝫ extrane⁹ non
anteꝙ̄ adeat hereditatē.

Hereditaria actio. Req. supra Actio here
ditaria.

Hereditas decurionū nauicularioꝝ coar
taliū militū ⁊ fabricēsiū ꝫm Azo. in sum.
C. e. ti. in rubrica. ⁊ l. vl. d2 in q̄ q̄dā spe
ciale ius obꝯuat̄. de q̄ no. ibidē.

Heres ē ille q̄ succedit i vniuersū ius defū
cti. l. cūheres. ff. de diuer. ⁊ tpa descri. vel
est dn̄s hereditatis q̄ fit aditiōe i volūta
rijs. §. fi. insti. de here. q̄l. ⁊ diffe. Sꝫ i ne
cessarijs defert̄ ip̄o iure hereditas.

Heredē instituere est aliquē p⁹ mortē suaꝫ
loco sui in oib⁹ bonis dn̄m ꝯstituere Nā
d2 heres ab her⁹. i. dn̄s. sibi eīm succedūt
vniuersa bona defuncti ⁊ ad eū cōmoda
⁊ incōmoda hereditaria redeūt. Et p̄nt
institui heredes generalit̄ oēs ⁊ accipe
q̄cq̄d a testatore eis relinquit̄ siue sint fi
lij. siue extranei. siue liberi. siue serui testa
toris vl' alieni. siue paterfamilias. siue im
puberes. siue p̄sona ꝓuata. siue eccl'ia. si
ue vniuersitas. his exceptis q̄ nō p̄nt in
stitui heredes. s. deportat⁹ ꝓpter delictum
in insulā. siue bānit⁹ ꝑpetuo damnat⁹ in
metallū fodiēdū. vt. C. de here. instit. l. j.
collegiū illicitū nō approbatū. vt. l. colle
giū. ti. alleg. Incestuosus nat⁹ ex dānato
coitu. i. spuri⁹ testatoris. seru⁹ accusat⁹ de
adulterio cū dn̄a sua ꝯmisso. ab illa dn̄a
institui nō pōt. heretic⁹. apostata. mulier
cōuolans ad secūdas nuptias infra tp̄s
luctus. i. infra annū post mortē p̄mi viri
vt. C. de secun. nup. l. j. ⁊ ħ de iure ciuili.
Qui sciens̄ cōtraxit cū aliq̄ muliere igno
rante secundas nuptias esse illicitas: nō
pōt ab ista institui ⁊c. ⁊ sunt diuersi here
des. Nā heredes alij sui ⁊ necessarij. alij
necessarij tm̄. alij voluntarij. alij legitimi
alij legatarij. alij testamentarij. alij fidei
commissarij.

Heredes ab intestato ē ille q̄ succedit i ius
defuncti sine oī testamento. vt insti. de he
re. que ab intesta. deferunt̄.

Heres fideicōmissari⁹ ē cui ex fideicōmis
so relicta est hereditas dāda illi cui testa
tor disposuit dicendo sic. Fidei tue ꝯmit
to. vt ħ des illi. Et nota ꝙ illa sūt despe
rata. ꝫ forte ꝓ tanto d2 heres fideicōmis
sari⁹. q2 fideicōmissari⁹ loco heredis ha
bet̄. vt insti. de fideicō. here. §. restituta.
vt q̄ directe ⁊ immediate ex testamento
nihil cap̄e p̄t. q̄lis est spuri⁹. saltē capiat
ex fideicōmisso. ꝫ ip̄e vere nō est heres. cū
sit rogat⁹ a testatore hereditatē adire. et
postea restituēdo. licꝫ restitutione facta
post semp̄ heres maneat. vt dicto. §. re
stituta. Duo ꝗ̄ heredes insolidū esse non
possunt. vt. ff. cōmo. l. fi. ⁊ l. si vt certo. §.
si duob⁹. licet alij dicant cōtrariū videlꝫ.
ꝙ ille cui testator dari vel restitui heredi
tatē disposuit. vt manifeste colligit̄ ex. §.
sed etiā id. insti. de fideicommis. here. licꝫ
ꝟba ibi posita videant̄ innuere opposi
tum. si inspiciant̄.

Heres legatari⁹ ē q̄ legatū accepit vl' cui le

gatũ factũ eſt.vt.l.q̄tiēs.C.de here. inſti.

Heres legitim⁹ ē q̄ ex lege duodecim tabu
larũ aut ex iuris ↄſtõe etiã ſine teſtamẽto
ſuccedit defuncto.vt ſũt agnati ꝓximi.in
ſti.de legit.ag.ſuc.in p̃n.

Heres neceſſari⁹ ē ſu⁹heres inſtitut⁹ i te-
ſtamẽto dñi ſui ab eo q̄ facultates ſuas
h₃ ſuſpectas ne poſſit ex ipſis ſatis fieri
creditorib⁹ q̄b⁹ eſt obligat⁹ adeo ꝙ non
credit alienũ hereditatē ſuã adire ſi here
dē eũ inſtituerit q̄ ſeru⁹heres fact⁹.iō ne
ceſſari⁹ d̄r heres.q̄ȝ ſiue velit ſiue nolit co
git̄ ſuã hereditatē adire vt ſat̄ faciat cre
ditorib⁹.vt inſti.de here.q̄li.ȝ differē.§.j
Et h̄ verũ niſi illi ſeruo debeat̄ fideicom
miſſaria libertas.l.is q̄ ſoluendo.ff.de he
re.inſti.aut h̄ eo nõ faciente.ſ. nõ adeũte
hereditatē ei⁹ noīe.poti⁹ q̄ȝ dñi defuncti:
res hereditarie vendant̄. ne defunct⁹ cõ
tumelia q̄dã vl̄ iniuria facta efficiat̄.dicē
do ꝙ res ei⁹ venderent̄.

Heres ſu⁹ d̄r fili⁹ q̄ eſt in poteſtate patris
tp̄e mortis ip̄i⁹ patris.

Heres domeſtic⁹ d̄r q̄ eſt in p̄tãte morient̄
tp̄e mortis dñ eũ ali⁹ nõ p̄cedit. Filio ei
ſup̄ſtite ȝ in p̄tãte p̄ris exiſtēte nepos ex
eo q̄ in p̄tãte aui eſt ſu⁹ heres nõ eſt. iſti.
de here.q̄li.ȝ diffe.§.ſui.

Heres ſubſtitut⁹ d̄r q̄ alij heredi inſtituto
ſubſtituit̄. Verbi gr̄a. Si teſtator ita di-
cat. Ille heres eſto q̄ ſi nõ velit.vl̄ nõ poſ
ſit eſſe heres.iſte eſto ei ſubſtitutus. Et h̄
ſiue ſecundo ſiue tertio vel quarto loco
alio in locũ inſtituto deficiente ſubſtitua
tur. Nã ſecund⁹ d̄r oīs poſt p̄mũ ſequit̄
etiã ſi decim⁹ ſit.ff.de vul.ſub.in p̃n. ꝓut
no. Hoſti.in ſum.de teſta.§.q̄d ſi ſit ꝑfe-
ctus.vbi d̄r inſtitutio.

Heredes ſui ȝ legitimi ſm Azo.de ſuis ȝ le
gitimis heredib⁹ appellãt̄ q̄ in p̄tãte mo
rientis fuerũt.vt fili⁹.filia.nepos.neptis
ex nepote nat⁹.ȝ ex filio ꝓnatus. ꝓnata
ſeu ꝓnepos ꝓneptis.legitimi ȝ natura-
les.vel etiã legitimi tm̃.vt adoptiui.

Heredes teſtamẽtarij dicũt̄ q̄ ex teſtamẽto
heredes ſcripti ſunt.

Heredes tutoꝝ l₃ nõ ſint tutores tenēt̄ tñ
in q̄buidã q̄ſi tutores inchoatiõis.ſ.ꝑ de
fectũ obmiſſum.vt.ff.de here.inſti.l.j.

Herciſco.i.diuido.inde d̄r familie herciſcũ
de.i.iudiciũ hereditatis diuidēde. Re.ſ.
actio familie herciſcũde.

Hereſiarcha ē q̄ falſã de fide opinionem gi
gnit.vl̄ p̄mo īuenit ſicut arri⁹ vuicheleff.
ȝ alij cõſimiles.

Hereſis grece ab electõe d̄r eoꝙ q̄cũq₃ vnã
opinionē hereticã vl̄ diſciplinã ſibi elege
rit putat eã eſſe meliorē.vt.xxiiij.q.iij. he
reſis.al's d̄r q̄ſi diuiſio.

Heretic⁹ d̄r errãs in fide. vñ q̄cunq₃ i fide
dubitauerit friuola adheſiõe heretic⁹ cē-
ſet̄.vt.j.ca.de hereti. Etiã ꝓ heretico ha-
bet̄ q̄ ſcient̄ hereticũ nõ reuocat.vt.e. ti.
c.ij. Et ſm Aug⁹.d̄r q̄ certã opinionē no
uã ȝ ꝑuerſã gignit vl̄ ſeq̄t̄ gr̄a alic⁹ tp̄al̄
cõmodi vl̄ alic⁹ gl̄ie vl̄ p̄ncipat⁹. D̄r gi-
gnit vt aliq̄s hereſiarcha.vt arri⁹.ſabelli
us ⁊c̄. D̄r ſeq̄t̄ q̄ errorē illũ imitat̄ ꝓut h̄
legunt̄.xxiiij.q.iij.heretic⁹.d̄r heretic⁹ q̄
ꝑuertit ſacr̄a eccl̄ie ſicut ſymoniacus.j.q
j.eos. Itē ſacre ſcripture ꝑuerſus intelle
ctor.xxiiij.q.iij.hereſ.vbi d̄r.q̄cũq₃ ſcp̄tu
rã alit̄ intelligit q̄ȝ ſenſus ſpũſſcti flagitat
a q̄ ſcp̄ta ē.l₃ ab eccl̄ia nõ receſſerit tñ he
retic⁹ appellari p̄t ⁊c̄. Itē oīs excõicat⁹.
iiij.q.j.q̄d aũt. Itē romane eccl̄ie publi-
cus iniuriator.xxij.di.oīs. Itē q̄ alit̄ ſen-
tit de articul̄ fidei q̄ȝ romana eccl̄ia.xxiiij.
q.j.h̄ eſt fides.

Herus.vl̄ heros grece.idē ē q̄d dñs latine.

De Hi

Hymn⁹ angelic⁹ ē gl̄ia i excelſ̄ de cele. miſ.
c.cõſiliũ.ȝ de elec.q̄d ſicut.

Hircoſus d̄r cui os olet.vt.l. q̄ clauũ. §.is
cui.ff.de edi.edic.

De Ho

Homagiũ eſt idē q̄d fidelitas. tñ ſpe. c.ti.j
li.de feu.ponit illã differētiã ꝙ homagi-
um eſt de his q̄ ad tp̄alia ꝑtinent. ȝ iō ꝓ
ſpũalib⁹ indignũ eſt vt q̄s homagiũ face
re cõpellat̄.fidelitas tñ ꝓ ſpũalib⁹ p̄ſtat̄
q̄ȝ p̄lati hñ p̄ſtant fidelitatē.vt i.c.antiq̄.

de pui. Ul' sic pt d'scribi. Homagiū ē qdā astrictio bruitus liberi hois facta dño suo p pactionē vl' petitionē siue stipulationē pmittente libero hoie dño suo fidelitatē ⁊ cōstituente se hoiem vl' vasallū suū ⁊ sic in aliqb9 ptib9 h mō ille q facit homagiū corā dño suo flectit genua sua tenēs manus suas piūctas simplr inter man9 dñi iusiurādū de fidelitate pstans ⁊ mutuo se in signū fidelitatis osculāt. Cui9 forma ponit in li.feu.de no.fi.for.c.est ⁊ alia .s. post rubri.illā de for.fi. Ad idē facit de iureiur.c.ego eiū.⁊.lxiij.di.cū dño. ⁊ hosti. ponit eā in sum.de feu.§.qd si fidelitas. ⁊ qliter sit facieda. Ex dictis homagiū describi pōt hʒ formā.est qn aliqs flexis genib9 iunctis manib9 int man9 dñi positis aliqd pmittit qd p spūalib9 fieri nō dʒ. de q de ac.veniēs.d' symo.ex diligēti.d' exces.p graue.de re iudi.c.fi. Est āt homagium mltiplex ſm spe.vbi.s.qddā est legium.qddā nō est legiū.qddā edictale.qddā decretale ⁊c.de qb9 infra.

Homagiū decretale est.nā heres hois mei q cū d' psuetudie possit infeudari ⁊ p pñs in homagiū succedere dʒ infra certū tps me in dñm agnoscē ⁊ fidelitatē m pstare ⁊ ego teneor eū rōe tal' feudi in hoiem recipe.⁊ in recipiēdo videor sibi ius feudi decernere.p qd dici pōt homagiū decretale sicut etiā bonoꝝ possessio decretal'. ⁊ qd ius m tribuit.sicut ⁊ talis bonorū possessio.s.si null9 sit proximior. Et iō in curia frācie sp recipiunt fidelitates ⁊ homagia alteri9 saluo iure. Qd āt in italia ⁊ alibi vocat vasallegiū.in francia vocat homagiū ⁊c.etiā d' hominiū.c.veritatis.d' iureiu. Differūt tn q hominiū ē qn iurat alicui fidelitas nemine excepto.s vasalliciū superiore excepto.s.impatore.de h optima glo.in vbo.homoq ligius.cle.pastoralis de re iudi.vbi etiā d' q qs nō pōt eē ligius duorū.s hn ligi9 vni9. ⁊ vasall9 alterius vl' vasall pluriū.⁊ sic homagiū pōt dici hois ligiū.

Homagiū edictale ē sic bonoꝝ possessio edictalis.vn ſm spe.ibidē. Homagiū edictale siue hereditariū ē q aliqs hʒ eoipo q ē heres.nā eoipso q adit hereditatē hois mei psonā e9 repñtat.⁊ videt hois homagiū subiisse.⁊ tale homagiū pōt finiri tpe si dño placebit.q si dño nō placeret non finiret.etiā si vasall9 vellet bonis feudalib9 cedere.imo ageret p ipm vt eū in dominū agnosceret.⁊ h ex ptumelia sua.vñ puniri dʒ ne inuit9 cōsequat imunitatē. qd eē nō dʒ.p q.ff.de nego.gest.§.hereditaria.⁊ iō possum eū cogere vt subeat homagiū decretale.⁊ etiā q pl9 tribuat ei i effectū q edictale.

Homagiū legiū est ſm spe.ibidē qd fit ipatori vl' regi nulli9 alteri9 fidelitate salua. Illud aūt qd fit aliis nō d' legiū.q fit vl' iurat salua impatoria vl' regia fidelitate. Multi ei putāt homagiū legiū eē qn vasall9 mittit man9 suas int man9 dñi ⁊ sibi homagiū facit ⁊ fidelitatē pmittit.⁊ ab eo ad osculū recipit qd nō est verū.vt etiam ibidē dicit spe.s vt ipe dic tūc alii ponūt q duplex est homagiū.homagiū legium in q null9 recipit qntū ad vba.s qntū ad mentē. Et aliq q supmā generalē hnt auctoritatē ⁊ iurisdictioē.puta iperator vl' rex.intelligunt excepti ⁊c. Itē vbi ponit legiū.s.⁊.j.hnt aliq lagiū.

Homagiū nō legiū est qn aliqd excipit.puta facio tibi homagiū excepta fidelitate: quā dño meo tali legio teneor vl' saluo q possim cū voluero dñm legiū cōstituere. vel saluo q nolo tibi p talē iurare. Sʒ dictū pmū est verius ſm Spe. licet hoc vltimū designatum cōmunis vsus approbet. Et ſm vltimū modū sequit p totum ⁊ illo vtit spe.de homagio legio.vide supra feudū legiū.

Homo legi9 vl' ligi9 hʒ spe.ibidē d' qsi dño suo ligat9.vl' legalitatē cōtinēs. Vn rex sicilie est hō ligi9 romani iudic.vt i cle. pastoral'.de re iudi.pal.p9 mediū.in.§.rursus.vbi glo.notabilis. Et ois hō ligi9 est vasallus.⁊ nō ecōtra.

Homicidiū d' hois occisio ab hoie facta.⁊ d' qi hois cediū.ab hō ⁊ cedo hʒ gof.i sū. e.t.⁊ host.⁊ io.an.⁊ spe. Et ē duplex.volū

tariū ⁊ casuale.vñ casuale nō est imputādū.q̄ ad ordinū susceptionē.⁊ si oms casus nō puidit ⁊ operā rei licite dedit.c.q̄dā.c.iohannes.c.sicut.e.t. Etiā cōmittit homicidiū facto.cōsilio pcepto.⁊ defensione.c.sicut dignū.e.ti.vbi glo.nota.⁊ homicidij cām dans ⁊ homicida pari pena sūt feriēdi.e.ti.suscepim⁹.⁊.c.tua nos. Ille eñ est homicida q̄ psiliū prebet ⁊ frēm odit vl' ei detrahit.d pe.di.j.piculose.⁊.c homicidiorū. Fit etiā homicidiū spūale ex q̄dā iuris fictiōe spūalit octo modis. Prio p detractores ⁊ odiētes eos iniqtatē ⁊ oppssionē⁊ iniusticiā faciētib⁹.frib⁹ male psuadētes ⁊c.c.homicidiorū.pal.c. oīs iniq̄tas.⁊.c.noli.e.disti.⁊ generalit ois iniquus mot⁹ad nocendū fratri i homicidij genere deputat.

Itē homicida censet q̄ tpe necessitat pximis alimēta negat.lxxxvj.di.pasce. Corporale homicidiū est hominis pemptō corporalit. Et fit dupl'r.s.lingua ⁊ facto. Lingua tripl'r.pcepto.cōsilio.defensiōe.l.dis. si q̄s viduā.⁊.c. periculose.palle. Facto q̄drupl'r.iusticia nccītate.casu.⁊ volūtate

Honestas iusticie publice.i.cōstitutiōes ecclesie facte pter publicā honestatē. Iudicauit ei ecclesia eē honestū vt vnq̄ cōsāguine⁹ duceret sponsā cōsanguinei sui viui vl' mortui pm archi.de spō.c.j.li.vj. de hac honestate vide in.c.audientiam ⁊ c.sponsā.de spō.⁊ maio.vbi p doc.

Honoraria dicunt pmia legatoꝝ seu aduocatoꝝ.l.j.§.i honorarijs.ff.de va.⁊ extra ordi.cog. Req.j.legat⁹.

Hortamur aliqn̄ importat mandatū necessitatis. Et sic p ipm cōfert iurisdictio.ca. qz iudicante de rescrip.⁊.c.j.de testa.⁊.c. hortamur iij.q.ix. Idez de v.rogam⁹.xj. q.iij.rogo.

Hostiari⁹ olim in veteri testamento idem erat qd ianitor.vt.xxij.di.cleros.

Hospitaliū rectores q̄ pficiēt quō se tenere debeāt no.hñ in cle.qz ptingit.de reli.do.

De Hu

Hūan⁹.i.secularis.s.di.c.j.xij.q.ij.q̄ diuis ⁊ humanis.de test.cū esses. Itē idē est qd humilis.l.dis.eos.xxiiij.q.j.si q̄s dederit. et habet in regula sel'oco etiā.de re.iur. lib.vj.

Humilitas seu humiliatio.no.archi. xxij.q ij.cū humilitatis. vñ hūilitas est vtus q̄ homo verissima cognitione sibi vilescit. de q̄ glo.optima.in vbo hūilitatis.⁊ ē gl. fi.in cle.j.de relig.do.q̄ multa ppulcra ponit de humilitate.vñ melior est in malis factis humilis pfessio.q̄ in bonis supba gloriatio.xj.q.iij.ca.iniustum in fine. Itē humilitas humilib⁹ non prodesset.si cōtumacib⁹ ñ noceret.de postu.pla.c.j.i fi.

Humiliati sūt q̄dā religiosi q̄ fuerunt condemnati ab ecclia p Luciū papiā.qz noluerunt iurare.⁊ postea tpe clementis recepti sunt ab ecclia.qz se correxerūt ⁊ iurant qn̄ expedit no.in.c.olim causam. de rescrip.spo.

De Ia

Actus Require

infra Rodia de iactu.

Iactura est damnū vl' piculū qd quis patitur quando imminente tempestate pijciunt bona in mare ad exonerandu naues.⁊ ita capitur pprie. Sed large potest capi p quocunq̄ damno alicui p violentiam illato vndecunq̄ pueniat. Uel dicitur lesio facta cū lapide vl' ligno. Re.etiā infra lex rodia.

De Ib

Ibrida ē de scorto nat⁹.alia noīa illegitiorū. Re.j.manser.spuri⁹.anser.noch⁹.

De Ic

Iconom⁹ dr ille cui eccl'iastica res gubernanda mādat.vt.C.de sa.san.ec.l.iubemus circa pn.lxxxix.di.qm̄ in q̄busdā. ⁊ glo.iij.c.impatoꝝ.d iura.calū.vbi no.differentia p doctores inter iconomū:syndicum ⁊ pcuratorem ⁊ actorē. que ibi pm glo.in lata significatione idē significant. De quo duę glo.notabiles.vna i. c.si q̄s erga.ij.q.vij.alia in.c.qm̄.xvj.q.vij.⁊ habet.x.q.ij.si iconom⁹.

De Id

Id est dictio expositiua.ff.ad .l.aq̄.l. item mela.§.legis.⁊ de spon.c.j.

Ideota est grecū.⁊ ē idem qḋ imperit⁹ ſm Isid.li.x.

Idonei ꝓprie dicunt̄ q̄ pñt ⁊ volūt in ecclesijs deseruire.de ꝓben.sup inordinata Et dicunt̄ idonei q̄ sunt morib⁹ honesta te ⁊ lr̄arum scientia decorati.de insti.ca. in ecclīa in glo.iiij.etiaꝫ sunt ꝓuidi ⁊ circumspecti.

De Ie

Ierociniū.est loc⁹ vbi ponūt̄ paupes ſm q̄d accipit̄.C.de sa.san.ec.l.illud.

De Ig

Ignar⁹ est q̄ ignorat vl' q̄ ignorat̄.ſm Isi. li.x.vñ ignorās ignorabit̄.xxxviij.disti.q̄ ea.vbi d̄r.Qui ea q̄ dei sūt nesciūt a deo nesciunt̄.

Ignauus est idē qḋ ignar⁹ vie.i.rōis ⁊ vite ſm Isi.ibidem.

Ignorantia ē cū de facto vel de iure nihil scio.nec mihi aliq̄d suspicor.⁊ h̄ꝫ Azo.in sum.C.de iur.⁊ fac.igno.

Ignorare ꝓprie est nescire qḋ aliq̄s dꝫ scire. Nescire aūt est cōmuni⁹ q̄ ignorare. vñ ꝓprie ois q̄ ignorat nescit ⁊ nō ecōtra vt no.ff.d' iur.⁊ fac.ig.sup rubri.Et ignorantia diuidit̄ ex ꝑte materie circa quaꝫ est.q: alia est ignorantia iuris alia facti. ⁊ harū vna ꝓbabilis alia nō. Ignorātia facti est.vt si nesciā illū decessisse q̄ mihi cognat⁹ est.vel aliqḋ sīle. Et ignorantia facti alia est facti differentis ad salutē vl' ad officiū.⁊ h̄ excusat.vt.j.Cor.x.Omne qḋ in macello vendit̄ māducate nihil interrogantes ipam cōsciam.Alia est facti necessarij ad officiū.vt in p̄sbro q̄ sit facta manuū ipositio.⁊ h̄ nō excusat. Alia est necessarij facti ad salutē. vt qḋ xp̄us passus est.hec eciā nō excusat in habentibus vsum rōis. Item ignorātia facti alia est ꝓprij facti alia alieni. Si ꝓprij aut ergo quis dat operam rei illicite.⁊ tunc nō excusat.aut rei licite.⁊ tūc aut habuit in debitam diligentiā.⁊ sic nō excusat a toto sed a tanto. Si v̄o debitā habuit excusat a toto. Si v̄o sit facti alieni.aut est ignorantia ꝓbabilis.s.ad quā nō requirit̄ q̄ sit nimis diligens aut curiosus inquirendo.vel etiam q̄ sit nimis negligens. ⁊ h̄ excusat. Aut est crassa ⁊ supina.vt cū q̄s ignorat ea que sunt publice facta corā populo.⁊ tunc nō excusat.vt not.Ber.i.c. requisiuit.de ordi.ab epi.q̄ resig.epis.⁊.c. j.de postu.de cle.excō.mis.ap̄lice ⁊ de cōsti.vt animaꝝ.li.vj. Item ignorātia alia est simplex.vt cū q̄s tenet̄ scire qḋ nescit ⁊ facit ad hoc qḋ sciat.ꝫ nō q̄cq̄d potest. Uel ſm aliquos pōt dici simplex ignorātia q̄ priuat scientiam.nec ponit debituꝫ sciendi.nec cōtemptū sciendi.⁊ hec est in his q̄ nō habent vsum rōis.alia ē crassa. vt cū q̄s negligit scire qḋ tenet̄ scire.nec tū vult se scire. Alia est affectata.vt cum q̄s negligit illud qḋ tenet̄ scire. ⁊ placet ei nescire.ibi ꝑma excusat a tanto.ꝫ nō a toto.secunda adhuc excusat.sed min⁹ q̄ ꝑma.tertia v̄o nō excusat.ꝫ accusat. Itē ignorantia alia est vincibilis.alia inuincibilis.Inuincibilis aut ē introducta ꝑter oēm culpam.aut ꝑ culpā ꝑambulā. Si ꝑmo modo aut simpl'r ꝑuat cognitionē vt in his q̄ carēt omni vsu rōis. ⁊ h̄ excusat a toto.aut nō tollit omnino rōis vsuꝫ ⁊ tunc nō excusat a toto.vt in his q̄ non sunt plene furiosi. ꝫ habēt aliqua lucida interualla.⁊ in pueris q̄ sunt capaces aliquo mō ꝑcepti.licet nō plene. Si ꝑ ꝓpriam culpam.vt in ebrio ⁊ furioso.quoruꝫ vterq̄ ꝑcipitauit se in hoc ꝑ suā culpam nō excusat̄.q: ſm Aristo.in eth̄. ebrio debet̄ duplex pena.licet furiosus excusetur saltē a tanto. Si aūt sit vincibilis. tūc distinguit̄ vt supra in crassam ⁊ supinaꝫ ⁊ affectatā. Sꝫ q̄ duplex est ignorātia textus est optim⁹.j.q.iiij.§.his ita r̄ndetur. Itē vt ait Amb. Turbat̄ nauicula petri sibi in v̄bo ignorātia.glo.optima oīno videnda. Alia ꝫ est ignorātia iuris.vt si nescio me illi posse succedere q̄ mihi cognatus est ⁊ decessit.vt.ff. de iur.⁊ fac. igno. l.j.⁊ hec non excusat.regula ignorātia iu

re.iur.li.vj.Est etiā q̄dā ignorantia ꝓba
bilis.vt si q̄s errat in facto alieno.ꝛ igno
rantia nō ꝓbabilis.vt si q̄s errat i facto
ꝓprio vl' rebus suis .vt.ff.pro solu.l. vlti.
vel si ignorat aliq̄d qđ oēs de ciuitate sci
unt.vl' maior ps ciuiū scit.l.regula.§.sed
facti.ff.de iu.ꝛ fac.ig.Turpe est patricio
ꝛ nobili viro ꝛ causas oranti ius in quo
versaṫ ignorare.l.ij.§.ab his.ff.de ori. iu
ris.Et differentiā inter ignorantiā.erro-
rē.titubationē ꝛ nesciētiā no.archi.xxxiij
q.iij.Item ignorātia dr esse triplex.Pri-
ma negatiōis.q̄ scientia negaṫ.nec debi-
tum sciendi poniṫ.ꝛ simpliciṫ h̄ excusat.
Scđa est ignorantia ꝑuatiōis.q̄ etiā sci-
entia negaṫ.ſ aptitudo siue debitū scien-
di poniṫ.Et hec in eis q̄ ꝑtinent ad salu-
tem excusat a tanto.ſ nō a toto. Tertia
est ignorantia dispositiōis q̄ ponit erro-
rē siue cōceptionē cōtrariā recte scie. Et
hec in his q̄ ꝑtinent ad salute accusat nō
excusat.Et sic pʒ q̄ ignorantiarū q̄dam
excusat.q̄dam nō.q̄dam magis ꝛ q̄dam
minꝰ ꝛ quedā omnino nihil excusat ſ in
cusat.vl' accusat. Nā ignorantia iuris.si
aliq̄d excusat.minꝰ tn̄ q̄ ignorantia facti
Et ignorantia iuris.alia est iuris natura
lis.alia iuris diuini. alia iuris canonici.
alia iuris ciuilis.Ignorantia iuris natu
ralis nullū habentē vsum rōis excusat.qꝛ
hoc ius est in corde hoīs scriptū.j. q.iiij.
§.his ita denotandū.Ignorantia vō iu-
ris diuini q̄ntū ad aliqua simpl'r excusat
laicos.ꝛ q̄ntū ad aliq̄ excusat eos a tāto:
nō a toto.Legere em̄ ꝓphetias ꝛ euange
liū ꝛ doctrinā apl'ice scie teneṅt ep̄i ꝛ p̄la
ti maiores.q̄ debent dn̄o oīpotenti serui
re.ꝛ reddere rōem de ea q̄ in eis est fide ꝛ
spe.vn̄ ab eis requiriṫ scīa veteris ꝛ noui
testamenti.Sʒ laici ad hoc nō teneṅt ni
si ad noticiā decalogi ꝛ articuloꝝ fidei.ꝑ
ut in apl'orū symbolo cōtineṅt.Ignorā-
tia aūt iuris canonici aliq̄s excusat ꝛ ali
q̄s non.Cōtinet em̄ ius canonicū cōstitu
tiōes ꝑ q̄s discernuṅt peccata. ꝛ has te-
neṅt scire p̄sb̄ri curā aīarū h̄ntes.s.ꝓfes-
sores.Nō aūt ita teneṅt alij. ꝛ multo mi
nus laici.Sʒ ip̄i p̄sb̄ri ꝛ alij clerici ſm q̄
sunt in maiori gradu cōstituti.ſm h̄ etiā
plura scire teneṅt.Ignorantia vō eoꝝ q̄
publice ꝓmulgaṅt ad laicos ꝑtinentiuʒ
nō excusat eorū pct̄m qđ ꝑ ignorantiā ꝑ
petrant.xvj.dis.qđ dicitis.Ignorātia vō
iuris ciuilis aliquibꝰ ꝓdesse pōt. vt mili
tibꝰ.rusticis.mulieribꝰ ꝛ minoribꝰ annis
ꝛ maxie in damno euitando.nō sūt i ma
leficijs.vn̄.Leges ciuiles si nescit femina
miles.Clericus ꝛ cultor ꝑcet sibi iudex ꝛ
vltor.Nā rusticitati succurriṫ in ignorā
tia iur'.vt in.l.q̄cunq̄.C.q̄ admit.ad bo.
pos.po.glo.j.q̄ allegat ad h̄ iura. Sʒ ibi
catho d' saxis ꝯcludit ꝯ̄ sali.quē dic̄ rusti
ce loq̄.q̄ rustico ius ignoranti nō dʒ suc-
curri.qꝛ dʒ cōsulere ꝑitiores.Si ei nō ꝑ-
ciṫ mulieribꝰ ꝛ nobilibꝰ ad indulgentias
euntibꝰ nō opteat cōsulere ꝑitos.nec ru
stici eunti ad siluas ꝑci dʒ.ſ tn̄ rusticita-
ti ꝑcendū est.vt.C.de test.ꝛ quēad.testa.
or.l.fi.Itē ignorantia dr crassa ꝛ supina
ꝑ metaphorā hoīs crassi ꝛ supini.q̄ nō vi
det etiā ea q̄ ad pedes eiꝰ sunt.

Ignominia est v̄balis lesio ꝯ̄ honorē vl' eti
am turpitudo.Et sic dr q̄ ignominiosuʒ
est episcopo si querat ab alijs doceri. cuʒ
ip̄e alios docere debeat.vt in auṫ.de san.
epi.§.damꝰ.col.ix.ꝛ.xxxvj.di.§.ecce.j.q
j.vilissimꝰ.viij.q.j.licet.ꝛ ar.in.l.argen-
tariꝰ.§.ꝓhibet.ff.de edē.Itē dr ignomi-
nia ꝛ cōfusio est xp̄m crucifixū pauperē
ꝛ esurientē sarsis p̄dicare corꝑibꝰ ꝛ ieiu-
niorū doctrinā rubētes buccas tumētia
q̄ ora ꝓferre.xxxv.di.eccl'ie p̄nceps.

De Il

Illustris est nomē noticie eo q̄ multis cla
reat splendore generis vl' sapie vl' virtut
q̄uis sit obscure natꝰ ſm Isi.Et no.q̄ q̄
tuor sunt noīa dignitatū.s.maximi vt sūt
supillustres magni vt illustres. medij vt
spectabiles.minimi vt clarissimi. in auṫ.
de app.§.j.ꝛ tribꝰ le.insti.in ꝓhe.§.cūq̄
vbi glo.Illustres etiā dicuṅt q̄ sūt de cō
silio ꝛ cōsistorio imꝑatoris.l.q̄sq̄s.C. ad
(l.iul'.maie.

Illico dr fieri qđ fit ānq̄ di-

uertat se ad alia faciẽda.l.litigatoribꝰ.C de ap.vbi ꝓcedit illico appellare viua voce in criminalibꝰ ⁊ ciuilibꝰ causis etiã sine scriptis.ff.eo.ti.l.j.§.fi.⁊.l.a sñia.§.fi.

Illata.i.opposita.de p̄sump.nõne.

Illusio est deceptio vl' derisio.cle.vnica. cũ illusio.de renũ.vbi cõcor.multe in glo.

Illiricꝰ.i.schlauꝰ.s.aliq̄s de schlauonia.vide.§.coloni illiriciani.C.de colo.illi.li.xj

De Im

Imbecillꝰ est fragilis ⁊ incõstans. ⁊ dr̄ q̄si sine baculo.

Impetere est accusare.vt de iureiu.quemadmodum.

Imperitia.i.igñrantia.de p̄scrip.sicut g̃ue.

Imo stat q̃nq̃ correctiue.c.accedẽs.vt lit.nõ cõtest.de h̃ tex.iũcta glo.xvj.q.j.p̄dicator.⁊.l.stichꝰ.imo.ff.de manumis. test.

Imperpetuũ Impense Implementũ Impossibile Impubes.Req̃.j.in In

De In

Incapacitas capit̃ ꝓ ipsa reali incapacitate ꝓut natura rei dictat.vl' dispositio legis adimit aut q̃d'libet mediũ opari vel significare declarat.Uerbi gr̃a. ꝓmittit vl' legat res sacra incapacitas rei hꝰ opatur q̃ nõ valet nec in re nec in estimatiõe q2 nõ est cõmerciũ rei sacre.l.int' stipulãtẽ.§.sacra.ff.de v̄.obli.Rõ.q2 res deo dicata est ex cõmertiũ hoim.s̃ ibi legat' colũna aurea vl' marmor pictũ ad cõstructionẽ domꝰ de alia domo nõ valet legatũ in re licet valeat in estimatiõe.l.cetera.§.si duobꝰ.de le.j.q2 res de se est in cõmertio hoim.s̃ ne destruat' vl' deterioret' nõ tollitur de domo.s̃ debet' extimatio rei. Itez si legat' p̄diũ qd' est incorpatũ patrimõio cesaris significat q̃ nulla est dispositõ in re vl' extimatiõe.l. apud iulianũ. §.si.de le.j.q2 res est simplicit' exempta a cõmertio hoim nisi d' licentia p̄ncipis. Itẽ legatur vl' ꝓmittit' res aliena nõ p̄ot solui.q2 nõ dñs vl' nimis magno p̄cio vult vendere.l.nõ dubiũ.§.fi.de le.iij. q2 licet res in cõmertio sit.est tñ difficultas in habẽdo ⁊ soluendo. Itẽ si legat' iudeo mancipiũ xp̄ianum.nõ valet dispositio: nec debet' res vl' estimatio rõne incapacitatis. vt.l. multũ interest.ff.de v̄.obl.Et sumit' significatũ ex re ⁊ p̄sona.nã mancipiũ xp̄ianũ iudeo q̄ri nõ p̄ot.C.ne xp̄i.mãci.l. vnica ⁊.c.j.de iudeis. Igit' ꝯctꝰ sup illa re nullus est ipso iure legatũ nullũ.Sz si iudeus legat xp̄iano mancipiuz xp̄ianũ valet dispositio in re.l.multũ iterest.p̄al. q2 nil impedit Et si diceres obstare q2 legãs debet transferre dñiũ.l.vbi aũt.§.fi.§.de v̄.obli.Sz iudeꝰ nõ hz cõmerciũ mancipij xp̄iani.g̃ nõ transfert dñiũ. Rñdet' lz nõ habeat cõmertiũ vt apd' se remaneat.habet tamen vt ad aliuz transferat'.⁊ sic de alijs exemplis.

In capita succedere s̃m Hosti.i sũ. de suc.ab intc.§.viso.v̄.q̃d si factuz.Est qñ filij premortuorũ fratrũ succedũt in tot portionibꝰ.q̃t sunt capita.Uerbi gr̃a. Tres sunt filij ex p̄mortuo fratre.⁊ vnꝰ ex alio fratre.si tñ capiat filius ex vno fratre genitus q̃ntum tres ex alio geniti succedũt in stirpes suas.q2 q̃libet capit certã portionẽ stirpis sue.Si v̄o frẽs tot portões capiant quot capita sunt. tunc succedũt in capita.vide infra in stirpes succedere. et Azo.in sum.C.de hered.insti. ⁊ Hosti. ⁊ spe.e.ti.in tractatu libellorũ.v̄.nũc.de collateralibꝰ.

Incõcussa.i.inuiolata.s̃ incõcusse.i.quiete sine interruptiõe.c.illud.⁊.c.auditis. de prescrip.

Incẽdiariꝰ est q̃ ob inimiciciã aut p̄ter g̃tiam edes:arbores siue segetes incẽdit. vt ff.de pe.l.capitaliũ.§.incendiariꝰ.Et incẽdiarij p sñiaz ab eccia denotati tñ a papa absoluũt'.de sen.excõ. tua nos. Alias incendens domũ vel areã alteriꝰ punit'.de iniu.c.si q̃s domũ.

Incidens ⁊ emergẽs quõ differãt.no.i.c.j.de ordi.cog.⁊.c.a nobis.de excep.vide de hoc supra emergens.

Incentor dr̄ iõ q2 ip̄e alios praua suggestione succendit ad vicia.⁊ p̄suadendo inflamat s̃m Isi.

Incētiuū idē est ꝙ appetit⁹ vl' audacia seu
volūtas. de vl. ⁊ bone. cle. c. vt clericorū.

Incest⁹ est abusus ꝯsanguinearꝫ vl' affiniū
vt. §. cū §. xxxvj. q. j. xxxv. cā q̄si ꝑ totū.

Incestuosus q̄ꝛ q̄ cognatā vel affinē vl' eti
am sanctimonialē nephario amore vl' co
itu violat seu maculat. siue in matrimo-
nio siue sine matrimonio. vt in. §. pal. ⁊
xxvij. di. ꝟgines. Et de monialib⁹ ē pena
capital'. l. si q̄s dicā rape. C. de epis. ⁊ cle.
⁊. l. vnica. de rap. ꝟgi. C. in p̄n. q̄ sic inci-
pit. Raptores ꝟginum honestarū vl' in-
genuarꝫ siue iā desp̄osate fuerint siue nō
vl' q̄rūlibet viduarū ⁊c. capitis supplicio
plectendos decernim⁹.

Incola d̄r q̄ in aliq̄ regione domiciliū ꝯtu
lit vl' cōtrahit q̄si sedē ibi positur⁹ vl' mā-
sionē. ita ꝙ transactis decē annis domici
lium retinuit. licet etiā cā studij ibidē ste
terit. vt. ff. de ꝟ. sig. l. pupillus. ⁊. l. incola.
vel qui ꝓpriam terrā colit. Req̄re supra
Agricola.

Incolum⁹ d̄r a noīe colūna. q̄ꝛ sicut colū-
na est erecta fortis ⁊ stabil'. ita incolum⁹
ꝯsil'r. Et ista rōē forte fili⁹ d̄r hr̄e in bonis
p̄ris q̄rtā incolumē. i. fortē ⁊ stabilē. q̄ꝛ fi
deicōmissa ⁊ legata minui nō p̄nt. vt. l. ij.
cū ibi no. C. de inoffi. do.

Incuria est negligētia. cle. q̄ꝛ ꝯtingit. de re.
do. ⁊. c. q̄situ. de pe. ⁊ remis.

Incertitudo nihil vl' min⁹ significat. q̄ꝛ ni-
hil vl' min⁹ ōndit. iō act⁹ sub incertitudi
ne posit⁹ effectū nō hꝫ. vl' hꝫ q̄n q̄uis ꝓ-
babili medio icerti fit declaratio vl' signi
ficatio. Verbi gratia. Testator instituit
heredē ⁊ ab eo legat titio magnā ꝑtē he-
reditat' ꝑ modū quote. vl' singularis rei.
deinde legat seio certā summā. ⁊ nō dicit
a quo an ab herede an a legatario. intel-
ligit' ab herede. q̄ꝛ h̄ significatū sumit' ex
cōi mō agendi quo heres soluit onera. et
sic ex cōi mō intelligendi videt' heres one
rari. facit lex si seru⁹ legat⁹. §. q̄ margari
tā. ff. de leg. j. Itē ibi. testator legat seruo
libertatē si dederit decē. ⁊ nō dicit cui cer
te intelligit' ꝙ det heredi. l. q̄ pecuniā. ff.
d̄ sta. libe. q̄ꝛ heres hꝫ on⁹. iō ⁊ recōpēsati
onē. Itē ibi. Testator heredē instituit et
rogauit eū restituere oēm hereditatē ti-
tio. deinde testator relinq̄t. xv. seio. ⁊ non
dicit a q̄: intelligit' a fideicōmissario vni-
uersali. l. fi. C. ad trebel. ibi testator here-
dem instituit ⁊ vult eū dare decē nō dicit
cui. nō valet. le. Paul⁹ r̄ndet. ff. de re. du.
Rō q̄ꝛ nullū est significatū ex q̄ concludi
possit cui debeat'. iō nulli debet'. Itē ibi.
testator legauit titio. ⁊ duo sūt hui⁹ nois
amici testatoris. legatū valet ⁊ pōt heres
vni soluere cui voluerit nec tenebit' alte
ri nisi ꝓbet testatorē de ipso ⁊ nō de alio
sensisse. Si aūt heres vult nō tenet' soluē
vni vel alteri nisi ꝓbet testatorē de se sen
sisse. Et ꝰm hoc neutro ꝓbante nō valet
legatū seu nō habebit effectū. l. si q̄s huū
§. si inter duos. ff. de le. ij. Rō. q̄ꝛ licet no
men ꝓpriū ei⁹ cui relinquit' sit expressuꝫ.
tm̄ ꝓpter cōuenientiā nois ⁊ circūstantiā
in altero remanet incertitudo. Nec pōt
dici deberi vtriqꝫ. q̄ꝛ testator legat vni tm̄
vt ptꝫ ex numero singulari. iō nisi h̄ certi
tudo declaret' n̄ debet'. q̄ꝛ nō apparet cui
Itē ibi. testator legauit titio albo. x. dein
de titio nigro. x. deinde dixit titio. x. sibi le
gata adimo. nō declarādo de quo intelle
xerit nō valet ademptio. nisi doceat de q̄
testator senserit. l. iij. §. si duob⁹. ff. d̄ adi.
le. Rō est eadē. vt. s̄. in legato facto titio
nō declarando de q̄. h̄ ibi. testator titio al
bo ⁊ titio nigro legat domū. deinde dicit
titio adimo domū nō declarādo de q̄. va-
let ademptio in vtroqꝫ. l. si fuerit. ff. de re.
du. Rō. q̄ꝛ significatū illud sumit' ex do-
mo q̄ tota adimit'. ⁊ tota in legato facto
vtriqꝫ cōtinebat'. iō legatum factū vtriqꝫ
adimit'. Et hoc ademptiōe totius legati
declarāte illud. Itē ibi. lego paupib⁹. va
let. l. idē q̄d paupib⁹. C. de epis. ⁊ cle. Rō.
q̄ꝛ siḡtū sumit' ex paupe declarāte. q̄b⁹ re
lictū est. Et licꝫ aliq̄ sint paupiores aliis.
declaratio tn̄ supplet' arbitrio boni viri.

In q̄n ꝓuat vl' auget. no. io. an. de ꝯsue. ad
n̄raꝫ. Et dat remissionē ad spe. de iur. pa.
nob̄ aūt. Sꝫ pleni⁹ no. archi. xl. dis. si pa-
pa. Et q̄nqꝫ no. intrinsitatē. q̄nqꝫ extrin-

sitatē.iuxta alexandrū. In campo curro
&c.⁊ habet in.l.si cui.in pn.ff.de.le.j. Quā
q₃ ponit̄ ꝓ valde in compositiōe.vt inui
gilari.i.valde vigilare.cle.pastoral. de re
iudi.c.j.de fideius.Spe.de disp.⁊ allega.
§.post h̄.v.alibi in ponit̄ ibi etiā impso
nale significat valde. interdū ponit̄ pro
nō in compositiōe.vt iniust⁹iniqu⁹.i.nō
iustus.nō equus.

Incorrigibilis ſm Bal.dr q̄ nō paret iudi
ci in extremo iurisdictōis qđ est snia.Sz
cōtumax dr q̄ nō paret in p̄mo iurisdicti
onis qđ est citatio vel in ius vocatio ſm
antho.de butrio.dr incorrigibilis q̄ post
q̄ penit⁹ est cōdemnat⁹ iterū refert̄ ad
idē crimē.c.vt fame.de sen.excō.idem pa
tior.licet em̄ nō faciat pniam nō dr ꝓpte
rea incorrigibilis nisi reuertat̄ ad simile
vel ad peius delictum.nec faciat sui peni
tentiā iudici.c.qm̄ frequenter.§.j.vt lit̄.
nō cōtesta.dum em̄ facit sui p̄sentiā vt iu
dex eū apprehendere possit nō est corri-
gibilis.q₂ eccl'ia h₃ adhuc q̄d vltra faciet
c.cū nō ab hoie.de iudi.

Indefinita capit̄ ꝓ orōne cui nō p̄ponit̄ si
gnū vniuersale vl' pticulare.Et orō inde
finita sgnificat indifferenter.Quāq₃ etia₃
vniuersaliter distributiue seu collectiue:
seu aliter ꝓut eius significatū vl' materia
subiecta vel queuis circūstantia seu ali-
qđ mediū ꝓbabile cōcludit.verbi gratia
ibi lex loquit̄ indefinite dicendo.vendi-
tor tenet̄ rem tradere.vel tenet̄ de euicti
one.vel homicida vel fur est puniendus.
significat vniuersaliter.q̄a sensus est.q̄
oīs hō q̄ est venditor tenet̄ tradere rē.
Et oīs homo q̄ est fur vel homicida ē pu
niend⁹.Et hoc pt₃ ex oībus legib⁹ sic lo-
quentibus cū earū intellectu.Nā natu-
ra legis est oīa in q̄bus est mediū sb; ea
dē regula cōcludere.Cū vbi sit eadē ratō
ibi ⁊ idē ius esse debeat.l.illud.ff.ad.l.a-
qui.Item qua ratione de ista lege detra-
heret̄ vn⁹ eadē ⁊ ali⁹.⁊ sic remaneret de-
lusoria.⁊ sic dicit seu iō dicit vniuersalit̄.
Differt tam̄ indefinita ab vniuersali ſm
Bart.q₂ vniuersalis oia significat ex suo
ꝓprio significato.Indefinita vō nō cōp-
hendit oia ex sua significatione ꝓpria sed
ex identitate rationis.interpretatiōe iur
vel dispositione legis.verbi grā. lex dicit
homicidā puniēdū morte. Nō tn̄ sb hac
lege cōprehendit̄ homicida iuste occidēs
sc₃ ad sui defensionē vl' ꝑ sententiā.vt i.l.
j.C.ad.l.cor.de sicca.secus si lex loquere-
tur vniuersaliter.tunc ex ꝓprio significa-
to cōtineret omnia.⁊ nō interp̄tatiōe iu-
ris sicut indefinita.Idem cum ꝓfert̄ ab
homine in materia naturali dicendo.hō
est animal significat vniuersaliter. q₂ sen
sus est q̄ oīs homo est aīal.q₂ signifi-
catū sumptū ex natura in necessario in-
est oīi homini.idē cum ꝓfert̄ a lege.di-
cendo.obligatio ē iuris vinculū.vl' actio
est ius ꝑsequendi &c.q₂ cuilibet obligati
oni ⁊ actioni necessario cōuenit diffinitō
Itē ibi in iudicio interrogat⁹ de plurib⁹
criminibus an fecerit respondet q̄d eorū
nō feci.equipollet vniuersali.q₂ sensus ē
nihil horū feci.l.si is q̄ ducenta.§.vtrū.
ff.de re.du.q₂ significatum sumit̄ ex inter
rogatione ⁊ responsione facta in iudicio
nā responsio facta ibi debet certiorare ibi
interrogantē.alias nō dr responsio.mo-
do recipiendo vniuersaliter interrogans
certiorat̄.quia respondens oīa negat.
Si aūt nō recipet̄ vniuersaliter nō certi-
oraret̄ aliquo mō. q₂ nō appareret quid
negaret ⁊ q̄d ꝯfiteret̄.Et sumit̄ hic signi
ficatum ex equipollentia.q₂ negatio pre
posita signo facit oratōnē equipollē suo
ꝯtradictorio.Nam licet ibi negatio post
ponat̄ in ordine scripture.p̄ponitur tam̄
in ordine cōstructiōis.dicendo.quid eorū
nō feci.i.non feci quid eorū.⁊ sic equipol
let isti.nihil eorū feci.iura tn̄ parū inten-
dunt significatū equipollentiarū. Item
ibi ꝓmitto ꝑ heredē meū nō fieri.q̄ min⁹
tibi ire agere liceat.hec verba ꝑ heredem
meū significant vniuersaliter.q₂ sensus ē
ꝑ nullū heredē meū.l.ij.§.fi.ff.de v.obli.
q₂ nomen heredis licet ꝓferat̄ in singu-
laritate.significat tn̄ oēs heredes.al's sti-
pulatio non haberet hereditatē nec esset

certitudo de quo intelligeret. ⁊ de q̄ non
Itē ibi testator dicit lego duos meos tex
tores. ⁊ oēs sunt textores significat vni-
uersaliter. q꜉ sensus est. lego om̄s seruos
meos. l. seru⁹ vrban⁹. §. fi. ff. de leg. iij. q̄a
significatū hoc sumit ex accidentia facti
ꝙ oēs sunt textores. Si aūt aliq̄ sunt tex
tores ⁊ alij nō. significat vniuersalit oēs
textores. ⁊ nō vniuersalter om̄s seruos. l.
p̄al. q꜉ verbū textores ponit ad restituti-
onē. vt alij nō cōtineant in legato. Item
ibi testator dicit. lego lanā argentū. signi
ficat vniuersaliter vt ois lana. oē argen-
tū videat legatū. l. si cui lana. ff. de leg. iij.
q꜉ qua rōe vnū ibi cōprehendit eadē ra-
tiōe ⁊ aliud. ⁊ q̄ rōne vnū excludit. eadē
⁊ aliud. ⁊ sic nihil significat. Itē ibi. obli
go bona mea. nō significat vniuersaliter
q꜉ suppellex. filij naturales. ⁊ ꝯcubina n̄
cōtinent. l. obligatione. ff. de pig. q꜉ ex na
tura istarū rerum q̄s ad istas ita afficit ꝙ
nūq̄ vel raro obligat. ergo in obligatiōe
eas noluit cōprehendē sed cōprehēdunt
alia q̄ q̄s solet obligare ꝓ debito. q꜉ signi
ficatū sumit ex verbis ⁊ cōmuni mō agē
di seu obligandi. debent em̄ verba deser-
uire intentiōi. ⁊ nō intentio verbis. Naz
ꝑ verba exp̄mit intentio. xxij. q. v. huma
ne aures. xxxviij. di. sedulo. j. q. j. marchi
on. de ver. sig. intelligentia. c. p̄terea. Idē
si dicit vniuersaliter. obligo omnia bona
mea. q꜉ adhuc p̄dicta nō ꝯp̄hēdunt. Idē
ibi testator dicit. heres meus damnatus
esto. dare significat vniuersaliter. q꜉ sen-
sus est ꝙ om̄s heredes teneant. l. si plib⁹
ff. de leg. ij. Finaliter ergo indefinita eq̄-
pollet vniuersali. de p̄uile. q꜉ circa. xix. di.
si romanoꝝ. ff. de serui. l. si cui. ⁊ hoc verꝝ
est de indefinita legis vel canonis ⁊ ius
tradere intendentis. talis em̄ indefinita
eq̄pollet vniuersali. si lege vł canone nō
diffinit. xxxj. q. j. qđ si dormierit. Io. an.
no. ꝙ si nō est eadē rō et cōditio ꝓpt ali-
qđ accidens oīm ꝑticulariū in vniuerso
cōprehensoꝝ tūc indefinita nō eq̄pollet
vniuersali. v̇bi grā. si legat lana indefini
te nō continet tincta in legato. l. si cui. in
princi. ff. de lega. iij. sed si legat om̄is lana
tincta etiā cedit legatio. l. pediculis. §. la
beo. ff. de au. ⁊ ar. le. in glo. sup̄. alioꝝ ec
clesiasticoꝝ. i. c. vt circa. de elec. li. vj. vbi
de hoc plene nota.

Ineptie sūt fatuitates. c. qua traditiōe. xxij
distinc.

Indulgentia no. archi. ij. q. iij. c. fi. ⁊ de pe.
⁊ remissio. c. ij. li. vj.

Indoles est q̄dā imago future virtutis ƀz
Isi. ꝓprie dicendo.

Indignari ⁊ dedignari differūt. vt pz in. c.
vera iusticia. di. xlv. vñ idignari sapit vir
tutē. ß dedignari arrogantiā.

Indigena d꜉ quasi inde genit⁹. vł quasi in
eo loco natus ƀm Isi.

Inditio est numer⁹ annoꝝ cōsistens ex tri
bus lustris. Est aūt lustrū q̄nquenniū. q̄-
liter possit inueniri inditio habet in glo.
inditionis. ca. inter dilectos. de fi. instru.
Sic eni faciendum est. annis domini ad
das tres. ⁊ diuide totum per quindecim
⁊ id qđ remanet cōpleta diuisiōe in nūe
ro diuidendo ħ ostendit inditōnē in isto
seu ꝓ isto anno.

Inducie ƀm glo. sum. iij. q. ij. sunt q̄ntupli-
ces. s. restitutorie. preparatorie. citatorie.
deliberatorie. iudicatorie. siue executorie.
⁊ ibi ponit temp⁹ oīm. quam glo. vide su
pra dilatio.

Iudex ē ꝓditor dict⁹ ab idicādo. ƀz Isid.

Indictū est qđ indicit. i. notificat vt sciat
⁊ fiat ab indicēdo dictū. ⁊ sic fit indictuz
sup iudiciū ne ꝓcedat.

Indiciū est mediuz intellectuale veritatis
eliciende ex aliqua singulari circūstantia
insurgens. C. ⁊. ff. de rei vendi. l. indicia.
Et dicit ab indicando. quia indicit. id est
notificat.

In diē adiectio est quando quis ita vendit
rem vt si quis circa certum diem melio-
rem partem obtulit conditionis. scz plus
q̄ prior emptor res venditori tradat: vt
alij vendere possit cuicūq̄ velit. vt. ff. eo
dē titulo.

Inexpiabilis d꜉ eo ꝙ nunq̄ expiet. i. pur-
get ƀm Isido.

Inficiatoꝛ.i.negatoꝛ.qꝛ nō fatet͛. ſ contra veritatē mendacio innitit͛.
Inficiatio.i.negatō.l.ea q̄.C.ꝺ nego. geſt. Et inficiari.i.negare. Hinc eſt ꝙ ꝺꝛ aliqn̄ ꝺe aliqb⁹ actiōib⁹ ꝙ creſcunt p inficiatio nē.qꝛ ab initio cōpetit ad ſimplū. hoc eſt ad rem vl' eſtimationē ſeu damnū datuꝫ Et ſi ille hoc negauerit ꝛ ꝺe hoc cōuincat͛ cōdemnabit͛ ad duplū.vt in actione ꝺe poſiti in eo ꝙ ꝺepoſitū ē timoꝛe ruine in cendij vl' naufragij.vide.ſ̄.ꝺe actio.actio in factum.
Infans eſt puulus circa ſeptē annōs .vt.l. ſi infanti.C.ꝺe iure. delibe.
Infamia eſt fame priuatio ſiue diminutio. Fama nanq3 qn̄q3 ſumit͛ vt ex toto ꝑ ex tincta habeat͛.ſ.cum maxima vel media capitis diminutio interuenerit.vl' ſic.In Infamia eſt cōmunis opinio verbis ꝓ nunciata ex ſuſpitionibus oꝛta. Item in famia eſt aliud ꝙ̄ ſcandalū ꝛ pl⁹ impoꝛ tat.qꝛ hoc p purgationem tollit͛.ſ in illo purgatio nō indicit͛.ꝺe homi.ex litteris i glo. Item infamia eſt illeſe dignitat' ſta tus vita ꝛ moꝛibus reprobatus. Per op poſitum fama ꝺeſcribitur. Reqre ſupra. Fama.et ꝺe coha.cle.ꝛ mu.ca. veſtra. in glo.notoꝛiū. Unde duplex eſt infamia .ſ. iuris ꝛ facti. Infamia iuris eſt qn̄ ius ꝺi cit aliquē eſſe infamē. Sꝫ infamia facti ē qn̄ apud bonos ꝛ graues viros eſt opi nio ꝺe crimine alicui⁹. ꝺe. ꝟ.l.j. ꝺe cauſis ex q̄bus infamia erogat͛. Infamia iuris duplex eſt.ſ.ciuilis ꝛ canonica. Et infa mia iuris ciuilis cōtrahit͛ ex ſententia cri minis publici.ſ.diffinitiua.nō aūt ex ſen tentia interlocutoꝛia nec arbitri. Etiā qn̄ q3 ex ſententia criminis priuati.vt furti: vel iniuriarum. Etiam qn̄q3 in facto abſ q3 ſententia q̄s incidit in infamiā. Infa mia canonica cōtrahit͛ ex q̄libet peccato moꝛtali. Et qn̄ infamia ꝛ que repellat te ſtem a teſtificando in cā criminali vl' ciui li criminaliter ſeu ciuiliter intentata.no. in.c.teſtimo.ꝺe teſti.
Infra no.p Inno.ꝺe fi.inſtru.iter dilectos ꝛ io.mona.ꝺe excep.pia ſuper ꝟ.octo .li. vj.ibi habeo qn̄ includit vl' excludit.ꝛ io. an.ꝺe cle.cōiu.
Infinitas in multis iuris regulis ꝓhibet͛. ꝺe reſcrip.cū in multis.li.vj. Et exempli ficat͛ ꝺe reli.ꝺomi.c.vltimo.ꝛ.e.ti.religio nē.li.vj.ꝺe teſti.cū cām.ꝛ.c.ſignificauerit. ff.ꝺe teſti.l.j.in fi. Idem in relictis ꝓ re demptiōe captiuoꝝ.vbi etiā reſtringit͛ in finitas. Item cum multitudo peccauit. Item nō onerat͛ heres in infinituꝫ fidei cōmiſſum ſoluere. Item in ſtipulatione damni infecti non debet quis in infinitū eſſe obligat⁹.ꝛ ſic ꝺe alijs.ꝛ merito repꝛo bat͛ infinitas.qꝛ multitudo eſt canonib⁹ inimica.ꝺe ꝑben.qꝛ in tantum.ꝛ oneroſa multitudo nil habet honeſti.in auten.ꝺe referen.pala.§.ꝑterea igit͛. coll'.ij. ꝛ ꝺe hoc habes plures cōcoꝛdantias.ꝺe etate ꝛ qua.c.pe.vide ꝺe hoc p io.an. in glo .c. cum in multis.ꝑal.
Inſula ſumit͛ interdū ꝓ coꝛona impiali.C ꝺe qua.ꝑ̄ſcrip.l.fi.in fine. Qn̄q3 pꝛo alba faſciola ſacerdotalis capitis ꝭm gloſam in cle.ij. ꝺe vi.ꝛ honeſt.cleri. Capit͛ etiam ꝓ mitra epiſcopi vl' abbatis. ꝛ ſignificat altitudinē ſapientie q̄ ꝑcellere debet eꝑs j.q.vij.contra veniētib⁹.j.q.j.viliſſimus xxv.di.§.nunc autem.lxj.di.in ſacerdoti bus.ꝛ duo coꝛnua ei⁹ ſignificant duo te ſtamenta.ſ.vetus ꝛ nouū.que eꝑs debet memoꝛialit͛ tenere.xxiij.di.q̄ eꝑs. Et due pendule que ſunt in poſterioꝛi ꝑte ſigni ficant memoꝛiā duplicē.ſcꝫ mandatoꝛuꝫ diuinoꝛū.xliij.diſt.ſit rectoꝛ. Et peccato rū ſuoꝝ ad compunctionē.ꝺe pe.diſ.iij. iudas.in fi.
Ingenioſus dicit͛ q̄ſi int⁹hn̄s vim gignēdi quālibet artē ꝭm Iſi.
Ingenu⁹ eſt cui ex natiuitate cōpetit liber tas q̄ nō eſt fact⁹liber ſed nat⁹.inſti.ꝺe in genu.in ꝑn. Uide ꝺe hoc etiā Azo. in ſ̄.ſ C.ꝺe ingenu.vl' eſt q̄ ſtatim qn̄ naſcit͛ li ber eſt.ꝺe ſer.nō oꝛd.c.inſtituendi.in glo. j. Et ingenuitas ꝺꝛ libertas.ꝺe purga. ca no.c.j.in gloſa.
Inita.i. cōtracta.ꝺe pac. capit͛.anthigon⁹.
In integrū reſtitutio eſt, pꝛioꝛis ſtat⁹ queꝫ

facit princeps reintegratio vel iuris prioris per quã subuenit minorib⁹ ⁊ eccl'iis. vt i. l. j. C. de sen. pas. etiã est audientie reintegratio ſm Spe. e. ti. ⁊ l. q̄ si minor. §. si restitutio. ff. de mino.

In integrũ restituere est reducere in eũ statum in quo erat añ lesionẽ. de in inte. resti. c. audit in glo. fi. Et per hũc modũ subuenit minorib⁹ ⁊ eccl'iis. C. de repudia. l. j. ⁊ C. de in inte. resti. l. postulata. Et qñq̄ ex legitima ⁊ iusta causa subuenit etiam maioribus. vt. ff. ex q̄bus cau. maio. per totum. Et sic intelligunt. c. ex lris. e. ti. ⁊. c. cum Bertold⁹. de re iudi. ⁊. c. significante. de pigno.

Iniuria vno mõ generaliter dr̃ esse illd qd nõ fit iure. ⁊ dr̃ quasi nõ iure factũ. Secũdo iniuria specialiter dr̃ culpa. vt in. l. ac qui. Tertio dr̃ iniq̄tas vel iniusticia iudicantis. vt insti. co. ti. in pñ. Quarto dr̃ cõtumelia. vt. ff. de iniu. l. j. in pñ. ⁊. l. apud labeonẽ. eo. ti. Dicit ergo iniuria q̄si ius iniquũ. ex eo sic dicta q̄ iure ⁊ iusticia caret. Fit aũt iniuria trib⁹ modis. s. re. verbis. ⁊ litteris. Re. vt cum man⁹ inferunt vt dicta. l. j. §. j. Verbis. vt cũ fit cõuiciũ vt in. §. j. iam alle. qd fit a cõcitatiõe vel cõuentu. hoc est a collatiõe vocũ. Cũ eñ in vnũ plures voces cõferunt cõuiciũ dicit quasi cõuentũ. Et fit cõuiciũ nõ tm̃ presenti. sed etiã absenti vt vociferando. vel alios ad vociferandũ cõcitando ꝯ certaꝫ psonã. vt. l. j. ⁊. l. apud labeonẽ. §. cõuicium. cũ. §. fecisse. ff. de iniur. Iniuria lr̃is fit cũ quis ad infamiã alicui⁹ libellũ vel famosum carmẽ vel historiã cõscribit. vt ff. de iniu. l. lex cornelia. §. si q̄s verboruꝫ Req̄. ꝯ. famosũ carmẽ. Item iniuria triplex est vna leuis. vt si modico ictu quis a pr̃e vel supiori pcutiat. alia atrox. vt si aliq̄s a minore se fortit vel etiam modice verberet. vel in cõspectu iudicis. vel oculo aut membro puet. Et hic dr̃ plib⁹ mõis vt pmissum est.

Iniuriarũ actio. Re. ꝯ. actio iniuriarũ.

In ius vocare est in ius cã iuris experiendi vocare. apud eũ q̄ ius dictur⁹ est vt experiat actor. an ius sibi cõpetat. an nõ. vide de h̃ Azo. in sum. C. e. ti. ⁊ habet. C. ⁊ ff. eo. ti. l. j.

Inibi est aduerbiũ cõpositũ. Etiã qñq̄ est nomẽ libri quẽ ꝯposuit Ouidius contra ibim aduersarium ⁊ corriualẽ suũ. quẽ vituperans ibim noiabat. q2 ibis. i. ciconia que est auis vituperabilis ⁊ imũda adeo q̄ eius immundiciã exp̃mere noluit. ſm Io. an. in cle. j. de re iudi. in glo. ꝟ. inibi. vbi hec ponit.

Inhiatio est frequẽs requisitio. C. d pe. bo. subla. l. j. li. x.

In litẽ iurare est suo arbitrio pstito iuramẽto p tanto nolle carere vel rei estimatiõe ⁊ suũ interesse singulare facere. ⁊ h̃ infinita taxatione facta p iudicẽ. vt. l. videamus. §. iurare. ff. de in li. iuran. ⁊. l. arbitrio. ff. de dolo. ⁊ ita hoc iuramentũ fuit affirmatõis. in q̄ opi. fuit glo. ff. d in. li. iur. sup rubri. lꝫ cõtrariũ teneat sõñs Iacob⁹ de rauen. in e. ti. li. ij. p hoc de eo no. plene vel rei estimatiõe. sed si suum singulare interesse facere.

Innoxius est qui nõ nocet sicut noxius nocens dicit.

Innocuus dicit cui nocuũ nõ fit ſm Isid. libro. x.

Inofficiosũ testamẽtũ dr̃ qd factũ est ꝯtra officiuꝫ pietatis. vt. l. ij. de inoffi. te. q̄ scꝫ extrane⁹ heres inscribit al's istituit. Idẽ si nõ extrane⁹. vt. l. licet is. §. j. ff. e. ti. Filius vo prius aut pterit. aut iniq̄ exheredat. hoc est qñ pater vel mater fecit testamentũ. Idẽ vbi filius in testamẽto patrem sine causa exheredat. etiã si fratrem frater exheredat trib⁹ psonis institut' in duob⁹ casib⁹. ⁊ dr̃ testamentũ inofficiosũ vt insti. e. ti. §. j. ⁊. ij. Officiũ eñ inter patrẽ ⁊ filium dr̃ pietas. ff. de obse. pstan. l. penl. inter patronũ ⁊ libertũ dr̃ obsequium. C. de nego. ge. l. fi. inter deũ ⁊ hoiem dr̃ religio. inter hoiem ⁊ hoiem stat in nomine generali. vt q̄ debet homo homini ex natura. ff. de ser. expor. l. seruus. Vide Accursi. per ordinem hic notantẽ in glo. ff. eodem titulo.

In officiosa donatio dr̄ q̄ ɔtra officiū pietatis facta est. ⁊ fit ad silitudinē inofficiosi testamēti. vt. C. eo. ti. l. j. ⁊ p to. tit. se. q̄ pena liberi vl' parentes excludunt a bonoꝝ subsidio vl' ex ꝓposito donant̄. vl' re ip̄a qđ p se sufficit ad reuocatiōem donatiōis. lꝫ ꝓpositū vel cōsiliū donantis non interueniat. iuxta no. in. l. si liq̄at. in glo. C. e. ti. vide de hoc ibidē.

In p̄sentiaꝝ. habet̄ in. l. de etate. §. ex cā. ff. de interroga. act.

Imppetuū qn̄qꝫ significat donec viuo. ff. p socio. l. j. qn̄qꝫ significat p infinita secula etiā post mortē ꝯm glo. in ꝟbo ppetuatur. in. §. at si ita. insti. de ꝟ. obli.

Impense ꝯm Azo. in sum. de rescin. vend. dicte sunt ab impendendo. Et sūt triplices. q̄dam necessarie. q̄dā vtiles. q̄dā voluntarie. Necessarie dicunt̄ q̄b⁹ nō fact' res erat pitura. vel que si facte nō essent res longe deterioꝛ effecta fuisset. vt in. l. impense. ff. de ꝟ. sig. ꝟbi grā. Cōduxi a te domū q̄ ita ruinosa erat ꝙ nisi releuassem eam erat casura. he impense dicunt̄ necessarie. ⁊ ipsis repetā p cōtrariā actionē cōducti. Utiles dicunt̄ q̄bus non factis res nō erat peritura. sed ip̄is factis meli oꝛ efficit̄. vtpote si faciā fenestras vtiles in domo vl' similia. faciunt ergo vtiles impense rem deterioꝛē esse melioꝛē. Uoluntarie dicunt̄ q̄bus nō factis res nō erat pitura. nec ipsis factis res efficit̄ melioꝛ. sed bn̄ amenioꝛ. vtpote si facio picturas in domo mea. he nō repetunt̄ nec deducunt̄. q̄uis secus sit de necessarijs ⁊ vtilibus. Sed has licitū est mihi abradere sine lesione prioꝛis status si abrase possūt mihi aliquā vtilitatē afferre. alioq̄n non esset mihi licitū. qꝛ malicijs hoīm q̄ nihil aliud q̄runt nisi vt noceant nō ē indulgēdū s; obuiandū. ⁊ sibi imputet q̄ eas fecit quia donare videt̄ iurisfictione. vide supra expense.

Implementū sumit̄ p implemēto ɔditōis ⁊ hoc mō significat actū nedū esse purificatū. immo ⁊ hereditatē esse acq̄sitā vl' legatū. lege iā dubitari. ff. de here. insti. Sꝫ ibi. instituo vl' lego si capitoliū ascender̄. implet̄ conditio. hoc impletū significat purificationē actus ⁊ nō acquisitionē. l. an̄penul. ff. de condi. insti. Si aūt conditio esset grauis. puta si alexandriā ierit. si centū dederit. tūc implementū significat etiā acquisitionē. qꝛ significatū sumit̄ ex onere magne cōditōis quā nullus cōiter impleret nisi post deliberationē acq̄rēdi. Item dic ꝙ in legato licet impedimentū cōditiōis tm̄ significet purificatōnē. Tn̄ p hoc etiā impoꝛtat acq̄sitionē cōmutabilē. s. transmissionē legati si decedit. q̄a cōditione purificata legatū transmittit̄. l. vnica. §. sentētia. C. de cadu. tollen. Secus i hereditate. qꝛ illa nō addita nō trāsmittit̄. l. qm̄. C. de iure delibe. Itē ibi pupillus est institutus sub cōditione si ierit Alexandriā q̄ distabat p. xx. vl'. xxx. dietas. licet conditio sit grauis. attn̄ hoc implementū significat tm̄ purificationē. q̄a nō plus pōt significare. licet em̄ pupill⁹ hoc fecerat aīo acquirendi hereditatem nō tn̄ sibi acq̄rit̄. qꝛ nō pōt adire sine tutoꝛis auctoꝛitate. Sꝫ in legato secus. nā sibi acquireret̄. l. pupillus. ff. de ɔdi. insti. iuncta. l. cōditiōib⁹. ff. de cōdit. ⁊ demon. Sed ibi pupill⁹ filiusfamilias vel seru⁹ est institut⁹ a patre vel a domino sub cōditiōe adimplet cōditionem. hoc implementū trahit acq̄sitionem. qꝛ purificata institutione non est in eius voluntate vl' potestate acquirere vel non acq̄rere. vnde necessarius est heres. vt insti. de here. qua. ⁊ differen. §. j. Nec obstat ꝙ nō pōt acq̄rere sine tutoꝛis auctoꝛitate. Sꝫ hoc verū est vbi p se sibi acq̄rit. Sꝫ hic iure ciuili sibi q̄rit̄ etiā eo inuito. ⁊ sic de alijs. Finaliter ergo implementū cōditiōis vl' modi significat ꝙ ip̄m factū ip̄a cōditio vl' modus seu significatū. al's vnde cunqꝫ sumptum significare dictat.

Impossibile notat̄. lxj. disti. catulensis ecclesie. Un̄ impossibilitas ꝓpꝛie est triplex vicꝫ iuris. facti ⁊ nature. ꝯm Jo. an. in regula nemo. de regu. iur. lib. vj. Et nota ꝙ impossibilitas apposita actui diuersimo

de significat vt ex significato ex ea sūpto vl'al's vndecunq; cōcludit disponētē voluisse. verbi gratia ibi. Uendo vel ꝓmitto tibi si celū digito tetigeris significat derisionē ⁊ nō ꝯsensum. l. nō solū. ff. de actio ⁊ obligatio. Rō. q2 significatū hoc sumit ex ipossibilitate adiecta que existere non potest. Et ideo nec valet actus sub eo celebrat⁹. Etiā quia sic apponens impossibilitatē ⁊ scienter ꝑ hoc intendit nihil agero. Item ibi Stich⁹ seru⁹ meus si mille dederit liber esto. licet hec conditio nō sit impossibilis, sed difficilis. q2 mille dari ꝑ seruū pn̄t cum maxima difficultate. imo quasi impossibile est. quare nō significat consensum. l. cū heres. §. j. ff. de sta. libe. Et sumit hoc significatū ex quasi impossibilitate q̄ significat ꝙ nō fuit anim⁹ libertatē dare. Itē ibi si heres meus digito celū tangat. ⁊ si nō tetigerit centū Titio loco pene soluat. Titio centū nō debent. insti. de lega. §. j. q2 impossibile precipit heredi. iō ꝑceptū nullum cui pareri nō potest. Ideo pena apposita locū non habet. Item ibi filius cōstituit vel instituit sub conditione impossibili. si digito celum tetigerit institutio nulla est. l. si filius. ff. de condi. insti. Et hoc rōne impossibilitatis vt supra. Item ibi. ꝓmitto hodie centū dare Rome ⁊ sum Erfordie nō valet ꝓmissio insti. de v̄bo. obli. §. loca. Item ibi. existens Erfordie dicit. Uolo ꝑstari Titio seruos meos q̄s habeo Rome infra decendiū mortis mee si testator statim morit ita ꝙ impossibile sit ꝑstare infra decendiū. nihilomin⁹ valet legatuʒ l. si mihi ⁊ tibi. §. j. ff. de lega. j. q2 licet ex euētu festine mortis testatoris sit impossibilitas ab initio. tn̄ nō ē impossibile. q̄a dum dixit hoc viuere potuit ꝑ tantū tp̄s quo erat possibile seruos illos ꝑstari infra decendiū mortis. Debet ergo intelligi impossibilitas vel difficultas talis per quam concludi possit animus nō legandi probaliter. Ideo si quis locauit vl' cōduxit opus fieri ⁊ apposuit tempus infra quod fieri impossibile sit. impossibilitas non viciat. Et intelligit temp⁹ infra quod fieri est possibile. l. insulam. §. in operis. ff. de loca. ⁊ cōduc. Item ibi contraho tecū matrimoniū si digito celū tetigeris valet matrimoniū. ⁊ cōditio habet ꝓ non adiecta rōe impossibilitatis. capi. finali. de condi. appositis. nisi enim euidenter constet de dissensu iudicandū est ꝓ matrimonio. Nam licet impossibilitas significat non cōsensum. non tn̄ ita euidenter significat ꝙ ꝑ hoc ꝯtra matrimoniū iudicet. sed ibi. cōtraho tecū matrimoniū si ꝓlem euitaueris. si adulterā te ꝑstiteris ⁊c. nō tenet matrimoniū. vt in capi. ꝑalle. Ratio est dissensus seu nō cōsensus significatus ex impossibilitate iuris. Nam matrimoniū fit ꝓpter ꝓlem et fornicatōnē euitandā. iō lex canonica ad hoc se adaptat. Sed ibi. contraho tecū si furtū feceris vl' homicidiū tenet mr̄imoniū. nisi vbi ꝑ h̄ euident appareat de dissensu. Nā vbi tenet matrimoniū ōis turpitudo de iure reijcit. q2 resistit. ergo ī obligatione nullaten⁹ subsistit. Et valet matrimoniū ꝓpter cōsensum. ⁊ sic de alijs exemplis de impossibilitate.

Impubes est q̄ ex habitu corporis sui impubertatem ōn̄dit. ⁊ ꝙ generare vel concipere nōdū possit. sicut masculus an̄ decimūquartū annum. mulier an̄ duodecimū. ⁊ hoc in plurimū. plerunq; tamē pubertas anticipat annos. ita enim olim ex habitu corporis pubertas vl' impubertas. vt hic capit sicut hodie ad solos annos hic positos req̄ritur. vt instit. q̄ mo. tute. in ꝑn.

Inq̄linus dr̄ q̄ cōducit rem vrbanā. l. errorem. in glo. iuncta. l. licet. C. locati. An āt detrahat de fructibus expensas quas fecit in re quaʒ conduxit vel colit. vide plene per Bart. ff. solu. matri. l. fructus. vbi facit bonam distinctōnē nota dignā. Un̄ inq̄linus residet in ciuitate. colonus v̄o in villa. vt. ff. de acq̄ren. posses. l. q̄ pignoris. ⁊ l. si id qd̄. §. etiā ꝑ colonos. e. ti. vbi glo. ⁊ l. q̄ apes. ff. de fur.

Inq̄linus tamen ꝓprie dr̄ colens predium

vrbanū.ꝭ colonus ꝑdium rusticū. Req. supra Colonꝰ.
Inquisitio est alicuiꝰ criminis per superiorem respectu inferiorum suorum inuestigatio. vt in titulo de accu. ꝛ inqui. ꝛ denūciati.
In rem verti est in alicuiꝰ vtilitatē ꝟti. vide supra actio de in rem verso.
Inspector dicit̄ q̄ ad predia ꝓuincialium accedere habet forte vt referat vel reformet si aliqua essent deserta vł male equata. vt hec tollant̄. C. de anno. ꝛ tribu. l. fi. Et etiā dr̄ discussor. C. de censi. tōsi. ꝛ per eq̄to. l. ꝑ equatores. li. xj.
Inscriptio est quidā libellꝰ quē accusator offert iudici sub hac forma scriptus Ego N. coram vel apud N. pretorem vel iudicem refero talez reum legis iulie de adulterijs. de adulterio quod cōmisit cum B. dum esset cum ea mense tali in domo tali consule tali regnante. Et operat̄ inscriptio ꝙ accusator si crimen non probauerit quod imposuit ad talionem obligatur. Habet autem inscriptio locum solum in criminibus vbi per modum accusationis instituuntur. non si per moduz exceptionis apponantur. vel vt de eis sine accusatore cognoscantur. vt. l. qui crimen. cuz ibi no. C. de his qui accusa. possunt. Qualiter autem talis libellꝰ debeat formari ꝛ que cōtineri. nota in. l. penult. C. de accusa.
Inscribere est se obligare si n̄ ꝓbauerit ad eam penam quā reus debet pati. vel q̄m accusando inferre intēdit si ꝓbauerit accusator. vt. in. c. sup his. de accusa. in glo. ꝛ. ij. q. viij. quisquis. nam calūniantes ad vindictam poscit similitudo supplicij. vt ibi dicit̄.
In stirpes succedere ꝭm Hostien. de suc. ab intesta. sub. §. contra. versi. in stirpes succedere. Est succedere filijs premortuorum in eam partem quam eorū parentes erant habituri si viuerent. vnde si q̄s ex vno filio vnum nepotem suscepit. et ex alio decem vel plures. tantum capiet vnus ex parte vna quantū decem ex parte altera. ꝛ hoc si tractetur de successione descendentium. Collaterales nanqꝫ semper viriliter succedunt. ꝛ hi qui sunt in eodem gradu succedunt viriliter. id est pro equis portionibus. vt in autent̄. de heredi. ab intesta. §. si ꝟo. coll. ix. siue in capita. C. de legiti. heredi. l. fina. in autent̄. cessante. Licet quidam dixerunt ꝙ in capita semper succedant. vide Hostien. ibidem sub. §. viso. versi. ꝙ si factum filij. Require supra ī capita succedere loco suo.
Inseruire frequentiam. nota de fide instrumen. c. j. i glo.
Insolidū. i. in totū. ꝛ ponit̄ in instrumētis maxime in ꝓcuratorijs. vt in. c. si duo de ꝓcurato. li. vj. vbi de hoc.
Insolutum. i. insolutionē.
Inscientia. i. ignorantia. xxxviij. dis. si in laicis videt̄ itolerabilis insciētia q̄ntomagis in his q̄ ꝓsunt.
Instituere ꝛ inuestire idē sonant. sed instituere ꝭm ꝓprietatē vocabuli est in possessionē ponere. quasi intus statuere. Et in hoc differūt. quia institui dicitur quis ꝓsentialiter.
Inuestiri autem in absentia. Hostien. ꝭm Ber. ver. de insti. ca. auctoritate. Instituere est spiritualis iuris beneficij vel dignitatis corporalē tradere possessionem Inuestire autem est ius canonie vel dignitatis tribuere. qđ potest fieri per anulum vel librum. indifferenter tamē vnuz pro alio sumitur. vide. c. auctoritate ꝑal. in glo.
Institutio est primus gradus omnium institutorum. vt nota. C. de libe. prete. lege j. etiam si nulle essent scđm leges. Sed ꝭm canones institutio est ecclesie vel ecclesiastici bn̄ficij collatio quasi ius habētem ad bn̄ficium ꝑ presentationē intꝰ vł in beneficium statuēs. Et ꝭm Goffre. institutio ꝓprie est plātorum. ꝑsonarū ꝛ clericorū. collatio ꝟo beneficiorū ꝛ ꝑbendarū. Inuestitura autem est traditio vł q̄si traditio quod additur. quia cōmuniter fit ꝑ anulū vel librū. vnde inuestitura est

in corporalē possessionē vꝉ in q̄si possessionē inductio seu traditio. Instituti dicūtur heredes ab aliq̄ in hereditatē ducti. Et hoc in p̄mo gradu. vt. ff. de vulga. substi. l. j. in p̄ncipio. Substitui vo dicunt̄ q̄ in locū institutorū deficientiū. i. morientiū ad hereditatē instituunt̄. vt in substitutiōe pupillari. instituta de pupilla. substi. in p̄ncipio. Dicit̄ aūt secundꝰ gradꝰ ois q̄ sequit̄ pꝰ p̄mū. Et in simili notat̄. C. de secun. nup. sup rubrica. ⁊. ff. de vul. substi. sup Rubrica.

Institutionū dicit̄ quasi instructionū. quia in hoc primis legum p̄ceptis instruimur vel quia in statum humani vꝉ romani iuris nos erigit. vt Accursius dicit in glo. in p̄ncipio institutionū vel institutorū. vide liber institutionū est collectꝰ ex volumine iuris ⁊ ante autentica. ⁊ Codicem Iustiniani. q̄ nunc est in vsu s̄m Accur. ibidē. qꝛ post digestū ⁊ primā cōpositionē Codicis factꝰ est iste liber q̄ Instituta intitulat̄. sed tn̄ ante cōpositionē Codicis qui nunc est in vsu. vn̄ est ꝙ q̄nq̄ per Codicē corrigit̄ qđ in institutis dicit̄. Et etiam in secunda compositiōe Codicis. Iustinianus facit mentōnē de institutis vt. C. de emen. insti. co. l. vni. circa medium. ibi nō solū institutorū vꝉ digestorū. h̄ Accursi. vbi supra.

Insolentia est morū incōueniētia. fatuitas superbia. vꝉ prauus vsus quasi cōtra solitū ⁊ debitū nature cursum. de accusa. c. qualiter ⁊ qn̄. secundo. §. verū. ⁊ de offi. ordi. c. j. in cle.

Instantia est tempꝰ quo iudiciū discutitur ⁊ finiri debet. vt in capit. venerabilis. de iudi.

Institor est ille qui tabernis vinis vendendis. vel alicui alteri negocio est p̄positus lege. institor prima. ff. de insti. acci. vbi dicitur. Institor appellatus est ex eo ꝙ negocio gerēdo instat siue taberne siue alij negociationi sit prepositus. Item eodē titulo. in lege institor. ij. dicitur is qui taberne loco ve ad emendum vendendū ve preponit̄ quiq̄ sine loco ad eundem actum preponitur.

Institoria actio. Require supra. Actio institoria.

Impotentia coeundi est vitium vel defectꝰ naturalis vel accidentalis quo q̄s impedit̄ alteri carnaliter cōmisceri.

Instructꝰ hoc adiectiuū significat adiectionem. Et hoc dupliciter. scilicet accessorie ⁊ principaliter. Accessorie cū res adijcit que cōsueuerūt accedere. Verbi gratia. dicendo fundū instructū. Nam istrumentum fundi adijcit̄ accessorie. Principaliter cum res adijcit que non cōsueuerunt accedere. Verbi gratia. dicendo. Fundū instructū instrumento patrisfamilias qn̄ nō est instrumentū fundi. Adijcitur principalit̄. concordat. l. si cui fundus. ff. de fundo instruc. vbi dꝛ ꝙ extincto legato fundi nō extinguit̄ legatū instrumēti. Et ad. §. si quis ancillas. Insti. de leg. vbi dicit̄ ꝙ extinguit̄ dic ꝙ intelligit̄ de instrumento accessorio fundi. ⁊. l. si cui fundꝰ. prealleg. in non accessorio. Et ratio huiꝰ duplicis significati est voluntas p̄ferentis declarata ex qualitate rei adiecte. scꝫ an sit accessoria vel non quia adiectiuū instructus vt p̄mittit̄ dupliciter accipit̄.

Instrumentum s̄m Hostien. in summa. titulo de fide instrumen. ⁊ s̄m Specu. titulo de edi. instrumen. in principio. Est scriptura ad assertionem seu probationē alicuius rei facta. Est autem instrumēti appellatio generalis qua cōtinent̄ ea oīa in quibus causis instrui potest. Et sic testamentum. codicillus. testimonia. ⁊ persone. testes. quibus cause instrui debent loco instrumentorum habentur. l. j. ff. de fide instrumen. ⁊ est glo. in. ca. cum dilectus. de fide instrumen. Dicitur autē instrumentum. quia instruit. ⁊ documentū quia docet. vt. l. j. prealle. Tamen instrumentum proprie dicitur scriptura ad memoriam alicuius confecta siue carta. Et ita sumitur in autent̄. de instrumen. cau. collꝰ. sexta. Nam instrumenta fiūt ad memoriam perpetuam. ij. q. vj. saluberrimū

xxvij.q̄stione.j. capitulo omnes femine.
Et instrumentum est actus volūtarie iu
risdictiōis.Et cōmuniter scdm doctores
potest fieri diebus feriatis.etiam ob ho-
norem dei ⁊ sanctorū.licet dominus An
tho.de Butri.dicat contrariū.ꝙ tabellio
sine peccato nō potest cōficere instrumē-
tum die sic feriato.vt dominica. vel die-
bus apostolorū.si tamen faciat. licet pec
cet. actus ꝓpterea non redditur nullus.
Ratio quia pena nullitatis est odiosa.er
go restringenda.de peni.distinct.pene.et
regu.odia.de regu.iur.li.vj. vide notata
per doctores in ca.cōquestus.de ferijs.Et
per quot testes reprobetur instrumentū.
notatur in.l.in exercendis.C.de fideius-
sori.⁊ in capitu. cum Johānes.de fi. in-
strumen.vide Goffre.de probatio.§.sed
queritur.Et dicit Lodouicus de Roma
in singularibus suis ꝙ hec dubitatio ces
sat cum instrumēto asseritur per notariū
de spontanea voluntate.nam tunc indi-
stincte potest reprobari per duos testes.
ſm Bal.in disputatione sua allegat In
nocen.in capitulo super hoc.de renun.et
l.obseruare.ff.de offi.proconsul.Nec in-
strumentū probat nisi sit in eo dies et lo-
cus.capitulo inter dilectos.de fi. instru.
⁊ capitulo abbate sane.in glo. de re iudi.
li.vj.hoc verum nisi probetur dies et lo-
cus esse in originali. licet sit obmissus in
instrumento ſm Specu.in titu.de instru
men.edic.§.instrumentū.ver. quid ergo
Etiam instrumentuz de falso suspectum
reddit diuersitas scripturarū vel manuū
casus singularis ⁊ vnicus.in auten.de tri
en.⁊ semis.§.quod ⁊ sepe. ſm Bal. in.l.
cōtractus.C.de fide instrumen.⁊ similis
in.c.inter dilectos.de fide instrumen. Et
dicit glo.in auten.vt ꝑponatur nomē im
peratoris.si notarius omittit hec verba.
In nomine dn̄i in instrumēto.ꝙ illud in
strumentum non valet. Que glo. potest
esse vera in arduis ⁊ perpetuis.sed in mi
noribus ⁊ breui tēpore duraturis non te
net.Et cōtrarium potest teneri ſm Spe.
in titulo de instrumen.edi.§.j. circa ꝑn.

Sed vtrum valeat instrumentū per ta-
bellionē excōmunicatū confectū.videtur
ꝙ sic.de here.excōmunicamus.§.creden
tes.vbi dicitur.Si excōmunicatus satis-
facere cōtempserit infra annū. tūc instru
menta ꝑ eum confecta non tenēt. ergo a
contrario sensu prius id est ante annum
facta valent.licet sit excōmunicatus.Sz
in contrariū ꝙ non valeant.iij.q.iiij. nul
lus.de senten.excom.nouerit.Dicūt Ho
stien.⁊ Guil.ꝙdiu eius excōmunicatio ē
occulta valent instrumēta ab eo cōfecta.
vel si sit manifesta nec potest ꝓbari.iij.q.
vij.§.tria.de re iudica. ad probandū. de
excep.pia.§.si vero.li.vj.secus si notoria
c.exceptionē.de excep.⁊.c.vestra.de coha
bi.cleri.⁊ mulie.Et verū per instrumētuz
probetur crimen.Istam questionez Jo.
an.in.c.cum in positionibus de iureiurā.
li.vj.i glo.verbi datis dicit se disputasse.
quē vide ibidem.⁊ etiam gēminianū.Sz
aliter dicitur instrumentū apparatꝰ fun
di quo exercet̄ possessio.⁊ ita accipit̄ in.l
ꝙtum.ff.de fide instrumen.Unde instru
mentorū quedā sunt agrorū colendorū.
vt aratrū.rastrum.traha. que equandis
cespitibus trahunt̄.Alia colligendorum
fructuū. vt sarculus quo cardones ⁊ her
be inutiles excidunt̄. ⁊ similia. vt falces
fenarie.falces messarie.⁊ falces putatorie
ligones.torcular.corbes.Alia vindemia
torū.quibus vindemia portat̄ causa ser-
uandi fructus.vt dolia.granaria.caselle.
in quibꝰ fructus reponunt̄.s.cellule gra-
nariorū.Unde instrumentū capit̄ tripli
citer.vno modo latissime.⁊ sic omne vas
vel susceptibile in ꝯstitutiōe domꝰ vl' fun
di vsitatū dicit̄ instrumentū.Secūdo la
te pro omni eo qd causaz instruit.vt scri-
pture.testes.facit.c.ꝑuenit.j.de testi.co-
gen.facit.l.notione.§.instrumentorū.ff.
de verbo.signi. Tercio stricte solum pro
scripturis.vt in ti.de fi.instru.Et sic diffe
runt testes ab instrumentis.quia proba-
tio testiū fit viua voce.sed instrumentoꝝ
voce mortua.Ex quo sequit̄ ꝙ statutū di
sponens.ꝙ producēs falsum instrumētū

puniatur in decē. non habet locum in ꝓ-
ducente falsum testem. quia statuta sunt
stricte intelligenda. facit ca. ex litteris de
sponsa. Sunt autē instrumentorum due
species. Nam aliud publicū. aliud priua
tum. Instrumentū publicum est solen-
nis ⁊ rite ordinate scriptura ꝑ autentice
persone manum publice facta causa me-
morie. caplo. scriptura. de fi. instrumēto.
Et sunt ista de solennitate que faciunt in
strumentū publicum ⁊ autenticū regula
riter. vt scꝫ preponatꝰ nomē imperatoris
⁊ annus imperij nomen cōsulis ⁊ annus
cōsulatus. Hodie vero ponitꝰ nomen sum
mi pōtificis cum alijs septem. vt sunt an
nus domini. inditio. mensis. dies. locus.
testes cum nomine notarij ⁊c. de quibus
nota glo. in. l. generali. C. de tabula. li. x.
Et dicitur publicū instrumen. quia iudi-
cis autoritate est exemplificatū ⁊ auten-
ticatū. vt in. c. cum dilecta. de confir. vti.
vel inuti. Item publicū instrumentū. qꝛ a
autētico sigillo est sigillatū. vt. c. j. de fi. in
strumen. Item dicitur publicū instrumē
tum ꝙ in iudicio dicitur seu scribitꝰ apud
acta publica. Et valet etiam per quēcun
qꝫ scriptum sit. vt de probatio. quoniam.
Itē dicitur publicū instrumentū quod
habet subscriptionem triū testium viuen
tium. vt. c. scripta p̄allega. Item dicitur
publicum quod de archino publico. vel
de armario producitur. vel liber cēsualis
in quo scribūtur census. vel liber annota
tionū. ⁊ ei creditur si habet publicū testi
moniū. scilicet ꝙ iudex confiteatꝰ illud de
archino publico esse productū. c. ad audi
entiā. de prescrip. vbi dicitꝰ ꝙ papa credi-
dit cuidam libro censuali. et cuilibet alij
instrumento fides adhibetur. vt patet ꝑ
iam dicta. ⁊ per multa alia iura. Instru-
mentum priuatū est quod per manū pri
uatam confectum est. vꝉ a tabellione. nō
tamen in forma publica scriptum. vt qꝛ a
nec nomen imperatoris. nec cōsulis. nec
pape. de quibus supra proxime dictuꝫ est
apposuit. vt. C. qui pot. in pigno. haben.
l. scriptas. vt ibi notatur. Et tale instru-
mentum debet habere trium testium sub
scriptionē. vt dicta. l. fi. Et priuatū instru
mentū a quocunqꝫ sit scriptum nisi aliꝗ
dictorum modorū sit roboratū. non va-
let. Instrumentorū priuatoruꝫ tres sunt
species. Nam aliquādo facit scripturam
tibi tantū. ⁊ aliquādo tibi ⁊ alij. aliquādo
alij tantū. Illi scripture quā quis facit si
bi vel pro se. nulla fides adhibetꝰ. vt. C.
de proba. l. j. Si autē facit scripturā ꝯtra
te. puta creditori tuo de eo ꝙ accepisti
ab ipso creditꝰ ei contra te. vt. j. q. vltima
saluberrimū. Si autē tibi ⁊ alij facit scri-
pturā sicut est codex rationū tuaruꝫ ei in
terdum creditꝰ. vt. x. q. ij. Est auteꝫ aliꝙ
instrumentū guarantigie. vel guarantigi
atum. videlicet ꝙ habet executioneꝫ pa
ratam. vt si cantat aliquē esse debitorē al
terius. statim eo exhibito i iudicio iudex
executionē facit. vt sunt ꝯmuniter papie
De his notatur in. l. a diuo pio. ff. de re iu
dica. De instrumentorū rasura vide in. c.
ex litteris. in glo. ij. de fi. in strumē. et in. c.
cum venerabilis. in glo. fi. de re. do. Et. c.
licet. in glo. iij. de crimi. fal. Nam instru-
mentū rasum de falsitate suspectum ha-
betur. ergo dicitꝰ ab instruo. quia eo me-
diante cause instruūtur.

Insula dicitur quasi in salo. id est in mari
posita. Etiam insula domus dicta est. vi-
de quod notatꝰ circa. §. insula. institutis.
de rerum diui.

Insularij serui sunt. qui in insula retinentꝰ
vt. l. in lege. ff. de verbo. signi.

Intercessor dicitꝰ qui pro alio preces facit.
vel fundit. Item dicimus intercessorē il-
lum qui intercedit ⁊ interponit se iter de-
bitorem ⁊ creditorē ad hoc ꝙ ei pecunia
mutuetꝰ. ⁊ ē quasi fideiussor ⁊ cōstituto..

Intercedere ꝓprie idem est ꝙ pro alio pre
ces fundere. Sumitꝰ tamē cōmuniter in
iure pro interuenire.

Interemptor. i. mediator in emptionibus.

Intrusi dicuntur qui non per electioneꝫ
canonicam. sed per violentiam occupāt
honores. officia. vel ecciastica bn̄ficia.

Intentio siue capitulū in iure dicitur illud

quo intendit probare per testes is qui inducit eos.

Intelligentia dictorum est ex causis assumenda dicendi. de verbo. signifi. c. intelligentia. nō ex opinionibus hominū. sed ex cōmuni vsu sunt intelligenda nomina. ff. de supple. lega. l. labeo.

Interrogatoria sunt que facit pars testib9 productis contra se. Et dantur super articulis de quibus pmissum est. ꝛ formantur per circūstantias cause ꝛ personaruꝫ vt est glo. in. c. p̄sentiū. de testi. li. vj.

Interesse mea est mihi expedire vel me dānum vel lucrū quod facere vel capere potui non fecisse. vel nō recepisse. vnde hoc verbum interest impsonaliter potest poni in cōstructione. Et quādoqꝫ construit̄ cum pronomibus possessiuis. ꝛ tunc exigit ablatiuos feminini generis. hoc modo. mea interest debitū soluē die statuto Similiter dicitur. tua. sua. nostra. vestra interest. Et illorū pronominū ablatiuos regit captum pro pertinet. Cum ꝟo construitur cum ceteris dictionibus tunc exigit genitiuū singularem vel pluralē. Verbi gratia Illius interest rem suam nō perire. regis interest regnum suū gubernare. reipublice interest ne crimina maneant impunita. litigatorū interest iustum habere iudicē vel fauorabilem. Item interesse hoc verbū cum pronomie neutrali poniter. Et quandoqꝫ significat damnum qđ euenit. quādoqꝫ lucrū amissum damnū qđ accidit. Verbi gratia. Persuasisti familie mee ꝙ de domo vel possessione cederet. quo facto damnum mihi euenit tu teneris ad interesse mihi prestādū. id est damnū qđ passus sum resartiēduꝫ Item de lucro amisso ponit̄ exemplum Debuisti mihi soluere centū aureos rome. tu soluere desideras basilee. estimādum est quantū interfuerit mea pecuniā suo loco mihi solutam fuisse. id est lucrū quod ex mea negociatione ex eo loco facere potuissem. Et hec actio per quā hoc fit dicitur arbitraria loci. Sed notandū ꝙuis lucrum amiseris. non ideo damnū passus ēs. quia damnū dicitur a demēdo scꝫ quādo ex facultatibus aliq̄d demitur aut ex propria substantia diminuitur. ita ꝙ damnū pateris quando in rebus tuis aliquid decrescit nō quando accrescit rebus tuis. Unde interesse ē damnū emergens vel lucrum cessans super eo qđ dari vel fieri omissum est. Verbi gratia. In papia dare mihi pecuniaꝫ promisisti tali die ꝛ non fecisti. hic damni ꝛ lucri ratio ē habenda. Damni. quia in mora fuisti et non soluisti die tali sicut promisisti. non habui vt soluerem quare penam incurri et damnum quod nō incurrissem si mihi loco et termino prefixis soluisses. nec dānum hoc passus essem. Lucri etiam consideratio habenda est. quia si mihi in loco ꝛ termino debitis soluisses mercimonia cōparassem ꝛ multa lucrat9 fuissem. Est ergo interesse extimatō damni quod taliter euenit vel lucri. quod cessat ex eo ꝙ aliquid tibi non detur vel non fiet vt debet.

Interesse cōuentum est scꝫ cum non facis qđ promisisti mihi. vł cum nō fecero qđ promisi tibi. Aliud interesse est cōmune scꝫ extimatio cōmunis damni vel lucri. quod euenit vel cessat. Aliud singulare. scꝫ extimatio que euenit ex speciali casu vel vtilitate. vide de hoc Specu. titu. de fruc. interesse.

Interdum dicit̄ fieri qđ fit inter diem. id ē de die in diem.

Interpolari quādoqꝫ idem sonat qđ interrumpi. vnde dicit̄. ꝙ per lit. contesta. interpolatur. i. interrūpitur actio. possessio vel p̄scriptio. Item interpellare ideꝫ est qđ monere. vt dicēdo. dies interpellat p dño. id est monet. c. potuit. in fine. de locatione ꝛ conductione.

Interdictum olim erat quedam formata ꝛ solennis conceptio verborum quibus p̄tor aliquid fieri iubebat vel prohibebat. qđ tunc maxime faciebat cum de possessione vel quasi possessione inter aliquos contendebatur. vt insti. de interdic. circa pnci. ꝛ. ff. eo. titu. Et đr interdictuꝫ quasi

inter duos dictum vel redditū. vt instit.
eo.ti.§.exhibitoria.alias.§.sunt tamē in
fi.Uel ſm aliquos dicit̃ ab interdicendo
id est ꝓhibendo.qđ nō placet.cum ꝑ in-
terdicta nō semꝑ ꝓhibeat.imo aliquādo
aliqđ fieri iubeat iudex.vt insti.eo.ti.§.i
Differebat aūt interdictū ab actione.q̄a
solēnitas actionū erat inducta de iure ci
uili.Interdictū autē a iure p̄torio vl' ſm
Azo.quia in actione verborū solēnitas n̄
formabat̃ in singulorū ꝑsonis.sed erant
generaliter in oibus ꝑsonis formata solē
niter verba.In interdictis aūt quot erāt
homies desiderātes ea ꝓponi tot eis po-
tētibus formabant̃ verborū solennitates
vel cōceptiones q̄bus cōtra suos aduer-
sarios in causis suis vtebant̃.quas inter
dicta vocabāt.de hoc nota.insti.eo.tit.in
p̄nci.⁊.ff.eo.suꝑ rubri.Hodie autē inter
actiones ⁊ interdicta nulla est differētia
vt institu.eo.ti.§.fina.Est ergo interdi-
ctū actio in factū pretoria.sc3 a p̄tore in-
uenta.⁊ aliqđ nomē sortit̃ ab inuentore.
vt saluianū.Aliquod a p̄ncipio forme v-
borū.vt quorū bonorū.quorū legatorum
vti possidetis.Aliud a materia de q̄ tra-
ctat nomē accepit.vt ne quid in loco sa-
cro fiat.de locis ⁊ itineribus publicis.vt
ne quid in loco publico vel itinere publi
co fiat.de loco publico fruēdo ⁊c̄. Unde
interdictorū aliud petitoriū.aliud posses
soriū ⁊ aliud mixtū.de petitorio.ff.e.ti.l.
interdictorū.§.quedā de mixto.ff. de aq̄
quoti.⁊ esti.l.j.⁊.§.fi.de possessorio.insti
tutis.eo.ti.§.sequēs diuisio.Et huius in
terdicti tria sunt membra.Quia aliud in
terdictū possessoriū datur pro adipiscen
da possessiōe.aliud pro recuꝑanda. ⁊ ter
cium pro retinēda. Primu3 cōpetit ei q̄
nō fuit ante nactuspossessionē. Et illud
est triplex.sc3 quorū bonorū.quorū lega-
torum ⁊ saluianū.Primū cōpetit heredi
vel filio emancipato pro possessiōe here-
ditatis a p̄tore petita. nam filus emanci
patus de iure ciuili nō admittebat̃ ad he
reditatē paternā. Sed quia emācipatus
ita est fili⁹ sicut in patria potestate exn̄s.

ideo p̄tores.id est magistratus a populo
romano creati.gratia emēdandi defectus
legis duodecim tabularū ſm equitatem
dū tamē nō tollerēt dispositionē iuris ci-
uilis statuerūt iure p̄torio emancipatu3
ad admittendū res vniuersas ⁊ corpora
les ⁊ nō iura incorꝑalia. ⁊ datur directū
de iure pretorio.vtile v̓o de iure ciuili.et
est effectus huius interdicti ꝙ ex eo fili⁹
emancipatus agere potest cōtra posses-
sorem rerū paternarū sic cōcludēdo. Pe
to talem cōdemnari ad dandū mihi talē
rem cuius heres factus sum de iure pre-
torio.Secundū sc3 quorū legatorū cōpe
tit heredi cōtra legatarios qui ꝓpria au-
toritate legata apprehēdunt.quoru3 ipse
debet esse distributor postq̄ falcidiā de-
duxit.Unde q̄s hab3 tres filios. ⁊ domū
⁊ vineā.domū legat primo filio secundo
vineā.⁊ tercium heredē vniuersalē insti-
tuit qui nihil repperit in hereditate.De-
bet ergo tercius habere falcidiā.i. quar-
tam partē hereditatis.Et sic deducta q̄r
ta parte a domo ⁊ a vinea. ille tercius di
stribuit aliis filiis primo ⁊ secundo lega
ta residua de manu sua que ipsi ꝓpria au
toritate nō debēt apprehēdere. Est ergo
effectus huius interdicti ꝙ petat legata
rios cōdemnari in oibus legatis restituē
dis.quorū ipse heres est. Terciū sc3 salui
anū cōpetit locatori cōtra inquilinū qui
deportat bona sua de hospitio sibi locato
nec reducit od pristinū statum. quia om
nia obligata sunt hospiti tacite pro cēsu.
Secundū sc3 pro recuperāda cōpetit eie
cto de possessione. Et hoc tripliciter. sc3
vnde vi de possessione immobili.vi bono
rum raptorū spoliatore mobili.Et qđ vi
aut clam contra eum qui in solo alicuius
edificauit. Terciū scilicet pro retinenda
possessione interdictū possessoriū compe
tit cōtra molestantē aliquē in possessiōe.
Et est duplex sc3 vti possidetis quod cō-
petit inter duos qui eandē rem immobi
lem contendūt possidere. ⁊ vtrobi quod
gratia possessionis ē inter duos super re
mobili.de his vide glosa3 quartā ⁊ septi-

mam in capi. pastoralis. de cau. posses. et
proprie. vbi plene. Et nota optimaz glo.
7 magistralē. in. l. si quis in tantaz. C. vñ
vi. vbi ponūtur multi casus in quib⁹ q̄s
non incidit in penam huius noue consti
tutionis. Si quis. Non em̄ dicit̄ agi vñ
vi. sed ex illa cōstitutione. Interdictoruz
etiā quedā sunt publica. quedā priuata.
quedam simplicia. in quibus alter est ac
tor 7 alter reus. vt sunt restitutoria vl' ex
hibitoria. Quedā duplicia in q̄bus pars
vtriusq̧ litigatoris cōditio est. Nec quis
q̄ actor vel reus p̄cipue intelligit̄. sed q̄
libet tam rei q̄ actoris partē sustinet. in
stitu. de interdic. §. tercia. 7. §. duplicia. 7
ff. eo. ti. l. ij. vbi de hoc. 7 in. l. iij. eo. tit. hec
7 alie diuisiones interdictorū plures po
nūtur que sunt de libero homie exhiben
do. ne quid fiat in loco sacrosancto 7 reli
gioso. in flumine ripa ve. Et in flumine
publico. de cloacis publicis 7c. vt infra d̄
singulis dicetur in locis suis. Sunt autē
interdicta publica nouē in vniuerso s̄m
Specu. in tractatu libellorū. titu. de cau.
posses. 7 ꝓprieta. §. quia vo. Alia oīa sunt
interdicta priuata. quia ꝓpter vtilitatem
priuataz inducta. Et sunt in toto. xxviij.
s̄m Specu. ibidem. §. priuata. Item in
terdictū generale dicit̄ quādo regnū. ter
ra. aut villa interdicit̄. particulare vo q̄n
vna ecclesia interdicit̄. 7 hoc mō sumen
do interdictū ꝓ cēsura ecclesiastica.

Interdictum de aqua quotidiana 7 estiua.
Datur habēti ius aque quotidiane vl' eti
am estiue ducēde ad predia sua. Cum ali
quis ducere ꝓhibet. vt. ff. eo. ti. l. j. in p̄n.
Et q̄ interdictum aliquādo sit ꝓhibito
riū. aliquādo restitutoriū vt sequitur. De
hoc est casus in dicta. l. j. §. j. 7 est prohi
bitoriū. 7 retinēde possessionis. quādoq̧
aūt est restitutoriū s̄m Specu. ibidē. ver.
alio modo. 7. §. palle. vbi subdit pretor.
Quotidiana autē aqua nō tantū illa est
que quotidie ducitur. sed illa qua quis q̄
tidie potest vti si vellet. Duo aūt sunt ge
nera aquarū que differunt. quotidiana q̄
duci solet assidue. 7 si aliquādo ducta nō
est eius tamē seruitus intermissione tem
poris dimissa est. Sed aqua estiua ea est
qua estate vti expedit sicut dicunt̄ vesti
menta estiua. saltus estiui. castra estiua.
Quibus interdum hyeme plerūq̧ tamē
estate vtimur. vt habet̄ in. l. j. pall. in p̄n.

Interdictū de aqua de castello ducēda. Da
tur habenti ius ducendi aquā a cannali
vel castello qđ est diminutiuū a cāna ad
irrigandū. vide Spec. vbi supra. Qui di
cit hoc interdictū haberi 7 bene. ff. de aq̄
quotidi. 7 esti. l. j. 7. §. ait p̄tor. ij. De quo
dic vt ibi. 7 in. iij. §. 7 se. vsq̧ ad fin. l. vbi
dicit̄. hoc interdictū necessario ꝓpositum
est. Nam superiora interdicta ad eos per
tinēt qui a capite ducunt 7c. Equissimū
ei visum ē quoq̧ q̄ q̄ ex castello ducit in
terdictū dari. i. ex eo receptaclo qđ aquā
publicā suscipit idq̧ a p̄ncipe concedit̄.
aliȷ̄ nulli competit aque gustāde. vide ibi
pulcrum tex.

Interdictū de arborib⁹ cedēdis. datur con
tra hos qui habēt arbores quaꝝ folia pē
dent sup edificia vicinorū vel agrū. ita q̄
eis damnū inferāt. 7 cōsulit̄ eis q̄ hm̄oi
arbores succidāt 7 ligna tollāt 7 eos de
globent a terra vsq̧ ad. xv. pedes. Idem
est si p radices minat̄ periculū. vt. l. j. C.
de interdic. Et h̄ interdictū ꝓhibitoriū ē.
Si autē arbores edibus alienis impēdē
ant. vtrū totas iubeat p̄tor adimi. an vo
id solum qđ supra extiterit. Rutilius ait
a stipite excidēdas. idq̧ plerisq̧ videtur
verius. Et nisi adimeret dn̄s arborē. La
beo ait p̄mitti ei cui arbor officit si velit
succidere eam. lignaq̧ curtare. vt est tex.
in. j. l. §. hoc interdictum. ff. eo. ti. vbi sub
ditur in. §. se. Arboris appellatione etiā
vites cōtinentur. Non solū autē domino
ediū. sed etiā qui vsufructū habet cōpetit
hoc interdictū. vt ibidem.

Interdictum de cloacis priuatis reficiēdis
Si volens quis suā cloacā priuatam vel
etiam publicā vel fistulas vel meatus re
ficere vel purgare vel de nouo facere ab
alio prohibetur tunc prouisum ei est d̄ in
terdicto de cloacis. qđ est interdictū pu

blice deputatū ⁊ priuatū de priuatis cloacis. ⁊ est ꝓhibitoriū. Etiam est aliud restitutoriū. s. qđ datur cõtra mittentē in cloacam meā vel publicā. vel qđ immissum in cloacā impedit. vel quo iubet̃ auferri qđ imissum est. vt. ff. de cloacis. l. j. §. j. et §. deinde. ⁊. §. cloace. l. fi. e. ti. ⁊ Spe. ibidem. ver. porro. vide supra. Cloaca.

Interdictū de aqua pluuiali arcenda vł de aqua pluuia. imo nõ est interdictū. sed actio ciuilis descendēs ex lege. xij. tabularū vt. ff. de aqua plu. arcen. l. si vsufructus. ⁊ ibi notat̃ sup ver. legitima. vbi allegatur l. labeo. ff. de testa. lib. Et dicit ibi text. sed ⁊ si fructuarius opus fecerit ꝑ qđ aqua pluuia. alicui noceat. erit quidē actio legitima cū dño ꝓprietatis. an ṽo etiā vtilis in fructuariū actio aque pluuie arcende sit danda quesitū est ⁊ magis est vt detur supple dicendū. Si ergo facis aliqđ opꝰ in fundo tuo ꝓpter quod aqua pluuialis nocere potest fundo vicini tui datur contra te actio pluuie arcende per quaȝ tuis expensis opus teneris destruere ⁊ dāünȝ contingens emendare. Si ṽo possideas opus ab illo factum teneris patientiā p̄stare vt destruatur. argu. l. j. ⁊. ij. §. iij. in fine. ⁊. l. si tertius colonus. §. celsus scribit. ver. si quidē alius. ff. eo. ti. ⁊ Specu. ibidem. Et dicit vulpianꝰ in. l. j. in p̄n. ff. e. aquā pluuiā dicimus. que de celo cadit ⁊ que imbre excrescit siue ꝑ se hec aq̄ celestis noceat siue cū alia mixta sit. Et sequitur ibi statim. Hec autē actio locū habet in damno nõdum facto ope tñ iam facto ex quo damnū timet̃. totiens locū habet totiens manufacto ope agro aqua nocitura est cū q̄s manufecerit quo aliter flueret q̄ȝ natura solet. si forte mutando eaȝ aut maiorē fecerit. aut citiorē. vel rapidiorem aut vehemētiorē. aut si cõprimēdo redundare fecerit eam. nā si natura aqua nocet ea actione nõ cõtinet. ⁊ in ea. l. dicitur de eo opere quod agri colendi causa aratro fit. Quintus mutius ait nõ cõpetere hanc actionem.

Interdictū de fonte est qđ datur ei q̄ duxit aquā de fonte hoc anno. nec vi nec clam nec precario de alterius fonte. vt. ff. eo. ti. l. j. in p̄n. vel lacu. puteo. piscina. fossa. stagno. Hoc interdictū ꝓponit̃ ei qui fontanea aqua vti ꝓhibetur. siue haurire. siue pecus ad eam ꝓpulsare. vt. l. vnica. p̄all. in p̄n. Et de istis oĩbus seruitutibꝰ datur hoc interdictū. Si tñ ꝑpetua sit causa. vt colligit̃ ex. §. j. di. l. vnice. ⁊. §. hoc interdictū de cisterna in ver. deniq̄ȝ a cõtrario sensu. Nõ aũt datur scissoria actio. vt. §. ħ interdictū. vbi dicit̃ ꝙ đ cisterna nõ cõpetit. nam cisterna nõ habet ꝑpetuā causam. nec viuā habet aquā. a quo apparet in his exigēdū vt viua aqua sit. Cisterne aũt ymbribus cõcipiunt̃. Cetera vide di. l. vnica. ff. de fonte. vbi dicit̃ in fine. l. de lacu. puteo. piscina reficiendū purgāduȝ interdictū cõpetit. ⁊ omibus ꝑsonis dat̃ quibus illud de aqua festiua.

Interdictū fraudatoriū est quo tutoris creditor pupillo tenet̃. vt si cū consilio fraudis ꝑticipasse cõstabit vt fraudaretur. de hoc interdicto habet̃. ff. de solu. l. pupilli. circa prin. Hoc interdicto tenet̃ q̄ fraudeȝ participādo emit a creditore q̄ nõ sit soluēdo. meliꝰ forte diceret̃ a debitore.

Interdictū de glande legēda. vel alios fructus datur ei cuius glans vł alius fructꝰ in fundū alienū ceciderit. vt. l. vnica. ff. e. titu. vt singulo tertio die legere ⁊ exportare liceat. Et glandis noĩe oēs fructꝰ cõtinent̃. vt dᷓ in fi. eiusdē. l. vnice.

Interdictū de itinere actuq̄ȝ p̄uato restituendo prohibitoriū ad tuendas tantūmõ rusticas seruitutes datur cõtra prohibentes aliquem vti seruitute sua. vt. ff. eo. ti. l. j. §. j. ⁊ datur confessoria contra negantem seruitutē. vt. l. si forte. §. sciendum. ff. si ser. vendice. Et etiam aduersus eum q̄ alium iniuste prohibet sua vti seruitute. imo etiam tunc datur confessoria. vt di. §. sciendum. l. p̄allegate. vnde datur mihi. quia in itinere actu vel via p̄uata vsus sum hoc anno triginta diebus. nõ vi. non clam. nõ precario. vt. ff. eo. titu. l. j. §. hoc interdicto. ⁊ hoc si fuerit iure seruitutis.

alias secus.vt.ff.ď aqua plu.arcen.l.j.in
fi.⁊ ideo a te nō debeo ꝓhiberi quo min⁹
vtar interim.vel tanto tpe quoadusqȝ de
seruitute cōstet.Ait em̄ pretor quo itine-
re actuqȝ priuato de quo agit̄ hoc anno.
⁊ nec vi.nec clam nec precario ad aduer-
sario vsus est quo minus ita vtatur vim
fieri veto.vt.ff.e.ti.l.j.in prin.

Interdictū de libero homie exhibendo cō-
petit vnicuiqȝ de populo ad petenduȝ in
publicū hominē liberū cōtra ⁊ aduersus
eum qui liberū hominē inuitū captū do-
lo malo detinet in seruitute.Et ꝓponitur
hoc interdictū tuende libertatis causa.vi
delicet ne homies liberi retineant̄ a quo
qȝ pro exhibitione faciēda vt homo pro-
ducatur in publicū.Et tangendi ⁊ viden
di omnis facultas ꝓbeatur. Et exhibere
est extra secretū habere.vt.ff.eo.ti.l.iij.§
ait pretor. Hoc etiā interdictū competit
aduersus absentē.vt.l.ꝑall.§.j.Et a quo
cunqȝ hoc interdictū ꝓponi potest q2 cui
libet de populo cōpetit.⁊ cuiuslibet inter
est ne hoc fiat.Nemo etiā ꝓhibēdus est
libertati fauere vt ea.l.§.hoc interdictū.
j.⁊ nihilominus lex facit accusari.vt.eo.
ti.l.in prin.vbi tex.inq̄t.Quē liberū dolo
malo retines exhibeas.et.ff.ad.l.faui.de
pla.l.non statim.§.finali.⁊.C.de eden.
l.si fratrem.

Interdictū de liberis exhibendis seu dedu
cendis datur patrib⁹ vel parētibus ꝯtra
eos qui liberos vel nepotes in potestate
eorū existentes sine eorū voluntate deti-
nent.vnde.l.j.ff.eo.ti.ait ꝑtor.Quis que
ue in potestate lutij Titij est.Si is ea ve
apud te est.Dolo ve malo tuo factuȝ est
quo minus apud te esset ita eum eam ve
exhibeas.Hoc interdictū ⁊ illud de vxo-
re deducenda nō solum sunt exhibitoria.
sed etiam deductoria seu deductiua.quia
ꝑ ea vxor ⁊ liberi nō tm̄ exhibent̄.sed etiaȝ
deducunt̄.vt.ff.eo.ti.l.iij.§.j.Et de inter
dicto de vxore postea dicetur.

Interdictum de migrando datur inq̄lino.
vt ipse libere cum rebus suis possit de ha
bitatione migrare.si tamen locatori satis
faciat.⁊ de pensione totius tēporis.vt.ff.
eo.ti.l.j.§.si pēsio.Et de damno si qd̄ in
domo conducta dederit. Sed etiam gra
tuito inquilino datur.colono aūt nō da-
tur.vt.ff.e.ti.l.j.§.j.sed alias ei iuxta or-
dinem iudicis subuenitur si velit non di
co migrare.sed colonariā post temp⁹ ex-
actum derelinquere.Dicit̄ em̄ ibi in tex.
Hoc interdictū ꝓponitur inquilino q̄ so
luta pensione vult migrare.Naȝ colono
nō competit.cui etiam extra ordinē sub-
ueniri potest.ergo infrequēs est hoc inter
dictū.si tamen gratuitā habet quis habi
tationem habet.hoc interdictum vtile ei
competit.

Interdictū de mortuo inferendo habet lo
cum vt quis nō prohibeat̄ mortuū infer
re ⁊ sepelire quo licet ei inferre ⁊ sepelire
vt.ff.eo.titu.l.j.in ꝑncipio.vt si via ꝓhi-
beat̄ vel sepulchrū edificare vel lapides
ad edificandū per fundū ducere. vt.ff.e.
ti.l.j.§.pretor ait ⁊.§.si iter mihi.§.vim
habere.⁊.§.fina.⁊c̄.

Interdictū momētanee possessionis ē quo
agit̄ de possessione retinēda sicut vti pos
sidetis.vt.ff.vti possid.l.j.§.j.⁊ vtrobi.ď
quibus infra dicet̄.vel quo agit̄ de posses
sione adipiscēda.vt.ff.quorū bonorū.l.j
§.j.vt est quorū bonorū.quorū legatorū.
vel quo agit̄ de possessione recuꝑanda vt
vnde vi.ff.eo.ti.§.j. Et dicunt̄ momēta
nee possessiones. quia licet obtineat ali-
q̄s in possessione.tm̄ continuo elapso mo
mēto succūbere poterit in iudicio ꝓprieta
tis.vt.C.si de momē.possessio.fuerit ap-
pel.l.j.Et q᷑ hec sint interdicta momēta
nee possessionis.hic vt nota.C.q̄ legit.ꝑ
so.habēt in iudicio standi.l.monentanee
Et naturā illorum predictorū prosequе-
re vt notat̄ in.c.pastoralis. de cau.pos.⁊
ꝓpri.⁊ institu. de interdictis ꝑ totū ꝓut
etiā supra dictū est in ꝑncipio de interdi
ctis.Hoc aūt interdictū pōt quilibȝ mi-
nor.⁊ si impubes sit etiaȝ sine tutore vti.
vt.ff.vnde vi.l.j.§.si filius.

Interdictū ne q̄d in loco sacro fiat. Et se-
quētia oīa hmōi dant̄ cuilibet ex populo

ad exhibendū ne fiat.cōtra quā ꝓhibitio nem si q̄d factū fuerit interdicto quod vi aut clam suis suis sumptib⁹.vel destruere cogetur.omne qd factū fuerit.aut in pristinū statum reducere vel reddere tenetur.vt ff.ne q̄d in loco publico.l.ij.§.ait ptor ꝗ in via.Hoc aūt verū est.de hoc qd ipse fecit vel fieri mādauit. als secus esset.vt.ff qd vi aut clā.l.alios. vbi hec iterdicta locum habeāt significatio noim ipsorū denotat.vt pupillaris actio est qua ius pupilli tuetur.vt.ff.de pupilla.acti.l.j. Et dic vt ibi i rubri. Et.ff.de iurisdic.om.iu. l.si q̄s illud.Et dantur etiā ad interesse. vt.ff. ne q̄d in loco pub.l.j.§.j.

Interdictū ne q̄d fiat in loco sacro ptz. Et qd ait ptor. Ne q̄d in loco sacro fiat non ad hoc ptinet qd ornamēti causa fit.ſ de formitatis causa vel incōmodi est.vt.l.j. §.qd ait ptor.ff.e.ti.vbi etiaz.l.ij.dicit.in muris idemq̄ portis ⁊ alijs sacris locis aliq̄d facere ex quo damnū aut incōmodum irrogetur nō pmittitur.

Interdictum ne quid fiat in loco religioso. patet similiter.

Interdictum ne quid fiat in loco publico vel itinere.Hoc interdictū ꝓhibitorium est.Et tam publicis vtilitatibus ꝙ priuatorū p hoc ꝓspicitur. Loca eñ publica vtiq̄ priuatorum vsibus deseruiūt iure scripto ciuitatis.vt.l.j. §.j.ff.eo.ti.vbi sequitur publicū locum. Labeo diffinit. vt ad arcas.ad insulas. ad agros. vias publicas.itineraq̄ publica.

Hoc aūt interdictū ad ea loca que sunt i fisci patrimonio nō pertinet.In his enim neq̄ facere quicꝙ nec ꝓhibere priuatus pōt.Res eñ fiscales quasi ꝓprie et puate principis sunt. Si quis ergo in his aliq̄d faciat nequaꝙ hoc interdictū locū habz. sed in hac ꝯtrouersia pfecti eorū iudices sunt.quia hoc interdictū ad ea loca pertinet.que publico vsui destinata sunt.vt.l. j.ꝑalle. §.ij.et.iij. De hoc vide ibidē plura ea.l.⁊ eo.titu.

Interdictū ne q̄d fiat in mari vel flumine publico ripaue ei⁹ quo peius nauigaretur aut in via publica q̄ peius eatur. H inter dictum datur ꝑpetuo oibus ⁊ in oēs habet cōdemnationē in id quod actoris interesrat.vt.l.j.in fine.ff.de via publi.⁊ itinere pub.reficiēdo.Et si quid in ea factuz esse dicatur vbi lex secūda ponit ꝙ viam publicam popul⁹ nō vtendo amittere nō pōt. ⁊.l.fina.dr. Qui viā publicaz exarauerit ad munitionē eius solus cōpellitur. Item flumē a riuo in magnitudine est discernēdum.aut existimatiōe circūcolentiū.Itē fluminū quedā sunt pennia.quedā torrētia.pennia sunt que semp fluūt. torrēs ē qd ex hyeme fluit.⁊ si aliq̄n in estate. Etiam est flumē publicū. ⁊ flumen priuatuz ⁊ ripa que oia describuntur in tex. ⁊ glo.in l.j.ff.de flumi.⁊ ne aliq̄d in flumine ripaue eius fiat quo peius nauigaretur.

Interdictū ne q̄d fiat in flumie publico vt aliter fluat ꝙ priori estate fluxit.i. vt aqua fiat altior.depssior.rapidior.cuz incōmodo euellentiū.vt.ff.ne q̄d in flumi.pub.l. j.in pn.§.nō autē omne.

Interdictū de noui opis nūciatōe datur ei q̄ prohibetur edificare postꝙ satis dederit vt.ff.eo.ti.l.ptor ait.§.hoc autē interdictū.Nā hoc interdictuz cōpetit si in solo suo edificat.aliter locū habet remissio vt ff.eo.ti.l.nō solū.§.sciendū.⁊ tūc nō pōt vltra edificare nisi cōstet euz habere ius edificandi.vt in.§.palle.Hoc interdictū etiā datur in eum q̄ non satisdedit vt edificet.vt.ff.eo.ti.l.de pupil.§. si plurin. et §.meminisse.Et tenetur denūciare etiaz si ius edificandi habet.vt ea.l.§.j.⁊.§.si is cui.Et si post edificauit totū suis sumptibus tenetur demoliri.vt.ff.eo.ti.l. stipulatio.§.siue aūt.Et interdictū ꝺ no.ope. nunci.impator nomiat edictū.l.j.ff.e. ti. vbi dicit. Hoc edictū remediūq̄ operis noui nūciationis aduersus futura opera inductū est nō aduersus pterita. hoc est aduersus ea que nōdum sunt facta.Naz si quid opis factum fuerit qd fieri nō debuit cessat edictum de no.ope.nuncia.⁊ erit transeundū ad edictū qd vi aut claz factum erat vt restituatur.Et hec nūciatio

nō habet necessariā aditionē p̄toris. pōt
em̄ quis nūciare nouū opus ⁊ si p̄torem
nō adierit. Item pōt fieri ꝓprio et alieno
noīe ⁊ oībus diebus. etiā aduersus ab-
sentes inuitos ⁊ ignorātes. ⁊ hec clare po
nit tex. l. j. post p̄n. ff. eo. tit. vbi subditur.
Opus nouū facere videt̄ ꝓpter qđ locū
habet nūciatio. Qui aūt edificādo đ no
uo. aut detrahēdo aliquid p̄stinā faciem
opis mutat. ⁊ hoc interdictū nō oīa opa
cōplectitur sed ea sola que solo cōiuncta
sunt. quorū edificatio vel demolitio vide
tur opus nouū cōtinere. ergo nō ꝑtinet
ad hoc edictū. Si q̄s in fundo alteri⁹ me
teret. vel arborē succinderet. vel vineam
putaret. licet opus faceret. q̄a solū ad ea
opa que in solo fiunt ꝑtinet. Nec locum
habet si q̄s vetus edificiū fulciat. qꝛ non
opus nouū facit sed veteri sustinēdo re-
mediū adhibet. vt. l. j. p̄alle. §. opus no-
uū cū sequētibus. Subdit. Nunc videa-
mus q̄bus ex causis fiat hec nūciatio. et
que ꝑsone nuncient ⁊ q̄bus nuncietur ⁊
sic q̄bus locis nūciatio fiat. ⁊ q̄s sit effe-
ctus nūciationis. que ꝑ ordinē vide ibi-
dem in dicta. l. prima.

Interdictū de loco publico fruēdo est pu-
blice vtilitatis causa ꝓpositū. qꝛ tuet̄ ve-
ctigalia publica q̄ ꝓhibet q̄s vim facere
ei socioue ei⁹ qui ꝯduxit locū publicū fru
endū ab eo q̄ locandi ius habuit. q̄ min⁹
loco publico sibi frui liceat ex. l. locatiōis
vel cōductionis. vt h̄ habet̄ in. l. j. §. j. et
in p̄n. ff. de lo. po. fru.

Interdictū de p̄cario qđ restitutoriū est. vt
ff. e. ti. l. ij. §. j. datur ei q̄ p̄cario rogauit ⁊
p̄cario habet. imo etiā si nō rogauit dum
tamē possidet. vt. ff. e. ti. l. in rebus. §. j. et
ꝑ totā. l. precariū videt̄ rogare ⁊ habere
si rogauit ꝓ se ⁊ habet ꝓ suo. vel si roga-
uit ꝓcurator suus. negocioꝝ gestor ⁊ ip̄e
ratū habet. vt. ff. e. ti. l. certe. §. j. dū tn̄ ac-
cipiat in personā suā cōtractū. aliter non
vt. ff. de acq̄. pos. l. possessio. §. fi. Dat̄ eti-
am ꝯtra eum q̄ dolo fecit. vt. ff. de acq̄rē.
possessio. l. si in infinitū. §. j. Et illud ē re-
gulare qđ dolo desinens possidere ꝓ pos-
sessore habeat̄. vt. ff. de peti. heredi. l. etiā
§. item si quis dolo. ⁊ ff. de rei vē. l. qui re
stituere. ⁊ sic ꝓ possessore habet̄. de regu
iur. in rubri. li. vj. si nō sit ꝓximus puber-
tati. qꝛ tūc sicut q̄libet maior tenet̄ de do
lo ⁊ lata culpa. vt. ff. cōmoda. l. iij. in p̄n.
alias secus. vt. ff. de rei vē. l. ꝙ infans. et
in pupillū q̄ rogauit p̄cariū sine tutoris
auctoritate. Et q̄d sit p̄cariū. Require loco
suo. imo dic vt legit̄. ff. de p̄ca. l. j. vbi stri
cte accipit̄ s̄m Accur. ⁊. C. de p̄scrip. xxx
an. l. ij. vbi large capitur.

Interdictū qđ vi aut claꝫ dat̄ aduersus eū
q̄ in loco alterius aliqđ opus construxit
vel destruxit. dum tn̄ sit factū in solo. ff. e.
ti. l. j. §. hoc interdictū. Et etiā si vi. id est
ꝑ violentiā. aut clam. id ē occulte sine no
tificatione alteri facta fecit cū timeret ne
si sciret sibi ꝓhiberet̄ vt ff. e. ti. l. j. Cōpel
lit̄ aūt per hoc interdictū ꝙ destruxit su-
is sumptib⁹ reponere in pristinū statum.
vel qđ cōstruxit deponere. idem si alteri
mādassem opus fieri. quia ego teneor ad
opus destruendū ⁊ ad impēsas. ff. eo. ti. l.
aut qui aliter. §. hec verba. Si tamē ali⁹
fecit ⁊ ego possideor. tūc teneor ad patiē
tiam prestandā. vt opus tollat. ff eo. l. fi.
§. alius in principio. Et est hoc interdi-
ctum restitutoriū ꝑ qđ occursum est calli
ditati eorū q̄ vi aut clam quedā moliūt̄.
⁊ destruūt. Iubētur em̄ restituere ea ⁊ pa
rum refert. vtrū ius faciēdi habuerit. aut
non. Siue enim ius habuerit siue nō. ta-
men tenet̄ interdicto hoc. qui vi aut claꝫ
fecit. Tueri enim ius suū debuit nō iniu-
riam cōmittere. vt. l. j. §. j. ff. quod vi aut
clam. ⁊ sequenti. §. hoc interdictuꝫ ad ea
sola opera pertinet quecūqꝫ ī solo vi aut
clam fiunt ⁊ infra vi factū. Quintus mu
tius scripsit. Si cōtra quē quis prohibet̄
fecerit. Et placet hec diffinitio Vulpiano
pedio. ⁊ Pomponio. vt ibidē dicit̄. Sed
Arestotiles ait. Eum vim facere qui sci-
ens se prohibitū per vim molitus est ne
prohiberi possit. Et ideꝫ sentit Labeo ibi
dem. sed. l. iij. §. fi. eo. titulo. Clam facere
Cassianus scribit. Eū qui celauit aduer-

sario.nec ei denunciauit si modo timuit
eius cõtrouersiã.aut debuit timere.Idẽ
Arestotiles putat. eum quoqꝫ clã facere
qui celandi animũ habet ei quẽ prohibi-
turum nõ se intellexit. ⁊ id extimare debꝫ
se prohibiturũ iri.

Interdictũ quorũ bonorũ a pretore inuen
tum est.⁊ datur filio emancipato aduer-
sus heredẽ vel possessorẽ.vel cõtra illum
q̃ ꝓ herede vel possessore possidet ad vni
uersa bona adipiscẽda nõ ad singlas res
Et cum sit quoddã directũ. ⁊ quoddam
vtile.Directũ datur et qui est bonorum
possessor.Utile datur ei qui succedit iure
ciuili ex testamẽto vel ab intestato.Et est
hoc interdictũ restitutoriũ ⁊ adipiscende
possessionis.ff.quorũ bonorũ.l.j.§.hoc
interdictũ. Sunt ergo interdictorũ que-
dam recuperãde possessionis.quedaꝫ re
tinende.⁊ quedam adipiscende.vt supra
in ꝑncipio ꝑmissum ẽ ⁊ hic describunt.

Interdictũ quorũ legatorũ cõpetit heredi
ad repetendũ legata que sine voluntate
eius legatari9 occupauit.repetit itaqꝫ he
res vt deducat falcidiã.alioquin si repe-
teret statim repetiturus exceptione doli
poterit remoueri.Et hoc interdictũ vul-
go sic appellat.Et est etiã adipiscẽde pos
sessionis.l.j.in principio.ff.quo lega.Et
qui nõ restituit id quod interest debet cõ
demnari.vt.l.finali.§.ex hoc interdicto.
ff.eo.titulo.

Interdictũ de riuis est vtilissimũ. qꝛ riuos
specus.⁊ septa reficere ⁊ purgare pretor
aque ducẽde causa ꝑmittit.dũ tñ non ali
ter aquã ducat ꝙ priore estate fluxit.vt.l
j.in ꝑn.ff.de riuis.Et sequit in.§.secũdo
Riuus est locus ꝑ lõgitudinẽ depressus
quo aqua decurrat.cui nomẽ est grecum
Specus aũt est locus in quo despicit.in-
de spelunce sunt dicte.Et dicit ibi glosa.
Specus est locus altus a terra edificat9
ex quo ducitur aqua.ff.eo.ti.l.serui9 autẽ
Sed quãdoqꝫ ponitur pro fossa qua reci
pitur ⁊ colligit aqua. Et i auctoribus po
nitur pro loco vmbroso ⁊ tenebroso ꝺm
Azo.sed ꝺm Huguitionẽ dicit spec9 esse
fouea habens vndiqꝫ locuꝫ eminẽtiorẽ
vnde possit prospici aqua in fundo colle
cta.vt.ff.de aqua pluuia.arcẽ.l.supra iter
alienũ.Et capit pro subterraneo meatu.
l.seruius.in prin.⁊.§.j.eo.tit. Septa do
que ad incile opponũtur aque deriuãde
cõpellẽde lignea vel lapidea siue de alia
qualibet materia.vt.ff.de riuis.l.j.§.ait
ꝑtor.Et subdit tex.incile ẽ locus exꝑssus
ad lat9 fluminis ex eo dict9 ꝙ incidatur.

Interdictũ ꝺ supficiebus.qꝺ etiã actio nũ
cupatur ꝓponit duplex exemplũ interdi
cti vti possidetis Tuet itaqꝫ pretor eum
q̃ supficiẽ petit ⁊ defendit veluti vti pos-
sidetis interdicto.Et oĩa que in vti pos
sidetis interdicto seruant.hic quoqꝫ ser-
uabunt.vt.l.j.§.ꝓponitur.ff.de supficie
vbi etiã in.l.ij.dicitur. supficiarias edes
appellamus que in conducto solo posite
sunt.quarũ ꝓprietas ⁊ ciuili ⁊ naturali iu
ri eius est cuius ⁊ solum.

Interdictũ saluianũ cõpetit dño fundi ad
uersus colonũ in sua domo habitantem.
⁊ eius heredes de rebus coloni tacite pi-
gnoratis pro mercedib9 quas colon9 in
fundũ intulit.vt.l.j.ff.eo.ti.vbi tex. inq̃t
Si colonus ancillã in fundum pignoris
nomie induxerit ⁊ eam vẽdiderit ꝙ apđ
emptorẽ ex ea natum est eius apprehen-
dendi gratia vtile interdictũ reddi opor
tet.nã vtile datur ei contra extraneũ pos
sessorẽ pro adipiscẽda possessione que ta
cite locatori sunt obligata.Differũt autẽ
interdictũ saluianũ.⁊ actio seruiana. q̃a
intentãs actionẽ seruianã ad rẽ sibi obli
gatã restituendã debet ꝓbare hmõi rem
in bonis coloni fuisse eo tpe quo res fuit
illata.Sed hoc nõ est necessariũ in inter
dicto saluiano imo sufficit probare taleꝫ
rem fuisse illatam.ita dicit glo.in.§.item
seruiana.institu. de actio. ꝙ in seruiana
oportet ꝙ creditor probet ꝺ rebus fuisse
dñi tẽpore obligationis. sed in saluiano
sufficit ꝙ probet eum possedisse.nã oĩa
ibi imposita ab ipso colono tacite sũt do
mino fundi obligata.

Interdictũ de sepulchro edificando locuꝫ

habet vt quis nõ probibeaẗ edificare sepulcbrũ quo licet mortuũ inferre. ⁊. ff. de sepul. edi. ⁊ mor. infe. per totum.

Interdictũ de tabulis exbibẽdis daẗ oĩb⁹ quibus aliquid est ascriptum in tabulis. vel pure. vel ĩ diez. vel sub cõditione. siue sint beredes siue legatarij. siue cõmissarij Et pertinet boc interdictũ nõ tantuz ad testamenti tabulas. verumetiã ad omia que ad causam testamenti pertinent. scz codicillos. vt. l. j. §. boc interdictum. ff. de tabu. exbiben.

Interdictũ de ripa munienda merito ꝓpositum fuit. nam ripas fluminũ publicorũ reficere ⁊ munire vtilissimũ est. ne ob id omissum nauigatio deterior fiat. vt in. l. vnica. §. j. de rip. munien. ⁊ sequiẗ in. §. ij Et boc interdicto expressum est vt dãni infecti in annos decem viri boni arbitratur vel caueaẗ vel satisdetur. dabiẗ autẽ satis vicinis. Et in fine dicit text⁹. Illud notãdũ est ꝙ ripe. lacus. fosse. stagni muniendi. nibil pretor caueret. Sed idem erit obseruanduz quod in ripa fluminis munienda.

Interdictũ vt in flumine publico nauigare liceat est quo prospiciẗ ne q̃s ĩ flumĩe publico nauigare. nauim ratem ve agere vel in ripa onerare ꝓbibeaẗ. Sed vt ꝑ lacũ. fossam. stagnũ publicuz nauigare liceat. vt. l. vnica. §. j. in prin. ff. eo. ti. vbi subdit Vulpianus. Lacus est q̃ ꝑpetuaz babet aquã. Stagnũ est qδ tꝑalem cõtinet aquã ibidem stagnantẽ. que quidem aqua plerũq3 in byeme colligiẗ. Fossa ẽ receptaculũ aque manufactũ. Pñt autẽ bec esse publica. ⁊ nõ publica plane. qui lacũ vel stagnũ cõduxit si piscari ꝓbibeatur vtile interdictũ cõpetere. Sabin⁹ cõsentit ⁊ Labeo. ergo si a municipib⁹ conductũ babz. equissimũ erit ob vectigalis fauorez eum tueri. vt. l. vnica. p̃alle. ff. vt in flu. pub. naui. lice.

Interdictũ vñ vi locũ bz cũ quis possessionẽ soli ꝑ vim amisit. ⁊ daẗ directe contra deiectorẽ illi q̃ vi de possessiõe alicui⁹ rei ĩmobilis deiect⁹ est sine oĩ causa vt restituatur possessio de qua deiectus ẽ et oĩa ablata. imo dato ꝙ ibidẽ essent aliqua q̃ penes violentũ fuerint mortua. vel aliq̃ res que casu fortuito ꝑierũt. nõ ꝓpter h̃ liberabiẗ. sed in totũ cõdemnabiẗ ad earũ estimationẽ. qꝛ nec mortalis nec fortuitus casus liberat deiectorẽ. Dicit em̃. l. j. C. vñ vi. Recte possidẽti ad defendendã possessionẽ quã sine vicio supple mario tenebat inculpate tutele moderatiõe illatã vim ꝓpulsare licz. ⁊ ibi nota. ⁊. ff. de vi ⁊ vi armata. l. j. §. vim vi. Quid sit vim vi repellere. e. ti. l. iij. §. armis deiectũ. Dicit ꝙ arma sunt oĩa tela. fustes. lapides. gladij. baste. framee. ⁊ rumpbe. Et ẽ boc interdictũ annale. quia post annũ nõ teneẗ nisi quantũ ꝑuenit ad eũ. Ex cõstitutione autẽ grauius teneẗ qui mibi fecisse detegitur vbi dolus probibeẗ ꝑenniter ⁊ ignorãtia excusatur.

Interdictũ de vi ⁊ vi armata cũ interdicto vnde vi daẗ ⁊ ꝓponiẗ ei q̃ deiect⁹ est. Fuit em̃ equissimũ vi deiecto subueniri. ergo ad recuꝑandũ possessionẽ boc interdictũ inuentũ est. Ne q̃d em̃ ꝑ vim amittaẗ in legibus ꝓspiciẗ publicoꝝ ⁊ ꝓuatoꝝ. nec nõ cõstitutiõibus ꝓncipũ. vt. l. j. ff. e. ti. §. boc interdictũ. ⁊. §. seq. vbi dꝛ. Hoc interdictũ nõ ad omnẽ vim ꝑtinet. verum ad eos tm̃ q̃ vi de possessionib⁹ deijciũtur. ⁊ ad solã atrocẽ vim. ⁊ ad eos q̃ de solo deijciunẗ. vel de re solo coberenti. vel δ edifitio. etiã si a suꝑficiaria insula q̃s deiect⁹ fuerit apparet boc ĩterdictũ locũ babere Sed ad res mobiles nõ pertinet. vbi furti vel vi bono. rapto. actio cõpetit. Cetera vide in. l. p̃alle.

Interdictũ vti possidetis locũ babet in rebus immobilibus. scz si de fundi vel edium possessione cõtendiẗ. insti. e. ti. §. sed interdictũ. Nam ibidẽ in. §. retinẽde dꝛ. Et quia longe cõmodius est poti⁹ possidere q̃3 petere. ideo plerũq3 ⁊ fere semper ingens existit contentio de ipsa possessione. Habet etiam locum in incorporalib⁹ vt in quasi possessione. ⁊ datur possidẽti ciuiliter ⁊ naturaliter. Vel etiam quasi

possidenti gratia retinende possessionis. ⁊ ꝓponitur quotiens inter litigatores cōtencio est vtrū possideāt. q᷑ alteruter magis se possidere affirmat. Est autē hoc nomē vti possidetis ꝓprie ad immobilia accomodatū. quia solum illa dicūtur ꝓprie possideri. eo ꝙ eis quis pedibus insistat. inde enī appellata est possessio. vt. l. j. ff. de acqui. pos.

Interdictū vtrobi. idē est cū interdicto vti possidetis. nisi ꝙ in hoc differūt. q᷑ illud locum habet cū questio est de retinenda possessione rerū mobiliū. vt. ff. vtrobi. l. vnica. §. hoc interdictū. Sed vti possidetis locum habet cū questio est de retinenda possessione rerū immobiliū. vt supra dictū est. Et cōponit᷑ ꝫm Azo. ⁊ Accur. in glo. j. l. ꝑalle. ex vtrū ⁊ vbi. ⁊ ponit᷑ vbi pro apud. ⁊ vtrū pro quē. quasi dicat ꝑtor. apud quē est res mobilis nec vi nec clam nec ꝑcario ab aduersario tēpore litis mote ei vim fieri veto. quo minus eū inducatis. Rite enī hoc nomē vtrobi est ad mobilia interdictū vel attributū. Nā mobilia ꝓprie dicūt᷑ apud vel penes nos esse. Unde Accur. in glo. vbi supra. querit. quare diuersa nōia dantur his interdictis. Et respondet. quia imobilia ꝓprie dicunt᷑ possideri. Nam possessio d᷑ quasi pedū positio. ergo merito datur eis vti possidetis. qđ ad mobilia aptari nō pōt. nisi hodie quādo abusiue mobilia dicuntur possideri. Uel ꝫm alios dicit᷑ interdictū vtrobi ꝓpter verba solennia olim in hoc a iudicio vel edicto reddita. sc᷒ vtrobi. id est vtrum ibi. vel ibi fuerit possessio vł alibi. Et plures solennitates circa hoc que hodie nō sunt in vsu fuere. Et hoc interdicto ꝑtor iubet induci eū in possessionem q̄ ex duobus potior fuerit ⁊ ꝑ maiorem partē anni possederit ꝫm Accur. in glo. j. l. ꝑalle. ff. eo. ti.

Interdictū de vxore ducēda marito datur marito aduersus eū qui dolo eā obtinet sine volūtate mariti. licet ipsa volente. ff. eo. ti. l. j. Alia interdicta patent ⁊ exponūtur suis verbis inclusis.

Interdictū ⁊ cessatio quō differāt. pat᷒. q᷑ ꝑ interdicta ꝓhibet᷑ administratio sacramētorū. paucis exceptis. qđ tñ nō fit per cessationē. in qua solum cessat᷑ a diuinorum solennitate.

Interꝑtatio ē multiplex. vt. c. j. đ postula. prela. no. Et quomō interꝑtatio fieri debet in obscuris. habet᷑ de sponsa. ex litteris. j. ⁊. ff. de pact. l. veterib⁹. Et vide glo. bonā in regula. contra eū. đ reg. iur. li. vj. Que declarat si obscuritas apponitur in vltimis voluntatibus in cōuentionibus factis in iudicio. in cōfessionib⁹. in tractatibus pactis vel sentētijs subdistinguendo singula. Item interꝑtatio iuris ꝓrogatur rōne fauoris. vt si cui indultum sit retinere beneficia vacātia in sua ecclesia ⁊ fructus eoꝝ ꝑcipere. extendit᷑ nomen beneficij ꝑ interꝑtationē ad ꝑbendas et beneficia maiora. c. tua nobis. de ver. sig. Similiter si quis legat vina iterꝑtamur ⁊ vasa vinaria legata. ff. de vi. tri. ⁊ ole. lega. l. si cui. §. si vinū. ff. de pe. le. l. j. §. vlti. l. qui penu. ⁊. l. nanqȝ. ⁊ q̄bus legatis vinaria debent᷑. ff. pen. leg. l. qui pactū. §. fi. Item rōne generalitatis cum quis obligat bona sua. futura bona intelligit᷑ obligare. C. que res pig. obli. pos. l. vlti. Ite᷒ aliquādo aratur iuris interꝑtatio. vt in ꝓcuratione exigenda ne subiecti grauentur. vt in. c. quāto. de censi. Item vt ex actionis ⁊ auaricie nota vitet᷑. de cēsi. ex ꝑte. Item odij rōne. vt cū decime laico cōcedunt᷑ in feudū. c. cū in aplica đ his que fi. a pla. sine consen. capi.

Interlocutoria sententia. Requre infra sentētia. Sed vtrū sentētia interlocutoria trāseat in rem iudicatā. vide. c. cu᷒ cessante. de appel. Et sufficit eam esse scriptam in actis. licet nō feratur in scriptis. vt ē glo. in verbo interlocutiones. c. quoniā ꝯtra de proba. Et breuiter est omne verbū iudicis faciens ad causam ⁊c. vt not. in ca. cum olim. de testi. et in autenti. de litigio §. ad excludendas. collati. vij. et. l. j. ff. de re iudica.

Intestatus d᷑ q̄ oīno nō fecit testamentū.

vel si fecit nō rite. ⁊ postea rupit ex certis causis. vel si ex isto testamēto nemo sit heres. insti. de here. q̄ ab intesta. defe. in pn.

Intronisatio est alicui⁹ in suā dignitatē vl' suū thronū introductio vel inuestitura.

Inuestitura est alicuius in suū ius introductio. Et est proprie possessio. sed abusiue dicit̄ inuestitura quādo dn̄s hastam vel aliquod corporeū prebet vasallo. dicens se per hoc facere inuestiturā. vt in li. feu. in titulo quid sit inuestitu. olim autē dicebatur de ꝓuisione qua imꝑator per vrbem romanā inuestiuit archiepiscopos ⁊ episcopos per anulū ⁊ baculū. Require supra instituere.

In incertas regiones fundū diuidi. est in partes indeterminatas diuidi.

Inuolare. i. furari a vola dictū. qd̓ manū significat. Unde In modio rendi vix ē vola plena sciendi. id est. in modio opinionis vix est plena manus sciētie.

Inualescere. id est valde valere. et crescere ⁊ abundare.

Inuentariū dicit̄ libellus q̄dā in quo oīa bona hereditaria que apud aliquē inueniunt̄ conscribuntur. ⁊ omnia in illo libello cōtinent̄ vt sciat̄ quantū eo tēpore vel die quo scribebat̄ in bonis suis cōtinebat̄. Et tutū est heredi ꝙ faciat. quia si fecerit vltra vires hereditatis nō potest onerari. si nō fecerit omibus legatarijs legata restituere oportet. ⁊ cogetur. etiā si excedat vires et facultates hereditatis. Etiam potest fieri in alijs factis nedum in rebus hereditarijs. Est etiā inuentarium quoddā genus instrumentorū. Et licet per testes possit probari contrarium eius qd̓ in instrumēto publico cōtinetur sc3. quādo testes improbātes ipm̄ in binario numero excedūt numerū testiū cū tabellione subscriptorū. tabellione ꝓ duobus cōputato. Deb ēt eīn in tot excedere quot p se facerēt plenā ꝓbatiōnē. sc3 in duobus. c. cū Johānes. de fi. instru. tn̄ inuentariū nō improbatur p testes ꝓpter nimiā eius solennitatē. C. ar. tute. l. vlti. ⁊ Hoff. de ꝓba. §. sed querit̄. cū seq. no. in. l. fi. C. vn̄ legiti. De herede qui nō facit inuentariū. Breuiter nota ꝙ inuentariū est scriptura quā heres inchoare deb3 infra tres dies post mortē testatoris vel postq̄ scit se institutū heredē. ⁊ ibi scribere oēs res defuncti sub testib⁹. eamq̄ ꝑficere infra q̄draginta dies. vel infra annū si res sint remote. ⁊ tūc nō tenebit̄ creditoribus vltra illud qd̓ inuentū fuerit in hereditate. Si autē nō fecerit inuentarium tenet̄ in solidum.

De Io

Iota neutri generis. xv. dis. c. vlt. vbi scp̄ta beati Augusti. ⁊ aliorū sanctorū patrum iubentur teneri vsq̄ ad vnū iota.

De Ip

Ipsa. de hoc relatiuo vide Jo. an. in q̄stione posita sup regula cōtra eū ⁊c. in secundo articulo. de reg. iur. li. vj.

De Ir

Irregularitas est nota siue impedimētū canonicū ex facto siue de facto ꝓueniens q̄ q̄s ad eccl'iasticos ordines ꝓmoueri ⁊ iā ꝓmotus in eis ministrare ꝓhibet̄. et degradari siue deponi q̄nq̄ meret̄. Uel sic. Est inabilitas quedā canonica p quā q̄s efficit̄ inabilis ad ordines suscipiendum Et dicit̄ ab in. id est nō. mutādo. n. in. r. ⁊ regula. quia nō potest exigere regulas ab apostolis ⁊ alijs summis pōtificibus.

Irrogare. id est inferre. vn̄ d3. crimē vel dānū irrogat infamiā vel mortē. i. infert. C. ex qui. cau. infa. irro. in rubrica.

Ironia est cū q̄s minora de se dicit q̄ sint Etiā est cū q̄d p derisionē. i. p cōtrarium d3. ⁊ sic est figura. d̓ qua ⁊ multis alijs vide glo. bonā. c. forus. de verb. signifi.

Irrepere. i. latenter inualescere.

Irenarche dicūt̄ q̄ discipline publice ⁊ corrigēdis morib⁹ ꝑficiunt̄. vt milites q̄ vadūt ꝗquirere latrones. Et dicunt̄ q̄si arcētes. Nā vel q2 ire sumēde incubitores publice et pacis. ⁊ qui etiam gerunt monarchiā ſm ꝙ accipit̄. C. d̓ irenarch. li. x.

De It

Itaqꝫ.no.Io.calde.in cõmento decre.post cessionẽ.de proba.

Iter est ius eundi vel ambulãdi homis.siue homo eat solus.siue vehatur sella vel scita vel in equo vel in quouis aiali.Seorsum ꝺo nõ potest iumentũ secuz agere vel vehiculũ ducere ꝗ iter tantum habet Qñqꝫ tamẽ iter dicit̃ vulgariter ipsuz solum ꝑ qꝺ iter vel tramites vel calles trãseunt ita ꝙ qui actum habet.habet ⁊ iter id est cõmoditatẽ itineris.⁊ nõ ecõuerso. vide infra de via.vt insti.de serui.in ꝑn.

Iterato quid importat.nota.Archidya.xj q.iij.c.non vero.

Iterum.nota Berñ.in.c.sua nobis. de appella.in glo.

Item hec dictio ex sua significatione significat adiectionẽ.cõiunctionẽ.seu continuationẽ.de qua Bar.ff.de pub. ⁊ vecti.l.j. in ꝓnci.Est etiã repetitiua seu repetitionis significatiua.repetit autẽ illa quoruz repetitionẽ significare cõcludit quodlibz mediũ probabile.verbi gratia.testator dicit.lego Titio fundũ seyanũ sub conditione.Item fundũ seyanũ heres meus dãnas esto.intelligit̃ sub eadem conditiõe. vt.l.in repetendis.ff.de lega.iij.⁊ sumit̃ significatũ ex dictione item.⁊ ex oratiõe sequẽte que est declaratiua ꝓcedẽtis.et idẽ dic in die vel in alia qualitate posita i oratione precedenti quia repetit̃ ⁊ in sequẽti. Item ibi testator dicit.lego Titio fundum seyanũ sub conditione.depost ex interuallo dicit. Item fundũ seyanũ Titio lego.hoc casu legatũ valet. ⁊ videtur primũ reuocatũ.nec videtur repetitio cõditionis.vt.l.non ad ea. Ibi cum dicit si ꝓus sub conditione.ff.de condi.⁊ demon. quia hec disputatio debet addere et operari.qꝺ non fieret si cõditio repeteretur. ideo testator videtur a cõditiõe recessisse ⁊ pure legare voluisse. Item ibi. testator pluribus legatis factis filiũ heredem instituit.et adiecit. ꝙ si ipse filius absqꝫ liberis decesserit.relinquo Titio centum. Item relinquo Titio domũ. Item relinquo sempronio fundũ.predicta cõditio: si decesserit intelligitur repetita in duobꝰ seqnẽtibus legatis. ⁊ sic obtinet in tribꝰ predictis legatis.qꝛ sumitur significatuz ex legatis pure prius factis ⁊ ex significato conditionis. Nam ex conditiõe significatur ꝙ testator nõ vult plus grauare filiũ si nupserit.sed vult grauare in sequentibus sub illa cõditione.si decesserit. facit l.si ita scriptũ.ff.de libe.⁊ posth.

Itinerarche dicũtur itineris custodes.a verbo eo is.et archos grece.id ẽ princeps latine.hoc nomẽ trahentes.quia ad ꝓuinciarum tutelaz per singula loca pacis et quietis faciunt stare custodiam.lj. C.de custo.ro.

De Iu

Iudei dicunt̃ qui mosaycã legem ad litteram imitantes tenẽt.circũcidẽdo. ⁊ alia legalia faciendo.Et dicunt̃ a nomine dignioris tribus.scz iude.qui inter alias tribus bellicosior erat.Et in bellis ꝓmã aciem ⁊ regni vl' regis priuilegiũ obtinebat cum quibus xpiani nõ debent mãducare nec bibere.nec balneari aut medicinã eorum ꝑcipere.xxviij.q.j.nullus.⁊.ca.se.et dicit Bart.hir.cũ eis loquimur. Ratio. quia maior familiaritas est in cibis ꝙ in colloquio. ⁊ facilius quis decipitur inter epulas.xxij.q.iiij. vnusquisqꝫ. Dant eñi nobis eandẽ retributionẽ quã dat mus i pera.serpens in gremio.ignis in sinu.c.⁊ si iudeus.de iude.⁊ sarra. Item iudeꝰ nõ potest esse doctor neqꝫ tabellio.l.fi. C.de iude.l.generaliter.§. eos qui iudaicã. ff. de decurio.liiij.dist.nulla.Sed quid ꝺ eo qui factꝰ est xpianus.videt̃ admittẽdus qꝛ cessante causa ⁊c̃. Lodo. de roma i singularibus suis dicit cõtrariũ. Nam tex. est ꝯm verũ intellectũ glo.in.c.constituit xvij.q.iiij licet sint neophiti.i.nouiter facti xpiani ꝓhibent̃ ab officijs ecclesiasticis.ergo ⁊ a tꝑalibus.sed nõ sequit̃.quia alia est ratio in vno ꝙ̃ in alio. Sed diceres quare iudei puniunt̃.cuz xp̃s omino

passur⁹ erat. So. in. c. relegētes. xxiij. q. v qui nō fecerunt ad finē boni. sed cā vindicte ꝛ inuidie.

Judex d̄r quasi ius dicēs pplo siue qd̄ i iure disceptet. Jure aūt disceptare. est iuste iudicare. Nō est ergo iudex. s. bonus. si nō est in eo iusticia. vt in. c. forus. §. i omni quoqꝫ negocio. de ver. sig. Et iudex est qui ex iurisdictione ꝓpria aut sibi delegata ꝛ cōmissa ius hꝫ sup causas litigiorū vel litigatorū cognoscēdi. Et qui ex propria iurisdictiōe illud habet dicit̄ iudex ordinarius. sed q̄ ex delegata dicit̄ delegatus extraordinarius.

Judex ordinarius est ille q̄ hꝫ ptātem iudicandi a se iure suo hocipso ꝙ est talis. vt eps̄. balinus. pses ꝓuincie. ꝛ cōsimiles.

Judex delegat⁹ est ille q̄ habet ptātē de cā aliqua cognoscēdi ab aliquo sibi cōmissam. q̄ etiā dicit̄ iudex extraordinarius.

Judex cōpetēs dicit̄ q̄ cause iurisdictionē hꝫ cū exercitio dato qd̄ p exceptionē possit elidi. siue exceptio cōtingat psonā vt q2 suspectus. siue iurisdictionē. vt q2 rescriptū surrepticiū. vt est glo. in cle. cū lite. vt lite peden.

Judex incōpetēs est in quē licꝫ ɔsenserim⁹ vel q2 ipse nullā iurisdictionē habebat. vel q2 interuenit error in adducendo vel adeundo ipsum. vel quia vi cōpulsus suꝫ in eum consentire.

Judex cōpromissarius. Re. supra arbiter.

Judices pedanei dicunt̄ illi quorū officiū est de minutis causis ꝛ infimis cognoscere. ꝛ inutilib⁹ vel vilib⁹. licet sint ordinarij. Et dicūt a pede q̄ est extrema ps corporis. Maiores vo causas debēt ꝛ tenentur maiorib⁹ referre. cū ipsi p se p se non possunt terminare. C. de peda. iudi. l. ij.

Judices cartularij erāt olim q̄ ab īpatore ꝓuilegiati erāt. vt q̄ vellēt corā eis litigare possent. sed ipi nō poterāt cogere aliquē ad litigandū corā eis. Et dicunt̄ etiā hodie iudices ordinarij creati a comite palatino qui nō habēt administrationē nisi habitu. vt no. in. l. j. ff. de iudi. ꝛ. l. fi. C. vbi ꝛ apud quos resti. agen. fit.

Judices domestici. Require supra domestici ꝛ assessores.

Judicē delegare est vice sua aliū de cā cogniturū cōstituere. Et nota ꝙ iudex debꝫ esse bonus ꝛ grauis. iō q2 sicut mulier impregnata est grauis ꝛ tarda in eūdo. sic iudex tardo passu ire dꝫ morigerate ꝛ non currere vt ribald⁹. Etiā iudex dꝫ esse bonus. iō q2 debet iudicare gratis. Nō eīn licet vēdere iustū iudiciū. etiam seculare Pōt tn̄ si indiget expēsas moderatas petere ꝛ recipe. de vi. ꝛ ho. cle. cū ab omi. et xiiij. q. v. nō sane. Nō ideo dꝫ iudex vēdere iustū iudiciū. ꝛ testes verū testimoniū. q2 vēdit aduocat⁹ iustū patrociniū. et iurisperitus verū consiliū. Et subdit̄ ratio ibi. Jlli eīn inter vtrāqꝫ partē ad examē adhibent̄. isti ex vna pte cōsistūt. Nemo tn̄ de suis cogit̄ facere bn̄ficiū. xj. q. iij. nō liceat. ꝛ. x. q. ij. pcarie. Et sic iudex potest opas locare. ꝛ in dādis cōsilijs q̄ sine labore plegendo libros allegatiōes querendo fieri nō possunt aliq̄d recipere pōt vt modica exenia que inter lucra nō cōputant̄. vt. l. solet. §. vlti. ff. d̄ offi. ꝓcō. Nec debent illa exenia in anno centū aureos excedere. l. ea. in fi. ff. ad. le. iul̄. repetun. ꝛ hoc maxime de iudice delegato. Sed iudex ordinarius nō potest petere expēsas cū sint ei certi redditus cōstituti. xxiij. q. j. militare. Et iudex in causis decidendis debet sequi cōmunē opinionē. nō singularem alicuius doctoris. l. q̄ solidū. §. etiaꝫ ff. de lega. ij. vbi si sequit̄ cōmunē opinionem etiā si male iudicauerit excusabitur in sindicatu. insti. de obliga. que ex quasi delic. in princi. Etiā iurisperitus ex verbis senū rusticorum argumētat̄. l. si chorus. §. j. ff. de lega. j.

Judiciū. hec dictō multiplr̄ significat. Primo modo idē est qd̄ casus fortuit⁹. vt dicit̄. hoc de meo iudicio venit. Secūdo est discretio. vt dicēdo. in pueris nō est iudiciū. facit insti. q̄. nō est pmi. face. testamē. §. pterea. Tercio ē actio. vt cū dicit̄. iudiciū familie herciscūde. ff. d̄ iudi. l. in familie. Quarto est vltima volūtas testatoris

Quinto est iudiciũ vel sentẽtia iudicis.l.
j.ff.de re iudi.Sexto ponit ꝓ examinati
one vel deliberatiõe. Septimo ꝓ autori
tate.lxij.di.c.ij.Octauo quãꝗ pro pena.l.
di.c.ꝛ purgabit.Nono capit ꝓ instantia
vel ordinatiõe cause discutiẽde in iure co
ram iudice.sic sumit in ti.de iudi.l. ꝓpe/
randũ.§.j.C.de iudi.ꝛ.ff.e.ti.l.ꝓponeba
tur.Et in hac significatiõe diffinit sic.Ju
diciũ est actus legitimus triũ ꝑsonarũ. s.
iudicis.actoris.ꝛ rei.sup eadẽ questione.
aut sup eodẽ iudicio cõtractus. de ꝟ.sig.
forus in glo Et dicit iudiciũ quasi iurisdi
ctio ibidẽ.Et ẜm Goff.describit sicut ar/
bitriũ.exceptis his. Primo ꝙ iudiciũ est
de ciuili ꝛ criminali.sed arbitriũ est de ci/
uili tantũ. Secũdo ꝙ iudiciũ necessario
arbitriũ ꝟo voluntarie subit. ꝛ ꝓus inq̃
sitio vocabat.Unde ẜm cardinalẽ.Judi
ciũ est inuestigatio quã ẜm iuris ordinez
facit iudex ꝑ varios modos ad veritatẽ
eliciendã.ꝛ elicitã custodiendã.vt.xxx.q.
v.iudicantẽ oportet.Et ꝙ dꝛ actus triuz
ꝑsonarũ intelligit vere vel ficte seu repñ
tatiue.qꝛ in notorijs fama repñtat acto/
rem.ꝛ fingit accusator. Itẽ ẜm Goffre.
iudiciũ finit quatuor modis.Primo tꝑe
vt cause criminales biennio.C.vt infra.
cer.tem.cau.crimi.termi.ꝑ totum.cetere
triẽnio.C.de iudi.l.ꝓperandũ.Scdo sen
tẽtia.qꝛ iudiciũ finẽ accipit ex re iudicata
c.iudiciũ.de re iudi. Tercio ꝓhibitione.
Et quarto status mutatõe.qꝛ iudiciũ sol
uit vetante eo q̃ iudicare iussit.vl' eo qui
maius imperiũ in eadẽ iurisdictõe habet
vel si ipse iudex eiusdẽ imperij esse cepe/
rit cuius est qui iudicare iussit.ff. eodem
titulo. le. iudicium. vide Goffredum de
offi.ordi.§.finit.ꝛ hic in sum.ð iudi.Itẽ
diffinit.Est discussio cause corã iudice.ꝑ
alle.c.forus.ibi dũ discutit iudicium. Et
nota ꝙ ꝓprie añ lit.ꝯtest.nõ est iudicium
qꝛ nulla cause discussio.l.j.C.eo.ti.ꝛ hoc
respectu cause.nõ autẽ respectu aliorũ ac
tuũ iudicialiũ.vt sunt examinatio partiũ
ꝛ cõfessio ꝛc̃.que hñ fiũt añ lit.ꝯtest. imo
q̃ñꝗ iudiciũ capit ꝓ eo qð p̄ceit seu ꝑce/
dit sniam.vt in.c.in iudicijs. de reg.iu.li.
vj.ꝛ nõ debet claudicare iudiciũ.ꝛ q̃liter
hoc ꝯtingat.vide.c.cũ inter.de excep.

Judiciũ ꝯtradictoriũ dꝛ si dicerẽ hoc eẽ cõ
suetudinẽ.ꝛ tu aduersariꝰ meus diceres
nõ esse ꝯsuetudinẽ.vt in.c. abbate. i glo.
fi.de ꝟ.sig.Et iudicio maioris standũ est
generaliter.nisi in casibꝰ in glo. sup ver.
plures.c.pastoralis.de rescrip.

Judicia capitalia sunt q̃bus caput eximit
a ciuitate.morte vel exilio. de his vide in
sti.de publi.iudi.in.§.publicorum.

Judicia publica sunt de publicis causis. et
dicunt q̃si populica. qꝛ cuilibet de pp̃lo
cõmissa ẽ executio.vt ꝯ crimẽ lese maie/
statis i q̃ oẽs de pp̃lo pñt accusare.Qñꝗ
iudiciũ publicũ dꝛ esse iudiciũ qð intẽdit
a crimie.de h̃ insti.de publi.iudi.in ꝑn.

Judicia ꝓuata sunt que ciuiliter tractãtur
siue intentant. Itẽ de multiplici iudicio
scꝫ auctoritatis.misterij. approbatõis ꝛc̃
nota Archidy.lv.di.ꝑcepta.ꝛ glo.sup re
gula in iudicijs.de reg.iuris.li.vj.ꝛ tãgit
aliqualiter Archidya.ij.q.j. sicut. et ẜm
Antho.de butrio diuidit rripliciter.Pri
mo rõne materie.secũdo rõne forme.ter/
cio rõne quãtitatis. Unde rõne materie
duplex est iudiciũ.aut tꝑale. aut spũale.
vel aut ciuile aut criminale. Unde semꝑ
dicit iudiciũ criminale quãdo finis tẽdit
ad cõmodũ reipublice.vt fisci ꝛc̃. siue pe
na sit corꝑalis siue pecuniaria. Sꝫ dicit
ciuile duz finis tendit an cõmodũ partis
glo.no.in.l.p̃tor.in prin.ff. de sepul.viol.
ꝛ fuit opinio Innocen.in.ca. qualiter et
quãdo.ij.de accu.ꝛ hoc.in.c.j.ð iudi.Se
cundo ratione forme iterũ duplex est iu/
diciuz.scꝫ ordinariũ.ꝛ extraordinarium.
Tercio rõne quãtitatis duplex est.s. vni
uersale ꝛ generale.que etiam diffetũt. de
hoc plene in.c.ij.de libel.obla. Itez iudi
ciũ triplex reperitur.primũ inter sangui/
nem.secundũ inter lepram. terciuz inter
causam.vt in.c.per venerabilẽ.qui fi.sint
legiti. Et iudiciũ humanũ quatuor ꝑuer
tere solẽt.s.fauor.odiũ.ꝑmiũ.timor.vt.c.
j.de re iudi.li.vj.ꝛ.xj.q.iij.c.quatuor.

Juramentū est affirmatio vl' negatio sacre
rei assertione vel attestatione firmata ƀƷ
Gof. vel adbibita religione ƀm Placen.

Juramentū assertoriū est cū iurat᷑ de p̄sen
ti vel de p̄terito sic esse vel non esse. fuis-
se vel non fuisse. Sed iuramentū ꝓmisso
rium est qn̄ iurat᷑ de futuro aliq̄d datuꝝ
vel facturū. Aliqn̄ etiam iurat᷑ ꝑ execrati
onē. vt si boc nō fecero. boc accidat mibi
vel filiis meis aut buiusmodi. Ponit᷑ er
go triplex iuramentū. s. ꝓmissoriū. asser-
toriū ꝛ cōfirmatoriū ƀm Hostiē. in sum.
de iureiur. ꝛ Bar. in. l. si q̄s. eo. ff. de fide-
iuss. ꝛ. xxii. q. ii. ꝑ totū. Et babet᷑ li. iii. sen
ten. dis. xxxix. De p̄mo in. c. debitores. ca.
quintavallis. ꝛ. c. veniens. de iureiur. De
secundo in. c. fi. eo. ti. De tertio in. c. cum
cōtingat eo. tit. Et iuramentū vergit sex
modis in peiorē exituƷ vt no. Archi. xxii
q. iiii. si aliquē. Et debet iuramentū babe
re tres comites. s. veritatē. iudiciū. ꝛ iusti
ciā. c. ꝛ si xp̄s. de iureiu. Et. c. animaduer
tendū. xxii. q. ii. Et Jeremie. iiii. vbi dicit᷑
Et iurabūt in veritate iusticia ꝛ iudicio.
Et iuramentū nō extendit᷑ ad illicitū mā
datum. c. quintavallis. ꝛ. c. veniens. e. ti.
imo p̄stans ꝛ recipiens iuramentū cōtra
canones punit᷑. vt no. in glo. v. pena. c. g̃-
uis. de censi. al's iuramentū est seruandū
nisi fiat in dispendiū aīe vl' ꝑ supiorē ab-
soluat᷑. c. si vo. e. ti.

Juramētū calūnie est cū q̄s iurat se bona
fide ꝛ nō animo calūniandi agere vl' rn̄-
dere. nec egisse vl' rūdisse. vn̄. Illud iure
tur ꝙ sibi lis iusta videt᷑ Et si queret᷑ veꝝ
nō inficiet᷑. Nil ꝓmittet᷑ nec falsa ꝓba-
tio det᷑. Ut lis tardet᷑ dilatio nulla pete
tur. c. j. de iura. calū. in glo. iiii.

Jusiurandū qd̄ cōpetēti⁹ posset dici factū
iuramentū vel factū iuratuƷ. eo ꝙ sup fa
cto iurat᷑. vel iusiurādū eo ꝙ sup iure qd̄
iuranti competit iurat᷑ q̄uis iurādū pla
cuit. Tamen vt factū dicat᷑ ius q₂ sup fa
cto iuris iurat᷑ adiicit᷑ iurandū. q₂ illō de
bet esse iuramentū qd̄ antea fuerat iurā-
dum relatione facta nō ad id qd̄ fit. ƀ ad
id qd̄ fieri cōuenit. l. ius aūt. ff. de iusti. et
iur. vl' vt dicit Azo. forte ius ponit᷑ ꝓ re
ligione q̄si diceret iusiurādū. i. religio fir-
manda. vn̄ iusiurandū idē est qd̄ iuramē
tū factū. Et d₂ qn̄q₃ cōuentiōale qn̄q₃ iu
diciale ꝛ necessariū. Cōuentōnale est qn̄
a te peto aliq̄d. ꝛ tu negas. tū defers iu-
ramentū tū vt iurē si in boc casu iure vo
cat᷑ iusiurandū cōuentionale ꝛ volunta
riū. q₂ extra iudiciū ex cōuentione ꝛ volū
tate ptiū absq₃ aliq̄ coactione iudicis p̄-
stat᷑. Jusiurandū iudiciale ꝛ necessariuƷ
est cū in casu p̄misso iuro: ꝙ mibi debet᷑
qd̄ peto. s. iudice in iudicio mibi cōferen
te vt iurem. Ex boc aūt iuramento dona
tur actio ei q̄ dum peteret rē suaƷ delato
sibi ab aduersario iuramento vel a iudi-
ce suā esse rem illā iurauit. ab ip̄o eīm tūc
peteret rem suā in actōne in factū q̄ orit᷑
ex tali iuramēto. Et dicit Gof. ꝙ duplex
est iusiurandū. s. assertoriū ꝛ ꝓmissoriuƷ.
Et offertoriū triplex est. s. voluntariū. vt
est cōuentionale. ff. eo. ti. l. iusiurādū. Ne
cessariū qd̄ necessitate a iudice imposita
defert᷑ vel suscipit᷑. Et nō p̄ōt recusari ni
si ex iusta cā. vt. ff. de iureiuran. l. mādan
te. Et iudiciale qd̄ in iudicio defert᷑ vl' re
fert᷑ a pte pti qd̄ nō est necessariū subire.
imo delatū recusari p̄ōt bodie. lƷ olim nō
potuit recusari sed referri. vn̄ vide glo. j.
c. fi. de iureiur.

Jurisdictio est ptās d̄ publico introducta
cū necessitate iuris dicendi vl' equitatis
statuēde. ƀm Azo. Et d₂ a noib⁹ ius ꝛ di
tio. i. potestas. Hec aūt qn̄q₃ ēst ordina-
ria. aliqn̄ delegata. Item alia est plena. s.
solius p̄ncipis. Alia aūt semiplena alio-
rū videlƷ a p̄ncipe. De boc vide Spe. e.
ti. ꝛ. C. eo. ti. l. iii. Et nota ꝙ quatuor dāt
iurisditionē ordinariā. Primo lex inani
mata vel canon. ꝛ boc in dubio. secus si
appareat velle dare delegatā. Secūdo lex
animata. s. papa vel impator ꝛ nō inferi
or nisi ep̄us suo vicario. Tertio cōsuetu-
do. Quarto vniuersitas approbata. vt
mercatorū cerdonum. ꝛ aliorū artificum
q̄ possunt d̄ suo corpe creare ꝛ eligere iu
dicē ordinariū. Silr vniuersitas faculta

tū artiū vł iuristarū. de hoc no. circa. c. cū ab ecclesiarū. de offi. ordina.

Juridic⁹ est ꝗ iura dicit ꝓm Isi. li. x. etbi.

Jurisprudentia est diuinarū ⁊ humanarū rerū noticia iusti atq; iniusti scientia. iusti. s. ad faciendū. iniusti ad euitandū. qȝ nō sufficit scire qđ sit iustū aut iniustum nisi ⁊ ipsarū rerū ꝯtrariarū vel corpaliū habeat qs noticiā ꝓm quā ꝓm varias cōditiones varia iura sunt statuenda. insti. de iusti. ⁊ iur. in ꝓn.

Jure ꝓprio dicit̃ aliqua resvendi in instrumento venditiōis qñ ꝓprietas transfert̃ in ementem.

Jurgiū d̃r q̄si iuris garriū eoꝝ hi ꝗ dicunt iure cā̄m disceptant. c. forus. de v̄. sig. ar. ꝙ iurgia nō ꝑtinent ad p̄rb̄ros. qȝ nō tenent̃. esse iurisꝑiti. xxxviij. distin c. qȝ ipsi. Nec possunt aduocare nisi in certis casibus. de postu. c. fina.

Justicia est ꝯstans ⁊ ꝑpetua voluntas ius suum vnicuiq; tribuens. non q̄tum ad actum sed q̄tum ad affectum. insti. de iusti. ⁊ iur. in Rub. ⁊ nigro. Justicia enī est animi dispositio ⁊ mentis affectus q̄ qs d̃r iustus. vt a grāmatica grāmatic⁹. duȝ sine psonarum acceptione vel distinctione velit cuilibet q̄ntum in se est ius suuȝ tribuere. Et quot mōis dicat̃ iusticia nota. archi. xxiiij. q. j. c. vbi sana fides. Naȝ dicit ibi. Justicia est equitas tolerādi inopiā ⁊ ꝑpantiam habere in abundantia. Itē est patriā ⁊ socios defendere. qȝ vera iusticia cōpassionē habet. ⁊ nō ex odio ꝯ bono zelo exercenda ⁊c. vt ibidē. Iteȝ iusticia sic describit̃. Est habit⁹ bon⁹ tribuens cuiq; suā dignitatē. deo religioneȝ parentib⁹ obedientiā. maiorib⁹ reuerentiā. parib⁹ cōcordiā. minorib⁹ disciplinā sibipsi castimoniā. ⁊ paupib⁹ seu miseris cōpassionem opo͛sam. Dicit ergo Tuli⁹ ꝙ iusticia est habitus animi cōi vtilitate seruata. suā vnicuiq; tribuens dignitatē. Itē sic. Est animi cōgrua dispositio i singulis reb⁹ recte dijudicans causas. vide glo. insti. vbi supra.

Jus hȝ multa significata Primo. i. rigor. l. j. C. de legi. Et talis rigor iuris in ecclesiasticis negocijs nō est seruand⁹ ꝯ sola eq̄tas. c. interposita. de appel. Scđo. i. verborū cōceptio. vt cū dicim⁹ ꝙ in stipulationibus s̄uat̃ ius. vt l. si vn⁹. §. pact⁹ ne peteret. ff. de pac. Tertio. i. rectū seu iustuȝ. qđ deriuat̃ a iusticia Quarto. i. aqua pinguis. Quinto capit̃ ꝓ toto corpe iuris. Alia plura significata ponit Jo. an. de regu. iu. in ꝓn. li. vj. Breuiter ius significat qđ subiecta materia vel vsus cōis id recipiendi in tali loco in quo ꝓfert̃ significare declarat. Vñ ius est nomē generale ⁊ lex iuris spēs. Et d̃r ius q̄si iustū. j. dist. ius aūt. Et ꝓm Isido. li. v. ethi. Omē aūt ius legib⁹ ⁊ morib⁹ cōstat. ꝓm Isi. vbi. s. c. ij. Et diffinit̃ sic. Jus est ars boni ⁊ eq̄. cui⁹ merito qs nos sacerdotes appellat id est sua iure cuilibet ministrantes. ff. de iusti. ⁊ iur. l. j. §. responso. Hoc est dicere ꝙ iusticia est collectio legitimorū p̄ceptorū q̄ artant nos ad obseruandū bonū et equū. i. vtilitatem ⁊ eq̄tatem seuveritatē Quāuis enī vsucapio cōtra eq̄tatem videat̃ introducta. tñ subtili cōsideratione maxime innitit̃ equitati. cū p̄cipue equū sit qđ publicevtilitati deseruit. Vel d̃r ꝙ in vsucapione vel p̄scriptione ex causa ⁊ ꝓ bono publico inducit̃ qñq; rigor ꝯtra naturalē eq̄tatem. vt d̃r glo. j. disti. j. ius aūt. vbi dat̃ qñq; ius qđ nō est iustuȝ vel equū. vt ibi exempla plura. Dicit̃ aūt ius a iusticia. Et aliter sic diffinit̃. Jus est p̄ceptum seu ordinatio p̄cipantis seu domini circa subditos q̄tuȝ ad ea ꝗ ꝑnt sb esse potestati subditorū. Talis aūt vł est deus. ⁊ tunc d̃r ius diuinū. Vel est natura. tūc aūt d̃r ius naturale. Vel est hō. et tūc d̃r ius humanū qđ regit̃ duob⁹ vt in ꝓn. decr. Et sic ꝓȝ triplicē gradū summorū distinctū est triplex ius. s. ius diuinuȝ. qđ est p̄ceptū seu ordinatio diuina. ⁊ ius naturale ⁊ ciuile.

Jus naturale est qđ est cōmune oī nationi eo ꝙ vbiq; instinctu nature habet̃. nō aliqua constitutione facta ab homine ꝯ ab ipso nature conditore. vt maris ⁊ femi-

ne cõmictio.liberorũ successio.s.in bonis parentum.vel etiã p carnis ꝓpagationẽ. nõ p hereditatẽ.qꝛ illa successio non ẽ naturalis.vt est glo.sup ver.successio.disti.j.c.ius aũt.vbi ponit̃ hec diffinitio puerorꝫ educatio.cõis omniũ possessio.qꝛ iure naturali oĩa sunt cõmunia.i.cõicanda tempore necessitatis.c.sicut.xlvij.disti. ꝛ omniũ vna libertas acquisitio eorũ que in celo.terra.mari capiũt̃.glo.dicit.Hec eñ ꝛ alia que in nulli⁹ bonis sunt cedũt occupanti.i.cõceduntur.vt est rei deposite vel pecunie cõmodate restitutio.violentie p vim repulsio.Nã hec ꝛ si quid huic simile est nunꝗ̃ iniustũ.sꝫ naturale equũ ꝗ̃ habet̃.ꝫm Jsi.li.v.c.iiij.Et est tex. totus.c.ius autem dist.j.ꝛ ibi vide glo.huius diffinitionis. Item ius naturale est qd̓ in lege ꝛ euangelio continet̃ quo ꝗs iubetur alteri facere quod sibi vult fieri. ꝛ ꝓhibet̃ alteri inferre quod sibi nolit fieri.distin.j.in pn̄.ꝛ.l.dist. ponderet. al's cõsideret.in pn̄.ꝛ in auten.cũ de ap.cog. §.ceterũ.c.dilecti.de maio.ꝛ obedi.vnde Quod tibi vis fieri mihi fac.qd̓ non tibi noli.Sic potes in terris viuere iure poli Vel aliter.Jus naturale dꝛ vno mõ motus ex instinctu nature ꝓueniẽs quo singula animalia ad aliquid faciendũ inducunt̃. Etẽm debitũ quoddaꝫ qd̓ natura cuilibet representat.Et hoc debitum ꝫm Jsi.cõmune est omni natõni.eo ꝙ instinctu vbiqꝫ nature vl' naturali conditione habet̃.ꝛ nõ ex cõstitutione aliqua facta ab homine.Item ius naturale dꝛ instinctus nature ex rõne ꝓueniens.ꝛ ꝫm hoc ius omnia dicunt̃ cõmunia.i.cõicanda. vt supra dꝛ.Item ius cõmune dꝛ industria hoĩm statutũ.Itẽ ius naturale dicitur eq̃ssimũ.Item p̃cepta naturalia sũt ꝙ̃ in lege ꝛ i euãgelio cõtinent̃.vt nõ furtũ facies.nõ mechaberis.sed qd̓ tibi vis ꝛc̃.c.ꝓal.Jus aũt aut naturale i glo. vbi ꝓ̃ma descriptio data est ꝫm motũ sensualitatis.Alie aũt ꝫm motũ rõnis.Itẽ nota ꝙ ius naturale ꝫm glo.j.insti.de iur.natu.gen.ꝛ ciui.potest dici quatuor modis

Vno modo ius gentium.insti.de re. dis. §.singulorũ.Scd̓o ius pactorꝫ.ff.de pac. l.j.Tertio eius cõtrarium.scꝫ quod rescindit pacta.vt restitutio minoris.ff. de mino.l.j.Quarto ꝓ instinctu nature. vt quod in lege moysaica vel euangelio cõtinet̃.Item ius naturale in quatuor differt ab alijs iuribus.scꝫ in origine. in dignitate.in amplitudine ꝛ sententie rigore.vt declarat glo.j.di.v. Nam cepit ab exordio naturalis creature ꝛ nullã patit̃ immutationẽ.ꝛ ipso oĩa cõia sunt nec cõtra ipsũ fit dispensatio.ꝫ de alijs iuribus secus.vt ibi.

Jus ciuile inuenit̃ accipi diuersimode. vt distin.j.c.ius naturale.Ciuile autem ius vno mõ est qd̓ quisqꝫ popul⁹ vel queqꝫ ciuitas sibi ꝓprium diuina humanaqꝫ causa cõstituit.ꝫm Jsido.li.v.Secundo dicit̃ ciuile lex.xij.tabularũ.Tertio dicitur quod ex legibus plebiscitis.cõstitutionibus.senatusconsultis.ꝓ̃ncipum decretis vel auctoritate prudentũ inuenit̃.Quarto dꝛ ius qd̓ non est pretorium.Quinto dicit̃ disputatio prudentum.que fuit facta sub lege.xij.tabularũ. Sexto ꝗ̃cquid habemus scriptum de iure.Septimo ꝗ̃cqd̓ iure naturali vel iure gentiũ subtrahit̃.vel qd̓ nõ est ius naturale nec gentiũ Et sic capiendo ius canonicũ dꝛ ius ciuile.Et sic sumit̃.j.distin. Jus aũt aut naturale.vt in glo.j.no.in fine.Et qꝛ ita diuersimode ius ciuile inuenit̃ accipi in iure.de prima acceptione habes insti. de iure na.§.j.De secunda habes.ff.de iusti.ꝛ iur.l.ius ciuile.§.hec igit̃.De tertia ꝛ q̃nta.ff.de ori.iur.l.ij.§.disputatõ. De quarta.l.ius ciuile.prealleg.in prin.De sexta. ff.de va.ꝛ extraor.cog.l.j.§.ꝓide. De septima insti.de vsuca.in pn̄. vt est glo.iiij. §.sed ius q̃dem ciuile.insti. de iur.natu. gen.ꝛ ciui.Item ius ciuile dꝛ tripliciter. Primo ex eo ꝙ in vnaquaqꝫ ciuitate seruat̃ ꝛ sic dꝛ in genere.Secundo in specie dicit̃ ius ꝓpriũ certe ciuitat̃.ꝛ sic loquit̃ §.alle.institu.Tertio dꝛ per excellentiaꝫ iuris romanorũ qñ nõ exp̄mitur ꝓprium

nomē ciuitatis.⁊ sic in ꝟ.sed ⁊ q̄tiens.in
sti.ti.p̄al.⁊ sic ꝯcoꝛ.§.oīs ppl'i.cū dicto
ꝟ.in quo.§.dꝛ.ꝙ oēs ppl'i reguntᷣ legi
bus emulgatis ab impatoꝛe in ꝟ.dicitᷣ ꝙ
vnaqueq; ciuitas iure suo ꝓprio vtitur.
Sꝫ p̄mū intelligitᷣ de generali. secunduꝫ
de pticulari.

Ius aūt gentiū ē sediū.s.hostiliū occupatō
munitio. bella. captiuitates. seruitutes.
postliminia.federa.pacis inducie legato
rū nō vetādoꝛū. vel violandoꝛū religio.
cōnubia iter alienigenas ꝓhibita. Et iō
ius gentiū appellatᷣ.qꝛ eo oēs fere gētes
vtuntᷣ.c.ius gentiū.j.di.

Ius aūt aureoꝛū anuloꝛū ꝯm q̄sdam dꝛ ꝙ
olim liberti anulos aureos ferre nō pote
rāt. Sꝫ ꝯm Azo.ē p̄uilegiū qd̄ ꝯcedebatᷣ
libertꝭ in signū semiplene ingenuitatꝭ. Vi
uebant em̄ vt ingenui.ꝫ moꝛiebantᷣ vt li
berti. C.de iur.anu.aur.in Rubꝛi.

Ius militare est belli inferendi solennitas
federis faciēdi nexꝰ.signo dato. egressio
in hostes.⁊ pugne cōmissio. Item signo
dato receptio. Itē flagitij militaris disci
plina si locꝰ desceratᷣ. Et ꝯm canones qui
fugit in bello publico infamis est.vj.q.j.
infames. Et ꝯm leges capite puniūtᷣ.ff.
de re.mili.l.cause.§.que in acie. Itē sti-
pendioꝛū modus.dignitatū gradꝰ.p̄mi-
oꝛū honoꝛ veluti tali coꝛona vl' toꝛq̄s da
tur. Itē p̄de diuisio ꝓ ꝑsonarū q̄litatibꝰ
⁊ laboꝛibꝰ iusta distributio.⁊ p̄ncipis poꝛ
tio.vt dist.p̄ma.ius militare. Et ꝯm Isi.
li.v.c.x. Et ꝫ nō oīa q̄ i bello capiuntᷣ sūt
p̄ncipis.qꝛ dꝛ hic p̄ncipis poꝛtio. sed ip̄e
tenetᷣ ea diuidere ꝯm numerū seu natu-
ram ꝑsonaꝝ.sic etiā rex cuiꝰ sūt oīa. xxiij
q.v.dicat.

Ius poscendi est ex hitatiōe domicilij ⁊ cō
munitatis.

Ius patronatꝰ ē auctoꝛitas siue potestas
quā patronꝰ hꝫ in libertū. Aliter ꝯꝫ Gof.
est auctoꝛitas, siue ptās,ꝓueniens ex bn̄-
ficijs an̄ ꝯsecrationē ecclesie collatꝭ. Et ꝓ
uenit ex tribꝰ.s.fundatiōe.dotatiōe ⁊ edi
ficatiōe.vl' sola collatiōe.vt.xvj.q.vij. fi-
lijs.⁊.c.q̄cūq;.xviij.q.ij.abbates.vn̄. Pa
tronū faciūt dos edificatio fundꝰ. Cōpe
tit aūt patrono aliq̄d honoꝛis.vt si eccle
sia nō fuerit collegiata p̄sentet. Sꝫ si fue
rit collegiata tūc nō electiōi p̄lati facien-
de.sed iam facte honestiꝰ patroni postu-
letᷣ assensus.nec ex speciali cōcessiōe obti
neat.vt ptēs suas interponere debeat ele
ctioni tradende.c.nobis.de iu.pa. Item
hꝫ aliq̄d honoꝛis.qꝛ p̄mus in ꝓcessione
incedit.xvj.q.vij.pie mentis. Habet ali-
ud oneris.qꝛ tenetᷣ defendere eccl'iam ab
oībus opp̄ssionibꝰ.vt.xvj.q.vij.filijs. Et
habet aliq̄d vtilitatis.qꝛ si migrat seu ali
as vergat ad inopiā alendꝰ est de bonis
eccl'ie.vt.c.filijs p̄alle.⁊.c.q̄cūq;.vn̄. Pa
trono debetᷣ honoꝛ oīs vtilitasq;. Presen
tet p̄esit.defendat.alatᷣ ⁊ egenꝰ. Pōt eti
am patronꝰ p̄ter egestatē aliquos reddi-
tus moderatos habere ab eccl'ia cuiꝰ pa-
tronꝰ existit.sine p̄sentatione institui nō
debet in ea ecclesia q̄ patronū habet. Et
si spꝛetis patronis hoc factū fuerit ꝯm ri
goꝛē iuris institutio est retractanda. e.ti.
c.illud vl' irrita nunciāda. Et ad institu
entis verecundiā institutꝰ amouendꝰ est
⁊ aliꝰ quē patronꝰ dignū elegerit oꝛdinā
dus.vt.xvj.q.vij.decernimꝰ. Sꝫ si laicꝰ
p̄sentet vnū ⁊ postea varietᷣ aliū p̄sentā-
do.videtᷣ a p̄mo discedere posterioꝛē pre
sentando.ff.de ꝓcura.l.sicut.§.vl. Et tūc
videtᷣ arbitrio epi relinquendū q̄s eoꝛuꝫ
alteri p̄feratᷣ.ij.dist.c.eccl'ia.vide.c.qd̄ āt
de iurepatro.vbi de hoc.c.cū aūt aduoca
tus. Itē ius patronatꝰ qn̄q; aduocatio.
qn̄q; vicedominatꝰ vl' custodia.vl' guar-
dia.vl' ius est frequentatiōis. vel ꝓcessio
nis.⁊ qn̄q; gratia.vt in glo.j.c. qꝛ clerici.
de iu.patrona.⁊ ꝯm Gof.in sum.eo.titu.
vbi ponit supꝛadicta. Et nota ꝙ ius pa-
tronatꝰ nō ꝑdit q̄s ꝑ damnationē vl' cō-
fiscationē iudicis secularꝭ.glo.est in ver.
subiecte.§.rursus in fine.c.pastoꝛalis. in
cle.de re iudi.⁊ est nota dignū. Vn̄ vbi fit
cōfiscatio bonoꝛū nō cōfiscatᷣ ius qd̄ nō
transit ad heredes extraneos.ꝫ tm̄ ad fi-
lios.l.j.⁊ ibi glo. C.de bo.q̄ libe.ideo nō
cōfiscatᷣ ius patronatꝰ libertoꝝ.vel em-

phiteosis ecclīastica. vl' feudū. vt ibi ꝭm
Bal. ꝛ in.l.q̄ se patris. C.vñ liberi. Itez
p̄sentatus ab eo q̄ ius p̄sentandi habꝫ ꝛ
ꝛ idone⁹ nō admissus a p̄lato si patron⁹
nō pariet habet ius in re. ꝛ pōt agere cō
tra institutū a nemine vl' a falso patrono
p̄sentatū de re iudi.cuꝫ Hertold⁹.ꝛ.c.de
cernim⁹.xvj.q.vij. Si aūt ver⁹ patron⁹
variat prim⁹ p̄sentat⁹ nō hꝫ ius ad agen
dū cōtra secundū p̄sentatū ꝛ institutū. ꝭ
potest agere cōtra p̄latum q̄ cū p̄sentatū
ꝛ idoneū maliciose nō admisit. differēdo
eū instituere ꝛ difficultates ingerēdo. vt
ꝓuideat ei in beneficio cōpetenti. iuxta
c.pastoralis eo.ti. Itē ius patronat⁹ trāſ
fert̄ in aliū gratuito titulo cuꝫ sit sp̄uali
annexū. nisi cū vniuersitate trāseat. vt.c.
cū seculū eo.ti.vñ v̄sus. Iura patronat⁹
transire facit nouus heres. Res pmuta-
ta donatio venditioqꝫ. Itē plerūqꝫ h̄ no
men eccl'ia ꝓ iure patronatus supponit.
xvj.q.iij.memini.ꝛ ca.j.de iure patro. Et
ergo si q̄s vtat̄ tali simplicitate verboꝝ
dono tibi eccl'iam. vel cōcedo intelligitur
donare ius patronat⁹ qđ hꝫ in ea.ca. qđ
aūt eo.ti.

Ius publicū cōstat in sacris sacerdotib⁹ ꝛ
magistratib⁹ ꝭm Isi.li.v.ethi.ff.eo.ti.l.j
§.publicū.ꝛ.j.dis.c.ius publicū.vbi glo.
dicit. Qui ledit sacerdotes vl' res sacras.
ab oīb⁹ tanq̄ ꝓ publico crimine accu-
sari potest.ij.q.j.in primis. Vl' sic ius pu
blicū est quod generaliter al's p̄ncipalit̄
ad publicam deseruit vel spectat vtilita-
tem. veluti ne in portis vel muris ciuita
tis ꝛ aliis sacris iudicibus vel sacerdoti-
bus vel magistratib⁹ aliq̄d cōmittat̄ vel
inferatur.

Ius p̄uatū đr qđ specialiter ad singulareꝫ
vtilitatē ptinet. Secūdario tñ etiā ad rē
publicā. vt in pactis ꝛ cōuentiōib⁹ mutu
is p̄uatoꝝ sp̄eal'r initis cōspicit̄. insti. de
iusti.ꝛ iur.§.ij.

Ius rei publice.s. alteri⁹ q̄ romanoꝝ qđ
est ius cuiuslibet ciuitatis indubitant̄ hꝫ
oēs. q̄ꝛ ciuitates regularit̄ vtūt̄ iure p̄ua
toꝝ. vt.ff.de v̄.sig.l.cum q̄.ꝛ.C.e.ti.l Ru
bri.ꝛ.l.p̄.in glo.p̄.li.vndecimo.

Ius quasi naturale est qđ dñs vl' patron⁹
hꝫ in seruū ꝛ libertū.

Ius q̄ritum đr a q̄rino.i.a romulo. Et ē ꝓ
p̄ie romanoꝝ.q̄ꝛ nulli tenent h̄ ius nisi
quirites.i.romani. ꝭm Isi.li.v.ethi. ꝛ p̄
ma dist.c.ius quiritū.in quo agit̄ de legi
timis heredib⁹.de tutelis. de curatōib⁹
de vsucapionib⁹. Cōstat aūt ius quirituꝫ
ex legib⁹ ꝛ plebiscitis. ꝛ senatuscōsultis.
cōstitutionib⁹ p̄ncipū. edictis senatoꝝ ꝛ
responsis prudentū. Vel ꝭm Isi. ibidē. ꝛ
dist.ij.in p̄n. vbi de specieb⁹ romani iuris
de quib⁹ oībus. videlꝫ lex. plebiscitū. se-
natuscōsultū. p̄toꝝ edicta. responsa pru
dentum. Et cetera que sunt require loco
suo. ꝛ insti. de iur.nat.gen.ꝛ ciui.§.cōstat
ꝛ sequenti. vbi hoc ius apđ romanos tm̄
repit̄. dist.j.ius quiritum. Et dicunt̄ ro-
mani oēs q̄ romano impio subsunt. ꝓ-
ut đr. Propriū romanoꝝ est habere fili
os in p̄tāte. Et etiā gentiles sūt sb roma
no impio. naꝫ impator est p̄nceps totius
mundi. vt ibi glo.

Ius sibi facere vel dicere est aliq̄d facere vl'
dicere qđ manifeste spectat ad iudicis of
ficiū.s. q̄ a iudice faciendū sit. veluti q̄s
rem suā ꝓp̄ia rapuit auctoritate. putās
sibi hoc licere. in iure cōfitet̄ se hoc fecisse
de quo querit̄. vtroqꝫ casu ipse facit. vnđ
debet sustinere p̄riū calculū.i.cōtrariam
sententiā. vt ꝓ debito quo teneris alicui
is pign⁹ tuū capit te inuito. ius qđ sibi iu
re cōpetebat amittit.

Ius habere in re ꝛ ius habere in rem sunt
diuersa. de conces. preben.li.vj.c.fi.ꝛ cle-
men. vnica de seq̄stratio. posses.ꝛ fr. ꝛ ni-
hilomin⁹.

Ius p̄toꝝ est qđ p̄tores induxerunt adi-
mendi. supplendi. vl' corrigēdi iuris ciui
lis gratia. vt.ff.de iusti.ꝛ iur.l.ius autem
Hoc etiā ius honorariū đr. q̄ꝛ honores
gerūt.s.magistralis auctoritatē huic iuri
dederunt. vt insti. de iu.nat.gen.ꝛ ciui.§.
p̄torisqꝫ edicta.

Ius succedendi habet heres. Itē patron⁹
in bonis liberti.

Ju⸗s versutū dicunt̃ p̄stigia vestigia siue captiones ꝟboꝝ q̄b⁹ obumbrant̃ delicta. ⁊ dicebant̃ versuta. ẜm Azo. qꝛ q̄s repellebat̃ ab actiõe ꝑ quasdā versutias. i. machinatões ꝟboꝝ. Ul' ẜm Martinū dicit̃ ꝟsutū ad exemplū vestimenti qn̄ est illd̓ int⁹ qd̓ dꝫ esse extra ⁊c̃. sic etiam erat ꝟsutū ius q̄ illud qd̓ erat puniēdū absoluebat̃. Et qd̓ erat absoluēdum puniebat̃.

Juris auspiciū. i. exordiū lit̃. vt in. c. pastoralis. de cau. pos. ⁊. C. de exceptio. l. penl't. ⁊ de codicill'. l. vlti. j. rn̄so.

Juris p̄cepta tria sūt. s. honeste viuere alterū nõ ledere. ⁊ ius suū vnicuiq3 tribuere. insti. de iusti. ⁊ iure. §. iuris p̄cepta. ⁊ concordat. c. cum deuotissimā. xij. q. ij. vbi dicit̃. ꝙ summū bonū in terris est iusticiaꝫ colere ⁊ vnicuiq3 ⁊c̃. Sꝫ querit̃. vtrū se ipsū q̄s ledere possit. ⁊ videt̃ ꝙ sic. qꝛ qd̓ de vno cõcedit̃ de altero negat̃ ⁊ ecõtra. xxv. di. qualis. xv. q. iij. c. ex eo. ff. de iudi. l. cum pretoꝛ. ff. de conditio. ⁊ demõstra. l. cū ita legatū. ⁊ glo. in cap̄. nonne. de presump. Sed hic dicit̃ alterū nõ ledere. ergo videt̃ ꝑmissum seipsum ledere. facit ad hoc. l. ⁊ si damnū. §. si pater. ff. de pecu. Et sic videt̃ ꝙ clericus se vulnerans animo irato non sit excõicatus. Cui⁹ cõtrariū tenent doctores. ꝑ. l. omne delictuꝫ §. ⁊ si se. ff. de re milit. Et videt̃ ex alio ꝙ nõ ꝑmittit̃ militi armate militie. vt manus violentas in seip̄m immittat. ẜ nec militi spirituali. Etiā null⁹ est dn̄s suoꝝ membroꝝ. l. liber homo. ff. ad. l. aquiliā. Solutio. dicit Johannes fabri. ꝙ q̄s ledens seip̄m non incidit in canonē. Si q̄s suadente ⁊c̃. xvij. q. iiij. qꝛ ille loquit̃ vbi alius est agens ⁊ alius patiens. Et sic credit talē nõ esse excõicatū. ẜ al's grauit̃ puniendū Sed opinio doctoꝝ dicens p̄rium est venoꝛ. s. ꝙ talis sit excõicat⁹. Iteꝫ tenet Jo. an. in. c. cum contingat. de senten. excommu. Etiam mutilans seipsum est irregularis sicut mutilans aliuꝫ. cap̄. j. de homici. Et si ꝓhibitum est ne quis aliuꝫ ledat. multo fortius ne seip̄m. quia charitas incipit a seip̄o. ca. nisi specialis. de vsu pal. de peni. dis. iij. qui vult. ⁊. c. si nõ licet. xxiij. q. v.

Jus canonicū diuidit̃ in decretū ⁊ decretales. quarū volumē dicit̃ extrauagans in q̄nq3 libris. maxime respectu iuris ciuil'. Quoꝝ libroꝝ materia his habet̃ versibus. Pars prioꝛ officio creat eccl'ieq3 ministros. Altera dat testes ⁊ cetera iudicioꝝ. Tertia de reb⁹ ⁊ vita p̄sbroꝝ. Qās thoꝝ quarta mulieꝝ q̄ docet ea. Ultima de vicijs ⁊ penis tractat eoꝝ. Uel in vno versu. Judex iudiciū clerus sponsalia crimen. Quilibet aūt liber habet plures rubricas siue titulos in quibus p̄mittit̃ materia in generali. de qua tractat̃ in capl'is sequentib⁹ in speciali. Sub q̄libet auteꝫ rubrica sunt vnum aut plura capitula q̄ dicunt̃ decretales vel cõstitutiões. Et aliqn̄ in capitulis sunt. §. Un̄ qn̄ allegabis aliq̄d ex decretalibus nõ allegabis librū. ẜ titulū ⁊ capl'm in eodē. Et si sit capitulum longū. dices. c. tali circa p̄ncipiū: mediū vl' finem. Uel si sint in capitulis paragraphi. allegabis tali ca. §. j. vel. ij. Et post cõpositiones q̄nq3 libroꝝ dictoꝝ ꝑ magistrū Raymundū capellanū Gregorij pape noni circa annū dn̄i. M. ccxxxj. elapsis multis annis. videlꝫ anno a natiuitate vl' incarnationis dn̄i. M. ccxcviij. nonas martij pontificat⁹ Bonifacij. viij anno. iiij. cõpilatus est liber sextus. Nõ q̄dem sext⁹ cū alijs q̄nq3 partialib⁹ predictis in vno volumine. Sed liber specialis cõtinens etiā q̄nq3 ꝑtes ⁊ supplentes defectus casuum emergentiū in libris decretaliū nõ cõprehensoꝛum. Deinde clementis cõstitutões a Clemente papa q̄nto. sꝫ anno dn̄i. M. cccxj. in ꝯcilio Uiennensi qd̓ sex mensib⁹ tm̄ durauit. conceptę ⁊ edite sunt. licet idem Clemens moꝛte p̄uentus ad publicū nõ ꝑduxerit Sed Johannes papa vigesimus secund⁹ depost cõpleuit. coꝛrexit. mutauit ⁊ executioni demandauit. Et fuerunt ꝓmulgate anno dn̄i Milesimo tricentesimo vigesimonono. kl'. nouēbris. De hoc vide glosam in ꝓhemio Clementi. suꝑ verbo no

uembris ⁊ verbo pōtificat⁹. Et dicit Io-
han. an. ꝙ iste liber nō debet allegari se-
ptimus. ſ; debet intitulari clementine. ſ.
cōſtitutiones clementis ꝗnti. Sed decre
tū qḋ magiſter Gracian⁹ circa annū do-
mini Mileſimo centeſimo ⁊ nono cōpi-
lauit diuidit in tres ptes. Prima dicitur
diſtinctões. q2 eſt diſtinctum ꝑ centum ⁊
vnā ptes. quarū ꝗlibet habet vnū vł plu
res canones. Que vlterius ſubdiuidunt
in paragraphos ⁊ vſiculos. Sed ſecun-
da ps decreti noiat cauſe. q2 cōtinet in ſe
trigintaſex cauſas. a ꝗbus nomē accipit.
Que vlteri⁹ ſubdiuidunt in queſtiones.
Et he in canones. Qui vltra in paragra
phos ⁊ vſiculos ſubdiuidi poſſunt. Tra
ctat⁹ aūt de penitentia imponit in cauſa
trigeſimatercia. In ꝗſtione tertia. Et ha
bet ſeptem diſtinctiones. quarū quelibet
canones plures. cū paragraphis ⁊ verſi-
culis ſuis. Tertia ⁊ vltima ps decreti nū
cupat de conſecratione. Et habet ſub ſe
ꝗnq3 diſtinctiones cū canonibus vel ca-
pitulis paragraphis vel verſiculis. Vñ.
Decretū dat centū diſtinctiones ⁊ vna3
Triginta cauſas ⁊ ſex addit tibi mixtas
Diſtinguit ſeptem penitentia. conſecrat
ꝗnq3. Auctorē quarū tibi declaro Graci
anum. Et in dictis quatuor libris ſat⁹ pa
tet modus allegandi qui in fundamen-
tis alumnorū iuris poni conſueuit. qua-
re hic ſupſedeo.

Ius vo ciuile diuidit in quatuor libros ꝑn
cipales. ſ. ff. C. Inſti. Aucten. Quib⁹ ad
dit collatio decima ſeu liber feudoꝝ. Pri
mus ergo liber iuris ciuilis eſt digeſtus.
ꝗ continet leges ⁊ ſtatuta romanorū. Et
diuidit i tres libros ꝑncipales. ſ. digeſtū
vetus. qḋ habet libros ptiales vigintiq-
tuor. Infortiatum. qḋ habet libros ptia
les quatuordecim. Et digeſtu3 nouū. qḋ
habet libros ptiales duodecim. Quib⁹
cōnumeratis erunt libri ptiales ꝗnqua-
ginta digeſti veteris. Infortiati ⁊ digeſti
noui. Et vocat digeſtus etiā pandecta:
vel liber pandectarū. vide ſupra de P.
Secundus liber iuris ciuilis vocat Co-
dex. ꝗ cōtinet ſtatuta. ſanctiones ⁊ prece
pta imperatoris. Et fuerūt tempore Iu-
ſtiniani imperatoris tres codices. ſ. Co-
dex gregorianus. hermogenian⁹. ⁊ theo-
doſianus. de quibus codicib⁹ extrauagā
tibus diuus iuſtinianus animū ſuu3 ad
imperiales conſtitutiones dirigens vnū
codicē fieri fecit. quē ſuo felici nomine in
titulauit Codex iuſtiniani. vt in Rubri-
ca phemij codicis. Et diuidit iſte liber
in duodecim libros partiales. quorū no-
uem primos doctores legere ſolent. Sed
vltimi tres ꝗ longe poſt primos nouē cō
poſiti ſunt. raro legi cōſueuerūt. In quo
rum allegatōnibus hoc eſt ſpeciale ꝙ ad
ti. ⁊ ad. l. cū. §. addit numer⁹. videlic3 li-
bro. xij. xj. ⁊c. vt. C. de manu. ⁊ muli. l. et
cetera. li. xj. ⁊. C. de dignita. l. ſi vt propo-
nis. li. xij. Terti⁹ liber ꝑncipalis dr auctē
ticum. vł auctenticorū. Et ſunt ꝗdam ex
cerpta ꝗſi ꝑdictorū librorū ſummula. Et
diuidit iſte liber in nouē collatões. Qua
rū quelibet ſubdiuidit in titulos. ⁊ titu-
li non in leges ſ; in paragraphos. Et dif-
ferunt auctenticum. ⁊ auctentica. q2 au-
ctenticū volumen eſt ꝑ ſe. ſed auctentica
eſt lex vna. vel paragraphus incorpat⁹ li
bro codicis. ⁊ antiquo iure ſupaddit⁹ Et
allegat ſic. C. de epiſ. ⁊ cleri. auk. generali
ter. C. de ſacroſan. eccle. auk. multomag.
Sed in auctentico ſimplr allegat titul⁹
⁊ paragraphus. vt in auctentico vt iudi-
ces ſine quoq3 ſuff. §. tali ſufficit. vel ta-
li. Item decima collatio intitulatur liber
feudorum. Et habet duos libros ptiales
Quorum quilibet ſubdiuiditur in titu-
los. Et iſti in capitula et paragraphos.
Quart⁹ liber ꝑncipalis legum dicit in-
ſtitutiones vel inſtituta. Et ille diuiditur
in quatuor libros partiales. Et eſt intro-
ductorius in ius ciuile ⁊ canonicum. ma
xime quo ad declaratione terminorū in
vtroq3 iure vſitatorum. qui tanꝗ oſtium
in domū ꝑbet introitū in ſapientiā iuris
Quare cōſulit omibus quaſi mō genitis
iur alumnis lac iuris cōcupiſcētib⁹ ꝑ in-
ſtitutōnū documēta ſua ꝑmordialia cape

fcere z nutrimenta vt tali doctrina primitus informati securius mereaꝫ inberē sanctioni. Iustiniani impatoris xpianissimi Nullus ergo presumptuose sine institutionum doctrina iuris maxime ciuilis sub limitates tentet ascendere. ne corruat ex alto qui satagit volare sine pennis. Et hec de nominibus diuisionibusqꝫ librorū pncipalium iuris vtriusqꝫ sufficiant. Quorum modum allegandi in singulis cum exemplis suis vide in fundamēto iuris. Et nota q ius ciuile tripl'r se habet ad ius naturale. z tres opatiōes circa ipm z ei9 materiam exercet. Aliter tñ z aliter. Nā ius ciuile primo addit supnaturali determinationi per congruos modos. vt est videre in delictis. Uerbi gratia. Ius naturale et eius rectitudo dictat delicta puniri. insti. de obliga. que ex delic. nas. in princ. ff. de fur. l. j. Et ita omnia precepta decalogi sunt a iure naturali super illis pncipijs fundata. q ponit iurisconsult9 d iusti. z iur. ff. e. ti. l. iusticia. §. j. Et in phemio decretaliū. s. honeste viuere. alterum non ledere. ius suū cuiqꝫ tribuere. Secundo rectitudo naturalis vult nemini subtrahi qd suū est. Et ius legale distiguit act9 ab illa rectitudine deriuantes scꝫ actum furandi. fenerandi. rapiendi zc. Et vltra hoc ostendit quō mō vnus aliorum actuum plus deuiet a rectitudine nature. Et sm illd maiores siue minores penas statuit. Tertio declarat. Nam iure naturali rectuꝫ est neminē cum alterius iniuria vel detrimento locupletari. Non tamen habeꝫ de eodem iure si sit possibilis euentus in quo quis locupletari posset cū alterius iactura sine tamen eius iniuria. sicut in prescriptōnib9. z in vsucapiōe. De ista triplici vsucapione loquitur. l. ius ciuile. ff. de iusti. z iu.

Iustū est qd ex pcepto vel supioris ordinatione alicui concessum est. Et sic iustū et illud quod ordinaꝫ iure. l. iuste. ff. de acq. ren. possessi. Sed iusticia est habitus seu virtus superioris ad precipiendum bonum subditorū. Quare zc.

De Ka

Kalende sūt certi dies mensiū. a kalon grece qd est voco latine. notaꝫ in. l. q ante kalendas. z. l. q eas. ff. de v. oblig. qz promissio talis. Promitto ante kalendas. dupliciꝫ accipi potest. s. ante finitas. Et in dubio interptatio debet fieri cōtra stipulatorē. l. veterib9. ff. de pac. l. qcqd astringende. ff. de vbo. obliga. Ergo pinde est ac si promisisset añ kalendas finitas. Et tunc bñ sequiꝫ. qcqd pmisit añ kalendas sit illi simil'r q pmisit kalendis. Et allegaꝫ isti tex. cū ratione premissa in argumentum ad testes pcordandos. quorū aliqui deponunt ante guerrā alij post. vt qui dixerunt post. intelligaꝫ post inceptā. z qui ante intelligaꝫ ante guerram finitā. Et hoc fuit dictum Angeli z Imole. l. si qs peremptorie. sup. j. glo. Et doc. l. ij. §. pe. z. l. iij. §. cum quid. ff. si cer. pe. p Bar. in l. j. C. de vsufruc. l. insulam. §. pe. ff. solu. ma. p Iaco. butr. in. l. sed z si possessioni. §. item si iurauero. Imo. ff. de iureiuran. in. l. inter stipulantē. §. j. ff. de vbo. oblig. Inno. in. c. cū cōtingit. de offi. dele. in ca. cum tu. z glo. magistralis in. c. in nostra. de testi. Et aliqui dixerunt q testes tales ideo concordantur ne puniaꝫ de falso non vt probent. vt per doctores in legibus allegatis. Alij dicunt q concordaꝫ vt probent. vt p glo. in dicto. cap. cum tu. Sunt ergo kalende pme dies in quolibet mense. dicte a colo. quia antiqui colebant primum diem mensis. z sic dicuꝫ quasi colendi. Uel dicuntur a verbo greco kalo id est voco. qz romani habebant precones quos prima die mensis mittebant per terram dicentes. Uocatvos senator ad nundinas prepararevos. De hoc est glo. notabilis in. l. cum sext9. ff. de v. signi. que etiam declarat nonas z idus. de quibus vide in fine primi libri cōputi cirometralis z in alijs. Item in fi. li. vj. in glo. j. super data libri.

De La

Abra sunt imagines que distillant aquā salientem. scȝ aque ꝛ fistule que saliētibus pingitur.

Lanio onis est macellari⁹ vel beccari⁹. a laniando sic dictus. qꝛ dilaniat ꝛ dilacerat animalia. ꝛ ꝑ frusta carnes incidit ꝛ vendit. Uel est ille q̄ lanā separat a corijs bestiarū ꝛ exuit siue discoriat bestias. Et sic dr̄ a lanificio ꝫm glo. in. l. cū de lanionis. ff. de fun. instruc. ꝛ instru. lega.

Lata culpa est nō intelligere qd̾ oēs bn̄ intelligunt. ꝛ nō facere qd̾ oēs faciūt vl̾ maior ps. vel id facere qd̾ nulli vl̾ pauci faciunt. ff. de ver. sig. l. late.

Latitare est se maliciose occultare aio fraudandi creditores suos agere volentes. ff. q̄bus cau. in possessio. ea. l. fulcini⁹. §. q̄d sit latitare. ꝛ habetꝰ in glo. c. cōsultatiōib⁹ ij. de offi. delega.

Latini sunt vel dicebantꝰ olim q̄dam q̄ ita erant a dominis manumissi vt erant in vita liberi ꝛ gauderent plenaria libertate in bonis suis. sed in morte serui erant. q̄re post obitū eorū nō poterant succedere parentib⁹. ꝛ ergo bona eorū tanq̄ seruorū ad dn̄os deuoluebantꝰ. Et heredes eorū nihil post mortē eoꝝ cōsequebantꝰ. sed ꝯtrariā hn̄t ꝯditionē dediticij. vt. s. dictum est in littera. S. ꝛ in desuetudinem abierunt. qꝛ pessima conditio erat. vn̄ insti. de liberti. ꝯsus. Uita latini gaudent. dediticij morte.

Larue sunt deformatiōes hoim ꝓpꝰ appositionem coloris.

Laudū est sententia arbitri. Et laudare est sniam arbitralē ferre. Item laudare debet arbiter in loco vbi cōpromissuȝ est factum. al's nō valet laudū. l. si cū dies. §. si arbiter. ff. de arbitris. Sed quō loc⁹ accipiatꝰ. Dicit Ludo de roma. q̄ ꝑ ciuitate ꝛ allegat Spe. singulariter in titu. de arbi. versi. item q̄ritꝰ an stricte. ꝛ. §. sequitꝰ. Item laudum arbitroꝝ nō pōt rescindi pretextu instrumentoꝝ de nouo repꝫtoꝝ si eq̄paras arbitramentū trā̄sactioni. Si aūt vis equiparare reductioni appellationis tunc posset sicut in appellatione in qua nō ꝓbatū ꝓbabo. Dicit Fridericus de senis in cōsilio suo. cc. xxxvij. qd̾ incipit Petrus testatꝰ.

De Le

Leuis culpa. vt in. §. ꝓterea. q̄ mo. re. contrahi. ob. insti.

Leuissima culpa nō est preuidere qd̾ sapiētissimus ꝓuidisset. vt posui rem in capsa ꝛ cum claue clausi. ꝛ credebā esse clausaȝ claue amota nō ꝓbās an esset clausa. Et similiter de leui. depositari⁹ nō obligatꝰ si res deposita ꝑdetꝰ. nisi ꝑtes sic cōuenerit Sed de lata culpa semp tenebitꝰ. Et etiā est lata culpa nescire iura ciuilia. l. leges. C. de legib⁹. vbi casus ad litterā qꝛ oīs debent scire iura ciuilia. Non ergo excusatꝰ dicens nesciebā q̄ lex ꝓhibebat. Etiam in maleficijs ignorantia crassissima ꝛ negligētia maxia lata culpa est q̄ dolo cōparatꝰ. Sed casus fortuit⁹ est inopinat⁹ rei euentus q̄ nullo hoim remedio ꝓuideri potest. vt. C. de pig. act. l. que fortuitus. ꝛ insti. e. ti. §. item is cui. vide supra Culpa.

Legat⁹ est ille cui certa patria vel ꝓuincia cōmittitꝰ gubernanda. vt in. ca. nouit. de appel. Potest etiā dici legat⁹ q̄cunq̄ ab aliquo ad aliquos est missus. Aliter Legatos dicim⁹ eosdē quos aduocatos vel patronos causarū q̄ in forensib⁹ negocijs ꝑeminentib⁹ litigantib⁹ suū prebent patrociniuȝ. Et nota q̄ tria sunt genera legatoꝝ. Quidā de latere dn̄i pape mittuntꝰ. vt cardinales quos appellant fratres Et tales possunt absoluere homies suez alterius ꝓuincie. in ꝓuincia ꝛ extra ꝛ eq̄parantꝰ ꝓcōsulib⁹. Alij sunt nō de latere sed datiui. illi simpliciter in legationem mittuntꝰ. vt ꝑlati q̄ tm̄ absoluunt ꝓuinciales. ꝛ in ꝓuincia non extra cōstitutos. Et equiparantꝰ ꝑsidibus ꝓuinciarū Tertij sunt natiui. q̄ suarū ecc̄iaruȝ pre

textu legatione funguntᷣ.vt archiepīs cātuariensis.de quo in.c.j.de off.deleg.lib.vj.Et tales sūt quatuor.s.archiepīs Eboracensis Cantuariensis Remensis ꝛ Pisanus.vt nota.in allega.c.j.e.ti.li.vj.allega.Et legatus ꝑ lr̄as de sua legatione fidem facere debet si exigatᷣ.vt.C.de manda.pn̄.l.vnica.Et ei⁹ vice fungitᷣ a q̊ destinatᷣ ꝛ vicem alterius gerit.qre bonorādus est sicut ille cui⁹ vicē gerit.lxxxix.di.c.vlti.vbi dr̄ ꝙ dyacon⁹ non debet sedere ante p̄sbyterū nisi locū habuerit sui patriarche.tunc eīn sicut illius locū tenens honorabitᷣ.vt.xciiij.distin.c.j.Itē legat⁹ generalis pōt cognoscere ꝑ simplicē querelam ꝛ ꝑ appellationē de causis subditorū suffraganeorū suorū.vt nota in glo.cause illorū.c.j.eo.titu.Et legatus a latere conferre potest ecclesias vacātes.si est cardinalis.al's non.vt nota.in.c.j.eo.ti.lib.vj.

Legat⁹.ꝓcōsulis est cui.ꝓcōsul postꝙ ꝓuinciā est ingressus mandat iurisdictionē determinatā ꝛ assignatā.aut qn̄qꝫ in itinere morā passus vl' necessariā habēs.vt in l.aliqn̄.de offi.ꝓcō.ꝛ lega.

Legatū est donatio quedā in testamento a testatore relicta.insti.de leg.§.j.ꝛ.ff.d̄ lega.ij.l.legatū.Uel est deliberatio hereditatis qua testator ex eo ꝙ vniuersum heredis foret alicui q̄d collatū velit esse.in l.legatum.ff.de lega.j.Et relinquitᷣ legatum nō vt heredi.sed cui placet.vt dicendo.hoc illi delēgo vel relinquo.id est dandum dispono.Uigebat aūt legatuꝫ olim plurib⁹ modis.Qn̄qꝫ ꝑ vendicationē his ꝟbis.Ille āmodo vēdicat a me illaꝫ rem sibi vt suā vt dicat suā esse.et petat vt suam.Qn̄qꝫ ꝑ damnationem his ꝟbis.Heres meus damnatus esto.id est obligat⁹ esto hoc illi dare.Qn̄qꝫ ꝭm quosdam legatᷣ ꝑ condemnationē.qn̄ a testatore aliquid relinquitᷣ in penam ꝛ in damnū heredis hoc modo.Si heres meus Titiaꝫ duxerit in vxorem in damnū suū ꝛ penā centum lego.Qn̄qꝫ vigebat legatū ꝑ verbum sinendi.his ꝟbis.Sino illi hāc rem id est.ꝑmitto illū habere.Si ꝟo res apd̄ illum esset apt⁹ esset hic mod⁹ legandi vt sineret eū habere qd̄ apud eū tunc esset.Qn̄qꝫ ꝑ p̄ceptationem.s.cū duos vl' plures heredes instituit.ꝛ alteri eorū prelegauerit aliq̄d ꝛ hoc idem preceptaret et p̄ alijs haberet.

Et nota ꝙ legatū regularitᷣ traditᷣ ab herede ꝛ fideicōmissum fere idē est qd̄ legatū Sꝫ est dictū fideicōmissum iō.q2 olim p̄ēdebat ex fide heredū Sꝫ mō q̄d iuris est in vno.idem ꝛ in alio.

Legatari⁹ est cui aliquid legatum est.ꝛ qui legatum accipit.Et talis potest esse testꝭ in testamento.vt insti.de testamen.ordi.§.legatarijs.Sic etiaꝫ fideicōmissarius vt ibi dicitᷣ.

Legare est vltima voluntate testatoris de singulis rebus disponere ꝛ legatuꝫ ab herede p̄standū alicui relinquere.Etiā legare alia significatione est mittere.ꝛ sic inde dicitᷣ legatus.i.missus.sed cū significat relinquere.venit inde legatum.Et legare oēs possunt q̄ testam̄tū facere pn̄t ꝛ legari potest oībus illis q̄ possunt heredes institui.Itē legari pōt res testatoris ꝛ heredis.etiā res extranee ꝑsone.Et sic qn̄qꝫ testator sciebat reꝫ alienā esse.ꝛ tūc debet rem illā emere a dn̄o ꝛ tradere legatario.ꝛ si dn̄s vendere noluerit debet heres legatario tradere estimationē.Itē pn̄t legari fruct⁹ futuri.Item iura.actōnes ꝛ seruitutes.sed nō res q̄ nō est in rerum natura.vt hypocentaurus.Et ea de q̄bus nō est cōmertiū vt forum romanū basilica vl' templa.ꝛ que publico vsui destinata sunt.Idē pōt legatum relinq̄ quibuscunqꝫ ꝟbis.aptꝭ tn̄ ꝛ idoneis.vt si dicat testator lego.dare iubeo.impo.mando.p̄cipio.ꝛ sic de alijs.Item relinq̄ potest legatū pure in diem ꝛ sub cōditione Et potest testator hm̄ōi legatis apponere cōditionē quā voluerit.q2 heredis institutio est caput ꝛ fundamentū testam̄ti Et q2 sine heredū institutione nō valꝫ testamentū.Ideo multū interest tabellionū de herede cōsiderare ꝛ inquirere.Se-

cūdo de hereditatis diuisiōe. Tertio qui pnt z debent institui. Quarto quō z qlr fiat heredum institutio.

Legitime ptes heredū his vsib9 continent Quatuor aut infra dant natis iura trientem. Semissem do dant natis qnqz vl vltra. Arbitriū sequitr substantia certa patris. Quarta tibi satis est si sis extraneus heres. Tūc trebellaris cū reddere cūcta rogaris. Tunc defalcar cū p legata grauaris. De istis ptib9 vide glo. in. c. raynūcius. de testa.

Legitimū dr sex modis. Primo qd nō ē phibitū. z sic p abnegationē phibiti vt incessio de legitima. Scdo stricti9 qcqd est pmissum non p abnegationē phibiti. sed p positionem liciti. Tertio in positiuo digniori. s. a iure ciuili pcessū capiendo ius ciuile largissime p ptorio z oibus partibus iuris ciuilis. Quarto cōcessum a iure ciuili restringendo vt nō cōprehendat ptoriū. sed oēs alias partes. s. senatuscōsulta. principū placita. z responsa prudētum. Quinto adhuc plus restringendo ius ciuile solū p lege. xij. tabularū. Sexto maxime restringendo solū p. l. xij. tabularū. exclusis responsis prudentum z edictis ptorū. ita notatr in. l. vnica. C. qn nō pe. par. petenti. acc. hec catho. saccus

Leno est qui preciū p comparato stupro accipit. vl damnatā de adulterio duxit. vel qui eam adulterio subijcit. vel adulterum se facit. vel questum de adulterio vxoris accipit. vel qui mancipia questiaria habet. s. qui taberne vel alicui negociationi pponit meretrices vt plus lucretr Et hic est infamis. vel qui vxorem deprehensam in adulterio in matrimonio retinuit. vt. C. ad. l. iuli. de adult. l. crimen lenocinij. Et in glo. de multis modis lenocinij cōcordantie allegantr. C. de specta. seui. leno. ni. l. j. §. lenones. l. xj.

Letamen est sterqliniū a letando dictū. qa letas facit segetes.

Letale idē est qd mortiferū. vn dicitr de aliquo vulnerato ad mortē. q letale uuln9 habet. Et venit a letum. id est mors. Vn

Boleti leti causa fuere mei.

Lex est constitutio populi qua maiores natu simul cum plebibus aliquid sanxerūt sm Isido. lib. v. z distin. j. c. lex est. Et dicit glo. q olim populus statuit leges. Sz hodie transtulit hanc potestatem in imperatorem. insti. de iur. natu. gen. z ciui. §. sed q principi. Vel aliter. Lex est species iuris. z ponitr quandoqz stricte. s. pro eo quod populus roman9 senatorio magistratu interrogante veluti consule constituebat. insti. de iur. natu. gen. z ciui. §. constat autem. Nam consul est qui senator erat z populum cōsulebat an eis placeret ita statui. z populus respondebat ita. Et etiam sic diffinitr. Lex est cōmune preceptum virorum prudentū consultatio delictorum que sponte vel ignorantr contrahuntr cohertio. cōmunis rei publice sponsio. ff. de legi. l. j. Quandoqz ponitur large. p omni rōnabili statuto. Unde etiā dicitr. Lex est sanctio sancta. iubens honesta. phibens contraria. q sumitr ex lege greca. ff. de legi. z senatuscō. Lex etiam quandoqz dicitr cōsuetudo. j. q. j. c. ij. Quandoqz ratio. j. disti. cōsuetudo. Qnqz ius scriptum siue constitutio quecunqz. Quandoqz constitutio ciuilis tm. Et qualis debeat esse lex habetur in. ca. erit. iiij. dist. versi. dicitr. Erit aūt lex honesta. iusta. possibilis sm naturam z patrie cōsuetudinem. loco. temporiqz conueniēs. necessaria. vtilis z manifesta. ne aliqd p obscuritatem in captōne cōtineat. Et ibidem in. c. seq. §. leges. dicitr q nō est iudicandū de legibus s sm ipsas. Et leges instituuntr cum pmulgantr. z firmantr cuz moribus vtentium cōprobantr. Nam lege nō tota pspecta inciuile est iudicare vl respondere. ff. de legi. l. inciuile. Et leges ipse canones sacros imitantr. in auctentico de eccle. ti. §. j. colla. ix. de iudi. cleri. c. j. de iuramen. calum. z cap. j. de no. ope. nunc. vbi subditr. sacrorū statuta canunū principum constitutionibus adiuuantr. z sic econuerso in materia ciuili ius canonicum cedit z imitatur.

Lex alia priuata. alia publica. Lex publica est que a sanctis patrib⁹ scripturis est cō firmata. vt lex canonū. Lex priuata est q̄ ex instinctu spūssancti in cordib⁹ fideliū est scripta. s. charitas q̄ dignior est ꝑma. xix. q. ij. due sunt.

Legū auctores seu inuentores ponunt di. vij. c. Moyses. ꝛ c. fuerūt. vsq̄ in fi. dist. eiusdē. vbi dr̄. Moyses gentis hebree ꝑmus oim̄ diuinas leges sacris litteris explicauit. Forone⁹ rex ꝑm⁹ grecꝭ leges iudiciaq̄ cōstituit. Mercuri⁹ trimegist⁹ ꝑmus egiptijs leges tradidit. Et dicit glo. q̄ꝛ dicit trimegestus ꝓpter tres potentias. eloquentiā. scientiā ꝛ virtutē. Solon ꝑmus leges atheniensib⁹ edidit. Ligurgus ꝑmus lacedemonijs ex appollinis auctoritate confinxit. Numa pompilius q̄ romulo successit ꝑmus in regno leges romanis edidit. Deinde cū populus seditiosus magistratus ferre nō posset. decem viros legibus scribendis creauit. q̄ leges ex libris Solonis de greco in latinū sermonē translatas duodecim tabulas exposuerūt. Fuerūt aūt hi decez viri Apius. Claudi⁹. Genicius. Veteri⁹. Julius. Manilius. Sulpiti⁹. Sext⁹ vl̄ Sextigius. Curacius. Rumeli⁹ postumius. Hi decem sunt electi ad scribēdas leges ꝫm Isi. li. v. ethimo. Leges aūt in libris ꝑmus cōsul Pōpeius redigere voluit. ꝫ nō ꝑseuerauit obtrectatorū metu. Deinde cesar. s. Juli⁹ cepit idem facere. sed an̄ interfect⁹. Paulatim aūt antiq̄ leges vetustate atq̄ incuria oboleuerūt. quarum ꝛ si iam nullus vsus sit. noticia tm̄ necessaria videt ꝫm Isid. li. v. ethi. ꝛ c. ij. dist. vij. vbi glo. dicit cām quare noticia illaꝝ legū est necessaria. Et est vt sciat causa q̄re tollant. C. de cadu. tollen. l. vnica. q̄a papa arguit ēt ex abrogato iure. c. nouit. de iudi. Vel iō noticia taliū est necessaria vt reprobent maledicta. xxxvij. di. legim⁹ ꝛ. c. q̄ de mensa.

Leges noue. ꝛ legū codices. ꝛ a q̄bus ceperunt. habet. c. fuerūt. ꝑalle. dū dicit Isid. vbi supra. Noue aūt leges a Constantino cesare ceperūt. ꝛ reliquis succedentibus. Erantq̄ ꝑmixte ꝛ inordinate. Postea vo Theodosius minor august⁹ ad similitudinez gregoriani ꝛ hermogeniani codicem factuz constitutionū a constantini temporibus sub ꝓprio cuiusq̄ imꝑatoris titulo disposuit. quē librū a suo nomine theodosinanū vocauit.

Leges q̄bus nō vtimur quō fuerint facte. Req̄. ff. ꝛ insti. de exhereda. libe. ꝑ totū. ꝛ in multis passib⁹. Nā vt dr̄ di. ij. c. q̄daz Leges q̄dam dicunt ab his q̄ condiderunt. vt consulares. Tribunicie. Julie. Aquilie. Cornelie. Et ꝑcipue lex pompeia. Lex papia. a Papio. al's papiniana a Papiniano. lex falcidia. ꝛ q̄ꝛplures alie de quib⁹. j. Quedā etiā dicunt a locis. vt lex rodia. ꝛ ꝑsikes.

Lex aquilia loquit in eo casu cū q̄s culpa sua alicui damnū dederit. velut equū seruū. vel aliud animal occiderit. vel vulnerauerit. seu vestē suā sciderit. aut in illis rebus damnū dederit. Et in hac lege venit culpa leuissima. vt si q̄s alto se ꝑcipitauerit ꝛ sup aliū ceciderit tenet lege aq̄lia. Casus vo etiā occidentē excusat. isti. de leg. ac. §. iniuria. Et si putator ramuz deiecerit ꝛ nō ꝓclamauerit. ꝛ sic aliquez occiderit. tenet ea. l. ꝫ nō tenet lege cornelia de sicca. in q̄ venit tm̄ dolus. ff. ad. l. aquil. ꝛ ad. l. cornel. de sicca. Re. s. Actio legis aq̄lie.

Lex cōmissoria ꝓprie nō ē lex neq̄ senatuscōsultū. ꝫ poti⁹ pactū. ꝛ hꝫ locū cū ita vēditor cōuenit cū emptore. vt si non fuerit solutū ꝑciū totū vl' ꝑs cū q̄dā ꝑcio statiz soluta est. vt in tali die vl' tꝑe sit res inempta vel inuēdita si dictū sit vt redeat possessio vel dominiū ad venditorē. Tale autem pactum nō habet locū in pignorib⁹ sed in emptionib⁹. vt. ff. de. l. cōmis. l. vlt. ꝛ. l. si fund⁹. Et q̄ꝛ res dr̄ inempta ita accipit. Si venditor inemptā esse velit cuius causa id cauet. al's fraudaret venditor si exusta villa in ꝑtāte emptoris esset nō dando pecuniam inemptū facere fundum. tex. est in. l. ij. ff. co. ti.

Lex cornelia de falsis. penā irrogat his qui falsum testimoniū dixerūt vł falsuȝ testamentū. vł aliud qḋlibet instrumentū scripserūt. aut sigillauerunt. aut al's falsum cōmiserunt. puta in moneta vł mensura Et est dicta lex cornelia a conelio inuentore. Dicit͛ etiā testamentaria. ⁊ ei⁹ pena in seruos est vltimū suppliciū. in liberos ꝟo deportatio. insti. de pub. iudi. §. itē lex cornelia. de fal.

Lex cornelia de siccariȷ̈s loquit͛ de his q̄ do lo malo interficiūt. s. telo vel iactu furtiuē ⁊ hmōi. Vel etiā dr̄ lex cornelia de veneficiȷ̈s. a veneno. puta qn̄ q̄s aliū interfecit veneno. aut magicis susurriȷ̈s aut incantationib⁹. vł qꝛ mala medicamenta publice vendidit. Et dr̄ de siccariȷ̈s a sica acuta vel cultello. eo ꝙ significat ferrū vel cultrū. vt insti. de pub. iudi. §. siccariȷ̈ aūt. Vn̄ dicit glo. ibidē. ꝙ sicca est cultellus vtrinq̄ȝ incidens quē portant pegrini qn̄q̄ȝ in baculo quodā. ita ꝙ nō patet. vn̄ ꝟsus. Est sicca mucro latens siccari⁹ inde vocat͛.

Lex duodecim tabularū fuit origo toti⁹ iuris ciuilis ꝫm glo. insti. de iur. natu. gen. ⁊ ciui. §. ex nō scripto. in ꝟ. origo. ff. de ori. iur. l. ij. §. j. Et dr̄ lex scripta in. xij. tabl'as Quarū decē a ciuitatib⁹ atheniensiū ⁊ lacedemonioꝝ a decē viris fuerūt allate. Et due ad illarū declaratione̅ p eosdē decē viros postea addite. vt dicit glo. in ꝟ. decemviros. §. deinde. c. Moyses. di. vij Cū em̄ leges ꝓpter discordiā plebeioruȝ cū nobilib⁹ fere p. xxx. annos in desuetudinē abiȷ̈ssent creati fuerunt decē viri. q̄ transtulerunt leges grecorū in latinuȝ. ⁊ eas in decem tabulis eburneis scripserūt. Et hi decem viri postea videntes in illis decem tabulis multas leges deesse. accepta potestate corrigendi. diminuendi. interp̄tandi. addendi. ⁊ supplēdi. duas alias tabulas addiderūt. Et deinde dicta ē lex duodecim tabularū. Postea cū p̄dicti viri sibi magistratū vsurparūt a populo sūt creati ⁊ sic cōsules sunt facti. q̄ senatuscōsulta cōposuere. postea p̄tores cōstituti sunt q̄ edicta p̄toꝝ fecerūt. Et lex duodecim tabularū sic dr̄. ⁊ hoc nomē olim accepit cū romani iura penes se nō haberunt sed essent penes grecos. Ipi leges scriptas desiderātes a grecis. miserūt nūcios ad grecos. q̄ supplicarent eis vt iura traderent romanis. Qḋ greci renuerunt. Mittentes greci ex eis sapientem quendā. vt explorarēt an digni essent romani legib⁹. q̄ cum romā venisset. romani excogitantes qḋ fieri poterat. q̄ndam stultum ad disputandū cū greco posuerūt vt si pderet derisio esset. Grecus nutu disputare incepit ⁊ leuauit digitū vnū significans ꝙ vn⁹ esset deus. Sȝ stultus credens ꝙ vellet eū vno oculo cecare. duos eleuauit digitos. s. indicē ⁊ mediū. q̄ etiā ad iuramentū necessariū leuant͛. ⁊ cū eis etiā pollicē sicut naturaliter euenit quasi grecū cecare vellet vtroq̄ȝ oculo. Grecus aūt credidit ꝙ trinitatē ondēret. Itē grec⁹ aptam manū extendit. vt ondēret oīa nuda deo. Stultus aūt timens alapā seu maxillatā sibi dari. pugnū clausū q̄si repcussurus leuauit. Grecus intellexit ꝙ deus omnia clauderet palma. Et sic credens romanos dignos legib⁹ abiȷ̈t ⁊ decem viris discretis a romanis electis. q̄s greci dignos iudicauerunt. leges impetrauerunt. Et sic greci tradiderunt ipsis decem tabulas eburneas in q̄bus cōtinebat͛ tam ius scriptū qḋ in ciuitate athenarū frequentabat͛ ꝙ̄ nō scriptū qḋ in altera ciuitate scȝ lacedemonioꝝ erat ī vsu Postꝙ̄ ꝟo isti decē viri fuerunt sic cū decem tabulis reuersi ab ipo populo romano habuerūt ptātē sup illas. x. tabulas examinandi. addendi ⁊c. vt. ꝟ. de ꝟ in glo. l. j. ff. de origi. iur.

Lex falcidia. disti. ij. ca. quedā in fi. ꝓhibet ne q̄s in testamento plus extraneis legare possit ꝙ̄ vt q̄rta ps sit heredib⁹ data. Dicit͛ aūt falcidia a Falcido tribuno auctore. Vel ꝫm Azo. dicta est a fabri falce. id est a diminutione. qꝛ iam in primo singularibus relictis resecat legata. vt falce resecant͛ segetes. Nam olim licuit ciuili-

bet totā hereditatē suā alteri relinquere.
Sed postea falcidi⁹ statuit ꝙ q̄rta ps he
reditatis deberet relinqui heredib⁹ legi-
timis ⁊c̄.vt.s̄.de F. Triplex est falcidia
vna debita iure nature.alia iure instituti
onis.tertia d᷑ quarta trebellianica.q̄ cō-
petit heredi instituto q̄ rogat⁹ est heredi
tatē alij restituere.di.ij.c.responsa. de te-
sta.c.rainūci⁹.⁊.c.raynald⁹.

Lex fa uia de plagiarijs eos ꝓsequit̄ q̄ libe-
ros aut seruos vel filios alienos ab vrbe
vl' de vna ꝓuincia ad aliam subducunt:
⁊ eosvendunt fraudulenter inscijs dn̄is
⁊ patrib⁹suis.vt.ff.ad.l.fal.de pla.l.j.⁊.l.
lega.⁊.l.eū.

Lex fusia.al's susia.vl' suffia canina nō per-
mittebat in testamento manumissiōes fi
eri.nisi vsq3 ad certū modū vl' numerum
seruoꝝ.lic3 inter viuos sit.s3 hodie ista sb
lata est ⁊ multomagis hoc liceret in vlti
ma voluntate.Et d᷑ canina forte a q̄da3
inducta q̄ canis vocabat̄.nā canis natu
ram huabat q̄ stat in palea : quā nec sibi
habere pōt. nec alij fauet. vt sit cōsonās
rei nomē.insti.de dona.§.est ⁊ aliō. Tal'
ergo moriebat̄ vt canis.q᷑ nō poterat te
nere suos.nec libertatē patiebat̄ eis da-
ri.insti.de.l.fusi.ca.tol.in glo.j.

Lex belyascētia dedititioꝝ est de lata liber-
tate.de q̄ isti.q̄ ⁊ q̄.mo.manumit.nō pos.
§.eadē lege belyascentia.q̄ domino mio-
ri.xx.annis nō aliter manumittere ꝑmit
tit̄.quā si vindicta.i.v̄ga p̄toris apud cō
siliū.i.apud locū cōsilij sup h̄ iusta cā ma
numissiōis approbata fuerit manumissi.
vt ibidē tex.inq̄t.

Lex iulia de adulterijs ⁊ stupro ꝓseq̄t̄ adul
teros.⁊ eos q̄ sine vi v̄gines.viduas.aut
honestas.aut honeste viuentes corrūpūt
aut violāt.Et nō solū temeratores aliaꝝ
nuptiarū gladio punit.s3 ēt eos q̄ cū ma
scul' nephandā libidinē exercere audēt si
ue nō vereāt̄.insti.de publ.iudi.§.itē lex
iulia.de adulterijs.⁊ ibi ꝑ totū de legib⁹
hic positis.q᷑ publica iudicia sunt.

Lex iulia de ambitu punit eos q̄ ꝑ ambitū
seu ambitionē munerib⁹ dat̄ ad honores
ad officia publica accedunt seu succedūt
de q̄ insti.de publi.iudi.in.§.sunt p̄terea
in glo.⁊ in.l.j.ff.ad.l.iul'.de ambi.

Lex iulia lese maiestatis eos punit q̄ in p̄n
cipē.aut in rē publicā aliq̄d cōmittūt et
machināt̄.Et est ꝯ tales statuta pena ca
pitalis.Itē ꝙ vsq3 ad quartā ꝓgeniē nō
succedūt nati ab eis nisi ꝑ p̄ncipē dispen
set̄ cū eis.⁊ sic pena ei⁹ aie amissionē su-
stinet.vt.C.ad.l.iul'.ma.l.q̄squā.⁊ instit.
de pub.iudi.§.publica aūt.

Lex iulia repetūdaꝝ.loq̄t̄ de his plectēdis
q̄ tp̄e admistratiōis aliq̄d acceꝑint vt iu
dicarēt vl' nō iudicarēt.vl' aliquē in vincu
la deijcerent vl' nō.Ad hoc em̄ cōpetit vt
datū reseruet̄.⁊ ꝙ alter puniat̄.Ultra h̄
etiā cōpetit ꝯtra eosdē illis q̄ ab ipis ali-
quā violentiā passi sunt.vt si coact⁹ fue-
rit q̄s a talib⁹ vendere rē suā minori p̄cio
q̄3 valebat.⁊ in silib⁹ casib⁹.ff.ad.l.iul'. re
pe.l.j.iij.iiij.⁊.v.

Lex iulia d̄ residuis.punit eos q̄ officiū pu
blicū aut administratōz habuerūt. Et tē
pore admistratiōis sue publicā pecunia3
quā accepēt in q̄ācūq3 negociū erogan-
dā retinuerūt ⁊ nō erogauerūt. Uel q̄ rē
publicā quā acceperunt tradendā in cōi
erario nō reposuerūt ibidē s3 penes se fur
tiue ⁊ dolose retinuerūt.vt.ff.ad.l.iul'. pe
cu.l.ij.⁊.l.iiij.§.lege.

Lex iulia de vi publica punit eos q̄ vim cū
armis fecerūt vl' intulerūt.Et est pena de
portationū.vt insti.de publ.iudi.§.item
lex iulia.

Lex iulia de vi p̄uata punit eos q̄ sine ar-
mis vim inferunt in publicatiōe tertie ꝑ
tis bonorū.Si aūt vi rapt⁹ virginis. vi-
due.vl' sanctimonialis.aut al's fiat.faciē-
tes ⁊ opem flagitio dantes pena capitis
puniūtur.insti.de publi.iudi.§.itē lex iu-
lia.de vi p̄ua.

Lex iulia norb.loquit̄ de latina libertate vt
insti.de libe.§.libertinoꝝ.

Lex iulia de annona.cōpetit cōtra illū q̄ fa
cit vel ꝓcurat annonā fieri cariorē. q᷑ in
hoc ledit̄ respublica.vt.ff.ad.l.iul'.de an-
(no.l.ij.

Lex iulia peculat⁹.cōpetit con-

tra illos q̄ pecuniā. vel rēpublicā. vel sa-
crā vel religiosam furant̄. pena vt. s. vt i
sti. de pub. iu. §. lex iulia.
Lex iulia mistellia. al's vistellia h3 locu3 q̄n
marit⁹ relinq̄t vxori in testamento aliq̄d
sb certa cōditiōe si alteri nō nupserit. Et
cōditiōe nō s̄uata nō tenet̄ heres dare re
lictū p istā legē. Et q̄lalē facit cautione3
vide in autē. cui relictū. C. de indict. vidu
itate. ⁊. l. iulia mistel. col. ⁊. l. j. ibidē.
Lex ortēsia lata. i. facta. ⁊ a rege nomē sorti
ta est q̄ eā statuit ⁊ fecit. q̄ cōcordauit int̄
plebē ⁊ pplm ⁊ p̄ncipē. q̄ cōstituit̄ vt nō
min⁹ aut pl⁹ valeant plebiscita q̄ lex po
puli. de q̄. insti. de iur. nat. gen. ⁊ ciuili. §.
s ⁊ plebiscita.
Lex papia patrū cōtinet p̄mia ꝓ suscipien-
dis liberis. Et d̄r a Papio auctore. Al's
papiniana a papiniano auctore. vide de
h insti. p quas ꝑso. no. ius aqui. in. §. san
ctitum etenim.
Lex pompeya d̄ patrocidijs. al's paricidijs
punit eos q̄ patri aut matri. aut auo. pa
uo. aut alteri de cōsanguineis aut paren
tibus suis morte3 infligunt. Et statuit il-
la lex pena3 accerrimā. q̄ tales in culleo
id est corio bulito cōsuant̄. in quo pona
tur vipa cum symea cane ⁊ gallo gallina
tio ⁊ in mari vicino sic ꝓijciant̄. vl' in flu
mine ꝓpinquo si mare nimis remote fue
rit. De his oib⁹ nota insti. de publi. iudi.
§. alia deinde.
Lex populi anthonomastici. d̄r lex per ex-
cellentiam.
Lex publiciana dicta est a publiciano p̄to-
re auctore. Req̄. s. Actio publiciana.
Lex rodia de iactu. subuenit his quo℞ mer
ces cā cōmunis piculi euitandi eiecte sūt
⁊ ꝓpter iactu3 nauis salua facta est. Qui
bus dat̄ actio contra magistrū nauis. vl'
eos quo℞ merces sunt salue Et d̄r rodia
ab insula rodo. al's rodisis in qua antiq̄-
tus pluriū fuit vsus mercato℞. Et dicit
glo. hec iniq̄ssima est. s. q̄ patientib⁹ nau
fragium oia auferunt inhabitatores. vt
l. modestin⁹. ff. e. ti. Hodie autē excōicati
sunt hac lege vtētes. vt dis. ij. c. q̄dā. ⁊ se.

Lex satyrā est q̄ de pl'ib⁹ sil' loquit̄ reb⁹. di-
cta sic a copia rerū ⁊ q̄si a saturitate. Un̄
⁊ satira scribere. est poemata varia cōde-
re. vt Oracij. iuuenalis. persij ⁊c. dis. ij. c.
satira. Et s̄m Jsid. li. v. de qua. C. de lati.
lib. tol. l. vnica. in p̄n.
Lex atilia loquit̄ de cōmissiōe tutele in ꝓ-
uincijs ⁊ p̄sidib⁹ ea℞ rome p̄cario vrba-
ni ⁊ maiori pte tribuno℞ plebis. de q̄ vi-
de insti. de atilia tu. p totum.
Lex vitelia loquit̄ de liberto appetēte ea q̄
ingenuis tm̄ cōpetunt. puta honores ⁊ di
gnitates afferendo se ingenuū esse. De q̄
ff. de sta. ho. l. ingenuum.
Lex viarū d̄r solitaria excellentia.
Lex municipalis d̄r quā aliqua ciuitas cō-
stituit sibi. Et est ius ciuile. inst. de iur. na.
gen. ⁊ ciui. §. j. in tex. ⁊ in glo.
Lex canonica appellat̄ diuina. c. nimis. de
iureiu. ⁊. c. j. de iure calū. Et lex ciuilis d̄r
lex humana. ca. ij. de p̄scrip.
li. vj. Potest tm̄ ius canonicū etiam dici
lex humana. q2 sunt ab eo multa ab hoi-
bus statuta. l3 respectu alio℞ iuriū ciui-
liū dicat̄ lex diuina. Silr̄ lex ciuilis p̄t di
ci diuina aliq̄ respectu. imo sacra d̄r. ⁊ p
ipam q̄s religiosus efficit̄. vt. C. de legi. ⁊
cōsti. l. leges. Quare ipator d̄r religiosissi-
mus in ꝓhemio institutonū. vide. c. q̄ iu
re. di. viij. ⁊. l. fi. C. d̄ p̄scri. lō. tē. Et Arch.
in v̄bo hūane. ca. fi. de p̄scrip. li. vj. vbi d̄r
q̄ leges diuinit⁹ p ora p̄ncipū sūt ꝓmul
gate. xvj. q. iij. nemo. xj. q. iij. ipatores. Et
aliq̄n vocant̄ leges publice. iij. q. v. c. d̄ ac
cusatiōib⁹. Aliq̄n leges extero℞ vl' leges
seculi. vt ibidē. S3 canonice diuine dicū
tur. iij. q. v. q2 suspecti. Et in iure canoni-
co ⁊ legib⁹ q̄libet studere deberet. q2 non
ꝑmittūt queq̄ in eis peritū in paupertate vi
uere. vl' in anxietate mori. vt inq̄t iurisco
sult⁹ in autē. de here. ⁊ fal. §. fi. coll'. j. Et
in ꝓhemio. ff. vbi dicit tex. legū oratores
ditissimi efficiunt̄. §. nos vo. ⁊ glo. in v̄.
ditissimi. ponit v̄sus. Dat galien⁹ opes ⁊
sanctio iustiniana. Ex alijs palcas. vt. s.
de A. in dictione ars.
Legius. Req̄re supra homagiū legium.

De Li

Libellꝰ pluribꝰ modis accipit̃. vt notat specu. in tractatu libellorũ Quãq; em̃ dr̃ quꝰ liber vł codicillꝰ. vel cedula in qua actor cãm ⁊ actionẽ exp̃mit. Et ẽ duplex q̃dã est accusatiõis. ⁊ ille in criminalibꝰ locũ hz. Et q̃dam cõuentiõis. ⁊ ille in ciuilibꝰ vt ẽ glo. vnica in p̃n. c. j. de libe. obla. Et debent pl̃a cõtineri ĩ libello. vt in his versibus cõtinet̃. Quis. q̃d. corã quo. q̃ iure petat̃. ⁊ a quo. Recte cõpositꝰ q̃sq; libellus habet̃. Nã libellus cõuentõis debet cõtinere nomen actoris. s. q̃s sit q̃ cõueniat. Et q̃d petat̃. s. rem q̃ petit̃. Et nomen iudicis. s. corã quo agit̃. Et ius q̃ res petit̃. Et sic cãz petẽdi ⁊ nomẽ rei. s. a q̃ res petit̃. Etiã tp̃s ⁊ dies in q̃ libellꝰ dat̃ Sz in libello accusatiõis cõtineri debent nomen accusatoris. nomen rei ⁊ iudicis. et crimen de q̃ agit̃. Et q̃nq; p̃sona cũ qua crimen dicit̃ cõmissum. Et locus in quo. ⁊ dies accusationis. p̃fessio accusatõnis corã iudice ⁊ mensis in quo crimẽ est cõmissum. Sz diem ⁊ horã ibi ponere non est necesse ƀm Gof. Quãq; ⁊ secundo ponitur pro pane azimo. seu succineritio. vt C. de epis. audien. l. iudices. vbi tex. inq̃t q̆ incarceratis debet victualis substãtia ministrari vel tradi libellis duobꝰ aut tribus diurnis. Et dicit ibi glo. id est panibus. a libum libi vel a liba libe. qđ est panis albus vel succinericiꝰ. Et sic libellus est diminutiuũ. Unde dicit̃. puer noluit libellũ a sacerdote accipe in auten. ibi allega. Quãq; ⁊ tertio capit̃ p̃ precibꝰ p̃ncipi oblatis. C. quando libellꝰ p̃ncipi obla. fa. lit. cõtesta. Quarto p̃ iudice delegato. ff. de offi. cõsul. l. nec q̃sq̃. Quinto pro scriptura demãdatoris. Sexto p̃ scriptura recusatõis. Septimo p̃ scriptura quã vir dat vxori quã repudiat. ⁊ illa dr̃ libellus repudij. Octauo p̃ scriptura appellatiõis. ff. de appellatio. l. j. Nono p̃ scriptura quã iudex dat appellãti. s. apostolus. de appella. c. cordi. li. vj. Decimo p̃ scriptura infamatoria. que dicit̃ libellus famosus quam nullus scribere debet nec dictare sub pena capitis. ƀm leges. Proprie tamen libellus est scriptura agentis questionem cõtinens: ⁊ futurã actionem depromens. Et dicit Cy. q̆ est breuis scriptura intentionẽ actoris vel accusatoris cõtra reũ clare depromens. Et sic libellꝰ nõ debet esse verbosus vel vtens superfluis. nec obscurus vel alternatiuꝰ. q2 alternatiua ponit obscuritatem. vt no. glo. iij. l. si in rem. ff. de rei vendi. Est tñ libellꝰ incertus admittendus vbi incertitudo p̃uenit ex facto aduersarij. iuxta not. in. c. significantibꝰ. de libel. obla. Et q̆ q̃nq; libellus alternatiuus admittat̃. nota ibidem videlicet de cõsuetudine. nunq̃ tamẽ de rigore iuris instit. de act. §. sunt ⁊ alij. al's. §. sed iste q̃dem ⁊ ea que sunt cõsuetudinis obseruant̃. ff. de edili. edict. l. q̃d. si fugitiuꝰ. §. apud labeonẽ. ⁊ melius eo. ti. qđ si nolit. §. q̃ mãcipia. ⁊ glo. in. c. abbate sane. de re iudi. li. vj. in glo. ver. dñi. vel quasi. q̃ est elegantissima ⁊ aurea dicenda. Uel sic. Libellꝰ est breuis mẽbrana actoris petitionẽ ⁊ cãm cõtinens actionem cõplectens. Dicit̃ aũt libellus a libro diminutiue p̃pter sui breuitatẽ. sicut codicillꝰ a codice. ƀm Spe. in ti. de libel. cõcep. in p̃n. Uel dr̃ a libra. i. iusticia. vñ iudex dz staterã equa lance mistrare. xlv. dist. omis. xxiiij. q. j. nõ offeramꝰ. ⁊. c. abbate sane. de re iudi. li. vj. in. §. p̃fatꝰ ergo ⁊. c. j. eo. ti. li. vj.

Libellꝰ repudij. Require repudiũ.

Liberalis causa. est quando p̃ncipal'r mota questione ab aliquo dr̃ aliquis seu alius suus seruus esse ipse vo contendit se esse liberum. Si vo confiteatur se eẽ seruum nõ actoris sed alteriꝰ. non est causa liberalis. sed est causa dominij. Et cã hic ponit̃ p̃ iudicio.

Liberi sunt q̃ ex ingenuis nascunt̃. Fiunt autem liberi q̃ manumittunt̃. Et dicuntur a libertate. Et sunt filij ⁊ filie ⁊ ceteri omnes in recta linea descendentes vsq; ad trinepotes. Et vlterius dicuntur inferiores seu posteriores. Similiter parẽtes

dicunt omēs ascendētes ꝑ paternā ꝫ seu maternā cognationē nobis cōiunctivsqꝫ ad tritauū. Et vlteri⁹ dicūt supiores seu maiores. Appellatiōe ergo liberoꝝ intelligunt nepotes ex filijs ⁊ alijs descendentes. ff. de ver. sig. l. liberorū. Et hoc ex masculis. Sed appellatiōe filiorū regularit nō cōprehendunt nepotes. insti. qui da. tuto. pos. in fi. ⁊ est glo. sup ver. liberi. in cle. vnica. de bapti. facit glo. j. in. c. in presentia. de proba.

Libera. Hec dictio significat posse fieri libere qd mandat. Nō tñ significat vltra mādatū generale. Et sic nō viderent concessa que reqrūt mādatū speciale. et hoc de vsu cōi. licet sec⁹ ex significato attēto de iure scripto. Tūc em̄ significat posse fieri qd sine mādato speciali nō fieret excepta denotatiōe. l. ꝓcurator. cui generalit ff. de ꝓcura. iūcta. l. filius. ff. de dona. Significat ergo ꝙ posset alienare qd nō posset ꝓcurator cui est cōcessa generalis administratio nō expresso verbo libera. cui⁹ significatū addit ⁊ opatur. Nō aūt significat donatiōē. qꝛ donatio ex natura est gratuita. Unde nota ꝭm Bar. in. l. q̄ rome. §. calimach⁹. ff. de ver. obli. Uerbū libera in illo em̄ opatur ad qd refert. verbi gratia. dicēdo. Cōstituo te ꝓcuratorē ad agendū ⁊ defendendū litē cōtestandā dans ⁊ cōcedēs liberā potestatē ⁊c̄. nō videtur cōcessa admistratio cause. sed solū instantie. qꝛ hoc verba importāt. Et de cā nō possunt trāsigere. sed solū de instātia. Item ibi. Constitui ꝓcuratorē ad recipiendā solutionē dans ei liberā potestatem ꝙ potest ꝓrogare terminuꝫ. facit de ꝓcurato. qui ad agendū. li. vj. ⁊. l. duo. ff. de administra. tuto. Item de verbo plena. l. si ꝓcurator. §. ꝙ si plenā. C. de procurato. Item si domin⁹ cōcessit ꝙ procurator possit qd ipse domin⁹. licet non expressit verbū libera. vel plena potestate. l. creditor. §. lucius. ff. mandati. Idem si domin⁹ promisit se ratum habiturū quicquid per suū procuratorē actū fuerit. l. j. ff. de procurato.

Liberatio sumitur pro dispositione liberatoria. ⁊ significat diuersimode. Nam ibi testator legat debitori suo qui solus est liberationē significat ꝙ debitor agere possit contra heredem vt eum liberet per acceptilationē. l. iij. §. nunc de effectu. ff. de libe. lega. Quia quādo testator dicit. volo liberari. vel lego liberationē. significat ꝙ vult ab herede liberari ex cōmuni mō intelligendi. Item ibi. Duo sunt rei promittēdi qui tenētur ad idem debitū quilibet insolidū. testator legat vni liberationem. significat ꝙ ille possit agere contra heredē vt liberat per pactū. Sꝫ alter nō liberatur nisi ille vnus liberaret ex maiori vi. videlicet acceptilatione. nā tūc etiā alter liberat. sicut acceptilatio capit pro tali solutione ꝙ vno soluēte alter liberat secus in pacto. Sed certe pactū liberationis in simplici ratiōe valet tantū sicut acceptilatio. Item duo sunt rei ꝓmittendi socij vni legata est liberatio. significat ꝙ ille cuius nomen ascriptū nō est habetur pro legatario. Et sic agere potest vt liberetur sicut ille q̄ noiatus est. Et hoc si testator ei ꝓuidere voluit qd probat ex similibus cōiecturis sufficiēter. quia in cōtrahēdo socij sunt. Et intellige socios ꝭm Bar. q̄bus omne lucrū ⁊ damnū est cōmune in illo debito. Item ibi duo sūt rei promittendi nō socij facti debitores ex pecunia que prouenit ad vtrūqꝫ. vel cōuersa est in cōmunē vtilitatem. testator legat liberationē vni nō liberabit per acceptilationē sed per pactū. Et istud pactū proficiet etiā alteri in parte seu medietate debiti. Et sic intellige qd no. glo. in. §. nunc de effectu. ꝑalle. Cōclude ergo aut sūt socij ⁊ liberatio fit per acceptilationē. ⁊ sic facta vni prodest etiā alteri. Sed iste alter ñ legatarius non potest agere nisi vbi testator ei prouidere voluit. Aut nō sunt socij. ⁊ tunc liberatio fit per pactū de nō petēdo ⁊ prodest alteri imediate vt in altera medietate tantū cōueniat. Item nota ꝙ pactum factum vni prodest alteri ꝓut actum est. ⁊ nō alias. Nam si est actū

ius ex eo queri tantū illi cui fit illi queritur tantū. Si vero actū est ius queri vtriqꝫ tūc queritur vtriqꝫ. In dubio vero pactū factuꝫ reo ꝓdest fideiussori. Sed nō pactum factum fideiussori econtra prodest reo. nisi vbi fideiussori fit acceptilatio. ⁊ ꝑncipalis obligatus est re. Quia tunc hec acceptilatio respectu principalis continet pactum. qđ sibi prodest lege ⁊ ꝑ iusiu. §. ⁊ si fideiussori. ff. de accep. Posset tamen dici ꝙ principalis liberatur ipso iure. q2 hoc fit ꝑ cōsequentiā. vt ibi nota. In acceptilatiōe aūt si fit principali prodest fideiussori. Facta aūt fideiussori ꝓdest ei tantū si hoc est actū. In dubio ꝓdest principali licet nō semꝑ. ꝓut no. in. l. si quis reum de libe. lega. ⁊ finaliter cōcluditur ꝙ liberatio vni ꝑsone in vna re vel in vno debito ad aliā personā. aliā rem. vel aliud debitum extenditur. Si hoc disponentem ꝗuis ꝓbabili medio voluisse significatur. Et liberatio generalis nō cōprehēdit que ibi nō contineri aliqđ mediū cōcludit. Et liberatio cōcessa specialiter generaliter inter viuos et vltima voluntate significat quod significare quoduis mediū probabile declarat.

Libertas est res spūalis. ⁊ ideo potest venire in cōmutationē cū alio spūali. de re. ꝑmu. ea. ad questiones. ⁊ de ser. nō ordi. c. nullus. in glo. vlti. Item libertas est naturalis facultas eiꝰ qđ cuiqꝫ facere libet. nisi qđ vi aut iure prohibetur. insti. de iur. ꝑso. in prin. Et hec facultas ꝗuis late pateat. tamē ei quādoqꝫ resistitur de facto. vt quādo nō possumus qđ desideramꝰ. vel de iure. vt quādo nō facere furtū aut rapinam prohibemur.

Libertas latina fuit libertas que habebat ꝙ si moreretur ille cui dabatur libertas. tunc tenuit. sed si supuixit tunc nō tenuit. sed hodie est correcta per legem primā. C. de la. lib. tol. Require supra latini. Et dicebatur latina ꝑ similitudinē. Nam vt romani nomiati sunt quia romanis subijciebātur ⁊ incolumes mittebantur. licet hm rem latini vel romani nō essent. Et illa libertas latina dr cū nō esset vera libertas.

Libertas dirlititia. Req. supra dirlititia.

Libertas fideicōmissoria ē quā testator directe nō voluit cōpetere. sed ꝑ manumissionē alterius cuius fidei hoc cōmisit. scꝫ vt manumitteret.

Libertas testamētaria est que ex ipso testamento directe cōpetit. vt. C. de testa. ma. in prin. in glo.

Libertas vindicte est que fit per vindictā. C. de vin. liber. in prin. glo.

Liberti siue libertini sūt qui ex iusta causa a seruitute manumissi sunt. Necꝫ est inter eos differentia. licet quidā minus prudēter dicunt libertinū esse filiū liberti. vnde libertus meꝰ vel libertinus dicitur ille qui seruus meus fuit sed manumisi eum. Et ego ipsi dicor patronus. de quo suꝑ ver. in seruitute. insti. de liberti.

Libertus abortiuus est qui in testamento eius qui abortus est. id est mortuus manumittitur.

Libertus assignatitiꝰ est quē patronꝰ eiꝰ ex liberis suis esse velit ipm assignauit.

Librarius est ꝗ in libra apponēdo pōdera causas rerū determinat. vel est libros vēdens ⁊ custodiens.

Libripens idē est qđ librarius. de quo glo. insti. de testa. or. in prin.

Liberatio sumitur pro dispositione liberatoria ⁊ significat diuersimode. vt supra habetur. H. D.

Liceri vel licitari est rem appreciare. vnde dicitur nō curo centū grecos vno obulo liceri. Sed licere actiuū significat rem precio mēsurabilē estimare quāto precio valeat. vnde ver. Diues in orbe licꝫ. pauperem sed nemo licetur.

Liceor enim est actiuū in significatōe ⁊ passiuū in voce. Sed liceo contra. Vñ. Nō licet asse mihi. qui me non asse licetur. Inde licitare est frequēter estimare valoreꝫ rei vendibilis. Et licitator. i. suasor vel ꝓuocator seu prosenetа.

Licitatio est venditio proposita vt cum aliquis empto in re ab altero volēte emere precium auget. Unde quādo aliqua res

publice venalis exponitur. ꝛ vnus offert decē ꝛ alter quindecim. quādo ꝓclamatum est ꝙ q̄ plus offert eam habebit ille quis plus offert dicit̄ aliū vincere licitatione. vnde cū alterū sic intendit supare plus offerendo in quacūq; negociatiōe licitatio est vt q̄ in licitatiōe vincit rē feret C. de sacrosan. eccle. anten. q̄ res. ꝛ. C. de fi. instrumē. ꝛ iure haste fiscalis. l. quicūq;. li. x. Est ergo licitatio subastatio. vł oblatio ad subastationē. vt in. l. licitatio. ff. de publi. iudi.

Licitarij dicūtur qui emendo vendēdo vel conducendo rem aliquā. vł negociando aliquod plus offerendo. alter alterū contendit superare.

Licentia multiplex est vt notat archi. xxiiij. q. ij. si abstineret.

Lima est instrumentū fabrile ꝛ ferreū q̄ metalla rodunt̄. poliunt̄. minuūtur. ꝛ purgant̄. vij. q. j. §. cū ergo vbi ferrū. ꝛ ē glo. in. c. pastoralis. de re iudi. in cle.

Limites sunt fines vel termini regionum. Inde limitare. terminare dicit̄. vł restringere. vnde limes est terminus agris positus vel pratis seu cāpis. vel etiā dꝛ meta Sed limen est introitus domus. dictū a limite. Naꝫ limina sunt ediū. limites vero regionū vel finiū. de quo insti. qui. mo. ius pa. po. soluit̄. §. dictū est autem.

Limitarij dicunt̄ q̄ ɔstituti sūt inter castra ꝛ ciuitates. vel cōfinia oppida vt limites defendāt ꝛ colāt. vt. C. de fun. limi. l. vlt. i fi. li. xj. Et dicit Accur. sup rubri. ibideꝫ ꝙ quidā habēt ꝓ limitosis limitrophis. a trophos. i. descriptio. ꝛ limites. i. descriptis ad vsum militū. alias militū qui imperiū custodiunt.

Liminarche dicunt̄ ꝑncipes locoꝝ in q̄b⁹ sunt diuersarū ꝓuinciarū aut regnoꝝ diuersoꝝ limites ꝛ termini. Inde etiam dicunt̄ coliminarche q̄ cōfinia oppida vel ciuitates tenēt translimitē locoꝝ.

Linea est collectio ꝑsonaꝝ ab eodeꝫ stipite descendētiū diuersos grad⁹ cōtinēs ꝛ numeros distinguēs. vide no. Io. an. super arborē consanguinitatis.

Linthea nō dubitat̄ velum vocari.

Lintearij sunt q̄ lintheas nauis vł nauiū vel lintheorioꝝ negociationē exercēt ꝛc.

Linthearia dicit̄ talis negociatio.

Lintheariosa vel lintheariū est negociatio lintheariorum.

Litem pēdere est litis cōtestationē esse. vel litē in certo esse. cū tn̄ ambigu⁹ sit ei⁹ exitus ꝛ euētus. Nā litis ꝛ iudicioꝝ euentus est incert⁹. ff. de pecu. l. qd̄ debet̄. Pēdere aūt dicit̄ lis ꝑ appellationē recusationē ꝯsultationē. vł relationē. vel ꝙdiu diffinitiua sentētia nō est lata. de quo per docto. vt lit. penden. ꝑ totū.

Litem cōtestari dicit̄ qn̄ actor ꝓponit intentionē suā ꝛ actionē coꝛā iudice cōtra aliquē ꝛ ille statim negat. tūc est lis cōtestata. Et dicit̄ pendere. Nā in suspēso sunt oīa donec lis sopiat̄. i. terminet̄. vel ad supioꝛē negociū transmittat̄. Et dicit̄ lis pendere quo ad hoc vt nihil innouet̄ quatuor cōcurrētibus. Primo ꝙ citatio emanauerit Secūdo ꝙ a iudice ꝯpetēte. Tercio ꝙ ad partē ꝑuenerit vel pte impediēte quo minus ꝑuenerit. Quarto ꝙ in ea talia sint expressa ꝑ que ps instruat̄ sup q̄bus cōueniat̄. vt in cle. fi. vt. li. penden. Et pōt addi quintū. vt ibi nota. ꝙ emanet ꝛ ꝑueniat debito tpe.

Litis contestatio est negocij principalis ab actore et reo hicindē facta narratio. quā narrationem precedere debet libellus. nisi forte de consensu partium remittatur. Fit autem litis contestatio coram iudice per narrationē actoris ꝛ cōtradictoriā responsionē rei. vt quia negat. vel per aliquā exceptionē opponit animo cōtestandi litē. id est ea mētevt in causa procedat vel desistat. Est ergo litis contestatio ꝫm Hoff. hincinde apud iudicē negocij principalis facta narratio per principales ꝑsonas. nō per aduocatos. nisi forte principales adeo fuerint indiscreti vt eorum defectus de licentia iudicis per alios suppleatur. vt in caplo pastoralis. de iudi. Et litis contestatio est initiuꝫ actionis et cōflictus in cau. de hoc vide glo. bonam

in.c.dudū.ij.in ver.ꝓpositā.de elec.quō ⁊ quādo fiat litis cōtestatio.
Litigiosa res est mobilis vl' immobilis res vel se mouēs de cuius dominio causa mouetur inter petitorē ⁊ possessorē cōuentōne iudiciaria ꝑcibus vel principi oblatis ⁊ iudicibus insinuatis ⁊ per eum futuro reo cognitis. C. de litigi. auten. litigiosa. Fit aūt res litigiosa in cōtinēti oblato libello. Alij dicunt rem litigiosam nō esse ante litis contestationē. de hoc glo. in. c. j. vt lite penden. li. vj.
Lis a cōtentione limitis prius nomē sumpsit. de quo Virgili⁹. Limes erat posit⁹ litem vt discerneret agri. c. forus. de ver. signifi. ad medium. Et lis dicit' mota cuz fuerit cōtestata. c. ex parte. ij. de verb. sig. ⁊ aduersario de excep.
Litis quasi cōtestatio est qñ aliqs cōuent⁹ in iudicio sup rebus mobilib⁹ quas possidet nomie alieno noiat dñm in iudicio ⁊ accipit inducias ad denūciandū domino vt ad iudicem veniat vel mittat. si ipse dominus nō cōparet in termino sibi dato. tūc lis quasi contestata est cōtra dominū siue babet' pro contestata ad interrūpendum longi tēporis prescriptionē. vt in. c. quoniā frequēter. §. in alijs. ver. qꝺ si super. vt lite nō cōtesta.
Litteris dr̄ obligatio cōtrabi qñ quis cōfitet' aliquā in aliquo instrumēto se recepisse pecuniā quā nōdū recepit sub spe nūeratiōis future sibi faciēde. put a creditore eidē ꝓmissum extitit. Illi cōpetit actio nō numerate pecunie si exigitur ab eo debitū anteq̄ recepit.
Littere de rato dicunt' ꝓcuratorie. q2 cōstituēs ꝓcuratoē semp adijcit in fine q̄ q̄cq̄d ꝓcurator fecerit sup causa ad quam datus est ratū gratū ⁊c. babebit. vt in. c. cū dilectus de religi. domi. in glo.
Litigatoris noie nō solū actor sed etiā reus intelligit'. vt in. c. de li. cōtest. li. vj.

De Lo

Locatio est ꝑsone vel rei ad vsum facta cōcessio vl' mercede vel pecunia numerāda cōuenta. alioq̄n de alia re erit ꝯtract⁹ nominatus. de q̄ vide no. ꝑ doc. de loca. ⁊ cōduc. sup rubri.
Loculus est bursa vel marsubiū. in. c. j. ꝺ de posi. in glo. dñs loculos babuit vt indigētibus subueniret. xij. q. j. babebat dominus loculos.
Locator est ille q̄ rem aliquā ꝑ certo ꝑcio vel certa mercede alicui vtendā cōcedit. vel aliū re sua mercede sibi ꝯuēta vti permittit. vt cū loco tibi domū meā ad babitādū in ea ego dicor locator. Tu vo qui sic vteris seu ad vsum recipis conductor nūcuparis. vt in. c. j. de loca. ⁊ cōduc.
Locati actio. Req̄. supra Actio locati.
Locuples. Req̄. supra. Bona liberorū.
Locus religiosus. Req̄. infra Religio.
Locus sanctus dr̄ q̄ firmus est ⁊ virtutib⁹ munit⁹. dño q̄dē qꝺ sanctū est. s. a sanguinibus. i. a peccatis imolari dz. de q̄ insti. de rerū diui. §. sancte quoq3 res.
Locus insignis ꝭm Jo. an. in. c. statutū. de rescrip. li. vj. est ciuitas. lic3 ibi nō sint periti. Et de boc dat ibi rōnē. Sed ꝭm Inno. Hostien. Abba. nō sufficit esse ciuitatem nisi sit ibi copia peritorū. Cōpo. dicit sufficit si de vicino possūt loco baberi periti. Paulus de lizarij. in cle. vnica. de fo. competen. dicit insignem locū in quo potest copia baberi necessariorū pro episcopo. familia. ⁊ equitibus suis. licet non sit copia peritorum.
Loci adiectio significat diuersimode disponi. Verbi grā. Testator dicit. titio lego cētum que sibi volo solui de pecunia quam babeo in tali loco. puta tali castro. tali domo. tali arcba. Et si in illo loco nibil est. tunc nibil debet'. si minus est nibilomin⁹ tota pecunia debet'. l. quidā testamento. ff. de leg. j. l. lucius. ff. de ali. ⁊ ciba. l. vbi testator ligauit alimēta libertis. postea scripsit q̄ ex certis fundis ꝑcipientur si non ꝑnt ꝑcipi ex illis fundis aliunde debent suppleri. facit. l. paulo calimacbo. §. fi. ff. de leg. iij. Ratio. q2 locus bic apponit' ad demōstrationē vnde solutio fieri possit. vt nō ad taxationē seu restrictionē legati

quare legatū nō restringit. Etiā. q2 legatum fuit factū in genere. 7 sic remanet in genere. 7 adiectio loci refert ad designationē fiende solutiōis. Et qđ de legato dr idem in cōtractu intelligit paritate rationis. vt si dicatur. ꝓmitto tibi centū soluēda de pecunia quā habeo in tali loco. Et ibi lego vel promitto decē que habeo i archa. si nihil est nihil debet. Si minus est. illud tantū debet. l. si seruus. §. qui quꝫ. ff. de leg. j. Quia locus adijcitur summe imediate. Et ꝑ hoc significat. ꝙ illa sūma que ibi est debebat 7 nō alia. Unde testator vel ꝓmissor se refert ad illud corpus pecunie qđ ibi est. Et ideo si nihil ē nihil debet. vel quaten⁹ est eatenus tm̄ debet. Cetera multa exēpla ponit Petr⁹ Burgundi. in. §. sacramēta. l. inter stipulantē ff. de verbo. obli. Et finaliter loci adiectio opatur qđ ratio dictat vel lege disponit vel ꝓut volūtas disponētis dictat. quaꝫ q̄duis mediū ꝓbabile declarat vt. l. cū certi⁹. ff. đ vi. tri. 7 ole. le. l. si debitor. §. j. ff. đ cōtrahen. emp. 7 ven. l. cū qui kalēdis. ff. de ver. obli. l. legatum. §. vim. ff. de annu. lega. l. ex eo. ff. de vi. tri. et ole. lega. cum similibus.

Logograph⁹. i. scriptor publice ratiōis. Et dicit a logos sermo vel lexis ratio. 7 graphos scriptura. Et ꝯm Accur. i rubri. C. de tabel. scri. 7 logo. li. x.

Lōga ꝯsuetudo est q̄ decē vel viginti ānis inducit. 7 multo magis longiori tpe. vt si xxx. vel. xl. annis perdurat.

De Lu

Lucrifacere. id est acquirere.

Luere. i. liberare. vn̄ dicit. pign⁹ luit. i. liberat. Alio mō accipit ꝓ puniri. vn̄ dr. luo penas. i. punior. vn̄. Ere luo pign⁹. penas cruce. luce tenebras. Dicit 7 luere qđ salitur vt ouis. De primo significato vide insti. de lega. §. sed 7 si rem.

Lugubrare. id est vigilare. 7 nocti ꝓprie attribuitur. Sic dr. luna habꝫ radios lugubres. 7 sol claros. vide insti. de lega. §. nostra. in tex. 7 glo.

Lustrū est spaciū quīꝗꝫ annorū. Vn̄ dr. Indicio ꝯstat ex trib⁹ lustris. i. durat ad quīdecim annos. vt de fi. instru. l. dilectos vide supra Indicio.

Luxuria nota Archi. de cōsue. c. fi. li. vj.

De Ma

Machiatio. Vide supra dolus. Et est quasi astutuꝫ ingeniū. Quid cūm est ꝙ homo semel deditus malicie nō adinueniat. in auten. vt hi qui ob se habere ꝓhi. reos mino. post prin. coll. vj.

Magister nauis. Re. supra Actio exercitoria. C. eo. ti. l. vnica. li. xij.

Magistri scrineoruꝫ dicebant qui scrineis sacri imperij p̄positi erant. Uel sunt pragmaticarij sic dicti. q2 pragmaticas sanctiones illas scꝫ quas principes faciebāt 7 statuebant consilio procerum suorum scribebāt. 7 exempla eoꝝ in scrineis reposita ad memoriā custodiebant.

Maior dicit ille q̄. xxv. ānorū impleuit etatem. de quo no. insti. de cu. ꝑ totum. 7 per docto. de restitu. in integ. c. j.

Maiuma est ludus qui vigebat in maio. 7 dicūtur a maio. vel maiuma grece. latine ingressus scꝫ estatis quādo herbe frōdesꝗꝫ virentes letificāt. Inde venit maius C. de maiuma. in rubri. li. xj.

Maior pars attēditur quo ad numeruꝫ. 7 sanior quo ad zelum iudicū. Uel pōt dici maior pars que maiori innitit ratōni. vt ix. dist. sana. 7. xvij. di. c. multis.

Magones siue vētilarij sunt qui in seruis emendis vel vendendis mercationem exercent.

Magi sunt qui vulgo malefici ob facinoꝝ magnitudinē nuncupātur. Hi sunt qui ꝑmissu dei. meleficio elementa concutiūt. Turbant mentes hominū minus confidentiū 7c. xxvj. q. v. Nec miruꝫ. Et ibi q̄ sunt nigromātici. idromantici. 7 de auguriis. 7 aurus picijs. que oīa ibi reprobātur. Dicit enim Augusti. ex libro de ciuitate dei ibi ad finem. Q2 ideo quisꝗꝫ non

debet eis credere. qz aliqñ eueniũt que p̄dicunt. aut sanare videnť infirmos. aut ledere sanos. qz hoc p̄missu dei fit vt ipsi q̄ hoc audiũt vel vident p̄bent. Et appareat quali fide vel deuotione sint in gratia erga deũ. Hec ibi.

Macellare est mactare vł trucidare. Inde dicunť macellarij. q̄ pecora vel quadrupedia mactant. vt est glo. v. in clemē. j. de vi. ⁊ honestate cleri.

Magister dr̄ qui p̄ ceteris alicuius rei siue negocij curā gerit. Et interp̄tať sillabaliter q̄si in maiori statu existēs. Sz litteraliter sic. q̄si manū acrē gerens inter scolares tenēs eos rigide. Scđm glo. vo. c. j. ď magi. dicit a monēdo. siue a monstrādo. vt. ff. de ver. sig. l. q̄bus vim.

Maledictus est q̄ obloquiť de hoīe detrahēdo. ⁊ eum obloquijs deprimēdo. vt. c. j. de de. male. Sũma aũt iniq̄tatis est detrahere. Et oīs qui detrahit fratri suo homicida est. vj. q. j. c. summa. Et detractores fratrũ homicide sunt. de pe. dis. j. homicidiorũ. Nō tamē semp̄ peccant maledicētes. vt. xxiij. dist. c. in nomīe dñi. in fi. vbi poniť longa maledictio. Quia maledicorum duo sunt genera. c. cũ sancti. xxiiij. q̄stione. iij. Omnis enim blasphemus dei ⁊ sanctorũ maledictus est. c. statuimus. eo. titu.

Malleatores adulterini monete sunt q̄ falsam monetā malleant.

Mancipiũ est seruus vel ancilla. ⁊ est neutri generis in voce. sed cōmunis generis in significatiōe. ⁊ diciť quasi manucapiũ. Et diciť mancipiũ omne qđ manu capi potest. sicut homo equ⁹. ⁊ hoc generaliter. sed specialiter tantũ significat homines. quia tales erant serui capientiũ eos in bello iusto.

Mancus ē defectuosus. Et ꝑm catholi. dr̄ q̄si manu carēs. vt cui manus abscisa est vel is est q̄ ībecillitate dextra facili⁹ vtiť sinistra. ff. ď edil. edic. l. q̄ clauū. §. penul.

Mandatum ꝑm Azo. est officiũ ab eo qui gratuitũ gratis suscipit exhibendũ. Et dicitur mandatũ quasi manu datum. Qđ eũ aliquis ꝓ se facturus erat alij gerēdũ cōmittit. Et contrahiť solo consensu. Et nota q̄ mandatũ posterius factũ non derogat priuilegio nisi de hoc faciat mentionem. c. graui. de offi. ordi. Itē per mandatum generale nō prohibenť nisi illicita. c. sup̄ quibusdā. de ver. sig. Item tantũ valet mandatũ generale quo ad oīa. quātũ speciale ad quedā. de vo. ⁊ vo. redem. c. magne. §. rei. Item rei turpis mādatuz nullũ est. ff. man. l. iij. Item quādo mandatũ vel pactũ vnũ cōtinet in se duo quorum vnũ est possibile ⁊ alterũ impossibile nō obligat in contractib⁹. vt si ego existens rome p̄mitto tibi hodie dare. x. er fordie. sed q̄nq3 obligat in iudicijs vt si iudex mandat alicui q̄ cōpareat coram eo die impossibili. tūc teneť cōp̄ere die possibili ꝑm Hosti. c. dilecti. de do. et. contu. Itez q̄ exequiť mandatũ nō dz excedere fines mādati. insti. manda. §. si is q̄. Itē mandatuz speciale derogat gñali. Etiam si de eo nō facit mentionē. c. pastoralis de rescrip. ꝑm Bern. in q̄stionib⁹. ⁊ hoc fallit in q̄tuor casib⁹. Primo in mādatis generalibus q̄ sunt effectu specialia. c. ex p̄te. de offi. deleg. Secūdo in p̄uilegijs. de rescrip. cũ ordinē. Tercio. q̄ñ res nō est integra. Quarto in legatis. ff. ď suppel. leg. l. iij. Et differũt. mādatũ. iussio. ⁊ p̄ceptũ. qz iussio importat necessitatē nec finitur morte iubētis. qz successor id facere tenetur. Mandatũ vo īportat liberā obseq̄ndi volūtatē ⁊ finiť morte. vñ. Preceptuz nō p̄cipitat mors p̄cipientis. Mādatuz mandatore cadēte cadit. vt no. ď rescrip. eam te. ⁊. c. in his. de ver. sig. Quidam tñ dicũt q̄ tam p̄ceptũ q̄ mandatuz finitur morte. si noībus exp̄ssis scribanť ꝑm Jo. an. xiiij. q. j. qđ precipiť.

Mandator diciť ille q̄ aliquid mādat alicui vt sibi vel alij aliquid faciat. Require supra. Fideiussor.

Mandatarius est qui mādatũ suscipit ad implendũ ⁊ quādo mandatarius accusatus de crimine cōueniri possit ex sua persona. vide. l. nō ideo minus. C. de accu. et

no.in.c.mulieres.ꝛ.c.vt fame. de senten.
excō.Et inter istas oriunt̄ actiōes hinc in
de.qꝛ illi cui sic mādat alteri contra illuz
qui mandatū suscipit adimplendū cuz ꝓ
mo cogi nō posset ꝙ reciperet mandatū.
cōpetit actio mandati directa inquantuz
eis interfuit factū fuisse qđ mandabat̄.
Rursus ipsi mandatario qui mandatuz
suscipit competit actio mandati ꝯtraria
si quas expensas fecit vel impēsas ratōe
mandati suscepti inquantuz non excessit
fines mandati. Si vō mandatuz excessit
impēsis factis ipsas nō repetet per actio
nem mādati contrariā. Sed inquantum
vtiliter expendit ꝑ actionē negociorū ge-
storum repetet.

Manifestū est publica vel famosa ꝓclama
tio ex certa sciētia vl' certis auctoritatibꝰ
ꝓueniēs. Et pōt manifestuz probari per
multos testes vel auctores. nō tū per tot
ꝙ fiat notoriū. vide glo.in.c. ꝯstitutionū
de verbo.signi.li.vj. Et.vj.q.ij.c.placuit.
Spe.ti.de noto.crimi.§.sequit̄. de mani
festo.circa ṗn.vbi đr. Manifestuz est qđ
patet pluribꝰ.sed nō oībus. Sꝫ notoriuz
oībus publice patꝫ. Et no.in.l.ciues. C.
de appel.ꝑ Bulg.ꝛ Butrigariū.

Manifeste vel palā testari đr ꝗ nō i publi-
cum heredē noīat.sed corā testibus ꝗ ad
solennitatē sufficiūt testat̄.

Manet.i.tenet vel astringit.c. cū laicis de
re.eccle.nō alie. Ubi dicit̄ ꝙ laicus ꝗuis
religiosis disponēdi de rebus ecclesie nō
nō est data potestas apud quos obseq̄n-
di manet necessitas non auctoritas im-
petrādi.de cōsti.c.eccl'ie sancte marie.

Manser est illegitimus ꝓprie de scorto na-
tus.ꝯm Hostien.quasi vulgo quesitꝰ.vn̄
ꝯm abba. Manseribꝰ scortū nothis me-
chus dedit ortuz. Ut seges a spica sic spu
rius fit ab amica. Dāt naturales que no
bis sunt speciales.c.nisi cū pridem.de re-
nunc.in.§.ꝑsone.in fi.vbi glo.

Mansus ꝯm vulgare ytalicorū dicit̄ quā-
titas terre que duobus bobus sufficit in
anno ad laborandum.

Manumissio est datio libertatis.id est de-
tectio.ff.de acqui.re.do.l.adeo.§.cuz ꝗs
in fi. Sed ꝯm Pla. Jo. ꝛ Azo. datur ser-
uo libertas quā prius nō habuit. alias n̄
diceretur dari sibi.ff.de acti.§. sic itaqꝫ.l.
j.ꝛ glo.in insti.de liber.in ṽ.datio.vbi vi-
de vtrū quis det qđ nō habꝫ.ꝛ.c.j.đ sup.
neg.pla. vbi pro ꝛ cōtra de domino dāte
vsufructū formalē ꝛ de creditore transfe-
rente dominiū pignoris. Et manumissus
dicit̄ qui est libertus a manu ꝛ potestate
dn̄i. Nam ꝗdiu in seruitute est sub ma-
nu ꝛ potestate dn̄i sui est. Sed postꝗ ma
numissus est ab illo liberabit̄. ergo dicit̄
quasi extra manū.id est potestatē domini
sui missus. Et talis dicit̄ libertus dn̄i sui
et dn̄s patronus eius.

Manumissio testamētaria dici pōt oē illđ
quodcūqꝫ ex cā testamēti ꝓstat̄.vel ꝓpter
testamentū cōtingit. Et nota de hoc ꝙ fi
at manumissio inter amicos requirūtur
ꝗnqꝫ testes. C.de lati.liber.tol.l.vnica.§
sanximus. Uerū est in vltima voluntate
Sꝫ ad manumittendū inter viuos suffi-
ciūt duo testes.vt no.i glo.ꝛ.§.ꝛ.l.ꝓalle.

Manualis obediētia no.đ maio.ꝛ obe.hiſ
ꝗ.ꝛ de resti.spo.olim cām. quā subditi te
nent̄ ꝑlatis suis sine scr̄ptura ꝛ iuramēto
vt no.i.c.legebat̄.de maio.ꝛ obedientia.

Mappa est ornamētū equi.ꝛ sunt lintea
mina alba ꝗbus coopiunt̄ eꝗ cardinaliū
cū faciunt ꝓcessionē.

Manipula est quoddā ornamentū qđ im-
ꝑator Cōstantinꝰ cardinalibus cōcessit.
Alij dicunt manipulā esse mitrā ep̄alem
vide Specu.in rationali diuinorū. li.iiij.
sub Rubrica de manipulo.ꝛ videbis pul
cerrima.

Massaricia est idem qđ suppellex videlicꝫ
omne vtensile domus.cuius appellatiōe
vestis nō continet̄.vt.l.si quis in fūdi vo
cabulo.ff.de lega.j.

Masticoniū est domus vbi leprosi congre
gantur.

Masculinū ꝯcipit femininū.ff.de leg. iij.l.
ꝗ duos.ꝛ.§.henerali.đ elec.li.vj.ꝛ.l.ꝗcūꝗ.
C.de ser.fug.ꝛ significat̄ ꝑ dictionem
masculini generis.verbi gratia ibi. Filij.

meis do tutores etiaꝫ filie significanť.ff.
de testa.l.si ita.Ratio est volūtas ex eq̄li
affectione ꝓuidēdi eis vt tueanť ⁊ bona
sua cōseruenť. Sed ibi filios meos exhe
redo.masculinū nō cōcipit femininū. q̄a
filia nō cōprehēdiť.l.j.§.queriť.ff.de vē.
in pos.mitten.qꝛ mascilinū de se ꝓlatum
nō significat femininū.nec ē ibi aliq̄ cōie
ctura ꝓbabilis qua hoc cōcludať.sed est
odiū exheredatiōis qꝺ dictat significatū
verbi nō extēdi vt in regula odia. ꝺ reg.
iur.li.vj.Itē ibi.Quicūqꝫ it vel ꝓijcit de
de nocte ꝑ fenestrā nocēs soluit decem.si
gnificať etiā femina.l.q̄cūqꝫ p̄alle.Et su
mitur significatū ex paritate delicti.Silr
ibi.Virū sanguinū ⁊ dolosum abomina
bitur dn̄s.cōprehēdiť etiaꝫ femina rōne
delicti qꝺ odit etiā deus in mulieribꝰ.licꝫ
ceteris paribꝰ magis peccet masculus q̄
femina.qꝛ rō naturaliter in eo plus dn̄ať
Et ergo in crimie lese maiestatis crimio
sus puniť.⁊ filij sui.vbi etiā filie cōprehē
dunť.Mitius tn̄ puniūtur femie.l.q̄sq̄s
C.ad.l.iul.maie.Itē ibi.Si mihi filiꝰ na
tus erit ex besse.heres esto. ⁊ ex triēte vx
or. Si vo filia nasceť ex triēte heres esto
⁊ ex besse vxor ⁊ filius ⁊ filia nascunť.he
reditas diuidiť in septē partes. vt filius
quattuor.vxor duas. ⁊ filia vnā habeat.
⁊ sic videť voluisse testator.Nā appella
tione filij nō cōtinebať filia.l.si ita.ff.ꝺ li
ber.⁊ posthu.Nec ibi significať femia.di
cēdo.Quis pōt esse aduocatus in etate.
xvij.annoꝝ.patet ex edicto de postulādo
quo ꝓhibenť femie postulare saltez pro
alijs.l.j.§.sexū.ff.de posthu.Et idē de ꝓ
curatore quo ad esse ꝓcuratorē ī iudicio
l.femie.ff.de ꝓcura.Idē etiā in teste ad
testamētū iure ciuili romanoꝝ.vt in.§.te
stis.insti.de testa.imo qꝺ plus est si expri
matur nomē cōis generis vbi aūt nume
rus testiū nō adhibetur duo sufficiunt.l.
vbi numerus.ff.de testi. ⁊ cōtineť etiam
mulier. Idem in oī materia in qua rōne
vl' lege.statuto vel vsu.nō sit dr̄ntia inter
virū ⁊ mulierē.qꝛ tūc ad paria iudicātur
Aut eñ est adiectiuū ipm masculinū.vt
q̄cunqꝫ.q̄sqꝫ.q̄dē ⁊c̄. ⁊ cōcipit femininū.
qꝛ intelligiť hō vel ꝑsona.vt.l.metum.§
aniaduertēdum.ff.qꝺ me.cau.⁊.l. vnica
in.fi.C.de rap.virgi.Aut est nomē appel
latiuū.vt filius.⁊ tūc si de fauore ꝯtrahiť
cōcipit.si de odio nō ꝯcipit.vt no.in.l.q̄
cunqꝫ.C.de ser.fugi.p̄al.⁊ in.l.j.ff.ꝺ ver.
sig.vbi glo.ponit exceptōes.Sed ecōuer
so femininū nō cōcipit masculinū.qꝛ ap
pellatiōe feminini nō significať intelligi
masculinū.nisi euidētissime appareat.si
cut sub vno noīe appellatiuo aliud signi
ficať.l.si q̄s in fundi vocabulo.ff.ꝺ lega.
j.cū ibi no.Et hec dicta intelligunť ꝺ ma
sculino.i.de dictōe masculini generis.Sꝫ
masculinū quādoqꝫ significat masculum
verbi gratia.Testator legat ancille liber
tatē si primo pareret filiū.peperit filiū et
filiā ex eodē vtero.⁊ incertuꝫ est q̄s p̄mo
natus sit.dicit tex.q̄ filiꝰ censeť p̄us edi
tus.l.si fuerit.§.fi.ff.ꝺ re.dub.Ratio.q̄a
de natura masculus fortior est femella
eiusdem etatis.

Masculinū est digniꝰ feminino.qꝺ ꝯcipit
ad mentē legislatoris.nō quātū ad v̄ba.
vt.l.j.ff.de ver.sig.vbi bona glo.

Mathematici sunt q̄ dicūt se scire aliquaꝫ
artem diuinādi. ⁊ dicunť a mathesis me
dia lōga qꝺ est diuinatio.⁊ profertur pe
nultima ꝓducta sine aspiratōne.Sꝫ ma
thesis penultima correpta cuꝫ aspiratiōe
significat quadruuiū.vn̄. Scire facit ma
thesis.sed diuinare matesis.

Materfamilias est que in honestate viuit.
vnde.Nec nuptie.nec natales faciūt ma
trēfamilias.sed boni mores.

Matricula est cartula in qua scribiť aliq̄d
⁊ p̄cipue liber vniuersitatis in q̄ noīa sup
positoꝝ cōscribūtur ⁊ imatriculanť.et ē
diminutiuū a matre.

Matertera est matris soror.vt insti.de gra
di.cog.in glo.ver.patruus.

Matertera magna est auie soror.sicut pro
matertera ꝓauie soror.

Matricularius dicitur habens officiū pul
sandi campanas.vel qui habet matricu
lare studentes.

Matrix ecclia ponit̄ p maiori baptismali
q̄ generat baptismū sicut mater. vt e glo.
in ꝟ. matricē. in cle. j. de senten. excō.

Maturare qn̄q3 significat festinare. qn̄q3 ē
per solē digerere. vt fruct⁹ maturent̄.

Matrimoniū idē sonat qd̄ nuptie. ꝛ ē legi-
tima maris ꝛ femine ꝯiūctio indiuiduā3
vite cōsuetudinē retinēs. xxvij. q. ij. §. j. d̄
presump. c. illud. de cōuer. in fi. ex lr̄is. et
subaudi hoc. s. ad ꝓpositū in quo debent
esse tp̄e q̊ nubūt vel matrimoniū contra-
hūt. insti. de pa. po. in p̄n. Et matrimoniū
est duplex. s. verū. ꝛ p̄sumptū. Verū3 qd̄
cōtrahit̄ inter p̄sonas legitimas p verba
apta nullo impedimēto subexistēte. Pre
sumptū d̄r qn̄ inter p̄sonas legitimas in-
teruenit tractat⁹ de cōtrahēdo vel verba
apta in euentū tn̄ cōditionis vel arbitrij
alieni ꝛ succedit copula carnalis. vt inq̄t
Goff. Et nō d̄r patrimoniū. licet a digni-
ori debeat fieri denoīatio. ꝛ tantū votum
habeat vir in liberos sicut mater. l. libe-
rorū. ff. de ver. sig. Ideo q2 mater maius
exercitiū vel officiu3 exercet circa liberos
q̄3 pater. c. fi. de cōuer. cōiu. q2 ante partū
onerosa. in partu dolorosa. ꝛ post partu3
laboriosa. Ideo ad honorē ei⁹ dicit̄ m̄ri-
moniū. vt etiā de cōuer. infi. c. ex lr̄is. Et
nota ꝙ matrimonij tria sūt substātialia.
que dicunt̄ bona eius. vt de cōdi. ap. c. vl
ti. ꝛ. xxvij. q. ij. Omne itaq3. s. fides. ꝓles.
ꝛ sacramentū. Et apponit̄ cōditio cōtra
aliqd̄ bonū matrimonij vel ei⁹ substātiā
nullū est matrimoniū. Exemplū de p̄mo
si dico. cōtraho tecū si te ꝓ questu adulte
randā exposueris nō est matrimoniū. q̄a
est cōtra bonū fidei. qd̄ cōsistit in eo ꝙ al
ter cōiugū suū corpus qd̄ suū nō est s̄ cō-
sortis sui nō exponat vel det alteri. al's ē
adulter. fur ꝛ fideifractor. Exemplu3 de
secūdo. vt si dico. Cōtraho tecū si genera
tionē ꝓlis euites. Si venenū sterilitatis
accipias. nō est matrimoniū. q2 contra se
cundū bonū eius. s. bonū ꝓlis. ꝓpter quā
multiplicandā fuit matrimoniū a deo in
stitutum. Exēplū tercij. si dico. Contraho
tecū donec ditiorē vel pulcriorē habebo
nō tenet m̄rimoniū. q2 est cōtra sacramē
tū indiuiduitatis. q2 nullū debet eē diuor
tiū inter cōiuges. Sic eodē mō dic ꝙ pro
fessio religionis nō tenet. dūmō fit cōtra
bona vel substātialia religiōis. que sunt
etiā tria. s. castitas. obediētia. ꝛ abdicatio
ꝓprietatis. Et de his pone exēpla suo mō
vt supra. Itē si dico. Cōtraho tecū si fur-
tum feceris. si digito celū tetigeris. est ma
trimoniū. q2 turpis ꝛ impossibilis condi
tio que nō est ꝯtra substantiā matrimo-
nij habet̄ ꝓ nō adiecta. c. j. ꝛ vlt. de cōdi.
ap. Et nota qn̄ cōtrahat̄ m̄rimoniū ꝛ qn̄
spōsalia de futuro. declarat̄ ex significato
verboꝝ ꝓlatorū ꝛ actuū sequentiu3. Vn̄
verba formalia m̄rimonij sunt illa qn̄ vir
dicit. accipio te in meā mulierē. ꝛ mulier
accipio te in meū virū. c. lic3. de spō. duo.
ꝛ. c. si inter. de spon. Silr̄ est matrimoniū
si q̄s iuraret ꝙ aliquā ab hoc tp̄e pro cō-
iuge teneret. ꝛ ei sicut vxori fidē seruaret
ꝛ ipsa eidē iuraret se illū ꝓ marito habi-
turam ꝛ sibi fidē tanq̄ viro ꝓprio serua-
turā. vt in. c. ex p̄te de spō. Nā licet ibi nō
exprimant̄ verba formalia. tn̄ ide3 ē si de
eq̄pollētibus fiant. vt. l. certū. ff. si cer. pe.
Dicūt etiā quidā doct. ꝙ verbū habitu-
rum hic significat p̄teritū nō futurū. Si-
militer dicēdo. ꝓmitto tibi ꝙ nunq̄ ha-
bebo aliā in vxorē nisi te. vel volo te ꝛ nō
aliam in vxorē. vel cōsentio in te sicut in
meā vxorē. vel ꝓmitto ꝙ volo te habere
in vxorē. vel placet mihi te habere in vxo
rem. vel ꝓmitto ꝙ tibi seruabo fidem si-
cut vxori mee. vel volo ꝙ ab hac hora in
antea sis mea vxor. vel iuro ꝙ habebo te
ꝓ legitima vxore. de h̄ vide. xxij. q. iiij. §.
vlti. ꝟ. est etiā. Itē si dixerit. iuro vel pro
mitto tibi tanq̄ vxori dūmō ꝟba m̄lieris
sequant̄. ꝯtrahit̄ m̄rimoniū p quelib3 p̄
dictorū modoꝝ. vt no. ibi. s̄pe. e. ti. §. j. ꝟ.
j. itē ibi. Et dicat vir iuro ꝙ tu es vxor. ꝛ
mulier ecōtra iuro ꝙ tu es vir me⁹. dicūt
q̄dā ꝙ nō sit m̄rimoniū de p̄nti. s̄ sponsa
lia de futuro. capiēdo es ꝓ eris. ff. de ver.
sig. l. ꝟbū erit. Nā ꝛ si sint ꝟba p̄ntis tp̄is
nō tn̄ ad m̄rimoniū apta. s̄ alij dicunt ꝙ

nec spōsalia ꝯtrahant̄. Sꝫ ibi ꝓmitto ꝙ
te ducā in vxorē. ⁊ de cetero tenebo|te vt
vxorē sunt spōsalia. qꝛ sensus ē ego te du
cā ⁊ ex q̊ te duxero de cetero te tenebo. ar
c. ex lr̄is. ij. de spon. Sec⁹ si nō addito ver
bo ducā dicat. ꝓmitto ꝙ tenebo te de ce
tero in vxorē. Etiā dimisso h̄ verbo dece
tero. qꝛ tūc est mr̄imoniū. vt. c. ex parte. d̄
spon. ꝑ̄alle. Itē si dicat ꝓmitto ꝙ te tene
bo in vxorē donec terra ponat̄ sup ocu-
los meos. ⁊ mulier eodē mō respōdeat. ⁊
vir intelligit deceptorie. i. donec sibi pla-
cuerit. qꝛ dū nō placebit ponet terrā sup
oculos. si ibi appareret de dissensu nō est
mr̄imoniū. al's sic. qꝛ ista verba donec ter
ra ⁊c̄. significāt tp̄s mortis. Siliter donec
oculi ⁊ os mihi claudūt̄. c. ex lr̄is. j. d̄ spō.
Itē si vir cōtrahit cū vna sub cōditiōe. et
cū alia pure. ⁊ cōditio sub qua cū prima
cōtraxit existit iudicādū est ꝓ mr̄imonio
secūdo cōtracto. c. sup eo. c. de illis. et. c. ꝑ
tuas. de cōdi. appo. ꝺm Hosti. qꝛ mr̄imo-
niū purū preferē suspenso ⁊ cōditionali.
Alij dicūt iudicandū ꝓ primo. qꝛ ꝑ ꝓmū
ꝑtes ligarūt se sub cōditiōe. nec habēt in
ptāte se soluere donec eueniat cōditio. et
ꝑ ꝯseq̄ns nō cū alio ꝯtrahere. l. potior. C
q̄ po. in pi. ha. Et dicūt ꝙ dictū p̄cedens
est poti⁹ ex rōne ciuili inductū ꝓpter me
lius bonū mr̄imonij p̄n̄tis ⁊ certi. ꝙ futu
ri ⁊ incerti. Alia exēpla vide supra d̄ ꝯdi.
Itē nota de mr̄imonio btē virginis ꝙ ip
sa ꝯsensit in copulā carnalē cum ioseph.
nec illā cōmittēdo. nec appetēdo. ſ; diuie
inspiratiōi in vtroqꝫ obediēdo. xxvij. q. ij
§. cū ergo. nā ꝓposuit se seruaturā virgi-
nitatē in corde. ſ; votū virginitatis nō ex
p̄ssit ore. subiecit se eīm dispositiōi diuine
ꝓponēs se ꝑseueraturā in virginitate nisi
de⁹ ei aliter reuelaret. ꝺm Gof. de spon.

Matrona dicit̄ que iam nupsit quasi q̄ in
matrimonio cōuenit.

Maxime quandoqꝫ dicit̄ cōparatiue. Aliq̄n
pro tantū. de fi. presbyte. c. ad abolendā.
Aliqui legunt maxime pro magis. et sic
tenet̄ ꝓprie ꝺm Bern. ibidē. Itē maxime
supponit idē in alio casu. sed maiorē esse
rōnē in exp̄sso. C. vn̄ libe. l. fi. Aliq̄n sub
audit̄. vt. l. verū. in p̄n. ff. ꝓ so. Ad p̄muꝫ
facit. ff. de ꝓba. cū deinde. in p̄n. ibi. ⁊ ma-
xime de peni. ⁊ remis. c. officio. i fi. de spō.
c. spōsam. vide hic no. c. p̄al. ad abolēdaꝫ
in addi. glo. iij. ⁊ ꝑ Io. an. sup ea. etiā no.
de hoc in. c. cū cōtingat. de fo. cōpe. i glo.
j. de elec. cū int̄. ⁊. c. qm̄ freq̄nter. §. porro
vt li. n̄ ꝯte. ⁊ ꝓprie iplicat idē i ꝯ̄rio sensu

De Me

Medographia. i. littera. Vn̄ medograph⁹
id est medicine scriptor. sic accipit̄. C. de
tabu. scriben. li. x.

Mediū d̄r hec vita. xxiij. q. iiij. hec aūt vita
⁊ nota Io. an. in ꝓhemio cle.

Mendaciū. Req̄. supra dol⁹. Vn̄ Aug. dic̄
Mēdaciū est falsa vocis significatio cuꝫ
intentione fallendi. qđ sic debet intelligi.
cū intentione fallendi. que tūc ibi est vel
postea aduenit. qn̄qꝫ eīm aliquis aliq̄d ꝓ
mittit. nō tamē voluntatē fallēdi actu ha
bet. sed postea acquirit.

Mēdicātes dicunt̄ q̊s in publicū q̄stū in-
tuta mēdicitas vocauit. ⁊ illi reficiebant̄
publicis annonis. Validi autē ⁊ robusti
nō debēt mēdicare. ne miseris ⁊ debilib⁹
panē auferāt. C. de vali. mēdicā. l. vnica.
li. xj. ⁊ in auct. de q̄sto. coll'. vj. Cōceditur
tn̄ aliq̄bus a papa occupatis circa doctri
nam fidei vt de elemosynis fideliū viuāt
sicut ⁊ apl'i vixerunt q̄ seminātes sp̄ualia
tꝑalia metere poterant quasi de iure na-
turali. vt dicit Apl'us.

Meniū vl' meniariū idē est qđ vestibulū a
menib⁹ sumptū. Et d̄r ideo sic. qꝛ menib⁹
adheret ꝺm Hug. Alij ponunt maneriū.

Mēsor est q̄ metit̄ agros. colūnas vl' signa
vel hoies. vl' frumētū. vl' menia iuxta ca-
strū. vel hospitia. vel etiā qꝛ oia officia as
signāt ꝺm Accur. C. de mēs. in Ru. li. xij.

Menia dicūt̄ ꝓprie edificia murorū ciuita
tis sic dicta. qꝛ muniūt ciuitatē. Et inter-
dū dicūt̄ menia abusiue oia edifitia. vel
dicunt̄ a mene grece. i. defectus latine. qꝛ
deficit murus vbi sunt menia.

Mera donatio. Req̄. supra Donatio.

Meretrix dr̄ que multoꝝ libidini paret.i. obedit.xxxiiij.di. vidue.vl' cui⁹ turpitudo publice venalis ē.xxxij.q.iiij. meretrices ꝛ in glo.ij.c.inter opa.de spō. Dicit enim Aug⁹.in qbus deuet.meretrices esse.et meretrices accedere ꝓhibet dn̄s quoꝝ publice venalis est turpitudo. In deca-logo aūt mechie noīe nō videt hoc ꝓhibuisse apte.qm̄ mechia nō nisi adulteriū esse solet seu intelligi solet.ꝛ etiā in.c.preal le.meretrices.

Met⁹ est instātis vel futuri pꝑiculi cā mentis trepidatio.vt.ff.e.ti.l.j. Et nota ꝙ licz nō sit necessariū pꝑiculū esse pn̄s.tn̄ exigit metū esse pn̄tem saltē ꝓ futuro pꝑiculo.ff e.ti.l.metū.ij. Nā p metū nō quelibet ti-morē accipimus.sed maioris mali.vt i.l. metū palle. Et dr̄ metus. qꝛ mentē tenet vel terret seu ipedit.ꝗ em̄ timet nō semꝑ gerit in corde qd̄ hꝫ in ore.de h̄ vide glo. ij.c.ad audienciā.de his q̄ vi me.ve cau. fi. Inde meticulosus.i.metu plenus.s.ꝗ metuit timēda ꝛ nō timēda. Et sic dr̄ iu-ramētū meticulosum.ꝛ vtrū h̄ obliget ip so iure.ꝙ sic videt de iureiur.c.si vo.ꝛ.c. verū.ꝙ nō.patꝫ.qꝛ votū factū p metū est nullū ipso iure.cū volūtas in vouēdo de beat esse libera.ca.integritas.xxxij.q.ij.ꝯ ꝛ iuramentū pari rōne Inno. ꝯcludit.si iuramētum est ipositū turpiter ꝛ sup re turpi.s.occidere innocentē.vel nō mistra re alimēta gentibus ꝛc. tūc nullū est ipo iure.nec obligat iurātē.ꝛ licꝫ ꝯtrauenire ꝓpria auctoritate.c.inter cetera. ꝛ i male ꝓmissis.xxij.q.iiij. Sed si iuramentū sit turpit emissuꝫ nō tn̄ sup re turpi.s.dolo vel metu.sic obligat ipo iure. Sꝫ absolu tio pōt ipetrari ex supioris vl' iudicis offi cio.c.si vo.ꝛ.c.verū.palle. Addit idē si iu rans metu pōt sibi ꝓuidere p aliā viā ꝙ p viā absolutōis a iuramēto.meli⁹ est ꝙ soluat qd̄ iurauit.ꝛ deinde repetet. Nā q̄ fiūt p metū tenēt ipo iure ꝟm Gof.sed re scindunt p actionē qd̄ met⁹ cā si sunt ꝑ fecta. Si vo ipfecta.tūc p exceptiōꝫ.ff.e. ti.l.metū.ꝯ.sed ꝯtor. Exceptis sex que p metū nō tenēt ipo iure.vt ꝯtractus mri-monij.ꝓmissio votis.aditio iudicis.ꝓsta tio auctoritatis.alienatio rei eccl'iastice ꝛ ꝓnūciatio sn̄ie. Et dicit Jo.an.ꝙ venit ꝯ iuramentū meticulosuꝫ nō peccat morta liter.licꝫ peccet venialit. vt in.c.verū. ad fi.de iureiu.de h̄ vide glo.pleniorē.in.l.ex tat.ff.e.ti. Et distinguit met⁹.qꝛ alius ē ꝓ babilis.ꝗ cadit in cōstantē viꝝ ꝛ aiosum ꝛ h̄ excusat.vt ē met⁹ pene mortis.ꝛ cru ciatus corꝑis.met⁹ stupri ꝛ seruitutꝭ. Ali us est nō ꝓbabilis.s.ꝗ nō cadit nisi in ho minē pusillanimē ꝛ formidolosum. ꝛ hic nō excusat.vt i.c.cū dilecti.e.ti. Et regl'a-riter vt ꝑdictū est ea q̄ fiūt p metū valent ꝛ obligāt.vt dictū est.seu vt no. xv.q.vj. auctoritatē.ꝛ.c.abbas.e.ti. Falit tn̄ in ca sib⁹ ibi notatis.ad q̄s adde casuꝫ.c.vnici e.ti.li.xj. Etiā ꝟm coactionē absolutā vel ꝯditionalē distinguit excusatō met⁹. De h̄ vide.ꝯ.Coactio. Sꝫ vtrū met⁹ excōica tionis sit iustus met⁹. Or sic.videt.qꝛ cō tinet corꝑis ꝛ aīe detrimētū.vij.q.j.ꝯ ma nifesta.xj.q.iij.audi.vbi dr̄ ꝙ p excōicati onē mutat status de corꝑe eccie in ꝑtātē diaboli. Timēda est ꝯ quasi mors eterna xj.q.iij.nemo.ꝛ.c.j. Or nō.patꝫ.qꝛ ē me dicinalis nō mortalis.vt.c.j.de sen.excō. li.vj.ꝛ.ij.q.j.multi. Et si est iniusta vacua est.nec curāda.qꝛ nō ligat q̄ ad deū. Si ē iusta imputet sibi ꝗ meret excōicari. Igi tur nō est iustus metus.nec excusat excōi catio eius.l.si mulier.ff.eo.ti. Et no.Gof. in sum.de his que vi me.ve cau.fi.

Mētoria dicunt diuersoria vl' diuerricula id est secreta edificia.alias montaria.

Mercis nomē an mobilia tantū ꝑtinet.ff. de ver.sig.l.merces.

Metallū ꝛ es sunt noīa generalia mineras significātia. Et differūt metallū et opus metalli. Qñ ille damnat in metallū ꝗ li-gatur cū ferro ꝛ onere ꝛ labore grauatur vt nō liceat ei facile abire. Sꝫ ille dānat in opus metallicū ꝗ ibidēꝫ liberas habet habenas.ꝛ alijs metallū fodiētib⁹ mini-strat ꝛ illi⁹ leuior est pena.alteri⁹ aūt gra uior.de quo glo.no.insti.qui.mo.ius pa. po.sol.in.ꝯ.pene seruus.

Metallarij sunt q̄ affluētiā exercitij metallorū habēt. vt. C. de metal. ⁊ metal. ⁊ procur. meta. ſm Accur. ſ. Rubrica. li. xj.

Metaſſi. al's dicūt metharij purpurij. C. q̄ res ven. nō poſ. li. j. Vel eſt color quidaꝫ.

Metrocinia eſt vilis mēſura que daṫ tranſlatis iuſſu pncipis. vt. C. de iure fiſ. l. cōtra. vnde metros grece mēſura latie dr. ⁊ comos villa. inde metrocomia quaſi mēſura ville. Inde etiaꝫ comedia. i. villana vel ruſtica laus. ſm Accur. C. ne lice. habita. metro. coloca. ſua ad extra tranſfer. ſuper Rubri. li. xj. Etiā metrocomie ſunt parrochie vel dyoceſes.

Metropolitani a mēſura ciuitatū dicūtur qꝛ decē vel vndecim debent ſub ſe habere ciuitates. vij. q. iij. Vel dr a metros. i. mater. qꝛ metropolis ē mater aliarū eccl'iaꝝ ſm glo. ibidē. Etiā metropolitani ſingul' puincijs pemināt quaꝝ auctoritati ⁊ doctrine ceteri ſacerdotes ſubiecti ſunt. ſine q̄bus reliquis epis nihil agere licꝫ de his que ſpectāt ad totā puinciā ſm glo. xxj. diſt. cleros. §. metropolitani.

Merū imperiū eſt habere gladij poteſtatē ad puniēdū facinoroſos. Unde meꝝ imperiū dr quedā poteſtas ſumma p quam ea que ſunt iuriſdictiōis maxime explicā tur. Et merū dr. qꝛ ſeparatū a cognitione pecuniaria. eo ꝙ inde nullū ſequiṫ cōmodum pecuniarū. vt inſti. de publi. iudi. in pn. Hec aūt ſunt meri impij. facinoroſos punire. delinq̄ntes incarcerare. membra mutilare. penā cap. talē imponere. ⁊ hec pena eſt triplex. vt dicit Hoſti. de iureiu. c. veniens. ſ. mors. exiliū. ⁊ relegatio. ff. de publi. iudi. l. ij.

Mixtū imperiū eſt poteſtas media p quaꝫ ea que ſunt in iuriſdictiōe media explicā tur. Et dr mixtū quaſi ex iuriſdictōe ⁊ mero imperio. eo ꝙ hꝫ cōmodū pecuniaꝝ et ptinet ad iōm bonoꝝ poſſeſſionē dare in poſſeſſionē mittere. iubere. cauere pupillis. tutores dare. Et oēs alie pene graueſ pter penā capitalē ⁊ mutilationē. vt ē relegatio. fuſtigatio. vl' grauis correctio. ff. de iuriſd. om. iu. l. j. in glo. ⁊ in tex. Aliter diſtinguiṫ put recitari ſolet circa. c. qd ſedem. in glo. j. de of. ordi. Merū impiū eſt q̄dā ſūma ptās ⁊ alta ex publico iducta. vt gladij ptās aiaduertēdi in facinoroſoſ ⁊ eſt apud pncipes pncipal'r. ſ. papā ⁊ imperatorē. Et in ſpūalib⁹ merū impiū eſt vt depoſitio. trāſlatio ſediū epaliū. ⁊ diuiſio duarū eccl'iarū cathedralium. vel diuiſio vni⁹ in duas. vt in. c. qd trāſlationē. d of. le. vbi vide plura in glo. Sꝫ in ſecularib⁹ merū impiū eſt pena capitis vt. ſ. q̄ pncipaliter ē apud pncipes ſeculares. ſ. reges duces. marchiones. comites ⁊c̄. Et etiaꝫ apud archiepos. pr̄iarchas. ⁊ epos. tāꝙ apud miſſos. vt in. c. ſolite. §. ſubditi. de maio. ⁊ obe. cū ſuis cōcor. Mixtū vo imperiū eſt quedā baſſa vel media ptās ex publico inducta. ptē capiēs ex mero impio. ⁊ partē a iuriſdictōe. vt ē ex ſpūalib⁹ dedicare eccl'ias. vel altaria pſecrare. ⁊ vgines velare. Et talia pñt cōmitti nō habenti iuriſdictionē. vt i glo. palle. Et ea q̄ ſūt meri ipij expediūṫ iudicis officio nobili. ⁊ pncipal'r tendūt ad bonū publicū.

Mixti impij etiā expediunṫ iudices ex officio nobili. ſed pncipaliter tēdūt ad bonū priuatū. Sꝫ ea que ſunt ſimplicis iuriſdictionis expediunṫ iudicis officio mercenario. ⁊ tendūt etiā ad bonū pmune. Venit ꝫ ab impio imperialiū id ē paruū imperiū qd habēt iudices inferiores. de hoc no. in. c. ſi diligēti. de fo. compe.

Miles eſt q̄ iurat ſe nō euitaturū mortē ppter reipublice ſalutē. Vel q̄ iurauit a ſignis nō recedere. C. q̄. cau. maio. l. pe. Et ſcriptus in matricula vbi alij milites ſcripti ſunt. ff. e. ti. l. j. p to. Etiā dr a malo qd ſuſtinet p alijs. Vñ ſm Azo. miles diciṫ a militia. i. duritia. Vel a mille. qꝛ d mille forte ſoluꝫ vn⁹ eligebaṫ in militē. ⁊ ſic dr quaſi milleſimus. Et nota ad hoc ꝙ quis dicaṫ verus miles ſex ſūt neceſſaria. Primo vt nō ſit negociator. C. ne mili. nego. l. j. li. xij. Secūdo vt examineṫ. C. q̄ mili. nō poſ. l. j. Tercio ꝙ ei enſis cingatur. ff.

de testa.mi.l.iij. Quarto stigma.i.nota publica debet suo brachio inscribi vel imponi.C.de fabri.cen.l.iij.li.xj. Quinto in numero aliorū debet poni ꝛ scribi.ff.de testa.mili.l.ex eo. Sexto ꝙ talis habeat ꝓuilegiū legis cōcesse militibus.vñ. Stigma.mucro.scriptū.genus.examē. sacramentū. Hec sex que dixi pñt in milite qri vt no.insti.de testa. mili.in pn. circa glo.

Mimi sunt ioculatores. vel dñorū seruitores seipsos inuitātes.iuxta illd. Musca. canes.mimi.sunt ad cōuiuia primi. Nō inuitati veniūt prādere parati. De qbus dicit Lodo.de roma. Si tales dicūt aīalia fera prout cōiter fit.videlicet.leones. vrsos.symeas ꝛc. et ab his aliqs occidit puniri debent pena ducentoꝝ solidorum tex.est singularis in.l.q vulgo.ff. de edil. edi.iūctis legibus ꝓcedētib⁹. ꝛ nō debet eis pena mortis q̄uis q occasionē mortis dat occidisse videat. tñ h̄ ē ꝓpt tacitū ꝯsensū ciuiū q illos cū aīalibus ciuitatē intrare ꝛ in ea manere ꝑmiserūt. Hec ille in singularibus suis.

Minor est q nōdū impleuit.xxv.annuꝫ.et talis restituit in integrū vsqꝫ ad quadriēniū nō in delictis atrocib⁹.sed q̄ten⁹ miseratio etatis ad minorē penā iudicē induxerit Alias minor sumit generalr ꝓ quolibet inferiori dñ ꝺ. Minor assurgat maiori.nec sedeat stante maiore.xciij.distin. oportet.ſm Hof.in sum.de maio. ꝛ obe. maior ꝓcedat.minor sequat in sedēdo et subscribēdo.xvij.di. §.vlti. In incedēdo tñ romana cōsuetudo seruat cōtrariū.qꝛ minor ꝓcedit.vt ibidē in sum.

Minima cā est cā duorū aureoꝝ.qꝛ ꝓ ca ñ dat actio de dolo.vel decē aureoꝝ.als decē solidorū vel q ad sumpt⁹ iudiciales nō sufficit.ij.q.vj.anteriorū. §.illud. de hoc est glosa vnica in.c.de appel.tit.ꝺ appel.

Ministeriarij dicebant forte a ministrādo qꝛ ꝓerant castris principū.C. de castren. ꝛ minist.li.xij.

Misteriū ꝺ illud qꝺ secretā ꝛ recōditā hꝫ dispēsationē. hoc ē occultā ꝛ inuisibilem virtutē ꝛ grāꝫ a deo dispēsatā ꝛ collatā. §.q.§.multi.vbi dat dr̄ntia inter misteriū sacrū.ꝛ sacramentū.

Miserabiles dicunt oēs illi qb⁹ nos ex natura mouemur ad miserādū ꝓpter fortiū iniuriā.puta senes.decrepiti.debiles.i diurno morbo fatigati.etiā sic sunt diuites vidue.etiā religiosi inter ꝑsonas miserabiles cōputant.

Missilia.alias missalia dicunt donaria vel quedā ꝓstatiōes qs nouus ꝓtor creatus mittebat in vulg⁹.vt qꝺ qsqꝫ apphenderet ei⁹ fieret.vt in coronatōe pape vl īmꝑatoris fieri solet vt ꝑ h̄ ꝑssura minuat. de q in glo.§.h̄ ampli⁹.insti de re.ꝛ iui.

Mittere in possessionē est possessorē facere aut in possessionē ducere vt reꝫ custodiat Verbi gratia.Cōtendisti mecū fandū castellanū esse tuū.ꝛ ꝓbasti.iudex ꝑ executorē mittit te in possessionē.i.facit te possessorē. Item volui agere cū Titio q citatus noluit venire ad iudicium. iudex me mittere debet in possessionē fundi quē petebā.nō vt possideā. sed vt custodiā rem ꝛ maneā in fundo.vt ipse titius tandē tedio affectus veniat ꝛ litē suscipiat donec ꝓbauero illā rem esse meā.vide glo.fi.in c.cōtingat.de do.ꝛ cōtu.qꝺ opet missio i possessionē in actiōe reali ꝛ ꝑsonali.ex.§. ꝛ.ij.decre.Et nota ꝙ ꝓtor missionē in possessionē ex secūdo decreto sibi spāliter reseruauit.ꝛ sic legatis aut subdelegatis ñ est cōcessum dare vel cōfirmare missionē in possessionē.vt no.in glo.fi.c.qꝺ trāslationē.de offi.dele. De hac materia vide i c.qm̄ frequēter.vt lit.nō cōtest. circa mediū vel post.ꝛ glo.in.c.cōtingat ꝑalle.

Mittere in possessionē noīe vētris est mittere in possessionē noīe ei⁹ q est in vētre. vt cū mulier pregnās mittit in possessionē noīe filij vel filie heredis quē vel quā hꝫ in vtero ex marito ꝑmortuo. Et nota ad h̄ ꝙ iudex actorē mittat in possessionē vel bona vēdat vel cū soluat requirūtur q̄ttuor necessario. Primo ꝙ citat reū absentē trina citatiōe vl̄ vna ꝑemptoria ad domū. Si nō repit citent amici vel affines generali īterdicto.ꝛ si nō cōpet aliqs

ꝓcurator vel defensor ex pͥmo decreto. i. mādato mittiꝛ actor in possessionē cā rei seruāde q̄ missio nō tribuit ius ſ; solū detentionē vt reus tedio affectꝰ veniat rn̄surus. Quare dr̄ possessio tedialis ex primo decre. Scd̄o rq̄riꝛ cōgruū tp̄s int̄ p̄mā ⁊ an̄ secūdā missionē qd̄ ē arbitrariū postq̄ in iure nō inueniꝛ determinatū vl̄ annale ⁊c̄. Tertō q̄ absens maliciose noluit ꝯpere ⁊ aīo fraudādi creditores. Secus si maliciose tm̄. vicȝ. ꝓpter maleficiū aliqd̄ nō tn̄ aīo fraudādi. Quarto q̄ constet de debito legitime ꝑ veras ⁊ plures ꝓbatiōes. nec sufficit iuramētū calūnie cū agiꝛ de magno p̄iudicio rei absentis. qbꝰ oībus babitis mittiꝛ actor in possessionē vere ex. ij. decreto. Et sic missus in possessionez babebit oē ius dominij vel q̄si qd̄ babuit reus. imo reus postea nō est audiendꝰ nisi nō fuisset ꝓpter cōtumaciā absens. vt in. c. cōsultatiōibus. de offi. dele. Cuiꝰ est bec materia. ⁊ ibi glo. bona.

De Mo

Modus ē moderamē dispositiōis ꝑ appositionē oneris tanq̄ cause finalis vt ptȝ ex legibꝰ de ipso loquētibꝰ. Et dr̄ moderatio ad differentiā cōditiōiū q̄ nō ē moderatio sed suspēsio. Diciꝛ tanq̄ cause finalis. verbi gr̄a. Promitto vel lego vt illud facias. Nā si dico. ꝓmitto ⁊ illud facias. tūc nō esset illud ꝑ moduȝ cause. sed alteriꝰ dispositiōis. Et boc capiendo modū specialiter. Sȝ generaliter ē oīs dispositio vel q̄litas adiecta dispositiōi. l. obligationē. §. modꝰ. ff. de ac. ⁊ ob. Fit āt modus ꝑ illas dictiōes vt dūmō ne. i. vt nō ad ⁊c̄. Sȝ q̄ facit cām. ⁊ si ꝯditionē. vt. ff̄ de ꝯdi. nā modꝰ significaꝛ ꝑ oēȝ dictiōeȝ vel orōnē ex suo ꝓprio significato vel al̄s moderationē importantē. verbi gr̄a. Dono vel lego equū vt des illi equuȝ. C. de bis que sub mo. lega. relin. l. ij. ⁊ cū ab eo. ff. de ꝯtraben. emp. ibi veluti. seu boc mō vbi dr̄ q̄ si emēdo fundū pignori obligatū a te boc mō dicā vt liberes. tūc liberare teneris. Et sic modꝰ fit ꝑ dictionem. ⁊ etiā in dictiōe. dūmō eadē est significatō vt dicta. l. cū ab eo. Idē in aduerbio ne. vt dicēdo Titiū heredē instituo ne fideicōmissa ex testamēto sempronij retineat. q̄ dictio ne exponiꝛ ꝓut nō. ⁊ sensus est vt nō retineat. l. cū pr̄. §. titio. ver. plane. ff. de leg. ij. Idē in ꝑpositiōe ad. vt dicēdo Lego illi mille ad monumētū meū edificandū. q̄ sensus est vt edificet monumētū. l. q̄bus diebꝰ. §. fi. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. Idē in dictōe ꝓ. vt lego decē ꝓ cura corporis mei sustinēda. l. lutiꝰ. §. fi. ff. d̄ lega. ij. Idē in ꝑpositiōe in. vt dicēdo in cura corpis mei. in monumēto faciēdo ⁊c̄. Sȝ si diceretꝛ. lego vxori mee in tēpus liberorū. tūc faceret cōditionē. Idē in dictione noīe. vt dicendo noīe dotis puellarū pauperū. vel redemptiōe captiuorū lego ⁊c̄. Ubi nō significaꝛ cōditio. sed modus. l. mille. C. de epi. ⁊ cle. Nō q̄ captiui sempꝑ sunt capti. ⁊ puelle sempꝑ sunt paupcres. Secus si relinqueꝛ noīe dotis certe ꝑsone. vel redēptiōis certe ꝑsone. q̄ tunc faceret conditionē. Et ideȝ dic in omī alia parte oratiōis que ad boc significatū potest adaptari ex se vel subiecta materia.

Moduli dicunꝛ quedā forme ⁊ mēsure cementariorū ꝑ quas modi ⁊ quantitates lapidū cōprebendūtur.

Monacbus est vnius aīe custos. a monos qd̄ est vnū. ⁊ ycos custos. Et diciꝛ fieri d̄ regula. c. j. li. vj. Diciꝛ etiam creari. c. vlt. eo. ti. Et diciꝛ recipi. c. indēnitatibus. §. si ꝟo. de. elec. eodē li. Iteȝ diciꝛ ordinari. xvj. q. vlti. c. fi. Et est mundo mortuꝰ. deo viuēs. extra claustrū sicut piscis extra aquā in vita sp̄uali subsistere non potest. xvj. q. j. placuit. j. Et nō potest babere ꝓpriū. de statu mo. c. ij. ⁊ c. cū ad monasteriū. vbi babens ꝓpriū in morte sepeliri debet in sterquilino. Item nō potest eē aduocatus in causa. c. j. ⁊ ij. d̄ postu. Nec ꝓcurator nisi cōsentiente abbate ⁊ in vtilitatē monasterij. que duo debent cōcurrere. xvj. q. j. monacbi. ⁊ c. religiosus. de ꝓcu. in cle. Et no. Lodo. de roma. q̄ etiam nec ꝓ amico sui monasterij. nec layco ſm

Inno.in.c.cuꝫ.i.ꝛ a.de re iudi.nisi habi
ta licẽtia.vt supra. Itẽ nõ põt deserere ꝑ
oratũ vel administrationẽ sine licẽtia ab
batis.c.porrecta.de cõfir.vti.vel inuti.et
c.ij.de statu mo. Sed põt se trãsferre ad
strictiorẽ regulã.petita licẽtia.licet nõ ob
tenta.c.licet.ꝛ.c.nõ est.de regu.ꝛ.l. q̃ pre
textu.C.de sa.san.eccle.vbi glo. Sed ad
laxiorẽ regulã nõ põt ire sine licẽtia pape
imo ẜm Lodo.de ro.ad parẽ est multum
dubiũ cuius licẽtia tũc requiratᷣ. Inno.ĩ
c.fi.de renun.Archidy.xix.q.iij.statuimꝰ
Io.an.i.c.si religiosus.de elec.li.vj.ꝛ.c.ij
de testamẽ.eo.li.in nouella. Pau. de Li-
aza.in cle.fi.de elec.lapus abbas allega-
tione.lxij.ꝛ.c.xxx.variãt.Lodo.de ro.dic̃
suo videri ꝙ requiratᷣ licẽtia abbatis.nõ
eñ sufficit habere a priori cõuentuali.q̃a
pater totiꝰ ordinis est abbas. Dubiũ tñ
facit.c.fi.de pac.li.vj.a simili rõne ꝛ glo.
in.c.cũ singula.de ꝓben.li.vj.Hec Lodo.
de ro.in singularibꝰ suis. Itẽ in refecto-
rio carnes edere nõ debent.c.cũ ad mo-
nasteriũ ꝑall. Quidã tamẽ monachi ẜm
quosdã.argu.a cõtrario sensu.Extra re-
fectoriũ possunt.qꝺ nõ est verũ nisi ex cã
vt ꝓpter infirmitatẽ vel debilitatẽ.vt no.
Fran.zabar.in dicto.c.cum ad monaste
riũ ꝑalle.Adhuc quidã instãt cõtra ꝑ.ca.
regule.xxix.di.vbi dicitᷣ.ꝙ a carnibꝰ qua
drupedũ debeãt se abstinere. ꝛ sic ꝑmitti
viderᷣ de bipedibus ꝛ ꝑdicibus.gallina-
cijs ꝛc̈.Hosti.dicit ꝙ huic intellectui cõ-
tradicit ratio naturalis. vt prohibitio de
quadrupedibus fortius intelligitᷣ ꝺ bipe
dibus in q̃bus maior ratio ẜm hoc dixit
de quadrupedibus ꝓpter cõmuniorẽ fre
quentiã taliũ.Alij dicũt ꝙ ꝓpter minutõ
nem cõcedi põt quibusdã mõachis vsus
carniũ.Et dicit Vincen.reuelatũ ꝑ ange
lum q̃ minuit.xiij. februarij nõ morietᷣ il
lo anno ex febrili distẽperantia.

Monogamꝰ.est vir vniꝰ vxoris. sicut biga
mus duarũ vxorũ. Req̃.supra bigamus.

Monomachia. Req̃.supra Duellũ.

Monopoliũ est alicuius negociatiõis aut
officij sup̃ioris vnica exercitatio cum ꝑ-
rogatiua ꝛ singl'ari inito pacto.verbi gr̃a
Causa negociatiõis aliq̃ inter se paciscũ
tur ne possessio aliqua ꝑcio minori vẽda
tur q̃ ipsi inter se cõstituerũt.vel vendi-
tores panis.vel cuiusqꝫ negociatiõis intᷣ
se pacti sunt vt rem aliq̃ã venalẽ vtileꝫ
ꝛ necessariã reipublice nõ debent pro mi
nori ꝑcio q̃ ꝯuenerũt vendere.vel ne ali
quos instruãt in arte sua nisi filios vl' ne
potes.vt ipsi solũ cõmodũ artis vl' nego-
ciationis faciant ꝛ habeãt.Isti eñ dicũ-
tur monopoliuꝫ exercere.Et grauissime
puniẽdi sunt. qꝛ directe hmõi cõuentio-
nes sunt cõtra principẽ.Et dꝛ ẜm Azo.a
monos qꝺ est vnuꝫ.ꝛ polis.i.ciuitas.q̃si
vna negociatio ĩ ciuitate.Et inde dꝛ mo-
nopolia pluralitᷣ; ꝛ monopolꝰ.ꝛ ẽ q̃ vult
esse solꝰ in ciuitate vẽditor.s. is q̃ ĩpetrat
ꝙ sibi soli liceat in ciuitate aliqua spãlia
vẽdere.emere.vel facere.Vel monopoli
sunt q̃ impetrãt ꝙ ĩpis solis liceat hmõi
facere etiã in vendẽdis rebus certũ ꝑciũ
statuere.cõtra qꝺ nemini licet vẽdere. et
dꝛ a monos.i.vnũ.ꝛ polis ciuitas. quasi
vnꝰ tñ in ciuitate.vel societas vna ex pa
cto.Vel dicitᷣ monopoliũ a monos ꝛ pa
latim.i.venditio.q̃si vno mõ faciẽda vẽ-
ditio.ꝛ talia cõmertia sunt ꝓhibita.C.ꝺ
mono.ꝛ illi.cõuẽ.nego.l.vnica.Eodẽ mõ
binopoliũ dꝛ a binopolis.ꝛ binopola q̃-
si bino modo facienda emptio.

Monumẽtũ ẽ illꝺ repositoriũ in q̃ mortui
reponũtᷣ.s.sepulchꝝ sine corꝑe. ꝛ dꝛ a mo
neo.qꝛ extat ad memoriã defuncti.l.mo-
numẽtis.ff.de relig.ꝛ sumpt.fu.

Morbus est habitꝰ cuiuscũqꝫ corꝑis ꝯtra
naturã q̃ vsum eiꝰ ad illud faciat deterio
rem.Cuiꝰ causa nobis natura sanitatem
dedit siue in toto corꝑe vt febris.siue in ꝑ
vt cecitas.ff.de edi.l.j.§.sed sciendũ.ff.ꝺ
re iudi.l.j.§.sed quesitũ.

Mores dicũtᷣ frequẽtes actꝰ hoim̃ ẜm Io.
theo.in ꝓn.decre.in glo.ꝛ.j.dist.mos.

Morbꝰ sumpticꝰ alias sonticꝰ est q̃ cuiqꝫ
rei nocet.ff.de ꝟ.sig.l.morbꝰ.Et dic̃ glo.
ibi cuiqꝫ rei agẽde.vt.ff.ꝺ edil'.edic.l.fi.ff
de re iudi.l.quesitum.

Mortuꝰ est rebus humanis exemptus. de offi. dele. ꝗuis. ⁊.c.si delegatꝰ.eo.ti.li.vj. Uel est viã vniuerse carnis ingressus.c.si subdelegato.eo.ti.⁊.li. Uel de medio sublatus.c.licet.e.ti.nam mediũ d̄r hec vita. Et quare sic dicatur no.xxiiij.q.iiij.c.hec autẽ vita.vt supra. Dicit̃ aũt quis mortuꝰ sex modis. Pr̃o spũaliter. Et sic dupliciter.scȝ bene ⁊ male. Bene dupliciter ꝑ baptismũ.de cõse.di.iiij.ostendit̃.xv.q q.j.nec is ⁊c̃. Male tripliciť. Primo baptizatus.ab ecclesie tñ vnitate diuisus.d̄ cõsecra.dist.ij.xp̄s. Secũdo baptizatꝰ in eccl̃ie vnitate cõsistẽs tamẽ criminosus. iij.q.iiij.hi qui.vbi d̄r. Nolo mortem peccatoris ⁊c̃.⁊.c.canonica.ea.cau.q.v. Tercio baptizatꝰ ⁊ eternaliter damnatus.de cõse.dist.iiij.filius. Secundo ciuiliter.vt ab hostibꝰ captus.seruus effectus.libertus in seruitutẽ ob ingratitudinẽ reuocatus. Et dicit̃ ecõtrario viuere.q̄ inaniter occisus est ꝓpter fidem xp̄i. Quare mors sanctorũ frequẽter d̄r ab ecclesia natalis eoꝝ.quasi ad vitã nati sint. Tercio seculariter vt monachus.vt supra.⁊.xvj.q.j. placuit.j. Quarto effectualiter. vt paulꝰ mortuus fuit vt ait. Mihi mũdus crucifixus est ⁊ ego mũdo.xxvij.q.j. q̄ christo. Quinto carnaliter.⁊ sexto corpalit̃. Qui duo modi poni possunt ꝓ eodẽ. ⁊ sic Lazarus mortuꝰ erat.xxiiij.q.j. si quẽ forte.

Mortis cã donatio. Req̃. supra donatio.

Mortuariũ d̄r qd̄ quis relinq̃t in morte vt no.in.c.cõquerẽte.de offi.or.

Moliri est conari.c.q̄ ex eo.de pac.li.vj.

Minus no. Pau.in cõmento decretalis ⁊ si vnanimiter.de postu.prela.

Mos est longeua cõsuetudo.de moribꝰ tractatur.c.mos autẽ.dist.j.

Motu proprio gratia fieri cẽsetur quando hoc expresse cautũ est in eadẽ.nec sufficit si probet̃ ꝙ papa motu ꝓprio fecerit nisi cõtineatur in lr̃is.c.si motu ꝓprio.de preben.li.vj.⁊ ibi cõcor.in glo.fi.

Moretenus.i.ad mortẽ.xxxiij.q.v.notifica sti te moretenus infirmatũ.

Mox qualiter capiat̃ est glo.in.c.quia ꝓpter.de electio.super verbo mox.⁊ in.l.j. ff.si cer.pe.

De Mu

Mucor est viciũ panis.vñ d̄r. Panis mucescit vel mucidus fit.

Mucro est ensis.de hoc vide archi.in.c.fi. de excep.li.vj.⁊ sumit̃ quãdoq̧ ꝓ excõicatõe.vt.xvj.q.j.c.visis vbi in fi.d̄r. Felici mucrone episcopi sacerdotũ piacula resecent̃.id est salubri excõmunicatione episcopi sacerdotũ crimia puniant̃.xxiiij q.iij.corripiãtur.

Mulcta est aniaduersio vel pena pecuniaria arbitrio iudicis inflicta ad correctiõȝ malorũ morũ. Pena est aũt certa imposita a lege quã quisq̧ euitare põt. vt no. in.l.qñcũq̧.in glo.sup ver.vl'tercio.C.d̄ ser.fug.⁊ in.l.mulcta.ff.de cõdi.⁊ demõ. vbi glo.dicit.ꝙ si pena extraordinaria ꝓ arbitrio.⁊ ibi a testatore imponit̃. Dicit̃ aũt mulcta illa pena que nõ est a lege statuta vel expressa. Nã iudices in pluribꝰ casibus legibus nõ scriptis sic mulctare possunt litigãtes. Ex hoc paret differẽtia inter mulctã ⁊ penã. Nam pena generaliter sumit̃ taȝ pro pena pecuniaria ꝙȝ ꝓ pena corpali seu capitali. Sed mulcta ꝓ pena pecuniaria. ⁊ ꝑ sententiã a iudice irrogata.vnde bene appellat̃ a mulcta nõ aũt a pena.l.si qua pena.ff.de verb.signi. Itẽ mulcta nõ inducit̃ nisi a maioribus magistratibꝰ.sed pena a quolibet iudice.

Mulctare est punire ꝓ pecunia.⁊ aliqñ ponit̃ pro abbreuiare.C.de mõ mulcta.l.j.

Mulio est custos mulorũ.vñ. Mulio mulorum.agazo ducit asellos.l.ideȝ iuris.ff. ad.l.aquil.

Mulcere ẽ lenire placare vel blandiri.

Municipiũ ẽ oppidũ in italia vel in ꝓuincia aliqua cõstitutũ in q̊ pacis obseruãde cause milites cõstituti erãt. si aũt in municipio nati sunt nõ minus dicunt̃ municipales.vt.l.municeps.ff.de ver.signi.

Municipes dicunt̃ qui cuiuscunq̧ municipij maneriei loci ve tenent custodiã. Et dicitur a munere ⁊ capio.nõ obstante ꝙ

mun⁹ n̄ capiat. Et tn̄ municipes dicunt q̄ in eodē municipio nati sunt vt. l. municipes pal. vel dicunt q̄ in municipio faciunt munera. sed abusiue.

Municipiū est ciuitas. ⁊ municipes cuiuscunq̧ ciuitatis ciues appellant. ff. ad. l. iul. de an. l. j.

Municipalis honor est administratio reipublice cū gradu dignitatis siue cū sumptu. siue cū erogatōne ptinens. ff. de mune. ⁊ hono. l. honor.

Municipalis magister dicit ille q̄ p̄est municipibus.

Municeps originari⁹ dicit ab origine patris nō sua cā vt in. l. fili⁹. C. de muni. ori (gi. li. x.

Multotiens ⁊ totiens no. Ar- cbi. ix. q. iij. nō est.

Multiplicatio: est qn̄ dispositio iterat seu multiplicat. Verbi grā. Testator plib⁹ heredib⁹ institutis legat ab vno. x. titio ab alio. x. ⁊ sic de alijs a quolibet herede x. insolidū debent. l. si plib⁹. §. j. ff. de leg. ij. qꝛ significatū sumit ex multiplicatōne dispositiōis. iuncto q̧ q̄litas est multiplicabilis. iō ex qualibet dispositōe debetur quelibet qualitas adiecta. Item ibi testator ab herede instituto legat. x. titio. ⁊ si heres nō erit substituit seyū ⁊ ab eodē legat. x. eidē titio. institutus nō est heres. ⁊ substitut⁹ tenebit tm̄ ad. x. ab eo relicta. vl' ab instituto qḋ idē est ar. l. licet. ff. de legi. ⁊. l. seruo. si q̄s apud eo. ti. Rō. qꝛ substitutio significat substitutū esse appositum loco instituti. Itē ibi testator legat x. titio in testamento. ⁊ eidē titio legat. x. in codicillis singula debent. qꝛ multiplicatio significat. l. q̄nquaginta. ff. de pba. Sed ibi testator legat. x. titio in testamēto. post in eodē testamēto legat titio. x. sel' tm̄ debent. vt. l. plane. §. sꝫ si nō. ff. de le. j. Quia ex eodē testamento ⁊ eadē quantitate cōcludit testatorē quātitatē nō voluisse multiplicare nisi euident pbaret ꝯtrariū. Sed ibi. testator legat. x. titio postea in eodem testamento legat titio. xv. vtraq̧ quantitas debet. l. plane pal. Et a cōtrario sensu cū dicit eadē. ⁊ est rō ex diuersitate q̄ntitatis. Sec⁹ si diceret Titio cui legaui decēvolo p̄stari q̄ndecim tunc eīn quindecim tm̄ debent. Idē dic in cōtractib⁹ put qḋlibet pbabile mediū cōcludit. Ita multiplicatio deberi significatur. vbi gratia. Numeraui tibi decē. ⁊ in cōtinenti stipulor viginti. illa debent. l. si ita. ff. de noua. ⁊ dele. qꝛ significatū sumit ex stipulatione facci incōtinenti post numerationē. Itē ibi. pmitto tibi decem. tibi pmitto decē. bis tenent. qꝛ si intellgētur de eisdē decē. pmissio secūda esset frustratoria. qḋ nō est dicendū. argu. l. si qn̄ ff. de lega. j.

Munus est duplex. aliud publicū aliud p̄uatū. Publicū est qḋ in administrāda republica cū sumptu sine dignitatis titulo subministrat. vt. ff. de mune. ⁊ ho. in p̄n. Et differunt mun⁹ ⁊ donū. qꝛ munus est cum aliq̄d dat cā p̄cedente. donū vo sine cā. vt. ff. de v. sig. l. inter donū. ⁊. c. pctm̄. d reg. iur. li. vj. Et inq̄t paul⁹ in. l. mun⁹. ff. de vbo. sig. Mun⁹ trib⁹ modis dr. Vno mō donum altero modo onus. inde immunitas appellat. Tertio officiū. vn̄ munera militaria. Inde municeps qui munera ciuilia capit. vnde dicit. Dat meritū munus sed confert gratia donum. Munus cum causa dat. donū sine cā. de hoc etiā p Io. an. in glo. in. c. accusat⁹ de here. libro. vj.

Munera patrimonialia ⁊ mixta. Re. spec. de censi. ⁊ exac. in tractatu libellorūꝫ. §. nunc aūt dicendū. vsi. q̄ aūt sūt munera. Itē munerꝫ alia sunt sunt sordida. vt arene fodiende. calcis coquende. q̄ in dignitatib⁹ ꝯstitu nō cōsueuerūt. Alia sūt sordida cōtrario mō se habentia.

Murex est qḋdā gen⁹ piscis. inde murilegus q̄si legens murices. sūt aūt murices pisces ex quorū sanguine fit atramentūꝫ imperiale. in quo purpura tingebat. Et b̄m accur. in. l. j. C. que res ven. non pos. etiā coquilium est animal simile. Et vtrū q̧ debet simul comburi. ⁊ siml' teri. vt ex eis fiant signa.

Murilegus. dr seru⁹ auctoritate iudic' ma

numissus quē dn̄s liberos grauando ma
numitti disposuit.liberi tn̄ mortuo patre
huū istū nō manumittūt.ꝛ sic tanq̄ mus
p foramina liberaᵗ.i.libertatē ꝯsequiᵗ.
qꝛ iure potestate manumittiᵗ.C.de mu-
rile.in rubꝛ.li.xj.ꝫm Accur. vbi dicunᵗ
murileguli serui q̄ capiunt pisces q̄ dicū
tur murices.vt.s. Et in illis huis ptꝰ nō
sequiᵗ matrē.sed succedit pr̄i in officio.ꝛ
in hoc est spāle.vt.l. q̄ aūt p̄rem.ꝛ.l. hi q̄
lib.ꝛ ti.p̄alle.ꝛ hoc de iure romano. secꝰ
aūt de iure longobardorū.qꝛ semp in de
teriorē trahiᵗ statū vt sit matrimonium.
Si aūt cōcubinatꝰ seruaᵗ ius romanoꝝ
qꝺ sequiᵗ ventrē.insti.de inge.in glo. iij.

Musio.i.fatuus.

Munimenta dicunᵗ ꝓbatiōes ꝛ instrumē
ta q̄ cām moniūt.vide de elec.c.q̄uis.in
glo.fi.lib.vj.Al's monimenta dicunᵗ.eo
quia monent ꝛ informant iudices q̄d fa
cere debent.

Mutatoria dicūᵗ vulgo diuersoria. vl' ful
lonica.q̄si secreta edificia.Et poniᵗ etiaꝫ
ꝓ vestimentis plibꝰ mutationē hn̄tibꝰ.

Mutatio capiᵗ ꝓ variatōe i facto.vbi gra
tia.Testator legat ciphū vl' poculū. ꝛ fit
massa.vl' ecōtra.legatū nō pimiᵗ.imo de
beᵗ massa poculo legato.vl' ecōtra.l.ser
uū filij.§.si pocula.ff.de leg.j.qꝛ nō signi
ficaᵗ.voluntas testatoris mutata.Et q̄a
poculi ad massam.ꝛ masse ad poculū fa
cilis est reductio.ꝛ sic nō magna īmuta-
tio.etiā nec in estimatiōe est magna disti
ctio. Item ibi.Testator lanā legat.ꝛ in-
de facit vestimentū.legatū pimiᵗ.l.lana.
ff.de leg.iij.qꝛ ex mutatione rei significaᵗ
voluntatis mutatio.Et sumiᵗ significa-
tū ex hoc.qꝛ lane ad vestimentū nō est fa
cilis reductio.Etiā qꝛ quo ad estimatio-
nē magna est distinctio.sil'r q̄ ad adaptio
nē.qꝛ vestimētū vni aptū alteri vix adap
taᵗ.ꝛ si adaptaᵗ hoc fit cū magna dimi-
nutione sui.s ibi testator lanā legauit he
res de illa vestimentū fecit legatū nō pi-
miᵗ.l.seruū.§.itē si lana.ff. de lega.j. ꝫm
intellectū glo.ibidē.Rō qꝛ mutatio facta
ꝑ heredē nullatenꝰ significat voluntatis
testatoris mutationē.Et idem dic in alie
na lana legata ponendo q̄ dn̄s ex ea ve-
stimētū fecit.nā ex hoc nō significaᵗ mu-
tatio voluntatis testatoris.nisi al's appa
reat.Nō est tn̄ dicendū q̄ debeᵗ vestimē
tū.sed estimatio lane.Itez ibi. Testator
legauit areā.deinde domū desup edifica-
uit.domus debeᵗ.l.seruꝰ filij.§.aree.ff.de
lega.j.qꝛ area est fundamentū ꝛ ps po-
tissima.Etiā qꝛ testator mutando videᵗ
in eadē remanere voluntate. Nec impo
sitio edificij sufficit ad mutationē volun-
tatis.imo qꝛ voluntas remanet in lega-
to ꝛ edificiū sequiᵗ suū significatū q̄ te-
stator legat domū. Item ibi.Testator le-
gat domū.domus ad aliā areā reducitur
area debeᵗ.qꝛ legatū tenet in tota re ꝛ q̄-
libet sui pte. & ꝛ si in pte rei pimiᵗ. tenet
tn̄ in pte remanente hoc addito q̄ ex mu
tatione rei nulla significaᵗ voluntaᵗ mu
tatio.Sꝫ si testator legat domū q̄ ad are
am reduciᵗ deinde aree edificiū imponit
nihil debeᵗ.l.si ita.§.si domus.in fi.ff. de
leg.j.Ratio. qꝛ alia domus est ꝛ non illa
quā testator legauit. Itē ibi.testator le-
gauit nauē.destruiᵗ nauis.et ex eisdē ta-
bulis reficiᵗ.debeᵗ.l.si res.§.aream.ff. d
solu.Rō.qꝛ est eadē nauis ex eisdē tabu-
lis refecta.

Mutilare est aliqꝺ mēbꝝ amputare.vl' ali
qꝺ integrū detruncare. vt hoi manū vel
pedē vl' aliqꝺ membꝛū auferre.

Mutuū est qꝺ alicui p̄ntaᵗ vt tpe suo red
dat.Et d̄r q̄si de meo tuū.vn̄ est nomē cō
positū ex corrupto ꝛ integro. qꝛ qꝺ meū
fuerat mutuando tuū facio. Vn̄ res q̄ pō
deraᵗ vt argentū ꝛ silia q̄ numeranᵗ vt
pecunia.ꝛ q̄ mensuranᵗ vt frumentum:
mutuari pn̄t.vt.l.ij.ff.si certū pe.§. mu-
tui datio. vbi dicitur q̄ mutui datio con
sistit in his rebus que pondere mensu-
ra numerove consistunt.instit.q̄ mo. re
cōtra.obli.in p̄n.veluti oleo.frumēto.pe
cunia numerata ꝛc. Et lꝫ vsura sit q̄cq̄d
accidit sorti in mutuo ex pacto vl' intenti
one.ꝑncipaliter tn̄ in alijs rebꝰ puta ve-
stibꝰ vel alijs nō in mutuo cōsistentibus

ētiā vsura cōmittit.vt.xiiij.q.iij.c.pleriqꝫ
ꝛ.c.se. Usura est vbi amplius reqrit ꝙ dat
Pro quo distingue duplicē vsurā. vt in-
fra de lra U. Sz nunqd erit mutuū si qs
oues ad numerū dederit. Rñdet ꝙ non.
qꝛ in mutuo inspicienda est natura ꝛ cō-
suetudo rei mutuate. Nā pecunie cōsue-
tudo natura ꝛ aptitudo est vt ad nume-
rū det.l.j.ff.de cōtrahen.emp.ꝛ ven.ꝛ sic
de frumento. Sz libri.eq.oues.ꝛ silia nō
dant ad numerū.nec sic ad pondus vl mē
surā.eo ꝙ res mutuata nō est eadē.s ꝯsi
milis reddi debeat. Et in hmōi rebus non
pōt oimoda silitudo iueniri ita ꝙ res sp
oino silis vendat.

Mutuū ei dantes ꝛ nihil inde spantes ꝛc.
de vsu.c.ꝯsuluit.ꝛ.c.nauigāti.e.ti.in glo.

De Na

Ancisci est ali-
quid acquirere cōseq vl adipi
sci. Un dr nactus sum illā .i.ad
eptus sum vl acquisiui eam.

Natura dr multis modis. Qñqꝫ vis insi-
ta rebus similia de silibus pcreans. Secun-
do stimulus vl instinctus nature ex sensuali
tate pueniens ad appetendū. pcreandū
vl educādū. Tertio instinctus nature ex
rōe pueniēs.vt ē glo.j.di.j.ius aūt nāle.

Naturalis dr filius ex ꝯcubina q in domo
ppria tenet vnica qsi loco vxoris. Et ta-
lis in bonis patris ab intestato succedit
in duas vncias pine substātie si alij filij
legitimi nec vxoris extent.in bonis autē
maternis cū filijs legitimis succedit.

Natale dr scriptura cū annis dñi ꝛ pconi-
zata q dicebat Luciū esse natū ingenuū.
Et sic in legendis sanctorū intitulat na-
tale sancti Johannis qn morit. qsi tunc
nascat nunqꝫ moriturus.vl dr pma natiui
tas q est de iure naturali. Et oēm hoiem
dicit liberū. vn cōstitutū est non efficere
manumissionē natalibus.i.ingenuitati. in
sti.de inge.in fi. Item dicimus seruus iste re
stituit natalibus.i.libertati quā hz ex iure
naturali.ff.de nata.l.ij.

Naulū est vectura siue pciū qd pstat p ea
dē facta collatiōe inter vectores vehētes
p mercede nauigatōis illis q nauigiū ex
ercent vl ducunt. Uā Lo.de Ro.in singu
laribus suis dicit ad qōuem talē. nautam
ꝯduxi.vl mulionē. aut galeā ad portādū
familiā meā Quid si moriant aliq i naui
vtrū p illis nauta debeat naulū vl pensi
onē hre. Sub distinctōe si fit cōuentio de
illis ducendis vl ad talē locū deportan-
dis.tūc p mortuis nō dz solui naulū. Si
vo fit de illis pactū in naui ponēdis. tūc
secus. Tertio si dubitat de verbis: tunc
etiā debet naulū tex.est sing.in.l.si vehē-
da.in pn.ff.ad.l.ro.de iac. Silr dicet de
infante nato in naui.ff.locati.l.si adest.§
si qs mulierē.

Nauta ē q mistrat naui vl ducit nauē eam
gubernās.ꝛ ea q ad vsū eius ptinēt faciēs
ff.nau.cau.sta.l.j.§.ij.ff.fur.aduer.na.

Nauticus tiberinus est q nauigat in flumie ro
me vehēdo in romā vl exuehendo ad ca
stra.vt.C.de nau.tibe.l.ad castra.li.xj.

Nauticū fenus est qd ppter nauticā pecuni
am vl qsi nauticā exigit.ff.de nau.fen.p
totū.ꝛ.C.eo.ti.l.cū pponas.

Nautica pecunia est q piclo creditoris i na-
uigio suscepto dat trahēda. Sz qsi nauti
ca est cū piculū mutuate pecunie i me re
cipio si aliqua cōditio nō extat puta si pi
scator nō capiat pisces ꝛ hmōi. vide glo.
C.de nau.fen.in Rubrica.

Naufragiū est naue fracta submersio rerū
siue corporum.ꝛ dr qsi nauis fragiū.i.fra-
ctura.C.de naufra.li.xj.

Nauicularij seu naucleri sūt q trāsportant
publicas spēs bm Accur.C.de nau.pub.
spe.trās.li.xj.sup Rubrica. Et dicunt eti
am illi q an nouarias spēs a susceptori-
bus in pvincia accipere romā vel i castra
vbi erant milites deferre debebant.

Nausocbomiū ē domus in q iuuenes educāt

De Ne

Necessitudo ē parētela vl ꝯgnatio.l.nō est
singul.ff.de reg.iur.vbi glo.sic exponit.

Ne p vt nō capit.ff.de acq.posse.l.q absē-

ti.§.j.De hac dictiõe vide.C.de idic.vi.
tol.in auẗ.cui relictū.

Nec implicat sensū cõtrariū expsse.vt no
ta.in.l.iuris ignorãtia.C.q̄ admit. ad bo
no.possessio.poss.

Negociū est triplex.s.cõe.publicū ꝛ puatū
Cõe qđ ptinet ad dipositiões alicuiꝰ regi
onis.Publicū qđ ptinet ad regimē alicꝰ
ciuitatis.Sꝫ puatū qđ ptinet ad puataꝫ
psonã Et istis tribꝰ negocijs corrn̄det tri
plex dispensatio.s.politica.q̄ cõsistit in p
uisiõe pluriū seu totiꝰ cõitatis.Et hoc do
ceẗ in octo libris politicorū Aresto. Jco
nomica.q̄ cõsitit in dispositiõe familie.ꝛ
habeẗ in duobꝰ libris iconomicorū Are
sto.Et monastica vel ethica.q̄ cõsistit in
regimine suipsiꝰ tm̄.ꝛ illa tractaẗ in.x.li
bris ethicorū eiusdē.

Negociatio est in cõmertijs sicut negociū
in dispensatiõe.vn̄ tã negociatio q̄ nego
ciū. Aliqn̄ significãt actõnē alicꝰ rei cuiꝰ
ꝯrium est ociū.aliqn̄ actõnē esse idem qđ
iurgiū litis.Et dr̄ q̄si negãs ociū.c. forꝰ.
§.negociū.de ver.sig.

Negligentia est eius qđ fieri debet vl' põt
obmissio.

Negatiua apud iuristas est improbabilis.
vt.vj.q.v.actor.C.de.pba.l.actor.đ elec.
bone memorie.j.vbi diciẗ.Negantis fa
ctuꝫ nulla est pbatio.subaudi directa.qꝛ
qđ nihil est n̄ cadit i sensū. Vn̄ sciēdū q
multiplex est negatiua.s.facti.dicti.iuris
ꝛ q̄litatis.ꝛ q̄dam pura.Vn̄ negatiua fa
cti duplex est.s.pura.q̄ habet determina
tionē tpis.loci. vel alteriꝰ rei.puta qꝛ est
coartata ad certas psonas.de q̄ est casus
in.c.tercio loco.de pba.vbi coartaẗ ad p
sonas capituli.Et illa pbari põt indire
cte.vbi gratia.Si instrumentū exhibeaẗ
cõtinens stipulationē factã tali die vel lo
co.arg.c.ex tenore.de test.Aut non habꝫ
aliquã taliū determinationē.ꝛ tunc pba
ri nõ põt directe vel indirecte.vn̄ onꝰ p
bandi transferẗ in aduersariū. ꝛ hoc ido
qꝛ negationū nõ sunt cause.nec circūstã
tie.q̄ sunt necessarie in pbatiõe. vt si q̄s
dicit se nunq̄ cõtraxisse cum berta.vl' nõ
cognouisse Bertã q̄ dr̄ negatiua explica
ta.de fri.ꝛ malefi.c.j.Vel dr̄ negatiua po
sitio. Est em̄ positio negatiua implicita.
vt pono q in electione tm̄ quatuor cano
nici psentes fuerint vt in.c.cuꝫ ecclia. de
cau.possessio.ꝛ pprie.Quas positões ne
gatiuas iuris rigor repellit. ſ eq̄tas eas
admittit si iudici videbiẗ.vt in.c.j.de cõ
fessio.li.vj.Etiã ibi si aliq̄s dicat se eē nõ
citatū ꝛ negatiua facti mixta dr̄.q̄ cū af
firmatiua implicita misceẗ vt illa q̄ habꝫ
affirmatiuã implicite dicendo. Ego non
renunciaui sponte.q̄si dicat. renunciaui
coactus vl' inuitꝰ.Et hoc dꝫ pbari ab eo
q̄ negat.c.sup hoc.de renū. Sꝫ negatiua
iuris pbari põt.vt si dicat q̄s alicui.non
potes esse testis.dꝫ hoc pbare.Silr̄ si ne
geẗ emancipatio rite facta ꝛ negans ali
q̄s iuste factū.dꝫ ħ pbare q nõ sit factū
de iure.sed ꝯ ius.vt in.l.ab ea pte.§.j.ff.
de pba.vbi dr̄ ab ea pte q̄ dicit aduersa
riū suū ab aliq̄ iure phibitū esse speciali
lege vl' cõstitutiõe pbari optere.Idē rn̄
det si q̄s negat emãcipationē recte factã
pbationē ipam pstare deberet.

Negatiua vo q̄litas duplex est.s. aut q̄lita
tis intrinsece. aut qualitatis extrinsece.
De q̄litate intrinseca. vt cū hõ nasciẗ. et
tunc psumiẗ negatiua nisi pbeẗ affirma
tiua.vt si negeẗ scientia pbandū est hoc
examinatiõe iudicis.de pben.cū ſm apo
stolū.Si etas p aspectū corpis. si legiti
mitas. aut ſ is cui legitimitas opponit
est de hoc infamatꝰ.ꝛ tūc cogiẗ se purga
re.c.bone.palle.Dicendo ergo.Jlle non
est idoneꝰ.nõ est legitimꝰ.nõ est soluen
do ꝛc.pbari dꝫ ab eo q̄ dicit.q̄a q̄libet p
sumiẗ idoneꝰ.bonꝰ ꝛc.nisi ꝯriū pbeẗ d
psum.dudū.de scruti.in or.fa.c.vnico. e
nisi ius psumat in cõtrariū.ff.de dona.i
ter vi.ꝛ vxo.q̄ntꝰ.ff.de pba.si pactū. ꝛ.l.
si cyrographū.Etiã iudex q̄ hꝫ ex hoc of
ficio suo cuncta rimari.c.iudicãtē.xxx.q.
v.ꝛ.xxiij.q.viij.occidit.de offi.de leg.sup
q̄stionū.§.intentiõis.pt ꝛ dꝫ si viderit e
pedire.ꝛ interrogare sup negatius.ar.ff.
de iterro.act.l.vbicūq̄.ꝛ.c.cū Johãnes

de fi.instru.vbi iudex facit interrogatio-
nē quā etiā ps facere nō potuit cū eēt in
cā cōclusum.faciūt nota.p Hosti.ꝛ In-
no.in ca. sup his.de accu. ꝛ maxime sup
negatiua.vbi agit de salute vł piculo aie
arg.de re iudi.c.lator.ad finē.Ex p̄dictis
dicit ꝙ q̄s in iudicio excusat a r̄ndendo
positiōi negatiue.ideo q̄ negat nō ponit
sed remouet.siue sit negatiua implicita:
siue explicita quā faciunt he dictiōes.tm̄
solū ꝛc.ꝛ Spe.ti.de depo.§.octauo. Sic
pbat neutrā p̄dictarū poni posse Nā po
sitiōes succedūt in locū pbationū. vt in
aut.de his q̄ ingredi.ad ap.§.fin.Vn̄ id
solū veniet in positōe qd in pbatiōe.Sȝ
negatiue vt p̄dicit nulla est directa pba
tio.ergo nec positio. ꝛ dat Bal.rōem. qꝛ
r̄nsio ad positionē fit ad releuandum ab
onere pbandi.Sȝ positiones negatiuas
nō hȝ necesse pbare.ꝰ nō est ei r̄ndendū
Et ita dicit sentire glo.in.l.ij.in. §.qd ob
seruari.C.de iur.ca.Si vo haberet neces
se pbare.tunc deberet r̄nderi.vt.ca.j.de
cōfes.li.vj.Idē dicit negatiuā positionē
esse in q̄ ponit dictio absq;.vt no. Cy.in
l.actor.C.de pba.in.iij.q. ꝰ verū qn̄ ista
dictio absq; venit ad exclusionē alicuius
affirmatiue.ꝛ ita ex se nō implicat affir-
mationē.Secꝰ si implicaret illā.vbi grā.
Pono ꝙ res fuit absq; eo ꝙ Titium tali
die pcuteret.qꝛ tota die fui absens alibi.
Nā talis positio nō dꝛ mera negatiua qꝛ
orit ex affirmatiua.s.fui alibi.Et hoc te-
net Spe.in ti.de posi.§.videndū.vo.viij.
fa.no.insti.de inuti.sti.§.itē verboꝝ.Itē
qꝛ ponēs illud qd ponit si negat necesse
hȝ pbare.l.actor.p̄al.q̄ ē canonizata.vj.
q.vi.actor.in q̄ dꝛ actor qd assueuerat p
bare se nō poterat pfitendo reū necessi-
tati mōstrandi cōtrariū nō astringit. Cū
p rerū naturā factū negātis pbatio nul-
la sit.Et sicut positio negatiua. vt p̄di-
ctū est.sic etiā positō negatiua.est triplex
scȝ facti.iuris ꝛ qualitat.Et facti duplex
scȝ simplex ꝛ pura q̄ nō hȝ determinatio
nē loci.tpis vł rei consilis.vt illa. Pono
me nō cognouisse bertā.c.j.de frig. ꝛ ma

le.ꝛc.De tali etiā in.c.cū ecclesia sutrinā
de cā poss.ꝛ ꝓprie.Et alia impura vł mi-
xta.vicȝ q̄ est certo loco coartata.vt in.c.
posuisti.de pba.vbi p loci inspectionē
pbat nō cognita.Et hȝ in se sensum af-
firmatiuū implicitū vt nō cognita.i. vir-
go.Et dicit Bar.de sax.in.l.q̄cunq; p̄al.
se semp defendisse.ꝙ q̄ ꝓponit negatiuā
dȝ eā pbare etiā si nō sit coartata loco vł
tpe.qꝛ intelligit coartata psona ꝓponen
tis p ca.plerīq;.ij.q.vij.vbi boni viri suf
ferūt peccata aliena ꝛ tacent.qꝛ q̄ sciūt iu
dicibus pbare non possunt. Et hoc ipse
idem ꝯcludit.C.de ser.fugi.l.p̄al.Ponat
actor q̄cq̄d velit affirmatiue vł negatiue
p intentione sua fundāda.hoc pbare de
bet.Et nota ꝙ antiq̄ doc.negatiuā pba-
ri nō posse intellexere p testes. Sȝ hodie
iudex potest admittere positiōes negati-
uas q̄ nō possunt pbari nisi p cōfessionē
aduersarij.si saltē hoc videat ei equuȝ et
expediens. De hoc de tempo.or. dilectꝰ
de eta.ꝛ q̄li.c.vi.ꝛ est glo.an̄penul.in.c.j.
de cōfes.li.vj.

Nepos est filiꝰ filij vł filie.ꝰ neptis filia eo
rūdē. Etiā nepos capit p filio fris.c.ij.
de arbi.c.fundamenta.de electio.li.vj.

Nepos posthumꝰ est q̄ post mortē aui na-
tus est supstite suo patre.

Neophitꝰ dꝛ nouꝰ in fide.vt.xlviij.di. qm̄
a neos qd est nouū.ꝛ phitos qd est fides
Itē dꝛ nouꝰ in religiōe.ea.dist.sicut olim
Et prohibet talis ordinari in duabus de
causis.vt ponit Gof.in sum.de tempo.or
di.§.sequit.

De Ni

Nisi quot modis capiat.vide p Dy.in re-
gula peccati.li.vj.ꝛ.l.actione.C.de trās-
acti.Nā qn̄ dictio nisi sequit negationē
tūc stat inclusiue ꝛ tunc ponit respectum
excipiēdi.vt.c.postulasti.ꝛ in.c.sedes. de
rescrip.c.romana.vo.ij.de ap.li.vj.Si vo
p̄cedit affirmatiue.ꝛ hoc respectu excipi-
endi tūc puat.c.j.de ap.c.si vo.de sen. ex
cō.cū filibꝰ.Itē si adijcit oratiōi affirma
tiue puat.de testi.c.de testibꝰ in fi. Qūq;

nec ponit nec puat.ij.q.j.hec est rō. Naz
oratio pcedens nō cōplectebat illū casū.
Interdū ponit p sed.xxviij.dist.si deui-
de. Qnqz p si nō.vt.c.pterea.ij.d ap.z.c.
qcunqz.de sen.excō.lib.vj. Vn qn ponit
nisi in sententijs z in vltimis voluntati-
bus videt inducere pditionē.sec⁹ in pcti
bus. De hoc vide p dnm Dy.vbi supra.
Et dictio nisi cōponit ex ni.i.non z si.qsi
nō si. Et sumit tripl'r. Primo cōditional'r
Scdo exceptiue. Tertio his modis simt
Itē pditionaliter dupl'r.vel quo ad reso
lutionē.vel q ad dispositōnē. Quo ad re
solutionē ibi. Vendo tibi fundū p decez
nisi ali⁹ infra mensem attulerit meliorez
cōditionē. Nā venditio est pura. solutio
cōditōnalis.qz resoluit vl' rescindit si ali
us infra mensem attulerit maius pciū. s
nō stabit venditio.l.ij.§.si in diez.ff.pro
emp. Itē ibi. Lego.x.nisi nauis ex Asia
venerit infra mensem dispositio ē pditio
nalis.qz sensus est.si nō venerit legatum
valeat z pficiat. Sil'r ibi. Lego nisi nolu
erit.dispositio cōditionalis z legatū cōdi
tione. Et est sensus.lego si heres nō ptra
dixerit seu pbauerit sicut apposita cōdi-
tione.si capitoliū nō ascēderit.l.fi.ff.d cō
di.insti. Itē ibi. Lego decē adimo nisi na
uis ex asia venerit.ademptio est cōditio
nalis.z est sensus.adimo legatū z nolo te
nere ipm si nauis venerit.z qz ademptio
est sub cōditione.videt datū sub ptraria
cōditione.l.qb⁹ dieb⁹.§.q Titio.ff.de cō
di.z demō. Significat etiā exceptiue qn
eximit seu tollit aliqd qd est in oratiōe p-
cedenti.vt nō sit idē ius vl' idē effect⁹. Et
hoc dupl'r. vt pmissum est.s.affirmatiue
post oratōnē negatiuā.z negatiue p⁹ ora
tionē affirmatiuā. vt null⁹ hō currit nisi
socrates.ois hō mouet nisi Plato. facit
l.j.C.de transac.z.i.si eū.in fi.ff.siqs cau
tio.cū ibi no. Itē in pdictis vbi refert ad
resolutionē z ademptionē facit cōditio-
nē. Et significat etiā aliqual'r exceptiue.z
sic pditionalit significat.z exceptiue sit.

Nihilomin⁹ z nihilomagis differūt. qz pri
mū includit affirmationē, secundū nega
tionem.vt in insti.qui.nō est pmis.fa.te.
§.j.in glo.

De No

Noiator.i.elector officialiū.vt.C.de pi.no
minis to.l.j.z.ij.li.xj.

Nomē qnqz idē est qd ius debitoris.vt i.l.
a diuo pio.§.in plib⁹.vbi dr q pmo de-
bent venire.i.vendi mobilia.scdo imobi
lia.tertio noia.i.iura debitorū cōdemna-
torū.z spāliter in.§.sic qqz.z seq. Itē qn
qz nomē idē est qd fama.vt dicēdo. Me
lius est nomē bonū qz vnguenta pciosa.
Eccl's.vij. Etiā qnqz capit p noie rei p-
prio vel appellatiuo.z sic dr. Nomē pso
nans debet esse rei.xxj.dis.cleros.de pre-
ben.cū sm aplm.insti.de dona.§.est z ali
ud gen⁹.xvij.q.j.si cupis. De noie pprio
dr q silitudo nois inducit affectōnē.ff.de
leg.ij.l.cū fili⁹.§.pater.iuncta glo.z.ff.d
leg.j.si qs in fundi vocabulo.vbi dr q d
nomine pprio non est cura.vel de cogno
mine.dum in substantia non erret. quia
nomina hoim mutabilia sūt.rerū aūt im
mobilia.

Nobilitas sm Bart.de Saxofer.in tracta
tu de nobilitate quē cōposuit circa.l.si vt
pponis.C.de dig.li.xij.post qtuor opini-
ones de nobilitate qs reprobat. Nobili-
tas est qlitas illata p pncipatū tenentē q
qs vltra honestos plebeos accept⁹ osten
dit. Primo dr qlitas.qz pōt adesse vl' ab
esse pter subiecti corruptionē. nā mulier
plebeia nubens nobili nobil' efficit.l.mu
lieres.C.de digni.z.l.femine.ff.de sena.z
hi qb⁹ impator de nouo cōcedit dignita-
tē.vt in to.ti.pal. Ita mulier nobilis nu-
bens plebeio efficit ignobilis.sicut ille q
pter delictū pdit dignitatē.l.qtiens.z.l.
iudices.C.eo.ti. Et sic in aliq tpe qs ē no
bilis.in alio ignobil'.imo i vno loco z nō
in alio.vt sarracen⁹ nobilis capt⁹ a xpia
no ēst ignobilis z seru⁹.z ecōuerso. Dicit
illata.qz null⁹ a seipso pōt habere digni-
tatē vl' nobilitatē.s oportet q p alteꝝ cō
ferat imo q sua auctoritate assumeret in
crimē falsi incideret.vt in.l.iuliane maie.

ff.de fal.ꝛ in reg.iur.c.j.li.vj.vide no.ꝑ Bart.in.l.vendat.C.de ꝓfes.ꝛ mo.ꝛ in l.j.C.vt di.dig.ordi.seruet. et Bal. in.l. data opa.in.xvij.coll. C.q̄ accu. nō poss. vbi ponit de nomināte se comitē q̄ nō ē. ꝛ de cantante noē.cū nō hūt noē.Etiā qꝛ dignitas infert in aliū ex mera grā cōcedentis.s.ꝑncipis q̄ nō recognoscit supiorem.al's em̄ supior cogeret iferiorē vt daret dignitatē3.sic esset ex debito. Possūt tū ꝓcedere alique cāe ex cōgruo impellētes cōcedentē.vt sunt ꝟtutes.actus ꝟtuosi.ff.de ori.iu.l.ij.in penl.ꝛ vl.colūna ꝛc. Dicit ꝑ ꝑncipatū tenentē.Sed ꝑncipatū oim tenet de⁹.q̄ qn̄q3 nobilitates ꝛ dignitates tꝑales immediate instituit.Qn̄q3 alius ꝑnceps nō recognoscens supiorē tꝑalem.Nā baro q̄ nō est miles ꝑt certo casu facere militē. licet ꝯtrariū notat Cy.in.l.iij.C.de here.tu.ꝛ bar.in.l.fi. C. vn̄ liberi.vbi dicunt q3 q̄ nō est doctor nō pōt facere doctorē nec militē q̄ nō est miles.Possunt tū reges vel duces extra regnū suū in alienis ꝑtib⁹ facere milites qꝛ ea que sunt voluntarie iurisdictiōis.vt ē facere militē pn̄t exerceri extra territoriū l.j.ꝛ.ij.ff.de of.ꝓcōsul.ꝛ lega.Dicit q̄ q̄s vltra honestos plebeios.q̄a plebeiorū q̄dā sunt honesti.q̄dā viles.l.mulier. C.e. ti.Licet ergo honesti plebei sint magꝫ accepti.nō tn̄ sunt nobiles qꝛ nobilis est acceptus vltra honestos plebeios.Et dr̄ acceptus.qꝛ nobilitas cōsistit in hoc q3 ꝑnceps facit quē gratū ꝛ acceptū.licet in ciuitatib⁹ q̄ regunt ꝑ pplm̄.nobiles sint interdū min⁹ accepti.ꝛ plus puniant in penarū impositione.Dicit vltimo oñditur qꝛ si q̄s ꝑ mille annos viueret cū oib⁹ virtutib⁹ ꝛ ꝑnceps eū summe diligeret ꝛ acceptū haberet.tū plebei⁹ remaneret donec in eū infert dignitas nobilitatꝫ ꝑ ꝑncipē.q̄ ostēdit accept⁹ vltra plebeios.Et ꝑt ostensio fieri ꝟbis expssis hoc cōtinentib⁹.l.ille aūt.§.cū ꝟbo.ff.de lega.iij. Qn̄q3 etiā nō expmit ꝟbis.ꝛ tunc d3 fieri aliquo actu h̄ q̄si de necessitate importante l.ꝓ herede.§.pōponi⁹.ff.d acq̄.heredi.vt si cōcedit alicui officiū qd h3 dignitatē vl nobilitatē annexā.vt comitatū. ducatū ꝛc.Cetera de nobilitate.videl3. q̄tuor opiniones.ꝛ tres nobilitates. Et q̄lit aliq̄s debeat ꝓbare nobilitatē.vide in tractatu ꝑall.Et vtrū nobilis ꝓpter ingressum religionis ꝑdat nobilitatē.vide Lo. de Ro.in singularib⁹ suis.Bal.in.l.deo nobis.C.de epis.ꝛ cle.ꝛ qd nō facit.ff.de re.iur.l.iura.q̄ dicit iura sanguinis nullo iure ciuili dirimi possunt.Et nobilitas ē quoddā ius sanguinis qd est incōmutabile.vt in.l.ius agnationis.ff.d pac. vide glo.or.xxvij.q.ij.scripsit.xx.q.iij.pn̄s cleric⁹.q̄ volunt q3 sic.quas approbat Specu.in ti.de statu mona.§.j.ꝟ.xj. Etiā dn̄i de Ro.int q̄s talis qō de facto fuit mota allegabant duas glo.apte volentes monachū nobilitatē ꝑdere.Primā in.c.j.de purg.ca.sup ꝟ.ingenu⁹ nō est. Scdam in cap.ca que.de sta.regu.super ver.ꝑsonarum.de lectu.Quibus tū nō obstantib⁹ domini de rota ꝯtrariū determinarunt ꝑ rōnem.vt supra.

Nō obtpare.i.nō obedire.vt q̄ sciēs nō paret vocat⁹ a dn̄o.vl iudice.ff.si q̄s ius di. nō obtemper.in rubro ꝛ in nigro.Nō significat negatiue cōiter.qꝛ aduerbiū negandi.Qn̄q3 tn̄ etiā significat affirmatiue vt ibi Promittꝭ m.x. ꝛ rn̄dens.q̄re nō l.j.§.j.ff.de ꝟ.obli.Nā sensus est q3 promittis ꝛ consentis significato sumpto ex dictione quare iuncta dictioni nō.q̄si diceres.Nō est rō negādi.i.assentio Et idē ibi si interrogat⁹ an velim adire hereditatē mihi delatā.rn̄dea3.cur nō. videor adire hereditatē.Secus si dicerā. hec hereditas nū displicet.nam tunc non videor adire.qꝛ non sequit nō displicet.ergo placet.qꝛ est mediū inter nō displicere ꝛ placere.s.non placere.sicut est mediū int vel le ꝛ nolle.s.nō velle.Nec obstat.l.cū antea.C.de arbit.vbi tex.dicit. non displicet.Et ꝑtes sententia ab arbitro latā vident approbare.qꝛ ibi non displicere capit ꝓ placere.ꝛ hoc ex approbatione arbi.Etiam qn̄doq3 duplicat dictio nō.tūc

significat affirmatiue.l.duob⁹.ff. de ꝟ.signi. Nam due negatiões faciũt vnã affirmationẽ.qꝛ negatio destruit negationem nisi ꝓbabili medio ꝓferentis inferat᷑ voluntas.vt.l.j.C.de ser.fu.ꝛ.ff.de offi.ꝑꝛ.vr.l.ꝓmulgaris.ꝛ.ff. de sena.l. femine et de iureiu.ꝛ si xp̃s.in ꝑncipio.

Notabilis.i.notat⁹ vl̓ ifamis.c.ex ꝑte ade. de testi.

Nõ admitti ad ꝑtẽ capit᷑ ꝓ ipso qꝺ est nõ admitti facta distributiõe ad ꝑtes.qñ ꝑs cui facta est nõ admittit᷑. Uel ideo. qꝛ in rerũ natura nõ est.vl̓ qꝛ al̓s admitti non põt.ꝟbi gl̓a. Legatũ relictũ est m̃ ꝛ posthumo. Postum⁹ existens in vtero licet nõ admittat᷑ ad ꝑtẽ.significat᷑ tñ me tm̃ admittendũ ad ꝑtẽ.l.si duob⁹ in ꝑn.ff.de leg.j. Ratio.qꝛ mihi ꝑs tm̃ relicta est. Et si dicat᷑ deficit cõiunct⁹.qꝛ nõ admittit᷑. ergo ꝑs ei⁹ mihi accrescit ex dispositione legantis.vt patz in materia cõiunctionũ ꝛ sic admittar ego ad totũ. Rñdet᷑ ꝙ nõ deficit cõiunct⁹ in casu ꝑmisso. qꝛ ẽ spes eũ nasci ꝛ admitti. Itẽ ibi. Testator mihi ꝛ ei q̇ cape nõ põt legat.x.ego ad.v.tm̃ admittar.l.si Titio.ff.de leg.ij. ꝛ intelligit Bart.ꝙ cape nõ põt.qꝛ aufert᷑ ei res a testamẽto tanꝗ̃ indigno.ꝛ si nõ admittit᷑.loco eius admittit᷑ fisc⁹.ꝛ sic ꝑs eius nõ deficit.nec mihi accrescit. Item ibi.testator legat mihi ꝛ ꝟuo suo ꝓprio. ego admittor tm̃ ad ꝑtẽ.l.plures.§.si cõiunctũ.ff.de leg.j.qꝛ ex ꝑte tm̃ mihi relictũ est. et ꝑs cõiuncta nõ oĩno deficit. qꝛ naturalit᷑ seu de eq̃tate sibi debet᷑. Sꝫ ibi legat᷑ mihi ꝛ illi q̇ nõ est in rerũ natura nec eẽ sperat᷑.admittor ego ad totũ.l.si duob⁹.ꝑalle.§.fi.ff.de leg.j. Rõ.qꝛ ꝑs cõiuncta oĩno deficit. Idẽ ẽ in oĩ casu in quo ꝑs total̓r deficit.vel qꝛ cõiunct⁹ morit᷑ añ testatorẽ vel relictũ est posthumo q̇ nascit᷑ abortiu⁹.vel si cõiunct⁹ repudiat. qꝛ tũc ꝑs cõiuncti oĩno deficit.ꝛ iõ ꝓpter cõiunctionẽ alteri ꝑti accrescit.lꝫ de cõsuetudine q̃rundã ꝑtiũ.vt francie.cõiunctio nõ significat ius accrescendi. Ideo q̃ntũcũq; deficit ꝑs vni⁹.alter tm̃ ad ꝑtẽ admittit᷑.s.sibi relictã. Significat ergo nõ admitti ad ꝑtẽ ipm cõiunctuꝫ ad ꝑtẽ tm̃ vl̓ ad totũ admittendũ ꝓut ꝟ q̃dlibet medium ꝓbabile declarat.

Nolle ꝛ nõ velle differũt.qꝛ nolo importat ꝑcise resistentiã.cõtemptũ ꝛ oĩmodã contradictionẽ vl̓ repudiationẽ.ꝛ nõ solũ absentiã voluntatis. Sed nõ volo tm̃ aliq̃lem ꝛ nõ oĩmodã importat ꝯtradictionẽ vt no. Io.an.de offi.dele.c.prudentiã.§ sexta.sup ꝟ.nõ velit. Et qñq; capit᷑ nolo vt etiã nõ importat ꝑcise resistentiã pro nõ volo.vt in.c.finẽ litib⁹.de do.ꝛ contu. ibi nolit aut nequeat ꝟꝫ Io.an. ꝛ sequit᷑ Uin. Sil̓r dormiens nõ vult legere tunc ꝛ tñ exꝑsse se legẽ nõ negat.vt no.de spõ.c.ij. Et dictio nolle cõponit᷑ de nõ velle. Alij tñ talẽ nõ ponunt differentiã.dicentes.ꝙ nõ velle significat ꝑuatiue.i. nõ eẽ voluntatẽ seu motũ voluntatis. Sꝫ nolle significat positiue.i.esse motũ nõ fieri.vel nõ obtinere illud de quo q̃rit᷑ Et ꝑ ꝟ dicunt doc.ꝙ si heres deliberando de adeundo dicit se non velle adire.hec verba nõ significant repudiationẽ. qꝛ nõ velle adire est nõ habere motũ animi ad eundũ.nõ aũt ꝑ hoc sequit᷑ ꝙ repudiet.secus si dicat.nolo adire.qꝛ sensus est ꝙ habet motũ animi ad nõ habendã hereditatem ꝛ iõ significat repudiatõnẽ.facit.l.filij.§ j.ff.ad tercl̓. ꝓpter ꝟ dixit lex.ꝙ inter velle ꝛ nolle est mediũ.s.nõ velle ꝛ nõ nolle l.j.§.scientiã.ff.de tribu.ac.ꝛ hoc de proprio significato ꝟbi. Sꝫ ex circũstantijs possunt recipi alia significata.

Nota est idem qꝺ infamia.l.j.ff.de his qui nota.infa.

Notare qñq; est reꝑhendere.ca.fi.de sortil̓. qñq; infamare.c.accedens.de purgat᷑.canõ.qñq; cõsiderare.c.cũ olim.ij. de offic.dele.

Notari⁹ est publica ꝑsona.qꝛ ei⁹ officiũ ad publicã vtilitatẽ inuentũ est.ꝛ dꝛ a notãdo qꝺ est negocia hoĩs publice ꝛ auctentice in publicam ꝛ auctenticã formã redigẽte. Et idẽ dꝛ scriba a scribẽdo.ꝛ tabellio seu tabellari⁹ a tabl̓a. Re.s.locꝭ suis.

Nochꝰ dr̄ illegitimꝰ ⁊ ꝓprie d̄ adulterio natus. sicut dr̄ nocha febris q̄ affligit vt q̄rtana. nō tñ est vera quartana. vt no. glo. in. §. ꝑsone ꝟo in fi. c. nisi cū ṗdē. d̄ renū. Etiā dr̄ a nota. i. infamia. q̄ talis infamiam incurrit.

Notoriū est triplex. Quoddā est notoriuȝ ꝑ̄sumptiōis. s. qđ est de euidentia iur̄ vehementis ꝑ̄sumptū. vt paternitas. filiatio. vbi nō requirit̄ alia ꝓbatio. c. qm̄. de fi. ꝑ̄sbi. Nā de hoc ꝙ q̄s sit alicuiꝰ filiꝰ nō pōt vere ꝓbari. l. luciꝰ. ff. de cōdi. ⁊ demōstra. vñ filiꝰ est quē nuptie demonstrant. ff. de in ius vo. l. q̄ semꝑ. in fi. Nā ⁊ vir ⁊ vxor aliquē infantē nutriunt ⁊ dicunt eū filiū eorū esse. tunc ꝑ̄sumit̄ eoꝝ filiꝰ. Est ergo notoriuȝ ꝑ̄sumptiōis euidentia rei euidenter a iure ꝑ̄sumpta. Aliđ est notoriū iuris. ⁊ est clara iudicialis cōfessio. incōuincibilis ꝓbatio. ⁊ irretractabilis diffinitio. de quo. s. notorio q̄s damnatꝰ est. vel in iure ꝯfessus. Et sic illud est duplex videlicet ꝑ cōfessionē factā in iure. ⁊ per s̄niam iudicis. vt in. c. vestra. de coha. cle. ⁊ mulie. Tertiū est notoriū facti. s. qđ cōmissum vl̄ factū nō dubitat̄ a ppl'o vl̄ maiori ppl'i ꝑte. ⁊ ꝑ euidentiā rei nulla pōt tergiuersatione celari. nec oportet ꝙ oēs circūstantie facti sint nota. vt. c. vlti. de coha. cle. ⁊ mul. c. cum dilectus de purgat̄. cano. in fi. ij. q. j. manifesta. ⁊. c. se. Et illđ notoriū est triplex. s. ꝯm triplicē distinctionē facti. Quoddā est facti ꝑmanentis ⁊ cōtinui. vt ꝙ deꝰ solis stat in palacio papiuensi cōtinue. c. dilecto. de appel. ⁊ illđ nō indigēt ꝓbatiōe. Aliud est facti transeuntis. vt ꝙ q̄dam in publico palacio occidit̄ corā ppl'o. Tertiū est notoriū facti interpolati. vt q̄ vsurarius vna die tenet mensaȝ paratā. alia nō. Et illud sic describit̄. Est quoddā intellectuale ⁊ notū. sic ꝙ nō pōt aliq̄ tergiuersatōne celari. vt ꝙ ꝑ̄sbr̄ cognoscat cōcubinā cū q̄ hȝ aialia gradientia circa focū panē poscētia. De hoc pleniꝰ nota. ꝑ doc. i. c. vestra ꝑ̄al. vbi tractat̄ materia notorij q̄ est adeo intricata ꝙ dicit Jo. de ligna. ⁊ dñs antho. de Butri. ꝙ multi loquūt̄ de notorio. q̄d sit notoriū ignorantes. Et in cōcilio Basiliensi in sessione. xx. additꝰ est q̄rtus modꝰ vltra tres cōmunes notorietatis. s. qñ sacerdos mulierē de incōtinentia suspectā ⁊ infamatā tenet. ⁊ ꝑ suū supiorē admonitꝰ ipam cū effectu nō dimittit. vt in decre. qđ incipit. Quicūq̧ clericꝰ. in q̄ etiaȝ notorij cōcubinarij a ꝑceptiōe fructuum oīm bñficiorū suorū triū mēsiū spacio ipso facto suspendunt̄. q̄s fructꝰ supior cōuertat in fabricā vel in aliā euidentē vtilitatē eccl'iaꝝ. ex q̄bꝰ isti fructꝰ ꝑcipiunt̄. ⁊ nisi monitꝰ cōcubinā dimittat. aut aliā nō resumat oībꝰ bñficijs ꝑ̄uet̄. Et nota ꝙ moderni ponunt nouē genera ꝓbationū. q̄ in iure formal'r differunt. vt sunt argumētū. ꝑ̄sumptio. iudiciū. fama. rumor occultū pene. occultū omnino. manifestū ⁊ notoriū. Vñ argumētū est rō rei dubie faciens fidem. de here. cū ex iniuncto. de ꝟbo. signi. c. forus. Presumptio est quoddā medium intellectuale veritatis eliciēde ex circūstantijs insurgens. de ꝑ̄sump. ex studijs. De illa q̄ sint iuris tm̄. ⁊ q̄ iur̄ ⁊ de iure no. in. c. is q̄ fidem. de spon. vbi glo. no. de quintuplici presumptiōe. Judiciū est mediū intellectuale ex aliq̄ singulari circumstantia insurgēs. C. ⁊. ff. de rei vendi. l. indicia. Fama est illese dignitatis status vita ⁊ moribꝰ cōprobatꝰ. hoc verū de fama hoīs. sicut infamia est lese dignitatis statꝰ vita ⁊ moribꝰ reprobatꝰ. Sed fama de aliquo negocio est mediuȝ veritatis eliciende ⁊ cōmunis ⁊ clamorosa insinuatio insurgens apud totā vl̄ maiorē partē ppl'i ex incerto auctore ꝓueniens. Rumor ē ꝑticularis insinuatio clamorosa ab incerto auctore consurgens. Pene occultum qđ ꝓbari pōt. ꝯ differenter. Occultū oīno est qđ nullatenꝰ ꝓbari potest. ⁊ subijcitur iuri diuino. de simo. sicut. vj. q. j. si oīa. Manifestuȝ dicitur qđ de facili ꝓbari pōt. ⁊ notoriū supra descptū ē. De q̄ etiā dat̄ exēplū de statua ⁊ ꝑcussiōe. vt no. in. c. sup eo. de testi. cogē. ⁊ in. l. ciues. C. de appella.

Nouatio est p̄oris debiti a p̄oris debiti ꝛ p̄oris obligatiōis ꝑtib⁹ ꝟ volētib⁹ exp̄sse ī aliam obligationē trāsfusio vl' transactio verbi grā. Debui tibi centū aureos ſb cōditiōe si nauis venerit ex asia. placuit inter nos nouare obligationē. vt illud qđ debui tibi sub cōditione. pure ꝛ sine conditione debeā. Hec est nouatio ita ꝙ prior obligatio cōditionalis transit in posteriorē purā ꝑ nouationē. Eodē modo pone exempla in silib⁹. vt. ff. de noua. ꝛ. C. eo. ti. ꝑ totum.

Nouale est terra p̄cisa al's p̄termissa q̄ per annū cessat Aliq̄ dicunt ꝙ ex silua q̄ arboribus extirpatis ad cultū redigit̄ fieri nouale dicat̄. Et vtraꝗ illarū interp̄tationū colligit̄ ex legib⁹ ciuilib⁹. Sed apud notarios romani pōtificis nou⁹ vsus obtinuit. ꝙ nouale etiaʒ dicit̄ ager de nouo ad agriculturā redact⁹. de quo non extat memoria ꝙ aliqñ cult⁹ erat. vt in. c. qđ ꝑ nouale. de ꝟ. sig. vbi de hoc.

Nouū opus facit q̄ aut edificando aut destruendo. aut foueā faciēdo p̄stinā faciē opis immutat. Secus si ver⁹ reficiat vel incrementū imponat. qꝛ tūc nō videt̄ nouum op⁹ facere. ff. eo. ti. l. j. §. nouū. ꝛ. §. si q̄s edificiū.

Noui opis nunciatio ꝟm Host. est ille qui de nouo edificat in p̄iudiciū alteri⁹ facta legaliter. l. j. ff. de no. ope. nunc. Et ꝑtinet ad ea tm̄ q̄ sunt solo cōiuncta. vt. l. j. p̄al. Fit aūt tripl'r. Primo solo verbo dicendo. Nuncio nouū op⁹. ꝛ hoc in loco edificij ipsi dn̄o noui operis. Secundo ꝑ iactum lapidis vel lapilli. Tertio ꝑ iudicē ꝓhibitioneʒ. Primo modo nuncians ꝑdit possessionē. ꝛ facit aduersariū possessorem. vbi grā. voluisti domū edificare in fundū meū. ꝛ nunciaui tibi ꝙ nō faceres dicendo. nouum opus nuncio. i. ꝓhibeo nuncians ꝟo secundo ꝛ tertio modo retinet possessionem ꝟm Ber. in. c. ex ꝑte de ver. sig.

Nouū opus nunciare est ꝓhibere ne edificium fiat. vt qñ nuncio tibi ne edifices in fundo meo vl' ꝑ iactū lapilli p̄sentib⁹ testib⁹. Hec nūciatō hꝫ talē effectū ꝙ si edifices ibi spreta nunciatione mea absꝗ ꝟ caueas de opere demoliendo seu destruendo. Si te apparuerit iniuste edificare. q̄cq̄d postea edificauerꝭ siue iuste siue iniuste. totū d̄bebit d̄strui. vt. l. j. p̄al. §. op⁹ nouū. ꝛ. §. nūciam⁹. Et si aliq̄d in publico fiat. omnes ciues opus nouū nunciare possunt. Nā rei publice interest ꝙ̄ plurimos ad defendendū suam cām admittere. l. iij. in fi. ff. de no. ope. nunci. Et dicitur in. §. opus nouum p̄alle. ꝙ hoc edictum nō complectit̄ oīa opera. vt. ꝟ. de interdictis.

Noxa d̄r qđ nocet vel nocuit. vt seru⁹ ꝛ ceruus aut aliud aīal nocens. vt. ff. de noxa. ac. in Rubrica.

Noxia d̄r ip̄m delictū maleficiū vl' damnū datū. vn̄ Noxia d̄lictū delinq̄ns noxa vocat̄. vt insti. de nox. ac. in glo.

De Nu

Nullaten⁹. vide in cle. vni. de seq̄stra. i glo. ꝑ ordinariū.

Nullitatis sn̄ie sūt multimodi. vt no. Jo. an. de re iudi. c. j. vbi remittit ad Spe. de sen. ꝓla. §. iusta. ꝛ sn̄ia nulla nō meretur habere nomē sn̄ie. de re iudi. c. fi. li. vj. ff. e. ti. l. iiij. §. cōdemnatū. Et ē glo. fi. in cle. vni. de seq̄stra. p̄al.

Numerata pecunia duob⁹ modis d̄r Uno mō respectu creditoris q̄ ꝓprie d̄r numerare pecūias debitori vt sibi reddat. Alio mō respectu debitoris q̄ ꝓprie d̄r soluere creditori ꝛ improprie d̄r numerare cū soluit qđ debet. Dat̄ aūt exceptio nō numerate pecunie a creditore principali debitori vl' fideiussori. Sʒ numeratō pecunie large ponit̄ hic ꝓ oī re quā quis numerauit vel soluit.

Nūmisma ꝟm q̄sdā est idē qđ moneta currēs ꝛ sp̄ealꝭ. vl' est idē qđ nūm⁹. Sʒ olim nummisma ꝛ aure⁹ ꝛ solid⁹ auri idē erāt vt. C. de vete. l. j. li. xj. ꝛ. C. de spor. l. ij. Et in euāgelio Mathei. Et dicit ph̄s lib. v. ethi. ꝙ nummisma factū est non ex natura rei sed ex lege.

Nūmulari⁹ est nūmorū nūerator vł malleator. Qm̄ ⁊ ipe accipit pecuniā ⁊ erogat sicut campsor. ⁊ inde facit scripturam ad quā frequenter recurrit̄ in dubio. vt per eam data ⁊ accepta ꝓbent̄. hic etiā argētari⁹ ďr. vt. s. de lr̄a A.

Nūm⁹. i. denari⁹. de q̄ dicit ph̄s. v. ethi. ꝙ ē mensura oīm rerū. qꝛ ē fideiussor nobis ī oī necessitate ꝓ q̄libet re q̄ indigem⁹.

Nūci⁹ ē q̄ vicē gerit epl'e ⁊ q̄ sine mādato literis mittit̄ q̄ est velut pica ⁊ organuꝫ et vox dn̄i mittentis ipm̄. ⁊ large q̄libet nūci⁹ p̄t dici ꝓcurator. sed non econuerso.

Nūcupatō est quā in cereis tabulis recitat testator dicens ꝙ hoc vult ī his cereis tabulis q̄ scripte sunt. ita dico. ita lego. ita ꝙ vos cives m̄ testimoniū ꝑhibeatis.

Nuncupare est palā noīare vł vocare ⁊ cōfirmare ſm Isi. l. v. Re. j. testamentū nūcupatiuum.

Nūq̄ q̄n̄q; idē est qđ raro. j. q. s. nunq̄.

Nundine sunt generale forū ad qđ vndiq; hoies cōfluunt ⁊ cōcurrunt. C. de nūdi. l. vna. l. clam. §. q̄ ad nundinas. ff. de acq̄. poss. Aliq̄n̄ etiā nundine dicunt̄ epule. l. cū societas. ff. ꝓ socio.

Nuptie sunt mr̄imoniū. vł viri ⁊ mulieris ꝯiunctio indiuiduā vite cōsuetudinē retinens diuini ⁊ humani iur̄ cōicatio. xxx q. v. nullū. Et dicunt̄ nuptie ex eo. qꝛ nubentiū capita in solenni bn̄dictione velabant̄. ⁊ q̄i nube coopiebāt̄. ea. q. nostrates. ⁊. capi. femine. Et illud. indiuiduam vite cōsuetudinē. tm̄ valet sicut cōsortiū oīs vite. ⁊ hoc q̄ntū ad ꝓpositū qꝛ hāc intentionē habere debēt vt ꝑpetuo sił manere debeāt. Quis p⁹ ꝯtū mr̄imoniū an̄ carnalē copulā possit alter altero inuito religionē intrare. Et q̄n̄ nuptie sunt ꝓhibite celebrari. habet̄ in. c. capellan⁹. de ferijs. ⁊ in his versib⁹. Aspiciēs veterē circū q̄si q̄s bn̄dicta. Nō licet hic. licet hic. hic nō licet. licet hic. hic nō.

Nuptie secūde dicunt̄ oēs q̄ sequunt̄ primas. licet sint tertie. q̄rte vel q̄nte ⁊c. vt q̄n̄ aliq̄s nubit alicui post p̄mas nuptias C. e. ti. l. si q̄s. §. tale.

Nur⁹ est vxor filij. ⁊ ei⁹ appellatiōe ꝓnurus. ⁊ deinceps cōponit̄. ff. de v̄. sig. l. nurus. l. ij. §. ij. nurū. ff. q̄ satisda. cog. ⁊ etiā spōsa. ff. de ḡdi. cog. l. labeo. l. ſuus. ꝯtrarium videt̄ insti. de nup. §. ⁊ si qua.

Nunc no. Archi. lxiij. dis. ego. ⁊ glo. xxxiij. q. v. si audieris. Et silr̄ Vincē. de offi. deleg. c. prudentiā. §. sexta.

De Ob

Obligatio est iuris vinculū. q̄ necessitate astringimur alicui⁹ soluende rei ſm nr̄e ciuitatis iura. insti. de obli. in p̄n. Et est duplex. s. ciuilis ⁊ p̄toria. Ciuił q̄ aut legib⁹ cōstituta. aut certo iure ciuili ꝓprobata ē. Sꝫ p̄toria est quā p̄tor ex sua iurisdictōne ꝯstituit. q̄ etiā oneraria vocat̄

Obtꝑare est obseq̄ vł obedire. vł iussu iudicis cōparare. ff. si q̄s ius dic. nō obtēpe. ī rubri. ⁊ in nigro.

Obaudire est quasi de mente deducere. ſm Jo. an. de elec. li. vj. c. fundamenta.

Obscuritas est illa q̄ fit in dictiōe. Sꝫ ambiguitas q̄ fit in oratiōe. vt no. glo. iij. in l. veterib⁹. ff. de pac. v̄bi gr̄a. Vendidisti mihi fundum. ⁊ dictū est accedere stichū nō apparet de quo sticho. ergo nō fit cōdemnatio in actione cōtract⁹. nisi ostendat̄ de q̄ sticho venditor intellexerit. l. si in emptore in p̄n. ff. de ꝯhen. emp. ⁊ ven. qꝛ rō dictat actorem ꝓbare. ⁊ qꝛ emptor agit ⁊ ꝓbat de sticho ſ nō ď quo stat̄ reo declaranti obscuritatē. Ceteris em̄ paribus reo fauēdū est poti⁹ q̄ ⁊c. vt in regulis cū sint. de reg. iur. li. vj. Item ibi. Vēdidi tibi domū locatā ꝑ me cuidā. ⁊ dixi ꝙ pensionem primi anni haberē. ⁊ sequētium annoꝝ tu haberes. ⁊ dixi ius pignorum vtrunq; secutuꝝ. Dicit tex. ꝙ ius p̄gnorū p̄mo pertinet ad me ꝓ pensiōe p̄mi anni. ⁊ si quid supest. tūc ꝑtinet ad te. ⁊ sic fit interpretatio pro ꝓferente. l. insulam. ff. de pign. qꝛ in principali ego mihi ꝓuidi p̄us retinendo pensionē p̄oreꝫ: ex quo colligit̄ ⁊ declarat̄ obscuritas que est

in accessiõe. ⁊ significat ꝙ ꝑ illa pensiõe volui etiã ꝑus ius pignoris retinere. Itẽ ibi. Si ꝗs stipulat᷑.x. kalẽdas. intelligit᷑ de priorib⁹.l.cũ ꝗ ka.ff.de ṽbo obli. Rõ qꝛ q̃ ratione intelligerent᷑ de secundis.ea dem rõe de tertijs ⁊c̃.⁊ sic stipulatio red deret᷑ inutilis. Itẽ ibi. Actor petit stichũ in iudicio.si reus dicit se intellexisse de ni gro.⁊ actor de albo. stat᷑ dicto actoris .l. inter stipulantẽ.§.j.ff.de ṽ.obliga. qꝛ ibi actor ostendit de quo intellexerit.⁊ ꝗ sibi debet᷑.iõ ꝑ eo dꝫ ferri sñia.nec dꝫ re⁹audiri.ꝙ de alio intellexit. qꝛ nõ est oneris impediendi ꝓcessũ iudicij ⁊ iusticie. nec interest rei ꝙ stat᷑ dicto actoris. cũ ꝓbat sibi deberi. ⁊ sic de alijs.

Obrepe est q̃si latenter subintrare.lxj. dis. null⁹inuit⁹.de cele.mis.cũ creatura.⁊.ca. ne in agro.in ꝑn.de sta.monacho.

Obrepticiũ rescriptũ.⁊ obreptio. Re.infra rescriptum.

De Oc

Occasio differt a cã.vt in.c.solite.de maiorita.⁊ obedi.

Ociũ philosophicũ est studiũ. qꝛ pħus ociatur qñ studet. Sꝫ ociũ vulgare qñ vacatur ab ope seruili. Et nota ꝙ ociũ est triplex.s.destitoriũ. qđ est ribaldorũ ꝗ apđ Athenas suspendebant᷑. Et de hoc dicit᷑ ꝙ ociositas ⁊ voluptas arma sunt hostꝭ antiqui ad miseras animas capiendas. de renunci.nisi cũ ꝑdem.§.verũ si ꝓpter Ergo dicit Hiero.ad rusticũ monachuꝫ in.c.nunꝙ.de cõse.distin.v. Semꝑ aliq̃d oꝑis facito.vt te diabolus inueniat occupatũ. Secundũ est restitoriũ qñ ꝗs cessauit a labore.⁊ iterũ accedit ad opus Tertiũ retributorium.quod dat᷑ emeritis et senibus.

Oculus est q̃druplex.vt no. Archi.xxxij.q. v.nec solo.

Occupare capit᷑ qñꝙ in mala.⁊ qñꝙ in bona significatione. Et ꝓprie mobilia occupant᷑.⁊ immobilia inuadunt᷑. vt in glo. suꝑ hoc verbo.in.c.generali.de elect. lib. vj.vbi cõcor.

Occultũ oĩno vt ꝑmissuꝫ est đꝛ qꝛ nulla rõne ꝓbari põt.⁊ tale vocat᷑ secretum vl' latens.vide infra ꝓbatio.

Occultũ pene est qđ ꝑ paucos ꝓbari ꝑt et qđ pauci sciũt.vide.s.notoriũ in generibus ꝓbationũ ⁊c̃.

De Of

Officiũ đꝛ multis modis. Primo ministeriũ. Scđo obsequiũ. Tertio actus ꝑsone corrigentis.xxj.q.j.monach⁹. Quarto plebania.de sta.mo.qđ dei. Iteꝫ aliqñ sumit᷑ ꝑ dignitate vl' ꝑsonatu de ꝑbẽ.ad hec.de cle.nõ resi.qꝛ de cõces.ꝑben.c.ij.§ j. Aliqñ ꝑ litigio.xxj.q.j.de ꝑsentiũ.in fi. vbi litigãtes dicunt᷑ officiũ exercere. Itẽ is cui cõmissa est dispensatio hꝫ officiuꝫ. Item ꝗ hꝫ potestatẽ secularẽ ⁊ tabellionatum. Item đꝛ ꝑpositura. Sed ꝓprie ẽ aliud a dignitate ⁊ a ꝑsonatu. Et đꝛ simplex officiũ qñ ꝗs hꝫ administrationẽ aliquarũ rerũ sine aliqua ꝑrogatiua in choro vel caplo vltra alios sui ordinis rõne hmõi officij. Et sic hꝫ onus annexum sine honore vl' prerogatiua honoris.vt sindici ꝓcuratores.gastaldi.j.q.iij.saluator ṽ.in nomine. Itẽ vicedñs ꝗ hꝫ epatum disponere đꝛ habere officiũ.xcix.di.§.officiũ.j.q.j.si ꝗs eps.j.rñso. Hec ⁊ plura vide ꝑ Archi.de cõsue.c.j.in glo. Et hoc erat contra iura.vbi tractat de dignitate ꝑsonali ⁊ officio.vt hic dictum est. Itẽ officiũ ꝭm Cardi.est ptãs existens in iudice exercendi omnia ea q̃ ꝑtinent ad eius iurisdictionẽ. Et capit᷑ hic iurisdictio generaliter vt includat omnia ꝑtinentia ad merũ ⁊ mixtũ imꝑium. Et loquit᷑ de officio iudicis.cuius iurisdictio officio iudicis mater est sicut obligatio actõis. Nec est vera opi.pe.de bellapti.ꝙ offi.iudicis sit exercitiũ vel executio iudicis.qꝛ magꝭ stat in habitu ꝙ̃ in actu. Nec hꝫ opinio. Marti.appellari debet actio cum differunt surrogatum ⁊ cui surrogatur.insti. de actio.in prin.in glo.iiij. Item officiuꝫ ꝓprie đꝛ quod homo debet homini ex natura.vt in.c.cum in officijs.de testa.

Officiū iudicis ꝑm Gof. est ptās iudicis a iure sumpta. Et hꝫ locū tā in his q̄ an̄ iudiciū fiunt ꝙ in his que in iudicio occurrunt facienda. Et imploratͬ loco pncipalꝰ actiōis cū alia ordinaria actio deficit. vt i c. fi. de off. iudi,

Officiū iudicis est duplex. s. nobile ꝛ mercenariū. Nobile ideo appellatͬ. qꝛ a seipso interponitͬ. nec iure actiōis seu obligationis vtputa. si minor petit se restitui in integrū. h̄ nō petit iure obligationis. qꝛ iudex nō fuit obligatꝰ. nec iure actiōis. sed iudicis officiū misericorditͬ imploret ꝛc̄. Mercenariū iudicis officiū est seu sic appellatͬ. qꝛ deseruit actioni intentate. puta peto a te viginti actione mutui iudicꝫ officiū deseruit mihi hac actione. qꝛ cōdēnat te vt restituas mihi. xx.

Officiosa dicūtͬ q̄ ptinēt pietatē q̄ nulli obsunt ꝛ alicui ꝓsunt. Sicut a ꝯrio testamētū dꝛ inofficiosū qđ ē ꝯ officiū pietatꝫ. di. ix. si ad sc̄pturas in glo. j.

Officiales iudices. Re. s̄. assessor.

Officina est q̄si tuguriū vel tegmē. qn̄ videlicet palee. i. stramina ponuntͬ sup arbores. vt pastores subtꝰ existentes ab hymbribus ꝓtegantͬ.

De Ol

Oloberꝰ est vestis totalitͬ deaurata. ꝛ dꝛ ab olon. i. totū. Et differt a vestibꝰ deauratꝫ qꝛ illa fiunt in auro optimo qđ in vulgari dꝛ fuluū. in legibꝰ obrisatū. illa de quolibet auro, licet h̄ de auro toto silr in totū est. ꝛ alia vestis q̄ hꝫ aurū tm̄ in pangadis. vt. C. de vesti. olo. he. ꝛ aurea. li. xj. in Rub. ꝑm Accur.

Olfacere est nasum ad culū ponere. ita exponit glo. in ꝟ. olfacit. l. agazo. ff. si quadru. pau. fe. di. Ubi agazo duxit equū ad tabernā. q̄ mule olfecit. q̄ calcitrauit ꝛ agazoni crus fregit ꝛ dꝛ ꝙ ibi dn̄s mule tenetͬ de paupie. alꝰs generaliter olfacere ē odorē odorare. ꝛ olfactus odoratus. Et ab oratoribꝰ ponitͬ ꝓ scire. vt dicēdo. Tāta sūt in me tua bn̄ficia. vt q̄ is pacto cornūdeam neutiq̄ olfacere possum.

De Om

Omino tangit Archi. de p̄ben. c. si bn̄ficia. li. vj. ꝛ pleniꝰ in. c. lꝫ canon. de elec. ꝛ glo. in cle. j. de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ etiā glo. i. c. ꝛ si xp̄s de iureiur.

Omnia cōp̄hendit singula. Nā si ep̄s dicat Do tibi talē villā ꝛ oīa iura q̄ habeo. ibi singula iura cōprehenduntͬ. Sꝫ nō intelligitͬ dare decimas ꝛ aliq̄ iura q̄ sunt mere spūalia. qꝛ dictio oīa. lꝫ se extendat ad singula. nō tn̄ ad ea q̄ sunt penitꝰ nature alteriꝰ ꝛ iuris ꝙ ius ad ea q̄ pncipaliter transferuntͬ. Sed qn̄ datͬ aliq̄d qđ hꝫ tēporalia ꝛ spūalia iura cū oībꝰ ptinentijs suis. vt p̄benda hn̄s possessiones ꝛ decimas. tūc oīa transferuntͬ silꝰ ꝑm Hosti. in c. lr̄as. de iurepa.

Omologare est idē qđ cōfirmare vlꝰ ratificare. Et sic dꝛ arbitriū sit omologatum. Alij dicūt omologiare. idē qđ cōsecrare.

De Op

Opera est diurnū officiū. s. qđ q̄s exhibꝫ alicui p diē artificialē ꝛ nō naturalē. sicut dicitͬ Genes. j. c. Uespe ꝛ mane dies vnus. Aliqn̄ ponitͬ ꝓ breuis tp̄is obsequio. vlꝰ est idē qđ obsequiū. Dicitͬ ḡ. ope officiuꝫ tp̄e limitatū. vt. l. j. ff. de ope. liberto. Limitatio aūt stat in disponentiū voluntate. qꝛ p ꝯtrahentes pōt limitari maiori vlꝰ minori tp̄e. puta ꝙ dies capiatͬ ad integrā. vlꝰ ad mediā noctē. vlꝰ ad vespam tm̄ qꝛ disponant cōtrahentes ꝛ erit lex. Idē in testatore ꝛ qn̄ aliud nō apparet de die artificiali intelligitͬ qꝛ ad hūc cōiter fit relatio. Sꝫ improp̄e opa accipitͬ ꝓ reuerētia. vlꝰ obseq̄o. vt no. in. § libertꝰ. l. nō fortē. ff. e. ti. ꝛ sic de alijs.

Opinio ꝑm Spe. est dubia pticularis arbitratio. q̄ a doctoribꝰ alicuiꝰ sc̄ie auctoritatē hꝫ. Hec tn̄ nō est p̄ponenda ꝟitati. Sꝫ ꝑm Gensi. est ꝓbabilis arbitratio doctorū nō nisi ob instructionē studentiū i scriptis redigenda. Et dicit ꝙ hn̄s ꝓ se opi. doc. in aliq̄ casu. licet succūbat tn̄ auctoritate illius opinionis releuatͬ ꝛ excusatͬ a

ꝯdēnatōnē expēsaꝝ. Rō. qꝛ a iure doctoꝛ
bꝫ auctoꝛitatē interp̄tandi ꝓ suo videre.

Opinio cōis est aliud ꝙ̄ fama. Nā opinio cōis facit ius. C. de re iudi. l. j. Fama vo nō facit ius. Itē opinio cōis ꝓbat. fama vo nō. Itē opinio cōis differt a notoꝛio. qꝛ opinio cōis est de lōge p̄teritis q̄ ꝓbari nō possunt de facili. s. ꝑ testimoniū visus ⁊c̄. Sꝫ notoꝛiū est de p̄sentibꝰ. vł ꝓxime p̄teritis. q̄ de facili ꝓbari pn̄t ꝑ testes diuisim. Et ꝙ opinio vitati p̄ferat̄ est gł. cū cōcoꝛ. ꝓ ⁊ ꝯtra abundans in iuribꝰ in ca. nuꝑ de biga. suꝑ v. tanꝙ̄. Cōcludit tm̄ ibi ꝙ casuali vt opinioni potiꝰ stet̄ ꝙ̄ veritati in fauoꝛē ꝯbentiū testamentoꝛum sententiarū vel ꝓlis. Als regularit̄ vitas p̄fert̄ opinioni b̄m Bern. in glo. iij. in. c. ad audiētiā. de spon. Etiā veritas p̄fert̄ auctoꝛitati. l. nemo iudex. C. de sen. ⁊ interlo. om. iudi. Itē cōsuetudini. c. si ꝯsuetudinē. cū sex caplis seq̄ntibꝰ. distin. viij. vbi dꝛ. Veritas valet ⁊ inualescit in eternū. ⁊ viuit ⁊ obtinet in secula seculoꝛum

Optimates sunt q̄si melioꝛes ⁊ ditioꝛes de pplo. ab opibꝰ dicti.

Opoꝛtet aliq̄n dicit necessitatē. iij. q. ix. nō oꝑtet Aliq̄n honestatē. Itē oꝑtebit significat tā pn̄s ꝙ̄ futurū de v. sign. verbū. et no. glo. xxv. q. l. ⁊ glo. iij. c. j. de p̄scrip. lib. vi. suꝑ ver. opoꝛtet.

Opus nouū. Req̄. s. Nouum opus. ⁊ opꝰ laudat magistrū. C. de vete. iur. enu. l. ij. §. contra aucten. sic in aut̄. de mona. §. sanximꝰ. coll. j.

De Or

Orbꝰ dꝛ q̄ sine liberis est vł sine mr̄imonio vt supra Celebs.

Oraculū. i. responsum. qꝛ p̄dicādo ipetrat̄ c. ꝑ tuas. de maio. ⁊ obe.

Ora sine aspiratione significat finē vł extremitatē rerū. p̄cipue regionū vel vestiū. j. Regū. xxiiij. Dauid orā p̄scidit clamidis saulis. ij. q. vij. §. de his. Gene. xlij. ad hebre. xj. b̄m Joh. an. in cle. ij. de vi. ⁊ hone. cleri.

Oꝛphanotrophus. est oꝛphanoꝝ ⁊ pupilloꝝ tutoꝛ. ⁊ adolescētiū curatoꝛ. q̄ eos facultatibꝰ ⁊ parentibꝰ q̄si destitutos suscipit alendos.

Oꝛphanotrophiū est locꝰ in quo talibꝰ alimenta administrant̄. xxiij. q. viij. tributū §. ꝙuis. ⁊ Spe. in tit. de his q̄ alie. no. in iudi. interue. vbi ponit q̄d sit ꝓcuratoꝛ: coniuncta ꝑsona. defensoꝛ. excusatoꝛ. sindicus. iconomus. actoꝛ. vicedominꝰ. vicecomes. gastaldus. tutoꝛ. curatoꝛ ⁊c̄. Et de oꝛphanotropho remittit ad. l. oꝛphanotrophos. C. de epis. ⁊ cleri.

Ortꝰ olerariꝰ est ortꝰ in quo olus crescit.

Oꝛdinariꝰ ē q̄ iure suo vł p̄ncipis bn̄ficio vniuersaliter iurisdictionē exercere pōt vbilibet. Itē est is cui vniuersitas cāꝝ cōmissa est. Vn̄ b̄m Spe. officiales epoꝛuꝫ oꝛdinarij vocant̄. Itē b̄m Hoff. oꝛdinarius iudex est q̄ a collegio eligit̄. ⁊ a supioꝛe cōfirmat̄. vt electꝰ in rectoꝛē. q̄ ꝑ cōfirmationē soꝛtit̄ iurisdictionē. sicut ⁊ ep̄s in oībus p̄ter ea q̄ maioꝛē discussionē exigunt. Item b̄m Spe. oꝛdinariꝰ est legatus in ꝓuincia super decretū. Et sunt duplices. Quidā bn̄t administrationē. vt epi habentes episcopatꝰ quos actu regunt. ⁊ isti habent restituere in integꝝ. Alij sunt oꝛdinarij nō habentes administrationē sed tm̄ facultatē iudicandi. vt b̄m iura ciuilia q̄ honoꝛē tm̄ ⁊ dignitatē bn̄t. rōe cuius iudicare possunt si q̄ in eos cōsenserint. l. j. ff. de iudi. b̄m iura canonica sunt ep̄i renunciantes loco ep̄ali nō dignitati retinentes honoꝛē sine administratiōe de renūci. nisi cū p̄dē. de oꝛdi. ab epis. qui re. epi. c. j. Item episcopꝰ cuiꝰ episcopatus om̄ino destructꝰ esset q̄ esset episcopꝰ nullius tm̄ ep̄atus. b̄m Hoff. in sum. de in integ. resti.

Oꝛigenariꝰ. Req̄. s. Colonus. Nam oꝛigenariꝰ colonꝰ ⁊ ascripticius idē sunt in re scꝫ eiusdē cōditionis homo. Sꝫ ratione differunt. Nam ascriptitiꝰ dꝛ. qꝛ sic ascriptus est terrę colendis ꝙ nō potest a cultura recedere sine voluntate dn̄i sui. Sꝫ colonus quia tenet̄ colere terram. ⁊ oꝛigenarius. quia ex oꝛigine sua adheret gle

be.vt supra.

Ordinarij locorū sūt nō tm̄ epi ſ etiā q̄cun᷑ inferior ⁊ q̄ habens institutōz ⁊ destitutionē.c.cū ecclīarū.de off.or. ⁊.c.iij.§.in cōferendis.eo.ti.li.vj.

Ordinaria onera sūt illa q̄ ex ꝯstitutione vl' cōsuetudine ꝑstant.vt ꝙ q̄libet tal' fundus vl' domus quolibet anno tantū debeat ꝑstare dn̄o suo vl' principi. Sed extraordinaria onera sunt q̄ extra cursū ⁊ morem ex inopinato euētu vel casu seu necessitate emergent iducunt.vt si dn̄s velit maritare filiam suam vel guerre imineant.et ideo a suis subditis exigatur aliquid.

Oriund⁹ de ciuitate vl' loco ⁊c. d̄r is q̄ vel ibi vel in vico ciuitatis illi⁹ ort⁹ est.ff.ad municip.l.q̄ ex vico. Vel si pater ei⁹ inde duxit originē.C.eo.ti.l.assumptio.§.filius.⁊.C.de municip.⁊ orig.l.j.⁊ filios.li.x.Et nota.in.c.vsurarū.de vsu.in ꝟ.alienigenas.li.vj.

De Pa
Actū vel pactio

d̄r a verbo paciscor.⁊ sic describitur.Est cōsensus duoꝝ vel pluriū in idez placitū.s.ad dandū vl' faciendū aliq̄d alteri ab altero eorū.ff.de pac.l.j.§.j.Et d̄r quasi de pace factū vl' pacis actum.⁊ ponit̄ ibi in idē placitū.Nā nō fit in eodez vero vl' falso.q2 si duo vel plures cōsentiant in hoc vero. Titius est hō. vl' in hoc falso.titius est asinus.nō erit pactū.quia nō esset obligatoriū. talis eīm consensus neutrū obligat alteri. Itē ſm q̄sdam.pactum est ꝯtus.q2 paciscēdo diuersas in idē cōtrahim⁹ voluntates Et capit̄ q̄n᷑ late.ꝓ eo qd̄ nō transit in ꝯtū noiatū vt venditio ⁊c.Et sic omne pactū potest dici ꝯtractus innominat⁹.vt transactio do vt des ⁊c. Qn᷑ stricte ꝓ simplici pacto gratis facto.vt ꝓmitto tibi decem ⁊c.Et sic a transactione ⁊ pollicitatione differt quia pollicitatio est solius offerentis. Et assignat̄ differentia inter pactum ⁊ transactionem.q2 pactum est de re certa ⁊ nō litigiosa ⁊ gratuita. Transactio ꝟo de re incerta ⁊ litigiosa ⁊ non gratuita.Et q̄d sit pactū habes etiā de ver.sig.c.pactuz. vbi d̄r pactum est inter ꝑtes ex pace ꝯueniens scriptura.legib⁹ ac morib⁹ cōprobata.Nā sepe ad ꝓbationē pacti interponit̄ ſm glo.ibidem.

Pactorū diuersa sunt genera.Nā pactum cōuentū d̄r qd̄ sub certis verbis ⁊ forma factū expressum vel redactū est.verbi gratia.Nam clarū est pactū in ꝟbis.q2 si verba sunt obligatoria pactū est obligatorium.si sunt liberatoria est liberatoriū si exceptionis inductiua tunc est exceptionis inductiuū.vt si creditor tradit instrumētū debitori ex hoc significat̄ pactum libertorium factum a creditore debitori. vt.l.labeo.ff.de pac.Ratio.q2 vt redditō instrumenti aliq̄d operet̄.s. voluntatem creditoris liberare volentis debitorem. Sed ibi creditor pignus reddit debitori. non significat̄ liberatio.vt.l.seq.ff.eo.tit. quia hec redditio potest aliq̄d opari. sc3 conferre vtilitatez debitori in vsu pignoris. Secus in casu precedenti in quo nō opat̄ aliū nisi vt dictū ē.ex quo p3 ꝙ redditio pignoris non significat remissionē eorum. Item si instrumtū debitori repit̄ penes debitorē ex hoc significat̄ redditio creditoris nisi ꝑriū ꝓbet̄.l.si cyrographū.ff.de pig.q2 instrumentū ꝑsumit̄ ꝑuenisse ad debitorē ꝑ redditionē ⁊ voluntatem creditoris. ⁊ hoc si debitor est extraneus. Si ꝟo familiaris in domo creditoris conuersans.tunc secus. q2 ꝑsumit̄ ꝙ faciliter potuit haberi inscio creditore l.vnica.§.ille.C.de lati.li.tol. Itez si aliqua bona conductoris sunt ꝑ eū inuecta illata vl' reducta ⁊c.Ex hoc cōcludit̄ pactum q̄ pignus ꝯstituit̄ locatori.vt.l. certi iuris.C.de lo.⁊ cōduc.⁊ hoc ex cōi mō agendi quo inuecta atq᷑ illata sunt locatori tacite obligata.quia cōtrahentes videntur se referre ad communē modum seu morem.Etiā hoc verū simpl'r nō solū in ꝑdio vrbano ſ i rustico. ſ tūc demū

sunt obligata.cū dn̄s scit inuecta ⁊ illata
esse bona cōductoris.

Pactū tacitū dꝛ qđ in ꝟitate nō est exꝑsse
factū ꝫ ex aliq̄ lege spāli. ac si fieret statu
tū ex casu hꝛe iubeť.ꝟbi gr̄a.Cōduxi do-
mū a Seio ⁊ res meas tituli.in hoc casu
res mee illate ꝓ mercede domus debenť
seio iure hoc statuente vľ iubente lege pi
gnori ita esse obligate ac si spāliter ⁊ ex-
ꝑsse inter nos cōcordatū essꝫ ⁊ cōuentuꝫ
dato tn̄ ꝙ nō cōueniem⁹ ⁊ sup̱ ꝫ dixeri-
mus. Uel sic Pactū tacitū dꝛ qđ nō ē fa
ctū expresse.vt cū cōduxi domū nō pan-
gendo de p̄cio dando iā ꝫm leges adhuc
venit p̄cium dandū ac si paciscēdo ita fu
isset expressum.

Pactū adiectiōis in diē talē est.vt vendo ti
bi domū.⁊ si potero hꝛe mai⁹ p̄ciuꝫ ad vs
ꝗ mensem ego repetā ipam domū.

Pactū legis cōmissorie ē.vt vendo tibi do-
mū ⁊ si nō solueris infra mensem volo ꝙ
sit inempta.vt.C.de pac.inter emp.⁊ ve.
Itē ibi.Creditor paciscit̄ cū debitore ꝙ
a debitore nō petat.tali casu intelligitur
ꝙ etiā nō petat ab herede.qꝛ pactū q̊ q̇s
sibi ꝓuideat solet extendi ad heredē.qꝛ p̱
hoc videť etiā heredi suo ꝓuidere.⁊ p̱ ꝫ
ꝯctus cōditōnalis trāsit ad heredē.insti.
de ꝟ.obli.§.ex cōditiona.Si ꝟo creditor
dicat debitori paciscendo.nō petā a te.si
gnificat ꝑsonā tm̄ fieri.vicꝫ ꝙ a te tm̄ nō
petam.sed nō min⁹ ab herede petere pos
sum.⁊ hoc faciunt verba a te.q̄ sic restrin
gunt.vt.l.q̇ in furt.ff.de pac.Sꝫ si p̱ pa-
ctum vnus obligat se alteri facere domū
transit ad heredes.l.oēs.C.de cōtrahen.
⁊ cōmitten.stipul.

Pactū ꝑsonale est qđ nō generalr̄ fit. ꝫ tm̄
ꝓ vna ꝑsona vľ duab⁹.Et dꝛ ꝓ tanto p̱-
sonale.qꝛ fit ꝑsone soli.sic ꝙ tali ⁊ nō al-
teri ꝓdesse possit.vt si paciscor pecuniaꝫ
a te mihi debitā nō petiturū a te ꝫ a tuo
herede.tūc illud pactū tm̄ ꝑsonā tuā tue
tur ⁊ nō heredē tuū.

Pactū reale vľ in rem ē generale.⁊ nō cōti
net spālr̄ vnā duas vľ plꝛes ꝑsonas.ꝫ ge-
neraliter cōplectiť oēs ad q̄s illa res ꝑti
net.vľ ꝑtinere pōt.vt cū debitū meū om
nino remitto tā tibi q̄ȝ heredib⁹ tuis. ita
vt oēs liberemini.tu ⁊ heredes ⁊ fideius
sores.⁊ null⁹ m̄ reseruet regressus ad pe-
cuniā vľ ad rem petendā.Itē pactorum
aliud nudū.aliud vestitū.Et q̇ plene vel
let hoc examinare traheret magnā cau-
dā ⁊ ꝯtrouersiā inter docto.hic tn̄ cū pau
cis sufficiat.

Pactū ꝫ nudū dici pōt qđ ab oib⁹ iuris so
lēnitatib⁹ destitutū est.i.tā solēnitate ver
borū q̄ solet cōcedi ⁊ attendi in stipulati
onib⁹ q̄ȝ etiā p̱ ꝯscriptionē lr̄arū.s.qn̄ cy
rographū nō interuenit.nec aliud instru
mentū sup̱ ꝫ cōfectū.q̊ nudū pactū ꝯfir-
mareť.Et dꝛ nudū a cā.q̄ sufficere p̄t ad
ꝑfectā obligationē.vt do vt facias. facio
vt des ⁊c̄.cuiusmodi cōuentiōes dicunť
ꝯctus innomiati.Itē dꝛ nudū a foro ne
gocij.vt qn̄ negociū nō incidit in certum
nomē ꝯctus.vt in nomine emptōis.ven
ditionis.locatiōis ⁊ similium.Item nu-
dum dꝛ a rei interuentu.vt tali nō inter-
cedat res q̇ posset suo interuentu ꝑfectā
reddē cām obligatōis.sicꝫ mutui datōe.
Itē dꝛ nudū a cōtinētia.qm̄ si incōtinēti
post ꝯctum adijciať pactū ex p̄cedēti ob
ligatiōe vires cōtrahit vt videať inesse cō
tractui ⁊ causam vestire.vt pactum qn̄ se
mel factum est.⁊ post traditionē interce
dit res.sic vestitur interuentu rei. Item
pluribus alijs modis dicitur ꝫm diuer-
sas opi.docto.

Pactū vestitū dꝛ sex modis.ꝫm ꝙ sex mo-
dis vestiť.s.re.verbis.lr̄is.cōsensu.cōtra
ctus.coherentia.⁊ rei interuentu. vt ꝫm
Gof.insti.de verbo.oblig.⁊ dicit Goffre.
ꝙ pactum in rem est quādo generaliter
paciscor ne petā.⁊ in ꝑsonaꝫ ne a ꝑsona
petā.ff.e.ti.l.idē.§.pac.⁊ nō min⁹ ex ver
bis q̄ȝ ex mente ꝯhentiū est estimādū an
pactū in rem vľ in ꝑsonā fit. Plerūqꝫ em̄
in ꝑsona pactū inferť non vt ꝑsonale sit
pactū.ꝫ vt demōstreť cū quo sit pactū.ff
eo.ti.l.j.§.pactorū.

Pactoꝝ aliud vtile.aliud inutile.s. rōne p̱
sonarū.vt furiosi q̇ nec tacite. nec exꝑsse

cõsentire pñt.q̃re mr̃imoniũ cõtrahere ñ pñt.nec ad religionẽ se obligare.ꝛ hoc de cõtinuo.secꝰ si hȝ lucida iterualla. vt.vij q.j.q̃uis.Quõ em̃ reus ↄstituit̃ q̃ nescit q̃d facit.xv.q.j.aliquãtos. Jtẽ pupillꝰ q̃ nõdũ est dolicapax vbi vult obligari.secus si vellet aliũ obligare qꝺ põt. Jtẽ in ꝓdigo.Jtẽ monachi ꝛ regulares ꝓfessi ꝛ cõuersi nisi ↄtẽplatõe monasterij paciscã tur cui ꝑ tales acq̃rit̃. Jtẽȝ viri ꝛ vxores q̃ sibi donare nõ pñt.sed vẽdere. Jtẽ rõe ptãtis. Jtẽ in legatis dũ legatiõe fungũt̃ Jtẽ inter patrẽ ꝛ filiũ. nisi in castrẽsi peculio vel q̃si. Jtẽ si res in pactũ deducta nõ sit in rerũ natura nisi mora p̃cesserit. Jtẽ si hõ res sacra vel religiosa deducat̃ in pactũ. Jtẽ cessat pactũ in collatiõe rerũ spũaliũ.j.q.j.q̃pio.ꝛ in rebꝰ ꝓhibitis etiã si iuramẽtũ fuerit appositũ vt in aĩe detrimẽtũ vergẽtibꝰ. Jtẽ pactum turpe. aut rei turpis. aut ĩpossibilis. de iure vel de facto nullã obligationẽ inducit.c.vlt. co.ti.ꝭm Gof.in sum. Dicit̃ aũt pactuȝ a pactione.ff.e.ti.l.j.pactio ꝟo a pace ꝛ actu.nã qui paciscũt̃ ex diuersis ꝛ ↄtrarijs moribꝰ aĩoꝝ post multa variaq̧ certamina in vnã cõsonantẽq̧ sñiaȝ cõuenire dicunt̃.C.de rescin.vẽ.l.si volũtateȝ.ff.e.ti.l.j.§.cõuentiõis.Et ħ pactuȝ generale est ad oĩa q̃ ↄtrahunt̃ vel agunt̃ int̃ ꝑtes cã cõtrahẽde vel tollẽde obligatiõis. sed nomẽ cõuentõis generalissimũ est. Nã ꝛ scolares ĩ scolis.clerici in capl̃o.pplꝰus in foro cõuenire dicunt̃ vt in.§.pal.ↄuẽtionis. Uel dꝛ pactũ a ꝑcussiõe palmaꝝ. Ueteres em̃ cũ se obligabãt palmas ꝑcutiebãt.in signũ inuiolãde fidei.vñ dꝛ pactũ q̃si palme ictus. Jtẽ pactũ p̃uatoꝝ iure publico minime derogat̃. ꝛ qñ q̃s posset renũciare iuri publico.vide in.c. si diligẽti.de fo.cõpe.ꝛ est glo.no.in autẽ. vt sine ꝓhibi.matres.coll̃.vij.que exponit hunc articulũ satis clare.

Pactũ ꝑ donationẽ. Re.infra. Trãsactio.

Pagani dicũt̃ in iure qñq̧ increduli seu heretici. Jtẽ qñq̧ dicũt̃ p̃uati hoĩes vt villani.ꝛ oẽs q̃ neq̧ milites neq̧ mgr̃i sũt.a pagos grece qꝺ est villa latinẽ.vt insti.de mili.testa.§.illis aũt tꝑibꝰ.in fi. vbi glo.

Paganicũ aduẽtitiũ ẽ ꝑiculũ qꝺ ex ꝓspera fortuna aduenit veluti ex testamẽto cognatoꝝ vel etiã agnatoꝝ.

Palliũ est insigne ornamentũ archiep̄i vel ep̄i si ex priuilegio sibi cõcedat̃ sumptuȝ de corpore beati Petri in signũ plenitudinis põtificalis officij.vt de elec.significasti.ꝛ de autoritate ꝛ vsupallij p̄all.c.ij. vñ ante pallij receptionẽ eccl̃ia videt̃ viduata.vt.c.dist.q̃m. in papa ꝟo designat plenitudinẽ ptãtis.

Palatini aliter dicũt̃ vicarij. qꝛ q̊dãmõ gerunt vicẽ principis ꝭm Accur.in Rubri. C.de pala.sacra.largi.li.xij.

Palatinus comes dꝛ qui curã gerebat precipuã vt missis notarij suis negligentiaȝ iudicũ argueret.C.de offi.recto.l.nullam Require supra comes.

Palla dꝛ vestis q̃ altare coop̃it̃ vicȝ lineus pãnus ↄsecratꝰ q̃ sup altare ponit̃ super quẽ extẽdit̃ corꝑale.Sumit̃ etiã qñq̧ ꝑ cortina vel pãno serico. Uñ. Leticie causa cibus est nõ serica palla.

Papa idẽ est qꝺ admirabilis.Et dꝛ a pape interiectiõe admirãtis. qꝛ vices dei gerit in terris. Et vicarius illiꝰ est cuiꝰ est terra ꝛ plenitudo eiꝰ.c.tua.ij.de deci.ꝛ.ix.q.iij.cuncta ꝑ mundũ. hõ est vicarius xp̄i. de.romani.de iureiu.c.ꝑ humani.de homici.li.vj.c.ij.ꝛ.iij.de transla.Et qñq̧ dꝛ vicarius Petri.vt.lxiij.di.ego Lodo.tũc est impropria locutio.vel exponit̃.i.gerit vicariã quã gessit Petrꝰ. Nam vicarius nõ dat vicariã de offi.vic.clericos. vnde poeta anglicus Goffredꝰ in poerria noua icipit Papa stupor mũdi si dixero papa nocẽti. Accephalũ nomẽ tribuã tibi si caput addã hostis erat. Et in fine subdit Nec deus est nec hõ. sed neuter es inter vtrũq̧. Uel dꝛ papa quasi pater patrum ꝭm Jo.an.sup ver.papa.in ꝓhemio cle. Et illꝺ qꝺ fit autoritate pape dꝛ fieri auctoritate dei.ꝛ hoc est verũ si fiet iusta de causa.de transla.inter corꝑalia. Nã papa non subiacet legibus. C.de legi.l. digna

voꝝ.⁊.ff.eo.ti.l.princeps. ⁊ dat autorita tem canonibus qui ab eo vigorē sumunt ⁊ nō ecōuerso.c.significasti.de elec. i glo. j.c.si aliqñ.đ sen.excō.⁊ eiꝰ pñtia supplet oēm solēnitatē.C.đ testi.l.oi. Etiā papa solus ē idoneꝰ testis.c.cū a nobis.đ testi. Sꝫ an locū habeat in his q̄ papa viderit añꝙ venit ad papatꝰ apicis ꝓmotionē dicit Lodo.đ Roma.ꝑ eugeniū q̄rtū q̄si tū fuisse a quatuoꝛ auditoribꝰ q̄ꝝ ip̄e vnꝰ erat ⁊ subdit ꝙ certe multi multū musi tauerūt finalit̄ reperit ip̄e duas glo. Jo. an.singulares tenētes ꝙ sic.de q̄ multū gauisus accessit dñm aplicū sibi dicens. vna est in.c.j.de renūc.li.vj.alia in.c. ad aplice.de re iudi.e.l. ⁊ ita fuit iudicatum Itē ponit̄ pape in nūero plurali.c.si a ro manoꝝ.§.decretales.in fi.xix.di. vbi dr̄. q̄s beatissimi pape diuersis tpibꝰ ab vr be romana dederūt.Itē papa ꝓprie non hꝫ dñiū rerū ecclīaꝝ.licꝫ h̄ dicit glo. i.c. cū venissent.de iudi.⁊ Hosti.dicit ꝙ pa pa mutat dū viuit q̄drata rotūdis.⁊ i oi bus ptātē hꝫ p̄terꝙ in fide violāda. Di cūt ergo doc.dictā glo. dānādo.ꝙ papa solū est admistratoꝛ ⁊ dispēsatoꝛ rerū ec clesie. neqꝫ pōt alienare sine cā rōnabili igit̄ nō dñs.imo s̄m Archi.xij.q.ij.ñ licꝫ Papa peccat moꝛtalit̄ si alienat res eccīe qđ est valde notādū s̄m dñm Pan.q̄d ergo de inferioribꝰ p̄latis alienātibꝰ ⁊c. Item papa s̄m cōem opinionē hꝫ vtrā qꝫ iurisdictionē.s.tpalē ⁊ spūalē quantū ad habitū.nō tñ debet quātū ad actū vel exercitiū mittere falcē in messem impato ris in gladio tpali.c.duo sunt.⁊.c. si im patoꝛ.xcvj.dist.c.licet ex suscepto.⁊.c.ex trāsmissa.de fo.cōpe.Nā exercitiū iuris dictiōis secularis de volūtate cōmisit im patori.c.solite.de maio.⁊ obe.Patet pri mū qꝛ vtrūqꝫ gladiū habuit xp̄s.iuxta il lud.Ecce duo gladij.sed xp̄s suā ptātem dedit pape Petro suo vicario.vt.xxij.di. c.j.quā suis successoribus transmittit.xl. dist.c.j.Secundū patet.qꝛ dixit.Cōuer te gladiū in vaginā.nō dixit pꝛoijce.qua si diceret.tene gladiū tpalem in habitu, nō tamē eo vtere i exercitio. quare papa vti nō debet gladio tpali nisi in defectū vel p̄ncipis negligentiā secularis. ⁊ tunc habitū deducit ad actū.vide ho.glo.in ꝟ. discernit in.c.qm̄.dist.x.⁊ glo.ij.c.nouit. de iudi.Et rō quare papa nō debet habe re gladiū tpalem in exercitio vel in actu. qꝛ sacramentū altaris rep̄ntat vnionem xp̄i ad ecclesiā ⁊ aīe ad coꝛpus.sed mini ster xp̄i ⁊ ecclīe qualis ē papa q̄ se scribit seruū seruoꝝ dei.c.relatū.de sen.excō et in p̄n.decre.talis nō debet habere gladiū quo aīa diuidit̄ a coꝛpe. Sunt ergo duo p̄ncipia in ecclīa.⁊.c.solite.p̄alle.ꝑ solem ⁊ lunā designata. Nā impatoꝛ ptātē hꝫ a deo appꝛobatiue.sed nō immediate.qꝛ ꝑ mediū oꝛdinatū a deo vicꝫ ꝑ papam a qua hꝫ ptātem collatiue.Hinc est ꝙ im perio vacante iurisdictio terraꝝ imperij cōpetit pape.c.licet ex suscepto. de fo.cō pe.sed nō ecōtra.vicꝫ ꝙ vacante papatu impatoꝛ succedat i spūalibus.c.qualiter. de iudi.s̄m Lodo.de Ro. q̄ etiam querit q̄d in legato sedis aplice an eidē etiā cō petat talis iurisdictio vacāte imperio. et videt̄ ꝙ sic.qꝛ de gremio pape.c.sub mili tibus.ij.q.vj. ⁊ eius vice fungunt̄. Dicit idem ꝙ cōtrariū est verū s̄m Spe.in ti. de lega.§.nūc ostendendū.r.ve.xix. Rō. qꝛ nemo debet ponere manū auctoꝛitate generalis cōmissionis in his que speciali p̄rogatiua pape cōpetūt.c.ꝙ trāslationē de offi.dele. sed hoc pape ē spāliter cōces sum in signū p̄eminētie singularis. § ⁊c. Hec Lodo. in singularibus suis. Et vbi papa nō habet tpalem iurisdictionē.ibi nō pōt tollere legem quo ad foꝛum ciuilē nisi in his in q̄bus vertit̄ periculū aīe. vbi tollere p̄t legē quo ad vtrūqꝫ foꝝ.c. nouit.de iudi.c.vlti.de p̄scrip.⁊.c.fi.đ fo. compe.li.vj.Sunt eñi potestates distin cte.dist.x.quoniā.vbi de hoc.⁊ dist.xcvj. cum ad veram.⁊.c.causam.ij.qui fi. sint legiti.Et tenet Jo.an.in regula possessoꝛ de reg.iur.li.vj. Licet alij dicant ꝙ indi stincte quo ad vtrūqꝫ foꝛum papa possit legem tollere.x.dist.cōstitutiōes.⁊.c. cū

esses.ꝺ̄ testa.Et ꝙuis papa sit dn̄s mūdi ꝛ etiā impatoꝛ dn̄s mūdi dicaꝭ. ff. ad. l. rodi.de iac.in.l.depcatio.ꝛ.vij.q.j.in apibus.ꝛ i cle.pastoꝛalis.de re iudi.ſm Joan.Differēter tamen sunt dn̄i mundi.qꝛ impatoꝛ sicut luna sub sole ita sub apostolico dn̄s est.qꝛ est filius ecclesie ꝛ inclinat caput suuꝫ epis a quibus excōmunicari pōt.vt dist.xcvj.c.si impatoꝛ catholicus est.ꝛ.c.certū.dist.x.in glo.iij.

Pandecta.Req̄.supꝛa.digestū.

Parabolani sunt medici qui ad curanduꝫ egra mēbꝛa vel coꝛpa debiliū deputātur dicti parabolani.a pabola.qꝛ plura promittūt hoībus ꝙ̄ faciant.ꝛ quia sepiꝰ parabolis vtūtur.vt.C.ꝺ̄ epi.ꝛ cler.l.parabolani.vbi tex.Parabolani q̄ ad debiliū ꝛc̄ ꝛ ibi sexcentos p̄cipimus cōstitui.

Parafernalia bona vl̄ res parafernales dicunꝭ res quas mulieres iuxta dotē inferūt in domū viri.a para.i.iuxta.et ferna.qꝺ̄ est dos vel donatio.inde parafernale dicitꝭ quicq̄d mulier habet vltra dotem vndecūqꝫ. Et si est ꝯsuetudo pōt talia retinere ꝓ se.nec maritus pōt se de his itromittere muliere inuita.ſm Hosti.de do. ꝛ do.ꝓpter nup.ꝛ mulier ꝓpter foꝛnicatōnē nō solū perdit dotē.sed etiā dotaliciū.id est parafernalia. vt est glo. singularis. in verbo dotaliciū.in.c.plerūqꝫ.de dona. inter vi.ꝛ vxo.

Parētes sunt illi q̄ nobis cognatōe sūt iuncti p cuiuscūqꝫ etiā lineā sexꝰ hoc fiat.Secundū etiā interp̄tatione iuris dicūꝭ oēs ascēdētes siue descēdētes in sup̄mū siue infimū p paternā siue maternā cognatōnē Sed ſm Azo.ꝓꝑie dicunꝭ parētes vsqꝫ ad tritauū.Et vltra dicuntur maioꝛes.ꝛ idē est de liberis in descendēdo.

Pares curie dicunꝭ vasalli q̄ habēt cōsilia feuda a dn̄o illius feudi.de quo agiꝭ ꝑnt nota.in.c.ceterū.de iudi.

Pācraciū est colluctatio cū fustibꝰ vl̄ locꝰ lignis circūdatꝰ in q̄ certo oꝛdine stāt pugnātes.vt i pugilibꝰ videmꝰ.glo.ē in.l.q̄ actione.§.si q̄s in colluctatiōe.ff.ad.l.acquil.Require supꝛa colluctatio.

Paranimphꝰ.vl̄ pha.ꝺ̄ꝛ parās vl̄ ꝓcurās spōsalia.Req̄.infra Pꝛosenera.

Paraferede indecliabile ꝺ̄ꝛ a para.i.iuxta. ꝛ ferede equo ducēte redā.a vebo is ere. ꝛ reda.ſm Hugui.ꝛ bubulci ꝛ aurige domini paraferede dicuntur ſm Accur.C.de cursu publi.l.j.li.xij.

Parafidicus ꝯponiꝭ a para.vl̄ parū ꝛ fidꝰ id ē fidelis.ꝛ icos custos.q̄si parū fidelis ad custodiendū ꝛ obseruandū q̄ obseruare debet vt colligiꝭ.C.e.ti.ꝛ libꝛo.

Paripus ꝺ̄ꝛ a parū ꝛ pus puris qꝺ̄ est custodia.quasi parū custodiēs mādata.vt i l.paripum.C.eo.ti.ꝛ li.p̄alle.

Participiū significat ꝓut tp̄s eiꝰ vel aliud mediū significare declarat.verbi gr̄a.ibi. Lego stichū seruū meū fugitiuū.hoc pticipiū fugitiuū significat ꝯditionē.qꝛ sensus est.seruū q̄ meus est si erit fugitiuꝰ.l. itaqꝫ.ff.si cer.peta.ꝛ.l.stichū.ff.de lega.j. Sed ibi.Lego stichum seruū meum pꝛesentem vel receptū ex testamento Titij. vel factum artificeꝫ.ꝛ sic de alijs.nō facit conditionē.qꝛ hec paticipia sunt p̄ntis et ꝛ p̄teriti tp̄is.ideo nō pōt cōpꝛehendi significatū cōditiōis.Itē ibi.Lego heredi vt acceptis centū a Titio restituat hereditatē.significat cōditionē.l.attestatos.ff de cōdi.ꝛ demon. qꝛ pticipiū acceptis ablatiui casus etiam significat futurū. licet sit pꝛeteriti tēpoꝛis.quia sensus est. si acceperit centum in futurm ꝛc̄.Itē ibi.vēdo tibi certa vina ꝛc̄.hoc pacto ꝙ erūt degustanda infra certū diem.hoc parcipiuꝫ degustanda nō significat cōditionē quia venditio est pura ꝛ si staret per emptoꝛē ꝙ nō degustaret.tunc die tali p̄terita periculū esset suū.l.si q̄s vina.in p̄n.ff.ꝺ̄ peri.ꝛ cōmo.rei vendi.Nō ſm Bar.licet hꝫ participiū sit futuri tēpoꝛis.nō tamē fuit adiectū dispositiōi sed exactiōi. Etiā habuit limitationē certi tp̄is. Alij nituntur dicere ꝙ ibi significeꝭ conditio resolutoria.scꝫ degustando repꝛobētur vl̄ appꝛobentur vina.

Participatio cū excōicato duplex est . q̄dā inducit maioꝛem excōicationeꝫ.s. que fit

in crimie.de sen.si exco.ↄcubine.⁊.c.nuꝑ aliā inducit minorē.s.que fit in locatōne osculo.salutatione.mensa.thoro.⁊ silib⁹. xj.q.iij.ipso iure cū excōicato.⁊ q̄ cōica-uerit.⁊ a q̄bus repellent̄ he excōicatiōes habes.iij.q.iiij.engeldrudā.⁊ d excep.c.a nobis.de cle.excō.mini.c.si celebrat.Sūt aūt quedā ꝑsone excepte que sine hac pe na excōicato participāt.s.vxor.filius. ser uus.colonus.⁊c.xj.q.iij. qm̄ multos. de sen.excō.qđ in dubijs.⁊.ca.inter alia ꝭm Spe.⁊ Garsiā.mittēdo nunciū vel lr̄am excōicato incurrit minorē.qꝛ quasi loq̄ vi det̄.ff.C ↄsti.pecu.l.licȝ.⁊ est glo.in.c.sta tuim⁹.⁊.c.cōstitutiōes.de sen. excō.li.vj.

Pater est ille quē nuptie designāt.i. presu-mūt eē.vt dic̄ Azo.i sum. C.d in ius vo.

Paterfamilias dꝛ is qui est sui iuris ⁊ ptā tis ꝓprie cuiuscūqȝ sit etatis. sed filiusfa-milias ecōuerso.℞eq̄.loco suo.

Patres etiā dicti sunt quos plebs sibi crea uit vt ipsi plebem excederēt.

Patres cōscripti dicebant̄ quoꝝ noīa ī ta-bulis aureis scribebant̄.

Patria ptās ꝭm Azo.in sum.C.eo.ti.ē ius quoddā qđ habēt hi q̄ sunt de impio ro-mano ī libros naturales ⁊ legitimos.qđ ius alij nō hn̄t.vt insti.de pa. po.ꝑ totū.

Patricij dicunt̄ ideo.qꝛ p̄torie ptāti p̄sunt ꝭm Isid.li.ix.c.iij.Etiā patrici⁹est is quē impator sibi elegit in patrēvt insti.q̄.mo. ius pa.po.sol.§.filiusfamilias.⁊.C.d cō sor.eiusdē.li.l.fi.Itē in alia significatōne dicti sunt patricij quidaȝ nobiles de ciui tate.⁊ olim dicebant̄ patres principū.s. ad cōsilia prestanda.

Patricida est qui patrē occidit. al's in iure ciuili ponit̄ patricida.C.de his q̄ pa.vel libe.occi.l.vnica.

Patricidiū al's parricidiū est homicidium nephandū qđ cōmittit̄ in parentes.in li beros.in ꝓximos.collaterales.⁊ affines ℞eq̄.supra ad.l.pompeiam.

Parrochia est locus in q̄ degit ppl'us alicu ius eccl'ie deputatus ꝭm Gof.in sum.co. ti.Et parrochiarū diuisio incepit a Dyo nisio.xiij.q.j.c.j.ↄsistit aūt ius ꝓchiale in hoc ꝭm Gof.in sum.e.ti.ꝙ oēs parro-chiani in diebus dn̄icis ⁊ festiuis missaȝ audiāt in ecclesijs ī quarū parrochijs ha bitāt.vt.c.j.eo.ti.de cō.dist.j.si q̄s.etiam cōsistit in decimis ꝑsonalibus q̄ ecclesie parrochiali debent̄.xvj.q.j. si q̄s laicus. ⁊ in oblationib⁹ que dande sunt sacerdo ti parrochiali.q̄ pro populo orare debet. x.q.j.qꝛ sacerdotes.

Patrin⁹ vel patrina dꝛ fili⁹ vel filia spūa-lis cōpatrū vel cōmatrū mr̄is vel patris quē vl' quā q̄s de fonte baptismatis leua uit.vel ad sacramētū ↄfirmatōis tenuit.

Patruus dꝛ frater pr̄is. quasi pater alius.

Patruus magnus est frater aui.

Patrueles dicti sunt quorū patres inter se germani vel fratres fuerūt.

Patrueles sorores sunt duoꝝ fratrū filie. sed vtrū appellatiōe patrui cōtineat̄ pa tru⁹magnus.videt̄ ꝙ nō.vt in.§.patru⁹ magnus.in.l.iuriscōsultus.ff. de gradi.ꝭ in oppositū ꝙ sic aliqui defendere nitun tur.qꝛ differētia addita generi contrahit ipm ad speciē sub illo genere.vt aīal rō-nale speties est aīalis.sic ⁊ patru⁹magn⁹ speties patrui esse probat̄ . simile. ff. de adopt.l.j.vbi adoptio filij q̄ sui iuris est spēs est adoptionis.

Patruus est frater ꝓaui ⁊ abpatru⁹ est fra ter abaui.

Patruus ꝭm canon.dꝛ ille q̄ habȝ ius pn̄-tandi aliquē ad beneficiū eccl'iasticū. sed ꝭm leges est q̄ manumisit seruū suū spō-te a domino.q̄ seru⁹ dꝛ libertus ei⁹a quo sic manumissus est.Etiā patronus qn̄qȝ dicit̄ aduocatus. vel ecōuerso aduocat⁹ patruus causarū.qꝛ patrociniū p̄stat vel patrocinat̄.⁊ in primo significato tria fa ciunt patronum.vnde Patronū faciunt dos.edificatio.fundus.℞e.ꝭ.patronat⁹

Passim.i.indifferēter de ap. cū sit roma.et c.pastoralis.de offi.dele.in glo. iij.in.c.in ꝑtractandū.de iura.calū.

Pauperies est damnum sine iniuria faciē-tis ipsum datū vt ab aīali qđ sensu ca-ret factū vt si equ⁹ tu⁹ segetē meā pauit. vel aliter damnū mihi debit.Nō cm̄ pōt

dici iniuriā fecisse cum sensu caret. insti. si qua.pau.fe.di.§.paupies. vbi dicit gl. q̄ est mirabilis expositio ⁊ legalis.Differunt autē damnū.maleficiū.⁊ pauperies Nam damnū fit cū animo iniuriādi.vel ab habēte animū iniuriādi. licȝ nō vtat. Alia patēt locis suis.De pauperiei actione.Req̄.supra Actio.

Paulina actio.Require ibidem.

Pax ẜm Goff.est discordie finis. vt.c.j. de treu.⁊ pa.i glo.s.Itē pax est vinculū charitatis.vt in.c.nouit.§.sed forsan.ꝺ iudi. Et sunt sex cause ꝓpter quas nō ē pax inter hoies.Prima q2 nō puniunt maleficia.Secūda abundātia tpalium.Tercia quia nō pugnam⁹ cōtra demones.Quarta q2 nō cōsideramus dāna litis vbi diuitias.corpus ⁊ animaȝ perdim⁹.Quinta dubius euētus belli qui nō ꝯsiderat. Sexta q2 nō seruamus p̄cepta dei nec soluimus decimas.⁊ sic qd nō capit xp̄s tollit fiscus.xvj.q.vij.maiores. Hec ē glo.no. de re iudi.li.vj.ad aplice.

De Pe

Peculiū ē pusilla substātia.vel pecunia separata a rebus ⁊ ratiocinijs patris vl domini data vel ꝓmissa filio vel seruo.ff.de pe.l.depositi.§.peculiū.⁊ est multiplex.s. castrense.vel quasi castrense.ꝓuecticium aduenticiū.paganicū.nō paganicū.C.de bo.que libe.l.cū oportet.l.cū multa.l.cuȝ nō.Item peculiū dicit res parafernalis. ff.de iu.do.l.si ego.§.dot.Item peculiū ponit pro hereditate.vel patrimonio.C. de epis.⁊ cleri.l.si quis presbyter.ff.ad trebel.l.cogi.

Peculiū castrēse est qd miles acq̄rit dū militat in castris.⁊ illd est filij pleno iure tā quo ad ꝓprietatē q̄ quo ad vsufru.

Peculiū palatinoꝝ d2 etiā castrēse.i. militum palatij q̄ principē sequunt ẜm Accur.C.eo.ti.li.xij.in Rubrica.

Peculiū quasi castrense dicit illud qd aduocatus acquirit p̄stando clientulis suis patrociniū in causis.vel qd magister grāmaticus loycus vel rethoricus. in scolis suo lucratur exercitio.in.l.fi.C.de inoffi. testa.

Peculiū aduenticiū est qd filio aduenit ab auo paterno.vel materno.vel ab altero. vt ex ꝓspera fortuna. ⁊ ex testamēto agnatorū vel cognatoꝝ.⁊ qd sic filio aduenit ipsius est q̄ ad ꝓprietatē. patris do q̄ ad vsufructū. Et dicit alio noie paganicum aduenticiū. Item aduenticiuȝ si ab impatore vel augusto datum fuerit comparat castrensi peculio.in.l. cū multa.C de bon.que liber.

Peculiū ꝓfecticiū d2 illud qd de rebus paternis vel dn̄icis ꝓficiscit ⁊ filio vl seruo dat vt in eo negociet.⁊ illud est patris q̄ ad ꝓprietatē.s filij vel serui q̄ ad vsufructū.Et etiā al's d2 paganicū ꝓfecticiuȝ.

Peculiū clericorū est primoniū clericoruȝ. nam peculiū patrimoniū appellat.ff.ad trebel.l.cogi.in p̄n.vnde illud qd a clerico velut ꝓpriū possidet eius peculiū dicitur.secūdo modo tn̄ ⁊ vsualiter peculiuȝ dici solet filiorū ⁊ seruorū patrimonium qd eis a domino vel patre dat.vt.ff.e.ti. per totum.

Peculiū clericorū ꝓfecticiū est qd ꝺ bonis ecclesie procedit.vel qd ecclesie contēplatione acquiritur.

Peculiū aduenticiū eorundē est qd acq̄rit ex opa eorū.vel al's ꝓuenit ex intuitu ꝑsone.⁊ hoc no.Goff.in sum.e.ti. Et dicit peculiū a pecunia.

Pecunia appellat totū qd homies habēt. ⁊ dicit a pecoribus. q2 quicq̄d antiq̄ habebant totū in pecoribus cōsistebat.vt.s q.iij.totum.⁊ sic sumit cōmuniter.Qn̄qȝ tamē capit ꝓprie ⁊ stricte solū pro numerata pecunia vt.xiiij.q.iij.c.putāt quidā. ⁊ ibi glo.Al's appellatione pecunie oēs res cōtinent.C.de cōsti.pecu.l.ij. etiā ꝓculus ait.nois pecunie appellatione rem significari.ff.ꝺ ver.sig.l.etiā.verbi gratia Heres factus hereditate adita vēdit eaȝ ⁊ emptori per stipulationē ꝓmittit quanta pecunia ex hereditate ad ipsum peruenit ⁊c.appellatiōe pecunie ois res significatur.q2 sensus est.ois res que ex heredi-

tate ad me puenit. ⁊ capit̃ significatũ ex dispositiõe p̃cedẽti.s.vẽditione heredita tis q̃ oẽs res significat. Itẽ ibi late signi/ficat dicẽdo. heres mi volo te restituere titio pecuniã meã.i.hereditatẽ meã.vñ p inde est ac si dicat hereditatẽ.bona vl' res meas.vt.l.nãq3.§.fi. ff.ad trebel. sed ibi significat strictissime dñ filiofamilias p/hibet̃ mutuari pecunia.q2 significat pe/cuniã nũeratã.l.j.ff.ad senat⁹ con.mace. iũcta.l.sed ⁊ si.§.pecunie.e.ti. Rõ verius ꝙ q2 in p̃ori casus subiect⁹ fuit ex fauore ergo ampliãdus.sed hic casus subiect⁹ ẽ ex odio.ergo restringendus vt in regula odia.de reg.iur.li.vj.

Pedanei iudices. Re.s.iudex pedanei.

Pedagia dicũt̃ q̃ dant̃ a trãseũtib⁹ in locũ ↄstitutũ a p̃ncipe. ⁊ capiẽs pedagium d3 dare saluũ ↄductũ. ⁊ territoriũ ei⁹ tenere securũ adeo ꝙ si aliq̃s derobet̃.i.spoliet̃ ⁊ ẽ vulgare gallicoru3. tenet̃ ei dñs terre rapinã resartire s'm Bal.i vsi.feu. d' pa. iura.fir.i.§.ↄuẽticulas.facit.l.ne q̃d.ff.d' incen.rui.naufr.⁊ no.Archi.xxxiij.q.v.si q̃s pegrinorũ.sed guidagia. Re.supra.

Pecoris noĩe cõtinent̃ boues.

Pecorũ ad aquã appulsus est ius adducẽ di vel appellẽdi pec⁹ ad aquã fontis alie ni iure seruitutis.

Pediculi dicunt̃ quedã argentea sustenta cula q̃bus vasa vel res q̃libet velut pedi bus sustentat̃.ita ponit̃ in l.pediculis ar gẽteis.ff.de au.⁊ argen.le.

Pedetentim.vide in glo.j.in cle.

Pedagogus est ille q̃ ab initio istruit pue/ros.⁊ d2 a pedos.i.puer.⁊ gogus ducere quasi ductor siue gubernator puerorum. Institu.q̃ ex cau.manu.nõ pos.§.eode3.l. elyascentia.vbi glo.põt em̃ minor.xx.an/nis.maior tñ.xvij.manumittere pedago gum suũ vt ibi dicit̃.

Pedamẽta dicunt̃ sustentamẽta pedũ.vi/nearũ.⁊ dicunt̃ gallice parilli.

Pena ⁊ suppliciũ differũt.vt no.Archi.xj. q.iij.nemo per totum.

Pene.i.quasi.⁊ no.iij.q.vij.c.q̃ fine.

Penes notat plene Io.cal.i cõmẽto.decre. postulastis.de ↄcess.p̃ben. Et differentia3 int' penes ⁊ apud.vide p Io.Linconien. in.l.si q̃s in tantã.C.vñ vi. vbi dicit ꝙ il lud ẽ penes aliquẽ cui⁹ possessionẽ h3. s' illud est apud aliquẽ. cui⁹ solã detẽtionẽ habet.vt depositari⁹ ⁊ comodatari⁹.⁊ di cit ꝙ in dicta.l.apud sumit̃ improprie vt in.l.penes.ff.de ver.signi.

Peius notat Pau.in cõmento.c.in lr̃is.d' restitu.spo.

Penitus.no.Io.an.c.j.de sup.neg.p̃la.

Pena ẽ delictorũ debita cohertio vl' satisfa/ctio.q̃ lege vl a ministris legis imponit̃.

Penã cõmitti est penam debere.

Penitentia s'm Ambro.est p̃terita peccata plangere ⁊ plangenda iterũ nõ ↄmittere vel sic s'm Aug⁹. Est quedã dolẽtis vin/dicta puniens in se quod cõmisisse dolet. de quo plura vide in tractatu.de penitẽ. dist.j.ij.⁊.iij

Penula est q̃da3 vestis qua nõ vtebant̃ ni si ciues romani.q̃ fuit data p̃ri pauli. q̃a societatẽ cõtraxerat cũ romanis.⁊ etiam beat⁹ paulus aduersus iniustos romanũ ciuẽ se appellauit.c.si in adiutoriũ. dis.x.

Pensio idẽ est qd' cẽsus vel tributũ.

Pensitatiões publice s'm Azo. in sum.C. si ꝓpter pub.pen.ven.dicunt̃ annue exac tiões tributorũ vel vestiũ auri vel argẽti que a certis p̱sonis prestabant̃ fisco. sed pensiones publice dicunt̃ que ad viaru3 vel pontiũ refectionem prestanda sunt a possidẽtibus vt sic fiat omniũ datorum. quedã collatio ⁊ sic pensatio est quasi pẽ sionis solutio.

Pentatheucũ est volumẽ cõtinens q̃nq3 li bros Moysi.a penta.i.q̃nq3.⁊ theucum mãdatũ quasi ⁊c̃.vt in.c.j.de deci.

Perangaria est seruit⁹ p̱sonarũ ⁊ rerũ.⁊ d' q̃si p̱fecta ⁊ magna angarie. Est autẽ an garia seruitus p̱sonarũ ⁊ nõ reru3. Item p̱angarie dicunt̃ exactiões ⁊ p̃stationes patrimoniorũ.s.onera queda3 que p̃dio incũbunt vel imponunt̃ ⁊ erãt forte exac tiones equorũ vel vecturarũ ad portãdũ annonã militibus.vt colligit̃.C.d' cursu pub.an.in Rubrica.li.xij.

Perangada ē vestis de auro vulgari qd' a gaydis vestimētoꝝ vel clamidū poni solet vl' vestis q̄ h3 auꝝ tm̄ in supficie. Re. s.olober⁹.ꝛ.C.d'vesti.olo.ꝛ de aura.li.xj.

Peregrinātes large dicūt oēs q̄ a loco sui domicilij pficiscunt. C.de incol.l.ciues. Proprie aūt dicunt romipete apl'oꝝ et alioꝝ sanctoꝝ limina ꝛ oratoria visitantes.xxiij.q.iij.si qs romipetas.ꝛ.c.paternaꝝ.ꝛ.c.illi qui. Etiā dicunt illi qui accedunt ad pñtiam dñi pape vt.e.ti.c.vnico et.ij.q.vj.arbuta.

Peregrini dicūt oēs q̄ nō sunt de ep̄atu ordinātis siue sint clerici siue laici s̄m Hof. in sum.de cle.pegri.qꝛ tales recipi nō debēt ab ep̄o alieno ad ordines vel dignitates.aut eccl'astica sacramēta.vt.lxxj.di.p totū.ꝛ in ti.de cle.pegri. Vñ clericus pegrinus est q̄ in aliena ꝓuincia ordinat.

Peremptoriū dr̄ a pimendo eo ꝙ oīo pimat.vt termin⁹ pemptori⁹ vltra quē nō dent vlteriores dilatiōes. Silr̄ exceptio pemptoria dr̄ que pimit actionē. Etiā dr̄ citatio pemptoria. qꝛ oēs alias citatiōes debēt fieri anteꝙ aliqs tanꝙ contumax puniat. iudex tn̄ pemptoriā citationē vl' peremptoriū dictum extante causa stati mittere pōt.ꝛ idez opabit qd' alie tres citaciones possunt opari.

Peremptoriū soluit id est possibilitas ferēdi sententiam.

Per no. Archi.xiij.q.ij.c.ebron.ꝛ Paul⁹ d' Liaza.plene i cle.j.de sum.trini.et fi.cat. ꝛ Jo.an.de elec.dudū.i fi.ff.de v̄.sig.l.vrbana. §.pnoctare.vbi dictio p notat pfectionē.vt habet in.l.fi.tu.ff.da le.j.

Pergula est tuguriū vel obūbratio frondosa.ꝛ ponitur in glo. §.cōtrahentes.c.j.de fo.compe.li.vj.

Perequator ē q̄ hoies ꝛ territoria pequat. id ē valde equat.vel q̄ p̄diū ꝓpter defectū equa pēsione vt p̄us assignat nouo possessori vt.C.de sum.p̄rimo.l.fundi.li.xj.

Perduelliōes. Re.s.crimē lese maiestatis

Peripsima est purgamentū vel cortex pomi vel piri.vnde. Tolle pipsimā ede pulpam spernes arullam.

Permitti dr̄ aliqd trib⁹ modis. Primo qd' nullo iure ꝓhibet. Secūdo qd' cōtra humanas ꝯstitutiōes indulget. Tercio illicitū vt magis illicitū vitet.vt est glo.cuꝫ exemplis in.c.oēs.dist.iij.

Permutatio s̄m Hoff.est vnius rei ꝓ alia vicaria prestatio.vel vicaria prestatione mutatio. Et cōtrahit sicut plerisq3 placz qñ inter aliqs cōuenit vt certa spēs pro certa detur. C.co.ti.qm̄.asseris. Si enim cōueniret vt certa spēs daret ꝓ incerta vel ecōuerso nō esset pmutatio sed cōtractus innoiat⁹.s.do vt des ꝛc. Et pmutatiōis cōtract⁹ iō fuit inuētus.qꝛ sepe poterat aliqs habere aliqd inutile sibi vl' p̄ui cōmodi qd' alteri multū valere poterat ꝛ ecōuerso. Et p̄us ignorabat qualiter res vnius alterius fieri poterat.ad qd' inuētus est ille cōtractus pmutatiōis.

Perpetuū qñq3 idē est qd' generale.d' elec. c.massana.ꝛ.c.vt circa.e.ti.li.vj.vt dicendo edicto ppetuo.i.generali ꝓhibemus.

Perplexitas est ꝯstringēs ꝛ ieuitabilis necessitas peccādi que prouēnit ex erronea volūtate.c.j.in sum.di.xiij.vbi glo. bona Etiā de differētia inter mortalia ꝛ venalia.ponit ibidē exēplū de iudeis crucifigētibus xp̄m.ꝛ si qs rñdet quereti inimicū si sit in loco. Itē si vir denegat vel reddat vxori debitū peteti.ꝛ declarat ibi ꝙ null⁹ pōt esse pplexus inter duo mala.ꝛ sic perplexio est solū ad stultā opinionē alicui⁹. de hoc vide in.c.nerui testiculoꝝ.xiij.di. vsq3 ad finē distinctionis.

Perpēsus.i.pfecte pēsat⁹ ꝛ deliberatus.de pac.c.vl.circa mediū.li.vj.ꝛ sic dr̄ in ꝓhemio cle.iuris sanctō ppēsa.digesta ꝯsilio.

Persone q̄dā dicunt p̄uate iproprie.vt ille q̄ sunt exēpte a iure cōi.vt di.iij.p̄uilegio vbi dr̄ ꝙ p̄uilegia sunt leges p̄uatorum. Quedaꝫ v̄o dicunt ꝓprie p̄uate.vt ille q̄ ñ hñt dignitatē.iiij.q.v.q̄ ꝯtra.vñ clerici nō dicūt priuate psone.cū habeāt dignitatē.i.ordinē ecclesiasticū.vt i.c. p̄uilegio palle.ꝛ dist.iiij.quicq3. s̄m Jo. Item s̄m alanū quedā sunt psone publice q̄ sunt i officio publico. vt tabellio iudex baliu⁹.

Alie pvate. q̄ nō sunt in officio p̄blico.
Periuriuz ꝓprie dicit̃ quando aliq̄s iurat
cōtra canonica statuta vel temerarie. Et
dicunt̃ multipliciter. Primo .i. falsa iura
tio. q̄ si ignorāter adhibita oi diligētia fa
cta fuerit sic nulluz pctm̄ est. xxij. q. ij. ho-
mies. Scdo dr̃ trāsgressio liciti iuramēti
ꝛ sic ē mortale. vj. q. j. q̄cunqꜫ. Illicitum
aūt sciēter iurās peccat. ſ nō contraueni
ens. Tercio dr̃ indiscretū iuramētū et est
veniale. xxvj. dis. §. crimis. in fi. Quarto
dicit̃ mēdaciū iuramēto firmatū. ꝛ est sp
mortale. xxij. q. ij. qd̄ ait. ꝛ est crimē adeo
magnū ꝙ cleric⁹ ꝑiur⁹ ab officio ꝛ bn̄fi-
cio suspēdi dꝫ. c. ꝑuenit. d̄ fideiuss. c. int̃ di
lectos. de exces. ꝑla. ꝛ. c. q̄relā de iureiurā.
Personalitas significat̃ ꝑ has dictiōes. tu
mihi. ego tibi. cū alio significato. qd̄ ꝓba
biliter ꝯcludit̃. ꝛ si nullo mō ꝯcludit̃. tūc
est impꝫsonalitas. qꜫ actū viciat ꝓut ratō
dictat. verbi grā. Ago ꝙ ꝯstituas te mihi
soluturū debitū a Titio. rn̄dis impꝫsonali
ter dicēdo. satisfiet tibi ab illo. vel simplr̃
satisfaciet. hec impꝫsonalites significat te
nō cōstituere mihi. ꝛ ꝙ nulla sit obligatō
aut si quādo. C. de cōsti. pe. R5. quia hec
verba nō significāt aliū obligari. nā alius
aliū obligari nō pōt. nec verisil̃e est quez
iactare suū. l. cū de indebito. ff. de ꝓbati.
facit. l. arrianus. ff. de act. ꝛ obli. vbi non
fit facilis interp̄tatio ꝓ obligatiōe. ꝛ. l. sti
pulatio ista. §. si q̄s ita. ff. de v̄. obli. Naz
cōiter q̄s sibi acq̄rere cupit. iō verisimilit̃
stipulās vult acq̄rere sibi. quare licꝫ quis
dicēdo. promittis decē. nō exp̄met verbū
mihi vel tibi. ꝛ alter rn̄det nō dicēdo tibi
tn̄ illa verba mihi ꝛ tibi supplent̃ ꝛ suffi-
ciēter intelligunt̃ ꝓpter causam dictā. vt
in. l. stipulꝰo. ꝑalle. Item si q̄s stipulat̃ de
cē dare. sibi alter respōdet dari. sed nō di
cit a me. valet stipulatio. l. fi. §. fi. ff. si cer.
peta. ꝛ. l. illa stipulatio. ff. de v̄. obli. ꝛ est
sensus ꝙ dabit̃ ꝑ ip̄m ꝓmittentē vel per
aliū. qꜫ hoc significat illud verbū impꝫso-
nale passiuū dari. Ex q̄ sequit̃ ꝙ nō ē ob
ligatus ad dare. sed tenet̃ ad factuz ꝑ qd̄
det̃. secus in illo q̄ ꝓmittit dare. qꜫ tenet̃
rem accipiētis facere. qꜫ verbū hoc ipor-
tat ꝙ ipse dabit. Et si diceres heres q̄ iuss
sit facere ꝙ titi⁹ centū habeat tenet̃ ꝑ se
dare. l. si heres. ff. de lege. j. ita in ꝓposito
ꝙ ꝓmittēs dari debeat ꝑ se dare. Rn̄det̃
ꝙ hoc verbū habeat soluit hoc cōtrariuz
qd̄ significat iure dn̄ij. sed ex ꝓmissiōe nō
transfert̃ dn̄ium ergo ꝛc̄. Item testator
legauit titio seruos quos ip̄e testator ma
numittere nō poterat. vt manumitterēt̃
manumitti nō possunt. hec impꝫsonalitas
significat ꝙ legatari⁹ seruos nō habebit.
sed remanebūt penes heredē vt. l. si quis
ff. de lega. iij. Secus si diceret vt manu-
mitteret. quia tūc remanerēt penes lega
tariū. in. l. si quis eum quē. ff. de cōdi. ꝛ de
mon. Ratio: qꜫ si ex significato verbi ꝑso
nalis imponit̃ onus legatario. ꝛ si nō te-
net onus emolimentū penes eū tamē re-
manebit. ꝛ sic de alijs.
Pertinere ad nos dicunt̃ q̄ spectāt aliq̄ ti-
tulo nō causa pignoris. ꝛ q̄ nr̄a nō sunt.
sed eē pn̄t. l. verbū ꝑtinere. ff. de ver. sig.
Pertinacia in malo. ꝑseuerātia in v̄tute dr̃
Nā ꝑtinax dr̃ valde tenēs vel iprudēter
dur⁹. ꝛ irreuocabilis. indocibilis. ꝛ obsti
natus ſm Io. an. in cle. j. de sum. tri.
Petitio hereditatis oib⁹ illis cōpetit q̄ iu-
re veteri vel nouo heredes sunt vel fiunt
cōtra possessores vel ꝓheredes q̄ possi-
dēt nec pn̄t dicere quare possidēt veteri
iure veluti. xij. tabularū vel ex testamēto
nouo iure velut ex senatuscōsulto q̄ vero
cū titulo possidēt hereditatez nō tenētur
petitione hereditatis nisi in trib⁹ casibus
vt si vēditor nō apparet vel modico di-
straxit vel d̄ ꝑcio nō est fact⁹ locupletior
q̄bus casib⁹ vtilis petitio hereditatis li-
beris cōpetit cōtra testamentū parentuz
ꝛ ꝑentib⁹ cōtra testamētū liberoꝝ et fra-
tri cōtra testamētū fratris. q̄ turpē perso
nā instituit heredē. hec aūt de inofficioso
vtilis est. qꜫ cōpetit a tp̄e adite heredita-
tis vsqꜫ ad q̄nquēniū exheredato nō dn̄o
ꝯ scriptū heredē aditione iā factū dn̄m.
Petitio hereditatis fideicōmissaria cōpe-
tit ei cui fideicōmissaria hereditas resti-

tuitur ex sena.consul.trebelliano.
Petitio hereditatis possessoria q̄ dr̄ bonorū possessio infra annū vtilis dat emācipatis vel suis heredib⁹ infra centū dies ceteris vsq̄ ad.xxx.annos ꝑdurat.instit. de bo.pos.j.§.liberis.

De Ph

Philantrophū.idem est qđ salariū.
Philateria dicunt carte in q̄bus cōtinent incantationes.xxvj.q.v.
Phitones sūt incātatores vl' diuinatores. dicti a phitone q̄ fuit auctor diuinādi.
Phisis idē intelligit in verbo oimodā vt ī cle.j.de fo.cōpe.sed an possidens ecclesia pleno iure possit eius bona cōuertere in vsum ꝓpriū.ꝛ dr̄ ꝙ nō in glo.verbi ad mēsam.in cle.j.de exces.ꝑlato.

De Pi

Pignus est res mobilis vl' se mouēs apud creditorē a debitore tradita ꝛ collata ad p̄standū securitatē de soluēdo debito. vl' adimplendo ꝓmisso. Uel sic. Pignus ē res obligata pro debito ad securitatē creditoris.ꝛ dicitur a nomie pugnus. q: pugno vel manu tradit.ꝛ cōsistit in re mobili ꝓprie.Quis hypotheca sit ꝓprie obligatio rei immobilis. Et dicit hypotheca ab hypos qđ est sub ꝛ thesis positio quasi suppositio. Itē pignus ẜm Pa. est qđ dat ꝓpter rē creditā que dn̄o reddit statī pignus aufert cui⁹ possessionē ad tēpus solū cōsequit creditor.ceterū dn̄iū penes debitorē est ꝛ ponit idē differentiā dicendo. Pignera natorū dicunt pignora rerum.subdens.sed vtraq̄ cōfundit auctoritatem lectoris.
Pign⁹ p̄toriū dr̄ illud qđ alicui a iudice datur pro maiori securitate rei petite ꝛ adiudicate vide.l.si decetero.C.q̄ po.ī pig. ha.et.l.j.C.de pre.pig.
Pignus cōmitti est in eum statum puenire vt debitor dominiū pignoris amittat. verbi gratia. Tradidi vl' mutuaui tibi pecuniā sub pignoris cōditione.ꝛ nisi statuto die pignus luas vel redimas debitum soluēdo ꝙ ipm̄ cōmittat.i. amittatur.
Pign⁹ est duplex p̄toriū ꝛ iudiciale. Pretoriū est quādo mittit actor in possessionē ꝓpter cōtumaciā rei in nō cōpendo ante lit.ꝯtest.vel post. Sed pign⁹ iudiciale cōstituit qn̄ post sniam mittit actor in possessionē ob victi cōtumaciā in nō soluendo.tūc eīm victor statim acq̄rit naturalē ꝛ ciuilē possessionē. de hoc notat ꝑ doct. in.c.cōtingit.de do.ꝛ contu.
Pignorare est rē aliquā ꝓ debito obligare creditori vel securior sit de solutiōe debiti vel est facere contractū sic dictū.
Pignoraticia actio. Re.§. Actio pignoris.
Pistores olim dicebant faciētes panē pallacij qui suberāt comiti horreorū. vt.C. de pisto.l.xj.ẜm Accur.
Piscina locus dicit ꝓ nutriēdis ꝛ cōseruā piscibus deputatus vt qn̄ placuerit dn̄o de ipsis capiat.
Pile⁹ dr̄ a pilis.q: pilos capitis tegit ꝛ strigit ẜm Jo.an.in cle.ij.de vi.ꝛ ho.cle.pōt etiā dici a pilis.q: de pilis factus est.

De Pl

Placere.id est arbitrari ẜm voluntatē ratione regulatā.ꝛ est actū ponere in placētia vt in arbitrio.vt in.l.thays ancilla.§. sorore.ff.de fideicōmis.lib. vbi relicta libertate si heredi placeret inspicitur ꝙ bono viro placeret.ꝛ per hoc decidit q̄stio. pone. Conduxi famulū vsq̄ ad annū pacto apposito ꝙ si mihi displiceret ifra annum possim ipsum expellere ꝙ non possim expellere nisi ex causa ex qua vir bonus.expelleret.sed ex vsu cōmuni intelligendi significat meram voluntatē.ꝛ forte idem de iure scripto per.l.explicito.C de rerum ꝑmuta. Ratio.quia certum est ꝙ placitū significat ibi voluntatē faciendi.§.penulti.institu.de contrahen.empt. vbi recipit pro mera voluntate. sed non obstat.§.sorore ꝑallega.quia ibi signif. arbitriū ratione subiecte materie.s.libertatis.vt facilius valeat. Item paria sunt actum ponere in alterius libito vel volūtate.l.fidei consensus prope prin.ff.de fi-

deicōmiſ.libē.in verſi.ſed ita ſcriptū. vbi eſt idem dicere. lego libertatem ſi heres voluerit.vel ſi ei libuerit.

Plagiarij ſunt illi q̄ liberos homies ſeducūt.vel ſeruos alienos ſurripiūt ꝛ vēdūt a plaga maris.C.ad.l.fal.de pla.l.fi.

Plagiū eſt plaga vel dolor q̄ parētibus vł dn̄is infertur de ſurreptiōe filiorū vel ſeruorū ab ipſis plagiarijs.auferł em̄ dn̄is vel pr̄ibus ꝑ tales facultas filioꝝ vel ſeruoꝝ.ꝛ dr̄ a plaga.q꞉ eſt magna plaga patri vel dn̄o.ſm glo.in Rubri.C. ad.l.faui.de plagiarijs.

Plagiari⁹.al's plegiari⁹ etiā eſt idē ꝙ fideiuſſor.vt in.c.veniētes.de iureiur.

Placet licet videał importare oimodā voluntatē ꝓferētis. tn̄ includit arbitriū boni viri.l.thays.§.ſorore.ꝓalle. nā licet dicam faciā quecūq꞉ tibi placēt. intelligił tn̄ iuxta arbitriū boni viri.l.ſi ſic.ff.de lega.j.vbi per Bar.ꝛ no.in.c.de quouult deo.de iudi.

Pleno iure exponił.i.q̄ ad tꝑalē ꝛ ſpūalez iuriſdictionē.c.cōqueſt⁹.de fo.cōpe. et h̄ ſi cōcedēs habet ptātem vel iuriſdictiōz vtrāq꞉.idē in.c.qm̄.de priui.ꝛ.xvj.q.ij.

Plebiſcitū eſt qđ plebeo magiſtratu.i. tribuno interrogāte an oib⁹ placeat.plebs inſtituit dictū quaſi ſtatutū. orta em̄ iter plebem ꝛ maiores ciuitatis romane diſcordia plebs ſibi leges conſtituit q̄ dicte ſunt plebiſcita.vt.ff.de ori.iur.l.ij.§. hiſdem.reliqu⁹ ꝟo ppł̄us cū ſenatoribus et patricijs ius ſibi cōſtituit qđ dr̄ lex ppł̄i anthonomice.i.ꝑ excellentiā.ſm Iſid.li.vj.ꝛ dr̄ plebiſcitū.eo ꝙ plebſ ſciat ꝛ ſciſcitetur.vel cogat vt fiat.di.ij.plebiſcita.

Plus petitio eſt ſolius offerētis ꝓmiſſio.ff co.ti.l.iij.vel ē plus ꝛ aliter ꝙ̄ pactū ſit exactio.ꝛ fit q̄tuor modis. vn̄. Plus petił cā.tꝑe.re q̄z loco.vt no.i.c.j.de pl⁹ peti.

Plerūq꞉ id eſt regulariter.inſti.đ le.patro.tute.i fi.cū glo. īpropriał.ff. cōmodati. l. ſi is qui.§.fi.

Plebs differt a ppł̄o vt ſpēs a genere.q꞉ populus ꝯtinet mīores ꝛ maiores nobiles et ignobiles.plebs ꝟo tm̄ mīores. ꝛ iō plebiſcitū.id eſt ꝑ plebē ſtatutū.inſti.de iur.na.gen.ꝛ ciui.§.plebs autem.

Plus ſub ſe min⁹ cōtinet. verbi gr̄a. Licet pr̄i vel marito occidere adulterū cū filia vel vxore deꝓhenſum.ꝑ hoc ſignificał ꝙ etiā licet vulnerare. vel iniurijs afficere. l.ne mea.§.ius occidendi. ff.ad.l.iul. de adul.q꞉ plus eſt occidere ꝙ̄ vulnerare vł iniurijs afficere.q꞉ illi cōtinenł ꝛ ſignificanł ſub verbo occidere. Item iudex defert iuramētū in litē ꝛ taxat vſq꞉ ad certam quātitatē.tn̄ licet ei cui deferł iurare in minori quātitate.l.videam⁹. §.pe. ff.de in lit.iur. Itē vendidi vinū qđ eſt in dolio apposita eſt dies in qua vinū tollere debes.nō tollis.vel dic nō apposita te interpellato ꝛ ex peccato ſufficiēter n̄ tollis indigeo doleo q꞉ ſunt vindemie. Dicit tex.ꝙ licet mihi totū vinū effundere.ꝛ tn̄ nō licet tm̄ partē vini effundere.l.j.§.licet.ff.de ꝑiculis.ꝛ cōmo.rei ven. q꞉ effundēdo tm̄ partē de dolio ita parū me iuuare poſſet ac ſi nihil effunderē.ꝛ iō rō non dictat tm̄ partē effundendā. ꝙ̄ ſi ꝑtez tm̄ effudero obligor emptori. ꝛ ſi totū effundam nō tenebo.licet rogat⁹ poſſim bn̄ dimittere partē.ꝛ ſic de alijs.

Pluralis locutio plura ſignificat.duorū tn̄ numero ꝯtēta eſt.c.pluralis. li.vj.đ reg. iur. Qn̄q꞉ aūt plura ſignificat gemiatiue in ſuas ſingulares ſic ꝙ q̄libet ſingularis in vno ſolo verificał. Qn̄q꞉ aūt nō geminatiue ſi ꝙ vna ſingularis ꝑ ſe nō attēdił ſed ipſa pluralitas ſimul ꝓut ſingł̄are cōcludit vel quodlibet aliud ꝓbabile medium.vbi gr̄a. Teſtator dicit. Lego ſtichuz ꝛ titiū ſi mei erūt cū moriar.tūc altero alienato ꝛ altero nō. iſte nō alienat⁹ pōt peti a legatario.licet em̄ ſermo pluralis ſit. oportet tamē accipi ac ſi ſeꝑatim dixiſſet ſi ſtichus meus erit cū moriar. ꝛ ſi titius meus erit ꝛc̄.vt.l.fal.§.fi.ff.de condi.ꝛ demon. Ratio Bar.q꞉ hec ſeꝑatio reſpicit diuerſos effect⁹ ꝛ ſeꝑatos.id eſt dominiū legatarij in quolibet. ꝛ q꞉ ſunt duo ſerui diſtincti. ita duo dn̄ia diſtincta ꝛ ſeꝑata. ꝛ ſic ſeꝑati effect⁹. Etiā ideo quia legaui

quelibet nominatim. ⁊ sic refert ad quelibet
disticte. ⁊ hoc ex fauore legati ⁊ testamen
ti. Sz ibi. Testator duob⁹ impuberibus
institutis filijs suis dicit. si vterqꝫ ipubes
decesserit Ticiū substituo. tūc si vn⁹ mo-
ritur impubes substitut⁹ nō admittitur.
imo vt admittat requirit vtrūqꝫ decede
re in impuberi etate. l. pen. C. de ipube.
⁊ ali. substi. Rō Bar. est ex dictōe vterqꝫ
que est collectiua. Aņ tñ dicunt ꝙ fauore
instituti ōis dictio collectiua sumit distri
butiue. l. hoc argu. ff. de here. insti. modo
ois substitutio est cōditionalis institutio
& ⁊c. ⁊ sic Bar. in. l. heres. §. cuz ita. ff. ad
trebel. dicit ꝙ in dicta. l. pe. vno filio mo-
riente ipubere remanet alter fili⁹ testato
ris q̄ ex p̄sūpta volūtate excludit extra-
neū substitutū. ar. l. cū acutissimi. de fide-
ius. ideo vno moriente impubere nō exi-
stit cōditio substitutionis. ⁊ sic de alijs ex
emplis.

De Po

Pondus differt ab onere. q2 pōdus d2 quod-
dā leue ⁊ quoddā graue. vñ d2 pōd⁹ me
um. i. corpus ego fero q̄cunqꝫ venero. sed
on⁹ d2. q2 semp onerat ⁊ deprimit.

Ponctōes dicunt quedā naues. vñ d2. Si
ponctiōibus trahijciat. i. mare transfre-
tatur vel nauibus transeat.

Pontifices olim dicebant impatores. xxj.
dist. cleros. dist. xj. de capitulis.

Pōtificale ē ornamētū epale. ⁊ ſm Hosti.
est auctēticū iste liber. vt d fer. nō or. c. cō
suluit. vt no. Jo. an. i cle. vnica. de iureiu.

Porcari⁹. i. suari⁹. Re. infra Suari⁹. ⁊ dice
bant olim hi q̄ custodiebāt porcos ciuiū
vrbis romane in pascuis. ⁊ excusabātur
a muneribus sordidis. vt. C. d sua. susce.
l. j. li. xj. ſm Accur.

Portoriū dicit quedā p̄statio que dat pro
nauiū applicatiōe seu statione ⁊ mercat i
one quacūqꝫ facta in portu. Vñ differūt
pedagia ⁊ guidagia ⁊ saluiaria. Re. quodli
bet loco suo. Et ista omia dicūtur porta-
ria. C. de vectiga. ⁊ cōmis. l. iij. ⁊. c. sup. de
verb. sig. in glo. vj.

Positio ſm Goffre. est dictū quod loco inter-
rogatiōis ponebat olim. hodie de plano
ponit ⁊ positiue fit sicut olim interroga-
tiue fiebat. vbi gra. Si volebā te cōueni-
re hereditario iure tūc sic dicebā. Domi-
ne iudex interrogetis hunc an ipse sit he-
res talis. ⁊ ex qua pte sit heres. hodie vo
sic dicetur. Pono te eē heredē talis. Itē
pono ipsum ex asse heredē. s. extitisse. sed
q2 hodie simpliciter fiebāt seu fiant inter
rogatiōes sup positionibus. igit aliter de
scribitur a Spe. eo. ti. sic. Positio est bre-
uis verborū formula mentē ponētis con
tinēs ad veritatē eliciendā cōcepta. ⁊ ha
buit hoc verbū ortū nō solū ex vsu hoim
diu in causis molito. sed ex antiqua lege.
ff. de le. iij. l. offēdimus. §. ex diuerso. ibi
pone ergo. Positio igit nihil aliud est ꝙ
dictuz de credulitate asserta in vim p̄stiti
iuramenti faciēs ad ꝓbationē aut ipsam
amminiculās habens annexā interroga
tionē. aut iudicis suppletionē. ar. in auct.
de his qui ingre. ad app. §. fi. col. v. sic di
cte ex cōmuni cōsensu. nō tamē sine rōne
ff. de suppel. lega. l. labeo inuenteut ptes
exonerētur ꝓbationibus. et ne fatigētur
laboribus ⁊ expēsis. vt. §. fi. p̄alle. Vl' po
sitio dicit dictū facti nōdum ꝓbati ꝑ ar-
ticulos distinctū rite loco ꝓbatōis ꝓposi
tū spectās directe vl' indirecte simplr vel
amminiculatiue ad intētōnē ponētis quod
intēdit ꝓbare ponēs ꝑ ꝯfessionē aduersa
rij sui vel ei⁹ ꝓcuratoris. ar. de elec. dudū
ij. de testib⁹ p̄ntiū. de ꝯfes. statuim⁹. li. vj.
nec dz poni nisi h quod est facti. ff. de dote.
p̄lega. l. j. C. de le. l. leges. Vñ que vocun
tur positiōes in curia eccl'iastica dicūtur
articuli in curia seculari. ⁊ dn̄t a rōnib⁹
q2 rōnes sunt iuris. sed positiōes vel arti
culi sunt facti. Item positiōes differunt
ab interrogatōnib⁹. licet tā pontifices ꝙ
interrogationes fiant vt per cōfessionez
aduersarij releuet ponens ab onere pro
bandi. quia positiones fiunt assertiue et
aperte. sed interrogationes fiunt interro
gatiue ⁊ a iudice. et ad positiōes debet re
spōderi pars. nō aduocat⁹. ⁊ q̄ncūqꝫ sint

faciēde ꝓbatiōes fieri pn̄t positiōes siue
ante lit.ꝯtes.siue post.de h vide glo.in.c.
j.de cōfes.li.vj.q̄ plures ponit ꝯcor. ⁊ al-
le.cū exemplis de positiōe an̄ lit. cōtesta.
⁊ etiā post.s.de exceptōe ꝙ actor sit excōi
catus ponit reꝰ hoc mō. Pono ꝙ ꝑcussi
sti talē in tali ꝑte corpis.tali loco.tali die
talibus pn̄tibꝰ.Itē turbatꝰ ex tali causa.
animo iniuriādi illū qui tūc erat clericus
⁊ erat in possessiōe clericatꝰ ⁊ sciebas eū
clericū esse.Itē vidisti eum ferentē coro-
nam habitū ⁊ tonsurā clericalē deferentē
quibus ꝑ actorē confessatis ꝓbata est ex
cōicatio ante litis cōtes.sed post lit.ꝯtest.
Pone ꝙ petā aliquē ab ecclia quā cōtra
iura retinet remoueri dicā pono iuramē
to qd̓ habet ⁊ possidet eccliaȝ sancti.M.
Itē ꝙ habet ⁊ possidet eccliaȝ sancti.P.
Itē quelibet illarū hȝ curā aiaruȝ.et eas
post cōciliū acq̄siuit.hoc cōfessato succū-
bit reus nisi dispensationē vel iustā cām
ondat.Itē debēt fieri positiōes sup con-
tētis in libello.Et nota ꝙ multiplices sūt
positiōes.Una dr̄ positio ꝑtinens.et tali
coget iudex respōdere.vt in.c.pn̄tium.de
testi.li.vj.⁊ si dubiū est an ꝑtinēs sit vl̓ ne
inclinabit se iudex ad id qd̓ verisimiliꝰ est
⁊ in dubio tutiꝰ est ꝙ facit rn̄dere vt d̓ cō
fes.l.statuimꝰ.li.vj.ff.de interroga.ac.l.d̓
etate.§.ex causa.⁊.l.vbicūq̄ȝ.e.tit.Alia ē
positio impꝑtinēs cui nō cogit̄ q̄s rn̄dere
Itē q̄dā est negatiua positio.⁊ talis non
dȝ admitti.qꝛ vbis affirmatiuis ponēda
est.nā negatiua nō ꝓbat̄. ⁊ id qd̓ ponit̄
si negat̄ ponēs ipm̄ ꝓbare hȝ.ff.de ꝓba.
l.ij.C.e.ti.l.actor.⁊ de ꝓba.qm̄ ꝯ falsam
Fallit qn̄ al̓s q̄ȝ ꝑ talem positionē ꝓbari
nō pōt.c.statuimꝰ.pal.vl̓ sup facto ꝑgnā
ti.vbi indirecte ꝓbat̄.c.ex tenore.de test.
⁊.C.de ꝯtrahē.⁊ cōmit.l.optimā.Itē po
sitio q̄ nō reuelat ponentē.vel ei nō pro-
dest.nō dȝ amitti.qꝛ nō dȝ q̄s ad ꝓbādū
id admitti qd̓ ꝓbatū ei non ꝓdesset.l.ad
ꝓbationē.C.de ꝓba.c.dilecti. de excep.
Itē positio q̄ nō facit ad cām. vel q̄ nō ē
sup re de qua agit̄ in libello.vel sup eo ꝙ
repellat agentē si ꝓponit̄ ex ꝑte rei dr̄ im
ꝑtinēs ⁊ nō est admittēda.Itē positio q̄
depēdet ex alia q̄ fuit negata vel cōcessa.
nō est admittēda.qꝛ sup eo nō est ampliꝰ
querendū.ar.ff.nau.cau.sta.l.licȝ.ne rn̄si
oni sit cōtrariꝰ sicut nauta vētis ꝯtrarijs
nauigās.vt in autē.d̓ his q̄ ingre.ad ap.
§.j.col̓.v.⁊.c.ꝑ tuas.de ꝓba.l.generalit̄.
C.de nō nu.pecu.Itē positio implicita n̄
debet admitti ꝓpter ꝑiculū periurij.Et iō
dȝ diuidi vt certū ⁊ verū rn̄deat̄.ar.ff.de
interro.act.l.d̓ etate.§.qd̓ aūt.⁊.§.nihil
qꝛ etiā iudex cauere debet ne sit anceps ꝑ
iurij.C.si aduersus vēdito.l.j.c.si vo. de
iureiu.C.de indi.vidui.tol.l.j.Iteȝ nota
ꝙ effectꝰ positionū est.q̄ eas ꝯfitet̄ habe
tur ꝓ cōuicto.C.de ꝯfes.l.vnica.§.j.⁊ po
sitiōibꝰ nō rn̄dens habet̄ ꝓ cōfesso.c.fi.
de iura.calū.de cōfes.si post prestitū.li.vj
Itē positiōibꝰ vbi iuramentū est de veri-
tate nō pōt rn̄deri ꝑ ꝓcuratorē nisi sit cā
vniuersitatis vel ꝯuentꝰ.c.pn̄tiū.de testi.
pall.c.pastoralis.cū sua glo.de iudi. Itē
positionū vtilitas est.quia aliquando qd̓
directe negat̄.indirecte concedit̄ in toto
vel in parte.vt de iureiur.c.cū impositio
nibus.li.vj.

Pollicitatio est sollus offerentis ꝓmissio.
ff.de polli.l.iij. Et differt a stipulatione.
⁊ a pacto.qd̓ est duorum consensus atq̄ȝ
conuentio.

Possessio ſm Azo.C.de acq̄.⁊ reti.pos.est
corpalis rei detentio corpis ⁊ animi ⁊ iu
ris amminiculo cōcurrēte.Uel sic est ius
quoddā quo aliq̄s rem corpalē vere i po
testate hȝ.⁊ dr̄ corporalis rei ideo.qꝛ sola
corpalia possidēt̄. Incorpalia aūt dicūt̄
q̄si possideri ⁊ quasi tradi ꝑ patientiaȝ et
vsum.Nā incorpalia nō pn̄t corpalit̄ ap
ꝑhendi sicut iura ⁊ seruitutes ⁊ ideo non
possident̄.c.cōquestus.d̓ fo.cōpe.in glo.
ff.de vsucap.l.sequitur.§.si vina.ff.de ac
qui.pos.l.iij.in prin.⁊ tamē ꝑscribuntur.
c.cum ecclesia.de cau. pos. Ideo regula
in sexto dicit sine possessione prescriptio
non procedit .Et debet intelligi etiam
de quasi possessi.et ibi hoc nota. Itē im-
possibile est plures eandem ecclesiaȝ vel

bñficiū insolidū possidere.c.licȝ.de ꝓba. de elec.vt q̇s duas.li.vj.cle.si duobus.vt lit.pē.vbi gl.vige ēt i.c.cū venissent.de ꝓcura.ꝛ iō bñ ꝺ͛ꝛ detētio.qꝛ res naturaliter teneť ab eo q̇ corꝑaliter insistit ei. Jtē ꝺ͛ꝛ corꝑis ꝛ animi ꝛ iuris. qꝛ h̃ tria vt q̇s vere dicať possidere cōcurre debēt.s. actus corꝑis.affect⁹ animi.ꝛ amminiculū iuris Naȝ opus est vt q̇s corꝑe adipiscať. vel saltem oculis.Sufficit eñ plerūqꝫ visus oculoꝝ.ꝛ animi affect⁹cū volūtate tradētis qꝛ ipse animi affect⁹ necessari⁹ est.nō aūt ꝑ se corꝑe aut ꝑ se aīo possideť. q̇a certū est possessionē solo aīo amitti puta si q̇s se posse repelli suspiceť. Jtē oportȝ ꝙ ius approbet. Nā licȝ q̇s sacre rei vel religiose corꝑe ꝛ aīo insistat.nō tñ de iure possidet.qꝛ res sacra vel religiosa nec ab ignorāte.nec a sciente possideť.ꝛ dicitur possessio.quasi pedū positio.

Possessionū alia est iuris tm̃. alia facti tm̃. alia facti ꝛ iuris simul. ꝛ hec interduȝ hȝ plus iuris.min⁹ facti. interdū ecōuerso. vt no.de cōces.ꝓben.cū nostris.ꝛ.C.ꝺ͛ acqui.pos.l.j. Jtē Hug. de porta rauēnata differētiā posuit inter possessionē vacuā ꝛ vacantē.vt in glo.ij.C.vnde vi.l.fi.Et Jo.ibi reprobat.ꝛ fi.glo.cōcludit ꝙ non differūt.Sȝ vacua siue vacās est q̄ a nemine possideť aīo vel corꝑe ꝑpter longū tp̄s vel ꝑpter obliuionē ex lōgo tꝑe.ꝛ nota ꝙ si q̇s ꝓpria auctoritate posset īgredi possessionē alicui⁹ rei. ꝛ accedēdo iudicē ab eo īpetrat licentiaȝ ingrediēdi.talis ꝑ statutū si oppositū caueať nō puniť. q̇a potuit sine auctoritate iudicis . ergo multo magis cū ei⁹ auctoritate ingrediť.h̃ colligiť ex glo.ꝟsi.in trāsitu.§.multis modis insti.de lib. Jteȝ possessio ciuilis qñqꝫ re requiescit suꝑ naturali. vt si tu possides noīe meo.vel p̄cario a me.Qñqꝫ nō req̇escit.vt in vsufruciuario meo q̇ naturalē habet possessionē ex iure.sed ego dñs habeo ciuilē rōne dominij nō requiescētem in naturali vsufructuarij.

Possessor bonoꝝ.Req̇.s̃.bonoꝝ possesso vt fili⁹ emācipat⁹.vł agnat⁹ q̇ dicūť bonorū possessores ex bonoꝝ edictali et decretali. Nā statim vt habēt edictā ꝛ decretā possessionē ex hoc hñt interdictum decretū ad hoc vt cōsequanť hereditatis possessionē. Differūt heres ꝛ bonoꝝ possessor.vt supra bonorū possessio. vñ aditis hereditatibus heres.nō desiderat auctoritatē iudicis.sed bonoꝝ possessor requirit auctoritateȝ ꝛ patientiā iudicis.insti.de bo.pos.§.q̇s autē.

Possessoriū iudiciū ēst triplex.s. possessiōe adipiscēda.retinēda.recuperāda.vt in.c pastoralis.de cau.pos. in glo.iiij. et vide. supra intedictum.

Possidere naturaliter ꝺ͛ꝛ q̇s cū est in re vel ei⁹ parte.vł saltē cū res est in ꝯspectu ei⁹ vt ip̄am videat vel partē ei⁹ ꝭm Azo. in sum.C.de acqui.ꝛ certi.pos.

Possidere ciuiliter ꝺ͛ꝛ q̇s cū nec ē in re nec res in ꝯspectu ei⁹.ȝ possessionē solo aīo hȝ ꝛ rē de iure retinet.s. ꝙ talis sit ꝑsona i quā cadere possit hmōi possessio.vt no. Jo.an.in regła sine possessiōe.li.vj.ꝛ allegat ibi iura. Nā laici qñqꝫ de facto possidēt decimas ꝛ sp̄ūalia.vt no.Bar.brix.xiij.q.j.in p̄n.ꝛ glo.magna.i fi. Nā aliꝺ est possidere.ꝛ aliꝺ legitime possidere.de resti.spo.ad decias.li.vj.Et nota ꝙ possessio ciuił ꝛ naturalis sił.vł ciuilis tm̃ req̇riť ad p̄scriptionē. sed naturalis tm̃ nō sufficit nisi ał's ciuiliter possideret.vt tractat ꝓlixe Dy.i regła sine possessiōe.li.vj ꝛ est rō. qꝛ hñs naturalē tm̃ acq̇rit eā clā ꝑ itroitū qñ dñs ē absens quē credit sibi q̄stionē mortuoꝝ.ꝛ sic male fide hȝ naturalē.ergo nō p̄scribit.§.q̄ ad nūdinas.l.claȝ possidere.ff.de acqui.pos.

Possidere clā est absente dño et fructuario excluso clāculo possessionē ingredi.vt dominū possessione priuet.

Possidere vi est violenter possidere.

Possidere p̄cario est rē ad petitiōes vel p̄ces meas mihi cōcessam ad vsum possidere q̄diu patiť is qui cōcessit.

Possidere ꝓ indiuiso est aliquā rē ita possidere.vt nullā ꝑtē in ea habeat ab alijs diuisam. vel vt nulla sit ꝑs quaȝ possideat

saparatam siue diuisam.

Possidere pro herede ē ita possidere ꝙ pu/
tat se heredē verum cum nō sit.

Possidere ꝓ possessore dr̄ ille q̄ ita possidꝫ
ꝙ scit se nullā cām iustā possidēdi hr̄e. vt
si interrogat⁹ fuerit q̄re possideat vl' quō
nullā rationē p̄tēdit quare possideat. sed

Possidere ꝓprie dicūt̄ imo/ (dic̄ possideo
hāsi eo ꝙ eis pedib⁹ quis insistit. vnde a
planta venit ista possessio.

Possidet̄ aūt ꝯ iure qꝺ iuste. ꝯ iuste qꝺ hn̄
qꝺ aūt male possidet̄ alienuꝫ est. Male
aūt possidet q̄ male suis vtit̄ vl' aliena p̄
sumit. de ver. sig. ius dictū est.

Possessorē facere causa rei seruāde. aut in
possessionē mittere est. verbi gr̄a. Contē/
disti talē fundū esse tuū ⁊ ꝓbasti. iudex ꝑ
executorē suū mittit te in possessionē ⁊ fa
cit verū possessorē. Itē volui agere cōtra
G. ⁊ eum vocari feci ad iudiciū ⁊ cōtem/
nit venire. ⁊ iudex mittit me in possessio
nem illius rei quā petebā. nō vt fecit me
possessorē. sed vt in fundo maneaꝫ causa
rei seruāde ⁊ custodiēde. ⁊ rem illā tene/
bo donec probauero meā esse. ⁊ si aduer
sarius me⁹ tandē tedio affect⁹ moueat̄.
⁊ de sua ꝯtumacia resipiscat. ⁊ mecū liteꝫ
si velit aliq̄d dicere habebit. de hoc supra
mittere in possessionē.

Posse. i. debere. ff. de libe. ⁊ posthu. l. placet
regl'ariter tn̄ ꝯ ti. ff. de offi. p̄s. l. sepe. cuꝫ se
quēti ꝺ re iudi. nō quicq̄d. ⁊. C. quō ⁊ qn̄
iu. l. j. Et ml'tis modis dicimur posse. vn̄
Posse quidē reb⁹ dant ius natura ꝑtās
Officiū meritū quintū diuina voluntas.
De ꝯ vide glo. in. c. sciscitatus. ꝺ rescrip.
⁊ ibi ꝯcor. Nam posse dicimur etiā illud
qꝺ licite ⁊ sine incōmodo nr̄o possumus
ff. de ver. sig. l. nepos ꝓculo. in fi. simile ꝺ
condi. insti. l. fili⁹. q̄ in fi. ff. vbi tex. vt ge/
neraliter dixerim que ꝯtra bonos mores
fiunt. nec facere nos posse credendū est.
vt. xxij. q. ij. faciat homo vbi etiā de mul/
tiplici possessione. ⁊ Inno. de concess. pre
hen. accedens. ⁊. ff. de reg. iur. l. in condē/
natiōe. vbi glo. ⁊. iij. q. vj. hoc quippe. C.
de legibus. l. nō dubiū.

Post qn̄ꝙ etiā notat statim post inchoatō
nem. vt. l. ij. §. itē mutuū. ff. si cer. pe.

Potest necessitatē importat interduꝫ. ff. de
offi. p̄si. l. sepe. ⁊. l. sequēti. de hoc. ff. ꝺ iud.
l. nō potest. vbi plene. ⁊ est glo. in ꝟbo nō
potest. in regula hen eficiū. de regu. iuris.
libro. vj.

Postliminiū est ius amisse rei recuperāde
ab extraneo ⁊ in statum pristinū reducē/
de. quā quis ꝓpter captiuitatē vel ꝑ ser/
uitutē amisit. moribus ⁊ legib⁹ institutū.
vt colligit̄. ff. de cap. ⁊ postli. reuer. l. post
liminiū. j. respōso. Vn̄ ꝑ hoc ius recupe
rat q̄s cū a captiuitate reuertit̄ iura que
amiserat ⁊ ipso reuerso fingit hoc ius ip/
sum semꝑ in ciuitate fuisse. Unde breuit̄
postliminiū est ius quo restituit̄ res vsu/
capta vel p̄scripta ab aliquo alicui quā ꝑ
captiuitatē amiserat. xvj. q. iij. p̄terea. Di
cit̄ aūt a limen ⁊ post. i. iuxta quasi iuxta
limē domus sue semꝑ fuisset ⁊ possedissꝫ
vel q2 capt⁹ ab hostib⁹. ⁊ vltra limia me/
ri impꝑij deduct⁹ postea intra limia reuer
tit̄. Nā sicut limia sunt in domo q̄ finem
quēdā faciūt. ita ⁊ imperij limia veteres
voluerūt esse. ꝯm Azo. C. de capt. ⁊ post
li. reuer. ⁊ insti. q̄ mo. ius pa. po. sol. §. di/
ctū aūt est postliminiū. Et dicit lex ꝙ oi/
bus eque postliminiū est. nō solū his qui
pugnare pn̄t. ꝯ oibus q̄ ci⁹ nature sūt. vt
cōsilio vl' alijs modis vtiles eē possint vt
ff. de capti. ⁊ postli. reuer. ⁊ de voto. ex ml'
ta. in glo. vj.

Posterior lex vel posteri⁹ statutū. rescriptū
vel pactū derogat priori quādo cōcurrūt
Verbi gratia. Lex p̄cedit ⁊ lex cōtraria se
quitur. tūc prior tollit̄. etiā de ea nō facta
mentione. l. nō est nouū. ⁊. l. sed ⁊ pasto/
res. ff. de legi. dum dicit lex. Licet ꝯtrarie
sint. de hoc. c. j. de cōsti. li. vj. Ratio ē vo/
luntas cōdentis legem. Et sumit̄ signifi/
catū ex sciētia prioris legis. ⁊ ꝯtrarietate
posterioris. nam cōdens posterioreꝫ scit
etiaꝫ priorē. quia princeps habet omnia
iura in scrinio pectoris sui. c. j. p̄alle. et. l.
omniū testamentoꝝ. C. de testa. Ideo cō
dendo posteriorē cōtrariā. videt̄ tollere

priorē.q2 si vult valere illā. vult valere n̄
istam illi cōtrariā alias eēt incōpossibili-
tas.Ex hoc colligit᷑ ratio cur taꝫ varie re
scriptū posterius non reuocat prius.nisi
expresse fiat de priore mentio.ꝛ tamē con
stitutio posterior etiā nō faciens mentio
nem de priori.tn̄ derogat ei vt hic dicitur
q2 princeps ex certa sciētia prioris ꝯstitu
tionis habens iura in pectore suo reclusa
p̄sumitur scire priorē.ꝛ facere posteriorē.
Sed quia rescripta cōtinent facta q̄ non
sunt in pectore principis reclusa.quia fa-
ctorum omniū habere memoriā.ꝛ in nul
lo deficere diuinitatis est potiꝰ ꝙ huma-
nitatis.C.de vete.iur.enucle.l.j.§.j. si q̄
dem ergo princeps nō presumit᷑ cōscius
primi rescripti condēdo secundū.vt dicit
Goffr.in sum.§.derogat᷑.de consti.Sed
vbi cōsuetudo in aliquo loco vel statutū
municipale p̄cedit. ꝛ lex p̄ncipalis gene-
ralis sequit᷑.cōtraria certe prius nō tolli
tur.c.j.in secundo dicto.de cōsti.li.vj.q̄a
nō apparet principē scire illā cōsuetudi-
nem vel statutū illud imo verisimile ē cū
ignorare cū ex alieno facto inducat᷑ Jdo
nō potest cōcludi ip̄m tollere voluisse.qđ
verisimile ignorabat. obtinebat ergo lex
illa locum tantū in nō cōtrarijs priori cō
suetudini vel statuto.vt.c.j.p̄alle.Sed si
in lege tali posteriori cauet᷑ ꝙ valeat ge-
neraliter ꝛ sp̄aliter.nō obstante quocūq̧
statuto cōtrario vel cōsuetudine.tūc tol-
litur prior cōsuetudo vel statutū.arg.l.si
q̄s in dubio.ff.de lega.iij.iuncta.l.quoti-
ens.ꝛ.l.rescripta. C.de preci.impa. offe.
Et est ratio ex tenore posterioris legis.q2
clare patꝫ in posteriore tollere velle p̄orē
cōsuetudinē vel statutū licet ignoret.

Posthumus vel posthuma dicūt᷑ q̄ vl᷑ que
post humationē.i.postꝙ pater datus est
humo nascit᷑. Jmpropie autez quilibet
dicit᷑ posthumꝰ.qui nascit᷑ post testamē-
tum ꝓm Azo.C.eo.tit. Posthumus eti-
am dr̄ nepos q̄ post humationē animatꝰ
est ꝓprio p̄re substite.ꝛ ille ꝓprie dr̄ nepo-
sthumus q̄si nepos posthumus.

Postulatio est alicuius ꝑsone ad dignitatē
vel societatē fraternā canonica facta vo
catio.vel ꝑsone ad eligendū petitio. que
eligi n̄ pōt. Uel sic ꝓm Gof.Est gratie pe
titio vt cū ex gratia petit᷑ aliquē ineligibi
lem licenter eligi. Et est duplex postula-
tio.scꝫ solēnis.que est alicuiꝰ inabilis ali
ter quā ꝓpter crimen a supiore ad benefi
ciū vocatio.ꝛ admissionis petitō. vt in.c.
vnico.de postu.p̄la.li.vj.Et hec cōfirma
ta habet vim electiōis: Alia nō solennis
est petitio facta a superiore vt tollat ob-
staculū aliqđ eligi ꝛ ad beneficiū acceptā
di illam p̄supponit electionē ante vl᷑ post
fieri.vt monachus electꝰ nō pōt cōsenti-
re sine licentia sui abbatis.ꝛ sic postula-
tio licētie ab abbate nō dr̄ solennis. ergo
postulatio solū est inuēta ꝓpter icapaces
vt illegitimos ꝛ nō sufficiētis etatis. vel
prius bn̄ficiatos.Nā q̄ capax est dignita
tis nō debet postulari s᷑ eligi q̄re postula
tio nō multū differt ab electiōe. Et nota
ꝙ postulari debēt ꝛ nō eligi sextuplices ꝑ
sone.Primo archiep̄os ad aliū ep̄atū.de
postu.p̄la.bone. Secūdo ep̄s ad ep̄atuꝫ
vl᷑ aliū archiep̄atū.c.ꝛ si vnanimiter.e.ti.
Tercio laicus ad dignitates.lxj.di.h᷑ ius
Quarto clericus in minoribꝰ ordinibꝰ cō
stitutꝰ.c.p̄terea.de eta.ꝛ q̄li.Quinto ille-
gitime natꝰ.de elec.innotuit.Sexto q̄ nō
est in etate legitima cōstitutꝰ.de elec.cuꝫ
in cunctis.ꝛ.c.cū nobis.

Postulare vel aduocare est aliquē deside-
rium suū.vel amici sui coram iudice. vel
apud eum qui iurisdictioni preest in iure
exponere.vel alterius desiderio contra-
dicere.ff.eo.titu.l.postulare.ꝛ.iij.q.vij.§
tria.ver.est aūt.ꝛ.C.de ꝓcul.l.j.ꝛ. C.de
postu.l.ij.ꝛ.c.cū sacerdotis.de postula.in
glo.iij.vnde p̄tor inquit q̄ nō habꝫ aduo
catū ei dabo.ff.de postula.l.j.§.ait p̄tor.
ꝛ intelligit᷑ si habere nō pōt.Dabit eni᷑ fe
minis pupillis debilibꝰ ꝛ his qui sane mē
tis non sunt.vel propter potentiā aduer
sariorum aduocatos inuenire nō possūt.
ff.de offi.proconsu.l.nec quicꝙ.§.viti.et
hoc pro salario conuento a parte vel sta-
tuto a iudice iuxta facundiam aduocati

modū litis ⁊ fori ꝯsuetudinē quātitatem
nō excedēte. vñ aduocare ⁊ salariū reci-
pere ꝓ aduocādo bñ licet.xj.q.iij.nō lic3
xiiij.q.v.nō sane.vbi Aug⁹. ad macedo-
niū inq̄t. Nō debet ideo iudex vēdere iu
stum iudiciū.aut testis verū testimoniū.
q2 vēdit aduocatus iustū patrociniū ⁊ iu
risperitus verū cōsiliū.licet Guil. dixerit
ꝯtra ꝙ nihil possit recipi ꝓ iusto patroci
nio.vt no.in.c.nō licet.p̄alle. Itē aliq̄ ꝓ-
hibent postulare ꝑ edictu3 pretoris. Vñ
versus. Nō cuicūq3 dat vt postulet. id ē
aduocet.imo vetat. Addictus pene. ser-
uus puer.actor arene. Luminib⁹ cassus
mulier muliebria passus. Caueāt aduo-
cati postulātes ne causas disperatas assu
māt. ⁊ si forte a p̄ncipio assumpserint ig-
norāter eum de vicio cause patuerit ces-
sent ⁊ salaria iam recepta restituāt. C.de
iudi.l.rem nō nouā. Et nota ꝙ quattuor
sūt obseruāda aduocatis. Primo vt cau
se qualitatē examinēt. ⁊ iustā si voluerit
assumāt.iniustā vero repudient. Secūdo
vt modestiā veritatē ⁊ legalitatē seruent
in aduocādo. Tercio vt salariū ꝯueniēs
petāt. Quarto vt nec p̄ncipio cōueniant
de certa parte litis vel cū graui dāno liti
gatoris.nec post ceptā litem vllū pactu3
ineant cū eo quē in ꝓpria fide receperunt
ſm Goff.in summa.

Potestas q̄nq3 modis accipit. ff.de v. sig.
l.potestas. Itē potestas q̄nq3 capit in fe
minino genere.vt.c.si.de iudi. ⁊ sic capit
substātiue in abstracto ⁊ addit ei adiecti
uū.vt ibi.florentina potestas. quādoq3 i
masculino genere.vt.c.tua.de homi.⁊ sic
sumitur cōcretiue significās officialem ci
uitatis habentē iurisdictionē vel potesta
tem primo modo dictam.⁊ sic iterū addi
tur sibi ꝓnomen possessiuū dicendo no-
ster vel noster potestas.

De Pr

Pragma grece d2 latine causa. vñ pragma
ta negocia dicūt.inde pragmatic⁹.i.cau-
sidicus.vel actor negociorū ⁊ causarum
ſm Isid.li.v.⁊.x.q.ij.h ius porrectū.i fi.

Pragmatica sanctio d2 causa in cōsistorio
p̄ncipis vētilata corā ꝓceribus sacri pa-
latij.⁊ est cōstitutio quā imꝑator ꝯsilio ꝓ
cerū statuit seu sanxit. Q̄nq3 etiā d2 con-
firmatio in scriptura facta ab imꝑatore
cū cause cognitione suꝑ cōtractu ꝑmuta
tionis.vt.c.j.de re.permu.in glo.⁊ prag-
maticū sacrū est principis rescriptū. vt i
c.fundamēta.de elec.li.vj.

Pragmaticarij sunt q̄ scribūt pragmaticas
sanctiōes. ⁊ alio mō dicunt scriniarij.vel
magistri scriniorū vel scriniorū memoria
les.eo ꝙ adeptā scripturā sanctionē i scri
nio positā custodiebāt ad memoriā.

Prebenda est ius ꝑcipiendi ꝓuentus in ec
clesia collegiata ex actione ꝓueniens cō-
petēs alicui tanq̄ vni de collegio q̄d ius
ex canonia descēdit.non debet enī cano-
nicus sine p̄benda esse.vt in.c.relatū.eo.
ti.⁊ ꝓcedit ex institutiōe ⁊ officio q2 ex h
ꝙ facit q̄s officiū debet ꝑcipere p̄benda3
⁊ bñficiū.sed canonia quare sepra de.C.
vt in.c.cū.m.ferrarien.de cōsti.i glo.vj.
Item p̄benda q̄nq3 capit large pro iure
q̄d alicui nō tanq̄ de collegio. sed ratiōe
ministerij officij pauꝑtatis vel vtilitatis
cōcedit vtendo ⁊ fruēdo in vita sua cer-
tis rebus eccl'ie vt redditibus q̄s canoni
ci recipiūt vel alij.de tali habet in.c.quia
nōnullis.de magistris.xvj.q.j. possessio-
nes.⁊.§.illud. Et laici maxie nobiles ha
bent tales p̄bendas ſm Cōpo.in.c. cum
.m.ferrarien.p̄alle.

Precariū ſm Azo.co.ti.i sum. est id quod
precibus vtendū cōcedit petenti tamdiu
q̄diu patit q̄ cōcessit.sed ſm Gof.i sum.
co.ti.est illud pignus obligatū creditori.
⁊ a creditore ipsi debitori cōcessu3 ⁊ vten
dum q̄diu patitur ⁊ ꝑmittit q̄ concessit.
vt est textus in.l.j.d̄ p̄ca.ff.vbi dicit Vul
pianus.q̄ hoc gen⁹ libertatis ex iure gen
tiū descēdit. Et subdit ibidē. Differt autē
p̄cariu3 a donatione.q2 qui donat sic dat
vt nō recipiat illud q̄d dat.sed q̄ p̄cariu3
cōcedit primo sic cōcedit vt recipiat q̄n-
cūq3 placebit. Vel precariū est cōtractus
inter dominū ⁊ colonū.⁊ est cōtract⁹ gra

ditus ꝛ similis cõmodato intantũ vt q̃dam dicerent hos cõtractus nõ differre: nisi v̾bis. q̃ tñ etiã differunt re. Nã lʒ in multis cõueniant p̃cariũ ꝛ cõmodatum. differt tñ p̃cariũ a cõmodato. nam cõmodatũ fit ad certũ vsũ nec potest reuocari vsu expleto. p̃cariũ v̾o q̃ñcunq̨ placuerit põt reuocari. Item p̃carium q̃ñq̨ dr̄ contractus de quinquennio in quinquẽniũ reuocandus. Et si quinquennio elapso sub taciturnitate preteream̄ tunc reuocari intelligit̄ talis contractus. dr̄ aũt p̃carium ideo quia est cõtractus ad preces factus.

Precaria v̾ba sunt hec. rogo. volo. mando fido. cõmitto. iubeo aũt p̃ceptiuũ est. C. cõmunia delega. l. ij. in p̃n. mãdo q̃ñq̨ est v̾bum p̃cariũ. ar. ij. q. iiij. mandastis. vbi ep̃us mandat pape. q̃ñq̨ tñ mando ponit̄ p̃ceptiue. sicut etiaʒ rogo. vt. xj. q. iij. rogo. q̃ñq̨ mandatiue. vt. ff. de neg. ge. l. si mei rogatu. i. mandato suscepistis. Itẽ quandoq̨ deprecatiue. ꝛ sic vt frequentius ponit̄.

Precaria dr̄ donatio ad p̃ces facta vsq̨ ad mortẽ recipiẽtis. xij. q. ij. sepe. xvj. q. iij. clerici. ꝛ est ɔtcꝰ ille affinis emphiteosi. Itẽ p̃carie dicunt̄ q̃dã p̃stationes seu cõcessiones vsufructꝰ ad p̃ces facte in recõpensationẽ eiꝰ ꝓprietatis q̃ dat̄ eccl̾ie. cuiꝰ forã habet̄. x. q. ij. p̃carie.

Preceptũ. Req̃re. s. Mandatũ.

Preco est q̃ apud acta aut ĩ ciuitate publice ꝓclamat vel ꝓnunciat aliq̃d faciẽdũ vel dimittendũ ꝑ plerũq̨ fiebat edictoꝝ narratio. i. recitatio ꝛ publica in ius vocatio ꝛ citatio alicꝰ matrimonij vl̾ rei vẽdende nunciatio ꝛ subsistatio.

Precise s̾m cardinalẽ in rescriptis tm̃ valet sicut absolute ꝛ sine cause cognitione vt de heret. c. ɔ̃ xp̃ianos. li. vj. Et dic̃ cardinalis si ponit̄ in statuto opat̄ vt ip̃m nõ tollat̄ ꝑ sequens statutũ in causa in q̊ sublatũ fuisset si nõ apponeret̄. Et dat simile de iuramento apposito in. l. si q̃s. in p̃n. ff. de leg. iij. Bal. aũt dicit ꝙ nõ valeat p̃cise. i. sine cause cognitione. q2 sic textus esset supfluus. in. c. ij. de rescript. vbi ponit̄ exp̃sse p̃cise ꝛ etiã sine cause cognitione. Saluãdo tñ p̃mũ dictum dr̄ ꝙ ille tex. ponit̄ declaratiue vel expositiue. ꝛ ꝓ id est. qđ dictum magis placet doc.

Precipiciũ fit sine modo. ꝛ cũ ꝑiculo. de sepul. ex ꝑte. ꝛ s̾m Io. an. in cle. pastoralis de re iudi.

Prediũ dr̄ fundꝰ vl̾ ager. Re. s. Ager.

Prediũ vrbanũ ꝛ p̃diũ rusticũ Req̃. ibidẽ ꝛ etiam actio finiũ regundoꝝ.

Prediũ dotale est qñ ista duo cõcurrũt. s. ꝙ matrimoniũ ɔ̃ctũ est. ꝛ traditio p̃dij interuenit s̾m Azo. de fun. dota. C. in sum.

Prediũ canatũ s̾m Io. ꝛ Accur. C. e. ti. in rubri. fuit p̃diũ in q̊ fuerũt cellule. vñ canatꝰ. i. cella. nam cana grece cella dr̄ latine. Uel aliter erant tũc predia scripta vt redderent inter cellulas s̾m Azo. ibideʒ li. xj. ꝛ eoꝝ coloni dicunt̄ canati. vl̾ dñici coloni. q2 dicta p̃dia erant in pratis.

Prefectꝰ augustꝰ. vl̾ augustal̾ dr̄ p̃fectꝰ egypti. vt. ff. de offi. p̃fec. augusta. l. vna. C. e. ti. l. q2 imꝑator. nã imꝑator maximꝰ augustꝰ in egypto p̃mo p̃fecti potestatẽ introduxit.

Prefectꝰ pretorio ab initio magister eq̃tũ creatus est cũ dictatores sibi antiq̃tꝰ magistros militũ eligerent q̃ p̃ncipali solicitudini associati summã pꝰ dictatores gerebant potestatẽ h̾ exemplo p̃ncipes ad q̃s gubernaculũ reipublice ꝑuenit postea elegerunt p̃fectos p̃torio q̃bus publice discipline emendatio concessa est. q̃rũ auctoritas ita est ampliata ꝛ adeo approbata vt nec ab eoꝝ sententijs appellari nec in integrũ restitutio facile posset postulari. Et erant q̃tuor. i. p̃fectꝰ p̃torio orientis. p̃fectꝰ p̃torio affrice. cuiꝰ sedes est in carthagine. p̃fectꝰ p̃torio illustri. ꝛ p̃fectꝰ vrbis. ff. de offi. p̃fec. p̃to. l. j. ꝛ ibi no.

Prefectus vigilũ idem est ꝙ p̃fectꝰ nocturnus. Hoꝝ aũt officiũ est de nocte facere excubias. p̃fueruntq̨ incẽdijs arcendis. q̃ etiã cauebant. inquirebant ꝛ puniebãt incendiarios. fures. grassatores. effractores. nisi delinquens esset tam famosa ꝑso

na vt ad ꝑfectū vrbis deberēt mitti punienda. poterant etiā iudicare de capsarijs q̄ in balneis vestimenta custodienda suscipiunt si aliq̄d dolo fecerūt. vt. ff. de of. ꝑfec. vigi. l. ij. §. cognoscit.

Prefectꝰ annone dicebaṫ q̄ d̄ annona. i. de blado curā habebat. Req̄. s̄. Ediľ cereaľ.

Prefectꝰ vrbis dicebaṫ cui ab imꝑatore cōcessa est vrbis administratio. q̄ ceterꝭ magistratibꝰ ex q̄cunq̧ cā ab vrbe ꝓficiscentibꝰ ⁊ recedentibꝰ in vrbe relictis ius dicebat ⁊ om̄ibus dignitatibus in ciuitate an̄cedebat sua dignitate. qui cū ab vrbe ꝓgrediebaṫ nō habuit iurisdictōnē. quā ꝑhere tn̄ potuit in ciuitate. Sȝ ſm Azo. C. e. ti. etiā extra vrbē intra cētesimū miliare hȝ iurisdictōnē. vide de offi. ꝑfec. vr. ꝑ totum.

Preiudiciū est q̄si q̄dam ꝑlatio vľ ꝑpositō siue ꝑlocutō vniꝰ rei respectu alteriꝰ. Nā aliq̄d ꝑiudicari alteri est illud illi ꝑferri. tn̄ hoc v̄bū ꝑiudicare alteriꝰ modi cōstructionē ⁊ ampliorē significatōnē hȝ q̄ꝫ hoc verbū ꝑferre. Dr̄ em̄ ꝑsonaliter ex ꝓpria confessione. in iudicio mihi ꝑiudicaui. i. cōfitendo mihi ipi in iudicio ꝑiudiciū feci. Hoc em̄ ꝑiudiciū nō significat cōmodū meū eē factū. ſ incōmodū. vt si iudex nō sequaṫ veritatē. ſ meā cōfessionē. ita dr̄ res iudicata v̄itati facere ꝑiudiciū nō vt v̄itas rei iudicate ꝑiudicet. i. ꝑponaṫ. ſ res iudicata v̄itati. ꝑiudicare igiṫ ē alicui aliq̄d ꝑponi. ⁊ sic dicimꝰ rē iudicatā veritati facere ꝑiudiciū. i. ei qđ ꝑiudicandū est dato qđ nō sit verū. nā dato ꝙ ita nō sit sicut iudicatū est. tn̄ ꝑponiṫ v̄itati.

Preiudiciales actōes ꝓ tanto dici p̄nt ꝙ in ipis tractaṫ de magno ꝑiudicio. vľ q2 q̄stioni mote ꝑiudicāt. Verbi grā. Agis cōtra me ⁊ aliq̄d petis. oppono tibi q̄stionē statꝰ. dicendo ꝙ tu es filiꝰ meꝰ vel ſuus meꝰ in ptāte mea cōstitutꝰ. aut libertus ⁊ sic de psilibus.

Prepositꝰ pōt dici q̄libet q̄ alijs ꝑest. vsus tn̄ obtinuit vt ꝑpositꝰ dicaṫ q̄ q̄ndā ꝑoratꝰ curā sup alios gessit. x. sig. q̄uis.

Prepositi labarū aľs laborū vľ ſm aliq̄s labiorū a labijs dicunṫ. q2 fortē corrigebāt eos q̄ male de ꝑncipe loquebanṫ. dicunṫ aūt labarum a signo bellico qđ fecit fieri Cōstantinꝰ ex auro ⁊ lapidibꝰ ꝑciosis inter alia signa bellica. ⁊ deriuaṫ a laber. q̄ ergo talibꝰ faciendis ꝑponebanṫ dicebāntur ꝑpositi. vt supra.

Prepositi sacrorū scriniorū erant illi q̄ preerant scrinijs imperialibꝰ q̄ aľs dicebāṫ ꝓximi eo ꝙ magꝭ ꝑncipi approximabāt q̄ꝫ alij. Tria aūt erant scrinia siue camere. de q̄bꝰ tractaṫ. C. e. ti. li. xij. Primum scriniū erat camera epistolaruȝ q̄ ꝑncipi mittebanṫ vľ ab eo mittebanṫ. Scđm fuit libellorū cōuentualiū ⁊ cōuentionaliū ⁊ cognitionū vel cōuētionū. Tertiū erat dispositionū. ⁊ est registrū ſm Accur. in rubri. e. ti. l. j. ꝑal.

Prerogatiua idē est qđ priuilegiū. de quo infra diceṫ.

Precētores dicunṫ cantores q̄ in choro incipiunt in eccľia collegiata. in. c. cuȝ olim de cōsue. Et dicunṫ duo genera cantorū in arte musica. s. ꝑcentor q̄ vocē in cātando ꝑmittit. ⁊ succentor q̄ subsequenṫ canendo rn̄det. ⁊ addiṫ cōcentor q̄ cōsonat ꝑdictis. vt. xxj. dis. cleros. x. finē.

Preses est nomen generale ad om̄s ꝓcōsules ⁊ legatos cesaris ⁊ oīm ꝓuinciarum rectores siue moderatores. vt. ff. de offi. ꝑsi. l. j.

Preses ꝓuincie dr̄ q̄ in ꝓuincijs pꝰ ꝑncipem summā gerebat ptātem. Nā regna redacta erant in ꝓuincias q̄rū rectores dicebanṫ ꝑsides ⁊ sunt clarissimi vt haliui. ⁊ sic ꝓprie capiṫ siue stricte. sed generaliter sumiṫ vt supra.

Presentes dicūṫ q̄ in eadē sunt ꝓuincia. l. fi. C. de ꝑscrip. xxx. annorū.

Presertim poniṫ aliq̄n in iure ꝓ maxie. vt c. ex lr̄is. ij. de homi. aliq̄n ꝓ tm̄. vt ibideȝ in glo. de pe. di. xij. c. illud. vbi ho. glo.

Prelati noīe itelligiṫ eccīa ⁊ misteriū ppľi. ⁊ eccīa est in epō. ⁊ nō ecōuerso. nō tn̄ noīe ꝑlati sp intelligiṫ eccīa. vt in. c. edoceri. de rescrip. in glo.

Propere ꝓprie. i. nimis cito.

Presbyter grece interp̄taꝛ senioꝛ latine. et
est nomē dignitatis nō etaꝭ tm̄. licet ali-
bi dicaꝛ nomen etatis.xciij.di. legimus.
nam ꝓpter bonorē ꝛ dignitatē quā acce-
pit p̄sbyter nominaꝛ. ꝛ dr̄ q̄si prebēs iter
ꝛ nō vt q̇dam interpretanꝛ q̄si pre socijs
bibens ter. de h̄. xxj. di. cleros. p⁹ mediū.
Prescriptio ꝭm Gof. C. e. ti. Est q̇ddā ius
ex tpe substantiā capiens. i. firmitatē. Et
habꝫ locū in reb⁹ immobilib⁹. et h̄ diffini
tio impugnaꝛ ab alijs. nā ex p̄scriptione
nō cōpetit ius ꝫ exceptio. Vn̄ sic diffiniꝛ
Prescriptio est exceptio rei ex tpe subaꝫ
capiens. q̄ diffinitio etiā ab alijs impu-
gnaꝛ. qꝛ p̄scriptio nō capit subam ex tpe
ꝫ ex auctoritate legū. Jō p̄scriptio ab ali
is sic diffiniꝛ. Est exceptio rei ex tpe con-
gruens ab auctoritate legū vim capiens
negligentib⁹ penā infligens. ꝛ finē litib⁹
imponens q̄ oīno magis videꝛ comple-
ta. Inducit aūt p̄scriptionē. bona fides.
iust⁹ titul⁹. cōtinua possessio. ꝛ sine rei vi
cio. s. qn̄ res sit p̄scriptibilis ꝭm Gof. Et
nota bonā glo. vl. in. c. illud. d' p̄scrip. vbi
habes quot modis fiat interruptio p̄scri
ptiōis naturaliter ꝛ ciuiliter. vn̄ habem⁹
dormitionē. ꝑpetuationē ꝛ interruptōnē
p̄scriptiōis. Et req̄ruꝛ sex ad p̄scriptio-
nē siualere dꝫ. s. titulus. possessio. bona fi
des. res p̄scribenda. ꝑsona p̄scribens. ꝛ ꝑ
sona cōtra quā p̄scribiꝛ inter q̄ possessio
ꝛ bona fides sunt maxime substantialia
vt no. in. c. illud p̄alle. Et sunt. xxxj. casus
in q̇bus nō currit p̄scriptio q̊s habes in
glo. fi. c. cū nō liceat. de p̄scri. vide etiā gl.
summe. xvj. q. iij. de vsu. ꝛ p̄scrip. Jtē pre
scriptō est longi tpis cōtinuata possessio
inter p̄ntes. x. annorū. inter absentes. xx.
annoꝝ. C. de p̄scri. x. vel. xx. an. l. vl. Alia
est p̄scriptio longissimi tpis. s. xxx. vel. xl.
annorū. ꝛ illa dr̄ lōgissimi tpis. Vn̄ cū ali
q̇s rem aliquā tanto tpe possederit ip̄aꝫ
possessiōis diuturnitatē ꝛ tpis cōtinuati
onē p̄scribit ꝛ actorē remouet siue ꝑ vim
siue aliter siue titulo nact⁹ est possessio
nē vl' alio q̇cunqꝫ iniusto p̄ncipio. Sꝫ di-
ceres ex h̄ videꝛ ꝙ decime a laicis p̄scri-
banꝛ diuturnitate possessionis ꝛ cōtinua
tione tpis. Rn̄. notando ꝙ seruitutes et
alia iura incorꝑalia bn̄ p̄scribunꝛ spacio
xl. annorū. dū tn̄ talia sint q̄ ius cōe nō ve
tat possidere. al's q̄ possideri nō p̄nt de iu
re nō p̄scribunꝛ. vt sicut decime ꝑ laicos.
vt. c. ꝓhibemus. de deci. ex q̄ colligiꝛ ar. ꝯ
laicos volentes se tueri p̄scriptōe tpis vt
p̄nt decimas possidere. vide. c. ꝑuenit. de
censi. vbi glo. eccl'ia ꝯtra eccl'iam gaudet
presciptione. xxx. annorum. si sine inter-
ruptione possideant monasteriū gaudet
p̄scriptiōe. xl. annoꝝ. nec minor exceptio
religiosis domib⁹ opponi p̄t cū effectu ꝛ
romana eccl'ia centū annoꝝ gaudꝫ p̄scri
ptiōe. Jtē p̄scp̄tio. xxx. annoꝝ ꝭm antiq̄
iura. ꝫ mō. xl. annoꝝ tollit oēm actionē. ꝛ
om̄e ius. c. auditis. de p̄scrip. ꝫ non currit
tpe scismat. e. ti. c. cū nob. nec sede vacāte.
c. de q̄rta. ꝛ. c. decime. ꝛ audit. e. ti. nec eti
am tpe hostilitaꝭ. c. ex trāsmis. e. ti. Etiam
nec currit ꝯ visitationē epoꝝ ꝛ ꝓcuratio
nē debitā. c. cū ex officij. ꝛ. c. cū accedēs. e.
ti. ꝛ ē introductū ꝓpꝛ desidiā ius suū ne-
gligentiū. ꝛ q̇ p̄nt p̄scribē ꝛ q̇ nō ꝛ etiā q̄
res nō possunt p̄scribi no. in. c. cum nō li-
Prescriptis ꝟbis dr̄ cōtra- (ceat. eo. ti.
ctus innominat⁹. ꝛ fallit qn̄ est factū ine-
stimabile vt manumissio. qꝛ libertas ine-
stimabilis est. ꝛ tunc daꝛ actio de dolo. vt
in. l. dedi tibi. ff. de cōdi. ob cau. da. ꝛ. l. na-
tural'. §. qđ si facio. ff. de p̄scripꝛ. nec inde
nasciꝛ ciuilis actio. q̄ p̄scriptis ꝟbis dr̄.
de qua. ꝯ. Actio prescrip.
Prestigium est quod prestigit. al's prestrin
git aciem oculorum. scꝫ obumbratio que
dam. videlicet cum videtur alicui se ali-
ud videre ꝙ̄ videt. vt in incantationib⁹.
ꝛ sic patꝫ vt legiꝛ in vitaspatrū d' quodā
coniugato nolente accedere ꝓpriā vxorē
qꝛ videbaꝛ sibi equa. q̊usqꝫ ꝑ quendam
beatum tale prestigium fuit sublatū. Di-
cebanꝛ etiam p̄stigia captiones ꝟborū q̇
bus obumbrāꝛ. ꝛ ideo dicebanꝛ p̄stigia
ꝯsuti iuris. vt supra ius ꝯsutū. Hec Azo
C. de le. l. adul. ꝛ de hoc. xxvj. q. v. nec mi
rū post vnā columnā: vbi dr̄ de magorū

p̄stigijs.q̄ nō sūt vera ſ; fantastica esse ꝓbant̄ ⁊ p̄stigiū d̄r inuenisse Mercuri⁹ vt ibidem text⁹.

Presumptio ſm Spe.e.ti.est argumentū ad credendū vnū factū surgens ex ꝓbatiōe alteri⁹ vt ex coexistentia vł cōiacētia ꝑsonarū suspectarū p̄sumit̄ coit⁹.c. lr̄is. eo.tit.vbi solus cū sola.nud⁹ cū nuda in eodē lecto ex presumptiōe violenta ꝓbātur copulari carnaliter. Sȝ ſm Gof.diffinit̄ sic.Est alicui⁹ facti dubij aliquotiens plena.aliquotiens semiplena inuestigatio seu ꝓbatio. Item p̄sumptio est q̄dā mediū intellectuale v̄itatis eliciende ex circūstantijs insurgēs .exemplū pone in.c.studijs.e.ti. Illa tn̄ ꝓbatio nō infert de necessario.qꝛ aliter pōt se res habē nisi sit p̄sūptio iuris ⁊ de iure. Vn̄ tres sūt spēs p̄sumptionis. Vna est temeraria. q̄ cōsurgit a malis hoib⁹.⁊ ex causis pluribus.al's puerilib⁹ ⁊ suspitionib⁹ leuib⁹⁊ hec repellit̄ ⁊ reprobabilis est. vt.ij.q.j. ꝑmo.vj.q.j.oues.de sen.excō. inq̄sitiōi.

1 presumptio temeraria

2 Alia est ꝓbabilis siue verisimilis.q̄ surgit ex multis causis ⁊ suspitionib⁹.⁊ hec admittit̄ ad ꝓbationē semiplenā. vt de p̄sum.in multis capitulis.⁊ in.c.solicite. de resti.spol.vn̄ coadiuuat ad ꝓbationē si sint alia coadminicula.c.a nobis.q̄ matri.accu.pos.vbi glo.admittit̄ etiā ad purgationē indicendā.c.si q̄s. d̄ purg.cano. ij.q.iiij.p̄sbr̄.

3 Tertia est violenta q̄ ad ꝓnunciandū vel cōdemnandū sufficiēs reputat̄.xxxij.q.j.dixit dn̄s.ff. de his q̄ sui vel alie.iu.sunt.l.filium.⁊.c.lr̄is.de p̄sūptio. Diffinitiones p̄sumptionū vide plene in.c.is qui.de spon.in glo.ij.vbi de q̄ntuplici p̄sumptōe. Et vide no.p Io.theoto.l.di.ca.ferrū.vbi de diuersis p̄sumptionibus. Nā p̄sumptio violenta subdistiguit̄.qꝛ alia iuris.alia iuris ⁊ de iure. Iuris est cum ius p̄sumit aliq̄d.ſ; nō statuit sup p̄sumpto ⁊ illa recipit ꝯtrariā ꝓbationē.xxxv.q.iij.extraordinaria.xxvij.q.j. nec aliq̄ iuris.⁊ de iure est cū ius fingit ⁊ statuit de ficto.ꝯ quaȝ fictionē nō admittit̄ ꝯria ꝓbatio.c.ad id.⁊.c.is q̄.de spō.⁊ de condi.appo.c.ꝑ tuas. vbi vide cōcordātias.Et q̄liter ius fingit.vide Gof. in sum.e.ti. Nā differunt p̄sumptio ⁊ fictio iuris.de q̄ supra fictio.Et vna p̄sumptio tollit aliā.c.cū inter R.de elec. vide glo. optimā in.l.non est verisile.ff.q̄ me.cau. Et no.doc.regulā q̄ p̄sumptio cōis trāsfert in aliū on⁹ ꝓbandi.l. generaliter. §. si petitū.v.sed cū ex p̄sumptōe.ff.de fideicōmis.libe. Itē p̄sumptio ex necessitudine sanguinis vincit oēs alias p̄sumptiones.vt est glo.in.ca.fi.de testa. vt si lego Ludouico.⁊ sunt duo eiusdē nois ꝓrij. ⁊ cognois p̄sumit̄ ꝓ illo q̄ mihi necessitudine cōiungit̄.⁊ qꝛ p̄sumptio surgit ex q̄litatib⁹.sciendū q̄ q̄dam sunt q̄litates intrinsece ⁊ naturaliter hoi inherentes. Et hax q̄dā adherēt aie. ⁊ quedā corpi. exemplū d̄ primis.vt bonitas. malicia.⁊ in dubio p̄sumit̄ ad bonā ꝑtē.qꝛ naturaliter nascimur sine malicia.ar.c. ad mensā xj.q.iij.⁊ talis p̄sumptio transfert onus ꝓbandi in aduersariū.⁊ sic intelligit̄.ca. vnicū.de seruti.nisi semel esset cōuict⁹ de malicia.tal' em̄ sꝑ mal⁹ p̄sumit̄.ij. q.v.ꝑto.⁊.c.semel.de reg.iu.li.vj.vł si esset infamat⁹.sic em̄ ad eū transfert̄ onus ꝓbandi.de secundis.vt sanitas. infirmitas.et iterū in dubio p̄sumit̄ in meli⁹ ⁊ negans ꝓbabit.vt.l.nec cōdicill⁹.C.de ꝯdi. nisi q̄s fuisset infirmus infirmitate aliq̄ d̄ sui natura ꝑpetua.vt epilentia vł appoplexia.c.cū inter.de elec.ul' vbi dubitaret̄ de ꝑpetuitate infirmitatis. vt in furioso. iō qꝛ allegat cōtrariū dȝ ꝓbari.iij.q.ix.iudicas. Silr̄ si neget̄ q̄s legitimus ꝓbet negans.c.transmissa.q̄ filij sint legit. Scđo aliq̄ sunt qualitates extrinsece ⁊ accidentales.vt esse diuitē iuriscōsultū. musicū medicū.coraulā ⁊c.q̄ nō naturaliter adueniunt.nā natura nō facit artē ſ; hn̄ preparat ſm Bal.⁊ in his on⁹ ꝓbādi incūbit cuicunq; leganti ad fundandā intentionē suā siue affirmatiue siue negatiue. allegat maxime cū ꝑs aduersa fundauit intentionē suā nō tn̄ semꝑ succumbit nō potens ꝓbare sic q̄ alter ꝓpter isti⁹ non

pbatōnē admittat ad intentū suū. nā ad
huc iudex ex officio pōt illū refutare si si-
bi pstiterit eū indignū. ꝛ hoc in cā in qua
vltra allegatiōes ptium iudex pt imptiri
officiū suū. secus in causa vbi de hoc non
posset nisi petitus.

Preter qn̄ capit exclusiue qn̄ inclusiue. vi
de. c. lrās. in fi. de psump. etiā vide Jn. in
c. dudū. ij. de elec. ꝛ in cle. j. de sū. tri. ꝛ fid
catho. p glo. ꝛ Archi. in. c. ebron. xiij. q. j.
Jtē Bar. in. l. j. in fi. ff. de pig. act. ꝛ p ali-
os in. l. actiōe. C. de trans. ꝛ in regula pec
catū. de regu. iuris. li. vj. Stat eīm inclu-
siue ꝛ augmentatiue qn̄ cadit inter res pe
nit⁹ separatas. vt dicendo. Lego tibi om
nes vineas meas pter domū. Sz stat ex-
clusiue qn̄ cadit inter dictiones significā
tes res sibi inuicē contentas. vt lego tibi
oms libros meos pter salicetos ambos.
Rich. ꝛ Bar. vide de hoc Albricū in al-
phabeto suo. ꝛ no. in. l. medico. §. vxori.
ff. de leg. j. Jtez ibi capit exclusiue. Lego
oms fuos meos pter Semproniū. Rō.
qꝛ semproni⁹ eximit de orōne pcedenti.
vt ibi nō includat. l. nancꝫ. §. fi. de penl.
leg. ff. Et sumit rō ex hoc. qꝛ est voluntas
pferentis declarata eo ꝙ al's hec vba p-
ter semproniū nihil oparent. Sz ibi su-
mit inclusiue. Lego oms libros meos ta
li pter ciphū argenteū quē apud eū depo
sui. Rō. qꝛ hec voluntas pferentis ꝛ ver
ba pter ciphū ꝛc. aliter nihil oparent. ni
si inclusiue exponerent. Jtē ponit qn̄cꝫ
cōiunctiue nō inclusiue. vt ibi de his ser-
uis q̄ sunt in patrimonio pter decem q̊s
legaui titio lego decem seyo. qꝛ sensus est
ꝛ decē legaui titio. ꝛ sic p legatū factū se-
yo nō reuoco factū titio ꝛ sic intellige hic
cōiunctiue. i. ptinuatiue sicut fit cōtinua
tio p dictionē ꝛ qn̄ cōtinuat orōes. Nam
in pdictis legatis ꝛ titius ꝛ seius nō sunt
cōiuncti cōiunctione que facit vnū corp⁹
de qua in. l. re cōiuncti. ff. de leg. ij. ꝛ ideo
si in patrimonio essent tm̄. xv. serui. ꝛ titi
us haberet decem. seius tm̄. v. l. si ita lega
tū. ff. de leg. j. Et est rō quare significat sic
ipsa voluntas pferentis declarata ex cō
iectura qd̄ testator nō vult reuocare nisi
expressius appareret. Si eīm hoc casu po
neret inclusiue tunc seius haberet decez
legata titio. ꝛ cum hoc alia sibi legata. s.
seruos in patrimonio existentes. ꝛ p hoc
esset reuocatū legatū titij. qd̄ nō est dicē-
dum. Jtē ibi cū papa dicit dispenso tecū
vt alia bn̄ficia pter obtenta possis obti-
nere. ponit etiā cōtinuatiue siue cōiuncti
ue. Nam sensus est. talia obtineas cū ob
tentis. ꝛ sup istis tentis dispēso ita ꝙ ob
tenta nō includunt in dispensatione. vt
in. c. dudū. d' electis. qꝛ hoc nō videt de vo
luntate pferentis nisi expssius declaret.
eo ꝙ dispensatio in casibus odiosa sp re-
stringit. Jtē exclusiue nō exceptiue poni
tur, p sine. vt ibi pter spem. i. sine spe. ꝛ sic
dꝛ dilatio danda est illi q̄ pter spem tra-
hit ad alienū iudicē. l. si qn̄. C. de dila. ibi
eīm nō ponit exceptiue nec inclusiue. q̄a
orō illa hoc nō patit ꝛ sic tm̄ ponit exclu
siue. ꝛ sic de alijs.

Preterire est testatorē obmittere aliquē q̄
suus heres est eo nō instituto siue eo ex-
heredato vt habuistis. s. de heredib⁹.

Preteritio dꝛ talis omissio vel exheredatio
ſm Azo. in sum. C. de libe. pte. vl' exhere.
insti. de here. que ab intesta. defer. §. eadē
vt supra.

Pretor est q̄ in vrbe romana iudicio sena-
tus ad dissipandū vl' disceptandū dubi-
os actus ꝛ causas ordinabat. Et erat ei⁹
officiū annuū vl' annale. qꝛ solo anno du
rabat. Et anteꝙ a pplo romano ad pnci
pem translata fuisset potestas vl' anꝙ ro
mana potestas sub impatore veniret ha-
buit ptātē plenā faciendi ius ꝛ statuta ꝛ
edicta. c⁹ edicta iur onerarij noīe censet.
qꝛ hmōi honore ꝛ auctoritate pollebant.
vt. C. de offi. preto. l. j. ꝛ insti. de iur. nat.
gen. ꝛ ciui. §. pretorū quocꝫ edicta. ꝛ no.
in. l. certum. C. vnde legit. ꝙ pretor viui⁹
potius debet sequi ptorem mortuum ꝙ
ius ciuile.

Pretor fideicōmissarius dicebat ille q̄ de fi
deicōmissis relictis cognoscebat ꝛ ius di
cebat ꝛ reddebat dicens. ius dabo. ff. de

ori.iur.l.necessariū.

Pretor ꝑegrinꝰ dicebat̃ ille q̄ inter ꝑegrinos q̄ in ciuitate affluebant vl̃ cōfluebāt ius reddebat.

Pretor vrbanus dicebat̃ q̄ cū cōsules ad bella finitima al's vicina vocarent̃ ius necessariū in ciuitate reddebat.ff. de ori.iu. l.ij.prealt̃.

Pretoriū est locꝰ in q̄ ius ex more reddit̃. etiā d̾r locꝰ i quo q̄s p̄fecturā exercet cū suis officialibꝰ.ꝛ cām tractare solet. Itē est domꝰ p̄sidi ꝓuincie assignata. vt locꝰ deputatꝰ iudicibꝰ ad cognoscēdū ꝛ deputandū vel ad sententiandū de causis.

Pretoriū.vt in ti.de offi.p̄to.ff.

Pretoriū pignus d̾r illd̾ quod alicui dat̃ a iudice.

Preuignꝰ d̾r q̄ ex marito mulieris natꝰ est añq̄ fuisset maritꝰ eiꝰ ꝛ ecōtra.

Preuigna d̾r ꝓprie q̄ ex vxore viri nata fuit añq̄ esset vxor sua.est ḡ filia vxoris ab alio viro p̄ori genita.ꝛ p̄uignꝰ filiꝰ talit̃ genitꝰ quoꝝ pr̄ vitricꝰ eius appellat̃.

Preuaricatores sūt q̄ vera crimina fraudulent̃ occultant.d̾r aūt p̄uaricator q̄si varicator a varica ceruice q̾ aduersā ꝑtem adiuuat ꝓdita sua cā ꝓpria dū huic instat corꝑe ex vna ꝑte ꝛ illi mente ꝛ corde ex altera ꝑte.vt.ff.de p̄uarica.ꝑ totum.

Primates ꝓprie loquendo sunt patriarche dis.xcix.c.j.ꝛ.ij.Etiā ponit̃ p̄mas ꝓ archiep̄o.c.sane.de fo.cō. Nā nō est differētia inter p̄matē ꝛ archiep̄m q̄ntū ad effectū.vt in.c.duo.de offi.or.nā ius canonicū nō curat de noibꝰ.c.petiti.de ꝓcu.dis. xxj.cleros.ꝛ.c.p̄ce.vbi est nisi diuisio nominū.cū d̾r archiprimates siue primates siue patriarche. Primates officioꝝ sunt q̄ officijs p̄sunt.

Primiceriꝰ d̾r ille q̄ p̄mo loco scp̄tus est in matricula notarioꝝ ꝛ p̄mū locū obtinet ꝺm.l.vt.C.de p̄mice.li.xij.in rubri. Sed ꝺm canones est nomen dignitatis q̄ subest archidiacono.vt.c.vnico.de offi.p̄mice. Dicit̃ eciā primus in cantu.vel in choro qui in aliquibꝰ ecclesijs d̾r cantor siue succentor.

Primipularij dicunt̃ p̄mi administrantes q̄.s.p̄mo actōꝝ sui officij administrāt vl̃ ꝺz Hug.q̄ p̄mipulū portāt.ꝛ vtroq̄ mō accipit̃ ꝺm accur.C.e.ti.in rubri.li.xij.

Primogenitū vocat scriptura. nō quē frēs sequunt̃.sed q̄ p̄mo natꝰ fuit.vt de ꝟ.sig. ca.Joseph.

Primitie sunt p̄me ꝑtes fructuū d̾o offerēde.Hinc est q̄ sacerdos p̄mā missaꝫ cantans d̾r celebrare p̄mitias.

Princeps q̄s dicat̃ habet̃ Isa.ix.ibi. Deꝰ fortis pr̄ futuri seculi p̄nceps pacis. Interdū d̾r angelus. Josue.ix. Ego sum p̄nceps exercitꝰ ꝛc̄. Interdū papa.de ꝯse.di. sti.j.corꝑa. Interdū ep̄s.de maio.ꝛ obe. si q̄s.vl̃ alius iudex eccl̃iasticꝰ.xvij.q.iiij diffinit.in fi. Itē d̾r imꝑator.d̾ re iudi.ad apl̃ice.in p̄n.li.vj. Et appellatōe p̄ncipis intelligit̃ rex.cle.vnica.de baptismo. vbi bona glo.ꝛ in vsu feu.ꝺm Bal. Itē princeps d̾r diabolꝰ.vt Luce.xj.c. In p̄ncipe demonioꝝ eijcit demonia. Sil̃e.xxiij.q. viij.§.ecce.ꝟ.ꝺ notandū.ibi. Venit princeps. Jo.xiiij. Item d̾r q̄libet secularis dn̄s.vt.xxxiij.q.v.p̄nceps. Item d̾r p̄ncipalis ꝑs in quolibet iudicio vt.ff.de for. cor.l.j.§.in hoc iudicio. Etiā p̄nceps d̾r q̄libet p̄latꝰ eccl̃ie.vt dis.xxxv.c.ecce princi.ꝛ.c.corꝑa.p̄al.

Priuata ꝑsona est ꝑsona carens functione publica.vide.s̃.ꝑsona.

Priuatū ius est illud qđ p̄ncipaliter ad singuloꝝ vtilitatē ꝑtinet.vt in pactis ꝛ conuentionibꝰ singulariū ꝑsonarū. Req̄.s̃. Jus pub.

Priuata delicta dicunt̃ q̄ ciuiliter tractantur.vt si mihi furatꝰ sis.x.ꝛ ego rehabeā ago nō vt corꝑalr̃ puniar̃. Sꝫ publica delicta sunt quoꝝ ꝓsecutio est ꝑmissa cuilibet de pp̃lo.quale est crimē lese maiestatis.vl̃ accusatio de suspecto tutore vl̃ curatore.in q̄bus oēs accusare possunt.

Priuati dicunt̃ ꝓprie q̄ nō sunt constituti in aliqua dignitate.xxiiij.q.j.q̄ ꝯtra. Itē dicunt̃ oēs exempti a iure cōi siue sit collegiū.siue aliqua specialis ꝑsona.vij.q.j. petisti.ꝛ dist.iij.priuilegia.

Priuilegiū est ꝓncipꝪ bn̄ficiū ꝯ ius cōe indultū. Nō em̄ est ꝓuilegiū nisi aliq̄d indulgeat spēale.c.abbatē.de ꝟ.sign.ꝛ.c.in his.de ꝓuile.ꝛ dr̄ q̄si ꝓuans legē. vl̓ ē lex ꝓuata.i.vniꝰ ante alios honor vl̓ dignitas aut immunitas q̄ sibi cōuenit eorum q̄ aliȷ̄s incumbunt.vl̓ q̄ de iure cōi allegant. Nā ꝓuilegiū ẜm Isi.li.vj.inde dictū est ꝙ in ꝓuato cōcedit̄.de hoc dis. iij. ꝓuilegia. Ius em̄ cōe ad vnā ꝑsonā directū ad oīs extendit̄.lxj.dis.miramur.de re iudi.in causis.dicunt̄ ꝯ priuilegia priuatorū leges.i.a iure cōi exceptorū. vt in c.ꝓuilegia.p̄al.Et nota ꝙ ꝓuilegiū n̄ tollit̄ ꝑ ius cōe nisi de ipso mentio fiat.de rescrip.cū ordinē. Nec tollit̄ vnū ꝑ aliḋ nisi in scđo fiat mentio de primo.c. veniēs de p̄scrip.vide glo.vlt.in.c.j.de rescri.Et ꝓuilegiū est duplex.ꝑsonale ꝛ reale.c.mādata.de p̄sump.ꝑsonale extinguit̄ cū ꝑsona.imo qn̄ꝗ añ ꝑsonā extinguit̄.vt cum eo male abutit̄.ꝛ sequit̄ ꝑsonā. ꝛ ħ verū de cōcesso indeterminate.q2 cū determinatiōe loci vl̓ tp̄is cōcessum nō sequit̄ ꝑsonā extra locū.vt est ꝓuilegiū vsus palliȷ̄:c.ex tuarū. de auc.ꝛ vsu palliȷ̄.Etiā extincta re extinguit̄ ꝓuilegiū reale .xvj.q.vij.ꝛ hoc diximꝰ in.c.abbatē.in fi.de ꝟ.signi.ꝛ glo.in regula ꝓuilegiū.de re.iur. li.vj.Itē ꝓuilegiū ꝑdit̄ ꝓpter sex.vt in glo.vnica.in fi.in.c.renouantes.di.xxij. Et ē duplex ꝓuilegiū.s.generale ꝛ spēale.Generale est qḋ cōi corꝑi vl̓ collegio cōceditur.vt in.c.cū ꝛ plātare.e.ti.vl̓ vniuersitati. xvij.q.iiij.si q̄s suadente.Et qḋ concessum est minoribꝰ ꝛ eccl̓ȷ̄s circa cōtractꝰ vl̓ q̄si ꝛ circa iudicia. Itē qḋ cōcessuȝ est mulieribꝰ circa fideiussores.Speciale est qḋ ꝑsone cōcedit̄ ꝛ illud extinguit̄ cū ꝑsona.vij.q.j.petisti.ꝛ regl̓a ꝓuilegia ꝛc̄.Et pone exemplū de priuilegio.Verbi gr̄a. Princeps cōcedit deportato vel aliȷ̄ nō valēti testari ẜm ius cōe romanorū ciuile liberā iestamenti factionē ħ ꝓuilegiū significat ꝙ possit testari seruando solennitatē.q̄ de iure ciuili requirit̄ i testamēto.vt.l.si qn̄.C.de inoffi.test.Et sumit̄ significatū ex solennitate.q̄ multꝫ vigiliȷ̄s est excogitata q̄re nō est verisil̓e ꝓncipem tam faciliter illā tollere velle.ꝛ ex ꝓuilegio siue natura eiꝰ est q2 priuat ius cōe.ꝛ sic ꝟba debent recipi in suo significato strictiori. Item ibi ꝓnceps volenti testari cōcedit̄ liberā testamenti factionē intelligit̄ ꝙ possit testari.nō seruata solēnitate iuris cōmūis ciuilis. dū tn̄ cōstet sicut de milite. dr̄ ꝙ significatū sumit̄ vt ꝓuilegiū valeat ꝛ aliq̄d cōcedat̄. nisi em̄ sic intelligeret̄ nullū esset ꝓuilegiū. Iteȝ princeps cōcessit alicui edificare licere in loco publico intelligit̄ sine alteriꝰ iniuria vel incōmodo.vt.l.ij.§.si q̄s a ꝓncipe.ff.ne q̄d in lo.pub.fi.Rō.q2 oēs tuet̄ ab iniuriȷ̄s.verisimilit̄ nō vult aliū ledere nec ꝓnceps vult valere suū priuilegiū.qḋ est in alteriꝰ detrimentū vl̓ qḋ tollit ius cōe vt.l.q̄tiens.ꝛ.l.rescripta.C.ḋ p̄.impe.of.ꝛ hoc verū nisi in ꝓuilegio fierit reuocatio legis derogatiue.s.dicendo nō obstāte.l.tali vl̓ tali.vt.l.si q̄s in ꝓn.ff.de le.iij.idē in q̊uis casu q̄ euident̄ apparet ꝓncipē velle tollere legē derogantē ꝓuilegio.q2 voluntas sua est lex nisi ꝯriet̄ legi euāgeliȷ̄.q2 hanc tollere nō potest.

Probatio ẜm Azo.est rei dubie ꝑ argumēta ostēsio.ẜ hec diffinitio ẜm Gof.locū solum habet in his q̄ ꝓbant̄ ꝑ instantiā disputatiōis.nō aūt in iudicio vbi ꝓbatio fit ꝑ testes ꝛ instr̄a.ꝛ plerūꝗ ꝑ indicia et p̄sumptiōes ꝛ dr̄ ꝓbatio ab aduerbio ꝓbe.nā ꝓbe facit q̄ ꝓbat qḋ intendit.q2 ꝑ hoc penas nō ꝓbantiū euadit.vl̓ ꝓbatō est rei dubie in iudicio legitime facta declaratio Quāuis hec diffinitio moderet̄ ꝯtrariȷ̄s.ꝛ dr̄ etiā ꝓbatio quasi ꝓbata actio rōe qua supra.Et nota ꝙ ꝓbatio fit multipl̓r. Primo ꝑ aspectū vt in notorio qḋ ꝓbat̄ ꝑ facti euidentiam.c. euidētiā.de accu.c.ꝓposuisti.de ꝓba.ff.de ven.inspi.l.j.in ꝓn.xvj.q.iij.inter memoratos. Nec obstat ꝙ oculꝰ plerūꝗ fallit̄.c.cām e.ti.xxvij.q.j.nec aliq̄. q2 frequentiꝰ non fallit̄.de hoc vide Gof.ḋ ꝓba.in sū.§.insinuata nob.Etiā fit ꝓbatio ꝑ aspectū in

atroci iniuria.ff.de iniu.l.ij. Itez in etate
vt.l.minor.ff.de mino. Scḋo fit ꝑ testes
pl'es vl' etiā ꝑ vnū cū aliis ꝑ̄sumptionibꝰ
vehementibꝰ.Tertio ꝑ instrā.Quarto ꝑ
cōfessionē.Et hi quatuor modi ponunt
in.c.cū ad sedē.de resti.spo. Quinto fit ꝑ
scripturā antiquorū librorū.c.cū causam
e.ti.Sexto ꝑ violentā ꝑ̄sumptiōez.xxxij.
q.j.dixit dn̄s.Septimo ꝑ famā cuz aliis
ꝑ̄sumptiōibꝰ.c.tertio loco.e.ti.Nā vicini
fama facit ꝓbationē.c.vlti.de frigi.⁊ ma
le.etiā ꝑ famā cū vno teste.c.sicut.de ꝓ-
ba.⁊ si iudex dubitat de fama querat a vi
cinis.ff.de magistr.cōueni.l.j. pōt aūt fa
ma ꝓbari ꝑ duos testes.c.in lr̄is. de te-
sti.⁊ magis ꝓbat fama ꝙ̄ vnꝰ testis.vt dr
in.c.super eo.de cōsang.⁊ affi.iiij.q.iij.§.
sepe.Sz nūqd ꝑ famā ⁊ vnū testē dz qs
cōdemnari de crimie.Ber.in glo.c.veni
ens.de testi.dicit ꝙ nō.Rō.qr in crimine
debent esse ꝓbatiōes aptissime ⁊ meridi
ana luce clariores.secꝰ in causa ciuili. C.
de ꝓba.l.vlt.Octauo ꝑ iuramētū.Et no
ta soli sacramento credit.qn̄ de cōscia ali
cuiꝰ qrit siue dubitat.de sen.excō.c.si vo
aliqs.Itē ꝓbatio testibꝰ ⁊ fide tabularū
cōstat.c.forꝰ.de v.signi.vide Gof.e.ti. §.
spēs ꝓbationū.

Probatoria vl' ꝓbatorie officiorꝫ sūt docu-
menta ad ꝓbandū aliquē esse priuilegia
tū ad officiū aliqḋ auctoritate impiali vt
potest colligi. C.de apparito.⁊ diuer.of-
ficio.l.ꝓbatoris.li.xij.

Proconsul dr iudex ordinariꝰ ⁊ est iudex a
pplo cōstitutꝰ nō a ꝑ̄ncipe delegatꝰ nec
ab olio.ſ aū impatoriā dignitate creatꝰ
cuius officiū erat in ꝓuincijs dirigi.s.in
regno tributarijs vt ꝑ eū ꝓuinciales sua
negocia expedirent.hic vo pluries nō pt
vti fastibꝰ ꝙ̄ sexies.nemo enī septimo est
creatꝰ ꝓconsul ⁊ nisi semel ꝓconsulatus
fungebatur insignijs.⁊ in ꝓuincia ad eū
ꝑtinebat.vt ad qscunqꝫ magistratꝰ respi
ceret.ff.de offi.ꝓcōsul.l.ꝓcōsules.

Procōsul legatꝰ.est cui ꝓcōsul ꝓuinciam
ingressus mandat iurisdictionem.

Procurator est q aliena negocia mandato
sibi a dn̄o facto gerenda gratuite suscipit
plura vel vnū.ff.de neg.gest.l.iij.§.nego-
ciū.⁊.ff.vi bo.rap.l.ij.§.qḋ ait.⁊ dr ḡtui-
te.qr si interuenit merces nō ē ꝓcurator
sed locator operꝫ.dr mādato dn̄i ad ex-
cludendū tutorē curatorē collegia ⁊ ꝑ̄la-
tos ecclīarū q ꝓcuratores cōstituere nō
pn̄t sed syndicū vl' actorē.⁊ q sit differen
tia inter ꝓcuratorē ⁊ syndicū actorē ⁊ vi
cedn̄m.notat de sin.c.j.de offi.or.cū vos
⁊ cōstituit mandato generali vel spēali.
ff.e.ti.l.j. ⁊.ff.man.l. si remunerandi. §.
j.Uel sic. Procurator dr is q in iudicio
vel mandato dn̄i negocia administrat agē
do vel defendendo.l.j.§.j.ff.eo.ti. inter
quē ⁊ aduocatū h̄ est differentia.qr ꝓcu-
rator cām absentis tractat.aduocatꝰ vo
cām pn̄tis.vterqꝫ tn̄ postulare dr. vl' ꝑ̄m
cano.Omīs administrator rite dr seu vo
cat ꝓcurator.vt.j.q.iij.saluator.Nā ꝓ-
curator est nomen generale ad quēlibet
administratorē.⁊ ꝑ sequentia q tradunt
in cōstitutiōe restringit ad id de quo agi
tur.opter etiā officiū ꝓcuratorꝫ esse gra
tuitū.qr si qḋ recipit facit ꝯ̄ bonos mo-
res.⁊ hoc intelligit qn̄ paciscit vt habe-
at certā ꝑtē eiꝰ de quo est questio qḋ nō
licet.pōt tn̄ licite suscipe salariū ꝓ labo-
re suo.Et nota ꝙ duplex est ꝓcurator.s.
ad iudicia ⁊ ad negocia.q differūt in tri-
bus.qr ꝑ̄mo ꝓcurator ad iudicia nō con
stituit ꝓcuratorē aliū nisi post litis ꝯtest.
cū iā est dn̄s litis.⁊ ante litis cōtesta.aliū
ꝓcuratorē dare nō pōt nec tutorē nisi sit
ꝓcurator i rem suā q ante ⁊ post litis cō
test.cōstituere potest.Sed ꝓcurator ad
negocia cōstituere pōt libere aliū ꝓcura
torē quēcunqꝫ vult.c.j.de ꝓcu.li.vj.Se-
cunda differentia habet in.c.q generalit
in fi.de ꝓcu.li.vj.qr ꝑ̄mꝰ nō dat nisi ma
ior.xxv.annorꝫ.secundꝰ vo post.xvij.an-
nos.Tertia differentia habet de rescrip.
c.ex ꝑtedecani.Et nota optimā rōem ꝑ̄-
me differentie istorū ꝓcuratorū.qr nego-
ciū extra iudiciū sumit originē a mistro.⁊
postea transit in dn̄m.l.quēcn̄qꝫ gerimꝰ.
ff.de ac.⁊ ob.ſ in iudicio negociū origine

liter est in dño ⁊ postea transfundit̃ in ꝓcuratorē.l.si ꝓcurator meꝰ.ff.de neg. ge. Et dicit Lodo.de ro. in singularibꝰ suis ꝙ ꝓcurator cōstitutꝰ ad agenduꝫ censet̃ etiā cōstitutꝰ ad defendendū.vt.l.vnicꝰ.§.penā.ff.de ꝓcu.Et hoc verū est in ꝓcuratore actoris.secus in ꝓcuratore rei.q̃a licet sit ꝯstitutꝰ ad defendendū nō tñ ad agendū.Et dicit idē ꝙ de h̄ est casus vnicus in.c.constitutus.de procu.legistis penitus incognitus.etiam nonnullis canonistis.⁊ dicit esse mirabileꝫ textum bene menti tenendum.

Procuratoriū ⁊ mandatū differũt.sicut etiam est differentia inter lr̃as ꝓcuratorias ⁊ lr̃as de rato.de hoc vide de reli.do.c.cū dilectꝰ.in glo.j.de offi.dele.c.corā.Et no ta.ꝓcuratorium mandatū dꝫ fieri legaliter.Ad qđ quattuor exigunt̃. Primū vt dirigat̃ aduersario cui etiā mādati reuocatio est insinuanda vl̃ saltē iudici cui fides est facienda.Secundū vt contineat noīa instituentis ⁊ instituti. Tertiū nomen iudicis corā quo ꝓcurator dꝫ exprimi.Quartū cām in q̄ dū corā iudice eodē plures cās hꝫ instituens qđ notarijs bñ est notandū.

Prodigꝰ est q̄ neq̧ tp̄s neq̧ finē expēsarū aduertit.neq̧ modū.ff.de cur.furi.l.j.sꝫ bona sua dilapidando ⁊ dissipādo ꝓfundit.cui interdicit̃ bonorū administratio a iudice ꝑ legē.xij.tabularū.vl̃ al's a lege vt q̄ in.l.iuli.maiest.cōmisit.vt. C.ad.l.iul̃.maie.l.fi.

Prodigiū neutri generis est cibꝰ infra ꝓximos dies ipsis ꝓdigis cū interdicit̃ eis bonorū administratio plerũq̧ a fisco p̄stat̃.vt.ff.de offi.p̄to.l.plebiscitl̃.⁊ accur.in glo.iij.l.q̄cunq̧ ꝓ reliq̄s ꝓdigoꝝ. C.de fi.instru.li.x.

Probate castitatl̃ dr̃ q̄ nō manifeste apparet incontinens.c.a multis.de etat.⁊ q̄li.

Programa hꝫ q̄sdā dr̃ p̄cedēs scriptura q̄ ꝑ plures ꝓuīcias siue loca destinat̃. Sꝫ s̄m Azo.in sum.e.ti.ē sc̄ptura publice ꝓposita.vt ibi dr̃ in.§.mutatiōes.

Proheres est q̄ putat se heredē esse cū non sit.l.ꝓherede.ff.de peti.here.

Prohemiū est s̄mo general' p̄ambulās in p̄ncipijs librorū.ondens in generali que postea cōtineant̃ in sp̄ali.interdũq̧ alia pluraq̧ cōplectēs.vt no.Jo.an.in exordio cle.sup ṽbo.quoniam.

Prohibita intelliguntur oīa q̄ nō sunt ꝯcessa vt in.c.inter corꝑalia.de transla.lꝫ videatur.ar.ꝯ.ꝙ oīa intelligant̃ cōcessa q̄ non sunt exp̄sse ꝓhibita. Jō nota ꝙ vbi aliq̄ cōstitutio ꝓmulgat̃ affirmatiue. sꝑ intelligit̃ cōcessum qđ nō inuenit̃ ꝓhibitū.exemplū.xxxj.q.j.c.vl.vbi dr̃.qđ si dormierit vir eiꝰ.cui vult nubat in dño. Non dr̃ duobꝰ vel tribꝰ.vñ pōt ꝯhere cū his omnibus.vbi ṽo ꝓmulgat̃ negatiue sꝑ intelligit̃ ꝓhibitū nisi inueniat̃ cōcessū. maxime vbi fuit eadē rō.vt cū dr̃. Nō occides hoc nulli licet nisi inueniat̃ exp̄ssum. vt ī iudice cui lex h̄ cōcedit. s̄m Hern.ī glo.inter corꝑalia p̄all'. Potest etiā dici sꝫ ꝙ no.ibi ꝙ h̄ regl'a.s.ꝙ nō ē cōcessū.intelligit̃ ꝓhibitū.habeat locū in iudicijs ⁊ cōtractibꝰ stricti iuris ⁊ in arbitrijs ⁊ p̄uilegijs ⁊ in rescriptis licitis. Hec aũt regl'a ꝙ nō est exp̄sse ꝓhibitū intelligit̃ cōcessū locum habet in iudicijs ⁊ contractibꝰ bone fidei in bñficijs absolutionibꝰ ⁊ in edictis ꝓhitorijs. In illis em̄ quilibꝫ admittit̃ q̄ nō ꝓhibet̃.vt in edicto de ꝓcu.testi.⁊ matri.

Proditor est q̄ secreta sibi cōmissa reuelat.de pe.di.vj.sacerdos.⁊ de pe.⁊ remis.oīs vtriusq̧.Et de multiplici specie ꝓditoꝝ no.in.c.clericꝰ.xlvj.dis.

Proiectū dr̃ q̄ddā genꝰ edificij qđ nulla columna supposita ita edibꝰ appendet vl̃ menibus vt terrā nō tangat.⁊ alio mō dicit̃ appendix.

Promulgare legē est eā cōdere.⁊ cōditā recitare.ꝓferre.ꝓnunciare.patefacere.ꝓdere vl̃ manifestare.

Promissionē cōmitti dicimꝰ q̄ñ ꝓuenit in eū casum vt ea aliq̄d peti possit. Verbi grã.ꝓmisi tibi equū ⁊ si nō darē eū eo die ꝓmisi me tibi datuꝝ centū aureos si mō eo die nō darem tibi equū cōmittit̃ pro-

missio vel stipulatio centū aureorū.

Promissio ⁊ repromissio sic differūt. qꝛ ꝓmittendo negociū inchoam⁹ ſ repromittendo ad impletū cōsolidam⁹. Et est repromissio q̄si iterata ꝓmissio. vt res magis sit in securo. sicut fit in facto vbi fideiussio interuenit. nā debitor ꝓmittit. ⁊ fideiussor repromittit. vl' poti⁹ ⁊ meli⁹ debitor ꝓmittit. ſ debitor viceuersa q̄ pluries repromittit.

Pronepos est fili⁹ nepotis sicut ꝓneptis ē filia neptis.

Proprietari⁹ idē est qđ dñs. s. q̄ cuiusqꝫ rei ꝓprietatē habet.

Prorogare est ꝓlongare ꝓducere vel prīmū tp̄s extendere. ff. de iudi. l. j. de offi. de leg. p. ⁊ g.

Prorogatio fit de tpe ad tp̄s. c. de cauꝰ. de offi. dele. ⁊ fit etiā de re ad rem. ff. đ iudi. l. de qua re. §. j. ⁊. c. cū olim. de offi. dele. versus fi. Itē de ꝑsona ad ꝑsonā. etiā altera ꝑte inuita. c. j. de alie. mu. iu. cau. fac. Itē fit de iudice ad iudicē. ff. de iudi. l. j. vbi no. ꝙ fundamentū ꝓrogatiōis est iurisdictio. ergo in iudicē nō habentē iurisdictōnē nō pōt fieri prorogatio. qꝛ nō entis nō sunt qualitates. l. eius q̄ in ꝓuincia. ff. si cer. pe. ⁊. c. ad audiētiā. ij. in fi. de ec. edi. aliud fundamentū est ꝯsensus ꝑtium. nā si esset error vl' titubatio nō fieret ꝓrogatio. l. fi. C. de ꝯdi. inde. met⁹ ei et error excludūt ꝓrogationē. l. j. ff. de iudi. qꝛ error excludit cōsensuꝫ q̄ est cā prorogationis

Proseneta est paranymph⁹. i. media ꝑsona ꝑ quā aliq̄s ꝯtract⁹ celebrand⁹ aut in eund⁹ ꝓcurat᷑. ⁊ talis ꝓcurator in sponsalib⁹ đꝛ paranymph⁹ q̄ explorat voluntatē hoim. q̄ ⁊ cū q̄bus velint cōtrahere. ⁊ que sit facultas ꝯ̄hentiuꝫ vl' contrahere volentiū. cui⁹ remuneratio vl' merces đꝛ ꝓseneticū. Et cōsistit officiū ei⁹ circa amicicias cōplēdas. ⁊ circa assessores cōquirendos ordinarijs iudicib⁹. vide. c. j. de h̄ in glo. ij. de testi. li. vj. Sꝫ vtrū ꝓseneta vel mediator talis possit adduci ī testimoniū ⁊ cōpelli in cōtractu in quo fuit mediator. Rñdet᷑ ꝙ sic. vtraqꝫ ꝑte cōsentiente. ⁊ regulare est ꝙ in ciuilib⁹ đ cōsensu ꝑtium admittit᷑ al's nō. in aut. de testi. §. qm̄ ꝟo. col. vij. ſ vtraqꝫ ꝑte cōtradicente nō admittit᷑. Quid aūt alt'a ꝑte volēte ⁊ altera nō. đꝛ ꝙ hoc casu cōpelli nō potest. ſ volens testificat᷑. vide glo. in ꝟ. ciuiliter. c. j. de testi. li. vj. ⁊ ad ꝓn. glo. i. c. dilectorū. de testi. cogendis. Itē vtrū ꝓseneta ex cōtractu vsurario teneat᷑ ad restitutionē vsurarū. đꝛ ꝙ sic ꝯm glo. singularē. l. si sciente. ff. ad. l. pōpe. de parri. et bar. facit intentōnē in. l. j. §. incidit. ff. ad tur. Bal. in. c. j. §. si mulier. in pe. colū. de cōtrouersia inuesti. Feu. cōtrariū ponit. rationē assignans optimā. ⁊ dicit Lodo. de ro. ꝙ ipi ambo nesciunt q̄d dicūt sicut muscipula sup prunas. ⁊ allegat In. ⁊ iohan. an. in. c. michael. de vsur. ⁊ Archi. latius in. xliij. dis. sicut nō suo. ⁊ Lapus de castiliano in allegationib⁹ suis. xciij. plenius oibus discutit.

Proscp̄tio est aduersus absentē iudicialis ꝓnunciatio vt in posterū ꝓcul agat. id ē maneat ab impio. ⁊ talis ꝯtra quē fit ꝓnunciatio talis ⁊ cui⁹ bona palā ⁊ aperte scribunt᷑. đꝛ ꝓscript⁹. ⁊ debent oia bona scribi ⁊ de ipsis inuentariū fieri ꝯtinēs tā mobiliū ⁊ se mouentiū diuersas spēs ⁊ q̄litates q̄ immobilia vt manꝰ agrorū ⁊ numerū vinearū q̄tū sit in vineis oliuetis arbustis aratorijs ⁊ pascuis. hāc prescriptionē greco vocablo dicim⁹ pragmaticā q̄stionē licet aliqua significatione q̄stio tormentū dicat᷑. qꝛ tormentis cōmunit᷑ ꝟitas inq̄rit᷑. q̄re tortores dicunt᷑ q̄stionarij. vt. j. de q̄stionibus.

Prosocer đꝛ mariti auus. prosocrus est vxoris auia.

Protector est q̄ stat armat⁹ cū ꝓncipe. Vn̄ Olliui⁹ ⁊ Bellisan⁹ erant domestici ꝓtectores Iustiniani ꝯm Accur. in rubri. C de domesti. ⁊ ꝓtec. ꝑ to. li. xij.

Proteruia est crudelitas vl' terribilitas. ꝯꝫ Io. an. in cle. vnica. de fo. cōpe. vbi allegat Grecismū dicentē. Improb⁹ ē aliq̄s ꝟbis factisqꝫ ꝓteruus.

Pro tutore se gerere dr̄ q̄ munimine tutorꝫ fungit̄ de iure siue putet se tutorē siue sciat se nō esse fingit tn̄ se esse.

Prouisio electio postulatio differūt. de ele. c.j.li.vj. ꝛ ꝓuisio est latū verbū qđ cōprehendere pōt noīationē postulationē p̄ntationē ꝛ collationē. vt est glo. in cle. fi. de elec. q̄ allegat iura cōcor.

Prouincia diuersimode cōsiderat̄ distiguinā in materia p̄scriptionū diuerse ciuitates in q̄bus habent̄ ꝛ exercent̄ diuerse iuris dictiones separate dicunt̄ ꝓuincie. q̄nq3 diuersitas archiep̄orū facit aliā ꝓuinciā. ꝛ sic ꝓuincie q̄nq3 modicū distāt vt pysana. ꝛ florentia. q̄nq3 distinguunt̄ ꝓuincie medio freto. vt hispania. gallia. sicilia. ꝛ sic sumit̄ distinctio ꝓuinciarū. iij q. iij. §. spaciū. vbi dr̄ q̄ ad ꝓducendū testes de eadem prouincia dant̄ tres menses. de contigua vi. ꝛ de transmarinis nouem menses. de hoc in. c. vltra tertiā. de testa. fm̄ Inno.

Prudentia est carnalis ꝯcupiscentia. xxxij. q. j. nō em̄ alibi appellat̄ malicia. ꝺ despō. impu. c. de illis. ij. sic etiā in delictis. de delic. pue. c. pueris. ꝺ despō. impu. c. tue. in glo. iij.

De Pu

Pubertas. Re. s̄. impubes.

Publicani dicunt̄ q̄ publico vectigali administrant vn̄ eorū nomē descendit siue ad h̄ ꝯstitutivt publica vectigalia exigāt siue tributa cōducūt. ff. de publi. ꝛ vecti. l. j. nā etiā dicunt̄ vectigaliū cōductores fisci vl̄ rerū publicarū. ꝛ q̄ lucra vl̄ publica negocia seculi sectant̄. vt ibidem. l. iij. Aliter publicani dicūt̄ q̄ publice peccāt. vt in euangelio Luce. xviij. c. de pharisco ꝛ publicano.

Publicarij dicūt̄ q̄ ab aliq̄ delictū sic enorme in publicū erariū deuoluunt.

Publicaria dicunt̄ ea q̄ ob aliqđ delictum sic enorme in publicū erariū deuoluunt̄. ꝛ inde dr̄ publicatio bonorū.

Publice honestatis iusticia. est ꝓpinquitas ex sponsalib⁹ ꝓueniēs robur trahens ab eccl̄ie institutiōe ꝓpt̄ honestatē. Nō ei est honestū vt q̄s eā ducat quā su⁹ cōsanguine⁹ despōsauit. c. ad audientiā. ꝛ. c. spōsā de spōsa. vn̄ hmōi ꝓhibitio nō ꝯsurgit ex cōsanguinitate vl̄ affinitate contracta ex nuptijs cōsummatis. s3 ex q̄daz publica eq̄tate inductū est h̄ ius ꝓhibēs m̄rimonīū cōtrahi. ꝛ cōtractū dirimens. Et nota q̄ iō dr̄ publice honestatis iusticia. q̄r in m̄rimonijs nō solū qđ liceat s3 qđ honestū ē ꝯsiderat̄. ff. de ritu. nup. l. sp. Et orit̄ etiā ex sponsalib⁹ q̄ de iure nō sortiuntur effectū vt in. c. ad audientiā. p̄al. secus in m̄rimonio. q2 affinitas nō ꝯ̄hit̄ ex nuptijs interdictis. vide Gof. in sum. de spon. vbi dicit. q̄ fm̄ q̄dam in nullo casu locū h3 hodie publice honestatis iusticia. nisi in sponsa fratris. de q̄ in veteri ꝛ nouo testamento ꝓhibitū esse videt̄. q2 sponsaz fratris frater habere nō pōt. d. c. ad audientiā. cū cōcor. in glo. Et rōem dicunt. q̄a sublata ē in eo casu in quo de maiori eq̄tate locū habuit. s. i sobole suscepta ex secundis nuptijs cognationi viri nō copulanda ꝑoris de cōsang. ꝛ affini. nō d3. iō ꝛ in alijs reuocata videt̄. q2 de filib⁹ idē est iudiciū. vt ibi.

Publica iudicia sunt dicta q̄si populica. q2 cuilibet de ppl̄o ꝑmissa est eorū ꝓsecutio vt. s̄. ꝓuata delicta.

Publicū ius est quod p̄ncipaliter spectat ad publicaz vtilitatem. Require. s̄. Ius publicum.

Publiciana actō. Require supra Actō publiciana.

Puberes a pube. s. a pudicitia corꝑis sunt dicti. Et dr̄ esse pubes q̄ iā cōpleuit. xiiij. annū. si est mascul⁹. ꝛ generare p̄t. ꝛ. xij. si est femina. c. puberes. e. ti.

Puerpera est que parit in annis puerilib⁹ vt inquit text⁹. in cap̄. puberes de despō. impu.

Pueri dicunt̄ filij nō filie. Secūdo dicunt̄ etiā oēs serui pueri etiā sexagenarij. Tertio dicunt̄ omnes qui sunt in etate puerili. s. mares a septēnio vsq3 ad. xiiij. annū ꝛ puelle vsq3 ad. xij. annum. ff. de ꝟ. signi.

pueri.⁊ ꝺe eta.⁊ quali.ex rōne.in glo.j.ꝺe regularibus.ad nostrā.xxj.q.j.c.j.Quā do tn̄ legant pueris alimenta pueri ⁊ puelle dicunt vsqꝫ ad.xxx.annū.ff.ꝺe ciba.⁊ ali.lega.

Pulsare differt a verberare. qꝛ pulsamꝰ sine dolore.ſ verberamus cū dolore.

Pupillꝰ dr̄ q̄ cū impubes ē desijt esse in potestate patris.aut morte patris.aut emācipatiōe pr̄is.sic ⁊ pupillus dr̄ etiā si habet patrē.l.si seruus.§.pupillꝰ.ff.ꝺe ꝟ.signi.vbi dr̄.Si est defectus etatis patris auctoritas nō sufficit ad obligandū. nec obligare potest si est in patris potestate: etiam patre auctore.quod est singularit̄ notandū.§.p̄all'.qꝛ nō est alibi nisi in .§. pupillꝰ.in fi.insti.ꝺe inuti.stipu.

Pupilla simil'r dr̄ infra annū pubertat̄ emācipata.vl' morte patris desinens eē in potestate eius.s.xij.annorū.sicut pupillꝰ infra.xiiij.annum.

Pupillaris substitutō dr̄ q̄ fit impuberi in euētu mortis eius in etate pupillari. siue verba sint expressa siue tacite intellecta. insti.e.ti.§.j. Propriū em̄ significatū verborū significat vlteriꝰ tacitā vulgarē. vt l.iam hoc in re.ff.e.ti.⁊ econtra vulgaris nō significat pupillarē.Alia vide.j.Substitutio.

Purgatio est ꝺe obiecto crimie innocentie ostensio.Et est duplex.s.canonica q̄ fit ꝑ iuramentū.⁊ hec approbat̄.⁊ vulgar̄.s. quā sibi vulgꝰ inuenit.⁊ hec fit ꝑ ferrum candens ꝑ duellū.ꝑ aquā frigidā siue bulientē.⁊ hec reprobat̄.vt eo.ti.c.ex tuaꝝ. ⁊ ꝑ totū ti.eo.ij.q.iiij.mennā.Forma aūt purgationis est hec. ꝙ infamatꝰ iurabit se immunē esse a crimine quo infamat̄.⁊ cōpurgatores iurabūt illū verū se credere iurasse.c.quotiēs.⁊.c.vl.e.ti.aliter aūt ꝺeponere nō debent ne subeāt anceps ꝑiuriū.ff.ꝺe in lit̄.iurā.l.videamꝰ.⁊ numerus cōpurgatorū habet̄.ij.q.iiij.om̄ibus si legitimi.⁊.c.p̄sbyter si a plebe.vn̄. Pōtificē pariū manꝰ excusat duodena.Sexta sacerdotē leuitā tertia purgat. Quem plebs infamat purgabitur in manifesto.

Quē chorꝰ aū chorū sua sit purgatio ꝓsto. Nā vbi cōtingit malū ibi ꝑmoriat̄. ij. q.j.si peccauerit.Hodie numerꝰ cōpurgatorū arbitrariꝰ est inspecta ꝑsone qualitate ⁊ infamie quātitate.c.cū in iuuentute.e.ti. Ideo alij dant̄ ꝟsus.Hoc hodie restat arbitrio iudicis extat.Maior maiori minor imponenda minori.Nā in penis imponendis sicut ⁊ in purgatōe indicenda q̄tuor sunt cōsideranda ꝑ iudicē. scꝫ ꝑsona. causa.locus ⁊ tp̄s.vt in.c.fi.ꝺe transac.vbi tex.⁊ glo.cōcor.Et hec ꝺe forma purgatiōis canonice. Sed de purgatione vulgari patet in eo.ti.ꝑ totū.⁊.ij.q iiij. monomachiam mennā ⁊ cōsuluisti. Et est triplex ratio quare hm̄ōi purgatio ꝓhibet̄. Primo qꝛ hec facta sunt inuidia fabricante.⁊ in mennā.p̄al. Secūdo qꝛ deus in ea temptari videt̄ vt in eo.ti. c.vlti.Tertio quia vt plurimū innocens condemnat̄.vt in.c.significantibꝰ.eo .ti. deus aūt temptari non debet.xxij.q.ij. q̄ritur.

Puteal est illud quo puteꝰ operit̄.Et tantum de P.

De Qu

Vadrās ē quarta ꝑs assis quā ꝑficiūt tres vncie

Alia noīa Req̄.s.As.

Quāuis hec dictio hꝫ ampliare ad maiora exp̄ssis in cle.j.ꝺe re iudi.

Quasi qn̄qꝫ est exp̄ssiuū veritatis.vt Jo.j. Quasi vnigeniti a p̄re.c. parrochianos. ꝺe deci.vbi glo.⁊.ff.ex q̄.cau. ma.l. ait p̄tor.§.item ei.

Quasi sn̄ia est si q̄s in iudicio cōfiteat̄ se furē.secꝰ si extra.vel est cū q̄s p̄missis actionibus q̄ nascunt̄ ex delicto nō est damnatus.sed ip̄e dedit vel dare debet pecuniā ne cōueniat̄ illis actiōibꝰ.⁊ p̄sumit̄ ꝙ illud facit ex cōscientia delicti. excusat̄ tn̄ vbi cū iussu p̄toris cū eo transigit̄.

Quanti minoris actio. Re.s.actio.

Quācitius hoc tp̄e est arbitriū boniviri cū lege vel canone nō terminet̄.

Quartarũ tres sunt spẽs. Una est debita iure nature q̃ dr̃ bonorũ subsidiũ. q̃ hodie est aucta ad trientẽ ⁊ semissem ꝯm numerũ filiorũ. Un̄. Quatuor aut infra dãt natis iura trientẽ. Semissem vero dant natis quinq; vl' vltra. Alia est trebellianica. Tertia falcidia. de q̄b⁹ in.c. Raynunci⁹. d̄ testa. in glo. sup ꝟbo q̃rtam ptem. ⁊ in.ca. si pater. e.ti.li.vj. Et differunt trebellianica ⁊ falcidia in hoc: quia testator potest auferre falcidiã ⁊ grauare heredẽ. ꝙ ipm non detrahat. trebellianicã ꝟo nõ põt interdicere sibi.

Querela est ius q̃ddã rescindendi testamẽtũ vel donationẽ vel dotẽ in totũ ceptam ⁊ cõpetebat reo ex his q̃ acta sũt vl' in ptẽ nõ em̃ est ꝓprie actio. q̄z nõ agit' vt q̃d detur vel p̄stet' nec est ꝓprie accusatio. q̄z nõ accusat' q̄s vt puniat' in corpe. s; obtinet mediã viã ⁊ aperit viam succedendi ꝯm Azo. in sum. C. de inoffi. testa.

Querela inofficiose donationis. inducit' ad instar inofficiosi testamenti ⁊ cõpetit liberis vel parentib⁹ a dño debito bonoꝝ possessori subsidio iniquo excluso ⁊ dat' contra illos q̄bus datũ est inuisum ꝯm Azo. C. eo. tit.

Querela inofficiose dotis inducit' ad istar donationis inofficiose. ⁊ cõpetit filijs cuz matre cũ omnia vel pene om̄ia in filiorũ fraudẽ dedit ꝓ se vl' ꝓ filia vl' mliere alia ꝯm Azo. e. ti.

Querela inofficiosi testamẽti dat' oĩbus q̃ tpe mortis iminentis ab itestato pñt succedere exheredatis vl' p̄teritis ꝯ̄ scriptos heredes vel fideicõmissarios.

Questio est inq̃sitio veritatis p tormenta. ꝯm Azo. in sum. C. e. ti. vel est oratio interrogatiua. alia significatione idẽ est ꝙ tormentũ. q̄z tormentis veritas inquirit' vt cũ seruus torquet' ꝓ crimine fraudati census aut lese maiestatis. vt de dño dicat que nouit. ita capit' ꝓ tortura in.l. si seruus. §. si quis ante questionem. ff. de vsufruc. inde questionarij. ⁊ dicunt' tortores.

Questio incidens d̄r illa q̃ añ litẽ ceptã cõpetebat reo ex his q̃ acta sunt int' reum ⁊ a ctorẽ. vt pactũ de nõ petendo rẽ iudi.

Questio emergens d̄r ea q̃ ꝓponit' ex his q̃ emergunt in lite. vt si queritur an iste possit testari vel an danda sit dilatio vel consimilia.

Questio ꝓprietatis est in qua de sola ꝓprietate h̄ est de dominio vel q̄si dño est questio. de cau. poss. ⁊ ꝓprie. cũ dilect⁹. ⁊ dico q̄si dño ꝓpter res incorpales q̃ nõ possidentur. vt in sp̄ualib⁹. insti. de re. cor. ⁊ icor. §. incorporalia.

Questio possessionis est in q̃ de sola possessione cõtrouersia ventilat'. de ordi. cogni. sup spol'.

Questio stat⁹ mouet' cũ q̄s vendicat' in seruũ. C. de asser. tol. l. vnica. in pn̄. ⁊ liiij. distin. frequens. Itẽ q̄stio d̄z esse de dubio c. cũ in iure. de elec. c. de muliere. de spõ. ⁊ l. ancille. C. de fur. Itẽ d̄z esse de difficili. ff. ad carbo. l. idem.

Questores illustres sic dicti sũt eo ꝙ pecunie publice q̄rende p mundũ ⁊ ꝯseruãde siue cõgregãde curã ⁊ solicitudinẽ habe rent. ⁊ ad hoc creati erant. ⁊ dicebant' q̃stores erarij. ab ere. i. pecunia dicti. ff. de ori. iur. l. ij. §. exactis deinde regib⁹ post pn̄. le.

Questores sacri palatij dicũt' q̃ i palatõ pn̄cipis libris pn̄cipalib⁹ legendis vacabãt Nõ dico sentẽtijs. q̄z illustres tm̄ illas legebãt. Ul' dicebant' q̃ idẽ officiũ gerebãt in domo imꝑatoris. talis etiã candidat⁹ pn̄cipis dicebat'. ⁊ sic capit' i ꝓhemio insti. ⁊ ff. de offi. q̄sto. l. j. in fi. ⁊ ff. de ori. iu. l. ij. §. deinde. vide Accur. in glo. iij. in. §. cũq; insti. vbi supra.

Questores patricidij dicunt' q̃ causis capitalib⁹ p̄fecti vel ꝓpositi erãt. ff. de ori. iur. l. ij. §. pal. Inde exquestor. i. extra questurã positus.

Quincuns ẽ ps assis ꝯstãs ex q̄nq; vncijs ⁊ nõ d̄r respectu toti⁹ assis. q̄z nec multiplicat⁹ nec duplicat⁹ reddit suũ totũ. insti. d̄ heredi. insti. §. hereditas in glo.

Quirites sũt romani sic dicti a Quirino. i. Romulo eoꝝ rege sic dicto. a q̄r̄. i. hasta

Quisquilie dicunt̃ sordes dom⁹ mundate. que scobis eijciunt̃.s.lapides.folia.stramenta.pulueres.ossa.

Quis vl' q̃ restringit p̄cedẽtia. etiã qñq3 declarat.vt no.in.l.j.C.de sum.tri.ꝛ fi.catho.Et refert aliqñ añcedẽs in genere.C de iniur.l.dñm.sicut ꝛ ali⁹.Juxta illđ.Et alij duo nequã.ꝛ q̃ est relatiuũ substãtie. C.de sum.tri.ꝛ fi.catbo.l.j.in glo.

Quilibet est distributiuũ.vt not.ff.de duobus reis.l.duos reos. Et aliqñ ponit̃ ꝑ aliq̃s.vt in.c.de hoie.de cele.mis.

Quod iussu actio.Req̃.s.Actio.

Quod metus causa.Re.s.Actio.

Quod vi aut clam.

Quorũ bonoꝝ.Re.s.de interdictis.

Quorũ legatorum.

Quo.est idẽ ꝙ prout.C.de pe.l.si q̃s in metallo.

Quondã põt significare tria tp̃a.pñs.p̄teritũ ꝛ futurũ.vt no.p glo.l.nec emptio.§ fi.ff.de cõtrahẽ.emp.ꝛ.c.cũ olim.in p̄n.de offi.dele.c.ex pte.de fo.compe.vbi d̃r. Quondã regina.ꝛ ƀm veriorẽ viã significat pñs tp̄s in.c.ex pte p̄al.q2 regina diceret̃ donec nubit inferiori.vt ibidẽ in glo. fi.in fi.Jtẽ dicit Bar.in.l.j.ff.de no.ope.nunci.si tabellio ponat in instrumento. M.quondã fili⁹ p.licet priuat.tñ instrumentũ p verbũ quõdã nõ viciat̃. de quo p Spe.in ti.de instru.edi.§. restat.ad finem.vnde.Olim ia3 dudũ quondã tria tp̄a seruat.Temp⁹ p̄teritũ pñs signatq3 futurum.

De Ra

Atio ƀm azo.de

eden.est scriptura causa negociationis mutua edita de datis ꝛ acceptis. secus si ibi cõtinet̃ de pignore tm̃ vel de mandato tm̃.vl' de cõstituta pecunia tm̃ Aliter accipit̃ rõ dũ d̃r rõem esse reddendã de omnib⁹.ar.de rescrip.si qñ.in ꝟ.rationabilẽ cãm q2 testi.nõ valet nisi causã sui dicti reddat si querat̃ ab eo.ij.q.j.i p̄mis.tunc em̃ ratio sumit̃ ꝓ causa.similiter ibi.Qđ rõe caret extirpare necesse est vt.lxviij.di.corepi.etiã p̄latus d3 esse paratus rõnem reddere oi poscenti.§.ecce in fi.xxxvj.distin.ꝛ in.l.si q̃s.§.sed interdum.ff.de reli.ꝛ sumpti.fu. Et intelligit̃ illud dictũ si põt.q2 p impotentiã qñq3 ñ est oim reddenda rõ.ff.de le.l.nõ oim ꝛ p̄cipue in arbitrarijs.vt qđ spe.intitulat đ teste in singulari.hoc Greg.ix.de testi.ƀm Jo.an.§ q2.Sic volo sic iubeo sit ꝓ rõe voluntas.

Ratiocinia.sunt rationũ redditiões ad q̃s aliq̃s obligat̃ ex administratione reipublice vl' priuate quã gessit.vñ publica sũ illa q̃bus obligant̃ officiales curie ex administratõne aliqua ad rẽ publicã ptinẽte.vt in.l.officialis.C.de epi.ꝛ cle. Priuata aũt sunt illa: q̃bus obligant̃ aliqui ex administratione rerũ ptinentiũ ad p̄uatos.vt tutores curatores vl' ꝓcuratores.gastaldiões ꝛ baiuli aliquorũ. vñ obligatus ad ratiocinia est ad rõem reddẽdã alicui astrictus.

Rancor est viciũ carnis sicut mucor panis ꝛ acor vini.vnde dicit̃ caro rancescit vel rancida est.

Raptorũ rex d̃r ille q̃ bona aliena vi rapit ꝛ aperte.ff.ne quis eũ qui in ius.l.sed eximẽdi.ꝛ sic etiã raptor hoim maxime mulierum.

Raptor ꝛ fur ex aio dicunt̃.insti.vi bo.rapto.in glo.iiij.

Raptus tus.tui.dicunt̃ rerũ.vt.ff. de incẽ.rui.naufrau.p totũ.ꝛ hoim.C.de rap.ꝟgi.vel vidu.l.vnica.licet q̃dã teneãt ꝯ p̄mũ. ꝛ loquit̃ solũ de mulierib⁹ raptis a viris.nõ de mulierib⁹ rapiẽtib⁹ viros. ff.de leg.l.ita scriptũ.in p̄n.q2 nõ est eade3 rõ viri ꝛ mulieris.nam maior castitas requirit̃ in femina ꝙ in viro. C.de nup.l.a caligato.ꝛ ꝓbat̃.ff.de ritu nup.l.pala3 §.que in adulti.ꝛ qđ ibi no.

Rapina est violenta receptio rerũ.vt in.l.j C.vi bo.rapt.sed raptus ꝓprie est violenta receptio mulierũ.ƀm Goff.ar.l.j.§.sciendũ.ꝛ.§.seq.ff.de separa.ꝛ.l. filiusfamilias.ff.ad mace.ꝛ.C.de iu.domi.imper.l.

iij.⁊.ff.de eo qd cer.lo.l.j.

Ratihabitio retrotrahit ⁊c.c. ratihabitiõẽ de re.iur.li.vj.⁊ hoc est verũ.si sit tale factum qd ab initio mãdati potuit ⁊ is pcedere q ratũ habuit.aliter nõ.vt in.c.significauit.de regula.⁊ trans.ad reli.⁊.c.cum virũ.Et est duplex ratihabitio.qdã tacita.⁊ qdã expssa.in.l.ꝟo.in fi.ff.de solu.C ad mace.l.fi.⁊.ff.de iudi.l.j.

Rationał cesaris idẽ est qd pcurator cesaris a rationib⁹ gerendis sic dict⁹.vide cõstitu.Gre.C.de rati.op.pub.

De Re

Receptores dicunt q aliqs receptant ⁊ vt frequẽtius sonat in malũ.sũt eñ illi q fures raptores ⁊ ceteros malefactores recipiunt.vt.C.de his q latro.l.j.⁊.ff.de recep.l.j.sine qbus latere non possunt. vt in.c.sicut ait.de here.vbi hereticorũ receptores anathematizant. sed receptores ẽm Inno.dicuntur aduocati.in.c.ex pte de postu.

Recusatio ẽm spe.e.ti.est iurisdictiõis vel audientie cã suspitiõis ꝓposita declinatõ vt.C.de iudi.l.aptissimi ⁊ dic.vt no. ibi. ⁊.ff.de libe.cau.in.l.fi.⁊.C.de iu.doti.l. q etiã.de fo.cõpe.si qs.⁊ meli⁹ de appell.c. ij.in glo.ij.⁊ fit vsqꝫ ad.xx.dies ẽm leges vt.C.de li.cõ.auf.offerat.

Recta linea ascendens sunt pater.auus.ꝓauus.abauus.atauus.tritau⁹.sicut in feminis lineam dicimus matrẽ auiã:ꝓauiam.abauiam.

Recta linea descendens sunt fili⁹.filia. nepos.neptis.ꝓnepos.ꝓneptis.abnepos.

Recisius.id est breuius.c.cũ sit romana.de appel.

Recisoria actio.Req.ꝟ.Actio recis.

Recte notat iusticiã sicut rite solennitatem ff.de inoffi.test.l.ij.in glo.⁊ sic stat aliqd actũ esse rite vicꝫ ẽm ordinẽ vel solennitatẽ iuris.qd tñ nõ est actũ recte.s.ẽm iusticie eqtatẽ.vt no.Jo.an.in cle.fi. de appel.⁊ no.in.c.qm ꝯ de ꝓba.⁊ est glo.in.l. iuste possidet.ff.de acq.pos.

Rector eccie parrochialis hꝫ tantũ ius ĩ ecclesia sua qntũ hꝫ plat⁹ in ecclia collegiata.vt in.c.vl.de loca.⁊ cõduc.in glo.ꝟ.expelli potuisset.q est singularis.⁊ dñs anthoni⁹ de butri.dicit eã alibi nõ repire in toto corpe iuris.

Rector vniuersitatis.in italia est cõpetens in declarãdo capitaneũ ciuitatis piurum ẽm Lodo.de ro.in singularib⁹.lꝫ quidam ignorãtes de h dubitent ẽm eundẽ. ꝟ dubitare nõ debent.qꝛ lex punit piurũ.ꝗ iudex secularis potest declarare piurũ.l.j. ff.ad turpil.

Re ꝯhit obligatio p traditionẽ rei ab altera pte certo pacto.insti.q mo.re ptra.obliga.p totum.

Recõuentio vt fiat in criminalib⁹ distinguitur.aut reus accusatus subiecit crimẽ ꝯ suum accusatorem in modũ exceptiõis. aut in modũ accusatiõis.si in modũ exceptiõis.tunc excipiens audiet.c. cum dilectus.de or.cog.si in modũ accusatõnis obijcit,vel recõuentionis.tũc aut nomen rei delati est scriptũ in matricula reorum aut nõ. Primo casu pt reaccusare suũ accusatorẽ nisi suã vel suorꝫ ꝓseqret iniuriã.Scdo ꝟo casu.Aut re⁹ vult suũ accusatorẽ recõuenire de maiori crimine.⁊ pt Aut d pari crimie vł minori.⁊ ñ põt vt ꝓbat.iij.q.xj.neganda.⁊.c.se.⁊ no.in.c.at si clerici.de iudi.

Reda est qdã vehiculũ ad eundũ ⁊ redeundũ abile.⁊ est quatuor rotarũ.

Redibitio est emptionis resolutio.vt.ff.de acq.pos.l.pomponi⁹.§.ꝑterea.in fi.

Redibere est aliquẽ facere rehabere iterum qd ꝑus habuit.vt.ff.de edi.edic.⁊ redibi. act.l.redibere.in pn.

Redibitoria actio.Re.ꝟ.Actio redibitoria

Refragari est nocere vel impedire siue contradicere.

Referre qñqꝫ est idẽ qd accusare aliquem.

Referendarij sunt aduocati q referũt hominũ negocia.

Regula ẽm Azo.est pluriũ rerũ narratiõẽ facta cõpendiosa traditio.vł est compendiosa diffinitio rerũ vniuersitatẽ complectens. Jtẽ regula qñqꝫ dr spẽalis norma

vel modꝰ viuendi monachoꝝ vl' canoni
coꝝ.qꝛ talis normā recte viuendi ꝓbet.
de sta.mon.ꝑ totū.⁊ inde dꝛ regularis. Itē
quoqꝫ regula dꝛ ꝯstitutio canonica.xj.di.
h̄ vr̄e indicimꝰ charitati. Itē regula ſm
Gof.⁊ legistas ē que rē q̄ est breuit̄ enar-
rat.nō vt ex ea ius sumat̄.ſ ex iure qđ est
regulare fiat.vt.ff.de reg.iur.l.regl'a. Nā
ex regula nō fit ius.ſ ex iure qđ est regu-
lare fit regula.al's eñ dici deberet ius re-
gularū.⁊ nō regula iuris.Et dꝛ regula iđ
qꝛ recte ducit nec aliorsum trahit quasi a
rego eo ꝙ recte regat.⁊ debet regula fieri
signo vniuersali vl' indiffinitiuo. Alit̄ in
grāmatica. Regula est multoꝝ similiū col
lectio vl' coniunctio.Quid sit regula vel
potestas eiꝰ q̄s effectꝰ qđ officiū eiꝰ ⁊ q̄li
ter ꝑdit officiū suū.dic vt.ff. de reg.iur.l.
j.eo.ti.in rubri.li.vj.Sꝫ vtrū regula cōp̄
hendat in se exceptōes fuerunt opiniōes
q̄ notant̄.ff.eo.ti.l.j.⁊ facit qđ no.in. ca.
regula.iij.dis.Sol.quo ad ꝓtātem vboꝝ
q̄ in ea ꝓferunt̄ vniuersal'r vl' indefinite
affirmatiue vel negatiue. tūc cōprehēdit
exceptiones.al's nō diceret̄ exceptio. vt
oīs homo currit p̄ter equū.nō est exce
ptio qꝛ equus non cōp̄hendit̄ ibi.ſ q̄ ad
materiā de qua fit mentio quo ad iur̄ de
terminationē exceptio nō cōprehēdit̄ sb
regula.qꝛ cōtraria ratio ⁊ ius est in exce-
ptione ꝙ in regula.de hoc vide glo.in ru
bri.de reg.iur.li.vj.Et qđ sit officiū ⁊ po-
testas regule an ius nouū ꝯstituat.an an
tiquū recitet dat̄ distinctio ibidem. Naꝫ
doctores dicunt tres casus vl' spēs casuū
esse.Quidā determinati sunt. Alij sūt ex
cepti a legis determinatione.⁊ in illis re
gula nō cōstituit ius qꝛ in primis inuenit
iam cōstitutū ⁊ secundi nō claudunt̄ sub
regule determinatione.Tertij sunt in q̄-
bus est eadē equitas.que etiā est in casi-
bus a iure determinatis.nec tn̄ repiunt̄
a iure positi.⁊ in illis facit regula ius ꝓpt̄
identitatē rōis nō patientis ius similiuꝫ
casuū esse diuersū.Cuiꝰ ibi dat̄ aptior di
stinctio Aut cōstitutio iuris p̄cedit tradi
tionē regule vt locū habeat distinctio p̄-
dictoꝝ casuū.Sꝫ vbi nō est ꝯstitutio an̄
regule dispositiōꝫ.ſ inuenit̄ sola simplex
traditio regule. tunc ipsa regula est ius.
Sꝫ ⁊ finaliter Io.an.dicit ꝙ ꝑ regulā nō
statuit̄ ius.ſ ex iure sumit̄ regula.⁊ ideo
dicit̄ regula iuris q̄si ex iure sumpta. q̄a
necesse est ius.qđ est materia p̄cedere re-
gule dispositionē. Ius eñ idē est ꝙ ratō
j.dis.cōsuetudo.ix.dis.sane q̄ppe.⁊ ab ex
ordio rationalis creature ꝓcessit.v.di.in
p̄n.Et h̄ est vera rō quare regl'e ponunt̄
in fine decretal'.⁊ sexti vt ostēderet̄ ius nō
sumi ex regula.ſ regulam ex iure.vt.ff.e.
ti.l.j.vbi dꝛ. Nō vt ex regula ius sumat̄
ſ ex iure qđ est regula fiat.Licet alij red-
dant coloratā rōem illā.s.q̄ vltimo dicū
tur melius memorie cōmendant̄.de con
se.di.ij.liquido.vide etiā glosam in.c.re-
gula.dis.iiij.

Regula cathoniana dicit ꝙ legatū qđ fue-
rat inutile.si testator morit̄.licet ex inter
uallo moriat̄ nō cōualescit.vt.ff.e. ti.l.j.
in p̄n.⁊.ff.de leg.l.cetera.§.j.Et nō ꝓprie
dꝛ regula.nec inter eas ponit̄.

Regulares ſm Gof.sunt q̄ ad viuendū se
regulariter astringunt.siue sint monachi
q̄ debent vacare diuinis.vt.C. de epis.et
cle.l.generaliter.§.j.siue sint canonici re
gulares.nā idē est iudiciū de ambobꝰ.vt
in.c.ex ꝑte de post.⁊.c.nō magno.ne cle.
vel mo.⁊ hoc est verū quo ad rē nō q̄ ad
regulā latiorē.vt in ti.de statu mo.Unde
monachꝰ dꝛ a monos.id est vnū. ⁊ ycos
custos.vl' achos.i.tristis.qꝛ solus dꝫ sta-
re tristis.vt no.C.de epis.⁊ cle. in rubri.
xvj.q.j.ca.placuit.ij.vbi dꝛ.Quia mūdo
mortuꝰ ē.deo aūt viuit.Et interp̄tat̄ vnꝰ
tristis.vt ea.q.si cupis.vbi dꝛ. Monachū
quē senseris crebro d̄ nummis tibi loq̄n
tem.institorē potiꝰ habeto.ibi tn̄ excipit̄
elemosyna.q̄ oībus est indifferens. Sed
canonicꝰ dꝛ a canon.i.regula.⁊ ycos cu-
stos.qꝛ sp̄ dꝫ esse sub regula.q̄re dꝛ regu-
laris. Nā regularis est q̄ ꝑ ꝓfessionē im
perio p̄lati se subijcit.

Rei vendicatio ſm Azo.C.e.ti.est actio q̄
dam que dat̄ sola rōe dominij ⁊ possessi-

onis vel quasi.vt.l.si in rem.ff.de rei vē. l.j.⁊.ij.C.vbi in rem act.⁊ dr vel quasi.p pter iurisdictionē.que rōne quasi dnij da tur.vt no.insti.de acti.

Relatio ꝫm Spe.C.e.ti.est iudicis dubitā tis de iure ad principē missa cōsultatio. Et quō debeat fieri relatio.no.C.d rela. l.j.Et vtrū respiciat ius vel factū.est ca sus.in.l.quacūq3.§.j.ff.de iudi.

Relegare est aliquē in insulā vel in aliū lo cum mittere vt ibi ꝓpter delictū aliquod qd cōmisit morā ad tp̄s faciat sc3 p quin quēniū ⁊ est quasi bānire. ⁊ d3 se in loco tali a delictis abstinere.alioqn pena au gmētat vel ꝑpetuat.vt.ff.de pe.l.relega. in pn.⁊ tacite nō adimunt bona nisi exp mātur in snīa.vt.ff.de interdic. ⁊ relega. l.relegatorū.§.ad tēpus. ⁊ si adimat ps bonorū in sum.C.de re.ali.cau.mor.l.si qs.§.si accipit.qd nō d3 fieri.Si tn̄ lata fuerit snīa.vt di.l. relegatorū etiā ad tem pus deportatus nud⁹ exulat.vt.ff.de ca pi.dimi.l.tute.§.j.⁊ de re iudi.l. ea sola. ⁊.C.de pe.deportatorū.

Relegatio est deportatio.Quis ꝓprie capiē do differāt.q2 relegatio fit ad tp̄s.depor tatio in ꝑpetuū.vide d hoc.ff.d interdic. ⁊ rele.l.relegatorū.

Religiosi sunt q̄ vitam regularē ꝓfessi sūt. Et large dicunt religiosi q̄ in ꝓprijs do mibus religiose viuūt. Quis nō sint ꝓfes si.vnde tria substātialia vite regularis p fiteri debet religiosus.s.obedientiā.casti tatem.custodiā.⁊ ꝓprietatis abdicatiōē vt.xij.q.j.nō dicatis.xix. q.iij. q̄ ingrediē tibus.nec in his dispensandū est.in.c. ad monasteriū.de sta.monach.in fi. nam ꝓ fessio est solennis promissio religionis in qua p̄dicta tria cōcurrūt.⁊ religiosi sicut ⁊ alij p̄lati phisicā ⁊ leges nō legant neq3 audiāt.⁊ si cōtra fecerint ipso iure sūt ex cōmunicati.c.non magno.⁊.c.super spe cu.ne cle.vel mo.

Religio principaliter ordinata ē ad opera vite cōtemplatiue que in oratōe ⁊ studio cōsistunt.⁊ secūdario est annexum opus manuū.ꝫm Joh.an.in.c.sane.de regu.in nouella. Et quē religio sit maior. suddit idem Jo.an.dicens. Oportet pn cipalit maioritatē ordinū attendi ex parte finis secūdario aūt ꝓpter exercitiū.nam finem querim⁹ ꝓpter se.⁊ exercitiū n̄ ꝓpter se. s ꝓpter finē.Ex q̄ seqt illā religionē maio rē que est ordinata ad finē absolute poti orem.vel q2 illud est maius bonu3 ad qd ordinat vel q2 ordinat ad plura bona. si do vtriusq3 religionis sit idem finis attē dit p̄eminētia secūdario.nō ꝫm quātita tem exercitij.sed ꝫm ꝓportionē eius ad fi nem intentū.Vn̄ beat⁹ Anthoni⁹ in col lationib⁹ patrū ꝓtulit discretionē p quā quis oīa moderat in ieiunijs.vigilijs.nu ditatibus. elemosynis ⁊c. Nā illa que si ne discretiōe fierēt facile annexū haberēt deficiendi periculū.de quo in.c. nō medi ocriter.de cōse.dist.v.quia nō sunt religi ones potiores.ideo q2 habent obseruāti as artiores.sed ex eo q2 obseruātie sūt or dinate cū maiori discretione ad suū finē. Hoc declarat abbas moyses in collatiōē patrū dicens. Jeiunia.vigilie.meditatio nes scripturarū. nuditas ac priuatio om niū facultatū nō sunt pfectio.sed pfectio nis instrumēta deseruiētia ad essentialia religionis que tria sunt vt dictū est. Na3 multi phi.vt socrates ⁊c. diuitias cōtem pserunt.nō tn̄ pfecti fuerūt nisi secuti fu issent dn̄m.sed est ꝓpriū aploꝝ ꝫm beatū Hierony.in omelia sup euangelio. Ecce nos reliquim⁹ omnia.

Religiose dom⁹ sunt dom⁹ et monasteria xp̄iane fidei.et alia silia pia loca ad pios vsus religionis deputata quocunq3 noīe censeant.⁊ ꝫm Goff.religiose domus di cunt monasteria.tēpla.hospitalia.⁊ alia loca.vt supra in.c.de cenodochijs.co.tit. ⁊.C.de epi.⁊ cleri.in l.orphanotrophos ⁊.l.omia oratoria.etia3 illa que aliqui ex deuotione in ꝓprijs domibus epi autori tate construūt loca religiosa sunt.vt.xlij dist.oratorium.

Religiosus locus est in quo mortu⁹ sepul tus est vel etiam caput ei⁹.vt.ff.de reli.⁊ sump.fu.per totum. vnde mortuo illato

in prediū ipsum religiosum cōficit et pignori obligari nō potest. C. que res pig. ob. poss. l. j. potest tñ ius vel vsufruct⁹ talis p̄dij pignorari obligari vel ven. ꝛ no. ibi. fa. l. qd ergo. §. ß si mortuū. ff. de le. j.

Remissio est cause cōmisse ad cōmittentez facta missio. Itē quādoqꝫ significat idez qꝺ indulgētia ꝫm Specu. et sic sumit in ti. de pe. ꝛ remis.

Remuneratio nō fit ꝫm opa. sed q̄ ad intētiones. nā deus non remunerat bonū qꝺ fit. sed bonū qꝺ bene fit. Ideo dr ꝙ deus nō est remunerator nominū. sed aduerbiorū. vt de collu. c. j. vbi glo. neqꝫ ad actus de⁹ respicit. sed ad cor. ꝛ ad spontaneas volūtates. xv. q. vj. c. j. in fine.

Renūciare est remittere vel negare. Re. s. lex acquilia. vñ dr liberū est vnicuiqꝫ iuri suo renūciare. i. remittere ius suū ꝛ negare eo se velle vti. vt in. c. ad apostolica. de regula. ꝛ. vij. q. j. ꝙ periculosum. de fo. cōpe. si diligēti. nō potest tñ q̄s renunciare iuri suo. cū ex sua renūciatiōe etiā iuri alterius p̄iudiciū generet. ne his p que deo ꝛ homini obligat vt votis pollicitationibus. iuramētis. cōuentiōibus. cōpromissis ꝛ matrimonio ꝙuis iuri exigēdi debitum bene renūciare possit. c. quidā. de cōuer. cōiuga. Item renūcians bñficio non pōt illud repetere. c. sup hoc. de renūc. nisi vi vl metu renūciauerit tūc ipz n̄ amittit. vt in. c. proxi. prealle. ꝛ. ca. accepta. de restitu. spolia. ꝛ potest quis renūciare beneficio personali nō illi qꝺ est collegio indultum de pacto nō facto. vt de hoc in. c. si diligenti. p̄alle.

Renunciatio proprie. est rei vel iuris spōtanea refutatio. ꝛ potest fieri p illū ad quez pertinet illud cui renunciat. alias generaliter renūciatio potest fieri per quemlibz de re sua vel iure suo proprio. vt. vij. q. j. ꝙ periculosum. C. de pac. l. si q̄s in cōscribendo. c. ad aplicā. ꝛ. c. si diligēti. p̄alle.

Repetitio capitur in iure pro reacceptione in testamento vel substitutione heredum vt dum querit de receptione emolimēti. oneris. conditionis. modi vel alteri⁹ qualitatis ꝛ significat eodē modo quo probabiliter significari cōducitur. Verbi gratia. Testator heredez instituit qui legata ab eo reliquit ꝛ vulgarit ei substituit. ibi repetitio facta censet a substituto vt in. l. licet. ff. de lega. j. ꝛ ratio sumit ex volūtate in substitutiōe. Item ibi testator heredem instituit Titio ꝛ ab eo nomie ꝓprie legata reliquit vulgariterqꝫ ei substituit. ibi nō censetur repetitio facta a substituto. vt. l. j. §. ad quid ibi nominatim. ff. ad l. fal. de hoc vide no. in. l. licet. prealle. per Bar. vbi multos ponit casus.

Replicatio ꝫm Spe. eo. ti. de excep. §. multum. est exceptionis facte exclusio. ꝛ sic ē quedam exceptio ꝯpetens actori contra exceptionē rei. ꝛ istam semp opponit actor. ꝛ cōtra replicationē actoris datur duplicatio reo. ꝛ iterū cōtra duplicationem rei datur actori triplicatio. ꝛ sic in infinitum extendere licet. insti. eo. ti. in prin. de replicatione. vide Io. an. p modū sūme. in. c. nobis. de excep.

Repromissio. est ꝓmissionis iam facte confirmatio. vide supra ꝓmissio.

Repressalia est potestas pignorandi cōtra quēlibet de terra debitoris data creditori pro iniurijs ꝛ damnis. De his repressalijs dicit de iniur. ꝛ dam. da. ꝛ. c. si pignorationes. li. vj. vbi prohibent extendi cōtra ꝑsonas ecclesiasticas sub pena excōmunicatiōis vel interdicti. Unde breuit repͣssalia dicūt qñ aliq̄s oriūd⁹ ꝺ vna terra spoliat vl dānificat ab alio oriūdo ab alia terra vel etiam si debituz nō soluerit ei. tunc eñ datur potestas isti spoliato ꝙ ei satisfaciat contra quēlibet in terra illa. vnde est spoliator vel debitor.

Repudiū est renūciatio ab vxore missa marito vel ecōtra. quia mittens cōditioni alterius petit renūciari. Itez dici potest repudiū qꝺ sub testimonio triūm testiū. vl a presenti remittit. Etiam repudiū est residentium discordantia. Inde dicit libellus repudij scriptura in qua alter alteri⁹ condicōni renūciat. in libello aūt repudij scribebātur hec verba. scz Res tuas tibi

habeto. vel res tuas tibi agito. Nec tamē potest mulier mittere repudiū nisi causa approbata. vt si forte maritus ꝓpter naturalez imbecillitatē minime coire possit in libello ꝟo discutiendorū sponsaliū hec verba erant in vsu. cōditione nō vtor. ff. de diuor. ꝛ repu. l. j. Que autē sit differentia inter diuortiū ꝛ repudium. no. ff. e. ti. in rubrica.

Repudiare est spernere. respuere. vel dedignari.

Reputatio ꝫm Placeñ. est ꝯpensatio. vt. l. j. ff. de solutio.

Res est verbū generale. vt. ff. si cer. pe. l. j. ꝛ in re sua quilibet est moderator ꝛ arbiter C. manda. l. in re mād. ꝛ. C. de his q̄ vt indi. l. polla. in prin. Itez res deterior reddita nō videt̄. ff. cōmoda. l. iij. §. j. ꝛ. ff. depos. l. j. §. res. etiā res sua nemini seruit l. in re cōi. ff. de serui. vrba. predio.

Res iudicata ꝫm Azo. eo. ti. dr̄ sententia q̄ finem cōtrouersiarū ꝓnūciatōne iudicis accipit. vt. ff. eo. ti. l. j. Vel est qđ condemnatione vel absolutiōe ꝯtingit. Et addūt quidā si nullo iuris remedio sentētia possit attemptari aut lapsis decē dieb⁹ possit reformari. Sed hoc non placet Azo. Item res iudicata est a iudice ꝛ in iudicio eius quod deductū est ratione ꝑ eum adiudicatio. vt di. l. j. cum ibi nota. Naz ibi notat̄ ꝙ res iudicata nō est sententia sed id qđ est decisum ꝓnunciatione iudicis. Sententia ꝟo est dispositio vel ꝓnūciatio iudicis legaliter declarata. licz ergo ibi glosa videatur hoc ignorasse. Ex ħ sequit̄ ꝙ interlocutoria nō potest appellari res iudicata. quia nō capit finem cōtrouersiarū. licet quādoqꝫ ex interlocutoria causa diffiniat̄. nec sententie arbitrorum dicunt̄ res iudicate. quia nō imponūt finē. nā ꝑ solutionē pene pōt resiliri.

Res cōmunes naturali iure dicunt̄ quarū vsus omnibus animalibus est cōmunis. vt aer aqua profluens, ꝛ mare. ꝛ eius littora ꝫm Azo. ꝛ institu. de rerū diui. §. flumina autē. ꝛ. ff. de acqui. re. do. l. j.

Res publice dicunt̄ que sunt omniū populorum ꝛ hominū tantū. vt sunt flumina. et portus. ꝛ que sunt dedicata vsibus populi. vt forum stadium.

Res sancte dicunt̄ que ab omni lesiōe munite sunt. vt muri ꝛ porte ciuitatis que iō sancte dicūtur quia pena sanguinis constituta est contra eos seu aduersus eos q̄ aliquid in his delinquūt violādo. vel aliud cōmittendo. vel tales res trāscendendo scalis admotis. vel etiaz aliquid in eorum lesionē auferendo. vel qualibet alia ratione occupando. vt institu. de re. diui. §. si quis vero. Nam ciues romanos alias ꝙ per portas egredi nō decet. cū istud hostile ꝛ abominandū sit nam ꝛ Remus frater Romuli occisus traditur ob id ꝙ murum trascendere voluit. Unde Lucanus. Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

Res sacre dicūtur que rite deo per pontifices cōsecrate sunt. vt edes sacre. ꝛ alia dona pia que ad diuina ministeria cōseruāda dedicata sunt. vt cruces ꝛ thuribula. que etiā alienare ꝓhibētur. excepta causa redemptiōis captiuorū. vt. C. de postli. reuer. l. ab hostibus. ꝛ. l. fi. de hoc vide. c. j. de pigno. ꝛ ibi glo.

Res religiose sepulcra sunt in q̄b⁹ hoīes sepeliunt̄. vt insti. ð re. diui. §. religiosum.

Res soli est res imobilis. vt. ff. de diuers. et temp. ꝓscrip. l. quibusdam.

Res emphiteotica est res emphiteotice cōditione subiecta. scꝫ illa quam ecclīa vel aliquis domin⁹ dominio ꝛ ꝓprietate retenta concessit emphiteote quantū ad solam possessionem. vnde si hoc emphiteota rem illā in aliam personā transponere vult non potest tradere eam. id est dominiū transferre. eo ꝙ ipē nec habet nec habuit illud. ꝛ ideo alteri dari nō potest. qꝛ nemo in alium plus iuris transferre potest ꝙ ipse habet. vt in regula. nemo pl⁹. de reg. iur. li. vj.

Resartire est restaurare. vnde dr̄. Tu compelli debes mihi damnū resartire. id ē. restituere.

Restitutio in integrū. Re. supra in integrū

restitutio. ꝛ daꝛ tã eccl'ie ꝙ minoꝛib⁹ ra-
tione etatis. quare est p̃oꝛis status vel iu
ris reintegratio. qꝛ succurriꝛ ꝑ restitutio
nis auxiliũ minoꝛib⁹. xxv. an. ꝛ etiã eccle
sijs que minoꝝ iure fungi censenꝛ. semꝑ
em̃ eccl'ia debet iure minoꝛis illesa serua
ri. vt in. c. j. eo. ti. ꝛ restituiꝛ minoꝛ vel ec-
clesia siue ledaꝛ siue decipiaꝛ ipse minoꝛ
siue tutoꝛ siue ꝓcuratoꝛ eius. vel si p̃lat⁹
syndicus vel yconomus eccl'ie decipiaꝛ.
Nã delictũ ꝑsone nõ debet in detrimẽtuꝫ
eccl'ie redũdare. in regula delictũ. de reg.
iu. li. vj. ꝛ si restitutio fit iure minoꝛis. dif
fert ab ea restitutiõe que fit iure maioꝛis
qꝛ pꝛima daꝛ officio iudicis. deficiẽte acti
one. Secũda võ habet actionẽ suo iure.
scꝫ vtileꝫ officio iudicis accedẽte vt in. c.
cũ venissent. de in inte. resti. in glo. ver. re
stituimus. etiã restitutio qñqꝫ petitur vbi
nulla possessio põt esse. vt cũ petiꝛ resti-
tutio cõsanguinei. c. cũ venissent. eo. ti. in
glo. in. c. lr̃as. de resti. spo.

Restituere in integrũ. Req̃. supꝛo de. J.

Res dꝛ in cõtractu vẽditiõis adhuc esse in
tegra qñ res nõ est in toto vel ꝑte tradita
ꝛ pꝛeciũ in toto vel in ꝑte nõ solutũ. licet
cõtractus sit fact⁹. aliter etiã dꝛ res inte-
gra respectu iudicij qñ lis nondũ suꝑ ta-
li re accepta est videlicet ante lit. contes.
vt in. c. ex insinuatiõe de ꝓcu.

Rescriptũ ẜm Goꝼ. est mãdatũ p̃ncipis qđ
ad instantiã alicui⁹ vel aliquoꝝ siue ꝓ-
pꝛio motu vel ex relatiõibus absentiũ. vl'
ex suggestionib⁹ p̃ñtium. vel ad alicuius
cõsultationẽ facit. vel cũ alicui vel aliqui
bus coꝛpoꝛi collegio vniuersitati vel ciui
tati aliq̃d mandaꝛ vel indulgeꝛ. talia em̃
ius faciũt nõ generale sed sp̃ale in nego-
cijs ꝛ inter ꝑsonas in q̃bus ꝛ inter q̃s ꝓ
mulgata sunt. vt. C. de legi. ꝛ ꝯsti. l. ij. Et
nota ꝙ rescriptũ capitur tripliciter. Pꝛi-
mo generaliter ꝛ sic quelibet scriptura cõ
tinẽs aliquã dispositionẽ suꝑioꝛis dꝛ re-
scriptũ. ꝛ sic idẽ est qđ scriptũ ꝛ ẜm hoc si
papa respondeat etiam de iure dicitur re
scriptũ. Secũdo min⁹ generaliter. vt cõ-
cernit ti. đ rescrip. ꝛ sic est scriptuꝫ super
negocio vel negocijs particularibus ali-
cuius vel aliquoꝝ siue singuloꝝ siue vni
uersitatis siue motu ꝓpꝛio siue ad instan
tiã siue causa cognita siue nõ ꝯgnita a su
ꝑioꝛe emanãs siue aliq̃d iuris tribuat si-
ue tribuat solum exercitiũ iuris alicui cõ
petẽtis. ꝛ ita cõpꝛehẽdit rescriptũ ad lites
de quo de rescrip. c. j. ꝛ. ij. Si aũt suꝑ lr̃is
plerũqꝫ similibus. ꝛ dꝛ rescriptũ ad bñfi-
cia. de quo. eo. ti. c. suꝑ litteris. p̃alle. ꝛ cõ-
pꝛehẽdit etiã annotationẽ ꝛ pꝛagmaticã
sanctionẽ. Tercio capiꝛ specialiter ꝛ stri
cte pꝛo scriptura cõtinẽte dispositionẽ ꝑ
quã datur iudex ne aliq̃d aliud cõcediꝛ.
nisi coꝛam illo iudice ius tibi cõpetẽs cõ
seq̃ris. ꝛ h̃ diciꝛ rescriptũ ad lites qđ da-
tur alicui ad cõfirmationẽ sui iuris. de q̃
in. c. suꝑ literis. eo. ti. ꝛ sic est sp̃es distin-
cta a pꝛiuilegio quod cõcedit aliqđ ius ꝑ
ticulare contra ius cõmune. ꝛ a rescripto
ad beneficia. qđ magis ꝓpꝛie cõparaꝛ pꝛi-
uilegio. Verbi gratia. Jure scripto alicui
cõcesso caueꝛ ꝙ iudicem adire potest. Ex
his verbis nõ imponiꝛ necessitas iudici
suscipiende cognitõis. vt. l. sepe. ff. đ offi.
p̃si. Ratio. qꝛ verba ista significãt in pote
state eius esse cui concediꝛ iudiceꝫ adire
nõ autẽ in necessitate iudicis cognoscere
Similiter in rescripto caueꝛ ꝙ adire de-
bes iudicẽ. vt notaꝛ in. l. sepe. p̃alle. qꝛ de
iure ꝯmuni nõ imponiꝛ alicui necessitas
agẽdi. nec illa verba significãt necessitatẽ
imponi iudici suscipiende cognitõis. Jtẽ
pꝛinceps alicui cõcedit iudicẽ extraoꝛdi-
nariũ quia iste cui concediꝛ asserebat oꝛ-
dinariũ suspectum vel impeditũ multis
negocijs siue inuitũ. ꝛ sic intelligiꝛ obti-
nere cõcessionẽ si pꝛeces veritati innitan
tur. vt. l. fi. C. đ diuer. rescrip. Ratio quia
concediꝛ tanqꝫ ex vera causa. igiꝛ si non
est vera nõ concediꝛ. ex quo patet ꝙ si cõ
ceditur illo expꝛesso mẽdaciter vl' ꝑ igno
rantiã quo nõ expꝛesso vl' tacito illo quo
expꝛesso nõ concedereꝛ. tunc nõ censetur
cõcessum. de hoc vide. c. suꝑ literis. eo. ti.
Jtem vbi pꝛinceps cõcedit alicui ꝙ pos-
sit vti frui rebus suis nõ valet. l. vnica. de

thesau.li.x. Ratõ q2 nihil põt opari eo q illud qd cõcedit iure cõmuni habet. Nã frustra precibus impetrat qd iure cõmuni cõcedit.l.vnica.palle.z.ff.de mi.l.i cau se.ij.l.cũ sup.C.de rei vendi. Et predicta vera sunt de vnico rescripto. Si vo plura sunt cõtraria vel diuersa.siue vnũ alteri derogans.vel vtrũqz valet. vel alteruz tantũ. Uerbi gratia. Quidã impetrauit gratiã ad beneficia vni⁹ collatiõis. impetrat secundo aliã ad beneficia alteri⁹ collationis.si secundũ facit mentionẽ de primo valet vtrũqz.vt.c.in nostra.de resc. z rescriptũ in ecclesiasticis potest cõcedere papa.z in secularib⁹ imperator. Unde etiã rescriptũ dicit qd imperator vl' alter precibus z supplicatiõib⁹ alicuius respõdens rescribit ei fieri vel nõ fieri debere quod postulat. Et nota q i rescripto semper intelligi debet si preces veritati innitãtur vt si ita est.c.ij.e.ti. in textu z i glo. z quando ponit ibi hec clausula.si ita est debz referri ad oia precedẽtia ?m Bern. in.c.olim eo.titu. Ponunt tamẽ ibi opi. in glo. Item hec clausula. z quidam alij talis dioces.nõ extendit se ad illos de ciuitate.nisi dicat.z quidam alij de ciuitate vel dyocesi.secus si diceret talis episcopatus.vt in.c. Rodulphus.eo.tit.in glo. Item hec clausula.si pro alio nõ scripserimus.semper debet intelligi in rescripto quando papa scribit q pvideatur alicui de beneficio in ecclesia aliqua etiã si non apponatur. Si vero papa velit alicui facere gratiã plenam tũc scribat.nõ obstante q alias direxerim⁹ scripta nr̃a.c. mãdatum.eo.titu.in glo. Item p hanc clausulam generalẽ quidaz alij nõ possũt plures q̃ quattuor citari.quorũ etiaz nomia debẽt in primo citatorio nominari vel exprimi.in.c.cum in multis.eo.titu.li.vj.in textu z in glo.olim trahebant. xl.arg. de testi.cum causam.z.c.significauerunt. de cle.excõ.mi.c.latores. Et ratio quare restricta sit citatio ad quattuor est arbitraria.l.nõ omniũ.ff.de leg. potuit eñi plus vel minus restringi.vel reddere rationez similitudinariã quã habẽs de consan. et affi.c.nõ debet. Tamen ?m Berñ. super re indiuisibili scz iudicio cõmuni diui.famil.possunt per generalẽ clausulã vltra quattuor euocari ad iudiciũ. Item oms vltra illos quattuor qui ius habent in re possunt agere vel defendere pro iure suo coram illo iudice.ar.de re iudi. cum sup. de offi.dele.super eo.de elec.c.j. Itẽ Hostien.z archi. Sed pone quattuor expssit postea alium cõuenit.nihil excipit.an valeat iudiciũ.vide ibidem in glo. Itẽ in rescriptis debet seruari ordo scripture.c.cũ dilecta.eo.titu.in glo.ver.transponẽtes. Et Jo.an.sup hoc plures alias sententias infert.de hoc vide de elec.c.generali.l.vj. z tandem dicit q masculinũ subiectum a canone pprebendat feminas.qd pbatur xvij.q.iij.si quis suadente.iuncto.c. mulieres.de senten.excom.qd est verum. nisi eadẽ pstitutione femina excipiat.vide.c. indẽnitatibus.§.sed eas.de elec.li.vj.

Residere in eccl'ia ?m Gof.est in ecclesia deseruire beneficiũ. z eccl'ie curã habere.c. cõquerẽte.de cle.nõ resi. parũ eñi est residere nisi residens curam habeat eccl'ie in qua beneficiũ habet vel psonatũ.vt in.c. q2 nõnulli.de cle.nõ resi. debet aũt residere p seipm nõ per vicariũ.c.quia nõ.pal. nam per vicariũ deseruire nõ licet nisi in casibus.vt cũ ex indulgentia speciali cõpetit alicui nõ residere.vel cũ cõsuetudo excusat nõ residentẽ. vel cũ ecclesia depẽdet ex pbenda.vel cum psona sine culpa sua incidit debilitatẽ.deformitatẽ vl' morbum.vt p se deseruire nõ possit vel cũ necessaria pfectio iminet. vel etiã voluntaria.vtilis tamen z honesta.vt studiorum vel peregrinatiõis causa cũ licentia tam plati.vel cũ cõsensu capituli.vt no.Goff. in sum.de offi.vica.§.nũc videndũ. Sũt ergo clerici nõ residentes. q̃ in ecclesijs i quibus intitulati sunt nõ faciunt residentiã.z si psonaliter residẽt.nõ tamẽ deseruiũt beneficiũ.nec ecclesie curã habent.z q̃uis vicarius nõ det vicariũ.c.clericos. de offi.vica. cum illud sit satis absonũ et

absurdū. Tamē Joh.an.in cle.vnica.de offi.vica.in glo.super verbo sacerdotiuꝫ. putat contrariū.p.c.cū ex eo de elec.li.vj vbi epi generaliter cū his q̄ obtinēt ecclesias dispēsant.⁊ ibi ratio cōis.ibi idē ius c.translato.de consti.⁊ sic cū per saptēnium dispensat cū vicario. vicari⁹ nō dat vicariū.sed epus dispēsans dat eum.ſm Jo.an.ibidem.

¶Responsa prudentū sunt que iurisconsulti respōdere dicunt consulētibus.§. cōstat ⁊.c.respōsa.dist.ij.vnde etiā respōsa pauli dicta sunt. Fuerūt eñ quidā prudētes ⁊ arbitri equitatis qui institutiōes iuris ciuilis ediderūt.quibus dissidentiū lites ⁊ ꝯtentiōes sopirent.ſm Isid.li.v.ethi.

¶Reus est qui defendit ⁊ ꝓpulsat actionē vl' accusationē nō a reatu dictus. sed a re q̄ petit ab eo prestanda.vel sup qua ipe impetitur.quia ꝙuis cōscius sceleris nō sit reus tñ dicit ꝙdiu in iudiciū ꝓ re aliqua petit.vt.c.forus.de ver.sig. ad fi.xv.q.iij c.vlti.iij.q.xj.c.nō est. Etiā quādoqꝫ re⁹ a reatu dicit ille videlicet q̄ cōuincit criminosus.c.j.de re iudi.l.vj. Vel sic. Re⁹ est ille qui necessario se habet defendere. c.dilecti filij.de excep.⁊ sic dicit a re quā ipse defendit.c.forus.ꝑalle.

¶Reus promittēdi dr ille qui stipulat ⁊ dicitur a re vel firmitate.quia firmiter et omino verū est. cum stipulatū vel obligatuꝫ nā reus significat firmitatē.vt dicit Virgilius ⁊ Azo.C. de duo.re.stitu. in sum.

¶Reuocare domū.est allegare ⁊ dicere se nō posse compelli eo loco quo cōuenitur ad litem suscipiēdā.sed remitti ad locū quo domiciliū habet. Inde dicūt legatos que romā mittunt nō debere ꝯueniri ipis inuitis.sed habent ius reuocādi domuꝫ. de hoc vide.c.fi.de fo.compe.

De Ri

¶Rigor iuris obseruandus est in duobus casibus scꝫ cum populus inde scandalizatus est.c.cum teneamur.de ꝑben. c.cū nobis.de prescrip. Secundo quādo multis grassantibus opus est.c.clericorū.de vi.⁊ honest.cle. Et nota ꝙ rigor iuris qñqꝫ ponit pro solēnitate ⁊ ordine iuris cōmunis.habito respectu ad rescriptū pape.c.super lris.de rescrip. Secūdo ponit pro austeritate cōtraria dispositioni. al's dispensationi ⁊ misericordie. ⁊ ad aliorū terrorem inducta. Tertio pro stricto ordine iuris cōmunis.⁊ sic sumitur in.ca.si clericus.de foro compe.⁊ no.glo.in.c.vt constitueret.l.dist.

De Ro

¶Rodes insula eū in qua antiquit⁹ vsus mercatorū fuit.⁊ inde dicunt leges rodie. vt no.ff.ad.l.ro.de iac.

¶Rodius est genus piscis cui⁹ sanguis valꝫ ad tingendū vestes.vt.C.de vesti.ole.et au.libro.xj.

¶Rogo capit qñqꝫ ꝓ ꝑcipio.xj.q.iij.rogo ꝙuis q̄ exortat mādatoris opa nō fungatur.ff.de his q̄ no.infa.l.ob hec verba.

¶Rogus vide.xxiij.q.vij.cōuenior.sup v̄.busto.vbi glo.ꝙ bustū dr cuꝫ res est exusta. rogus cū cōburit.pira est cōgeries lignorū ad cōburendū.ibi vide Archi.

¶Romana est cōmunis patria.l.roma.ff.ad municipa.⁊ i.c.exposuit.d' dilat.ſm Innocen.⁊.c.vlti.de fo.compe. vbi dicitur. ¶Roma mater ⁊ magistra omniū ecclesiarum.c.basilicas.de cōse.dist.j. Et qđ dr. Ubi papa ibi roma.ſm Inno.in.ca.ego eñ.de iureiur.dicit Lodo.de ro.ꝓ hoc nō esse in mūdo aliquē tex. licet multi multos allegēt.⁊ de ꝑeminētijs pape vide ꝑ Bal.in.l.rescripta.C.de ꝑci.impera. offer.bene dicit glo.

¶Roma caput auaricie cūctos pueros doli capaces generat.vt in.l.sequit dicere.ff. de vsuca.glo.sup ver.aim possidēti.

¶Rostrū dicit forus causarū. vbi cause tenētur vel tractant.

De Ru

¶Rudera sūt ea q̄ eijciunt de menib⁹ discussis.vel a domo mūdata cū scopis.vt fragmenta lapidū.vel demolimēta cemētorum vel folia fauille pulueres.

Rumor ſm ſpe. de notorio crimine eſt particularis aſſertio. vel inſinuatio ex ſola ſuſpitione ⁊ incerto auctore proueniens. c. ſup eo. de eo qui cog. cõſan. vxo. ſue. ⁊ hic minus ꝓbat ꝙ fama. qꝛ fama eſt cõis aſſertio. rumor ṽo cũ pauci aliq̇d. nõ tamẽ publice dicunt. ⁊ ideo nõ ꝓbat. ſed ſolaȝ ſuſpitionẽ ⁊ pſumptionẽ inducit.

Ruſticani ſunt idẽ qđ ruſtici. C. de ruſti. li. xj. ⁊ ruſticitati parcendũ eſt. C. de teſta. l. ſi. in p̃n. ⁊ l. ex quacũqꝫ. ff. ſi quis in ius vo. nõ ie. Et dicit dñs Catho circa. l. pal. ꝙ cõſuetudo ruſticoꝝ eſt vt nõ equitent ergo expẽſe in factis alicuius pro eq̃tatu nõ debẽt eis refici. vt eſt glo. in. l. idemqꝫ §. idẽ labeo. ff. mãdati. Itẽ in. l. ſeruꝰ. ij. ff. de lega. iij. vbi glo. ꝙ ruſtici nõ vtuntur panibus albis ſed groſſo ⁊ allijs caſeo et cepis ⁊ fabis ⁊ nõ pollis vl' alijs cibarijs delicatis ſm Accur. ibidem. C. đ epi. audi. l. iudices.

Ruſtica p̃dia. Req̃. ſupra p̃dia ruſtica.

Rura ceſa ſunt que ceduntᷓ vel eruũtur. ff. de act. emp. l. ſi fundus. §. ſi rupta.

Rurſus. id eſt. iterũ vel quotienſcunqꝫ. ⁊ ſignificat ꝑut ſignificatũ ꝓpꝛium. vel aliđ mediũ ſignificare declarat. Uerbi gratia Teſtator reliquit alicui decem. ⁊ ſi perdiderit rurſus ei reliquit. dicit textus. ꝙ nõ amplius ꝙ ſemel poſtꝙ perdiderit eſt iuuãdus. Et ſic dictio rurſus aliquãdo verificatᷓ in vna vice. l. fideicõmiſſa. §. ſi qs ff. de lega. iij. Ratio quia niſi ſic ſignificaret heres grauaretur ſepius nouam quãtitatẽ preſtando quod non eſt veriſimile teſtatorẽ voluiſſe ⁊c. Et tantũ de. R.

De ſa

Acculariȷ dicuntur qui vetitas artes exercentes ex ſacculo partim ſubducunt et partim ſubtrahunt, vel diſtrahũt. vt. ff. de extraor. cri. in rubꝛi.

Sacra que ſint. Req̃. ſupra res ſacre.

Sacrariũ eſt locus in q̃ ſacra ponuntᷓ.

Sacer locus dicitᷓ q̃ manet ſacer etiam dirupto edificio.

Sacrum oraculũ đꝛ reſcriptũ imperatoris qđ orãdo quis impetrauit. vel eſt idẽ qđ reſcriptũ. vt ſupra de littera. R. in verbo reſcriptum.

Sacramentũ eſt ſacre rei ſignum. ⁊ qualiter differant. ſacramentũ. ſignum. ſacrificium. ⁊ myſteriũ. probatur. j. q. j. multi de cõſe. diſtin. ij. ſacrificiũ. ⁊. c. ſignum. Et nota ꝙ ſacramentoꝝ veritatem quidaȝ dicunt nõ eſſe apud hereticos. xxiiij. q. j. ſciſma. j. q. j. extra eccleſiam. Hugo tamẽ dicit ꝙ heretici habent veritatẽ ſacramẽtorum. ſed nõ executionẽ eorum. de cõſe. diſt. iiij. ſicut in ſacramẽtis. ⁊ no. j. q. j. q̃ perfectionem. c. dominus. et. xix. diſtinc. c. ij. Itẽ ad ſacramentũ dignitatis ſcꝫ ordinis tantum digni. ſine crimine. ſine infamia ⁊ irregularitate admittuntᷓ. Ratõ quia illud ſacramentum nõ ſolum ꝓpter ſe. ſed etiam propter alios ſuſcipitᷓ. j. q. j. §. apparet. Alia autem liberius cõferuntur. quia propter ſe tantum recipiuntur. ⁊ effectus eoꝝ eſt vt talia ſint accipientibus qualia corde et conſcientia ſumuntᷓ vt in. §. precalle. ⁊ qualia ſint ſacramenta reiterabilia. ⁊ que nõ nota. de ſacra. reite. ſuper rubꝛi.

Sacra annotatio dicitᷓ reſcriptũ qđ impator ꝓprio mentis motu alicui indulget cõſtituens ſm preces illius aliq̇d fieri. vide ſupra Reſcriptum.

Sacrificiũ đꝛ quaſi ſacrũ factũ. qꝛ p̃ce myſtica cõſecratur ꝓ nobis in memoria dominice paſſiõis. j. q. j. multi.

Sacerdos hoc nomie intelligũtᷓ quãdoqꝫ inferiores. ⁊ noĩe clericoꝝ ſupiores. et cõponitᷓ ex dictionibus. greca dyos. id ẽ datio. ⁊ latina ſacer. vt. xxj. diſt. cleros. ſicut eñ rex a regendo. ſic ſacerdos a ſacrificando dictus eſt. Et ſacerdotes gentilium dicebantur flamines quaſi filamies. a filo qđ gerebant in capite in ſignum ſacerdotij. et aliqui fuerunt ꝓthoflamines vt in. c. cleros. palle. Et nota ꝙ ſacerdos debet eſſe prudens triplici peritia. ſcilicꝫ ſacra ſcriptura ad ſubditorum animas

informādas.xxxvj.dist.ij.c.ecce.c.si qs.et
ꝑ totū.ergo in ecclesia metropolitana te-
nent doctores theologie.Secūdo in secu
lari sciētia.vt sciat discernere verū a falso
et viam habeat ad sciētias pietatis.maxi
me ad triuiū.nō ad delectationem vel ad
voluptatez.scz ad quadruuiū. vt.xxxvij.
dis.§.cur ergo.z.§.sed ecōtra.z.c.turbat
Et ergo in cathedralibus ecclesijs babe-
ri debent magistri artiū liberaliuz magis
ad triuiū ꝙ quadruuiū docendū. cuiꝰ ra
tio patet supra.z.xxxvij.dist. si quis grā-
maticā.vbi dicitur in fine. Grāmaticorū
autē doctrina potest etiā proficere ad vi
tam dum fuerint meliores in vsu assum-
pte.Et sic etiā auctores gentiles legi pos
sunt dū bonū ibi repertū ad bonos vsus
cōuertatur.quia bonū est.non qz illi dixe
runt.c.turbat.pall. Et sic paulus sepius
in suis epistolis inserit aliquid ex poetis
vt in epistola ad Titum. Illud epimeni
dis.Cretēses male bestie pigri cordis.Et
ad Corinth.Sepe bonos mores corrum
punt colloquia praua. Et Hiero. inserit
versus virgilij.c.nunꝙ.de cōse.dist.v. et
auctoritates Gal.z Ipocra.ea.dist.ne ta
les.Etiaz Augꝰ.vtit versibus Lucani.c.
nec miruz.circa prin.xxvj.q.v.sed de leg.
z phisica.vide ca. sup spe.ne cle. vel mo.
Tercio in secularibus negocijs.qz etiam
tēporalia debet subditis ministrare.z ne
cessitatē patiētibus.vt.xxxix.di.ꝑ totum
z.lxxvj.di.c.fratrē.z.c.nisi.de renūci.

Sacerdotes in diuinis eloquijs aliquādo
dij aliquādo angeli vocāt. z a regibꝰ sūt
honorandi nō iudicandi.dicente Cōstā-
tino imperatore. Dignum nō est vt nos
iudicemus deos.xj.q.j.sacerdotibꝰ.Etiā
sumitur sacerdos quādoqz in malo.C.de
male.z mathe.l.nullus auruspex.vbi po
nitur ꝓ incantatore.

Sacrilegiū dicitur quasi sacrum ledēs vel
sacrum legens.id est furans.de quo.xvij
q.iiij.per totum.z maxime in.c. quisqs.
ad finem.Et est crimen mixtuz. vt supra
dictum est de crimine.vide bonaz glo. in
c.sunt qui opes.xvij.q.iiij.vbi dantur de-
scriptiones sacrilegij.z pena cōmittentis
ipm.z meliꝰ in.c.sacrilegiū.ea.q.in glo.j.

Sanguinis minutio necessaria est ad mor-
bum euitādū in multū repletis.ꝭm Ipo
cratē.de cōse.disti.v.ne tales.vbi Hiero.
recōmendat cibi parcitatē. z reprebēdit
gulositatē ondens cōmoda parcitatis. et
incōmoda gulositatis.Et de sanguis mi-
nutione dicit in.c.cū ad monasteriuz.de
sta.mo.vbi potest cōcedi carniū esus mo
nacho minuēti.Et ibi Franciscus de sa.
alle.Vincen.dicentē reuelatū ꝑ angeluz.
ꝙ qui minuit.xiij. februarij nō morietur
illo anno ex febrili distēperātia.et dicit ꝙ
ꝓpter hoc aliq faciūt se minui etiā nō in-
digētes.quo nihil stultius esse pōt. qz mi
nutiōe vita decurtat.z sensus visus ma-
xime offendit.Hec Sabarellus ibi.

Sagina sunt qdaz herbe qs legati ppli ro-
mani portabāt interlocutores pacis. qa
nemo illas herbas portantes ledebat.sic
delegati grecorū q solebāt ea q vocātur
celicia ferre.ff.de rerū diui.in rubri.

Salariū est vectigal domiciliorū. dictuz qsi
solariū.a noie solū.eo ꝙ reddit z impen-
dit pro solo noie pēsionis. Als ponit ꝓ
premio.vel ꝓ mercede laboris. ꝓ remu-
neratiōe.vt salariū aduocatorū.

Salubris dicit quasi salutis vber. ꝭm glo.
in cle.dudum.de sepul.

Saluiaria dicunt ea q dant ꝓ sale.Etiam
dicunt portoria.Req.supra.portoriū.

Saltus tus.tui.est densitas altarū arboruz
z dicitur nemꝰ raras habēs arbores vbi
fere canes z venatores saliunt.vnde.Est
nemus saltus.salientis dicitur actus.Et
dicitur a salio.lis.eo ꝙ exiliat in altum z
in sublime cōsurgat.ꝭm Isidorū. li.xiiij.
c.vj.z inde venit fundus saltuensis. C.de
fun.pas.z saltuen.li.xj.etiam dicūtur ta-
lia loca vinaria et foreste.vt in clemen.ne
in agro.de sta.mo.z est duplex saltus.scz
hybernus z estiuus.

Salgamū ꝭm Hugui.est idem quod cultu
ra dictum a saluo vel salice.z gamus nu-
ptie.vel gama mulier. quia ꝓpter talia fi
unt culture.scz maxime ꝓpter mulieres.

vt in rubrica.C.eo.ti.li.xij.
Sanctio dicitur proprie illa constitutio vel lex contra quam si factum fuerit pena irrogatur et imponitur.vt nota.iij.dist.in summ.et capitur quandoque late.vt in probe.cle.no. Jo.an.in ver.sanctio.
Sanctio imperatoris est cui pena sanguinis additur.
Sanctio pragmatica.Req.supra.P.
Sanctio quandoque dicitur quelibet imperialis constitutio vel institutio. quandoque dicitur totius iuris collectio. et sumitur etiam stricte pro constitutione penali.vt not.iij.dist.in sum.
Sancte res.Req.supra Res sancte.
Sanctum dicitur quod defensum et munitum est ab iniuria hominum.vt.ff.de rer.diui.l.sacrum. Unde. Justinianus dictus est vir sanctus.id est firmus et virtutibus munitus Marcianus autem vnus ex auctoribus legis ait.quod sancti dicuntur a sanguine quasi imolando se ad effusionem sanguinis deo. aliis a sanguinibus sanctus dicitur quod nomen herbus significat quas solebant portare legati populi romani.ne quis eos violaret.ff.de rerum diui.l.sanctum.sic sancta dicuntur que neque sacra neque prophana sunt sic leges dicuntur sancte.
Samaritanus et saracenus differunt.vnde Sarraceni secundum Gof.dicuntur illi qui nec vetus nec nouum recipiunt testamentum.qui se non ab Agar ancilla Abrae de qua fuit eorum origo vocari volunt agarenos.sed potius a sara vxore eius vt libera se sarracenos vocant sunt tamen quidam inter sarracenos samaritani vocati a samaria ciuitate. qui receperunt quinque libros moysi.sed prophetas respuerunt.et quia illos respuerunt ideo dicitur quod non coutuntur iudei samaritanis.
Sapientia est de diuinis sed scientia de mundanis.et ponuntur quinque habitus intellectuales apud philosophum.vj.ethicorum. Primus sapientia. et est assensus alicuius propositionis cuius termini supponunt pro principijs essendi.vt sunt deus et intelligentie.et sic theologia et methaphisica dicuntur sapientia.Secundus habitus est intellectus et est assensus alicuius propositionis per se note ad experientiam vt illius.omis ignis est calidus.vel illius.quodlibet est vel non est.et generaliter cuiuslibet principij.Tertius dicitur scientia.et est assensus alicuius propositionis cuius termini supponunt pro effectibus secundis naturalibus. et sic phisica naturalis est scientia.Quartus ars.et est habitus assensiuus inclinans intellectum ad recte operandum. Et dicitur habitus recta ratione factiuus.quia ibi debet apparere bonitas facti vel operati. non curando de bonitate operantis.vt est ars gramaticalis et fabrilis etc.Quintus habitus est prudentia que inclinat intellectum ad debite eligendum et obtinendum.vt philosophia moralis sub qua comprehenditur ius ciuile et canonicum. Et hec notantur ex.vj.li.ethi.Aristo.
Sapiens presumptio est sapientem non errare. ff de offi.pref.preto.l.j.C.de legi.l.humanum. Req.supra diligens presumptio.
Sarcinator vel sartor est ille qui nouit artem sartiendi et suendi vestimenta. et dicitur a sartio et differunt sarcinator et fullo.vt no.instit. mandati.in fi.§.in glo.
Sarcophagus est locus vel tumba in qua sepelitur defunctus.et dicitur a sarcos quod est caro et phagin grece.i.comedere latine. quia ibi caro hominis comeditur a vermibus.
Sarculus est instrumentum cum quo ramus absciditur vel aliquid aliud vt cardones et herbe inutiles excidunter et euelluntur que nascuntur inter bonas Jsa.c.viij.Omnes montes in sarculo sarrientur.et.j.Reg.xiij.in fi. secundum Jo.an.in prohe.cle.in verbo sarculum.
Sartatecta dicuntur edificia que reparatione indigent.
Satisdatio est cautio fideiussoria vel etiam iuratoria si fideiussorem quis dare non possit.Require supra cautio.
Satisdare est securitatem per fideiussores dare.ff.qui satisda.cogu.l.j.Vel secundum Azo. est alicuius implere voluntatem.
Satisfacere quid sit patet in.l.j. prealle. et ff.de pigno.acti.l.si in rem alienam.§. omnis.et satisfactum intelligitur qualitercumque satisfiat.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol.l.item liberatur.in princi.et.ff. de pig.act.l.si in

rem palle.§.si satisfactum.Et notat Dy. in regula pactum.de regu. iur.li.vj. ꝛ sic cui remittit restitutio regulariter intelligitur restituisse vel satisfecisse. vt ibidem nisi in casibus vbi remissio nō liberat.vt c.statutū.§.si quidē.de rescrip.li.vj.

Sausicus morbus est ille qui ꝑpetuo nocet nisi sit curatus.

De sc

Scena scđm vnam significationē est obūbratio vel velatio in theatro.vel alio loco in quo histriones.mimi.vel ioculatores.siue comedi ludos suos exercēt.ꝛ sic videtur accipi.C.de specu.seni.ꝛ leno.li.xj.Idem verbū habes.ff.de his qui no. infa.l.ij.§.pretor.ꝛ.xxxiij.dist. maritum. ibi exponit Archi. Uel scđm aliam significationē dicitur scena qui promptiorez habet leuam.als scenam ꝛ expeditiorem ff.de edil.edic.l.q̄ clara.§.itez sciendum.

Scisma scđm Goffre. est illicita dissensio. diuisio.vel discessio eorum inter q̄s vnitas esse deberet.Uel sic est illicit⁹ ab vnitate ecclesie.vel ab vniuersitate discessus Et dicitur a scissura. quia p scisma fit ab vnitate scissura.xxiiij.q.j.scissura. Et differt ab heresi. quia heresis in pricipio sui habet peruersum dogma.sed scisma in fine fingit aliquam heresim vt recte ab ecclesia videatur recessisse. vt dicit Hiero. xxiiij.q̄stione.iij.heresis.Et sic illa differunt sicut genus ꝛ species. quia omis hereticus est scismaticus.ꝛ non econuerso. nisi durauerit.

Scita sunt ea que plebs tm̄ cōstituit.Et vocatur scita eo ꝙ plebs ea scit. ꝛ sciscitat seu rogat vt fiant.ƀm Isid.li.v.

Scribe tabularij.ƀm quosdam olim creabantur ad tēpus triennij ad scribendum publica ratiocinia prouinciarū seu ciuitatum.scđm Accur.C.eo.titu.in Rubri. libro.x.Et proprie sunt illi qui scribūt nominatos ad munera ꝛ honores et tributa soluta.ꝛ sunt tabularij. quia publicis instrumētis presunt in signum ciuitatib⁹ ꝛ hi appellant librarij.vt.ff.de reg.iur.l. si librarius.ꝛ tabelliones.vt in autē. de tabel.coll.ij.ꝛ sic potest accipi.C. de bo. liber.l.si quis post.§.j.licet ꝛ aliter ibi exponatur.Als scribe dicunt qui circa p̄ncipes vel alios magnos iudices sunt deputati pro actis ꝛ gestis cōficiendis. Hi quoqꝫ vocant scriptores notarij.libellēses.pragmaticales.epistolaras.exquestores.vt.C.de appella.l. precipimus. et.l. in offerendis.

Scribe logographi ƀm Accursi. dicunt q̄ publicis rationibus scribendis deputati sunt.nam logos grece ratōnes publicas dicim⁹ latine.ꝛ graphos scriptura. Hij etiā numerarij appellant.vt.C.de susce pto preposi.ꝛ archa.l.duos.li.x.

Scribe censuales sunt qui scribūt censum C.d e tabu.rubri.li.xij.

Schola dicitur societas scholariū. vel loc⁹ in quo discunt aliqui vt scholares scientiam ꝛ prudentiam.Alij militiā.vt thirones.vt.C.de priui.schola.li.xij.Nā schola grece est vacatio latine.

Scholaris est persona vacās ab humanis negocijs scholasticis dedita disciplinis.ꝛ dicitur a scholon grece.id est vacatio latine ꝛ ares virtus.quasi virtutib⁹ vacās Et scholaris proficere cupiens debet habere quinqꝫ cōditiones. Primo singula cōsideret diligēter.quia si certa sunt a significatione verboꝝ nō est recedendū.ff de exerci.act.l.j.si is qui nauem.ꝛ.l. non alte.ff.de lega.iij. si dubia sunt non maligne.sed benigne interpretāda.de re.iu.c. ij.ꝛ.c.ad audientiā.de deci.Secūdo ꝙ de probabili dubio nō reddat se certum.sed dubiū.ꝛ interroget certiores vel peritiores.C.de inge.ma.l.si durant.ipse solus excusatur qui quod diceret non inuenit.Tercio ꝙ habeat sensum capacem. vt in.c.vnico.de offi.psi.nō innitens prudentie sue.ꝛ veram intētionē sentētie nō peruertēs.c.ne innitaris.de cōsti.Quarto studium cōtinuet.quia doctrine pater est vsus.doctrine mater est scholaris.vn̄ Intercisa perit.cōtinuata viget.etiā Deficit ambobus qui vult seruire duobus.

Quito q̄ nō dedignet̃ a quocūq; instrui cui magisterij officium sit iniunctū. vt in c. vnico. preall e. de offi. primi. xxiiij. q. iij. Si habes. cōtra quosdam ex superbia et verecundia interrogare nolentes qd̄ nesciunt. ꝛ minorū dicta ex quadā indignatione superbie despiciētes. vt dicit Hostien. in. c. vnico p̄alle.

Scissarij. trūcarij. ꝛ aratorij. idem sunt.

Scriniarij ꝛ scriniorꝝ memoriales idē sunt ꝛ magistri scriniorū etiā scriniarij appellantur tabelliones. vt in. c. ad audeintiaꝫ de p̄scrip. in glo.

De se

Secūditerius. olim dicebat̃ qui secundum locum obtinēs scriptus erat secūdo loco in matricula notariorum. vt. C. de primice. ꝛ secunde. l. j. ꝛ. ij. li. xij.

Secunde nuptie dicūtur cum aliquis cum aliqua secundo nubit. ꝛ sunt omnes nuptie que sequūtur sepulturā. vel primas nuptias siue sint tercie siue quarte. et sic de alijs. de h̄. C. de secun. nup. in Rubri.

Semestre est tempus sex mensiū. ꝛ duo semestra faciūt annū. vide insti. de excusa. tuto. §. item diuus. in glo.

Semis ex sex colligit̃ vncijs. ꝛ est dimidia pars assis. ꝛ dicit̃ quasi semi as. C. d̄ merca. l. hac lege. li. xij.

Seminecis est semimortui. vt in. l. q̄ indignum. C. de testa. vbi dicit. Nō sunt necessaria obseruari momēta verborū que seminecis ꝛ balbuciētis lingua ꝓfundit.

Sescuns cōstat ex vncia ꝛ dimidia ꝛ est octaua pars assis. ꝛ debꝫ eius littera tercia scribi s. ꝛ nō x. vt insti. de here. insti. §. hereditas ſm Accur.

Sextans est sexta pars assis ex duabus vncijs cōstans. sed capitur quādoq; aduersatiue ꝛ aduersatur in iure. quādo auteꝫ est adiuncta copula aduersatur etiam in facto. ff. de peti. here. l. sed ꝛ si in prin. cuꝫ glo. impropriat̃ tamen. vt in. l. ij. in fi. ff. si quis cau. vbi quādo cum copula ponit̃. vt dicendo. sed et si aduersat̃ ad factum non ad ius. imo significat identitateꝫ iuris. ꝛ sumit̃ illud significatū ex copula q̄ copulat nomia. ꝛ non factum sequēs cū precedenti. quia nō potest cum sit factuꝫ diuersum. copulat ergo quo ad ius quādo autē siue copula ponit̃ cum cōditiōe si vel sine ea. tūc simpliciter significat aduersatiue quo ad factum ꝛ quo ad ius vt in. l. sed ꝛ si. p̄alle. similiter in. l. ij. in glos. sup verbo fortius. ff. ne q̄ eum qui in ius vo. vi. exi. significat ergo dictio sed aduersatiue simpliciter vel tantū ad factū ꝓut significat suū vł aliud declarat ꝛ ꝯcludit.

Senatores dicuntur magistrat⁹ ꝓpli quasi seniores. nā ſm Azo. leges ꝓus fiebant a populo eiusq; interuētu. ſ q: aucto populo cepit difficile cōuenire in lege ꝯdendo. ideo elegit popul⁹ centū senatores vt C. de petitio. here. l. vlti. vt ip̄i vice populi cōsulerent̃ ꝛ quicq̄d statuerēt lex esset. Senatores aūt sunt q̄ a patricijs ꝛ consulib⁹ vsq; ad viros illustres descēderūt. ꝛ hi soli solebāt dicere sniam in senatu. q̄re etiā consulē romanū vocamus senatorem magistrat⁹. vt. ff. de senatori. l. vlti. ꝛ insti. de iur. na. gen. ꝛ ciuil. §. lex est. Senatores etiā dici debēt senatorū filij ꝛ nepotes ex filijs nati. nō aūt nati ex filiab⁹. vt. l. libros. ff. de senato.

Senatus est cetus iste honestissim⁹ senatorū q̄ centū erāt nūero. vt dicit Azo. C. de senat. con. ꝛ nomē cōsulis parificat̃ senatui ꝑncipis. vtputa cū habeat̃ vice populi ꝛ ante impatorē ꝑ populū. ꝛ post impatorē per principē cōstitutus fuit senatus vt. ff. de or. iur. l. ij.

Senatusconsultum est quod tantūmodo senatores habito consilio populis consulendo decreuerunt. scd̄m Isido. libro. v. Et nota q̄ multiplex est senatusconsult⁹ vt infra patet.

Senatuscōsultū romanū al's sepinianum oibus ciuitatibus fideicōmissariā hereditatē iubet restitui ꝛ in eam ꝛ ad eam oēs actiones transferri.

Senatuscōsultū artificianū. alias artificulianū quo cauetur vt presides ꝓuinciarū cognoscant in prouincijs de libertate

licet heres nõ sit illius ꝓuincie.
Senatuscõsultũ claudianũ tollendũ statue
rat ꝙ mulier libera seruili amore capta si
ei denunciatuꝫ esset a dño ne cõmisceret
seruo suo.⁊ iudex sup ea causa ãmonuis-
set.nec ipse acqesceret.substantiã suã ⁊ li
bertatẽ amittebat.⁊ fiebat serua vel an-
cilla dñi denũciantis.qd qꝛ visum est mi-
serabile ⁊ indignũ sublatũ est.
Senatuscõsultũ leboneanũ euꝫ cohercet q̃
ob struendã actionẽ vel testamẽtũ publi
cã pecuniã accepit pactus ve fuerit. Itẽ
q̃ pfecto instrumẽto legatuꝫ sibi ascribit.
Itẽ heredẽ q̃ ex heredatiõe aut in alicui⁹
cõdemnationẽ legatũ ascribit.
Senatuscõsultũ macedonianũ hꝫ locũ qñ
aliq̃s filiofamilias in ptãte patris existẽ
ti mutuo pecuniã tradidit.qꝛ h senatus-
cõsultũ ꝓhibuit mutuã pecuniã dari fi-
lijsfamilias ne onere debitoruꝫ p̃grauati
essent occasio machinãdi mortẽ pr̃i.si au
tem ꝯtra senatuscõsultũ istud q̃s filijsfa
milias nũmos tradiderit.traditos amit-
tat.nisi ipe filiusfamilias habeat castrẽse
peculiũ vel quasi castrense.eo eñ vtit vt
pr̃familias.est aũt dictũ macedonianum
ẽm Azo.C.e.ti.a macedone pessimo fe-
neratore q̃ tradẽdo pecuniã.⁊ si ñ expsse
tñ tacite ⁊ velatis verbis suadebat de oc
cisione patris. Et nota ꝙ auxilio senatus
cõsulti velleyo renunciat.vt in.l.vl.ff.ad
velley.⁊.C.qñ mulier tute.off.fun. pos.i
auc.matri.sed macedoniano renunciare
nõ põt.vñ post sñiaꝫ dat exceptio ex eo.
ff.ad mace.l.j.Et rõ est. qꝛ p̃mũ senatus-
cõsultũ est fauorabile tñ in fauorẽ mulie
rum inductũ.sed scd̃m in fauorẽ filiorũ-
familias ⁊ in odiũ creditorũ.ff.de cõdi.in
de.l.qui exceptionẽ.Hec Goff.de renũc.
§.renũciatur.
Senatuscõsultũ orphitianũ ad successionẽ
matris intestate filias vel filios legitios
siue vulgo quesitos vocat. nisi mater sit
illustris.cui⁹ filium noiare spurium satis
est acerbũ.vocatq̨ ex testamẽto nepotes
⁊ neptes qui oino p̃ferunt cõsanguineis
⁊ cognatis siue agnatis.

Senatuscõ.pagazianũ statuit vt qñ scptus
heres rogat⁹ est totã hereditatẽ vel plus
q̃ꝫ qdrãtẽ restituere alicui liceat scripto
heredi toti⁹ hereditatis quartã partẽ re-
tinere q̃ casu onera hẽditaria sustineat in
ter se ⁊ illuꝫ cui hereditas restituit inter
quẽ ⁊ ipm cui hereditatẽ restituit stipula
tiones solebãt interponi vt cõicent ꝓ ra
ta parte lucrũ ⁊ damnũ.
Senatuscõ.pisanianũ vt si pene obnoxi⁹ si
ue seru⁹ venisset qñ aiadversuꝫ sit in cũ
p̃ciũ venditor prestet emptori.
Senatuscõ.plaucianũ de liberis agnoscen-
dis loquit.q̃ post diuortiũ educat.p h p
mittit mulieri si putet se p̃gnantẽ denũci
are marito suo infra.xxv.dies. vl.xxx.p⁹
diuortiũ.ita ꝙ nisi marit⁹ custodes mise
rit aut ꝯtrariũ nũciauerit ex se eã esse pre
gnatã cogat partũ agnoscere tanq̨ suuꝫ
si ꝯo vi ipa oppressa fuerit nullũ hoc par
tui generat preiudiciũ.
Senatuscõ. iulianũ dꝛ q̃ directaꝫ sibi serui
accipiũt libertatẽ cuꝫ illi a q̃b⁹ libertates
erãt relicte a p̃tore vocati nolũt adesse.
Senatuscõ.filleyanũ ⁊ claudianũ pũit ser-
uos capite.q̃ dñis suis cũ vocarẽt oiodã
opẽ vl auxiliũ inq̃ntũ potuerũt ñ tulerũt
vl impẽderũt cũ ipsi h viderẽt ⁊ audirẽt.
Senatuscõ. tercullianũ q̃ cauet matri non
auie de testi successiõe deferẽda. vt mr̃ in
genua triũ liberoꝝ ius habẽs si libertina
q̃rto filio succedit defũcto nõ existẽtibus
vltimis liberis vel emãcipatis.nec a pr̃e
nec a mr̃e defũcti.sed nouo iure. ⁊ si solũ
vnũ pepisset siue sit ingenua siue liberti-
na idẽ ius versat. Vl senatuscõ.terculia
nũ dꝛ cũ matres vocant ad hereditates
filioꝝ p senatuscõ.tercul.vt isti.d testa.p
totũ.⁊ no.ff.de excep.rei iudi.l.si iure. in
p̃n.⁊ maxime in.l.j.ff.eo.ti.
Senatuscon.trayanum.al's caruianum sta
tuit si inter plures heredes infans sit qui
fari non possit ⁊ ipsi rogent seruũ manu
mittere.nõ ideo libertas intercidat.quia
fari nõ potest infans nec seruũ põt vẽde-
re.sed estimatis partib⁹ seruũ manumit-
tant salua portione infantis.

Senatuscō.damasianū dr̄.ꝙ cautū est si abest ille iusta causa ꝗ libertatē dz.⁊ hoc ꝓnūciatū sit ꝙ ꝑinde libertas ei cōpetit vt si ab ipso directe data esset.

Senatuscō.trebel'.a nouo iure incremētuz ⁊ formā hanc accepit vt excluso senatuscon.pagaziano liceat hereditatē restituēti quartā partē retinere inter ipsum et fideicōmissariū pro rata portōne dimissis actionibus cōtra cōmunē stipulationez. ⁊ si totā hereditatē volens restituerit ad eum.⁊ in eū oēs transfert stipulationes.

Senatuscō.turpilianū ꝗ statuit ne q̄s publici iudicij crimē intentās ab accusatiōe publici criminis causa ordinata.i.post inscriptiōz ⁊ fideiussionē datā desistat abolitione nō impetrata.

Senatuscō.velleyanū inductū est in fauorem mulierū scz illarū que leuitate sua et sex⁹ fragilitate se ⁊ sua obligāt ꝓ alijs fideiubendo vel obligationē in se recipiendo.ꝑ hoc senatus con.eis subuenit ⁊ cōcedit vt ipse indēnes seruētur. ⁊ si cōueniat pro tali obligatione possunt opponere exceptionem senatuscōsulti velleya. cessat aūt hoc senatuscō.cū mulier renunciauit velleya.⁊ oī auxilio.ff.e.ti.l.vlt.Et dictū est a velleyano cōsule.ꝗ fuit auctor illius statuti.Et nota ꝙ mulier pōt renūciare velleyano absqꝫ alia certioratiōe.vt no.in.l.iuris ignorātia.C. qui admit.ad bono.poss.Et Bal.ibi distinguit tria mēbra.aut mulieris intercessio vl' fideiussio ē ſm leges.aut p̄ter leges.aut ꝯtra.Primo casu nō est querēda certificatō.cū nō sit opus renūciatione. ex quo lege ꝑmittente fideiussit.Et sunt q̄nqꝫ casus.Primus si intercedēdo aliquā pecuniā recipit.⁊ sic se obligat.l.antiqua.in ꝑn. ff.ad velleya. Secūdus si secūdo intercessit.l. si mulier ꝑfecte etatis.ff.e.ti. Terci⁹ si ꝓ dote fideiubeat.l.fi.eo.ti.Quart⁹ si ꝓ libertate alicui⁹ ⁊ in causa pia. Quitus si apud minorez intercedat.ff.de mino.l.si apud.Secūdo casu aut ē certificata aut nō.si ꝑmū.valet renūciatio seruata solennitate.videlicz cū instru.pub.⁊ testiū subscriptiōe.Si secundū.nō valet.Fallit tñ in duob⁹ casib⁹. Primo qn̄ fit renūciatō in iudicio valet colore ⁊ fauore iudicij. Secūdo si interuenit iuramētū valet ſm Bar.in.l.sciendū.ff.de ver.ob.⁊ ſm bal. in auc.sacramēta pubez.C.si aduer.vē. Tercio casu ꝯtingit ꝯtra legē fideiubere duobus modis.Primo pro marito non in sui vtilitatē sed mariti.Secūdo omissa solennitate instrumenti ⁊ testiuz.Hec addit bal.suꝑ additōibus Jo.an.in spe. ti.de disputa.⁊ allega.

Senatuscō.iunianū p⁹ vocationē ad libertatē ꝑducit ꝓpriū heredem seruū vel emptū siue dn̄s ex iusta causa absit siue latitet.siue nō vult manumittere sit seruilis cōditiōis scitis priuatis pactis suaz velit mutare sententiā siue coditionē pena cōtra collusorē promissa.⁊ detegēti premia taliter douando vt de iure patronatus nanciscatur.

Senatuscūsultū volusianū statuit ꝙ ꝗ improbe in litē coeunt aut q̄cq̄d ex cōdemnatiōe in rem ipsius redditū siue relatuz sit.l.iulia de priuata vi tenet.

Senatuscō.fauia in disuetudinē abijt itroducēs adoptionē fieri ꝑ tres mares adoptātes. ⁊ tres insucedētes emācipatiōes.

Senatuscō.largitianū merito est abrogatū latinā inducēs libertatē qua quis morte sua recipiebat extra libertatē.

Sentētia ſm Azo.in sum.C.quō ⁊ qn̄ iudex sen.ꝓfer.debet.Qn̄qꝫ pōt dici cuiuscūqꝫ orōnis significatio. qn̄qꝫ ponit pro opiniōe mgr̄oꝝ.qn̄qꝫ dr̄ q̄cq̄d alicui d̄ re aliqua placz.qn̄qꝫ est deportatio.qn̄qꝫ excōicatio vel interdictū.sed ip̄roprie.q2 excōicatio vel interdictū poti⁹ punit ꝙ finē cause īponit.Jō potius pōt pena dici ꝙ snīa vel diffinitio.Qn̄qꝫ snīa dr̄ qdcūqꝫ iudicātis p̄ceptū nō nature.nō iuri.nō bonis morib⁹ ꝯtrariū.Et ſm hāc significationē distinguit.Quia snīaꝝ alia ē diffinitiua.alia interlocutoria.alia cōuētionalis.alia ꝗ dr̄ p̄ceptuz.alia mulcta. alia dispēsatiōis.Et pōt sic describi snīa diffinitiua.Est diffinitō iudicialis ꝯtrouersie

finē imponēs.ff.e.ti.l.j.Et addūt quidaꝫ
ad diffinitionē indubitata.ꝛ que nullo re
medio attentari possit ꝑ.l.eleganter.§.si
post rem iudicatā.ff.de trāsac.Uel sic de
scribit sententia diffinitiua.Est diffinitō
iudicialis cōtrouersie finē imponēs ex ꝓ
nunciatione iudicis damnationē vel ab
solutionē cōtinens.Et hec principalē dif
finit questionē vt quādo auditis vtriusq;
partis allegatōibus causa terminat ꝛ
finis principali negocio imponit quā se
mel latā iudex reuocare non pōt ꝛ iudex
esse desinit ꝛ officio suo fungit.licꝫ retine
at iurisdictionē ad exequendū.de offi.de
le.c.in lr̄is.ꝛ.c.querēti.Sed an corrigere
possit si dicat absoluo et cōdemno. vide
Hoff.in sum.de senten.ꝛ re iudi.

Sentētia interlocutoria est snīa semiplena
que ꝓfert inter ꝑncipiū ꝛ finē cause non
sup ꝑncipali.sed emergētib⁹ ꝛ incidenti
bus questiōibus.puta sup libello offerē
do vel cōcipiēdo.vel dando dilatiōe aut
denegāda.ꝛ siībus.ꝑncipali causa durā
te.vt qū iudex nō residens ꝓ tribunali in
terloquēdo inter partes sine solennitate
scripture aliqd ꝓnūciat de plano vel sup
aliq incidēti vel emergēti extra primū in
tentū ꝑncipale.ꝛ hāc reuocare pōt iudex
siue sit ordinari⁹ siue delegat⁹.siue arbi
ter.debet tñ cū cause cognitiōe ferri ꝛ iu
dice ꝓcedente nō ꝓcedēte.iij.q.iij.§.spa
ciū.ƀm Hof.ꝛ sniam interlocutoriā fert
iudex ꝯ reū cōtumacē.qñ citato reo ꝛ nō
veniēte ꝓnunciat actorē fore mittenduꝫ
in possessionē rei aut bonoruꝫ ꝓ mēsura
debiti declarati.vel rei petite de emergen
ti qstione vt qñ est questio inter ꝑtes vel
aduocatos vtrū aliqs sit recipiēd⁹ in te
stimoniū ꝛc̄.vt supra.Et illa sentētia trā
sit in reꝫ iudicatā q ad duo.s.vt remedio
appellatiōis attēptari nō possit.ꝛ vt exci
piat ex ea.c.cū dilect⁹.de elec.in fi.nō aūt
vt ex ea agat actiōe in factū sicut ex diffi
nitiua.A qlibet eñ tali pōt appellari ƀm
canones.nō aūt ƀm legēs.generalr̄ fallit
in casib⁹.l.ij.C.vt li.pen.vel dr̄ si interlo
cutoria sit talis q absorbebat totū ius ali

cui⁹.ꝛ instar habeat diffinitiuē. ita vt p⁹
interlocutoriā nō sit loc⁹ ad appellandū
a diffinitiua.sic ab ea appellat.sic⁹ si post
interlocutoriā saluū sit bñficiū appellati
onis a diffinitiua.Hof.tenet. ꝑmū in sū.
c.ti.de sen.ꝛ re.iudi.Itē interlocutoria ƀm
eundē est declaratio iudicialis super aliq
articulo summarie ius tribuēs inter ꝑtes
Et finaliter oē vbū a iudice in iudicio ꝓ
latum iudicialiter faciēs ad cām est snīa
interlocutoria.vt in auct.de litigio.§.oē.
col.viij.ꝛc̄.Et notandū ꝙ aliud est snīa.
ꝛ aliud statutū. Nā statutū fert ꝓ futuris
delictis dicēdo. Statuimus vt nullus h
faciat.ꝛ faciēs sit excōicatus ipo facto.vt
no.in.c.fi.de cōsti.li.vj.Sentētia vo ꝓla
ta sic.Excōico te si furtū feceris. ꝓhibet
furtū.qꝛ tract⁹ futuri tꝑis nō spectat ad
iudicē.de h glo.optima.de sen.excō.c. ro
mana.li.vj.ꝑ hoc ad.c. a nobis de sentē.
excō.Itē differt sentētia a canone in hoc
qꝛ canon archiepi in ꝓuinciali cōcilio li
gat subditos toti⁹ ꝓuincie.xviij.di.c.vl.
sententia aūt archiepi.dicēdo.Quicunq;
furtū fecerit sit excōicatus nō cōphendit
subditos totius ꝓuincie sed soli⁹ dioces
sue.vt est glo.in.c.romana.ꝑall. Itē snīa
excōicationis siue iusta sit siue iniusta. te
net.xj.q.iij.c.j.nisi in duobus casibus.scꝫ
post appellationē legitimā.ꝛ intolerabi
lem errorē in forma.c.ꝑ tuas.de sen.excō.
solet.ꝛ.c.venerabilis.co.ti.li.vj. Et quō
sentētia trib⁹ modis dicit iniusta. scꝫ. ex
causa.ex aio.ꝛ ex ordine.est glo.iij.in.ca.
sacro.de sen.excō.ꝛ illud iterū verū est in
sentētia excōicationis in qua est spāle ꝙ
teneat nō seruato iuris ordine. als auteꝫ
sentētia lata iuris ordine nō seruato. nō
tenet.C.de sen.ꝛ interlo.om.iu.l.ꝓlatā.
Itē de diffinitiua ꝛ interlo.est glo. in de.
vnica.sup vbo interlocutoria diffinitiua
de seqstra.pos. Et nota ꝙ snīa lata super
verbo possessorio dr̄ diffinitiua ƀm glo. i
c.fi.de iudi.ꝛ intelligit qñ cā possessionis
est deducta ꝑncipaliter in iudiciuꝫ.vel hꝫ
annexū pretoriū.secus si ꝑ accidens veni
ret in iudiciū.etiā diffinitiua ꝓut iponit

fine cause nunq̄ dat̃ sup possessione.nisi sit ꝓprietas annexa.vt ibi.no.

Sentētia cōuentionalis est amicabilis cōpositio.vt qn̄ iudex cōuenit aliquē et cōmonet eū ne faciat cōtra cōuentionē.al's sentētias.sc3.p̄ceptū mulctā.dispēsatiōe3 Req̄.in locis suis.

Snia p errorē lata.a qua nō ē appellatū.reuocat̃ si error ꝓbabilis postea detegatur vt i.c.fraternitatis.de frigi.ꝛ male.

Sepcuns septē hn̄s vncias.ꝛ nō d̾r ad respectū toti⁹ ꝑtis assis.Re.spura As.

Sepulcrū est loc⁹ in q̄ mortu⁹ cōtinet̃ vel sepult⁹ est.Sed monumētū d̾r idē locus sine corpe.Req̄ supra.M.

Sepultura ƀm Hof.qn̄q3 d̾r officiū qd̾ impenditur sepeliēdis. Qn̄q3 ipsa terra ad vsum sepulture deputata. Qn̄q3 tumba marmorea vel lapidea.vel loc⁹ ꝯcau⁹ in eccl'iastico cimiterio factus in q̄ corp⁹ catholici quiescit.Itē sepultura est ius funerādi in ecclesie cimiterio.Et nota ꝙ in triginta casibus ꝓhibet̃ eccl'iastica sepultura. Primo in mortali peccato publice decedenti.xiij.q.ij.nō estimemus.Secūdo latroni ꝛ furi.c.fures.de fur.Tercio i adulterio occiso.xxiij.q.v.placuit.Quarto in torneamento occiso.vt de tornea.c.j.Quito raptori occiso.c.sup eo d̾ rapto. Sexto heretico.xxiiij.q.ij.sane profertur ꝛ.c.sacris.de sepul.Septimo seipsum interficienti.c.placuit.p̄alle. Octauo excōicato etiā minori.de sentē.excom.a nobis ꝛ.c.sacris.p̄alle.Nono interdicto.de pe.ꝛ remis.qd̾ in te.Decimo publico vsurario.de vsur.q2 in oibus.Undecimo contemnēti cōfiteri ꝛ cōicare.c.oēs.de pe. et remis.Duodecio in taberna occiso. xxiij.q.v.placuit.Tredecimo ꝓprietario mōacho vl'regulari.c.monachi de statu mo.ꝛ c.cū ad monasteriū.cū si.eo.ti.S3 si clerici vel boni laici ab hostibus occidunt̃ vl' submergunt̃ vel p parietes opprimūtur debent habere ecclesiasticas sepulturas. c.sicut dignum.de homici.c.ex parte parētum.de sepul.xxiiij.q.v.quid ergo. Est autē ius funerādi potestas sepeliendi in cimiterio prouenies ecclesijs ex cōcessiōe pontificis.Et sepultura eligēda est apud loca magis religiosa.c.fraternitatē. de sepul. Nam sepulture electio in loco nō religioso fieri nō debet.Sed querit̃ quis legauit p̄dicatoribus. xxx.pro sepultura efficit̃ vsurarius:ꝛ sic carebit sepultura.an adiuuat̃ per legatū.Respōdet Flo.ꝙ nō Similiter si legat̃ pro celebratione misse ꝛ interuenit interdictū eccie tenet legatū in p̄mo casu.Ratio.q2 fratres nō sunt in culpa vel causa.Sil'r in secundo casu.vt no.do.catho.d̾ sax.C.d̾ insti.vl'substi.l.j.

Sepe notat regulā in contrariū.vt in.§.in fraudem.institu.qui ꝛ ex qui.cau.manumit.non licet.

Septa sunt clausure.ꝛ dicit̃ a sepio.vt ē in glo.in cle.ne in agro.de statu mona.

Sequela dicit̃ oē id qd̾ naturaliter sequit̃ ad aliud.vt iumentū.vitulus.vacca.ꝛ sic aliqua ꝓhibent̃ nō q2 ex se mala. sed q̄a ex his mala sequūtur.xxij.dist.deniq3. et xxij.q.j.in nouo.

Sequester est is apud quē res litigiosa deponit̃ a plurib⁹ ꝛ sequestrat̃ vt ei qui in causa vicerit reddat̃ dictus ab eo ꝙ occurrenti aut quasi sequēti eos q̄ cōtēdūt cōmittit̃ res.de ver.signi.l.sequester.vid̾ de iudi.examinata.Est eī̄ ƀm Hoff.depositarius rei in iudiciū deducte.vt.ff.de po.l.proprie.

Sequestrū est illud scriptū qd̾ de seq̄stratōne cōficit̃.ꝛ si sit ex causa volūtaria transfert possessionē in seq̄strū.sec⁹ si causa necessaria.l.interesse puto.ff.de acq̄.pos.vt nota.in.c.examinata.de iudi. in glo.et in glo.cle.j.de sequestra.posses.

Sequestratio ē rei de qua agit̃ vel ꝯtrouersia vel sepatio vel dispositio vl'possessionis interdictō.Interim eī̄ ꝙ res apd̾ sequestrū est nec actor.nec reus possidet vt ff.de statu homi.l.libertus.Nō pōt autē illa dispositio que sequestratio d̾r fieri nisi a plurib⁹.q̄uis al's est vn⁹ ꝛ plures deponere possint.vt.l.licet.ff.depositi.nam plures rem litigiosam deponūt qn̄ de volūtate partiū fit,etiā vn⁹ deponere p̄t de

mādato iudicis.vt in glo.c.examinata.ꝺ iudi.ꝛ ibi ꝑ doc.Et nota ꝙ ꝯm Gof.seq̄stratio fit aliqñ causa obmittēde possessionis.ꝛ tūc neuter litigantiū possidet. sed seq̄ster.Aliqñ causa custodie ꝛ tūc possessio remanet penes possidentē.ꝛ generaliter ꝓhibita est seq̄stratio.C.de ꝓhi.seq̄s. l.vnica.ꝑmissa ṽo casualiter. Primo volūtate partiū.vt lite finita res victori deꝝ Secūdo ex necessitate ne ꝑsona suspecta cū re mobili aufugiat Tercio ne persona suspecta circa rem imobilē fructus depopuleꝝ vel dissipet.Quarto ꝓpter ꝯtumaciā nō cauētis de collatiōe bonoꝝ faciēda.Quinto si seruꝰ de possessiōe seruitus ꝓclamat in libertatē.Sexto cū appellaꝝ ab executore.Septimo cū timeꝝ de seuitia viri nec pōt sufficiēter vxori caueri sequestraꝝ vxor Octauo ne ꝑdaꝝ vendēdi cōmoditas.Nono cū aliq̄s de comitibus p̄sidis furtū patiꝝ. Naꝫ res seq̄straꝝ vsq꜠ in tēpus successoris p̄sidis.merito eñ sequestratio fieri nō debet nisi tūc demuꝫ cū timeꝝ ne possessor vel appellās fructꝰ depopuleꝝ ꝯm Goff. in sum.alios casus in cle.vnica.e.ti.ꝛ.l.j.ff.ꝺ colla.bo.ꝛ ꝯm Archi.in.ca.q꞉ res.xj.q.j.vbi late de hac materia.et ꝑ Jo.monac.ꝛ Jo.an.i regula locupletari.de reg.iu.lj.vj. vide etiam glo.fi.in.c.dilectꝰ.de seq̄stra.pos. cum ibi not.Sꝫ ponamꝰ ꝙ eccl'ia est apꝺ aliquē sequestrata.vtrū ille seq̄ster lite pēdente suꝑ iure patronatꝰ possit p̄ntare ad aliā. Inno.tenet ꝙ sic.ꝙ talis hꝫ fructꝰ.c.cōsultatiōibus.de iu.pa. Imo cōsentit ibidem rōne tali motus pōnēdo diuersitatē inter creditorē cui impignoratū ē ius patronatꝰ ꝛ sequestrū.nā creditor nō pōt p̄sentare aliquē.q꞉ supest verus dn̄s q̄ p̄ntare hꝫ.sed sequester pendēte lite pōt ne eccl'ia diu vacet. q꞉ neutra partiū p̄ntare pōt ante litē sopitā.facit bona glo.in verbo bn̄ficiuꝫ in cle.vnica.de seq̄stra.pos.q̄ dicit sequestrū possidere iura bn̄ficij ꝛ beneficiati.ꝛ remittit ibi ad no.in.c.examinata.de iudi.ꝑ Jo.an.Hostien.tenet cōtrariū ꝙ seq̄ster apud quēꝫ iuspatronatꝰ sequestratū est lite pēdēte nō possit p̄ntare.nā nō habet possessionē iurispatro. ꝛ arguit a fortiori cū creditor cui ipignoratū est iuspatronatꝰ nō possit q̄ tn̄ habꝫ possessionē eiusdē pignoris.igiꝝ ꝛc̄. Et h̄ tenēdo d꞉ ad motiuū Jo. de imo.ꝙ non diu vacabit eccl'ia. Nā post q̄tuor mēses in laicis ep̄s ꝓuidebit.c.cū ꝓpter.ꝛ.c. ea aūt.de iu.patro. ꝛ videꝝ melior hec opi. q꞉ sequester solū custodire dꝫ fructus.vt isti restituat eos q̄ sententiā ꝓ se reportabit q̄ est natura seq̄stri. ꝯ si p̄ntet aliqueꝫ quō fructū illuꝫ restituet.secus vbi nulla deberet fieri restitutio.c.ex l'ris.ꝺ iurepa. ꝛ.c.cū venissent de in inte.resti.hic articulus satis disputabilis est.ꝛ no.i.c.examinata.de iudi.vide cle.p̄alle. de sequestra. pos.p̄cipue glo.in ver.restituat. vbi d꞉ ꝙ sequester limitatā hꝫ ꝑtātē de restituēdis fructibꝰ q̄ supportatis oneribꝰ adhuc supsunt ꝙ nō possit illos in emptionē p̄diorū ꝓ bn̄ficio vel al's in vtilitatē bn̄ficij cōuertere.ꝯ miuꝰ videꝝ posse p̄ntare.

Sensus sapiētis nō arbitraꝝ ꝯtra iura. vn̄ qñ alter cōtrahētiū paciscīꝝ aliq̄d facere ad sensum sapiētis alter ꝯtrahētiū teneꝝ ea facere que de iure fieri dn̄t suꝑ illo contractu q꞉ sapiēs arbitrari cōtra iura non pōt.al's sapiens nō esset.

Seruitus est cōstitutio iuris gētiū qua q̄s ꝯ ius naturale alieno subijciꝝ dn̄io.ꝛ qñ seruitus inducta sit.vide glo.suꝑ ṽbo seruū de iude.ꝛ sarra.c.ita q̄rundā.optimaꝫ glo.suꝑ verbo seruitutes.dist.j.ius gētiū vbi d꞉ inducta ꝑ ebrietatē vel prescripta septennio.simile habeꝝ.c.sexto die.xxxv. dist.vbi diciꝝ.nemo sciebat a cōsorte nature sue obsequia seruitutis exigere.quia manebat anteq̄ vinū inueniretꝝ omibus inconcussa libertas.ꝛ non esset hodie seruitus si ebrietas nō fuisset ꝛc̄.sunt aūt duplices seruitutes scꝫ p̄diales ꝛ ꝑsonales.

Seruitus predialis ē quedā cōstitutio qua prediū predio subiugaꝝ. ꝛ seruitutes prediales. lex reales appellat que sequūtur predia ꝛ earum constitutio eatenꝰ tenet quatenus expedit predijs. id ē ad fructꝰ

torum ꝑcipiendos.
Seruitutũ aũt p̄dialiũ alie sũt vrbane. alie sunt rustice. ꝫ bas q̄dē ꝟuitutes lex dicit esse iura cõia q̄ libertatis sunt. Unde no. ꝙ ꝟm Azo. in sum. C. de ꝟui. ꝛ aq̄ du. boc ꝟbũ ius in eadē lege ꝛ in eadē voce sup-ponit ꝑ ꝟuitutē. Dictio eñ semel posita duas q̃n̄qꝫ importat significatõies. s. ꝓprı̄am vł impropriā. vł vtrāqꝫ. Proprie aũt ꝟm diuersa dicunt̄ seruitutes. Nā si ñ pos-sem ex edibus meis exire in agros meos vł ꝑuenire ad viā publicā nisi ꝑ agros tu-os vel hortos emi a te licentiā eundi. ꝫ li-centia dr̄ seruit⁹ itineris. qꝛ p̄diũ tuuꝫ in hoc mihi seruit.
Seruitutes rustice sunt q̄ p̄diȷ̄s rusticis de-bent̄. veluti iter. act⁹. via. aqueduct⁹. aq̄ haust⁹. pecoris appulsus ad aquam. ius pascendi. calcis coquende. arene fodien-de. que tria vltima p̄nt dici noīate serui-tutes rustice. sed sup̄iora ꝓprȷ̄s noībus carēt q̄ oīa req̄re locis suis Nā iter ē ius quo ex ede mea per agros tuos possũ in vicos publicos exire vel intrare. Sed aq̄ haust⁹ est vt aquaꝫ haurire possim de pu-teo tuo.
Seruitutes vrbane sũt q̄ p̄dȷ̄s vrbanis de-bent̄. s. intuitu alicui⁹ edificȷ̄. Nā edifici-is inherēt velut alti⁹ tollēdi aut ñ tollēdi ne deficiat lũinib⁹ vł ꝓspectui dom⁹ vici-ni. Itē stillicidiũ aduertēdi vł ñ aduertē-di i tectũ vł i areā vicini. vt stillicidiũ tecti mei cadat in areā vł fundũ ei⁹. Itē vt li-ceat immittere vł ꝓȷ̄cere tignũ in parie-tē vicini. Et nota ꝙ an seruit⁹ sit vrbana vł rustica colligit̄ ex q̄litate p̄dȷ̄ cui debe-tur ipa seruit⁹. ꝛ nõ ex q̄litate ꝟuitut̄. qđ ptꝫ. nā talis est seruitus q̄le est p̄diuꝫ cui debet̄. si eñ stillicidia dom⁹ mee q̄ est vr-banũ p̄diũ ꝯuerto in areā tuā q̄ est rusti-cũ prediũ dicet̄ vrbana seruit⁹ ꝛ ecõtra si tignũ edificȷ̄ mei cā imponēdoꝝ fructu-um facti qđ est p̄diũ rusticũ imitto i pa-rietē dom⁹ tuc dicet̄ rustica seruit⁹. etiaꝫ si dom⁹ tua sit vrbanũ p̄diũ. Itē nota iu-xta p̄mā acceptionē seruitut̄ ꝙ mult̄ mo-dis q̄s redigit̄ i ꝟuitutē. de q̄b⁹ insti. đ iu-re ꝑsona. in tex. ꝛ in glo. Uñ vt liber ꝟu⁹ fiat sunt ista necessaria. Annis viginti iu-uenē q̄ vendit̄ esse. Rursus eũ seruũ cui vendit̄ esse putare. Et iuuenē p̄ciũ qđ ve-lit ꝑticipare. Et ꝙ sit liber sciat hoc q̄ vē-dit̄ iste. Que si defuerint seru⁹ non cogit̄ esse. Patent ꝫ ad hoc q̄tuor req̄sita. Pri-mo ꝙ sit annorũ viginti. Secũdo ꝙ ven-dat̄ ignoranti cõditionē libertatis. Ter-tio ꝙ eo aīo vt p̄cȷ̄ ꝑtem habeat. Quar-to ꝙ sciat se liberũ. De hoc vide glo. §. pe-nul. insti. ti. p̄al.
Seruus ē q̄ de iure gētiũ vel ciuili dñio ali-eno subȷ̄cit̄. In hac ꝑte ꝛ ius gentiũ et ius ciuile detraxerũt iuri naturali. Et di-cunt̄ serui nõ a seruiēdo. ꝫ a ꝟuādo. Im-perator eñ vel princeps captos ab hosti-bus q̄ ꝟui sunt capientiũ vendere iubet. ꝛ ꝑ hoc saluare ꝛ nõ occidere. hostib⁹ ei ca-ptis ꝛ sic in seruitutē redactis ꝫ seruādũ est qđ vtile ꝛ benign⁹ visum est. s. eos om-nes ꝟuari. ꝛ nõ occidi. hoc eñ benignita-tis est. ꝫ occidi crudelitat̄. Idõ etiā dicta sunt mācipia qꝛ ab hostib⁹ manu capiũt̄ vt insti. de iure ꝑsona. ꝛ. ff. de sta. ho. l. li-bert⁹. Sunt etiā serui verne q̄ sunt ex an-cillis manentib⁹ in domo. l. titie textores ff. de lega. j. Alȷ̄ sũt ꝟui lecticarȷ̄ q̄ faciũt lecticas eo. ti.
Seru⁹ ordinari⁹ dr̄ q̄ alȷ̄s seruis ē p̄posit⁹ scꝫ q̄ hꝫ alios ꝟuos sub se q̄b⁹ p̄est ꝛ p̄ci-pit eis q̄d vult.
Seruus vicari⁹ est q̄ seruo ordinario sub-ministrat.
Seru⁹ mediastin⁹ vł median⁹ est q̄ mediũ gerit actũ. s. q̄ nec est ordinari⁹ nec vica-ri⁹. sed medius inter hos ꝛ illos cõnume-randus.
Seru⁹ librari⁹ a libra dict⁹ est. s. q̄ põderi-bus p̄est. ꝛ libre nũmoꝝ ꝛ ꝑmutatorũ cu-stodiā hꝫ in domo dñi sui.
Serui insulani. ał's insularȷ̄ sũt q̄ retinent̄ in insula. i. in domo. nec mittunt̄ i agros nec in villā dom⁹ aũt insula dr̄ eo ꝙ insũt ei habitatores. Licet insula q̃n̄qꝫ dicat̄ i salo. i. in mari sita.
Serui villici sunt q̄ ad villā mittunt̄.

Serui victores sūt q̄s q̄s victos habet pre parandi cā̄.
Serui cubicularij dicunt̄ q̄ lectū ⁊ cubicu- lū dn̄i sui ꝓcurant. q̄ vulgo camerarij vo cant̄. a camera.
Serui dedititij dicunt̄ q̄ in morte liberi et in vita sua serui sunt. q̄ꝝ libertas sublata est. vt insti. de libe. §. libertinoꝝ.
Serui latini sunt q̄ a dn̄is erant manumis si. ⁊ in vita essent liberi ⁊ in morte serui. ⁊ eoꝝ bona tāq̄ꝫ suoꝝ ad dn̄os deuolue bant̄. vt in. §. p̄al. insti. de liberti.
Serui atriarij vel atrienses sunt illi q̄ atrij custodiā faciunt.
Seruꝰ corruptꝰ dr̄ huꝰ q̄ ꝑ alicuiꝰ inducti onē factꝰ est de bono malꝰ. vl' de malo de terior. s. in aīa ⁊ corpe.
Serui corrupti actio. Re. s̄. Actio.
Seruiana ⁊ quasi seruiana actio. Req̄. su- pra Actio.
Seruꝰ publicꝰ dr̄ tabellio. nō q2 seruꝰ. s3 q2 publicum exercet officiū. ff. de adop. l. nō aliter.
Seruus heres. Req̄. s̄. H.
Serui artharij. Re. s̄. Artharij.
Seruꝰ ordinatꝰ postea restitutꝰ dn̄o gau- det. c. si q̄s suadēte. xvij. q. iiij. Nec matri moniū cōtrahere pōt post votū. de ꝯuer. ꝯiuga. qd̄ q̄dē. ⁊ h̄ no. glo. liiij. di. c. ij. nec iudicabit̄ a dn̄o. s3 ab episcopo. xcvj. dis. si impator.
Sericopulate dicunt̄ vestimenta q̄ inserū- tur ⁊ texunt̄ serico. vt in. l. si q̄s. C. de mu neribꝰ. li. xj. s̄m Accur.
Seu est dictio disiunctiua. C. de sacrosan. eccle. l. generali. Et aliqn̄ ap̄liat. ff. d̄ aur. ⁊ argen. lega. l. si q̄s ita. ⁊ s̄m Bar. in d. l. generali. ⁊ no. lxiij. dist. ego Lodo. ⁊. lxxv distin. c. vl. in fi. ⁊ ꝑ Archi. de fo. compe. in. c. j. li. vj.

De Si

Sicarij dicunt̄ homicide ⁊ iterfectores. di cti a sicca ferro vl' cultro. insti. de pub. iu. §. siccarij. Etiā dici pn̄t siccarij q̄ alicꝰ vi te armis insidiant̄. de pe. dist. j. si q̄s cū te lo. ⁊ de homici. c. sicut dignū in glo.
Sicca est ferrū vl' cultellꝰ breuis ex vtraq̄ꝫ pte scindens ⁊ acutꝰ q̄ maxime vtunt̄ q̄ apud italicos latrocinia exercent. sed eiꝰ interp̄tatio est larga vt cōtineat telū lapi dē. lignū ⁊ qd̄libet ferrū. vt insti. de pub. iudi. §. item lex. ⁊. §. siccarij. preal.
Signū q̄d sit ⁊ quō signū differt a sacrifi- cio. d̄ ꝯse. di. ij. sacrificiū. ⁊. c. signū. ⁊ quō multiplex sit signū. vide de ꝯsue. c. ij. i gl'. Et signū ꝓditionis religiosi est qn̄ ꝓpē ꝓ prietatē sepelit̄ in sterquilinio. vt de sta. mo. cū ad monasteriū.
Sillabe error nō nocet. vt nota. de fide in- stru. ex pte. in glo.
Signare est aliquā formā vl' signum alicui imp̄merc. vl' notā iponē. vn̄ testamētū sig re. i. notare d3 q̄s vt notū sit illud qd̄ i te stamēto scp̄tū est. s̄m Isi. li. v. ethi. s3 s̄bsig re est subscribere. vt si testes vocati ⁊ ro- gati a testatore subscribant̄.
Sigillatim. i. singularit̄. ita exponit Hosti. in. c. venerabili. de testi. ⁊ archi. in. pn̄tiū. §. testes. eo. ti. li. vj. facit ad hoc de p̄ben. c. ad hoc licet. lxxxix. dis. c. singula in pn̄. Itē in simbolo athanasij. Quicūq̄ꝫ vult saluꝰ esse.
Significatio s̄m Azo. de v̄. sig. ꝓprie est de- monstratio facta ꝓprio noīe rei de q̄ q̄rit̄ attributo. s3 large ponit̄ si ꝓpriū nomē nō interueniat. s3 tn̄ res ꝑ aliud v̄bū qd̄ aliq̄ mō accedere posset ad ostensionē rei no- tificet̄.
Silentiarij sunt idē qd̄ ꝯsiliarij vl' secreta- rij p̄ncipis q̄ silere debent occulta ⁊ p̄n- cipis cōsilia. vt. ff. de mino. l. verū. glo. iij. l. illud. C. de coll'.
Silua cedua est q̄ ad hoc vt cedat̄ deputa- ta est. ⁊ dr̄ apta cedi q2 facile succrescit.
Silua pascua dicit̄ q̄ pascuis pecudū ē as- signata.
Silua palaris ex qua pali ⁊ podimenta su muntur.
Similitudo ē rerū differentiū cōparatio s̄3 Boe. Et q̄ sīlitudo ad spēm vl' genꝰ refe rat̄ est glo. notabil' in v̄bo curā aīarū. in c. nō pōt. de p̄ben. li. vj.
Simile dici nō pōt vbi dissimilitudo subest

xxviii.q.i.sicut em̄.⁊.l.iiij.ff.de iīusto rup.
test.⁊ aliter interp̄tet̄ h̄ v̄bū siłe.vide.c.
(olim de v.sig.

Simonia s̄m Gof.est stu-
diosa cupiditas vł volūtas emendi vł vē
dendi sp̄ūale vł sp̄ūali annexū qḋ sp̄ūale
censet̄.ius em̄ ꝑcipiendi ꝓuent⁹ p̄bēda
les.s.p̄bende.vel rōe p̄lature sp̄ūale nō ē
s̄ annexū sp̄ūali.s.canonie ꝓꝑ res tp̄ales
q̄ illo iure ꝓueniunt.s.vt fruct⁹.i.q.iij.si
q̄s obiecerit.sic ⁊ ius patronat⁹ d̄r anne
xū sp̄ūali ꝓpter quādā cōfederationē.q̄a
cadit in laicū a quo possidet̄.vt.c.de iure
eo.ti.Et d̄r a simone mago q̄ fuit p̄mus
auctor h⁹ sceleꝝ in nouo testa.Ipse ei vo
luit emere gr̄am sp̄ūs s̄cti a b.petro.Sic⁊
giezi in veteri testa.voluit gr̄am sanita-
tis naamā syro vendere vt.iiij.reg.v.Vn̄
simoniac⁹ d̄r ꝓprie emptor sp̄ūaliū.s̄ gie-
zitic⁹ venditor eorūdē.i.q.i.q̄ studet.Et
est simonia pctm̄ enorme respectu ei⁹ q̄
ꝑ simoniā bn̄ficiū acq̄siuit q̄ pn̄iaȝ agere
nō pōt bn̄ficio retento.vł d̄r enorme.i.in
dispēsabile q̄r dispēsari nō pōt cū simoni
aco nisi bn̄ficio resiḡto.sicut in simonia-
co in ordine cōtingit.vt.xiiij.dist.nerui.⁊
simoniac⁹ etiā occult⁹ in ordie suscepto
q̄uiciosū h̄ȝ caracterē.vt.i.q.iij.i q̄busdā
suspēsus est quo ad se ⁊ q̄ ad alios.i.q.i.
rep̄it̄ ēt simonia sola intentiōe absq̄ pa-
cto vł facto cōmitti.vt in.c.q̄ studet.pal.

Simbolū ē q̄druplex.qḋdā ap̄loꝝ.qḋ s̄m
q̄sdā theologos ꝯtinet.xij.articłos fidei
ꝓꝑ.xij.ap̄łos xp̄i q̄ vna ⁊ eadē hora insti
ctu sp̄ūs s̄cti ip̄m cōposuerūt.vn̄ d̄r simbo
lū a sin.qḋ ē simul.⁊ bol⁹ morsell⁹.q̄r q̄l
q̄ ap̄loꝝ suū bolū.i.ꝑtē apposuit.s̄m ali
os theologos veri⁹ est q̄ p̄ncipales arti-
culi fidei nostre sunt tm̄.vij.s̄m q̄ tm̄ se-
ptē sunt dona sp̄ūs s̄cti.q̄s q̄libet xp̄ianus
scire tenet̄.clerici explicite.laici implicite
vt ptȝ de sum.tri.c.firmiter in tex.⁊ glo.
Aliud est simbolū maius qḋ canit̄ i mis-
sa.factū in sinodo niceno ꝓpter grecos q̄
nō credebāt q̄ sp̄ūs s̄c͞us ꝓcederet ab vtro
q̄.s̄ a patre tm̄.vt de ꝯse.di.v.c.vl.⁊ pe-
nul.Tertiū simbolū est athanasij.s.Qui
cūq̄ vult salu⁹ eē.qḋ canit̄ i p̄ma.Quar
tū simbolū ē iuꝝ.s.p̄m⁹ titul⁹ de sum.tri.
⁊ fi.ca.vt ait Isi.vij.li.ethi.c.vij.in q̄ id
qḋ de fide catholica ⁊ sūma trinitate i p̄-
dictis simbołł cōtinet̄ cōfirmat̄ ⁊ repetit̄

Simplex p̄ceptū ē cū p̄ter li.ꝯtes.iudex cō-
fessione ꝑtiū accedente aliq̄d p̄cipit.ver-
bi gr̄a.si q̄s a reo in iudicio absq̄ libello
cum instrumento debiti petat decē ⁊ re⁹
cōfiteat̄ de plano.tūc iudex sine alia cau
se cognitione vel cōmissione sibi p̄cipiet
vt certo termino soluat.⁊ hoc d̄r p̄ceptū
⁊ nō sn̄ia.q̄r sn̄ia nō d̄r nisi qn̄ ordo iudi-
ciari⁹ est seruat⁹.

Siliq̄ est sp̄ēs monete.⁊ q̄rta ꝑs assis.su-
mit̄ etiā ꝓ supfluitatib⁹ relictis vino ex-
presso de vuis.vn̄.Miscēs se siliq̄s cib⁹
vult fieri scroffis.

Sindic⁹ est ꝓcurator vniuersitatis vł col-
legij ꝓ certo salario ad iudicia cōstitut⁹.
scȝ q̄ cām vniuersitatis agit vł defendit.
⁊ d̄r quasi singuloꝝ causas dicens.Est ēi
sindic⁹ grece defensor latine.nam officiū
eius est agere vel defendere noīe vniuer
sitatis causas p̄sentes vel emergētes.vt
ff.q̄ q̄sq̄ iur.in rubr.⁊ in glo.i.⁊ in.c.vni
co.eo.ti.⁊ qn̄ d̄r cā vniuersitatis agi ꝑ ꝓ
curatorē dȝ exponi.i.sindicū vł actorem.
vt de ꝓcur.c.q̄r in caus.⁊ de iura.calū.c.
cum causam.

Sinod⁹ ex greco interp̄tat̄ comitat⁹ vł ce
tus ⁊ inter cetera cōcilia q̄ttuor venera-
biles fuerūt sinodi q̄ totā fidē cōplectūt̄
q̄si q̄tuor euāgelia ⁊ q̄tuor simbola ⁊ toti
dem paradisi flumina.Prima nicena tri
centoꝝ.xviij.ep̄oꝝ a ꝯstantino imꝑatore
ꝑacta q̄ damnata ē blasphemia arriane
ꝑfidie de ineq̄litate scē trinitatis.Nā h̄ȝ
glo.dicebat p̄rem maiorē filio.⁊ filiū ma
iorē sp̄ūsancto.Scd̄a centū q̄nq̄gita pa-
trū sub Theodosio seniore ꝯstantinopo
lim cōdemnans macedoniū negantē spi
ritūsc̄tm̄ eē deū ⁊ cōsubstantialē patri.s̄
s̄m glo.fuiū patrꝭ ⁊ filij.i.q.i.eos q̄.Ter
tia ephesina centū ep̄oꝝ sub Theodosio
iuniore.q̄ damnauit Nestoriū asserentē
duas ꝑsonas in xp̄o.⁊ btām v̄ginē non
dei sed hoīs tm̄ genitricē.Et hec osten-

dit in duabus naturis vnā xp̄i psonaꝫ ⁊
dicit̄ p̄ma ad differentiā sinodi ephes̄. si
ue secunde. q̄ fuit reprobata. dist. xvj. q̄m
sancte. Quarta calcedonensis q̄ngento-
rū centū ⁊ triginta sacerdotū sub Mer-
ceano p̄ncipe dānans Eutbicē cōstanti-
nopolitanū abbatē. vbi dei ⁊ carnis vnā
naturā pnunciatē. s. diuinā post resurre
ctionē. dist. xvj. c. sexta. ⁊ Dyoscorū eius
defensorē quondā Alexandrinū ep̄m. et
Nestoriū ep̄m cum reliq̄s bereticis. De
bis est tex. ad litteram. dis. xv. c. canones
⁊ §. barū prior. ⁊ b̄m Greg. in. c. sequenti
Et de eisdē Gelasi⁹ papa in. c. se. De bis
etiā vide tex. §. suscipim⁹. in ep̄la int̄ cla
ros. C. de sum. tri. ⁊ fide catbolica.

Si de p̄prio significato importat ꝯditionē
nō tn̄ semp eā significat. Vn̄ q̄nq̄ȝ fac̄ di-
spositionē cōditionalē. q̄nq̄ȝ executioneꝫ
tm̄. q̄nq̄ȝ significat cām incertā. q̄nq̄ȝ cer-
tam. q̄nq̄ȝ euentū incertū nō cōditionalē
q̄ꝛ nō suspendentē. q̄nq̄ȝ accelerationem
Et q̄nq̄ȝ nibil significat. Exemplū primi.
ibi. p̄mitto vl̄ lego si nauis ex asia vene-
rit. vt in. l. itaq̄ȝ. ff. si cer. peta. Secūdi ibi.
iudex dicit. do tutorē si satisdederit q̄ꝛ sen
sus est q̄ pure dat̄. ⁊ immediate sit tutor
sed administrare nō dꝫ nisi prius satisde
derit. vt. l. mutuo. §. banc aūt. ff. de tutel.
vbi dꝛ. Hanc aūt cōditōnē si satisdederit
cōditionē nō facere rō est voluntas p̄fe-
rentis. nā tutor a iudice n̄ pōt dari sb̄ cō-
ditione. c. actus legitimi. de re. iu. l. vj. eti
am q̄ꝛ inuit⁹ dat̄ tutor. ergo nō stabit in
voluntate sua p̄ cōditionē. nec iudices i
decernendo solent facere iudicia sua ꝯdi
tionalia. Exēplū tertij. Lego Titio si ne-
gocia mea gesserit. Et est aliud exp̄mere
cām p̄ q̄ꝛ. ⁊ aliud p̄ si. Nā p̄ q̄ꝛ exp̄men-
do falsa cā nō viciat. sed p̄ si viciat. l. de-
monstratio. ff. de cōdi. ⁊ demō. nisi aliud
appareret ex voluntate disponentis. Eti
am q̄nq̄ȝ si capit̄ p̄ q̄ꝛ. vt ibi. Si deus ē.
q̄ꝛ boc subiecta materia. ⁊ fides catboli-
ca bꝫ q̄ de⁹ creator est oīm certitudinal̄r
Quarti. q̄n ille euent⁹ est de p̄senti vel de
p̄terito. vt ibi. p̄mitto vel lego si rex ē pa
risius. vl̄ fuit tali die. vbi euent⁹ est dispo
nentib⁹. vel disponenti incertus. non tn̄
cōditionalis. q̄ꝛ nō suspendit. nā act⁹ pu-
rus statim valet. vel nō valet. vt. §. fi. in-
sti. de ver. obli. ⁊ sic accelerationē signifi-
cat. Etiā q̄nq̄ȝ nibil significat. vt ibi. pro-
mitto si talis moriet̄. ar. l. pupill⁹. §. q̄ sb̄
cōditione. ff. de noua. ⁊ delega. q̄ꝛ nō pōt
significare cōditionē q̄ est de euentu fu-
turo incerto. Sꝫ q̄ꝛ nibil certi⁹ morte. er-
go materia subiecta nō patit̄. Dicit tam̄
Bar. q̄ in vltimis voluntatib⁹ op̄at̄ cō-
ditionē dicendo. Lego si beres moriet̄ vl̄
si semproni⁹ moriet̄. nō ex eo q̄ mors sit i
certa. sed an legatari⁹ moriet̄ anteq̄ be-
res. vl̄ semproni⁹. allegat. l. q̄b⁹ dieb⁹. §.
cuidā titio. ff. de cōdi. ⁊ demō. vbi dꝛ q̄ le
gatū tale si mater tua moriet̄ est cōditio-
nale. Petrus dicit ꝯtra q̄ est purū. Et si
in tex. allegato debet sumi p̄ cū q̄d signi-
ficat p̄ncipalit̄ tp̄s. ⁊ p̄ cōsequēs cōditio
nē. Iteꝫ nibil significat. vt ibi. p̄mitto si
volueris. lego si beres voluerit. l. sb̄ b̄. ff.
de act. ⁊ obli. q̄ꝛ act⁹ in voluntate obligā
di est. ⁊ sic nulla dispositio vel restrictio
fit nisi disponens videat̄ decidere. l. si ita
exp̄ssisset. ff. de cōdi. ⁊ demon.

Si nō dederis. boc ꝯplexū sic applicatū du
ob⁹ ab eodē stipulātib⁹. vl̄ p̄ actū sibi ac-
q̄rentib⁹. dicendo. Tu p̄mittis mibi pe-
tro si nō dederis Henrico. ⁊ benric⁹ silr̄
dicat. Tu p̄mittis mibi benrico si nō de
deris petro cappā tuā. Sensus bui⁹ di-
ctionis est q̄ altero lit. cōtest. deficit cōdi
tio p̄ alterū apposita. ⁊ existit cōditio p̄
ipsum apposita sup̄ re sibi data. vt in. l. si
titi⁹. ff. de ver. obli. Ratio est voluntas p̄
ferentis sumpta ex b̄ q̄ ille nō vult rē ba
bere in casu in q̄ iste babebit Item ibi. p̄
mittis mibi sticbū ⁊ si eum nō dederis p̄
mittis mibi. x. noīe pene vl̄ loco ei⁹ signi
ficat q̄ si nō det̄ sticbus cū pōt dari. sicq̄
est in mora dandi existat cōditio ⁊ stipu
latio siue conuentio penalis. q̄ p̄ datōnē
x. cōmittit̄ siue purificat̄. vt. l. stipulat⁹. §
j. ff. de ver. obli. Ratio est voluntas p̄fe-
rentis sumpta ex boc q̄ sticbus est in ob-

ligationē pmo deduct⁹ pure. Et p h agit cū dari cū poterit. ꝛ pmissoꝛ interpellabitur dare. ꝛ sic de aliīs. Finalit aūt sp ad mentē disponentis recurrendū est. qꝛ sepe cōtingit ꝙ vna dictio vel oratio p vnū capit in vno significato. ꝛ p aliū in alio. Sunt ḡ circūstantie attendende p quas mens pferentis declarat. vt sunt q̄litates psone ꝛc̄.

Si capitoliū nō ascenderis. si Titio nō nupseri. si nauis ex asia ñ venerit. Hec cōditio p cautionē implet put testatorē voluisse cōcludit sicut cōditio p illū modū deficit vl' existit. p quē deficere vl' existere pferens intelligit put ex cōditiōis significato ꝓprio vl' alio psonali medio cōcludit ex euentu vl' defectu.

Si nō valet hoc iure valeat illo. si nō valet iure testamenti valeat iure codicillorꝫ ꝛc̄ He clausule significāt si nō pōt valere ex defectu solennitatis vt testamētū. s. ꝙ nō sunt. vij. testes. vel nō sigillauerūt eodeꝫ cōtextu valeat iure codicillorꝫ. si sint q̄nqꝫ testes qꝛ disponens hoc voluit ꝛ lex admittit. significat ḡ dictio si apposita his v̄bis vel aliīs ꝙ voluntas disponentꝭ declarata ex v̄borū significato vel al's q̄uis mō dictat.

Si pepit. hec dictio si applicata verbis diuersimode significat: prout diuersimode applicatur. verbi gratia. dicendo. Si tres pepit liber esto. significat ꝙ q̄rt⁹ pt⁹ sit liber. vt. l. aretusa. ff. de sta. ho. si ḡ vnū pmo pepit ꝛ secundo tres. ex eodē vtero vl' pmo duos ꝛ secundo duos ex eodem vtero. tūc qui quarto nascit est liber. nec potest dici ꝙ duo simul nascunt. qꝛ natura hoc nō patit. vt in. l. aretusa. p̄alle. aliī dicunt si nascit masculus ꝛ femella. masculus p̄sumitur pmo nat⁹. qꝛ fortioꝛ. ſ hoc est ꝯtrariū. qꝛ femina citius pubescit ꝛ pficit. aliī dicūt ꝙ oīs erunt liberi. l. cum mater. §. fi. ff. de fideicōmiss. liber. ſ hec non fuit mens testatoris. ḡ pmū dictum melius.

Siue euenerit siue nō euenerit he oratiōes de se sunt cōtrarioꝝ casuū. ꝛ tamen coniuncte significant puritatem. s. ꝙ act⁹ qui disponit his verbis sit purus. Et sumit significatum ex hoc ꝙ certū est alterū casuum euenturū. ꝛ sic dispositio redditur pura. facit lex ꝙ si petente. §. vlt. vbi habet ꝙ venditio facta hoc mō. siue nauis ex asia venerit siue nō est pura. vt. l. pupillus. §. q̄ sub cōditione. ff. de noua. vbi habet ꝙ q̄ stipulat sub cōditiōe oino extitura pure stipulat. vt. l. itaqꝫ. ff. si cer. pe. vbi cōditio dr cū incertū confert. Et sic patꝫ ꝙ hec cōditio nō reddit actū cōditionalē de p se. sed hec oratio applicata dispositioni vltime voluntatis eam reddet cōditionalē. vt. l. hmōi. ff. quā di. l. ce. vbi dicitur ꝙ legatū hoc mō factū siue illud factum fuerit siue nō est cōditōnale. ꝛ intellige siue nō fuerit infra certū diē ne in infinitū expectet Et licet certū sit alterū casuum euenturū. tñ incertū est an viuente legatario vel non. ꝛ hec incertitudo facit cōditionē in vltimis voluntatib⁹. fa. lex. s. ff. de cōdi. ꝛ demon. secus si in cōtractu q̄ cure transmittit siue factuꝫ existat siue nō. ergo cōtractus factus cum ille morietur nō est cōditionalis sed in diem. l. naꝫ ꝛ si moriar. ff. de condi. ꝛ demonstra. ꝛ sumit in his significatū ex cōi mō intelligēdi. nisi aliud certe apparet ex volūtate testatoris vl' cōtrahentiū.

De So

Sobrini et sobrine dicuntur qui vel que ex patruelibus fratribus vel sororibus. consobrinis vl' amitꝭ pgeniti vl' pgenite sūt.

Sobrin⁹ ꝓprioꝛ. ꝛ sobrina ꝓprioꝛ. sūt patrui magni vl' amite magne filiī filieve ꝛ sobrinus nascit ex sorore.

Socer est pater mariti vxoris in. l. sicut aūt ff. de re iudi. etiā est pater vxoris mariti. vt. e. l.

Socrus est mater mariti vxoris. psocer ꝓauus. ꝛ psocrus ꝓauia mariti.

Societas Re. s. Actio ꝓ socio. Nā v̄a societas fraternitatē inducit. vt in. l. veruꝫ ff. ꝓ socio.

Solutio ſm Gof. est rei q̄ debet redditio.

insti. qb⁹ mo. tolli. obli. in p̄n. vel large ē ab obligatione liberatio. ⁊ alia est naturalis siue vera q̄ fit p̱ redditionē eius qđ debet̄. alia ciuilis vel imaginaria. Et fit multiplr̄ p̱ nouationē. delegationē. acceptilationē. vel cōpensationē. de qb⁹ in locis suis.

Soluendo esse. est habere vn̄ soluat vel vn̄ soluere possit insolidū p̱ se vl̄ p̱ aliū. ff. de v̄. sig. l. soluendo. ⁊ sic dr̄ q̄s esse soluēdo. econtra. nō soluendo dr̄ ille q̄ soluere nō potest.

Solēnitas. sumit̄ p actu reali. vt solēnitas stipulationis dū q̄s fideiubendo se obligat interrogatiōe p̄cedente ⁊ rn̄sione sequente. insti. de fideius. §. fi. Et hoc est notandū p intellectu hui⁹ si scriptū repiret̄ aliquē fideiussisse sub hoc v̄bo significat̄ solēnitas stipulatiōis nisi fieret in patria tali in qua efficax est simplex pmissio. similiter in auctentico instrumēto si repit̄ ibi scriptū aliquē pmisisse sub h̄ v̄bo includit̄ solennitas stipulationis. l. j. C. de vsur. ⁊ §. si ita scriptū. insti. de inuti. stip. Et sumit̄ significatū ex solennitate istrumenti qđ significat actū ibi cōtentū solēniter factū. etiā ex p̱te notariat⁹. qꝛ notarij nō redigunt instrumēta in scriptis publicis. nisi de actib⁹ corā eis solennit̄ celebratis. al's pmissio nō facit de se solennitatē stipulatiōis. secus de fideiussiōe. dūz saltē apparet incꝫtū. p q̄ ⁊ penes quē. al's etiā nulla esset fideiussio. l. cū de indebito. ff. de pba. §. fi. iuncta. l. j. de fideiuss. ⁊ sic de alijs in qb⁹ icludit̄ solēnitas vl̄ nō.

Solus est cui null⁹ est ꝯtrari⁹. dis. viij. si solus xp̄s audiend⁹ est nō debem⁹ attēdere ꝙ aliq̄s an̄ nos faciēdū putauerit. ⁊. viij. q. j. sciendū in fi.

Sola est q̄ fidei possidet meritū obediētia.

Solū idē est qđ t̄ra. vn̄. Sit tibi terra solū: duo pn̄t vincere solū. vbi p̄mū est substātiuū neutri generis. secundū adiectiuūz masculini generis. vn̄ dr̄. Quicq̄d plantat̄ serit̄ vel edificat̄. Om̄e solo cedit radices si tamen egit. insti. de re. diuisio. §. cum in suo.

Solidū. i. firmū. Et cōponit̄ cū in. vt insolidū. i. q̄libet eoꝝ p̱ se solū. vn̄ locū hꝫ in pmissionib⁹ stipulatione vallatis. q̄ stipulatio accipit̄ p̱ v̄ba futura. vt inserit insolidū se daturos vel seruaturos.

Sors est ars diuinādi. Diuinatio aūt p̄pe in malo sumit̄. Itē etiā sors idē ē qđ sortilegiū. vt extra de sorti. Itē sors est portio hereditatis. eo ꝙ p̱ sortes solent distingui hereditatū portiōes. de p̄ben. cū s̄m aplm̄. xxj. dis. cleros. Sumit̄ etiā p fortuna vel euentu. xxvj. q. ij. sors. Itē p capitali capit̄. vt de vsur. c. j. ⁊. ij. de hoc vide glo. in phemio. cle. in v̄bo sortis.

Sortilegiū est qn̄ aliq̄d p̱ creaturā diuinatur. Et sp̄es diuinatiōis numerāt̄. xxvj. q. iij. c. igit̄. ⁊ ea. q. v. ep̄i. ⁊. c. nec mirū. etiam ōis diuinatio q̄cunqꜫ mō fiat ⁊ q̄liter cunqꜫ vocet̄ est phibita ⁊ dānata. vt. xxvj. q. v. p̱ totū.

Sortilegi vel sortilegiste. sūt diuiatores vl̄ isti q̄ sub noīe ficte religiōis p̱ q̄sdā quas sctōꝝ vel aplōꝝ vocāt sortes. vel diuinatiōes. sniam vl̄ sciam pfitent̄. siue diuinatiōis. aut quarūcūqꜫ scp̄turarū inspectōe futura pmittunt. vt. xxvj. q. j. c. j.

Sotulares dicunt̄ q̄si subtalares. a sub ⁊ talo. Et aliud sunt hoti. gen⁹ calciamēti. vt in cle. ne in agro. de sta. mo.

De Sp

Spectacula sunt q̄ fiunt in loco vbi ludebant tragedi ⁊ comedi. vt dicunt greci. et habet̄ in au c. de cōsulib⁹. Et spectaculuz phibitū est put importat effusionē sanguinis. C. de gladi. l. j. li. xj. ⁊. l. legatū. ff. de vsu. ⁊ vsufruc. Sꝫ ludi p̱mittebant̄ ad letificationē ppl̄i. vt comedie. ⁊ silia. l. j. ij ⁊. iij. C. de specta. li. xj.

Spec⁹ est alt⁹ loc⁹ supra terrā p̱ quē ducit̄ aq̄. ff. de riuis. l. j. §. spec⁹. Itē ponit̄ pro fossa q̄ colligit̄ aq̄. ⁊ est ampla ⁊ rotūda. ff. de aqua plu. arcē. l. supra iter. Ibi glo. ponit differentiā inter specus ⁊ cuniculū. vide. s. C.

Species significat terminū significatiuum pluriū differentiū numero. vt hō. ille ter

minus significat oms hoies inter se diffe
rentes numero. q terminus hō significat p
hoc nomen spēs put est vnū de quoqz pdi
cabilib9. Sz sm legistas sumit spēs qñ
qz p individuo. vt Seius. stichus. fund9
cornelianu9. dz spēs put ex significato vl
quis alio medio cōcludit pferentē signi
ficare voluisse. vt si dicat testator. Titio
lego oms seruos. seio lego stichū. ibi sei9
in sticho pfert. l. vxorē. §. felicissime. ff. de
lega. iij. nā spēs exprssius legat q gen9. et
legatū speciei pualet. r aliqd significat r
opat. Silr ibi. Lego Titio vnū de seruis
meis. seio lego stichū seius in stichū pfer
tur. l. cū ita. §. j. ff. de op. r elec. lega. n ob
stan. l. si heres. §. j. eo. ti. qz ibi optauit de
facto. Sz ibi. Lego Titio fundū sempro
nianū. seio eiusdē fundi vsufructū. seius
in vsufructu nō pfert. imo iter vtrūqz cō
municat. l. si alij. ff. de vsufru. lega. Sz si
iudex diuidendo dicit. Titio assigno fun
dū sempronianū. seio ei9 vsufructū. sol9
seius habebit vsufructū. l. r puto. §. j. ff.
famil. hercis. Ratio est voluntas iudicis
sumpta ex natura diuisionis q agit rece
di a cōione. Naz si vsufruct9 remaneret
cōmunis nō fieret diuisio. nec recederet
a cōmunione. Et hec diuisio r sententia
iudicis esset euidenter iniqua qua in fun
do eque vni adiudicaret tota pprietas. r
cū hoc ps vsufruct9. ideo sumit intelle
ctus talis q vni9 sit pprietas. r ali9 vsu
fruct9. qz hic nulla apparet inequalitas.
Itē ibi. Testator legat oēs seruos cuidā
nō capaci. puta deportato. r stichū seruū
titio capaci. titi9 habebit stichū. nec dero
gat legato generis p legatū speciei. qz le
gatuz generis nullū est ipso iure. r sic nō
ei derogat. vt. l. nā r si. ff. de iniust. rup. et
irri. test. vbi. Qd nullū est rumpi nō pōt
Item ibi. Papa cōcedit grām alicui ad
pmū bñficiū vacaturū in puincia. alij ad
pmū vacaturū in dyocesi. etiā pōr pfert
ad pmā vacatur in dyocesi pter ius p
us acquisitum priori cui papa p secundā
grām non vult derogare. nam papa spe
cifice nominat dyocesim ad ipsius grē re
strictionē. vt in illa dyocesi gratia tm ha
beat effectū. Etiā qz hec gratia potest ha
bere effectū absqz hoc q deroget grē ge
nerali. secus in legatis vbi oms serui vni
legant. r alteri stich9 legat. qz nisi deroge
tur legato generis legatū speciei nō habe
bit effectū. r nihil opabit.

Sperant. i. putāt. insti. q r a qb. manumit.
nō lice. §. in fraudē. r. sepe.

Spoliatio est a possessione rei immobilis
violenta r iniuriosa deiectio. vel rei mo
bilis ablatio dicitur violenta. quia si qs
sponte possessionem suam renunciauerit
vel abiurauerit locum non habebit spo
liatio r per consequens restitutio. nam
restitutio spoliatorum est ablatorū in iu
dicio reintegratio. r quia credendum ca
nones loqui sano intellectu spoliatus in
telligitur in casu quo criminaliter accu
sat qui tota sua substantia vel maiori p
te ipsi9 se p violentiā destitutū affirmat.
qz nec nudi cōtendere. nec inermes ini
micis nos opponere debem9. habet eīm
spoliatus priuilegium vt non possit exul
iam nudatus vt est tex. in cap. frequens.
de restitu. spo. lib. vj. Unde Cantabit va
cuus coram latrone viator. Uide Gof
fre. in sum. de restitu. spol. vbi predictam
diffinitionem spoliationis subtiliter de
clarat.

Sponsus r sponsa sunt qui inter se de fu
turis nuptijs promittunt p verba de fu
turo. a spōdeo sic dicti. i. pmitto. vt. l. iij.
ff. de spon.

Spōsa dz etiā quā pr spōdet alicui futuraz
sponsam seu vxorē. vt. l. ij. ff. e. ti.

Spōsalia sūt futurarū nuptiar puentio et
repromissio. ff. e. ti. l. j. r. xxx. q. v. nostra
tes. r ita iste cōsensus est de futuro ma
trimonio. Consensus vō nuptiarū est de
presenti matrimonio. Sed dicit Placē.
eundem esse consensum sponsaliū r nu
ptiarū. Spōsalia aūt dicta sunt a spon
deo. Nā moris fuit veteribus stipulari r
spondere sibi vxores futuras. vt. l. ij. ff. e.
ti. Inde sponsa q a pplo facta est. r cer
ta stipulatio potest interuenire s non est

necessaria Et nota ꝙ spōsalia dissolui possunt pluribꝰ modis ſm Jo. an. in tractatulo suo sup quarto decr. ⁊ no. sup Rub. de spon.

Sponsalitia largitas dr qd dat spōsus spōse. sine aio tn̄ recōpensandi. s oino gratis vl ecōuerso. ⁊ ita donatio dr cōtractꝰ iure ciuili. Et illoꝝ sunt quatuor. s. stipulatio litterarū. obligatio. cōtractꝰ emphitheoticꝰ. ⁊ spōsalitia largitas. vt in. §. ius aūt gentiū. insti. de iu. na. gen. ⁊ ciui. in gl. sup ṽbo pone.

Sportule sunt salaria apparitoruz. vel ſm Azo. C. eo. ti. forte apparitores ista nō sibi sed p fisco recipiebāt. ⁊ illa reponebātur in sporta vel in aliquo simili vase vt corbe in quo cōsueuerūt aliqua portari. ⁊ ita sub tuta custodia fisco cōseruabant. ⁊ sic cōtinentia ponunt p cōtentis. vt. C. de spor. ⁊ sup. l. iiij. in Rubri.

Spuriꝰ ē filiꝰ ex incestuosis nuptijs natus ⁊ dr a greca voce sporas qd ē vulgo ꝯceptus vl sine pr̄e nomē sumpsisse. vt. ff. de sta. ho. l. vulgo ꝯcepti. vl est natꝰ de cōcubina. vt de renū. c. nisi cū p̄dē. §. psone ṽo in glo. q̄ distinguit nocū spuriū. mansere ⁊ naturalem.

De St

Stabularij dicunt q̄ aduocatis hospitibꝰ ⁊ stabularijs ꝓponunt a stabulis sic dicti. Qui ṽo sic receperūt hospites ⁊ sine eq̄s vocant caupones.

Stationarij dicunt milites q̄ vt alicui teneant stationē sunt cōstituti. possunt etiam dici librorū venditores. q2 stationē faciunt p libris vendendis. Itē dicunt elemosinarū q̄stores in. c. cū ex eo. de pe. ⁊ remis. vbi ꝓhibetur talibꝰ p̄dicare. ⁊ ponit ibi forma de ṽbo ad ṽbū eoꝝ q̄ tales dicere debent pplo.

Stadiū est octaua ps miliaris italici. qd vt historice refert Hercules vno anhelitu currebat ⁊ postea stabat. ⁊ est spaciū centū ⁊ triginta passuū ſm Azo. insti. de re. diui. §. vniuersitatis. in glo. ṽ. stadia.

Status est conditio hominis in qua vt plurimum potest vt ait Plato.

Statꝰ liber. est libertas cōcessa sub cōditione. vt dicendo. lego seruo meo libertatē si nauis ex asia venerit. l. j. de ver. obliga. ff. ⁊c.

Statuimꝰ hn̄ significat sn̄iam diffinitiuaz vt. c. in his. de ṽ. sig. Et iportat coiter nouum ius secus decernimꝰ ⁊ innouamꝰ vt in. c. decernimꝰ. de iud. ⁊. c. innouamꝰ. de treu. ⁊ pace. Nam decernimꝰ discussionē dubij. innouamꝰ antiq̄ iuris renouationē. ⁊ statuimꝰ noui iuris ꝓmulgationē importat.

Statutū est ius ab hoie positū. vl dispositio ex qua ius ꝓducit. insti. de iur. na. gē. ⁊ ciui. ⁊ significat ius statuti ex ṽbis i statuto positis q̄ significāt qd sonāt aut stricti aut extensius. vl aliter ꝓut obscuritas eoꝝ declarat. seu q̄uis medio ꝓbabili cōcludit. Nā in q̄busdā statutis ṽba clare sumunt in suis ꝓprijs significatis n̄ restringendo nec extendendo vt ibi statutū impatoris dicit ꝙ iudex q̄ dimittit ab administratione nō soluat pecunias vsure ab eo debite nec ab eo exigant nec a fideiussore. l. cōstitutiōibꝰ. ff. ad municipa. ⁊c. Qn̄q3 aūt restringunt verba statuti. vt ibi. statutū est ꝙ vir si manumiserit seruū dotalē de voluntate mulieris teneat mulieri soluto matrimonio restituere q̄c q̄d puenerit ad ipm a liberto. ⁊ etiam heres eiꝰ si ad ipm puenerit. in q̄ statuto solū cōp̄hendit vir ⁊ heres eiꝰ. sed nō socer pater viri. l. si vir. §. de viro. ff. de solu. ma. Qn̄q3 significat extensius. ṽbi gr̄a. Statutū est ꝙ cōductores domorū habitēt in illis. ⁊ n̄ cōducāt alijs. nec alios secū i domo cōducta p precio vl gratis teneāt. vir ꝯduxit domū taliter. certe extendit ꝙ p̄t inhabitare cuz vxore ⁊ familia sua tota. nec facit ꝯtra statutū. vt. l. si ita stipulatꝰ fuero. ff. de ṽ. obli. Bar. hic decidit hāc q̄stionē. statuto cauet ꝙ q̄cunq3 fecerit effundi sanguinē in palatio capite plectat barbitonsor fleubotomat aliquē. an incidat penā. Et dicit ꝙ nō. q2 statutū intelligit q̄cunq3 iniuriose ⁊c. Etiā pena nō de

bet imponi nisi p delicto. s barbitonsor i tali casu nõ cõmittit delictũ. igit̃ ꝛc. nisi appareret de mente statuẽtis ꝙ vellet p bibere de se licitũ. puta effundere sangui nẽ etiã licite p fleubotomiã ꝓpter loci ho nestatẽ. nã tunc bñ staret verbis statuti. ꝛ sic ꝯtrafaciens incurreret penã dãniv̾ nõ lucri appositã si statutũ velit ꝓhibere de se licitũ in dubio nõ est tenendũ. nisi clare hoc pateat. Et p̃dicta intelliguntur de extensione vel restrictione vltra quã verba significant de se. Si aũt verbũ ha bet plures significationes tũc illa eligit̃ quã eligendã significatũ verbi declarat. vt qñ lex dicit naturales filios esse in po testate p̃ris. intelligit̃ de naturalib⁹ ꝛ le gitimis. qꝛ aliis legib⁹ declarat̃ ꝙ filii na turales tñ nõ sunt in p̃ris ptãte. Et nota ꝙ significatio ꝓpria verbi dr̃ illa in q̃ cõit̃ capit̃ ipm vbũ. vt in. l. labeo. ff. d̾ suppel. lega. Itẽ statutũ imponens penã pecuni ariã p adulterio vl̾ homicidio p q̃b⁹ est pena mortis de iure cõi. vtrũ valeat. Ar chid. in. c. duo ista nõia. xxiiii. q. iiii. ꝛ i. c. fi. ne cleri. vl̾ mona. li. vi. Et Hosti. ꝛ Io. an. in. c. fi. de cõsue. decidũt ꝙ nõ valꝫ. qꝛ cõstitutio debet esse iusta. equa ꝛ vniuer salis. iiii. di. c. erit aũt lex. sed ista est iniq. qꝛ p eã dat̃ occasio facile delinquendi. l. si vn⁹. § illd̾ vo. ff. de pac. c. queadmodũ ꝛ. c. si xp̃s. versi. quedã eñ. de iureiur. nil eñ magis appetim⁹ ꝙ saturare volũtatẽ nostrã cũ possum⁹. Cũ g̃ quis scit se pro homicidio nõ moritur. citi⁹ facit. nec suã culpã ꝑtimescit cñ sperat posse redimere eã. Bal. solus apud legistas in. c. i. § in iuria. de pa. iur. fir. in vsi. feu. dicit sine ali qua allegatione hoc statutũ inualidũ ẽẽ qñ imponit penã pecuniariã puam. ꝛ sic nõ cõtemptibilẽ. al's sec⁹. ꝛ nihil allegat. Sed Lodo. de roma ꝓbat p tex. in. § pe na. insti. de iniur. vbi dicit̃ ꝙ valida erat lex. xii. tabularũ olim q̃ ꝓpter delictuꝫ im ponebat penã pecuniariã. ꝛ hoc ꝓpt̃ ma gnã veterũ pauptatem. Item allegat gl̃. dicentẽ. Qui rustico aufert porcũ aufert sibi oculum. l. illicitas. ff. de offi. p̃si. Iteꝫ rustici non audent optare pecunias i co mitatu florentino. vt. l. dñi p̃diorũ. C. de ag. ꝛ censi. li. xi. Itẽ statuta cõiter fiũt ꝙ q̃ steterit in ciuitate p tot annos efficitur ciuis. ꝙ si nõ steterit cõtinue s p maiori pte tp̃is an locũ habeat statutũ. tex. ẽ sin gularis in. l. cũ d̾ lamonis. § sabin⁹. ff. de fun. instruc. instru. ꝙ lega.

Statutũ siue lex puniens vnũ delictũ ꝛ p̃ supponens aliud nõ valet in illũ in q̃ nõ verificat̃ delictũ p̃suppositũ. glo. vnica. i l. mancipia. in verbo aduocãdũ. C. de ser. fu. verbi gr̃a. Statutũ dicit turbans ali quem in possessionẽ puniat̃ pena centũ ꝛ restituat possessionẽ. punit eñ turban tem. ꝛ p̃supponit possessionẽ iniustã. si g̃ q̃s non abstulit possessionẽ nõ punit̃ pe na statuti. p hoc dicit Lodo. de roma. ꝙ lucratus fuit sex florenos. Itẽ rome erat statutum ꝙ q̃cunqꝫ nõ exequeret̃ dispo sitionẽ defuncti infra annũ priuaret̃ oĩ bus b̃ñficiis suis. excõicaret̃. ꝛ statim re stitueret bona testatori. iux. c. si heredes. de testamen. q̃dam relict⁹ executor ex te stamẽto nunqꝫ habuit bona in posse suo sed erant penes heredem nõ fuit execut⁹ infra annũ. ꝛ cum fuisset b̃ñficiis ꝑuat⁹ ꝛ excõicatus. Dicit Lodo. de roma se de terminasse ꝙ male fuerat excõicat⁹. qꝛ p̃ suppositũ statuti. s. ꝙ habuerit bona i pos se suo. non verificabat̃ in eo. vt dicit hoc bene notandũ. Itẽ statuti cã cõpromitti nõ põt. casus est in. l. nõ distinguim⁹. § delibcrati. ff. de arbi. ꝛ. c. causa. de in integ. restit. potest de ea incidenter cognosci ca sus singularis. in glo. cum ꝓponas. C. de re. credi. qꝛ idem est in arbitrio qd̾ in iudi ce. de quo in. l. q̃tiens. C. de iudi. Itẽ sta tutũ ꝓhibet habentem vnũ officiũ acce ptare aliud. si acceptat penam habet vt careat acceptato. ꝛ priuat̃ officiis seu be neficiis. ꝛ salario p̃mi. tex. singularis est in. l. q̃sq̃s. ff. de cohar. p̃u. lib. xii. ꝛ ibi per Bar. Item statutum est ꝙ credat̃ testi bus deponentib⁹ de credulitate an vale at. Dicit Hosti. ꝛ dñs Antho. de butri. in c. i. de appel. ꝙ nõ valeat. De hoc p̃m Lo

do. de ro. in. l. j. ff. de ven. inspi. ⁊ i. l. qd tñ ff. de ar. ⁊ pl'a ꝑ dñm Ant. do. i. c. quotiẽs. testa. vbi nõ valet dictũ testiũ ꝑ v̈bũ credo. Jtẽ statuta ciuitatis iudex seruare iurat. q̃rit an iudicans ↄtra statutũ continens id qd' ius cõe sit piurus ⁊ recedit in hoc an statutũ cõtinens id qd' ius cõe sit ius cõe municipale. Bal. l. ij. ff. de ↄsti. pe. dicit esse cãm singularẽ. l. magistratꝰ. ff. ad munici. Et dicit Lodo de ro. hoc nescio extendere. Jtem statutũ ꝓhibet aliq̃n ne doc. salariati vadant ad allegandũ seu aduocandũ ⁊ si faciũt debẽt deponi a matricula aduocatorũ. ⁊ priuant' salario illiꝰ anni ẜm Bal. singularit' in. l. placet. in fi. C. de epis ⁊ cle. imo dantes licentiã doctoribꝰ stipendarijs respub. aut armigeris cũ nõ possint. q' eorum officiũ ad hoc nõ extendit' vt vadant ad balnea naturalia vel alia loca silia. Salariũ illiꝰ tẽporis quo licentiã dederũt ipi officiales de ꝓprio soluere tenent'. casus est singularis in. l. ꝑ hanc. C. de ero. milita. an. li. xij ẜm Lodo. de ro. Jtẽ no. ꝙ in statutis cõiter locũ habet ar. a cõtrario sensu. hoc tñ est limitandũ nisi ar. illud sumat' ꝙ statuentes in penã inciderent. tunc eñi nõ valet. vt est glo. in cle. j. sup verbo facere. et ex q̃sitꝰ de vsuris.

Stellio d' q̃ animo incõstans ⁊ variꝰ ẽ verbo vel facto. vel q̃ rem aliquã obligauit alicui ⁊ deinde impignorat alij. nõ facta mentione de primo. ⁊ generalit' ꝙ in his criminalibꝰ causis d' dolꝰ in ciuilibꝰ d' stellionatꝰ. Stellio eñi ꝓprie est aial varijs maculis plenũ ⁊ venenatũ simile lacerte. ⁊ est corpore pictũ lucentibꝰ guttis vi. de hoc. §. Crimẽ stellionatꝰ.

Stichꝰ est ꝓpriũ nomen.

Stigma est signũ vel instrumẽtũ q̃ brachia fabricensiũ figurabant'. cui erat impssũ nomen impatoris. facies v̈o corꝝ nõ figurabant'. vt. l. si q̃s. C. de pe. ẜm Jo. an. c. si iudex laicus. de senten. excõ. li. vj. in gl'. v̈bi agnoscit'.

Stipes est ꝑsona a q̃ alij originẽ ducunt.

Stipulatio est firma verborũ ↄceptio qua quis aliq̃d se facturũ daturũvẽ ꝓmittit' alteri sup hocipm interroganti. ⁊ d' a stipulon grece qd' est firmũ latine. denoiat' etiã a stipite. Constat aũt stipulatio ex interrogatione premissa ⁊ responsione subsequenti. quẽadmodũ ↄtradictio ex affirmatione ⁊ negatione. hoc modo. ꝓmittis vel dabis mihi decẽ. ꝓmitto vel dabo tibi. q̃ñqꝫ dicitur stipulatus ille qui ꝓmittit per stipulationem passiue. Uel sic stipulatio est solennis promissio facta interrogatione precedente ⁊ responsiõe sequente.

Stipulationũ alia est pura. alia conditionalis ⁊ alia in diem.

Stipulatio pura est que nec fit sub conditione. nec in diem ẜ pure. vt dicẽdo dabis hoc dabo.

Stipulatio ↄditional' hꝫ fieri sub cõditiõe hoc mõ. ꝓmitt' mihi dare centũ si nauis ex asia venerit. ⁊ rñdens. ꝓmitto.

Stipulatio in diẽ fit hoc mõ. dabis mihi. x. in kalendis iulij. ⁊ rñdes dabo.

Stipulatio aq̃liana est q̃ nouat omnem cõtractuꝫ. vt sic. quicq̃d mihi debes ex quacunqꝫ causa idem mihi ꝓmittis. si eñi ex mutui datione mihi debitor sis velimqꝫ acceptũ ferre. i. ꝑ acceptilationẽ remittere nõ poterit res expedire nisi ꝑ obligationẽ q̃ in rem ↄtrahit'. Re. §. Aquiliana Actio.

Stipatꝰ. i. vallatꝰ. fulcitꝰ ẜm Jo. an. in cle. pastoralis. v̈si. notoriũ. de re iudi.

Stinarij dicunt' amatores. idẽ dicunt' carnearij.

Stratũ d' generaliter oĩe genꝰ vestis. vel oĩe indumentũ. vt. ff. de v̈. sig. sed magis ꝓprie vestes cubiculares dicimus stratũ a sternendo. vnde etiam via publica strata dicit'.

Stratores etiam a sternendo dicunt'. quia custodientes in carcere reos cõdẽnatos puniebant. vl' stratores dicunt' esse isti q̃ stabulis vel equis stantibꝰ in eis p̃sunt. ⁊ d' a stratario ẜm Azo. C. de strato. li. xij. in Rub.

Studium vt dicit azo. est vehemens ⁊ assi

dua ad aliquā rem agendā cū summa vo luntate occupatio. ex q̄ voluntate labor in opus defert. et pdit laboris tediū vsus in oblectamentum.

Studiū liberale et latinū olim tm̄ erat Rome et Cōstantinopolis. in aliis aūt locis nō nisi ex pͥuilegiis. vt. C. de stu. li. et in rubro et nigro. li. xj. et in pͥhemio. ff. Sed autē tria hodie impio scisso studiū in multis locis fit et maxime Bononie. que legal' studij obtinet monarchiā. sed vtrū in festis et diebus dn̄icis liceat studere. Jo. an. dicit q̄ sic dum studiū fiat sine solennitate nō ppter lucrū cum non sit opus seruile sed cū solēnitate puta in publicis scolis non licz. Antho. de But. dicit q̄ cā cōsilij dandi vbi necessitas suadet. s. qr causa est tpe peritura vel de loco longinquo tunc licet studere etiā ad lucrū: al's non. nec in scientiis positiuis que ad lucrū vl' honores tendunt. s in theologia et speculatiuis sic. et addit Panor. etiā in iure canonico cū sit theologia practica. qr talis laborat in vinea dn̄i et efficit p hoc speculatiuus et abstrahit a viciis. nō aūt cult9 diuin9 vel officiū p hoc ptermittat. sanius em̄ est maiorib9 studere et mentes occupare q̄ ocius insequi vel in laruis vagari. imo meli9 esset domi manere q̄ festa ecclesiarū ppter dn̄as visitare. vt no. c. j. de fer. et c. odi et pieci festiuita. vr̄as. xxiiij. q. j. vbi etiā vidua q̄ in corbonā duo minuta posuerat a saluatore oibus pfert quia dn̄s nō ca q̄ offerunt s voluntatē offerētium respicit. Studeat g diligens scolaris diebus feriatis et aliis. quia non sufficit diu fuisse in studiis. sed bene et laudabiliter vixisse cōmendandum est. xij. q. ij. gloria episcopi. in fi. Nec aliquis repente fit summus. de peni. dist. ij. §. hec que de charitate. et glo. in. c. tum ex lr̄is. de in integr. restitu. Et non potest quis modico tempore multum addiscere. lxviij. distin. §. j. Quis ingenium in bene studentibus interdum suppleat tempus. lxxvij. distin. monach9. vbi dicit. Quantū de tēpore decerpit morū hoc docet habere p bitas qͣ plixior cōsuetudo nō contulit. aduertat etiā dictū iuris cōsul. ff. de fidei cōmis. liber. in. l. apud Julianum. vbi dicit. Si vnū pedē tenerē in sepulchro adhuc discerē.

Stuprū est illicita virginis defloratō. Quis in vidua committi dicatur. nisi sit meretrix vel illicita concubina. sm leg. ff. de cōcubi. l. in concubinatu. in fine. Item committitur in pueris. ff. ad. l. iul'. de adult. l. stuprum.

De Su

Suarij. Re. s. Porcarij.

Suasio accipit in bona pte vel in mala. ff. de suo corrupto. l. j. §. psuadere. et. C. de fur. et ser. corri. l. si qs.

Subgrūda ē vna ps tecti vniuscuiusq3 domus q̄ incūbit extremis capitib9 tignorū tectualiū. vt. ff. de his q̄ deie. vl' effude. l. si vo. §. si ptor ait. Et al's dr subgrauida vl' subgrandia.

Subrogare est aliquē in locū alteri9 substituere vl' cōstituē. vt officiales vl' iudices alios subrogant. Et pōt scribi r. p h. cō mutando. vt surrogare.

Subornatio est informatio facta p aliquē de veritate tacenda et falsitate dicenda. sm Guil. de mon. lau. in clemen. testibus de testibus.

Subsignare est subscribere vt testes in cyrographo solent signare. et quasdā notulas subscribere. Et qn̄ subscribens se cōsentire dicat. et qn̄ nō est bona glo. in. c. pͥsbiteroꝝ. in verbo subscripserit. de reb. ecclesi. non alie.

Substitutio est secunda conditionalis institutio. quia institutio dicit primus gradus. et substitutio secundus. Et licet substitutiones in infinitum de vno in alium possunt pcedere. tamen oīs institutio que fit post primā dicit substitutio et secund9 grad9 sicut secūde nuptie dicunt oēs q̄ sequunt primas. Et diuidit. qz substitutionū alia est directa. alia obliq̄. Et nota differentiā inter vbū directum: obliquū et cōmune. Unde directū est qd

significat vt ille cui relinqꝫ.vel in quē di sponiꝫ sua manu recipiat.vt est vbū isti tuo.vt patet.ff.de here.insti. Itē illud he res esto.vt ibidē.Item accrescat.silr ver bū capiat vel accipiat. Sed verbū obli quū est qđ significat vt ille in quē dispo niꝫ vel cui relinquiꝫ de manu alteri⁹ acci piat.vt est vbum restituo.facit.l.institu ta.ff.de trebel.⁊ p to.ti.Itē volo vt qñ p fideicōmissum ps hereditatis est restitu enda.l.pater filiū.§.si.ff.de lega.iij.Itez verbū rogo ⁊c̄.Sꝫ vbū cōmune est quod vtranqꝫ significationē.siue de manu sua siue de alteri⁹ recipiat.vt est verbū sbsti tuo.sicut in.l.centurio.ff. de vul.substiꝫ. Habet em̄ qñqꝫ directā significatōnē.qñ qꝫ obliquā.Substitutō directa dꝛ cū nul lo mediante q̄s capit hereditatem defici entis.⁊ directe efficiꝫ heres ipsi testatori qui instituit eum.insti.de vul.substi.§.q̄ casu.Et hec subdiuidiꝫ.qꝛ alia est vulga ris.alia pupillaris.alia exemplaris. alia breuiloqua siue reciproca.alia compen diosa.

Substitutio vulgarꝭ dꝛ q̄ de vulgo ⁊ a q̄li bet fieri pōt.dū tñ hic testamentū facere. ⁊ ille ex testamento cape possit. Et h̄ sub diuidiꝫ.qꝛ q̄dam est vulgaris exp̄ssa.⁊ q̄ dam tacita.

Substitutio vulgaris exp̄ssa est q̄ fit vbis negatiuis exp̄ssis hoc mō. Titius heres esto.⁊ si heres ille nō sit vel erit.seius he res esto.i.sit.sic em̄ instituo te mihi titiuz heredē ⁊ si te noluerit vl̄ nō poterit eē he res.sit heres seius.Substitutio vulgaris tacita fit p verba affirmatiua.veluti cuz vbo miles puberē ⁊ impuberē heredes i stituit ⁊ cōi vbo eos substituit.hoc modo sei impubes.⁊ meuū pubes heredes esto te.vel sunto.q̄s vnanimiꝫ inuicē substi tuo.vel sic.⁊ in idem redibit.puberem se xū ⁊ impuberez heredes facio.⁊ eos sibi inuicē substituo.q̄ substitutiōe colligo qꝫ si vn⁹ nō fuerit heres.vl̄ si vn⁹ nō moria tur ali⁹ insolidū sit.Et dꝛ vulgaris qꝛ fit a q̄libet de vulgo.siue sit in ptāte.siue nō Et dꝛ tacita qꝛ puberē tacite vulgariꝫ im puberi substituit.q̄ substitutio magis eēt pupillaris nisi ꝓpter adiunctā psonā.Sꝫ in milite talis substitutō pupillarꝭ est ꝓpꝫ priuilegiū militis q̄ substitutio q̄tum ad puberē vulgaris est.q̄tum ad īpuberem pupillaris est qm̄ si pubes hereditatē ad eat p pte sua nō euanescit institutō pus facta.sed si impubes hereditatē adeat p̄ usq̄ expleuerit pubtatē vn̄ sub exp̄ssa pu pillari continēꝫ tacita vulgarꝭ.ff. eo.ti.l. Nam hoc iure.

Substitutio pupillaris est q̄ soli pupillo ⁊ impuberi fit.Et est etiā duplex.alia exp̄s sa.alia tacita.Substitutio pupillaris ex pressa fit hoc mō.iste fili⁹ me⁹ īpubes he res esto ⁊ si heres nō erit aut si heres erit ⁊ īfra pupillarē etatē decesserit ille heres esto.vl̄ sic instituo m̄ in heredē.T. filiuz meū pupillū ⁊ si nō erit ⁊ si erit heres ⁊ i fra annos pubertat̄ vl̄ i pupillari etate de cesserit substituo ⁊ seiū.hec dꝛ exp̄ssa sub stitutio.qꝛ in ea om̄ia vba exp̄muntꝫ q̄ ex primi oportet.

Substitutio pupillaris tacita est hec.filius me⁹ impubes heres esto ⁊ si ille non erit iste heres esto.vl̄ sic q̄sq̄s mihi heres erit sit heres filio meo.Hec dꝛ tacita. qꝛ vba q̄dā nō exp̄ssa hic tacite subintelligunꝫ q̄ exprimunꝫ in exp̄ssa substitutiōe pupilla ri.nā p hanc tacite intelligiꝫ qꝫ si fili⁹ de cesserit in pupillari etate ille q̄ erit heres patri erit heres filio. Et debenꝫ ille pupil lares substituiones solis pupillis in ptā te pentū existētib⁹ ⁊ ab ipsis pentib⁹ fiūt. p qđ euidenꝫ pꝫ.qꝫ nō a m̄re s̄ a solo p̄ie fiunt.cū m̄r filios nō hēat in ptāte. Sed nūq̄ substitut⁹ ex pupillari exp̄ssa repel liꝫ a m̄re pupilli. ⁊ succedit ipsi pupillo m̄r.Itē q̄ est substitut⁹ ex pupillari sub stitutione fit heres ipi pupillo.Ille vo q̄ est substitut⁹ ex vulgari fit heres ipsi te statori.Itē pupillaris tacita intelligiꝫ es se vulgaris exp̄ssa q̄ m̄r substituiꝫ pupil lo.Et hoc ꝓpter priuilegiū matris.Item eodē mō qñ q̄s pupillo vl̄ aliū substituiꝫ ꝓpter adiunctam psonā.

Substitutio pupillaris cōpendiosa est que

fit ꝟborū cōpēdio q̄ ꝟba in pupillari ex-
pressa sūt ꝓlixiora. Et ex hoc dr̄ cōpēdio-
sa. ⁊ hꝫ fieri hoc mō. Instituo titiū filiuꝫ
meū m̄ in heredē. ⁊ q̄ñcūqꝫ decesserit sine
filijs substituo ei seiū. vl' sic. Iste fili⁹ im-
pubes heres esto. ⁊ q̄cunqꝫ tpe decesserit
ille heres esto. q̄ substitutio tm̄ locū hꝫ in
milite. de hoc in. l. p̄cib⁹. C. de impub. et
ali. substi.

Substitutio breuiloqua siue reciproca ē q̄
cōtinet duas vulgares ⁊ duas pupillares
substitutiōes. vt cū duo impuberes insti
tuti a pente q̄ hꝫ eos in ptāte inuicē sub
stituunt̄ hoc mō. S. ⁊ T. filios meos im
puberes mihi instituo heredes ⁊ eos sui
cem sb̄stituo. Qn̄ qꝛ ptinet expssaꝫ pupil
larē si aliq̄s p̄dictoꝝ decesserit in impu-
beri etate. mr̄ impuberis decedētis oīno
repellit̄ ⁊ succedit substitut⁹. Et hāc sub
stitutionē lex appellat reciprocā ⁊ oēs q̄
tuoꝛ expresse sunt.

Substitutio exēplaris vl' exēplaria est q̄ fit
a parentib⁹ vtriusqꝫ sex⁹ filio furioso vel
mente capto. Et dr̄ exemplaris qꝛ fit ad
exemplū pupillaris substitutōis. qꝛ sicut
pater ꝓuidet filio pupillo q̄ testari nō pt̄
de herede. ita ꝓuidet filio mente capto vl'
furioso. Et fit hoc modo. T. filiū meū fu
riosum vel mente captū mihi heredē insti
tuo. Et si decesserit furiosus vel mēte ca-
pt⁹ anq̄ȝ ad sanā mentē ꝑuenerit substi-
tuo ei talē filiū suū vl' fratrē. vl' alique ali
enū si deficiat filius vel frater.

Substitutio obliqua siue nō directa est fi-
deicōmissaria. ⁊ est illa q̄ fit ꝑ fideicōmis-
sum vt hic. q̄cūqꝫ vr̄m sine liberis decesse
rit rogo vt ei⁹ portio ad supstitē ꝑueniat
Et qn̄ q̄s instituit heredē ⁊ eius fidei cō-
mittit vt ꝯcito possit eius hereditatē ad
eat. ⁊ eā alteri certe psone cui ⁊ qn̄ testa-
toꝛ voluerit restituat. videlicet tali vl' ta-
li die. vl' sub tali cōditione si decesserit si-
ne filijs. vt si forte in ea cōditiōe fuerit ꝙ
testatoꝛ magis diligat eū ⁊ ex testamēto
ei⁹ directo nihil cape possit. puta qꝛ dire
cte ⁊ immediate capax nō est. q̄lis ē spu-
rius. saltē h̄ mō aliq̄d capiat ⁊ cōsequat̄
ex hereditate vel totā ipam hereditatem
C. ad trebel. ꝑ to. q̄si. ⁊. ff. e. ti. in mult̄ lo.
⁊ in. c. Raynuci⁹. ⁊. c. Raynald⁹. de test.
Et nota ꝙ in substitutiōib⁹ fideicōmissa
rijs locū hꝫ quartarū deductio. in direct̄
aūt nō. c. Si pater. de testa. li. vi. vbi ē ca
sus. ⁊ ibi vide glo. de his substitutiōibus
est glo. in. c. Raynuci⁹. ꝑal. ⁊ insti. de vul-
ga. ⁊ pupil. substi. ꝑ totū.

Substitut⁹ heres. Req̄. s. Heres substitu-
tus. Et nota ꝙ in oībus substitutionib⁹
ꝓmo p̄cedere dꝫ institutō sicut prim⁹ gra
dus. ⁊ postea poni debet substitutio vt se
cund⁹. Hinc est ꝙ dr̄ institut⁹ ꝓmus he-
res ⁊ substitut⁹ secund⁹. l. cū ꝓponas. C.
de here. insti.

Subhastari est rē venalē ꝓponi hasta sup-
posita qd̄ frequens est circa p̄dia q̄ nūci
aut̄ vl' censent̄ fisco vacare. ⁊ sic ꝑ subha
statiōnē plus offerenti debet̄.

Subsidiaria actio. Re. s. Actio sb̄sidiaria.

Subpunctare lr̄am est eā damnare pūctis
suppositis. vt qn̄ littera supflua inferius
punctat̄ vt habet̄ supra de lr̄a C. in ꝟbo
cancellare.

Successio qn̄qꝫ fit de capite in caput. ⁊ qn̄
qꝫ de gradu in gradū. ꝟm Azo. in sum. de
succes. edic. C. ⁊. ff. eo. ti. l. i.

Successio de capite in caput. est cū deficiē
te ꝓmo capite liberoꝝ. oꝛit̄ secundū ca-
put agnatoꝝ. ⁊ isto deficiēte succedit ter
tiū caput cognatoꝝ. ⁊ cognatis deficien-
tibus succedit̄ quarto ꝑ oꝛdinem vir
⁊ mulier vl' vxoꝛ. vt. C. in ti. vñ vir ⁊ vxo.
auc. p̄terea.

Successio de gradu in gradū est qn̄ plures
psone sunt in eodē capite in diuersis gra
dibus. vna poꝛ altera posterioꝛ. Nā po-
re repulsa spe vel repudiatione sequens
succedit. vt. ff. de succes. edi. l. i. ⁊. C. eo. ti.
ꝑ Azo. in sum. Et ad plenioꝛē. s. doctrinā
successionū ab intestato sic est distinguē-
dū. Aut dubitat̄ q̄liter descendentes suc
cedant ascendentib⁹. Aut qualiter ascen
dentes descendentibus. Aut qualit̄ col-
laterales collateralib⁹. Primo casu aut
supsunt legitimi ⁊ naturales. aut legiti-

mi ⁊ naturales.aut legitimi tm̄.aut ado-
ptiui.aut naturales tm̄.aut natu ex illici
to coitu vt spurij ⁊c̄.Si legitimi ⁊ natu-
rales.aut supsunt tm̄ filij primi gradus.
aut vlteriores.Primo casu aut oēs emā
cipati.aut om̄s in ptāte sunt.⁊ tunc iure
veteri ⁊ nouo succedunt equalr̄ sublata
differentia sex⁹.vt.l.xij.tabu.⁊ insti.de he
re.q̄ ab intesta.defe.§.emancipati.C.de
suis ⁊ legi.here.l.vl.in auc.in successiōe.
ibidē.Aut supsunt q̄dam emācipati ⁊ q̄
dam in potestate.⁊ tunc iure veteri dige
storū vocabanr̄ emancipati de iure p̄to-
rio exn̄tes in ptāte.⁊ de iure ciuili oēs eq̄
liter.licet diuersis iurib⁹ vocarenr̄.C.de
legi.here.l.meminim⁹.ibi.Cū igir̄ p̄torē
filiū emancipatū ⁊c̄.ff.de bo.poss.l.sed cū
patrono.§.bonorū.In iure vo aucteti-
corū vocabanr̄ etiaʒ emancipati cū suis
eq̄liter.vt in auc.de here.q̄ ab inte.defer.
§.reliquū ibi.In illa ⁊c̄.Si vo supsunt
vlteriores.aut erant concepti viuenti eo
de cui⁹ hereditate agir̄.aut eo mortuo.si
eo viuente.aut nascunr̄ eo supstite p quē
cōiungunr̄.aut ostat eos excludi si velit
ille adire hereditatē.q2 p̄cedit eos in gra
du.s3 si nolunt vel nō possunt.q2 moritur
anteq̄ adeant vocanr̄ vlteriores p eū cō
iuncti.⁊ si soli ⁊ eodē gradu vocanr̄ eq̄li
ter si cū patruis vocanr̄ in stirpes iure ve
teri ⁊ nouo.Idē si nascunr̄ mortuo p̄re.
q2 paria sūt eū nō esse mortuū.⁊ repudi-
are.⁊ eū mori anteq̄ repudiat.si nō erāt
cōcepti mortuo eo de cui⁹ hereditate agi
tur nec p̄torio nec ciuili iure vocanr̄.nec
excludunt sequētes.vt h̄ oia euidenr̄ p-
banr̄.C.de suis ⁊ legi.heredi.l.nepotes.
⁊ in auc.in successiōe ibidē p̄al.⁊ insti.de
here.q̄ ab inte.defe.§.cū fili⁹.⁊ in autē.
de here.q̄ ab intest.defe.§.reliquuʒ.p̄al.
coll.ix.⁊.ff.de iniust.rup.irri.te.l.si q̄s fi-
lio.Sane tn̄ hec intelligānr̄ esse vera nō
ex q̄litate tituli.C.de his q̄ an̄ app.ta.l.
vnica.⁊ de cadu.tol.l.j.§.in notissimo eo
casu qn̄ ius cōpetebat adulto filio vt.C.
ad sena.ɔsul.orphi.l.vl.p̄dicta pcedūt si
nascunr̄ eo existente in ptāte p quē cōiū-

gunr̄.Si vo sit emācipat⁹ ⁊ nepotēs rep
nanr̄.i.remaneāt in potestate ei⁹ de cui⁹
successiōe tractar̄.Cōsiderato iure antiq̄
p̄ferunr̄ nepotes.s3 p edictū de cōiungen
dis cū emancipato liberis ei⁹ vocanr̄ sil'
⁊ tantū ɔsequir̄ fili⁹ q̄ntū oēs nepotes ex
eo nati.vt apparet.ff.de cōiūgen.cū emā
ci.l.ei⁹.§.inter ip̄m.⁊.ff.de ɔtra tabul'.l.
j.§.q̄ habeant.⁊.l.q̄ h3.⁊.l.cū emancipa
tus.§.si p̄r.S3 iure nouo auctenticoꝝ p̄
ferunr̄ filij.q2 p̄ores in gradu cū sublata
sit differētia patrie ptātis.Et sic est cor-
rectus ille titul⁹ de cōiungē.cū emāci.vt
notar̄ eo.ti.li.j.in p̄n.⁊.C.de suis ⁊ legit.
here.l.fi.⁊ auc.in successiōe ibidē.qd itel-
lige vt ibi d2 nā titul⁹ ille adhuc hodie ma
net s̄m Iaco.de rauen̄.al's de rauani.se3
q̄ ad successiones ex testamento.Si autē
mortuo ascendente supsunt descēdentes
legitimi tm̄.vt adoptiui.tūc si danr̄ in ad
optionē descendentib⁹ p lineā masculi-
nā vel femininā succedūt eis ex testamē-
to ⁊ ab intestato exheredati habent q̄re-
lam.Si danr̄ extraneis in adoptōnē.aut
morir̄ pater adoptiu⁹ testat⁹.aut intesta
tus.si testat⁹ regularir̄ nihil relinq̄re co-
gir̄.Fallir̄ in casu si arrogat⁹ sit impubes
cui cogir̄ q̄rtā relinq̄re ex cōstitutiōe di-
ui pij.vt.l.papinian⁹.§.si q̄s.ff.de offi.te
sta.ita simpl'r dixit Dy.S3 q̄d si erat fa-
ct⁹ pubes an debear̄ sibi q̄rta dic vt no.
C.de adop.l.ij.Si aūt morir̄ p̄r adopti-
uus intestat⁹.aut sine legitimis ⁊ natu-
ralib⁹.⁊ tunc s̄m oēs succedūt adoptiui.
aut extātib⁹ legitimis ⁊ naturalib⁹.⁊ tūc
reprobata q̄rūdā opinione q̄ dixerūt cō-
trariū vocanr̄ etiā cū legitimis ⁊ natura
lib⁹ eq̄liter.si tp̄e mortis repianr̄ in ptā-
te.h̄ pbār̄.C.de suis ⁊ legi.here.l.fi.Ter
tio casu qn̄ mortuo ascēdente naturales
tm̄ supsunt.aut extātib⁹ legitimis.aut n̄
extantib⁹ p̄mo casu aut decedit pater te-
stat⁹ aut intestat⁹.Si decedit testat⁹ tūc
pōt eos instituere in vncia.vt in.l.⁊.⁊ in
auc.ibi posita.C.de natu.libe.si itestat⁹ i
nihilū succedūt.sed alunr̄.vt in au.de na
tu.libe.§.Si vo.⁊.C.de natu.libe.auc.l3

Scd̄o casu qn̄ nō extantibꝰ legitimis fi-
lijs naturales supsunt extātibꝰ pentibꝰ:
aut nō extātibꝰ. Si extāte. aut decedit te-
statꝰ ꝛ tūc pōt naturales instituere insoli
dū parentibꝰ relinq̄ndo legitimā. aut ite
statꝰ ꝛ nō supsit cōiunx legitima: ꝛ tunc
succedūt in duas vncias. vt in auc. lz. ꝑal.
Quarto casu qn̄ supsūt spurij. aut tracta
tur de successiōe linee paterne aut mr̄ne.
Si patne spurij ex illicito coitu nati nul
li succedūt in auc. Qui mo. na. ef. fi. §. vl.
Si materne. aut tractat̄ de successiōe ma
tris. aut successiōe cōiūctoꝝ ꝑ mr̄em. Si
matris. aut nō est illustris. aut illustris.
Si primū vicȝ non illustris. aut supsunt
spurij vulgo q̄siti. aut supsunt spurij ince
stuosi vel nephari j. Si sunt vulgo q̄siti:
succedunt matri indistincte. vt. ff. ad tur
pilia. l. j. §. j. Et insti. eo. ti. §. Nouissimo.
Si sunt suscepti ex dānabili coitu nō suc
cedunt. vt in auc. q̄ mo. na. ef. fi. sui. §. fi.
Si vo mater est illustris tūc aut extanti-
bus iustis filijs aut nō. Et dic. vt. C. ad se
na. cōsul. orphi. l. si q̄s. Si vo de successio
ne cōiunctoꝝ ꝑ matrē indistincte succe-
dunt. ꝛ eis succedit̄. vt. ff. vn̄ cog. l. si spu-
riꝰ. ꝛ. l. in hac ꝑte. Scd̄o casu ꝑ̄ncipali. s.
qn̄ agit̄ qualr̄ ascendentes succedāt. aut
supest pr̄ ꝛ mater vl̄ mat̄ tm̄. aut vterq; si
mul cū fratribꝰ vtrinq; cōiunctis. aut cū
cōiunctis ex alt̄a ꝑte tm̄. aut supsunt auꝰ
vl̄ auia vna cū frībꝰ. Primo casu iure ve
teri ꝑ̄ferebat̄ pr̄ matri si filius fuit in po
testate. q2 olim occupabat iure peculij. et
q2 erat agnatus. mr̄ vo cognata. vt. ff. ad
turpil. l. vl. Item hec erant tunc vera in
naturali ꝛ legitimo pr̄e. secꝰ in naturali
tm̄ quē nō hȝ in ꝑtāte. ꝛ sic nō hȝ bn̄ficiū
manumissoriū. Itē secꝰ in legitimo. vt. ff
ad turpil. l. si patrē. hodie vo filiꝰ hȝ here
dē ꝛ nō occupat iur. pecu. vt in auc. de he
re. q̄ ab intest. defe. §. j. Itē sublata ē dif-
ferentia agnatiōis ꝛ cognatōis. vt. e. ti. §.
nulla. ꝛ ideo pr̄ ꝛ mr̄ pariter vocant̄. vt
C. ad turpil. in auc. defuncto. secundo ca
su locū hȝ insti. ad sena. cōsul. orphi. §. j.
q2 hodie simul vocant̄ in portiōes viri-
les. vt in auc. de here. q̄ ab intesta. ve. §.
cōsequens. ꝛ in auctentico defuncto. ꝑal.
Tertio casu ꝑ̄fert̄ pr̄ ꝛ mr̄ fratribꝰ cōiū-
ctis ex altera ꝑte tm̄. vt in auc. ꝑal. defun
cto ꝛc̄. Quarto casu est opinio inter Bul
garū ex vna ꝑte. ꝛ martinū ꝛ Johannē
ꝑtibꝰ ex altera. vt in iam alle. aut. defun-
cto. Tercio casu ꝑ̄ncipali cuȝ tractat̄ de
successiōe collateraliū aut sunt frēs vtri-
q; cōiuncti tm̄ ꝛ succedunt. vt. ff. de suis
ꝛ legi. here. l. j. §. vl. aut supsunt cōiuncti
ex altera ꝑte tm̄. vt vterini tm̄ vel cōsan-
guinei tm̄. tunc aut supsunt ex legitimo
nati matrimōio aut nō. Si ꝑ̄mū tūc suc-
cedunt. vt. C. de suis ꝛ legiti. here. auten.
post fratres. Si secundū aut sunt coniū-
cti ꝑ patrem tm̄ ꝛ nō succedunt. vt in au
ten. q̄ mo. na. ef. sui. §. filiū. Si ꝑ matrem
succedunt etiam spurij. vl̄ ex vulgo q̄siti
vt. ff. vnde cogna. l. ij. aut supsunt vterini
tm̄ ꝛ cōsanguinei tm̄. ꝛ tunc pariter suc-
cedūt in bonis a se q̄sitis. q2 cognatio ho
die ab agnatione non differt. vt in autē.
post frēs ꝑal. Sed in bonis quesitis a pa
tre ꝑ̄ferunt̄ cōsanguinei ꝛ in q̄sitis a ma
tre ꝑ̄ferunt̄ vterini. vt. C. de suis ꝛ legit.
here. l. de emācipatis. Et in hoc nō rema
net illa lex incorrecta aut supsunt vtrim-
q; cōiuncti cū cōsanguineis tm̄ vel vteri-
nis tm̄. ꝛ ꝑ̄feruntur vndecunq; q̄sitis. vt
in autē. Itaq;. C. cōia. de succes. Nā du-
plici iure vtunt̄. vt in corꝑe vn̄ sumunt̄
aut supsunt frēs ꝛ filij fratrū. ꝛ tūc succe
dunt eadē distinctiōe seruata vtriq; con
iunctoꝝ ꝛ nō cōiunctoꝝ. vt in autē. cessā
te. C. de suis ꝛ legi. here. dic vt ibi. vl̄ sup
sunt etiā nepotes fratrū vl̄ vlteriores. et
tūc q̄ prior est in gradu potior erit i iure
auten. post fratres ꝑal. ƀm Dy. cuiꝰ fuit
hec distinctō paucis ꝑ Cy. additis q̄ hāc
ponit ad lr̄am. C. cōmunia. de success. in
auten. itaq; ꝑalle. Et dat̄ sup. c. auctorita
te. de cōces. ꝑ̄ben. lib. vj. Ex dictis de suc-
cessiōe hereditaria talis orit̄ q̄stio. Utrū
q̄ ꝑ̄ferant̄ in successione inter pueros fra
tris ex matre tm̄ ex vna. ꝛ inter pueros fi
lie sororis patris: vel pueros filie fratris

p̄ris.aut pueros filij sororis patris ꝑtib⁹
ex altera. In hac q̄stiōe incidens casus
est talis q̄daȝ b.fuit frater ex ꝑte matris
tm̄ cuiusdā g.vxoris b.idē b.cū quadā k.
famula sua generauit duas filias in sta-
tu soluto.depost ↄtraxit b.cū k. mr̄imo-
niū.⁊ ipsa.k.in celebratōe matrimonij su
as tenuit filias sub mātello. surgit ex hoc
questio an ille filie sint legitimate. ⁊ pos-
sint succedere vel ne.Et rn̄det ꝙ sic.vicȝ
ꝙ sint legitimate ⁊ succedunt ac si fuissēt
legitime a p̄ncipio generatiōis.fa.§.du-
bitatū in autē.de incest.nup.col.ij.Quia
legitimati ꝑ subsequens mr̄imoniū hn̄t
oms̄ successiones q̄s hn̄t illi q̄ sunt ab in
itio legitimi ⁊ naturales ita dicit Bar.in
§.dubitatū.p̄al.facit etiā.§.trib⁹.in auc.
q̄.mo.na.ef.sui.ꝟsi.reliquū.col.vij.vbi di
cit Bar.ꝙ tales sic legitimati efficiunt̄ p̄
mogeniti.siue postea alij liberi nascāt̄ ex
eodē mr̄imonio siue nō.⁊ succedunt illis
ꝑsonis q̄bus succedunt illi q̄ ab initio le-
gitimi nati fuerunt.facit ad h̄.l. cum q̄s.
C.de natu.li.⁊ insti.de nup.§.fi.vbi glo.
sup ꝟbo interdictū cū glo.pe. Itē in.c.tā
to.in p̄n.q̄ fi.sint legi.Et ad q̄stionē p̄nci
palē.q꞉ in casu p̄nti pueri filie sororis pa
tris pueri filij fratris p̄ris.⁊ pueri filij so-
roris patris sunt in eodē gradu.tūc filia
fratris ex vna ꝑte p̄fert̄ in successione pu
eris supradictis.ptȝ h̄.C.de legi.here.aut
post fratres.cū si.vbi d꞉.Qn̄ defunct⁹ nō
relinquit fratrē vel sororē ex vtroq꞉ parē
te.nec eorundē fratris ⁊ sororis liberos:
extunc p̄ferunt̄ in successiōe fratres ⁊ so
rores ex vna ꝑte.⁊ eorundē liberi. ⁊ sunt
in gradu viciniori ꝙ̄ pueri supradicti.scȝ
filie sororis patris ⁊ pueri filie fratris pa
tris.⁊ filie sororis patris vt in auc.de he-
re.ab intesta.veni.§.reliquū.⁊.§.illō pa
lam.Idē dicit Bar.de salice in auc. post
frēs.p̄al.⁊ ꝓba.C.de legit.here. in autē.
post frēs.ij.vbi habet̄ ꝙ post frēs ⁊ soro
res ⁊ eoꝝ liberos succedent p̄mo.alij ſm
ḡdus suos.Nam puer fratris ex vno pa
rente est in tertio gradu cōsanguinitatis
sed supradicti pueri sūt in quarto gradu
⁊ qui vicinior est in gradu p̄feret̄ in suc-
cessione.ergo ⁊c̄.

Suffragiū est ꝓprie patrocinium qd̄ p̄stat ad
uocat⁹.aut cōsiliū.vel seruitiū.xij.q.ij.suf
fragia.Qn̄q꞉ ponit̄ ꝓ salario qd̄ debetur
aduocato.ſm Azo. C.de suffra. Qn̄q꞉ ē
cōsensus in scp̄tis redact⁹.s.cū d꞉. ego b.
noīe p.in p̄latū.⁊ sic sumit̄ de elec.c.ꝑpe-
tuo.li.vj.Est etiā auxiliū dep̄catiōis pro
aīabus factū.⁊ sic sunt quattuor modi
suffragandi ꝓ aīabus.ad quos oēs alij
ducunt̄.s.orō btōꝝ hoīm.siue amicoꝝ.ie
iuniū. elemosina. ⁊ sacramentū altaris.
vn̄.Missa p̄ces.dona.ieiunia q̄tuor ista.
Absoluūt aīas.q̄s purgās detinet ignis.
de h̄ vide gl.in.c.cū creatura.de cele.mis.

Sup hec p̄positio de suo significato signifi
cat in iure ypothecationē.⁊ ꝑ hoc si testa
tor legat.Annuo decē sup tali fundo.sen
sus est ꝙ ip̄m fundū ypothecat ꝓ illo le-
gato.⁊ idē in ꝓmissione.nā ypotheca d꞉
ab ypos.i.sub ⁊ thesis positio.q̄si suppo-
sitio.Itē dictio sup qn̄q꞉ non significat
ypothecatōȝ qn̄ aliq̄d impedit.ꝟ.gra.Cō
cedo tibi decē annua sup tali re trāsferēs
in te dn̄ium ex hac cā ꝑ translationē do-
minij impedit̄ ypotheca.vt in.l.pign⁹.ff.
de re iudi. Itē dictio sup qn̄q꞉ ponit̄ ꝓ
de.vt in.c.sup spoliatōe.de ordi.cog.c. su
per lr̄is.de rescp̄.c.sup eo.de elec. ⁊ sic di
cit Alexander.Cū sup est ꝓ de ⁊c̄. Qn̄q꞉
ponit̄ ꝓ p̄ter.vt nota.in dictis iurib⁹.

Suffragari.i.auxiliari.In̄ dicunt̄ suffraga
nei.i.auxiliarij diocesanoꝝ ep̄oꝝ.de elec.
ca.suffraganeis vbi ep̄i diocesani dicunt̄
archiep̄i metropolitani.⁊ p̄nt eo tm̄ ↄfir
mato nōdū cōsecrato.nec palliato de mā
dato ei⁹ cōsecrari.vt ibi d꞉.

Supinū hȝ duos casus tm̄.accusatiuū ⁊ ab
latiuū.in ablatiuo significat terminū a q̄
vt minor natu.vt in.l.iij.§.minorē.ff.de
mino.nā tp̄s legis cōputat̄ a tp̄e natiui
tatis.vt a termino a quo. Sȝ in accusati
uo significat t̄minū ad quē.rō.q꞉ volun-
tas defuncti.s.ei obtēperari est terminus
ad quē.⁊ nec isto casu nec p̄cedenti signi
ficat ↄditionē. q꞉ nihil qd̄ suspēdi possit

subest. Supinū ergo in vtroq₃ casu.s. accusatiuo ⁊ ablatiuo sumptū de se solo nō importat cōditionē nisi addat̄ ei verbū vel participiū futuri tpis. vt venturus vł iturus. tūc eī ex adiuncto qđ ꝑtinet cuē tum. cōditionē significabit. sed nō ex suo ꝓprio significato quo tantū significat terminū a quo vel ad quē.

Supficiales edes sunt q̄ in solo ꝓducto vł empto sunt posite. q̄ꝝ ꝓpinq̄tas seu ꝓprietas ciuili ⁊ natura i iure ei⁹ est. cui⁹ ē solū. vt. ff. de supficie. l. ij. vel edificia sup soli faciē facta. puta q₂ dn̄s soli ex locatiōe cōcessit sup solū suū edificia fieri.

Supficie. de superfic e in rem actio. Req̄. supra. de Actionibus.

Suppellex est domesticū p̄risfamilias instrumentū in quo cōtinent̄ mense. cipbi. scephalia. subtellia. cultra. impiria. vasa. oraria. aquaria. peluec. aquaria. traba. vasa estuaria. vulgaria. i. ad certū officiū attributa ⁊c. instrumēta dom⁹. vt scribit Pōponius. Dicit̄ aūt suppellex vt labeo ait q₂ hij q̄ in legatiōe mittebant̄ secum suppellectiles deportabāt. vt in. l. labeo. ff. de suppelle. lega. Que aūt cōprehēdant̄ sub vocabulo suppellectilis determiat Bal. in. l. in legatis. C. de lega.

Supplicarij dicunt̄ qui ob aliqđ delictum enorme in publicū deuoluūtur erariū. q̄ deuolutio đ₂ bonorū publicatio.

Supplicatio est petitio venie ꝑoris error. Uel est quedā benignitatis ipsius supioris imploratio. Et ponunt̄ tres differētie inter supplicationē ⁊ appellationē. vt in glo. iiij. c. ex lr̄is. de in inte. resti. Et sumit̄ supplicatio stricte ꝓ ea que porrigit̄ aduersus sniam q̄ petit̄ reuocari. q̄uis al's capiat̄ large ꝓ qualibet precū porrectōe Et ponit Butri. quartā differētiā. q₂ nō lic₃ tercio appellare. sed bene licet tercio supplicare. quā differentiā Jo. an. quem sequit̄ Bar. reprobat. dicēs. But. errasse. q₂ sic intelligit̄ q̄ post duas supplicationes tercia admittit̄. tūc est ꝯ casum. l. si aduersus. C. de p̄ci. impe. offe. si secundo intelligit̄ post duas snias latas in cā appellatiōis liceat postea loco tertie snie facere supplicationē. Itē falsum est. q̄a q̄n nō licet tercia vice appellare. nec licebit supplicare. Alia differētia licet in appellatiōe a snia diffinitiua secus tū in interlocutoria nō sit necesse exprimi cām aliquā. tū in supplicatiōe necessario apponitur causa saltē colorata al's supior nō debet admittere supplicationē. Itē differt q₂ solus princeps supior cōcedere h₃ supplicationem. sed appellatio etiam fit ab inferiori.

Surreptio est repentina ⁊ festina alicuius falsitatis suggestio. Et đ₂ a sub ⁊ repo. de hoc notat̄ in. c. sup lr̄is de rescriptis.

Suspēsio excōicatio ⁊ exiliū differūt. q₂ potest suspēsus sine peccato cōicare alijs hominib⁹ ⁊ alij sibi. secus in excōicatōe ⁊ exilio. que tū differūt inter se. q₂ excōicatus pōt manere in ciuitate licet priuet̄ hoim cōione. sed in exiliū missus expellit̄ ta₃ a ciuitate q̄ a cōione hominū. vt suspēsus celebrās ꝑpetuo deponi debet. c. vt clericorū. de vi. ⁊ ho. cleri. ⁊. c. clerici. ⁊ latores de cle. excōmu. ministran.

Suspēsum đ₂ id qđ excedit domos vel vltra eas extendit̄. Qđ si ceciderit ⁊ alicui nocuerit vł dānū intulerit in via publica eūti tenebit̄ dn̄s dom⁹ illi⁹ đ qua dānū illatū est. vt. ff. đ his q̄ deiec. vł effu. ꝑ totū.

Suspect⁹ đ₂ qua nō ex fide administrat. vt insti. de suspec. tuto. §. suspect⁹.

Suus quis dicat̄. Cū dicit̄ q̄s ꝓsequi iniuriā suorū. vide in. c. decetero. de test. ⁊ i. l. si femina. C. ad turpil. Nā đ₂ ille q̄ etia₃ admittit̄ ad successionē ab intestato siue iure agnationis siue cognatiōis. de q̄ etiā in. l. negāda. C. qui accu. nō pos. canonizata. iij. q. xj. c. neganda. Bal. ⁊ moderni dicunt illū esse suū pro quo pōt q̄s agere sine mandato cū sola cautione de rato vt sunt omēs agnati. cognati. filij. liberti. patroni ⁊c. Contra quos nō pōt q̄s cōpelli testificari in causa criminali. vt notat̄ in c. de cetero. palle. Item aliter capit̄ cum q̄s đ₂ esse suus. l. sue mētis. vel apud sevt in. l. fulcini⁹. §. adeo aūt latitatio. ff. q̄. ex

cau.in pos.Et est ibi pulcer modus loq̄n
di ꝙ furiosus.ebri⁹.dormiēs.papill⁹ ⁊c̄.
dr̄ nō esse su⁹ nec patit̄ venditionē al's vē
dicationē.de qua ibi.Nā non se occultat
q̄ suus nō est.vt in.§.adeo.pal.Itē suuz
est verbū ambiguū. Ideo dicēs suū non
esse adijcere debet neq; sibi cōe.ff. de ver.
signi.l.pupillus.in fi.⁊c̄.⁊ sic quod ꝯmu-
ne est meū dici potest.vt.l.serui electionē
§.adeo.ff.de lega.j.

De Ta

Abellarius siue

t tabellio. est publica ꝑsona sacro
astricta in ciuitate vt rationes et
acta in formā publicā redigat a principe
ad hoc officiū deputat⁹ ⁊ cōfirmat⁹. Vel
sic est ꝑsona publica habens officiū scri-
bēdi instrumēta sup cōtractibus vl' alijs
rebus ad faciendū fidem sup eisdē.⁊ ta-
bellionatus officiū ꝑ beneficij subtractō
nem appellatiōe postposita interdici de-
bet clericis in sacris ordinib⁹ cōstitutis.
c.sicut.T.ne cler.vel mo.Et dat ibi glo.
rōnem q̄ genus negociatiōis est.Et fina
liter tenet glo. ꝙ in causa eccl'iastica vel
spūali pōt exercere officiū.vt.c.qm̄ de ꝓ-
ba.⁊.xxvij.q.ij.Multorū.Item tabellio
debet esse req̄situs ⁊ rogat⁹. vt in Spe.d
instru.edi.§.ij.vsi.Sed pone.et.§.iij.in
prima colūna.vt est glo.inverbo req̄sitis
in cle.romana.de iur.iur. Itē tabellio cō
pellit̄ cōficere instrumēta si roget̄.Sz po
ne mandato supioris non vult conficere
q̄d erit.Rn̄det̄ ꝙ priuat̄ officio tabellio
natus ꝓm Bal.in.l.prouidendū.C.d po
stula.Et est ratio q̄ est seruus publicus.
hoc tn̄ limitat̄ nisi vna cū officio notaria
tus habeat aliud officiū annexū. ⁊ illd ꝑ
q̄nquenniū exercuerit.tūc cm̄ inuit⁹ roga
ri nō pōt.Casus est vnicus ⁊ singular̄ vt
ibi notat Angelus in.l.j.C.de tabulis.li.
x.Sz querit̄ vtrū tabellio qn̄cunq; vult
possit renūciare officio tabellionat⁹.Re-
spōdet̄ ꝙ nō.Rō q̄ nemo pōt renūciare
suo officio nisi in man⁹ supioris cōcedē-
tis.l.legantis.ff.de offi.presi.c.admonet.
de renūci.⁊.c.qd in dubijs.eo.ti.Bal.ad
hoc inducit.l.filijs.ff.de fur.Itez querit̄
an tabellioni cui tēpore rogatus fuit solu
tum de mercede cōfectiōis instrumēti de
beat iterū solui quādo pars velit habere
copiā instrumēti.Respōdet̄ ꝙ sic.glo.est
no.in.l.fi.§.exēplaria.C.de pncipi.agen.
in re.li.xij.qd est menti tenendū ꝓm Lo.
de roma.q̄ quotidianuz. Cetera ꝙplura
vide supra de.I.⁊.N. Et quot personis
equiualeat tabellio in fide scriptis adhi-
benda est glo.in verbo duos viros. in. c.
qm̄ cōtra falsam de ꝓbati.Et nota licz sa
cerdos nō debeat exercere officiū tabelli-
onatus.c.sicut te.palle.tamē si cōficit va
let ꝓm Bar.in.l.vniuersis. C.de edē.Sz
pone.sacerdos scribit legatum sue eccl'ie
vt tabellio.an talis scriptura valeat ⁊ ꝓ
bet.respondet̄ ꝙ sic.c.cum inter nos. de
re iudi.vbi determinat Io.an.⁊ ꝓbat̄ q̄
potest esse testis.c.Rainūcius.de testi.nō
ob.ꝙ pater nō potest cōficere instrumen
tum ꝓ filio.vt est glo.singularis.in.l. im
puberis.§.j.ff.de falsis.q̄ nō est eadē ra
tio in patre ⁊ sacerdote. Item punit̄ ta-
bellio qui accipit aliquid etiam a sponte
soluēte vltra ꝓprium salariū ꝓm Bal. in
auct.sed hodie.C.de epi.⁊ cle. Item scri
bens falsum instrumentū imunitatis de
bet puniri pena ignis.Casus est in.li.j.C
de mu.⁊ cōces.li.x. Et describens illicituz
instrumentū perdit manū.c.imperialem
§.scriba.de prohibi.alie. per Fredericuz
Item scribens instrumentū vsurariū est
ꝑiurus.⁊ nō potest amplius conficere.et
potest ꝓnunciari infamis ꝓm Hostiē. in
sum.de vsur.in fi.§.fi.vers.q̄d de notario
⁊ Archidi.de hoc.xxxviij.di.c.sicut.

Tabularij etiam ꝓm Accur.sunt qui faciē
dis publicis instrumētis publice presunt
in singulis ciuitatib⁹.Req̄re supra Scri
be.et.xxxvj.q̄stiōe.iij.§.potest.ad fi.⁊.C
de tabula.libro.x.

Tabernarius dicit̄ qui tabernā exercet.vi
num vendens.

Tabule testamēti indevocate sunt.q̄ ante

cartarū vsum in tabulis tam testamenta q̄ epistole scribebant. quaruȝ portitores tabellarij vocabant̄ ſm Isid. li. v. Et tabule testamēti ꝓprie sunt testamentū editum in scriptis signatū ⁊ pfectū. Sed ab usiue etiā illa testamenta vel tabulas appellamus q̄ falsa sunt ⁊ illicita. ſm Azo. in sum. C. de tabu. exgi.

Taciturnitas est quādoq̄ʒ habenda pro cōfessione. Etiam quādoq̄ʒ tacitū habet̄ ꝓ expresso. ff. si cer. peta. l. cuȝ quid. ⁊ c. gratum. de offi. dele.

Tacere hoc verbū de se nec significat ꝯsensum nec dissensum. sed tenet mediū. vnde no. ꝙ est dare cōsensum. dissensuȝ ⁊ mediū. qd̄ nō est cōsensus. nec dissensus. vel aliter. Nā habem⁹ velle ⁊ nolle. ⁊ mediū qd̄ nō est velle. nec nolle. nā velle ē cōsentire. nolle est dissentire siue resistere p motū animi. vñ in vtroq̄ʒ scȝ velle ⁊ nolle est mot⁹ animi ad h̄ ꝙ vult vel nō vult. i. resistit. Sȝ nō velle siue nō nolle est cū nullus est mot⁹ animi ad vnū vel ad aliud. ꝓ vel ꝯtra. facit. l. j. in. §. scientiā. ff. de tributa. act. vbi dicit Vulpi. Sciam hic eaȝ accipim⁹ q̄ hȝ volūtatē. Sȝ vt ego puto. nō volūtatē. ſ patientiā. nō em̄ velle debet dn̄s. sed nō nolle. si em̄ scierit. ⁊ nō ꝓtestat̄. ⁊ nō ꝯtradicit. tenet̄ tributaria actione. si vo dissentit. nō tenet̄ illa actiōe. tenet̄ aūt si ꝯsentit. etiā si nō ꝯsentit. si tñ nō dissentit. vt ibi dr̄. Sequit̄ ḡ ꝙ tacere de se nec ꝯsensum nec dissensuȝ significat Nūq̄ʒ aūt sic. qñ significat aliū d̄ sumpto q̄uis ꝓbabili medio ꝯcludit̄ tacentē consentire vel dissentire. verbi grā. Facta locatiōe p̄dij rustici vsq̄ʒ ad annū. finito anno tacēte locatore conductor remanet in fundo. cōcludit̄ rem recōduxisse pro alio anno. ⁊ si p̄ma locatio erat ad mai⁹ tp̄s. puta q̄nquenniū. secūda videt̄ facta tm̄ ꝓ illo anno. In p̄dijs etiā vrbanis videt̄ facta noua locatio. sed aliter q̄ʒ in rusticis q̄ tm̄ ꝓ tp̄e q̄ ibi habitat̄. nisi p̄ma locatio esset facta in scriptis. q̄ tūc secūda nō videt̄ fieri. eo ꝙ nulla scriptura iteruenit que videt̄ req̄ri sicut in p̄ma. l. itē querit̄ §. fi. ff. de locā. ⁊ cōduc. Patet ḡ ex hoc ꝙ tacens habet̄ ꝓ cōsentiente. ratio sumit̄ ex sciētia ⁊ patiētia inhabitatiōis. Sȝ ibi facta locatione ad annū. si in fine anni locator efficit̄ furiosus. ⁊ eo existente furioso anno finito cōductor remanet. dicit textus ꝙ cōductio nō renouat̄. ⁊ sic tacere nō significat cōsensum. l. cuȝ ad certa. ff. locati. quia nō potest ꝯcludi in furioso cōsensus. certū est em̄ ꝙ nō habeat consensum saltē validum ad disponendū min⁹ ex patientia sua concludit̄. Et licet ex pte cōductoris remanētis bene concludatur cōsensus. nō tamen sufficit ad cōtractum nisi cōcurrente cōsensu p̄oris locatoris. q̄ nō concurrit ꝓpter fauo rē. Item pater ꝓ dote dotalicio noīe filie potest agere si filia non dissentit. Et si filia est furiosa pōt agere. quia tunc nō dissentit. licet etiā nō ꝯsentiat. l. ij. §. volūtate. ff. solu. ma. Nec ob. tex. ibi dicens ꝙ creditur cōsentire. q̄ debet intelligi ꝙ verisimile est ꝙ cōsentiret si furiosa nō esset. vl' censet̄ consentire quo ad effectū. q̄ quo ad materiā illi⁹. § idem est effectus filiā nō dissentire. ⁊ eaȝ cōsentire. cū vtroq̄ʒ casu pater agere possit. licet quo ad rei veritatē nō consentiat nec dissentiat. Item res animo furandi surripit̄ tacēti. ⁊ pone absenti hoc tacere nō significat cōsensum nec dissensum. q̄a nihil mouet animū ad ꝯsensum vl' dissensum. ⁊ tñ hoc nō ipedit furtū cōmitti. licȝ furtū dicat̄ ꝯtractio rei aliene dn̄o inuito. sed subaudi. vel nō volēti. ptȝ. q̄ furioso dn̄o fieri pōt furtū. licȝ vere inuit⁹ nō sit sed vere nō volēs est. Nec ob. §. vetare. i l. q̄ phas. ff. de fur. vbi dr̄. Vetare dr̄ q̄ nō cōsentit. vt supra de filia furiosa. q̄ vetare videt̄ quo ad effectuȝ. vel dr̄ ꝙ reuera dissentit dissensu generali. quo q̄libȝ vult res suas retinere. ⁊ nō surripi. ⁊ dissentit sibi eas auferri. ⁊ iste dissensus qui semel fuit in aīo semp videt̄ ꝑseuerare. Et ḡ absens. dormiēs. ignorans. furiosus. dissentire videt̄ dissensu generali. et veniēte casu particulari. habet̄ ꝓ pticularit̄ dissentiente. ⁊ sic in furtu necessario nō req̄rit̄

volūtas vel dissensus. sed sufficit nō consensus. vt ptz in sp furioso ⁊ in infante q̄ nunq̄ȝ habuerūt motū animi in dissensū Itē si frater vnus rē cōem cū alio fratre suo ipso pn̄te ⁊ tacēte donat vxori sue scȝ donātis alter frater tacēs videt̄ cōsentire. ⁊ sic valet donatio ꝓ parte illi⁹ tacētis ⁊ nō ꝓ parte donātis. qꝛ inter virū ⁊ vxorē est. vt in. l. si seruus cōis. ff. de do. inter vi. ⁊ vx. Itē si sciēte creditore ⁊ tacēte debitor vendit pign⁹. nō ideo videt̄ creditor pign⁹ remittere. l. sicut. §. nō videt̄. ff. q̄. mo. pig. vel ypothe. sol. qꝛ ex illo actu n̄ pōt inferri ꝯsensus creditoris ī iure pignoris. nec ex illo actu ius creditoris ledit̄ Idem si vendis fundū in quo habeo ius seruitutis paritate rōnis.

Tacite intellectū diuersimode capit̄ ī iure scȝ ꝑ modū disposicōis. ꝯditōis. vl' aliter ꝓut ex diuersificatōe significati. vel cā cōcludit̄. vbi grā. in ꝯtractu societatis fctā cōuentiōe q̄ vn⁹ sociorū habeat duas ꝑtes lucri. intelligit̄ etiaȝ tacite q̄ habeat duas ꝑtes dāni. Et h̄ tacite intellectū capit̄ ꝑ modū dispositiōis seu ꝯuentiōis vt in. §. illud. insti. de socie. ⁊ sumit̄ significatū ex eq̄li mēte paciscentiū in tacito et expsso. Itē ibi ꝯcedēdo aq̄haustū intelligitur ꝯcedi iter ad illū. Et hoc tacite intellectū sumit̄ etiā ꝑ modū dispōnis sed nō ꝑncipal'r. sed accessorie seu ꝯsecutiue. vt ī l. iij. ff. de serui. ru. p̄. Rō. qꝛ in itinere nulla ē vtilitas nisi inq̄ȝtū deseruit ad aquehaustū. Itē ibi ꝓmitto partū filie vl' fructū fundi intelligit̄ si nascant̄. l. interduȝ ff. de v. ob. qꝛ nisi nascāt̄ nihil ē in legato vel ꝯuentiōe ei sic vtilis esse nō pōt. Iteȝ ibi debitū sub ꝯditiōe acceptū fert̄ simpliciter intelligit̄ tacite si ꝯditio debiti extiterit q̄ ad effectū acceptilatiōis nō q̄ ad dispositionē vt. l. sub ꝯditiōe. ff. de accepti. Itē ibi ꝓmitto tibi. x. intelligit̄ si petier̄ nō ꝑ modū ꝯditiōis ꝫ ꝑ modū āmonitionis ⁊ interpellatiōis vt an̄ nō sim ī mora postea sic. l. Si cū petieris. ff. de v. ob. Iūcta. l. mora. ff. de vsu. Rō. qꝛ debitor nō ē in mora retinēdo debitū volēte creditore sed eo inuito qn̄ fit interpellatio. Itē ibi patron⁹ opas stipulat̄ a liberto simpliciter intelligit̄ cū fuerint indicte q̄ adiectio requirit̄ in opis sicut in alia stipulatiōe intelligit̄ cū petieris. ⁊ est rō. qꝛ patron⁹ stipulat̄ opas ad vtilitatē suā.

Tacite inesse multipliciter ꝯtingit. vbi grā Cōuenio cū depositario ꝓpter amissionē rei deposite nō agā ꝯtra ipm. In ista conuētiōe tacite inest vel ꝯtinet̄ remissio. qꝛ si ꝑ dolū ꝑdidit agere nō possuȝ depositi. Sed pono. facio cōuentionē q̄ nō agam de dolo dicit tex. q̄ non valet conuentio. et sic valet tacita remissio. ⁊ expressa. no. l. si vnus. §. illud. ff. de pact. ⁊ sic expressio eoꝝ que tacite insunt nihil ibi oꝑatur Rō qꝛ exp̄ssum aliter significat. qꝛ in primo casu significat̄ remissio doli n̄ simpl'r sed ꝓut cōtinet̄ in obligatiōe siue actiōe depositi. Ideo ꝓ dolo nō pōt agi actione depositi. sed alia actiōe. s. rei vendicatiōe qꝛ dolo desijt possidere vel actiōe d' dolo. Sȝ in secūdo casu dolus simpl'r remittit̄ Et sic si cōuentio teneret nō possit ꝓ dolo agi aliqua actiōe. ⁊ sic remaneret ipunita. Iō nō remanet ꝯuētio. qꝛ daret̄ occasio delinquēdi. vt. l. cōuenire. ff. de pac. do. Itē ibi. ꝯcedo rē p̄cario simpl'r tacite intelligit̄ q̄ durat donec voluero siue reuocauero. l. j. de p̄cario. ff. etiā morte mea nō finit̄. l. iiij. ff. locati. qꝛ in p̄cario simpliciter ꝯcesso intelligit̄ volūtas. scȝ q̄ ꝑ voluntatē cōtrariā siue reuocationē nō ꝑseueret. ⁊ q̄ ꝑseueret donec reuocet̄. ꝫ morte nō reuocat̄. igit̄ ꝑseuerat. Sed qn̄ concedit̄ q̄diu cōcedēs voluerit tūc significat q̄ durat q̄diu volūtas adest. Sȝ morte q̄s desinit velle. Ideo tūc finit̄ p̄cariū. Itē ibi iudex ꝯdemnat quē pena capitis siue deportationis ad quā tacite sequitur pena ademptiōis bonoꝝ. Pone. cōdēnatus appellat pendēte appellatiōe morit̄ ipsa pena principalis tollit̄ ⁊ etiā accessoria scȝ ademptiōis bonorū. Tūc morte illius pena principalis scȝ deportationis tollitur. ⁊ etiam accessoria. scȝ ademptio bonoruȝ. vt in. l. iij. C. Si pen. app. more

interue. Ratio. quia tacitū intelligit ac-cessorie ꝛ cōsecutiue mō sublato pncipa-li expsso auferṫ ꝛ accessoriū. Sȝ dū duo expmunṫq ambo pncipalia sūt. Et ad sb latione vni⁹ nō auferṫ aliud. sicut dū pe-na imponiṫ in duob⁹ factis vtrūqꝫ est eq pncipale. Alij dicūt ꝙ etiā in isto casu pe-na ademptiōis tollaṫ. qꝛ expressio vt di-cis nō fit nisi ad maiorē declaratōnē. Eti-am pene in dubio sunt moliende. de pe. dist. j. §. pene. licet forte secus in vsuris. Et tñ in arbitrio iudicis cui⁹ mens attē-di debet. qꝛ ꝑm ei⁹ mentē vel arbitrium morte finiṫ vel non. Item ibi lego alicui simplr intelligiṫ pñti die. ꝛ si expmo in p̄ senti die. tunc significat qꝺ vba sonant. s. ꝙ pñs dies isti legato apponiṫ. ꝛ hec ex-pressio si illud nō esset nihil oparetṫ aliud ꝙ tacitū. nec aliud tacitū ꝙ expssum. Sȝ ex clausula postea apposita. s. legata qb⁹ dies nō est apposit⁹ volo solui annua bi na trina die aliud significaṫ in tacito. ali ud in expsso. qꝛ ex tacito cui clausula se-cuta debenṫ annua bina. In expsso vbi dies est apposit⁹ dicēdo pñti die ad ipm legatū pdicta clausula nō referṫ. qꝛ isti le gato dies est appositus. vbi aūt tacite in telligiṫ nō est appositus. licȝ idem opare tur si aliud nō sequereṫ. Sȝ si dicat lega-ta qbus apposui verbuȝ pure volo solui post annū tunc opaṫ ꝙ legatū relictū pu re hoc vbo expsso debeaṫ post annū. vt le gatū simplr relictū debeṫ statim. qꝛ h̄ est mens testatoris significata ex vbis. Iteȝ ibi lego tibi pure intelligiṫ si volueris. h̄ tñ nō facit legatū cōditionale. nec impe-dit transmissionē legati si legatari⁹ ante moriṫ. ꝛ tñ expmendo hoc in legato. di-cendo. lego tibi pure si volueris. legatuȝ est cōditionale. l. si ita expssum. ff. de ↄdi. ꝛ demon. Itē ibi. filiuȝ meū exheredo. in telligiṫ tacite cōditio. si heres adierit. Sȝ pone ꝙ hec cōditio expmaṫ. dicit tex. ꝙ exheredatio viciaṫ. l. si quis. ff. de here. in sti. Ratio ꝑm doc. qꝛ aliter intelligiṫ. ꝛ ali ter expmiṫ. Nam intelligiṫ quo ad effe-ctum scȝ vt exheredatio habeat effectuȝ si heres adierit. Non auteȝ intelligiṫ ꝙ ex heredatio sit conditionalis sed qñ expri-miṫ tunc referṫ ad dispositionem. ꝛ sic ex heredatio est conditionalis. ideo viciaṫ. qꝛ est actus qui non recipit conditioneȝ. ꝑ. c. actus legitimi. de regu. iur. li. vj. Et ē rō diuersitatis in legato. ꝛ in exheredati-one. qꝛ verisilr nō videṫ testatorē legatū velle facere conditionale ꝑ expressionem illius cōditiōis. si heres adierit. si appo-naṫ illa. secus in exheredatōne quā testa tor videṫ velle facere conditionalē dum apponit conditionem talem vt magis re stringaṫ. Sed ꝑ appellationē conditiōis viciaṫ lege positiua. ideo nō valet condi tio. ergo expssa ad dispositionē viciat. h̄ tacite intellecta ad effectum nō viciat. eti am qñ apparet de mente expmentis ꝙ ꝑ expressionē vult aliud significare. s. face-re actū conditionalem q̄ nō est conditio nalis ex tacito intellectu. tunc act⁹ est cō ditōnalis. qꝛ expmens hoc vult q̄ ad hoc cōditionē exprimit. ꝛ sic tunc legatum re lictū si heres adierit est cōditionale. ꝛ ve risimile est ꝙ cōditio expmaṫ sicut intel-ligiṫ ad maiorem declarationē. ꝛ sic licet actus non recipiat conditionē. ꝛ ꝑ illam tñ expssionem nō debet viciari. qꝛ solum qꝺ tacite inest expmiṫ ꝛ lex positiua non admittens conditionē videṫ intelligi de conditione extranea. ꝛ non de illa que in est que exprimiṫ ex abundanti. Sic etiaȝ exheredatio potest esse conditionalis qñ testator sic voluit. sed quia non recipit cō ditionem viciaṫ. etiam acceptilatio erit cōditionalis ꝓpter voluntatē acceptū fe rentis. sed qꝛ etiam nō recipit cōditioneȝ viciaṫ. Et ita in his debet attendi mens disponētis. ꝛ seruari qꝺ vult. ꝛ ꝓut vult nisi vbi lex positiua hoc impedit. Itē ibi iudex dat tutorē pupillo simplr intelligi tur tacite ꝙ ministret si satisdederit. Sȝ pono ꝙ iudex in dando tutorē hoc expri mat. dicit tex. ꝙ valet datio. ꝛ eo mō itel-ligiṫ quo expmiṫ. l. muto. §. hanc aūt. ff. de tuto. Et hec. l. facit ꝓ pdictis. Et est ra tio. huius legis. qꝛ verisimiliter expmiṫ si

cut intelligit in dubio hoc iuncto. q si fa-
ceret conditionem actus viciaret. quod non est di-
cendum in dubio. maxime in hoc casu propter
periculum quod pupillo imineret si tutoris da-
tio non teneret. Item ibi. promitto .x. simpliciter:
intelligitur tacite quod soluam cum petieris. dicit
tex. quod idem significat nec aliud operatur. vt. l.
si cum petieris. ff. de v. obli. quia etiam intelligi-
tur sicut exprimitur. nec habet aliud signi-
ficatum quam expressum ex communi modo intelligen-
di. Sed ibi. lego illi si capitolium ascenderit
hec conditio tacite continetur si voluerit. quia vo-
lens ascendit. et tamen exprimendo hanc con-
ditionem aliud operatur. quia legatum viciatur quod non
viciaretur tacite intellecta. l. nonnumquam. ff. de
condi. et demon. Et est ratio. quia aliud signi-
ficat conditio si ascenderit. et si voluerit.
Nam legando sub conditione expressa si
voluerit legatum ponitur in sua libera et me-
ra voluntate. ideo viciatur per legem positi-
uam statuentem quod legatum non possit po-
ni in libera voluntate. secus in illa condi-
tione si ascenderit. quia si ascendit. siue libe-
re volens siue non. tamen conditio impletur. et sic
de aliis exemplis.

Tacitum proprie et vere dicitur quod nullatenus est ex-
pressum. et hoc in iure nihil significat. eo
quod non est significatum eius nec apparet. Di-
citur autem in iure expressum quod aliter quam verbis
expressum est. Nam inter modos signifi-
candi verba obtinent principatum. ideo verbis
expressum dicitur vere expressum. et quod dico ver-
bis idem dico scriptis. quia illa continent verba
Aliter autem expressum quam verbis dicitur taci-
tum ad differentiam expressi verbis. Et hoc est ta-
citum iuris quod non est expressum verbis. ver-
bi gratia. Mutuaui dolium vini. non expri-
mitur quod reddatur vinum eiusdem bonitatis. hoc
tamen tacite intelligitur. l. cum quid. ff. si cer. pet. et
sumitur ratio ex natura mutui. cuius est quod
res reddatur que eadem in valore cum mutuata
esse censetur. hoc est si est eiusdem nature et bo-
nitatis. hoc tacite intellectum idem signifi-
cat et operatur ac si esset verbis expressum. l.
cum quid. pal.

Taxare est idem quod estimare.

Tanquam est nota similitudinis. c. solite. de ma-
io. et obe. aliquando nota veritatis. c. ex parte. de
sponsa.

Talis. id est ille. C. de sum. trini. et fi. catho-
lica. l. j.

De Te

Theatrum est locus in ciuitate communis et publicus
ad spectacula. dicitur a theorando. i. inspicien-
do. vt in foro vel palacio communi.

Tegule sunt lateres. differunt tamen. quia tegule di-
cuntur a tego. quasi tegentes et non sunt cocte
sed ligna sub lateribus posita pro eorum sustenta-
tione. Sed lateres funduntur ex lapidibus et
argilla et coquuntur.

Telum non dicitur tantum quod ab arcu mittitur. sed
etiam quod a manu. eo quod in longum mittatur.
ergo lapis: lignum: ferrum: nomine teli con-
tinentur. tex. est insti. de pub. iudi. §. telum
autem. secundum Gy. in interpretatione leg. xij
tabu.

Telum grece tributum dicitur latine. Inde theolo-
nium idem est quod tributum. Et etiam dicitur locus
in quo exigitur.

Teolonarius dicitur qui exigit teolonium.

Temulentia est ebrietas. l. vnica. C. si quis
imper. male.

Templarii sunt preceptores vel commendatarii
et persone religiose. vt cle. de rel. domi. et cle.
cum ex eo. de sen. excom. per Jo. an. in Ru. de
regula. et c. Ecclesia sancte Marie. de consti.
tales deputantur ad administrationem eccle-
siasticam. et sic possunt agere et defendere iu-
ra ecclesie. vt cle. j. de rescrip. Et possunt etiam
esse persone incognite et de longinquis partibus
c. Cum deputati. de iudi. et quandoque eliguntur et
habent ecclesias parrochiales. et sic aucto-
ritas diocesiani debet interuenire. fa. ca.
vnicum. de capel. mona. li. vj. Et nota in di-
cta cle. j. de rescrip. quandoque non habent eccle-
sias parrochiales et sui maiores habent
eos deputare et instituere preter consen-
sum diocesani. Et secundum Inno. in dignita-
te comparantur institoribus. c. quod qui-
busdam. de fideiusso. quia instant nego-
ciis sibi commissis. vel etiam comparan-
tur visitatoribus siue vicariis missis a su-
perioribus ad aliqua officia exercenda. et

sic querit͂ q̃s debet p̃ferri in agendo pro ecclia inter templarium vel preceptorem ⁊ deputatorē eius. sic est distinguendum aut agit͂ de subiectione ecclie. sic ad maiorem ptinet defensio. potest tñ inferior assistere iudicio. c. exposuit. de dila. vbi per Inno. aut agit͂ de iurib⁹ ⁊ bonis ecclie. h̃ dupl'r. aut ecclesia est subiecta quo ad bona ⁊ ad pceptorē ipsi supiori q̃ pro libito pōt inferiorē remouere. sic iterū supior p̃ferendus est. aut nō est ei subiecta q̃ ad platū. vicȝ q2 ppetuus est. nec ad libitum remouibilis sic inferior in agendo p̃ferend⁹ est maiori. q2 cōmodū ad ipm p̃ncipaliter spectat. ar. §. biduū. d. palā aūt. ij. q. vij. ⁊. l. j. §. in ꝓpria cā. ff. qñ appe. sit. ⁊ hoc si inferior tal' est idone⁹ ad defendēdum. al's supior agit. c. licet. c. ex transmissa. de fo. compe. hoc no. do. in dicto. c. Cū deputati.

Temp⁹ cōtinuū est qđ cōtinue currit diebus feriatis ⁊ nō feriatis siue in p̃sentia ⁊ absentia sit copia iudicis vel non. C. de p̃scrip. lon. temp. l. fi.

Tempus do vtile nō currit dieb⁹ feriat̃ ⁊ absentie ⁊ diebus quib⁹ nō est agendi copia. Et istud est multiplex. s. continue et vtile quo ad sui principium tm̄. non quo ad ꝓgressum ⁊c̃. vt in glo. cle. vnice. de in integrum restitu. vbi glo. remittit. de cōcess. p̄ben. c. ij. ⁊. c. q2 diuersitatē in fi. vnde tempus dat͂ ad eligendū vtile q2 non currit impeditis de elec. ne ꝓ defectu. de hoc vide Hof. in sum. de elec. §. hoc tempus. vbi cōcor.

Tenor litterarū est idem qđ s̃nia litterarū. Requi. supra. Sententia litterarū. ꝫ tamen tenorem l'rarū dicim⁹ recte tenoreȝ text⁹ q̄uis titellis scribatur. vnde tenor d̄r ipa s̃nia l'ralis. licet rhetorice plurima scribant͂.

Tepidariū ē idē qđ balneū. a tepore aque nomen trahens.

Tergiuersator d̄r qui in vniuerso ab actiōe recedit quasi tergū vertens. vt in. c. vl. de collu. deteg. in glo. iiij. ⁊ ibi nota. Et differunt tergiuersator. p̄uaricator. ⁊ calumniator. vnde nota hoßos versus. Tergiuersator desistit p̄uaricator verū Occultat. ꝓfert calumnia falsum.

Tergiuersari est in totū ab actiōe desistere ⁊ dorsum vertere. ff. de oboli. ⁊ in glo. pall. in. c. vlti. de collusi. detegen. Et hoc cū fit inordinate. Naȝ si fit ordinate est absq̧ vicio. primo si in accusatione ꝓcessuȝ cognouit esse falsum in quo accusabat. ⁊ sic pari cōsensu se absoluunt accusator et reus. secundo si p̃nceps ad quem ptinet cura boni cōis qđ p accusationē intenditur aboleuerit.

Tergiuersatio qñq̧ est dsutia v'l calliditas q̃ q̃s inducit aliū vt desistat ab ei⁹ inq̃sitione. ⁊ sic capit͂ in. c. vl. in glo. pall'. Qñq̧ etiā est frustratio. delusio. vel colludium.

Termin⁹ pemptori⁹ obtinere d3 tantū tēporis quātū tria edicta. nisi aliđ exigeret et iusticia. vt in. c. dilecti. de dilat. in glo.

Terminos proximi aliquis transgredi q̃nq̧ modis potest. Primo cum parrochianum alterius ad sepulturam admittit. Secundo cum alterius subditum excōmunicat vel interdicit. Tertio cum alterius parrochianū ad penitentiā recipit. Quarto cū fidei cōtrariū p̄dicat. Quinto cū terminos ꝓcessionū euellit. c. j. đ sepul. in glo.

Territoriū est vniuersitas agrorum. iuxta id est intra fines cuiuscunq̧ ciuitatis. ab eo dictum q᷑ magistratus eiusdeȝ loci inter eos fines terrendi. i. amouēdi v'l submouendi ius h3. ff. de d. sig. l. pupill⁹. §. territoriū. Alibi ponit͂ ꝓ diocesi. xvj. q. ij. c. j. de cōsti. c. ij. li. vj. glo. in cle. ne romani de elec.

Testes sunt quos añ iudiciū q̃sq̧ sibi placitat ⁊ allegat. ne possit liberū aut dissimulare aut subtrahere se. Vñ etiā legati appellant͂. Item testis est rei geste ꝓbator Sed testis cogendus est qui ad testimonium faciendum cogit͂. Dicunt͂ ergo testes quia testimonium adhibere solēt sicut signatores qui testamentū signāt ꝫm Isi. li. v. Itē antiquit⁹ supstites dicebantur. eo q᷑ sup statu cause ꝓferebant͂. nūc

pte nois ablata p auferẽsim.testes dicũt
⁊ cõsiderant cõditiõe.natura ⁊ vita.vt i
c.for⁹.de v̄.sig.ad fi.Et est dignitas ferre
testimoniũ.xxxiij.q.v.pceptũ.Nã test fal
sus trib⁹ est obnoxi⁹.deo mentiẽdo.iudi
ci decipiendo.⁊ demũ innocenti quẽ fal
so ledit testimonio.de cri.fal.c.j.Et debẽt
testes secreto ⁊ sigillati examinari.vt no.
de testi.c.in noie dñi.⁊.c. licet vniuersis.
De ɔtrarietate testiũ est glo.bona .iiij.q.
iij.si testes.v̄.si v̄o ex his q̃dẽ. Testes eti
am cõtinent sub noie instrumentoꝝ.c.p
uenit.de testi.cogẽ.Et test familiaris nõ
admittit.c.in lris.de testi.Et q̃liter testis
absens examinat.vide.c.cõstitut⁹.de fi
deiusso. Nec testis ꝓpt hoc est infamis:
cui⁹ testimoniũ ꝓhibet. vt in.l. luci⁹. ff.
de his q̃ no.infa.Item testis inuiti deten
ti testimoniuȝ nõ valet.ff.q̃ testa.fa.pos.
l.q̃ testimonium.§.vl.⁊ glo.c.sacris sup
v̄bo coactionẽ.de his q̃ vi me.ve cau.fi.

Testamẽtũ dr̄ ideo ꝙ nisi testator mortu⁹
fuerit cõfirmari nõ põt.nec scire q̃d in eo
scriptũ sit.clausũ ⁊ signatũ. Et est dictuȝ
testamentũ.q2 nõ valet nisi post testatori
monumentũ ꝫm Isi.li.v.Et describit sic
Testamentũ est voluntatis nostre snia
iusta d eo qd q̃s post mortẽ suã fieri vult
ff.e.ti.l.j.Et addit cũ institutiõe heredis
insti.de le.§.añ heredẽ.⁊ hoc de vniuerso
pr̄imonio vt excludat singulare relictuȝ
⁊ codicill⁹.Et dr̄ testamentũ q̃si testatio
mentis.vel vltimũ eulogiũ.seu vltima vo
luntas.Al's dictũ q̃ q̃s de reb⁹ suis dispo
nit legatario legata assignanda.Et diui
dit.q2 aliud est testamentũ nũcupatiuũ.
qd cõsistit in sola nũcupatiõe testatoris:
nõ in solẽnitate scripture. tñ septẽ testes
necessarij sunt.⁊ heredũ noiatio .insti.e.
ti.§.fi.Aliud est in scriptis ɔditũ.qd sim
pliciꝫ exigit numerũ.subscriptiões ⁊ sig
cula septẽ testiũ.Itẽ testamenti aliã di
uisionẽ ponit Isi.li.v.s.testamentoꝝ ali
ud iuris ciuilis.aliud iuris ɔtoꝝ.

Testamẽtũ iuris ciuilis ẽ testamẽtũ septeȝ
testiũ sigillo signatũ.subscriptõe firmatũ
qd apud ciues fit.⁊ inde dr̄ ciuile.

Testamentũ iuris ɔtoꝝ est septẽ testiũ si
gnis signatuȝ.⁊ dr̄ sic.q2 fit apud ɔtores
ꝫm Isi.ibidem.

Testamentũ olographũ est manu actoris
totũ cõscriptũ ⁊ subscriptũ. vñ ⁊ nomen
accepit ab olon.i.totuȝ.⁊ g̃phos scptura
vel lr̄a.q̃si tota lr̄a.ꝫm ysido.

Testamentũ irritũ est si ille q̃ testat⁹ ẽ capi
te diminut⁹ est.vel captiuitate detentus
aut si nõ rite ɔtra legẽ factũ est.ꝫm Isi.

Testamentũ ruptũ iõ vocatũ est.q2 nascẽ
te posthumo.neq3 exheredato. neq3 here
de noiato disrũpit.ꝫm Isid.

Testamentũ surreptũ est qd in fraudẽ here
dũ seu legatarioꝝ ⁊ libertoꝝ nõ palã ꝓ
latũ est.qd si nõ latet tñ dictis ꝑsonis nõ
ꝓuide suppressũ videt.Erãt aũt olim et
tres alie spẽs q̃ hodie in vsu esse desierũt
Quoddã erat pacificũ testamentũ.⁊ ap
pellabat calatistomic⁹.a calos qd est bo
num.⁊ camit⁹ pax.q2 i bona pace fiebat
vel a calatistomicijs.ħ est a bonis cõuen
tib⁹.a calos bonũ ⁊ comicie cõuent⁹.vel
cõuentiões sapientũ.Bone ei cõuentio
nes erãt q̃ in pace fiebãt.Nã faciebãt te
stamenta dieb⁹ feriatis ꝓpt penuriã ho
minũ.q2 alijs dieb⁹ nõ feriat erãt hoies
in domib⁹ diuersis negocijs occupati.q̃
re testes nõ poterãt inuenire.vl dr̄ a calo
id ẽ voco.q2 ꝑsonarũ vocatio fiebat. Ali
ud erat bellicũ.qd ꝓcinctũ dicebat.eo ꝙ
tpe ꝑlioꝝ cũ in ꝑliũ exituri essent hoies
in ꝓcinctu fiebat. Postea accessit tertia
spẽs.s.testamentũ p es ⁊ librã qd p ema
cipationẽ.i.imaginariã q̃ndã venditiões
q̃nq3 testib⁹ agebat et libripende.i. esti
matore.q̃ libripendebant.i.estimabãt. fa
miliã.i.hereditatẽ.⁊ emptor q̃ erat loco
heredis.ciuib⁹ romanis.i.liberis hoib⁹.
⁊ puberib⁹ parentib⁹.ꝑma duo illoꝝ te
stamentoꝝ penit⁹ aboleuerũt. Tertiuȝ
v̄o ptim remansit in vsu.s.q̃ ad numeruȝ
test.ũ vicȝ septenariũ.Erant eñ q̃nq3 te
stes libripens ⁊ emptor.Et p̄dicta nomia
testamentoꝝ ad ius ciuile referebant q2
ius ciuile inuenit illa.

Testamentũ inofficiosum est qd frustra li

beris exheredatis sine officio pietatis li/
beralis in extraneas ꝑsonas redactū est.
ſm Isi.li.v. Itē testamentū sic etiā dſcri
bit. Est dispositio vniuersalis directa in
tp̄s mortis solennizata his q̄ ponit ⁊ re/
quirit lex ciuilis. vt in.l.j.ꝑal. vbi gl'a. q̄s
heredē instituit vel legat sub impossibili
cōditiōe valet dispositio ⁊ reijcit impossi
bilis ꝯditio.l.obtinuit.ff.de ꝯdi.⁊ demō.
⁊ insti.de here.insti.§.impossibilis. ⁊ su/
mit significatū ex vltima voluntate q̄ cō
cludit testatorē voluisse deridere ⁊ ꝑ hoc
illā cōditionē ꝑ obliuionem vl' al's nō ex
animo apposuisse. ⁊ ex magna solennita
te testamenti q̄ in ipso req̄rit. ⁊ significat
ꝙ testator nō vult loqui frustratorie. sed
ꝙ impossibilis cōditio viciat institutiōez
filij ptz in.l.fili⁹.⁊.l.si titi⁹.ff.de cōdi.in/
sti.⁊.l.cū heres.§.j.ff.de sta.li. hoc signi/
ficatū capit aliunde q̄ cōcludit viciare.
imo de cōi mō intelligendi idē est in omi
impossibili testamēto ⁊ ꝯtractu. q2 signi/
ficat derisionē ⁊ nō esse animū disponēdi
Itē aliq̄s legat vina q̄ sunt in penu sua
etiā vasa videt legare.l.nā qd' liq̄de.ff.d'
pe.lega. ⁊ sumit significatū ex natura vi
ni qd' ꝑ se subsistere non pōt sine dolio et
vase. etiā ex testamento. q2 disponens so
let esse liberalis. eo ꝙ plus bonis suis nō
indigebat. Sec⁹ ergo in ꝯctu si quis do/
nat vina q̄ sunt in penu sua nō veniūt va
sa. licz venirent sumpto significato ex cōi
mō intelligendi ꝙ ꝑ se vinū sine eis subsi
stere nō potest. nec cōmode solui dum tn̄
vasa nō sint maioris ꝓcij. Itē qualiter vl
tima voluntas testatoris est deambula/
toria. ⁊ an vltima tm̄ sit seruanda nō ob
stante iuramento de nō mutando ꝓmā.
c.cū marthe.dē celeb.mis.de succes.ab in
test.c.vl.xiiij.q.ij.c.vl. ⁊ nemo pōt facere
q̄n leges habeant locū in testamēto suo.
C.de testa.l.testandi.⁊.ff.de le.j.l. nemo
pōt. vbi tex.op. nō obstante auc.de nup.
§.disponit. vbi d2 ꝙ voluntas testatoris
habet ꝓ lege. ergo pōt derogari lege cōi.
q2 intelligit dum voluntas testatoris sit
vnita legib⁹ ⁊ facta ſm eas al's facta con
tra eas nō censet vice legis. Ideo si dicit
testator nō sum ꝑitus. volo ꝙ vltimā vo
luntatē meā valere licet nō seruēt solēni
tates iuris. nō valet dispositio vt testam̄
tū. q̄uis valere possit iure codicillorū. vt
in dicta.l.testādi. vbi glo. Itē nota ꝙ de
iure canonico in testamēto vel relicto ad
pias causas sufficiunt duo testes.c.rela/
tū.de testa. ⁊ ſm Bar. ⁊ Bal.in.l.j.C.de
sacrosan.eccle. ius ciuile sequit. Et tenet
idē in pijs causis ⁊ in terris impij. Sz in
terris ecclesie nō in pijs causis sufficiunt
duo testes cū ꝓsbytero.c.cū esses.de test.
nō aūt in terris impio subiectis sufficiūt
tres sed requirunt septē. Et sic nō in pijs
causis leges obsequunt canonib⁹. ꝙ te/
nent adv̄guē. Itē statutū disponit ꝙ te
stamenta nō valeāt nisi sint insinuata po
testati vel officiali ciuitatis infra.iiij. mē
ses a morte testatoris. certe testator non
potest hoc statutū tollere dicēdo. volo ꝙ
testamentū meū valeat etiā si nō insinue
tur infra quadrimestre officiali. Rō. q̄a
talis insinuatio statuta est ad euitādum
falsitatē ⁊ sciendo veritatē testamēti. Sz
testator non pōt renunciare legib⁹ datis
ad inq̄rendū veritatē fac.l.iubem⁹. C.de
testa.l.fi. C.de fideicōmis. pōt tn̄ testator
tollere ypothecā ⁊ ne dominū transeat re
cta via. q2 ⁊ hoc introductū est vt sua vo
luntas celeriorē finē sortiat. ⁊ sic cōmo/
do suo pōt renūciare ꝓuato. Itē potest
dare licentiam legatario intrandi posses
sionē ⁊ cā apprehendēdi ꝓpria auctorita
te in legato. q2 similiter hoc respicit ꝯmo
dū priuatū ꝙ req̄rat ordo iudiciari⁹ cui
testator renunciare pōt. vt hec oia no.ff.
de leg.j.l.nemo pōt.ꝑal. Itē no. de his q̄
testari nō pn̄t ⁊ q̄ ꝓhibent a lege facere
testamentū. ⁊ sunt impuberes. s. mascul⁹
minor.xiiij. ⁊ femina minor.xij. q2 nō hn̄t
animi iudiciū. Itē filiusfamilias n̄ pt te/
stari etiā si pater ꝯsentiat nisi de peculio
castrensi. vl' quasi castrensi. de q̄b⁹ etiā ꝓ
ter pr̄is volūtatē testari pt. vt in.c.licet.
de sepul.in.vj. Itez furiosus ⁊ mēte ca/
pt⁹ q̄diu talis est. Itē ꝓdig⁹ cui bonorꝫ

administratio ē interdicta. Itē mutus ⁊
surdꝰ naturaliter.i.a natiuitate.ſ ſi acci-
dentalꝛ̄ est mutꝰ ⁊ surdꝰ ⁊ scit lr̄as pōt
suū scribere testamītū ⁊ codicillos. Sꝫ si
est tm̄ surdꝰ bn̄ pōt facere testamentum.
Itē damnatꝰ ad mortē.s.q̄ ꝯdc̄natꝰ ē vt
efficiatꝛ̄ seruꝰ pene.vt.l.j.C.de here.insti.
Itē q̄ dubitat de statu suo.scꝫ vtrū sit li-
ber vl' seruꝰ pr̄ ⁊ filiusfamilias. Itē q̄ dā
natus est ꝑ crimine famoso.sicut est cri-
men ꝯtra naturā vl' aliud famosū crimē
Itē monachꝰ seu canonicꝰ regular̄l. Itē
qui cōmisit crimen lese maiestatis. Iteꝫ
hereticꝰ. Iteꝫ cecus testari nō potest nisi
q̄dam adhibita solennitate speciali.quia
vbi versatꝛ̄ maiꝰ ꝑiculū dꝫ adhiberi ma-
ius cōsiliū.de testamento vō ceci quō fiat
notatꝛ̄ in.l.hac cōsultissima.C.q̄ test. fa.
pos.vbi hic modꝰ receptꝰ est.debēt ei vo
cari.vij.testes ⁊ tabellariꝰ ⁊ cecꝰ corā
eis exp̄mit se velle testari sine scp̄tis ⁊ de
bet exprimere noīa.indicia. ⁊ dignitates
heredū quos instituit.ne sola noīm com
memoratio q̄cq̄ꝫ ambiguitatis pariat.et
debet legata designare.⁊ hec oīa sunt scri
benda a tabellario tūc corā testibꝰ vel si
essent ante scripta corā testibꝰ recitari de
bent.⁊ cecus dꝫ ꝯfiteri illud eē suū testa
mentū.⁊ ipsū dispositū esse ex sui animi
sn̄ia.⁊ in fine dꝫ vnusq̄sq; testiū ⁊ etiā ta
bellariꝰ se subscribere.⁊ testiū ⁊ tabella-
rij signacula dn̄t apponi qꝫ si tabellariꝰ
inueniri nō poterit.octauꝰ testis dꝫ adhi
beri vt ꝑ eū capiat effectū qꝺ ꝑ tabellari
um fieri debuit.⁊ hoc testamentū dr̄ nun
cupatiuū.lꝫ mltā similitudinē habeat cū
testamento ī scriptis. Et in q̄bꝰ casibꝰ ec
clesiastica ꝑsona de bonis ab eccl'ia ꝑces
sis possit testari.habes no.glo.in.c.pn̄ti.
de offi.ordi.in vbo reseruari.li.vj. vbi bo
na distinctio. Itē an clerici possint cōde-
re testamītū.xij.q.iij.c.j.⁊ d̄ testa.c.qꝛ nos
⁊.c.relatū.Et an clericꝰ vl' monachꝰ possit
in testamento poni tutor.lxxxvj.dis.pue-
nit.xxj.q.iij. ciprianꝰ.xvj.q.j. generalr̄.
Item testamentū rumpitꝛ̄ natiōe posthu
mi.q̄ si moritꝛ̄ viuo testatore testamentuꝫ
reconualescit.vt in.l.posthumꝰ.ff.de in-
iust.rup.testa.qꝺ est verū si testator viuit
ciuiliter ⁊ naturaliter. secus si naturalitꝛ̄
tm̄ viuat ⁊ mortuus sit ciuiliter.tunc eī̄m
nō recōualescit.casus ē singularis in.l. q̄
vxorē.ff.de preci.imꝑa.offe. q̄ nō alle. in
materia.⁊ est mirabilis casus ille ſm Lo
do.de roma Item testamētū nouissimuꝫ
immobile ꝑseuerat.⁊ testatoris obitu cō
firmatꝛ̄.c.cum marthe.§.ceterū. de cele.
mis.Et testamentū facere pt̄ q̄ hꝫ annos
xiiij.in auc.vt spōsa.largi.§.j.Item alio
mō.Testamētū est lex diuina scripta no
ua vel vetus.⁊ sic dicimꝰ bibliā cōtinere
duo testamenta vicꝫ testamētū vetꝰ ⁊ no
uum. Et testamentum vetus ⁊ nouum
est recipienduꝫ a nobis q̄cq̄ꝫ in paternis
canonibꝰ nullū eorū ex toto teneatꝛ̄ inser
tū.Et inuenitꝛ̄.c.inter canones sancti pa
pe Inno.cuiꝰ autoritate h̄ docetꝛ̄.vt ha-
betꝛ̄ in.c. si a romanoꝝ.§. itē si ideo.xix.
dist.vbi subditꝛ̄ Restat nimirū qꝫ decreta
les ep'le romanoꝝ pontificū sūt recipien
de.⁊ si nō sunt canonū codici cōpagina-
te ꝑ.c.beati leonis.xxv.q.j.oīa.qꝺ etiam
attribuitꝛ̄ Damaso pape.vbi oīa custodi
ri mandantꝛ̄.

De Ti

Tignꝰ vel tignū dr̄ esse oē genꝰ materie li-
gnee.vt in.l.xij.tabu.⁊ Azo in sum.e.tit.
⁊ insti.de re. diui.vn̄ tignarij dicuntꝛ̄ oēs
q̄ edificant.

Tignuꝰ iniunctꝰ. Req̄.s.Actio.

Tiguli dicuntꝛ̄ foramina q̄bꝰ exit fumꝰ.

Thiro est nouus miles vt.C.de thiro.li.xij

Thirꝰ est serpens venenosissimꝰ.de quo fit
thiriaca magna.

Titubatio est cū ego hincinde duo ꝯtraria
sciā.nec tm̄ alicui eoꝝ qꝛ dubio credulita
tē meā applico.vn̄ titubare dr̄ q̄s qn̄ su-
spitionē hꝫ suꝑ eo de quo cōtenditꝛ̄.vt in
c.in nostra pn̄tia.de ꝓcur.in glo.iij.Etiā
titubare est defectuose loqui vl' ignoran
ter. Vn̄ titubans ꝑ ignorante habendꝰ
est.C.de condi.inde.l.vl.⁊.ff.de li.bo.ex-
hi.l.iij.§.is qui ar.c.dominꝰ. de secundis

nu. vbi glo. pro ꝛ cõtra. ꝛ. c. proposuit. de coniug. ser. in glo.

Titul⁹ qñqꝫ signũ dʒ. qñqꝫ cã acq̃rendi do minij. qñqꝫ ipsa ecclesia. vt titul⁹ scti Pe tri. qñqꝫ clericat⁹. qñqꝫ canonicat⁹ in ali q̃ eccl'ia vñ dʒ q̃s intitulari. i. clericari vel canonicari. Jtẽ qñqꝫ capit̃ ꝓ cã mobili ad dñij trãslatõꝫ vt ꝑ locatõe. vt. c. eccl'ia cte. ij. vt li. pen. Jtẽ titul⁹ est iusta causa possidendi qđ nostrũ est. ꝛ sic exigit̃ iust⁹ titul⁹ in vsucapione ꝛ p̃scrip. c. si diligen ti. de p̃scrip. ꝛ glo. sume. xvj. q. iij. Etiã ti tul⁹ possessori cãm tribuit p̃scribendi. vt c. j. de p̃scrip. li. vj. ꝛ est vnũ de ꝑncipali bus requisitis ad p̃scriptionẽ. Dicit̃ etiã titul⁹ q̃libet ordo eccl'iastic⁹. q̃libet digni tas vl' p̃latio. ꝛ sic dʒ q̃s intitulari in aliq̃ ecclesia. i. ordinari ꝓm Bern. in. c. dudũ. de elec. sup ṽbo intitulatã. ꝛ. ff. si cer. pet. in rubricis.

Titulus possessiõis vel possidẽdi est initi um possessiõis. Et cã quare quis posside at vt emptio. venditio. donatio. ꝑmutatõ qꝛ ꝑ emptionẽ ꝛ sĩlia incipim⁹ possidere.

De To

Tochi ꝓm Azo. dicunt̃ sustentatiões pau perum.

Togatos dicimus aduocatos a toga veste noiatos quã habebãt olim aduocati di uersam a ceteris. vt ꝑ h̃ cognoscerent̃.

Tota. i. oĩs. ff. de pac. l. si vn⁹. §. pact⁹. vbi idem dixim⁹.

Torneamenta dicunt̃ q̃dã nũdine vl' ferie in q̃bus milites ex edicto cõuenire solẽt ꝛ ad ostensionẽ viriũ suarũ ꝛ audacie te mere cõgregari vel congredi. vt. c. de tor neamen. ꝛ causa ꝓhibitionis est piculuꝫ animarũ. ꝛ mors hoim inde ꝓueniẽs. vt ibidẽ notat̃.

Tortura põt qñqꝫ fieri in domo. nõ in iudi cio. qñ tabule testamenti patris eorũ fili orũ qꝛ familia interfecta dicebat̃ ꝓusq̃ q̃ stio de seruis haberet̃ aperte recitate sũt vt in. l. si ea q̃stio. C. de his q̃. vt indi. ꝛ ibi no. doc. circa glo. ij.

Tonsura in clerico. vide glo. in cle. qm̃ de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ. xxiij. di. c. ꝓhibẽ. c. cleri. c. si q̃s ex clericis. c. nõ liceat quẽlibet. ꝛ. xij. q j. duo sunt.

Torrens est aqua in ymbre cũ impetu. q̃ i estate torrescit ꝛ arescit. ꝓm glo. in cle. du dum de sepul.

De Tr

Trabea est vestis cõsularis. vt. C. de cõsul. l. j. li. xij. q̃ veste etiã vtebat̃ impator. ꝛ iã se cõsulẽ vocabat. vt in auc. de cõsuli. ci ui. colla. iiij.

Tractarorij erãt filij qui tractabãt ꝛ cõtra ctabãt. i. manib⁹ cõtigerũt ꝛ palpauerũt aĩalia publica ꝛ eq̃s sacro vsui deputa tos. vel dicunt̃ tractatoria lr̃e impetrate ꝑ licentia vehendi aĩalia. vl' lr̃e date licẽ tie ad tractandũ ꝛ puniendũ crimiosos: ꝓm Accur. C. e. ti. in Rub.

Tradere duplicẽ hꝫ significatõnẽ. vno mõ est rẽ suã in alterũ transferre. Corpalis eĩ res tradi põt ꝛ a dño tradita alienat̃. hoc ptꝫ ꝑ ethimologiã dictionis. dʒ eñ tra do q̃si transferens dñium. ꝛ sic bñ dʒ i in strumentis vẽditiõis iure ꝓprio tradidit id est transferens tradidit seu dedit. Alio mõ tradere capit̃ ꝓ inducere in possessio nẽ siue ꝓ ipsa corpali p̃statiõe rei. vt cuꝫ dʒ possessionẽ tradidit vel ipm equũ per frenũ aut librũ in manibus.

Traha est instrumẽtũ rusticũ qđ equãdis cespitib⁹ vel feno colligendo aptat̃.

Traijcere est mare trãsire. vñ dʒ si in pon ctionib⁹ mare traijciat̃. i. transeat̃. Jnde traiectũ est ꝑ mare transit⁹. Etiã alio mõ est nomen ciuitatis.

Traiecticia dʒ pecunia q̃ locat̃ vel ꝑmittit̃ alicui ꝑ mare ad quẽcunqꝫ locum trans uehenda vel deportanda. de acti. ꝛ obli. l. traiecticie.

Transactio est de re dubia: ꝛ lite incerta: nondum finita dato aliquo ꝓmisso vel retento non gratuita pactio. vt in. c. sup eo. de transac. ꝛ est idem quod cõpositio inter aduersarios. ꝛ litem intelligo p̃sen tem vel futuram. qꝛ añ lit. cõte. potest fie ri trãsactio. vt. ff. de ꝯdi. indebi. l. elegan

ter.§.si qs post. Ité lité subaudio iustaȝ
vel iniustã.vt.C.eo.ti.l.ij.ꝛ si qs qñ agit
credit se habere iustã cãm al's ꝯtrariũ vt
ff.de cõdi.inde.in sum.vt tñ inter insisté-
tem ꝛ resistenté vt si actoꝛ ꝑ calumniã in
sistat nulla sit transactio.sed si reus ꝑ ca-
lumniã resistat valet trãsactio qꝫtum ad
eũ.C.eo.ti.l.sub pretextu.licet ꝑ aliã viã
hoc est ꝑ actioné de dolo vl' replicationeȝ
doli cõsulat actoꝛi.vt ibidé dꝛ.qñ re⁹ do-
lo induxit actoꝛé ad transigendũ. ꝛ dꝛ in
descriptõne nõ gratuita pactio. Ideo qꝛ
fieri nõ põt gratis. imo expedit ꝙ is cui
fit transactio aliqd det vl' dare ꝓmittat
transigenti.vñ fieri debet aliquo dato re
tento vel ꝓmisso.alioqn transactio non
ꝓcedit.ꝛ in eo qđ dꝛ aliq intelligit etiaȝ
de modico.qꝛ si qstio erat de re valéte cé
tum põt fieri transactio ꝓ decem vl' ꝓ mi
noꝛi.nec põt dicere transigens se deceptũ
qꝛ transigit suꝑ incerto Ité in eo ꝙ dꝛ de
re dubia ꝛ lite incerta intransitiue ponit
vt sit sensus de re q dubia ꝛ incerta est li
te.i.ꝑpter lité.qꝛ lis qꝫdiu pendet facit ré
dubiã ꝛ incertã. Nã euent⁹ litis ꝛ iudici
oꝛũ incert⁹ est.l.qđ debet. ff.de pecu. vñ
suꝑ eo qđ in qstione vertit lite pendente
põt fieri transactio.ꝛ iõ dꝛ lite nõdum fi
nita. Nã si iudicatuȝ esset nec appellari
posset.nec aliq remedio sniam retractari
ita ꝙ đ snia nõ dubitaret certe trãsactio
nõ valeret.vt si qs cõdemnat⁹ ad.x. di-
cat verũ est me tibi cõdemnatũ esse ad.x
ꝛ verũ est ꝙ debeo.ß si vis esse cõtentus
v.dabo tibi in cõtinenti.tunc transactio
nulla esset.ꝛ si iudicatũ negaret. adeo tñ
liqda foret ꝓbatio vt nõ sufficeret nega-
re adhuc est idé.vt.C.de pe.l.q sniam.dꝛ
eñi transactio qsi actionis in amiciciam
seu amicabilé cõpositioné transitio.trãse
unt eñi a lite ꝛ ab actiõe q cõponunt int
se paciscentes cũ tñ gratis nõ remittitur
actio.secus si gratis remittit q casu non
fit transactio.sed simplex ꝑ donatõné pa
ctio.q eñi transigit quasi de re dubia ꝛ li-
te incerta neqꝫ finita trãsit.i.cõponit. vt
in.c.suꝑ.eo.ti.in glo.iij.ꝛ sic is transit ab
actione q transigit.ꝛ is q ꝑprie agit dicit
transigere.vt.C.e.ti.l.ij.pal.re⁹ aũt im-
proprie. Ité in spũalib⁹ nõ valet transa-
ctio ꝑprio noie dicta.c.si;qñ clerici de off.
dele.ꝛ.c.suꝑ eo.pal.ꝛ est.tex.in.c.cõstitu-
tus.ꝛ.c.pterea.e.ti. Rõ. qꝛ transactio in
spũalib⁹ cõtinet spém symõie.x.grã.duo
litigant suꝑ aliq bñficio ecclesiastico.pu-
ta eccl'ia vel ꝑbenda.ꝛ etiã suꝑ iure pre-
sentandi.tal' transactio cũ sit suꝑ re sacra
nõ valet qñ alter illoꝝ dat alteri.x.vl'.xx.
annuatim vt cesset a lite.ꝛ alt obtinet ec
clesiã seu ꝑbendã seu ius pñtandi: cũ sit
annexũ spũali.ergo spẽs symonie est vbi
aliqd dat vl' ꝓmittit siue retinet in tali-
bus vt possideat.al's ꝓcederet in spũali
bus nullo dato retento vl' ꝓmisso. Sed
tũc ꝑprie nõ est trãsactio ß circa tꝑalia va
let transactio tali mõ sumpta. sumit aũt
aliter ꝛ largo mõ transactio ꝓut est ami
cabilis cõpositio.ꝛ sic põt fieri in spũali-
bus.vt in.c.statuim⁹.de transac.ar.c.nisi
essent de ꝑben.ꝛ.c.vl.de rerũ ꝑmu.ꝛ hoc
dũ ex vtraqꝫ ꝑte det spũale. auctoꝛitate
tñ suꝑioꝛis vt si aliq litigent suꝑ eccl'ijs ꝛ
eps vl' archieps cõponat eos iure. Iteȝ
nõ valet transactio in subiectiõe spiritua
li.c.pterea.ij.e.ti. Subiectio eñi est spũa
le qd.ꝛ iõ aliq dato vl' ꝓmisso.siue reté-
to remitti nõ põt.xbi gratia. Iste subie-
ctus ẽ ꝑmo abbatie tali.s.eccl'ie scti Pe-
tri.mõ vult transigẽ.i.dare.xxx. solidos.
vl' aliud in certo censu vt sit exempt⁹ ab
abbatie subiectione.q census est licȝ esset
recognitio debite subiectiõis.c.ois ania.
de censi.tñ ñ valet talis transactio ꝑpter
sbiectioné.sed si gratis vellet qs aliquaȝ
eccl'iam eximere subiectã bñ posset ex eo
annuatim aliqd accipe.nec esset simonia
c.cõstitutis.de reli.domi.vl' sibi ꝯstituere
soluendũ censum in recognitioné domi-
nij.vt in.c.omnis.pal.vl' ad iudiciũ ꝑce-
pte libertatis.vt.c.recepim⁹.de ꝑuil'. Ité
in matrimonio compositio vl' transactio
nõ valet.c.fi.de transac. Et nota duas re
gulas. Prima affirmatiua ꝙ in oĩ cau-
sa criminali.vl' in oĩ crimine ꝓ q venit

imponēda pena sanguinis licitū est trāsigere.excepto crimine adulterij.Ratō huius regule.q2 vnicuiq3 licet redimere sanguinem suū.Sed ratio exceptiōis est frequētia criminis adulterij.xxxij.q.vij. q̄d in omibus grauius.z de iudi.c. at si clerici.§.de adulterijs.Secūda regula negatiua q in alijs crimib9 in q̄bus non venit pena sanguinis nō est licitū trāsigere.excepto crimine falsi.in q̄ pōt transigi. Ratio regule est ne delicta maneāt īpunita. Rō vo exceptōis.q2 nō pōt maius crimē imponi q̄ falsitatis.qd adimit omnē honorē.Et hec dicta ꝓcedunt de iure ciuili iure nanq3 canonico nō licet trāsigere sic quia ibi nō venit pena sanguinis imponēda.Item transigi nō pōt sup alimētis nisi auctore ptore.ff.de transac.l.cum hij in sum.Ergo nota q quidā sunt in q̄bus nec cōpositio.nec dispensatio. nec transactio locum habet. Quomō em̄ posset fieri per amicabilē cōpositionē.vel disposi tionem.vel trāsctionē.vt vir dimissa vxore aliā supinduceret. vel vt monach9 talis existens ꝓꝓriū haberet.de sta.mo.cum ad monasteriū.vel vt subiectus in subiectione perdurās domio nō obediret. vel supiori in licitis z honestis. In his ergo cū si.trāsactio locū nō habet. vt.c.fi.e.ti. Effect9 aūt trāsactionis est vt oīa instrumēta ad cām spectātia sup qua trāsactū est ne q̄cq̄d aliō est qō opē partib9 ferre poterat h̄ sit vacuū z oi veritate cassatū. Et sola trāsactio validū ꝑpetuūq3 robur obtineat.vt.c.j.eo.ti.ꝰm Gof. in sum.de transactio.

Transfuga dr̄ q̄ transit ad hostes.

Trāslata legata dicunt̄ que testator legatario adempta transfert in aliū.sc3 auferendo ab eo cui ꝑmo legauerat.

Translatio est de sede ad sedē facta ꝯmutatio.vt cū epūs de vna sede ad aliā transfert̄.Unde qō hic appellat̄ trāslatio alibi dr̄ mutatio.vt.vij.q.j.mutatōes.vl̄ sic Est ab vna ecclia ad aliā regulariter trāsitio.pōt em̄ aliq̄s de minori eccia ad maiorē transferri. Nam q̄ ꝓuehit̄ de miori ad maius ꝓuehit̄.vt.xciij.dist.legimus in fi.z hoc maxime de translatiōe episcopoꝝ.Unde translationū due sunt cause. Prima vtilitas. cū in sua ecclesia īfructuosus est.Secunda necessitas.vt cum ꝑsecutionē patitur z hostilitatē.Et sunt tres cause transitus. Prima leuitas.Secūda cupiditas.Tercia humilitas.de h̄ Goff. in sum.eo.titu.

Trāsmigrare.est de loco ad locū trāsire.

Trapezeta.i.campsor vl̄ mercator.xxiij.di. in nomie domini.

Treuga est securitas prestita ꝑsonis z reb9 ad tempus.discordia nondum finita. vt de treuga z pace.c.j.sed pax.Require supra de.P.

Tribunal ꝰm Goff.est locus maiorū iudicum q̄ habent merū imperiū ꝰm Azo.in sum.C.de iurisdic.om.iudi. vel est locus vbi iudex ꝓ tribunali sedet.qui al's forus vocatur.de verbo.signi.forus. z est glo.i c.j.de re iudi.li.vj.

Tribunus plebis est plebe9 magistrat9 sic dictus.q2 populus roman9 olim erat diuisus in tres partes.z ex singulis singuli tribuni procreabant̄.vl̄ q2 tribuni suffragio constituebant̄.

Tribun9 quiritū.i.militu3 erat rege exacto ante dictatores q̄ prefuit eq̄tibus postq̄3 partim ex plebe. z partim ex patrib9.al's partibus militū creati sunt tribuni cōsulari potestate.

Tributū est census qui prestat̄ ratione soli ꝓꝓrij a possidētibus.Dicit̄ autē tributu3 ideo quia militibus tribuebat̄.qui expeditioni publice vacabāt.vnde z stipēdiū appellat̄.vt.ff.de verb.signi.l.ager.z.ff.d̄ pub.z vecti.l.j. §.hic titulus. sup verbo impendāt.in glo. Et in tribus nō habet locum ꝑscriptio.xvj.q.iij.§.potest.ij.vsī. adhuc.C.de ꝑscrip.xxx.anno.l.comperit nec cōpensatio.C.de cōpensa.l.in ea:z.l. precedē.z.ff.de iure fisc.l.aufertur.§.quī compensationē.vbi dicitur q in alijs duobus mensibus probato debito fit recōpensatio cum fisco preter q̄ in tributis z in stipendijs.

Tribūtarij dicūtur a tributo. qđ a tribulatione deriuatur.
Tributaria actio. Re. supra de Actionib⁹.
Triens est tercia pars assis quattuor cōtinens vncias.
Trienniū est tempus triū annorū. vt. c. s. đ pscrip. ⁊ indicit triennalis pscriptio que cōiter currit in vsucapione.
Tricenniū est tēpus triginta annoꝝ. iñ tricēnalis pscriptio. vt. c. vigilāti. e. ti.
Triplicatio est que duplicationē infirmat ⁊ adiuuat actorē. ⁊ sic deinceps quadruplicatio ⁊c. Req. supra duplicatio.
Tripondius est as triplicat⁹. scilicȝ. xxxvj. vncie.
Triū viri capitales dicunt qui carceris habebāt custodiā quorū interuentu aniaduertendū erat in quosqȝ hoies facinorosos quos etiā dicimus stratores a stringendo q2 in carcere custodiēdos et reos damnatos puniebant.
Triū viri monetales dicūtur. videlicȝ eris ⁊ argenti. vel auri cōflatores quia frustra liberos exheredat ⁊ sine officio naturalis pietatis in extraneas personas reductuȝ est ꝰm Isid. li. v.

De Tu

Tuguriū dr esse tectū qđ rebus vrbanis vl rusticis custodiēdis est deputatū. vl dicit dē edificiuȝ qđ magis cōpetit rusticis ꝗ vrbanis edibus. ⁊ dr quasi tegulariuȝ eo ꝙ tegat. ff. de ver. sig. l. domus.
Turtibuli. al's tibuli siue tiguli dicunt foramina p que exit fum⁹ caminoꝝ. ⁊ idem dicūt fenestre ꝗb⁹ calor balnei euoporat.
Turpia verba. i. diffamatoria. Si sunt specialia viciant legatū vel institutionē s nō exheredationē. sed generalia turpia sunt apta punitiōi. ideo dispositionē puniētes nō viciant. nō aūt sunt apta bonori. ideo dispositionē bonorantē viciāt. nisi vbi voluntatē disponēdi significāt. verbi gratia testator dicit sic. Titio furi homicide vel adultero lego. x. legatum non valet. vt. l. turpia. ff. de le. j. quia bis verbis testator diffamat legatarium. ⁊ sic sensus est vt ꝙ magis eum vult grauare diffamando ꝗ honorare. si volet valere legatum lex ciuilis hanc voluntatē nō admittit in odiū diffamantis. vt in. l. turpia. prealle. Sed ibi testator dicit. filius meus impȳssim⁹ male de meritus heres esto. valet institu. l. his verbis. §. j. ff. de here. institu. quia siue sit verum siue falsum ꝙ sit impȳssim⁹ constat tamen de persona. ⁊ ratio ē diuersitatis in hoc casu ⁊ in pcedenti. quia primus casus est in verbis specialibus. secūdus autē in generalibus. alij dicunt ꝙ in casu pcedenti valet legatum sicut in isto. quia constat de psona ⁊ de legato ei facto nisi aliud constet testatorē voluisse. vl nisi lex ciuilis sic disponat. vt supra dictum est. Item ibi. filium meū latronē ⁊ gladiatorem exheredo. valet exheredatio. l. ⁊ si peperit. in princi. ff. de lib. ⁊ postu. Ratio quare valet exheredatio ⁊ nō legatuȝ vel institutio sic facta. quia verba diffamatoria apta sunt exheredationi. cuȝ sit ad penam vel ad priuationē bonorū. Sȝ secus in legato vel in institutiōe.
Tunc significat extremitatē tēporis. l. si is legatum. §. sed si ita scriptum. ff. de cōdi. ⁊ de hoc facit ad questionē notandā. Si quis ita testat. si imparator nō venerit in italiā infra quinquenniū heres me⁹ tunc x. det Titio. imperator moritur pmo anno an Titius potest petere. x. Solutio. certe nō. nisi post quinquenniū. ad h sempere allegat tex. palle. ⁊ hoc quādo tēpus apponit in ɔditōe ptātiua. Si vo in ɔditione casuali apponit si deficiat nō expectat. l. hoc iure. ff. de v. ob. Fallit nisi addatur dictio tūc. ⁊ huic excerptum est de elec. cōmissa. li. vj. vbi de hoc.
Tutela ꝰm Azo. in sum. est vis ⁊ potestas in capite libero ad tuendū eū ꝗ ꝓpter etatē suā spōte se tueri neqt a iure ciuili data ac pmissa. vt insti. de tute. §. est aūt. vis autē dico de facto. ⁊ ptās de iure vt talis sit tutor ꝗ ꝓpria ibecillitate nō impediat. nec a iurisdictiōe repellat. q̄les sūt pupillus furiosus ⁊ ꝗ ppetuo morbo laborāt. illi ꝓpter ibecillitatē corpis vel animi tu-

tores esse nō pn̄t. Sz femie que q̄uis sci-
unt res administrare pupillares et ad id
experiendū vires habeant. tamen a iure
institutionū nō admittunt.
Tutela testamētaria. est qn̄ pater dat filio
tutorē in testamēto.
Tutela datiua est qn̄ vn⁹ datus est tutor fi
lio in testamēto. et vnus extātib⁹ ɔsangui
neis idoneis ad tutelam iudex ex officio
suo dat tutorem.
Tutela legitima est que defert a lege scd̄m
quā nullus datus est.
Tutor filio in testamēto q̄ primo loco debe
ret ei succedere ab intestato tenet suscipe
re tutelam huius.
Tutele actio directa et ɔtria. Re. s. Actio.
Tutor est qui pupillū vel pupillam morte
patris vel emācipatione sui iuris factuz
vel factam tuet. differt aūt a curatore. qr
tutor datur impuberi. curator vero puberi
vel adulto scilicz furioso. prodigo. surdo
mutuo. et similibus. q̄ rebus suis preesse
nō possunt. Item tutor quādoqz datur a
iudice. qn̄qz a testatore. Datur em̄ a testa
tore et cōfirmat decreto iudicis vl' ɔsidis
etiā datur inuito sed curator nō nisi volēti
ꝑterq̄ ad litem. Item tutor nō dat certe
rei vel cause secus in curatore. imo tutor
ꝑncipaliter datur ꝑsone et secūdario reb⁹
Sed curator primo et ꝑncipaliter dat re
bus et secūdario ꝑsone. Et nota q̄ quidā
est tutor legitim⁹. quidā fiduciari⁹. q̄daz
testamētarius. quidā onerari⁹. Tutor fi-
duciarius est q̄ pupilli emācipati cui⁹ pa
ter q̄ euz emācipauit tutor erat legitim⁹
eo patre mortuo tutelā accipit cū mortis
tēpore erat in patris potestate. verbi gr̄a
Titius duos filios habuit. scz Seyum et
Meuiū. Seyus fuit minor in ānis. Me
uius fuit pupillus. seyum habuit in pote
state. et meuiuz emancipauit. et ip̄e tutor
eius erat et mortu⁹ est eo patre mortuo.
seyus frater meuij pupilli fiduciarius est
emācipatione em̄ perit ius agnatōnis ne
fratris sui frater legitimus tutor esse pos
sit tanq̄ proximus agnatus. sed fiducia-
rius bene. et sic tutor fiduciarius ē frater
fratris sui emancipati. vt patuit. sed si pa
ter emācipet vnum de filijs suis impube
rem eius est legitim⁹ tutor et mortuo pa-
tre filius alter maior fiduciari⁹ tutor ap
pellatur.
Tutor legitim⁹ est q̄ lege ꝑcipienti pupilli
nanciscit tutelā. q̄les sunt ꝓximi. agnati
et cognati. Regularit em̄ traditū ē ꝫm le-
ges vt ad quē spectat emolimētū heredi
tatis alicui⁹ pupilli. ad eūdē pertineat et
onus tutele ei⁹. nisi forte sit mulier q̄ hn̄
vocat ad hereditatē morietis. non tn̄ ad
tutelā supstitis. qr tutrix esse nō pōt.
Tutor onerari⁹ est q̄ dat pupillo vt ip̄m de
fendat a vexationibus aliorū. vel dat no
uitatis gr̄a vt alios tutores instruat. c. ve
nerabilē. de elec. in glo. sup verbo aduo-
catis. vel honorarius dicit dat⁹ causa ho
noris nō administratiōis. et tales non ha
bēt onus. vt reges. ꝑncipes. comites. ba-
rones. quibus admittunt filij causa ho-
noris. ideo illarū tutela vacationem non
prestat. institu. de excu. tu. vel cu. §. item
tria onera.
Tutor testamētari⁹ d̄r q̄ ex testamēto dat
tutor filio a patre pupilli. scz qui actu in
testamēto noīatur et assignat.
Tutor suspect⁹ ꝫm Azo. in sum. C. e. ti. d̄r
iste q̄ morib⁹ talis est vt suspect⁹ sit. non
em̄ facultas et paupertas fraudulentia vel
callida ɔuersatio in reb⁹ pupillarib⁹ su-
spectū tutorē cōmendāt vl' cōmittāt. Itē
in auctoritate ꝑstāda ꝑ tutorē expediēs ē
vt loquat. facit. l. j. §. penl. d̄ tute. et insti.
q̄ tuto. i testa. dari pos. in glo. j. Et facit h̄
ad subtilē q̄stionē ꝫm Bar. Pone pupil
lo est delata hereditas extranei. q̄ sciente
et patiēte ip̄o tutore habitauit i domo cu-
iusdā defuncti a q̄ delata ē sibi hereditas
querit an ꝑ h̄ ꝓbet aditio hereditatis. et
vtrū patiētia et sciētia tutoris auctoritatē
induxisse videat. et an i auctoritate sit ne
cesse q̄ tutor loquat. Et apparet ꝑmo q̄
sic. nā talis actus habitandi in domo de-
functi in eo q̄ pōt ꝑ se adire hereditatē in
duceret presumptionē aditiōis. ꝓ hoc fa
cit. l. gerit. ff. de acqui. here. Sed pupillo

qui nō pōt adire sine auctoritate tutoris talis actus absqꝫ tutoris auctoritate aditionē nō inducit. vt. l. patuit. ff. de iur. deli. Sol. dy. dicit ꝙ scientia aut patiētia tutoris auctoritatē non inducit. ꝛ sic ex illo actu non probatur aditio nisi forte tutor quādoqꝫ mandasset pupillo vt aliq̄d faceret in illo domo. Nā talis expressio mādati auctoritatē inducit vel etiā nisi pupill⁹ diu stetisset in domo. s. ꝑ spaciū decē annorū. q2 ꝑ hoc ꝓbaṫ aditio. q̄si oia fuissent solēniter acta auctoritate tutoris.

De Va

Vacātia bona dicunṫ ea bona que dn̄m nō hn̄t. vel q̄ fisco vel dn̄io alicui⁹ applicanṫ. Qḋ cōtingit multis modis. Qn̄qꝫ si q̄s intestatus decedit vel q̄ testari non pōt. vel faciat ꝓpter qḋ heres suus ei succedere nō pōt. vel etiā vbi al's de ꝯsuetudine bona alicuius dn̄io applicanṫ tunc dicunṫ vacare bona.

Vacās possessio. Req̄re supra Possessio.

Vagabūdus est qui nō habet domicilium. sed hodie hic est. cras alibi. l. iiij. §. pretor ff. de dam. infec. Sed quasi vagabundus est q̄ habet domiciliū. sed raro moraṫ in eo. ꝛ vagaṫ hincinde. Et quomō conueniantur isti habeṫ in. c. fi. de foro compe. in glo. j. ꝛ ibi nota.

Valitudo d2 infirmitas ī vno significacto. c. qm̄ frequēter. vt lite nō ꝯte. ꝑ Innoc. et Hosti. c. fi. de testi. l. ij. §. si vo valitudine. ff. si q̄s cauṫ. ꝛ. l. vir q̄ morbo excuss.

Valitudinarij dicunṫ infirmi q̄ frequenter egrotāt. vel q̄ laborāt ꝑ lucida interualla vt q̄ mō sani sunt post horā infirmi.

Varicosus d2 curuus a varice neruo ꝯtracto. q̄ neruus in senectute reddit hominē varicosum ꝛ curuū.

Vasallagiū ɓm Spe. in ti. de feu. idē est qḋ homagiū. Qḋ em̄ in francia diciṫ homagiū. in ytalia vocaṫ vasallagiū.

Vasallus est feudatari⁹. ꝛ ɓm vulgare prouincialiū nobiles feudatarij vasalli dicūtur. Plebe⁹ vo hō medius nūcupaṫ ɓm Spe. ꝛ vasallus nō pōt vēdere feudū sine volūtate dn̄i. ꝛ dū vendit debet rogare dn̄m suū ꝙ ab eo recipiat. ꝛ alteꝝ emptorem inuestiat. qḋ si dn̄s denegat ꝛ eū exorare nō pōt det emptori alia bona equalentia tali feudo iniuste vendito. de hoc ī c. que in eccl̄iarū. de cōsti. ꝛ in vsi. feu. per totū. Et hoc verū nisi ille cui vasall⁹ feudū alienat velit supportare oē grauamē. vt in. l. murilegulo. C. de muriṫ. li. xj. facit l. ij. in prin. ff. so. ma. ꝛ sic vasaluus possit alij in feudū dare suū feudū. etiaꝫ inuito dn̄o. qḋ videṫ nō esse verū ꝛ ꝯtra casum in. c. j. de duo. fra. Sꝫ queriṫ a quo cognosci debeat causa feudi. Pro q̄ no. ꝙ scḋm Iaco. de bel. cui ꝑ oibus staṫ. in hoc distiguiṫ. Aut loquiṫ de vasallis minoribus. aut maiorib⁹. si maiorib⁹ vt sunt duces. comites. marchiones. capitanei. q̄ imediate ab impatore inuestiunṫ. tūc de cōtrouersia impator cognoscit. c. j. de lecoradi. in vsi. feu. Idē corā rege de imediate a rege infeudatis. Si de mnorib⁹ qui ab inferiore habēt feuda. vt militibus aut nobilibus. Hoc tripliciter. Aut vertiṫ q̄stio inter duos vasallos. aut inter duos quorum alter ꝛ alter nō est vasallus. aut iter dominū ꝛ vasallū. si primū. aut ꝯstat ambos esse vasallos. litigāt tamen de parte feudi vel finibus. sic est cōclusio ꝙ coraꝫ dn̄o cuius sunt vasalli debet cognosci. c. j. apud quē vel quos. c. feu. deter. aut constat de vno tm̄ nō tū de altero q̄ nihil habet nisi id de quo questio vertiṫ. tūc ꝑ partes curie debet causa terminari dicto. c. j. apud quē vel quos ꝛc. aut nō ꝯstat de aliquo horū ꝓ certo. Quia ambo nihil hn̄t in feudū nisi illud de quo questio est. hoc dupliciter. aut ꝯtendūt se inuestitos ab eodem. vel a diuersis dn̄is. Si secundū iudex cōpetens erit ordinari⁹ loci vel delegatus. c. ij. de le. corā. in ꝑn. in vsi. feu. Si primū hoc dupliciter. aut vterqꝫ dicit feudum suū ꝓpriū. id est sibi concessum. ꝛ sic iterū ordinari⁹ erit iudex dicto. c. ij. Aut vterqꝫ dicit fuisse suoꝝ ꝓgenitoꝝ sic dn̄s

cū curia sua cognoscit nō tñ solus.p̄al.c.
j.Aut vn⁹ dicit feudū nouū.s. ip̄m inue-
stitū alter antiquū scz suoꝝ ꝓgenitoꝝ.ab
eode tñ dño. tūc olim ordinari⁹ cōpetēs
erat iudex hodie ꝑ pares curie cognoscit
ꝛ sic finaliter ↄcludit in p̄mo casu p̄nci-
pali ꝙ solū vno casu cognoscat dñs ꝺ cā
feudi scz qñ cōstat ambos esse vasallos.
Scd̓o causa p̄ncipali tenet glo.in.c.Ce-
terū.de iudeis.q̄ dicit in cā ordinariū lo-
ci.in q̄ feudū situm est cognoscere debere
Tercio casu iterū ꝑ pares curie si repiri
pñt.si nō eligant alij.Et tales erunt iudi
ces ordinarij q̄bus lex dat iurisdictionez
ordinariā.Ideo sedebunt ꝓ tribunali et
seruabūt iuris ordinē.Si nō habēt tribu
nal eligere pñt.Et eo ipso ꝙ dñs iudicat
etiā sniam ꝓpriā executōi mādare pōt.qꝛ
feudū dr̄ suū territoriū.Itē ſm.glo.c.ro-
mana.§.debet.de ap.li.vj.cōcludit.si vl-
tra dñm feudi est alius ꝓrim⁹ imediat⁹
ad hūc appellat a snia dñi feudi.Si talis
nō sit tūc ad ordinariū loci in q̊ res situa
tur spectat.qꝛ dñs feudi ē tali subiect⁹.vt
§.debet.p̄alle.Tñ in vsi.feu.tex.est ꝙ i ta
li casu ad impatorē appellandū sit.Et sic
sentit Bal.tacite.Primū tñ magis placz
doctorib⁹.vt notat in dicto.c.Ceterū.Et
intelligunt p̄dicta qñ est q̄stio de feudo.
Sz secus ē dū q̊stio vertit de cognitione
feudi.s.ad quē ꝑtineat ↄgnitio ei⁹.Talis
em̄ nō ꝑtinet ad dñm feudi.siue sit eccl̓ia
sticus siue secularis.al̓s esset iudex in sua
cā ꝛ ↄtra totū ti.C.ne q̄s in sua cau.quia
sic cognoscēs de cognitiōe feudi in casu q̊
sibi adiudicaret cognitionē talem deberi
Cōsequēter de ꝓprietate feudi sibi adiudi
caret.Debet ḡ supior ordinari⁹.vel alter
de h̄ cognoscere vl̓ iudicare.vel ꝑtes arbi
tros eligere debēt q̄ cognoscāt vt notat i
c.verū.in glo.iij.de fo.ↄpe.Et ibi glo.qua
vtrū ꝛ qñ secularis iudex possit negligen
tiā supplere eccl̓iastici in cognitiōe tali.
Uates mō sacerdotē.mō ꝓphām.mō poetā
significat.xxi.dist.cleros. post colūnam.
Uasa ire sunt oēs peccatores.vt.xxiij.q.iiij
nabuchodonosor.vbi dicit.vasis ire nun
ꝙ deus redderet interitū si nō spontaneū
inueniret homo habere peccatū.

De Ub

Ubaldini sunt homies certi.ꝛ signāter cle-
rici vel canonici terre vel ecclesie alicui⁹.
de quibus in.l.j.C.de col.illi. vbi dicitur
ꝙ collegiū vbaldinorū nō potest constitu
ere syndicum.

De Ve

Uectigal est tributū qd̓ prestatur de rebus
que vehūtur in omibus negocijs manuū
a vehēdis mercibus dictū.idē est qd̓ nau
lum.vt.ff.de pub.ꝛ vect.l.j.hic titul⁹.Et
ſm Azo.in sum.C.eo.titulo. vide supra
Tributum.
Uector est portitor qui vehit. Et vectores
sunt nō solum qui vehūt sed etiā qui ve-
hūtur in naui ſm Azo.in sum. C.eo.tit.
ꝛ.ff.ad.le.ro.de iac.
Uectores possunt dici siue habeāt merces
siue nō. dū tñ opas suas magistro nauis
exhibeāt ad nauigandū.Et sunt q̄nq3 no
mina que prestāt actū ꝛ passionē vt ho-
spes zelotypos.¶Require supra.A.
Uectura.i.vectigal siue naulum.
Uehiculū.ſm.l.duodecim tabu.est via i oc
to pedes ex transuerso amfractu.xvj.qd̓
nō est necessariū in actu.Ius trahendi li
gna lapides vt permittit habenti actum
sed viā nisi specialiter cōuenisset de hoc i
actu.vide infra Uia.
Ue pro et ponit interdū.vt in.l.si fundum
sub cōditione.§.his verbis.ff.de leg.j.
Uel etiā ponitur pro et interdū.vt in.l. Sē
pe.ff.de ver.sig.ꝛ.l.cū quidā.C. de verb.
signi.Etiā ponit alternatiue.vt in.c. iter
ceteras.de rescrip.
Uenatio quid sit habes ſm Goffr. in sum.
titu.de cle.vena.Et est triplex.scilicet op
pressiua.arenaria.ꝛ saltuosa.Oppressiua
est hominū de qua dicit.Cepit nemroth
esse robustus venator coram domio.id ē
extinctor ꝛ oppressor.Et sic venator ē ho
minū exactor ꝛ oppressor qui aliquez ve-
natu opprimit.Arenaria ē que fit i arena

vt cū quis locat operas suas vt pugnet i arena cum aliqua bestia dentata. hanc q̄ exercet peccat grauiter. nisi eam exerceat gratia viriū experiendarū. vt. ff. de postu lan. l. j. §. Item senatus. ⁊. iij. q. vij. tria. versi. infames. circa prin. Et de hac loqui tur. lxxxvj. dist. qui venatoribus. cū duobus. c. sequētibus. Saltuosa est que fit in siluis ⁊ saltibus ad capiēdas feras. ⁊ hec est licita Sed quomō in clericis liceat in ꝓprijs personis venari deficiēte familia. ⁊ vendere. cum illud nō sit vagari sed necessitati et vtilitati ecclesie subuenire ad qd̾ tenentur clerici. vij. q. j. presentium. et glo. cle. ne. in agro. de statu mo. in verbo ꝑsonale. ⁊ ibi concor. ⁊ ergo venatio saltuosa est illicita ex tēpore ⁊ persona. Ex tēpore vt in quadragesima ⁊ sabbatinis noctibus. xxxvj. dist. an putatis. Ex persona vt in clerico. in quo tamē distinguēdum est quoniā episcopo semꝑ est illicita xxxiij. dist. quorundā. Alijs vo clericis licita est causa necessitatis. vtilitatis. et recreatiōis. cū retibus. laqueis. ⁊ canibus. dum fit cū silentio ⁊ modestia. Nā etiaʒ monacho licet texere lina ꝓ piscibus capiendis. vt de cōsecra. dist. v. nunq̄. vide Goff. in sum. de cle. vena.

Vendere est rem ꝓ certo ꝓcio dare. et sunt bona debitoris vendēda si vrgeat es alienum ⁊ dilatio damnū sit illatura creditoribus. vt in. l. fulcinius. §. adeo aūt. ff. q̄. ex cau. in possess. eatur.

Venditio est de re que habet cōmertiū. ⁊ solet poni in instrumētis qd̾ ꝓmittit vēditor emptori rem venditā legitime defendere. auctorizare. ⁊ disbrigare. que verba debent sic intelligi q̄ si de re ipsa lis fuerit facta. orta siue mota emptori. vēditor teneat̄ rem in ipsa lite legitime. scʒ ḃm leges defendere. auctorizare. id est auctor litis fieri. siue ꝑ se litem agere vel disbrigare. id est litem expeditā ab omni onere reddere. Item nota quando venditor est certus q̄ rei vendite pars est ei propria. ⁊ pars conditicia. id est alicui conditioni vel alteri domino subiecta. ignorat tamē que ⁊ quāta. tūc ponit̄ in instrumēto venditionis. sic q̄ ꝓprium in ꝑpetuū. qd̾ conditiciū domino subiectū. hoc est dicere q̄ est ꝓpriū in hac re. ⁊ habeas vt ꝓpriuʒ in ꝑpetuū. sed q̄ conditiciū habeas cum ea cōditione ad quē ꝑtinet. Itē ḃm Azo. in sum. C. de pe. ⁊ cōmo. rei vend. ⁊ Goff. in sum. de emp. ⁊ ven. tradit̄ talis regula rotunda ⁊ quadrata. Cum vēditio fit pure sine scriptis certe speciei. que degustationem nō recipit. oē ꝑiculū spectat ad emptorē. excepto casu publicatiōis. nisi pactum culpa. mora. calliditas. vel traditio interuenerit. ⁊ quodlibet verbū huius regule habet in se pōdus de quo vide Gof. in sum. vbi supra.

Vendicare est corā iudice dicere vel intēdere rem esse suā vel allegare. vt qn̄ q̄s dicit hec res est mea. ⁊ est idē qd̾ intentare scʒ ad hoc solū intendere vt res sua declaret̄ ⁊ sibi dominiū applicet̄.

Velum est quadruplex. scʒ cōsecratiōis. ordinationis. ꝓlationis. ⁊ ꝓfessionis. Professionis suscipit̄ a virgine vel corrupta cuʒ profitet̄ de altari vel de manu. in. xx. anno ad minus. xx. q. j. ⁊. c. j. ⁊. q. ij. puella. Consecrationis imponit̄ in. xxv. anno vt ea. q. j. placuit. ⁊. lxxvij. di. placuit. Potest aūt consecratio virginum fieri in die ephiarū. in albis pascalibus. i. tota septimana pascali. in apl'orū natalib⁹. nisi sint graui languore detente. tūc eñi alijs tēporibus possunt imo etiā alijs ꝓcipuis festiuitatibus ⁊ diebus dn̄icis vt. c. j. d̾ temp. ⁊ quali. ordi. Viduas aūt nullū pontificū velare ꝑsumat. xx. q. j. de votis. in fi. Sed ipsemet velum suscipiant de altari. xxvij. q. j. viduas. q̄ capitibus suis imponāt. et c. ꝓlatū. de his que vi me. ve cau. fi. Epūs corrupte velū imposuisse videt̄. tn̄ solum imponere simulauit. Velū aūt religionis vel vestē religiosam de manu ꝑsbyteri sumere possunt. xx. q. j. vidua. secus de velo cōsecrationis qd̾ solenniter a solo epō soli virgini solennibus diebus imponitur. Terciū est velum ordinationis. qd̾ olim dabat̄ dyaconissis in. xl. anno. xx. q. j. sau

ctimoniales.xviij.q.j.diaconissaȝ. Quartum est velū plationis.qđ olim dabatur abbatissis in.lx.anno.x.q.j.iuuēculas.

Venditi actio. Req̄.supra Actio vēditi.

Venia etatis daᵗ mulieri in. xviij.anno. et viro in.xx.l.si.⁊.l.oēs adolescentes.C.de bis q̄ veni.eta.impe. ⁊ tamen maior etas requiriᵗ in abbatissa q̄ in abbate.c.indē nitatibus.de elec.li.vj.iūcto.c.cū in cunctis.eo.ti. Ratio tamē in hoc potest esse. q̄a mulier auarior est viro.ar.l. sed si ego in fi.ff.ad vell'.vbi diciᵗ.Senatus eñ obligate mulieri succurrere voluit nō donāte hoc ideo q̄a facili⁹ se mulier obligat alicui q̄ donat.⁊ ideo gubernatio patrimonij titi⁹ sibi pōt cōmitti.de hoc ꝑ cardinalem in.c.indēnitatibus.p̄al. In secundo casu ratio est fragilitas sexus.⁊ q̄r in spūalibus gubernādis non est mulier ita capax ⁊ habilis sicut vir.Et minor etas requiriᵗ in muliere in eligēdo. vel eligente q̄ in viro.vt in.c.indēnitatibus.p̄al.⁊ in cle.vt hij.de eta.⁊ quali.Et in minore etate pōt religionē ꝓfiteri q̄ vir. Ratio q̄a in vtroq̄ casu ꝓfessus eligit.⁊ mulier citius ꝓfiteri pōt. q̄r citi⁹ pubes ē ⁊ capax doli.ideo citius etiā pōt se obligare.

Venire diē debiti est posse pecuniā petere.

Venire id est vendi.vt in.l.fulcinius.§.si i diem.⁊.§.multis eiusdē legis.⁊.l. prece. ff.qui.ex cau.in posses.ea.cum si. Est eñ verbum neutropassiuū sub voce neutrali significans passionē. Unde Exulo ⁊c. Et dr̄ūt venire a veneo.⁊ venire a venio vū.Si vis veire cras mane debes venire

Venter. Require supra. Mittere in possessionem nomine ventris. Et nota q̄ ventris ingluuies ad luxuriā facile ꝓuocat. ⁊ omne bonū opus dissoluit. vnde vēter ⁊ genitalia sibimetipsis vicina sunt.vt ex vicinitate membrorū cōfederario intelligatur viciorū.xliiij.distinc.§. Nō eñ pl⁹ q̄ necesse est debem⁹ corpori seruire. sed solam eius infirmitatē reficere vt ipsum ad vsum exercende virtutis habeamus. vt.c.cōuiuia.ea.distin.vnde Seneca. Nō viuo vt comedam.sed comedo vt viuaȝ.

Et ideo Bar. comedebat ad pondus vt haberet intellectū pariter dispositū ⁊ nūq̄ alteratum. Sic ⁊ nos moderate comedamus nō nimia ciborū egestate.vt in.c. non mediocriter.⁊.c.nō dico.cuȝ si. de cōsecra.dist.v.

Verbum in larga significatione ponitur in iure pro qualibet parte orationis. a verberando dictum. eo q̄ aerem verberat. vt dicendo in glo.super verbo institutio. super verbo velociter ⁊ super verbo infra ⁊c. Non ergo capitur hic verbū sicut in Johāne.ca.j. In principio erat verbū ⁊ sicut in donato. Verbum est pars oratōnis. prout est distincta ab alijs partibus orationis.sed significat dictionē cuiuscūq̄ partis orationis. Ad hoc autē sunt verba ⁊ eoruȝ significata imposita vt per ea significeᵗ mens vel voluntas interior ipsius verbū proferentis. Ne dum aūt verbis significatur mens hominis. sed etiaȝ factis.signis.et cōiecturis.licet inter modos significandi verba obtineant principatum. eo q̄ clarius ⁊ euidentius significant. Unde voluntas seu mens proferētis dat significatū verbo. quia sine mente verbū nihil significat.vt in furioso q̄r verbum ab eo prolatum nō habet mentem. nec voluntatē.vt in.l.furiosus.ff.de re iudi.Et vsus cōmunis imponit significatū verbo.patet per.l.labeo.ff.de suppel.lega.q̄ dicit. Verba accipienda sunt ex vsu cōmuni.Et dicit ibi Bar. q̄ vsus cōmunis est triplex.scȝ.loquēdi.intelligendi.⁊ vtendi. Unde cōmunis vsus loquēdi est q̄ equus certe qualitatis voceᵗ calofredus.Secundo in dictione heres singularis numeri significatur pluralis numer⁹ de vsu intelligendi.vt.l.in vsu.ff. de ver. signi.Et in vsu loquēdi. inest vsus intelligēdi. Tercio de vsu vtendi ponit exēplū de pōderibus ⁊ mēsuris.vt in.l. excepto. cū ibi alle.C.de loca.⁊ cōduc.De h̄ vocabulo verbū vide plura in vocabulario cuiusdam docto.legū aurelieñ.ḃm dominū Johan.de matisco.et incipit. Verbū hic non recipitur. Ex quo opusculo plures

additionẽs excerpsi. quas his expositiõi-
bus terminorũ inserui. Itẽ verba sunt ac
cipienda cũ effectu. vt. c. relatũ. de cle. nõ
resi. de pe. di. j. hec aũt. c. vlti. de spon. ⁊. l.
j. §. hec aũt verba. ff. ꝙ quisq; iuris. Et de
bent verba deseruire intẽtioni. nõ aũt in
tentio verbis. cũ ꝑ verba exprimat̃ inten
tio. xxij. q. v. humane aures. ⁊. j. q. j. mar-
chio. c. intelligẽtia. de verbo. signi. cum si.
Etiã verba sunt referẽda ad cõmunẽ in-
telligentiã. vt in. c. ex literis. de spõ. ⁊. l. nõ
aliter. ff. de lega. iij. Et verba generalia sũt
generaliter intelligẽda vt in. l. j. §. genera
liter. ff. de le. p̃stan. ⁊. c. quoniã. de cõiu. le
pro. ⁊. c. maiores. versi. ad id aũt. in fi. de
bap. nec verbis est vtendũ. l. vt verboruꝫ
C. q̃ admi. ad bo. pos. vbi dicit̃. Et verbo
rum inaniũ excludamꝰ captiões ⁊c̃. Ver
ba etiã cõmendatoria nõ obligant. vt. l. si
idem filiussa. §. si adolescẽs. in fi. C. ꝙ cũ
eo facit. c. cũ venissent. de insti. ibi nõ solũ
de illo. sed de oibus redditibꝰ faceret qđ
placet. Sunt eñ verba dubia cõtra stipu
latorẽ interp̃tanda. vt. l. stipulatio ista. §.
stipulatiõibus. ff. de verb. obli. ⁊. l. q̃cq̃d.
eo. ti. vbi dicit̃. Qđ nõ est expressum cen-
setur obmissum.

Verborũ forma est ꝯsiderãda. nec ab ea re
cedendũ sine certa causa vt. c. ex literis. de
spõ. ⁊. c. ad audientiã. de ver. signi. In vl
timis aũt volũtatibus verbũ indifferẽs.
vt cũ habuerit p̃teritũ vel futuꝝ. trahi de
bet ad futurũ. q2 vltima volũtas semꝑ de
futuris est. al's a ꝓprietate verborũ nõ est
recedendũ nisi cõstet loquentẽ aliud vo-
luisse. vel etiã nisi res aliter salua esse nõ
possit. Et sic improprietates non sunt ad
cõsequentiã trahende. sed excusande ꝫm
Berñ. in. c. p̃terea. de verbo. signi. Etiaꝫ
dicit. l. j. §. si is q̃ nauẽ. ff. de exer. ac. ꝙ ver
ba sunt intelligẽda in ꝓprio significato. li
cet possint impropriari vt cõueniãt ma-
terie subiecte. ff. lo. l. fi. ij. rñso.

Verbis dicit̃ obligatio cõtrahi. vt cõditio
certi. vt supra de. C.

Verna est seruus ex ancilla in domo natus
Inde dicit̃ vernaculus. ⁊ est paruꝰ seruꝰ
diminutiuũ. de leg. iij. l. seruis. §. fi. ff. de
rei vendi. l. cum super.

Vero qñq; stat inceptiue qñ nõ p̃cedit ma
teria cui iungat sequentẽ. vt de elec. super
eo vo. Qñq; aduersatiue. de hoc in autẽ.
de here. ⁊ fal. in p̃n. coll. j.

Vepres dicunt̃ spine que vi prendũt ⁊ lace
rant carnes ⁊ vestes ꝫm Jo. an. in cle. du
dum. de sepul.

Vesanus dr̃ q̃ sine sanitate est. sicut vecors
sine corde. vt. ff. de ver. sig. l. male.

Vestiarij sunt qui vestiũ exercent negocia-
tionem.

Vestibulũ ꝫm Azo. est locus ante hostium
vtriusq; domus. vel primus aditus. seu
introitus vel porticus ⁊c̃. ⁊ tectus erat q̃
vt vestimẽto tegit̃ homo. vel dr̃ ab aue. i.
salutatiõe qua fiebat ibidẽ stantibus.

Vestimentuꝫ dr̃ omne illud qđ induimus.

Vestimẽta interpolata. dicũtur veteres ve
stes iterũ polite.

Vestis virgata vel partita. ⁊ de caligis sca-
chatis. habet̃ in cle. ij. de vi. ⁊ ho. cle.

Videtur est verbũ fictionis. vt. ff. de vi ⁊ vi
ar. l. j. §. deiecisse. ⁊ per Bar. in. l. si is qui
de vsuca. ⁊ glo. in verbo habere videt̃ in
c. nõ minus de imunita. eccle.

Veterani. sunt milites emeriti. i. extra mili
tiam ꝓpter sua merita positi. C. de vete-
ra. in Rubri. ⁊ in legẽda sancti Martini
vbi dicitur ꝙ imperator precepit ꝙ vete
ranorum filij scientijs militaribus impli
carentur.

Vetus ius. Require supra Jus.

De Vi

Via est ius eundi. ambulãdi. vehẽdi. vehi-
culũ. ⁊ iumentũ ducẽdi. ita ꝙ ille cui ꝯpe
tit ius vie potest illa facere. Et differt ab
actu. q2 plus ꝯtinet via q̃ actꝰ. Naꝫ via
iter. actũ. ⁊ ius in se ꝯtinet. Itẽ eo cõtẽtꝰ
est actꝰ vt iumẽtũ agat q̃s. ⁊ si nõ vehicu
lũ. plus eñ vehiculũ occupat q̃ iumẽtuꝫ
In via necessariuꝫ est vtrũq; posse agere
Itẽ via habet ius trahẽdi lapides. ligna
vel trabes. ⁊ ferẽdi erectã hastã. qđ nõ hꝫ
actꝰ nisi de h̃ spãlit̃ ꝯuenisset. licꝫ a tergo

ducere vellet itinera nō in collo. qđ poti us videtur rigorosum q̄ equū. Itē vie latitudo ad vehendū vehiculū si latior vł angustior nō designetur p cōtrahentes.l. xij.tabu. diffinitur scz octo pedum per rectum. vbi via est recta nō tortuosa. sed in amfractu. xvj. pedum. id est vbi reflexa ē qđ in actu nō oportet. vide. s. Vehiculū.

Vi bonorū raptorum actio vi bonorum raptorum.

Vicari⁹ ƀm Hoff. est q̄ vices alicui⁹ gerit siue in officio cōtentioso siue nō cōtētioso vt. C. de offi. ei⁹ q̄ vi. gerit p tot. ꝛ de offi. vica. p to. ꝛ de offi. archi. c. j. ꝛ de offi. archipſ. c. j. in fi. Et sciendū q̄ illi vicarij de q̄bus in legib⁹ sub illa rubri. positis tractat̄ sunt nō delegati sed subdelegati vel ordinarij iudices. Nā eligebant̄ in certū tp̄s qđ ordinarijs p̄fixū. vt ipsi vices ordinariorū p̄ntiū ꝛ viuentiū supplerent. erāt ꝛ alij q̄ gerebāt vices mortuorū ꝛ absentiū q̄ ꝛ suffraganei appellabāt̄ hij oīa poterāt agere q̄ ptinebāt ad iurisdictōnē p̄ter vltimū suppliciū ꝛ mēbri abscisiōez vt. C. de offi. vica. l. ij. ꝛ vicarius ecclesie est p̄sbiter q̄ vice p̄ncipalis rectoris deseruit eccl'e. Et sunt quatuor sp̄es vicariorū. Quidā sunt ppetui ad parrochiales ecclesias cōstituti. vt in. c. S. ppetuus de fi. instru. ꝛ. c. extirpāde. de p̄ben. Quidam nō ppetui sed ad aliq̄s act⁹ ɔstituti. vt tēporales de q̄bus in. ca. puenit de app. Et isti dicunt̄ mercenarij. vij. q. j. nihil. Quidam sunt speciales n̄ ad curā sed ad certum locū articulū. vel actū cōstituti. de q̄bus in. c. tua. de offi. vica. Quidam nec ppetui. nec ad curam nec ad certū actū. sed generaliter dantur ad omnia. vt vicarij i curijs episcoporū. de hoc glo. optima. in cle. que de ecclesijs. de offi. vica. Et vide i lectura ymole. Item vicarij dicunt̄ illi q̄ vt cuiuscunq̧ vicem compleant vel generant sunt constituti. vnde vicarius dicit̄ quasi vicem gerens.

Vicecomes ƀm Spe. co. ti. dicit̄ ille cui domin⁹ tp̄alis cōmittit executorē iurisdictionis sue in aliq̄bus castris. ꝛ sic talem vocant vulgariter lūbardi. ꝛ aliqui in patrimonio beati petri.

Vicedominus ƀm Spe. co. ti. proprie ƀm iura est qui p̄eest rebus episcopalib⁹. lxx dist. colonus.

Victores serui sunt quos q̄s habet victos parendi gratia.

Victus noīe intelligit̄ omne illud qđ necesse est homini ad viuendū.

Vestis vicē hʒ vict⁹. ff. de ver. sig. l. victus.

Vidua est nō solū illa q̄ desijt esse nupta vt in. c. vidua. xxxiiij. dist. vbi respect⁹ habetur ad cōem vsum loquēdi. verū et ꝓprie etiā illa que nunq̄ fuit nupta. vel que nō habuit virū. ff. e. l. manifestū. Et dicit̄ vidua quasi viro p̄uata vel sine dualitate. vt. l. malū. §. viduā. ff. de ver. sig.

Ville dicunt̄ edificia rustica. ꝛ villa ponit̄ p ciuitate. de censi. venerabili.

Villici dicunt̄ serui q̄ ad villam mittuntur vel sunt q̄ in villis morant̄. Item villic⁹ est gubernator.

Videtur interdū est signum veritatis. nō fictionis. l. seruū filij. § si quis rem. ff. đ le. j. glo. versi. cōcor. Et quādoq̧ videt̄ significat sententiā diffinitiuā. vt. c. p̄terea requisiti. de ap. ꝛ respōdet̄ de iure p ip̄m. vt c. j. de iudi. li. vj.

Vinū absintheatū est cū melle ꝛ absintheo confectum.

Vinū pincenū ꝛ thiriacū dicit̄ a locis. xxxiiij q. iij. c. plerīq̧.

Viuariū dicit̄ indago vbi fere sunt incluse vel dicit̄ locus in q̄ pisces seruant̄ vt ibi viuant ƀm Jo. an. in cle. ne in agro. đ sta. mona. Et differunt viuariū. salt⁹. foresta garena. insula ꝛc.

Vinaria ꝓprie sunt torcularia seu dolia ꝛ cetera vasa vini que etiā ad aliū vsum trāsferri p̄nt. Et tādiu vinaria dicūtur q̄diu vinū habēt. vt. ff. de ver. sig. l. vinaria.

Vinarij dicunt̄ ebriosi. Etiā vinari⁹ est ortus vbi crescit vinū. l. ediles. §. pedi⁹ vt. l. vinaria. ff. de edil'. edicto.

Vicini ƀm Bar. in. l. si tercius. ff. de aq̄ plu. arcen. dicunt̄ quousq̧ vox hominis exclamantis audiri potest. l. j. §. codē tecto. ff.

ād fille. Et intelligiť de voce cōmuni non
nimis gracili. nec nimis tubali. ſicut vox
thauri Etiā dū clamās medio mō ſit nec
in tecto vel apice turris. nec in cellario.

Vindicta dr̄ mod⁹ manumittēdi. ⁊ dr̄ a no
mine vindicta. p̄toris vga q̄ ip̄e caput ſer
ui tāgebat hec verba ſolēnia dicēs. Abiu
ro te liberū more q̇ritū. vn̄ Perſi⁹. Vin
dicta poſtq̄ mens a p̄tore receſſit.

Vindicta ſm̄ alios eſt ip̄a libertas q̄ apud
iudicē dať. ⁊ dr̄ a data ſortis a iudice ſer/
uo vitelliorū. al's liberorū q̇ vindicauit ci
uitatē romanā cōiuratiōe dn̄orum ſuorū
cōtra rēpublicā factā detegēdo. ꝓpter qđ
apud cōſiliū libertatē cōſecut⁹ eſt. ſiue li/
bertati a populo donat⁹. ſiue ꝑ cōmodū
obtentū eſt. vt oīs illa libertas q̄ a popu/
lo dať. vel a mgr̄o q̇ vicē populi gerit dr̄
vindicta. Hec Azo. in ſum. C. de vindi. ⁊
liber. ⁊ apud cōſul. manumiſiſſet.

Vir ⁊ vxor dicunť illi q̇ mr̄imoniū cōtraxe
runt ꝑ verba de p̄nti. de futuro ſponſalia
Reqre ſupra Sponſalia.

Virginitas eſt in carne corruptibili ꝑpetua
corruptionis euitatio. Itē virginitas cor
rupta reſtitui nō poteſt. C. de rap. virgi. l.
vnica. circa p̄n. ibi maxime cū ⁊c. ⁊. xxxij.
q. v. ſi Paulu s. vbi dicit Hieroni. Auda
cter dicam cū oīa poſſit de⁹ ſuſcitare. vir/
ginē nō poteſt poſt ruinā. valet q̇dem li/
berare de pena. ſed nō valet coronare cor
ruptam. Et infra ſubdit recti⁹ fuerat ho
minē. i. virginē ſubijſſe cōiugiū ⁊ ambu/
laſſe ꝑ plana q̄ ad altiora tendentē in in
ferni ꝓfunda cadere. ⁊ ſi dicať. De⁹ pōt
exoculato reſtituere viſuʒ. ꝗ corrupte vir
ginitatē. Reſpondeť q̄ non eſt ſimile. q̇a
deus nō poteſt facere q̇n illa corrupta ſit
quia factū nō pōt eſſe nō factuʒ. vel dr̄ q̄
nō referť ad carnis corrupte reſtauratio
dem. ſed ad virginalis palme retributio/
nē. ⁊ ſic nō pōt. i. nō cōgruit ei⁹ potētie. et
eſt cōtra iuſticiā corruptā coronare aure
la. Itē virginitatis florē nō amittit ꝑ vio
lentiā ſtuprata. vt. c. ita ne. ⁊ ſequētibus.
xxxij. q. v. Etiā melior eſt virginitas men
tis q̄ carnis. vt. c. tolerabilius. e. q. et ꝑe/
na capitis puniť q̇ tantū attētare cū effe
ctu tn̄ auſus fuerit vgines ſacratiſſimas
etiaʒ cauſa mr̄imonij iungendi. vt. C. de
epi. ⁊ cler. l. ſi q̇s nō dicā rapere.

Virtus ſm̄ phm̄. ij. ethi. eſt que habentē ꝑ/
ficit. ⁊ opus eius bonū reddit. ⁊ dr̄ quaſi
verū tuens a vicijs p̄ſeruās. de peniten.
diſt. ij. illa aīa. ⁊. c. ſe. no. Io. an. in cle. j.
de ſum. tri. ⁊ fi. catho.

Viſitatio quō ⁊ qn̄ fiat ꝑ Archiep̄m. ⁊ que
crimina puniēda ſunt. ⁊ in q̇bus ꝓcura/
tio fiat vide. c. j. de cenſi. li. vj.

Violator eccleſie dr̄ quicūq; ipſam eccleſiā
frangēdo oſtia. capiēdo res ſuas inuadē
do priuilegia ſua cuſtodiendo vel corrū/
pendo offendit.

Vis eſt rei maioris impetus q̄ repelli non
poteſt vel cui reſiſti nō pōt ſupple como/
de. ff. qđ vi me. ve cau. l. j. ⁊. ij. Et q̇t mo/
dis ſumať ⁊ quot actiōes vel interdicta
introducat no. in. c. ad audientiā. e. ti. in
glo. ij. Cuius glo. effectus infra patebit. ē
generalis qn̄q;. Vn̄ ſm̄ Goffre. et Azo.
eo. ti. vis eſt q̇ntuplex. ſcʒ impulſiua. ab/
latiua. expulſiua. ⁊ turbatiua. ⁊ inquieta/
tiua. vide infra.

Vis cōpulſiua eſt ꝑ quā cōpelliť q̇s ad fa/
ciendū illud qđ nō faceret ſi eſſʒ liberi ar
bitrij. nec cōpelleret q̄ imponit neceſſita
tem ꝯtrariā volūtati ſpontanee. ⁊ ex hac
vi oriť actio. qđ me. cau. ff. e. ti. l. j. in fi.

Vis expulſiua. qn̄ quis eijciť de poſſeſſione
ſua. Et ſm̄ iſtā induciť interdictū vn̄ vi.
⁊ eſt tm̄ rerū immobiliū. vel de his q̄ im/
molibus coherent.

Vis ablatiua eſt rerum mobiliū. ⁊ hec idu/
cit actionem vi bono. rapt. in rebus mo/
bilibus. eſt eīm circa mobilia tm̄. vt. ff. de
vi ⁊ vi ar. l. j. §. ſi fundus. ⁊. §. ij. ⁊ inſtit.
vi bono. rapto. §. ſed nedū talia. ꝑ illam
eīm alicui bona ſua vel res ſua vł res ſue
violenter rapiūtur.

Vis turbatiua eſt quādo q̇s turbať in poſ
ſeſſiōe ſua que inducit interdictū vti poſ/
ſidetis in reb⁹ ſoli. ſed in rebus mobilib⁹
inducit interdictū vtrobi. cū duo ſe poſſi
dere cōtendūt eandem rem.

Vis inquietatiua est que introducit interdictū qđ vi aut clā. ⁊ đ inq̄etatiua. q̄ nō sinit aliū vti re sua q̄ete ⁊ arare. vel aliq̄d facere. vel q̄n alter vult alio inuito aliq̄d edificare in suo solo. vel forte iam edificauit. nec distinguit̄ in hoc interdicto an iuste vel iniuste fecerit vt si q̄s a me ꝓhibitus vel putās se ꝓhibendū q̄ in meo faciat siue ius faciēdi habuerit siue nō. vt. ff. qđ vi aut clam. l. j. ⁊ dico ſm Azo. in rubri. q̄ me. cau. accipit̄ vis ꝓut nullo mō pōt resisti. sed in rubri. de his q̄ vi me. ve cau. fi. accipit̄ ꝓut pōt resisti. lꝫ cū ꝑiculo ⁊ est cōpulsiua hic ⁊ ibi. Itē est q̄daꝫ vis publica q̄ fit cū armis. q̄daꝫ priuata sine armis. đ or. cog. cū dilect⁹. in glo. vij. Itē vis maioris đ impet⁹ rei cui resisti nō potest. vt supra dictū est. ⁊ de his q̄ vi me. ve cau. fi. c. ad audientiā. in glo. ij.

Vis negatiua est q̄n res alicui⁹ inq̄etatur.

Vis publica est q̄ fit cū armis. sed vis ꝑuata q̄ fit sine armis. institut. de publi. iudi. circa fi. in. §. itē lex iulia de vi priuata. vñ vis priuata rerū deponit ab ordine reum id est mulctabit in tercia parte bonorum sed deportat̄ cū vis armata ꝓbatur. vt in glo. j. c. ij. de or. cog.

Vis siue metus cadēs in cōstantē viruꝫ est metus pene vel cruciat⁹ siue amissionis oīm bonorū. ⁊ ista excusat nisi postea cōsenserit. vt in. c. de illis. ij. de spō. Alia est vis vel metus nō excusans q̄ nō cadit in cōstantē virū. vt in. c. veniēs. ⁊. c. cōsultationi. co. ti. Et no q̄ pōt q̄s vim vi repellere. vt. c. significasti. ij. de homici. ⁊. ca. si vo. de senten. excō. ⁊ dis. j. ius naturale. l. j. §. vim vi. ff. de vi ⁊ vi ar. l. scientiā. §. q̄ cū aliter. ff. ad. l. acq̄. Et hoc verū si repulsio fiat in cōtinenti. nō ex interuallo vt. l. idem est. §. cum agit̄. ff. de vi ⁊ vi ar. Dicit̄ aūt sic fieri in ꝯtinēti quādo fit flagrāti crimine. hoc est donec anim⁹ cōtinuus durat. ⁊ nō diuertit ad alios actus vt. §. vim vi. ꝑal. Secūdo debet fieri causa defensionis nō offensionis vel vlciscēdi. vt §. pe. in. l. scientiā ꝑal. Tercio debet fieri cū moderamīe inculpate tutele. C. vñ vi l. j. c. vt fam. §. vl. đ sen. exco. Et datur ibi talis cōclusio q̄ ista defensio est vera ⁊ iusta que fit tantū ⁊ tūc quantū ⁊ quādo ē oportunū. vt in glo. l. j. C. vnde vi. ꝑalle. tamē si defendēs modū excedat ñ ex ꝓposito nō tenet̄. xxiij. q. iij. nō inferēda. Alanus ⁊ Iohānes distinguūt. aut vis fit ꝑsone. aut reb⁹. de hoc vide glo. in. c. significasti. ꝑalle. ⁊. c. dilecto filio. de sentē. excō. li. vj. ⁊ in. c. significauit. de peni. ⁊ remis. vbi ꝯsideratis circūstātijs imponit̄ penitētia arbitraria illi qui se defendendo modum excessit. Quarto pōt fieri quādo habet iustū timorem offense. puta ꝑ minas alicuius qui minas exequi solebat. aut ꝑ occursum. nō eñ oportet expectare quousq̄ detur ꝑmus ictus. q̄ talis posset esse letalis. Sed an q̄s excedens modū in defendēdo se vt cū posset euadere vulnerādo occidit. puniat̄ de occiso. So. si voluit occidere nō tamē occidit nō tenet̄ sed vt culpabilis puniet̄ ex arbitrio iudicis. vt. l. si adulteriū cū incestu. ff. de adult. et Bal. singulariter in. ca. j. de pa. te. in vsu. feudoꝝ. Item si accusatus de homicidio fecit articulū q̄ hominē occidit. sed fecit ad suā defensionē: ⁊ ꝓbauit que in articulo ꝯtinent̄. an debeat absolui ꝑ regulā in. l. sententiā. §. si cum aliter. ff. ad. l. acquil. ⁊. l. j. C. vnde vi. ⁊. §. vt vim. ⁊ i cle. si furiosus. đ homici. Bal. singulariter dicit q̄ nō. sed venit potius puniēdus vt. l. j. C. de cōfes. Ratio. quia etiā in defendēdo debet seruari moderamē inculpate tutele. Debet ergo adijcere in ꝓbatione defensionē necessariā ꝓut no. Lodo. de Roma. in singularibus suis.

Vir nō habet ꝑtātem sui corꝑis sed mulier vt in. c. q̄dam. de cōuer. cōiuga. ⁊. xxvij. q. ij. sunt qui dicūt. Nec potest nisi ob causam fornicationis vxorem suam dimittere ſm interpretationeꝫ sacri eloquij. hoc verū de his quorum matrimoniū carnali copula consūmatū est. vt. c. ex publico. in fine. de cōuer. cōiug. Nam vir ⁊ vxor per copulam cōiugalē effecti sunt vna caro. vt. ca. ad apostolicā. ⁊. c. cū sis ꝑditus

eo.ti. Etiā vir cogitare debet quō placere possit vxori. ergo minus que dei sunt cogitare valet. cū quasi diuisus in duo plenam sui nō habeat potestatē. vt.c. diuersis fallacijs. de cler. cōiug. Et ē caput mulieris. xxxiij. q.v. cum caput. xxxij. q.vj. nō mechaberis. ꝛ.c. duo pueri de despō. impu. ꝛ glo. in.c.j. de clādes. despō.

Vix denotat qñqꝫ affirmationē. Nam qꝺ vix fit fieri tamē dubiū nō existit. vt.c.ij. ꝺ cog. spi. li.vj. ff. ꝺ iud. l. vix certis ex causis. ꝛ.xv.q.j. merito queritur. Quandoqꝫ etiā significat negationē. id est nullo mō. vt. ff. de leg.j. si seruus legatus. §. ꝗ quādoqꝫ. Sic etiā dicitur. Vix bono pagunt exitu que malo sunt incboata principio. lxj. dist. miramur. ꝛ.j.q.j. principatus. et c. cum Paulus.

De Vn

Vncia est duodecima ps assis. vt nati ex cōcubinis in domo succedūt in duabus vncijs id est in duab⁹ partibus. xij. partium assis. si alij legitimi nō supersunt. Cetera noīa assis Reqre supra assis.

Vnde agnati. ꝛ vnde vir ꝛ vx. Reqre supra Bonorū possessio. Et not. Lodo. de Ro. ꝙ viro ducenti duas vxores. vel mulieri nubēti duob⁹ viris de iure ciuili est pena capitis. l. eū qui duas. C. de adult. Sꝫ de iure canonico debēt vxori incindi capilli ꝛ panni anteriores ꝛ posteriores. xxxiij q.j. de benedicto. ꝭm expositionē veram ibi ꝛ approbatam.

Vniuersitas ꝭm Azo. i sum. ꝙ cuiusqꝫ vniuer. no. est pluriū corporū inter se distantium vno nomini specialiter eis deputata collectio. Est etiam studiū vniuersale priuilegiatum. Sed querit̃ si vniuersitas cōgregat̃. ꝛ aliquis bestialis deridēdo et rixando cōturbat totā vniuersitatē. qua pena talis puniet̃. Respondet̃ ꝙ excōicatione tridua. ꝛ eiectiōe de collegio. tex. est singularis ꝭm Lo. de Ro. Ro.v.q.iiij. in loco benedictiōis quē dicit esse nō alibi. Item vniuersitas scolarium vbi ꝑcipue per scolares regit̃ disponere potest ꝙ aliquis qui nō sit in vniuersitatē det vocem vt.c. scriptū. de elec. ꝛ.lxiij. dis. abeuntib⁹ cum si. Sed nūquid si vnus tm̃ in vniuersitate cōtradicat. ne ille admittat̃ valeat actus admissionis. Dominus. Lodo. de Ro. dicit. Tu qui pauca scis sicut ego diceres boc indubitatū ꝑ regulā ꝙ maior. ff. ad munici. l. plane. ff. ꝙ cuiusqꝫ vniuersi. no. ꝛ cle.j. de bis que fi. a maio. par. ca. Sed cōtrariū est verū. Nā boc casu vn⁹ quantūcūqꝫ minimus cōtradicens reddit actum nullum. boc est dictū singulare cōpostella. quem refert ꝛ sequitur. Jobā. an. in.c. scriptū. ꝑalle. in nouella ꝛc̃.

Vno cōtextu fieri aliquid est fieri nulla alieno actu interposito nisi fiat ex necessitate ꝛ actu nature vt supflui ponderis depositio vel medicine acceptio vel breuis languor. vt. C. de test. l. cū antiqtus. Hec Azo. ꝛ Goff. eo. ti.

De Vo

Voluntas coacta etiam est volūtas. xv.q.j. merito. ff. qꝺ me. cau. l. si mulier. §. si dos § si metu. Sꝫ boc intelligit̃ sic ꝙ nō est libera voluntas que requirit̃ in matrimonio. vt in.c. gemma. de spon. cum si. l. titia ff. de ver. obli. nam voluntas ꝛ ꝓpositum distinguūt maleficia. vt. ff. de fur. l. qui in iure. §.j. ꝛ. l. diuus. ff. de sic. ꝛ est glo. in. l. fulcinius. §. quid sit latitare. in verbo animus. que dat etiā quatuor modos ꝓbādi animū alicuius. ꝛ dicit lex Volūtates bominū vane sunt. vt. ff. ad treb. l. ꝗ poterat. j. respōso circa fi. vnde boc nomē volūtas significat generaliter. scꝫ cū ratōne vel sine ratione. vt in. l. cū quidā. ff. ꝺ leg. ij. Et in boc differt ab arbitrio qꝺ significat velle cū ratione. Vbi autem actus ponit̃ in voluntate voluntas significat̃ per modū conditionis. ꝗa sensus est ꝙ actus valet si velit. sicut cum ponit̃ in arbitrio. sensus est si arbitret̃. vnde actus pōt poni in volūtate eius cui debet queri: et est cōditionalis. ꝛ purificat̃ cōditio declarata sua voluntate. vt in. l. si ita expressum. ff. de cōdi. ꝛ demon. Sed in volūtate ob-

ligādi nō potest poni. quia obligatio sua natura debet astringere necessario qđ nō facit actu posito in volūtate obligandi in voluntate alicuiꝰ tercij incerti nō pōt cōtractus poni. Et partes nō vidētur habere animū cōtrahendi. sic nec eo posito in arbitrio. imo multominus. l. si merces. in p̄nci. ff. de loca. ⁊ cōduc. In voluntate vero tercij potest cōtractus poni ⁊ valet si velit. ⁊ nō valet si nō declarat se velle. vt. l. fi. de cōtra. emp. ⁊ vendi. ⁊ si velit stabit eius dicto siue volūtati. Item qꝛ non videtur fieri iniuria disponēti qui sic disponit. Item quia fieret differētia inter arbitriū ⁊ voluntatē. Ultima autē voluntas nō potest poni in volūtate. puta heredis institutio vel legatū. vt. l. illa institutio. ff. de here. insti. l. nōnunꝙ. de cōdi. ⁊ demō. Et hoc ē positiuū. quia al's in simplici ratione potest poni sicut cōtractus. Et hoc patet ꝙ quo ad oia idē est in contractu ⁊ volūtate vltima. hoc excepto quādo ponit in voluntate tercij. qꝛ cōtractus valz vt cōditionalis. Ultima vero volūtas non valet qđ est positiuū. Jo. fabri dicit ꝙ h nomen volūtas ex cōmuni vsu intelligēdi significat idez qđ arbitriū. Significat ergo finaliter volūtas vt sua impositio. p̄sona cui iniungit vel lex ciuilis ei significatū dat seu qđ quouis modo ꝓferētis dictat nisi lex ciuilis impediat. Volūtas prima derogatoria significat ꝓut vba sonant. verbi gratia. Testator dicit cui bis legauero semel deberi volo. postea Titio legat bis. puta primo stichū postea pamphilū. legatū tantū semel debet vt. l. si qs in p̄n. đ leg. iij. quia clausula derogatoria significat cōsensum deesse legato. eidez in secūdo facto. Et protestatio ꝓcedens in facto sequēti nocet. vt. l. q̄ in aliena. in fi. ff. de acqui. here. legatū. ergo secundū factum qđ al's deberet nō debet. quia volūtas testatoris in eo deest ex volūtate prima derogatiua. Si ergo testator eidez ab eodē herede in eadez scriptura legat. bis eandē quātitatē semel tm̄ debet etiaz nō ꝓcedente volūtate derogatoria. Si vero testator dicat cui bis ⁊c̄. vt supra. ⁊ addit nō obstante voluntate p̄cedente derogatoria. vel sic adijcit. Et nolo clausulā derogatoriā hoc casu locū habere. tunc valet vtrūqꝫ legatum. qꝛ verba addita tollunt significatū clausule derogatorie. ⁊ faciūt voluntatē adesse vtriqꝫ legato. Item ibi testator i suo testamēto dixit. sic nolo me posse facere aliud testamentū ⁊c̄. vel sic. Nolo me posse imutare hoc testamentū vel nolo me posse penitere si fecero aliud testamentū. valet etiā nō expressa priore voluntate derogatoria. hec Bar. sic ꝓbat licet predicta verba testator quantū in ipso est aufert sibi liberā testamēti factōnē tamē hoc nō potest. l. stipulatio. h modo ff. de verb. obli. Et sic p̄dicta verba nihil possunt significare. qꝛ talis voluntas nō admittit iure. Ideo sequēs dispositō valet ac si ꝑ predicta verba non prediceret. Sed si testator diceret. Si fecero illud testamentū nolo valere. quia hic nō disponit circa potestatē testandi. sed circa voluntatē suam quā dicit esse in futuro facto. tunc nō valeret secundū testamentū nisi reuocata clausula derogatoria. Ratō qꝛ lege ciuili nō pōt dari vel adimi hereditas in codicillis. l. j. C. de codicil.

Volo hoc verbū significat ꝓut eius significatū vel qđlibet adiunctū vel quelibz circūstantia significare dictat. Nam qñ simpliciter profert significat motū animi ad aliqđ ꝓsequendū. Et cuz nihil adiungit seu nō apparet ad q̇d refert in iure nullꝰ est effectus. Etiā nō disponit per Bar. in apostilla hac. Et etiaz. C. de sum. tri. ⁊ fi. catho. l. j. Et notat in. l. q̄ se patris. C. vn̄ liberi. ꝙ volo ⁊ nolo nō sunt opposita. qꝛ volo ad omne tempus refert. vt dicēdo. volo adire hereditatē. sed nolo ad p̄sens tempus tm̄ refert. dicēdo nolo adire. intelligit nūc. licet postea velim. Et ideo facit orationē ambiguā. de qua ambiguitate de verbo nolo no. do. Antho. đ Butri. in. c. litteris. j. de spon. Sed ibi. si ille cui relicta est electio dicit. volo eligere hāc rē significatū illoꝝ verboꝝ est ambiguū. qꝛ

potest intelligi dupliciter. Uno mō. id ē
primus motus me⁹ fert in hāc rem. nō tn̄
deliberate. Secūdo mō ꝓ ipso actu acce
ceptatiōis. i. accepto hāc rē. Si ḡ queris
in q̄ bonū nostrorū sit retinendū. rn̄det si
est traditus termin⁹ ad eligendū seu deli
berandū. ⁊ in fine termini rn̄des. volo eli
gere hāc rem tūc significat electio. facit.
l. sed si alio. ij. respōso. ff. ad trebel. cum di
cit post delibetatiōis tp̄is. ⁊ sic deliberati
onis dat significatū. facit. l. oīs q̄. ff. eo. ti.
idē si ad interrogationē eius cuius inter
est eodē modo rn̄des. scʒ volo eligere hāc
rē significato sūpto ex v̄bis ꝓ certo maxie
cū dicis ꝓ certo volo eligē hāc rē. si aūt n̄
est aliō vn̄ recipiat significatū nisi ex ip̄is
verbis. tūc nō significat electio. imo reci-
pit primo. i. primus motus finit in hanc
rem. Item ibi legatarius cui relicta ē ele
ctio. dicit volo hāc rem. significat electio
vt. l. ij. ff. de op. ⁊ elec. le. quia motus cū si
gnificat ꝑ verbū volo refert imediate ad
rem ꝑ qđ significat acceptatio rei. Et idē
si heres institutus diceret volo hanc he-
reditatē quia ꝑ hoc significat aditio. sec⁹
si diceret volo eligere. volo adire. q2 tunc
nō significaret acceptatio ⁊ additio. quia
mot⁹ animi nō fit imediate ad rem: ſ; ad
actū eligēdi vel adeūdi. Itē ibi institut⁹
dicit volo esse heres significat aditio. vt
l. iā dubitari. ff. đ here. insti. Et sic aliud ē
dicere volo adire. ⁊ volo esse heres. q̄a ꝑ
secūda verba significat simpliciter aditō
ꝑ prima nō. Et idē est dicere. volo esse he
res ⁊ volo hanc hereditatē. Itē ibi volo
relinq̄re. sig̃t. i. relinquo. vt in. l. pāphilo.
§. ꝓpositū. ff. de le. iij. Et sumit significa-
tum ex natura vltime volūtatis. cui⁹ est
ꝓuidere in futurū. etiā fauor eius vt va-
leat dispositio. Item dicendo. volo ꝑ ta-
lem geri negocia mea. sig̃t mandatum. ff.
mandati. l. j. Item vendere volēs dicēs.
volo rem vendere pro. x. ⁊ emēs dicit. vo
lo emere pro. x. sig̃tur exemptio venditō
quia ꝑ verbū p̄sentis tp̄is signat consen-
sus de p̄senti. secus dicendo. vellem ven
dere ⁊ vellem emere.

Votū est alicui⁹ boni cū deliberatiōe facta
ꝓmissio. vel deo facta pollicitatio. xxvij.
q. j. de viduis. ij. Et đr boni. q2 de malo ⁊
etiā de re bona sine deliberatiōe nō ꝓce-
dit obligatio. Nā de malo q̄s nō obliga-
tur. q2 in male ꝓmissis rescinde fidem. et
in turpi voto muta decretuʒ. xxij. q. iiij. in
malis. Dicit cū deliberatiōe. q2 votuʒ qđ
ex facilitate animi poti⁹ q̄ ex arbitrio di
scretiōis emittit nō est vsq̄quaq̄ obliga
torium. vt. ca. veniēs. eo. ti. Et est triplex
votū. Primū necessitatis. qđ q̄s necessa
rio in baptismo ꝓmittit. vt abrenunciare
dyabolo ⁊ pompis ei⁹ tenere fidē serua-
re decalogū. de cōse. dist. iiij. c. j. Secundū
est voluntatis. qđ q̄s voluntarie emittit
sup his ad que ante votum nō tenet. vt
continētie. abstinētie ⁊c̄. Terciū est votū
mixtū ex his duobus scʒ partim necessi-
tis. ⁊ partim volūtatis. Sed votū volun
tariū subdiuidit in votum solenne ⁊ sim
plex. vn̄ simplex est cui nulla solennitas
adhibet. Solū autē votū continētie solē
nizat. Que aūt vota redimi ⁊ cōmutari
pn̄t. vide Hoff. in sum. e. ti. Itē votū obli
gat quē deo. cuʒ đr. Vouete ⁊ reddite. vt
c. si xp̄s. ⁊. c. debitores. de iureiur. ⁊. c. ma
gne. de vo. post p̄n. Sʒ querit p̄mo nūq̄d
votū ante ingressum religiosi dissoluat ꝑ
ingressum de volūtate abbatis. ⁊ videtur
q̄ nō. q2 abbas nō videt posse tollere ob
ligationē deo quesitā. Sʒ cōtrariū est ve
rū ꝑ Hoff. xx. q. iiij. monacho. Secūdo q̄-
rit an dissoluat ꝑ cōtractū mr̄imonij ac-
cedēti cōsensu alteri⁹ cōiuguʒ. Solō sic ꝑ
glo. xxxiij. q. v. voluit. Tercio filiusfa. nō
obligat ex voto nisi de volūtate patris vt
l. si q̄s reʒ. §. voto. ff. de pollicitat. an h̄ sit
verū de iure canonico. So. q̄ non. ꝑ glo.
xxx. q. ij. mulier. Cuius tres sunt ratiōes.
nam filiusfa. delinquēs etiā sine volūtate
patris dyabolo obligat. vt. c. j. de delict.
puero. ergo ⁊ deo obligabit. Secūdo vo
uendo filiusfa. ducit spiritu dei. ⁊ q̄ spiri-
tu dei agunt nō sunt sub regula. xix. q. ij.
due sunt. ⁊. c. licet. đ regula. Tertio q2 vo
tū est q̄d spūale. ⁊ in spūalib⁹ patria po-

testas nō curat. vt. c. fi. de iudi. li. vj. ꝛ gl. in. l. ait ptor. ff. de mino. ꝛ in. c. ex pte. de resti. spo. Itē nō vouere sancti⁹ est q̄ votū put melius pōt nō pficere. Grauius eñ puniunt q̄ votū fecerunt ꝛ nō pfecerunt q̄ si sine voto mortui sunt simplr de fide xij. q. j. §. quicūqꝫ. Vel describit sic. Votum est animi conceptū cū deliberatione firmatum.

De Vr

Urbs simpliciter pbata ppli romani ciuitatē significat antbonomatice. insti. de iu. nat. §. sed quotiēs. Urbis aūt appellatio muris aut cōtinētib⁹ edificijs finit. vt. c. significauit. de pe. ꝛ remis. ff. de v. sig. l. ij.

Urbana pdia oia edificia accipim⁹ nō solū ea q̄ sunt in ciuitatib⁹ vel opidis cōstituta sed etiā in rure nisi forte stabula sint qꝛ loc⁹ n̄ facit pdia vrbana ẜ materia vt. ff. de ver. sig. l. j. vide supra Prediū.

Urbanorū prediorū seruitutes. Require supra Seruitutes.

De Vs

Usuarius est q̄ alicui⁹ rei vsum habet. vt si tu q̄ es dñs hui⁹ serui ɔsenseris siue cōcesseris mihi vti ministerio ei⁹ salua pprietate ꝛ dominio. vñ vsuarij dici possunt clerici q̄ nō possunt vēdere nec testari siue donare de bonis eccl'ie. sed victu tm̄ et vestitu debēt esse cōtenti. x. q. ij. eps habeat. ꝛ. c. cū cōstat. de pig. ẜm Berñ. ẜm aliquos vo clerici possunt vsufructuario compari ad quē ptinet oīm fructuū pceptorū ius diuidēdi scꝫ quantū vsufructuarij in morte ꝛ in vita sunt suoꝝ dominij ꝛ ei⁹ debita ꝛ quacūqꝫ causa soluere pñt. tñ fallit in plātis secularibus q̄ redditib⁹ suis pueniētibus eis rōne platiōis soluere nō possunt debita nisi essent p vtilitate ecclesie cōtracta. Cōpetit ergo vsuario ius ꝛ vsus. sed nō potest vendere. locare vel alienare. sed solū ad vsum suū ꝛ familie sue potest vti seruitute tali. vt i hortis fundis. ꝛ similibus. si quis habeat in his seruitutē vsus.

Usus est ius vtēdi rebus alienis salua rez suba. pprietate ꝛ dñio. ꝛ quō accipiat. vide archi. de offi dele. c. q̄uis. li. vj.

Usufructuarius est q̄ fruit ꝛ vtitur rebus alienis. vel qui res suas nemini furat. ff. de serui. l. in iure cōmuni.

Usufructus est ius vtendi. fruendi alienis rebus. salua suba rerū. vt. ff. de vsufru. l. j. ꝛ est ius in corpe q̄ sublato ꝛ ipm tolli necesse est. destructa eñ domo destruit ꝛ vsufruc. q̄ habet in ea. vt. ff. e. ti. l. ij. ꝛ no. ẜm Azo. in sum. C. e. ti. q vsufru. formalis dr ius. i. seruit⁹. sed vsu. casualis ẜm quē aliqs hꝫ cām dñij nō dr seruit⁹. Et ponit h fruēdi. ꝛ nō in diffinitiōe vsus qꝛ differūt ius vtēdi ꝛ fruēdi. vt infra ptēbit. Et vtēdi dr ad drñam creditoris q̄ hꝫ ius in pignore. n̄ tñ pōt eo vti. imo furtū cōmittit si eo vtit vel ẜm vtendi ponit ad drñam vtilis dñij. qd habet in reb⁹ alienis sicut empbiteota ꝛ feudatari⁹ hñt ẜ fruēdi ẜm Accur. ꝛ bern. dr ad drñaz nudi vsus. qꝛ min⁹ est in vsu q̄ in fructu. Dicit in reb⁹ alienis. q̄a sua res nemini seruit. Salua rerū substātia dr ad differentiā supficiarij. ꝛ empbiteote q̄ nō tenēt reficere edes Sed vsufructuari⁹ tenet. ꝛ etiā tenet ad tributū: qꝛ ad eū ptinet fruct⁹. Uñ bern. exponit salua rerū suba. i. ne pereat in toto suba. Accur. exponit salua suba. qꝛ tādiu durat vsufruct⁹ q̄diu durat suba. Et no. drñaz inter eū q̄ hꝫ seruituteꝫ vsus et eū q̄ habet seruitutē vsufr. qꝛ is q̄ hꝫ solū seruitutē nudi vsus ita vtit q fructus nō pcipit sicut possuꝫ vti eq̄ tua ita q fruct⁹ inde nō pcipiā. sic q part⁹ nō sit me⁹. sic similiter q̄ hꝫ vsum tm̄ alicui⁹ fundi non pōt vti pomis. olerib⁹. ꝛ ceteris fructib⁹ ad vsum suū q̄tidianū. ille aūt cui ɔpetit seruit⁹ vsufr. pōt oia hec facere.

Usucapio Est acq̄sitio dominij vtilis directa rei aliene p continuationē possessiōis tēporis lege diffiniti. i. per spaciuꝫ tpis a lege diffiditum. ff. eo. ti. l. iij. verbi gratia. Emi rem mobilē a nō domino bona fide putans rē esse vēdētis. ꝛ per continuū triennium possideo sine interruptiōe ipo iure

efficioꝛ dn̄s illi⁹ rei. directū aūt dominiū
habet verus ⁊ p̄ncipalis dn̄s rei. Sʒ vti-
le dn̄ium dꝛ qn̄ q̄s in veritate nō eſt dn̄s
ſed habʒ vtilitatē rei ac ſi eſſet dn̄s vt feu
datari⁹. vaſallus ⁊ ſiles. Et dꝛ vſucapio.
qꝛ vſu quodā ⁊ cōſuetudine poſſidēdi ce
pi ⁊ acqſiui dn̄ium. Scḋo in reb⁹ mobili
bus vel ſe mouentib⁹. nā imobilia nō di-
cunt̄ vſucapi ꝓprie. ſed poti⁹ p̄ſcribi i im
mobilib⁹ em̄ p̄ſcriptio locū hʒ. Tēp⁹ em̄
a lege diffinitū eſt trienniū in vſucapione
ſed in p̄ſcriptiōe ſtatuit̄ decenniū inter p̄
ſentes. ⁊ vigēniū int̄ abſentes vt inſti. de
vſuca. Et dat̄ vſucapio ne dn̄ia reruʒ ſint
in incerto ꝓ publico bono introducta vt
l. j. ff. e. ti. Cōtra eq̄tatē naturalē. ff. ď neg.
ge. l. j. in fi. ⁊ de ꝯdi. ⁊ de. l. nā natura. Nā
locupletari nō debet q̄s cū alteri⁹ dāno.
ſm regu. locupletari. de reg. iu. li. vj. ⁊ ſic
aliud eſt equū ⁊ aliud bonū. vt. C. ď pac.
ꝯuen. l. hac lege. Et qn̄ opponit̄ equitas
ſcripta p̄fert̄ rigoꝛi ſcripto. Solo. verū ē
dū vtrūqꝫ ſcriptū eſt in ſpē. ſꝫ in p̄all. l. nā
natura. eq̄tas ē ſcripta in genere. ⁊ hic ri-
goꝛ in ſpē. ģ p̄fert̄ rigoꝛi. Etiā in vſucapi
one vel p̄ſcriptiōe verſat̄ quedam eq̄tas
naturalis q̄ ſuadet poſtq̄ q̄s iuſto titulo
bona fide. certo tp̄is ſpacio rem tenuerit
dn̄ium acq̄rere debʒ. ⁊ imputet̄ dn̄o q̄ ne
gligens eſt tanto tp̄e rem ſuā querere et
cuſtodire ⁊c̄. Et ſic nemo debet locuple-
tari ⁊c̄. niſi ſubſit cauſa. vt hic ꝓpter cōem
oīm vtilitatē. ⁊ vt aliqn̄ fit litiū finis. l. fi.
ff. ꝓ ſo. vbi dat̄ hec rō. ideo exceptio pre-
ſcriptiōis eſt exceptio litis finite. ⁊ oppo-
nit̄ ſicut alie litis finite exceptiōes.

Vſqꝫ ſtat qn̄qꝫ icluſiue vt. ff. ď ſena. l. fi. ⁊ c. j
de oꝛ. ab epi. q̄ re. qn̄qꝫ etiā excluſiue. vt. c
cuʒ dilectis. de fi. inſtru. vbi dꝛ. q̄ vſqꝫ ad
diffinitiue ſn̄ie calculū pōt vtraqꝫ ps ex-
hibere inſtrumēta. Eſt ģ dictio vſqꝫ ſigni
ficatiua vltimi termini ad queʒ. ſic dictio
a vel ab p̄mi termini a q̄. Itē ibi vēdo vl̄
dono hunc fundū q̄ eſt meus vſqꝫ ad ci-
miteriū vel vſqꝫ ad eccleſiā ſignificat ex-
cluſiue. Ratio. qꝛ materia ſubiecta nō pa
tit̄ ſenſum incluſionis. licet ħ etiā ageret̄

ꝓ diſponente. Sʒ ibi ab eccl̄ia vſqꝫ ad ci-
miteriū eſt locus diuini iuris vel relegio
ſus ſumit̄ incluſiue qꝛ materia ſubiecta
impoꝛtat ſenſum incluſiōis. Itē excluſi-
ue vt ambulatoꝛia eſt vltima volūtas vſ
qꝫ ad moꝛtē. vt. l. iij. ff. de adi. lega. ſed di-
cēdo vſqꝫ ad vite exitū verba ponunt̄ in
cluſiue. Itē incluſiue ibi. minoꝛi dat̄ tu-
toꝛ vſqꝫ ad pubertatē. Sed excluſiue ibi.
vendo tibi agrū vſqꝫ ad illū fundū qui ē
vicini. qꝛ nō diſponit q̄s de re aliena niſi
habeat in mādatis. Itē incluſiue ibi. do
tibi iter vſqꝫ ad kalendas martij. Sed ex
cluſiue ibi. ꝓmitto tibi dare. x. ꝓ quolibʒ
die vſqꝫ ad kalendas apꝛilis. Rō. qꝛ vo-
lūtas diſponētis cōiectarat̄ in p̄ma ex fa
uoꝛe dilatiōis ⁊ debitoꝛis. facit l. arrian⁹
ff. de acti. ⁊ obliga. Sʒ in ſcḋa cōiecturat̄
ex obligatiōe q̄ ſtricte capit̄. Itē incluſi-
ue ibi. do tibi in penitentiā dicere ſepteʒ
pſalmos ſingulis dieb⁹ vſqꝫ ad kalēdas
iulij. Sʒ excluſiue ibi. ſentētia lata a iudi
ce de ſoluēdo quolibet die vnū floꝛenum
vſqꝫ ad kalendas iulij.

Vſura ſicut cōiter dꝛ eſt quicq̄d p̄ter vſum
ſoꝛti accidit vl̄ accedit ſm Goff. xiiij. q. iij
pleriqꝫ. Et addit ipe intētiōe vel pacto p̄
cedēte. Sola em̄ ſpe vl̄ expectatiōe viciū
vſurariū ꝯtrahit̄. vt. c. j. ⁊ c. conſuluit. de
vſur. ⁊. xiiij. q. iij. ſi fenerari⁹. Et hoc cum
p̄ncipaliter habet̄ ſpes ⁊ expectatō lucri
al̄s ſi ob caritatē moueat̄ q̄s ad mutuā-
dum. ⁊ ſecūdario ſperet de aliqua retribu
tōne nō putat̄ vicioſum. ar. ad hoc. lxxxij
diſt. In ſingulis. ⁊. lxij. diſt. ſi officia. lxj.
diſt. q̄d pꝛoderit. ſm Goffre. Iteʒ vſura
eſt vbi plus recipit̄ q̄ datū eſt. Et diffini
tur ſm Azo. C. e. ti. ſic. Vſura ē qḋ ꝓpter
vſum rei cōceſſe dat̄. ꝯceſſe id ē date vel
mutuate. Vn̄ vſura dꝛ ab vſu ⁊ es eris
quaſi vſu era. id eſt vſu eris data. ſcʒ pecu
nie. cū nomine pecunie quicq̄d hoīes ha
bent cōtineatur. j. q. iij. totum. Et nota.
q̄ omnis vſura pꝛeſtatur ſuper facta di-
latione ad annum. Unde quedam vſura
vocatur cēteſima illa que ſcilicʒ infra an-
nuʒ equipat̄ ſoꝛti. quedā vocat̄ ſextupla

a lex qđ est totũ ⁊ plica id est pars vł me-
dictas q̃ etiaʒ alio noĩe đr eulion. ab enu
qđ est mediũ. ⁊ olon qđ est totum. ⁊ est il
la vsura que totũ cõtinet ⁊ medietatẽ to-
tius. q̃dam vero est triẽnis. scʒ q̃ prestatur
vsqꝫ ad terciã partẽ centesime vł sortis. q̃
dam seminis q̃ p̃statur ad medictatẽ sor
tis. q̃daʒ res q̃ prestatur ad duas partes
sortis. Item q̃dam vsura est fenus sortis
⁊ q̃dam fenus feneris. Nam vsura đr qđ
vltra sortẽ recipit̃ vt. c. fi. xiiij. q. iij. ß fen⁹
dicit̃ lucrũ de vsura sumptũ. vł vsura vbi
ad mutuũ restituendũ nõ fuit certũ tem
pus determinatũ. Et fen⁹ vbi determina
tũ. Est tñ distinguendũ inter vsurã ⁊ reʒ
illã q̃ vsura cõmittit̃. nã q̃ ab vsurario ex
igit̃ ꝓprie est lucrũ qđ vltra sortem exigit̃
scʒ lucrũ restituendũ. Sʒ res in qua vsu-
ra cõmittit̃ est mutuũ. de q̊ lucrũ p̃dictuʒ
gignit̃. Sʒ vtrũ de vsura cognoscat iudex
secularis vel eccłiasticus. no. plene p̱ doc.
in. c. cũ sit. de fo. cõpe. ⁊. xj. q. j. in sum. c.
ex lr̃is. đ iureiur. ⁊ est glo. no. q̃ incipit cũ
repetunt̃. in cle. dispendiosam. de iudi. et
xiiij. q. iiij. q̃d dicam. Sʒ breuiter si q̃stio
vsurarij est questio facti. iudex secularis
cognoscet si q̃stio iuris solus iudex eccle-
siasticus cognoscet. Et infra quantũ tem
pus exceptio vsurarũ debeat ꝓbari. Ho-
stien. ⁊ Jo. an. singuliter in nouella dicũt
ꝙ infra octo dies a die ꝓposite exceptõis
ar. c. pia. de excep. li. vj. Et ꝓ certo est ex-
tranea inductõ vt dicit Lodo. de Ro. naʒ
ille tex. reuera loquit̃ in exceptiõe excõi-
cationis. Hoc etiã confirmat Lapus ab
bas in allegatiõibus suis. alleg. lv. ad fi.
Et subdit Lodo. de Ro. ego Rome deci-
di ꝯtrariũ vide pulchrã rationẽ ꝙ immo
infra. xv. dies ꝓbari debeat. nã q̃ vsuraʒ
exigit raptor est. latro ⁊ spoliator. vt. c. si
quis vsurã. xiiij. q. iiij. Sed exceptio spo-
liationis probatur infra. xv. dies. vt. c. fre
quens. de resti. spolia. li. vj. igit̃ ⁊c̃. qđ est
menti tenendum.

Usurarius manifest⁹ q̊s dicat̃. viđ. c. j. ⁊. ij.
de vsur. li. vj. Et vltra h̃ dicit Mattheus
ꝙ sit ille q̃ vsurari⁹ ex libris suis ꝯuincit̃
alle. cle. j. de vsu. ⁊. c. si sincera. xlv. di. c. sa-
ne. xxiiij. q. ij. ⁊. l. j. §. editiões. ff. de edẽdo
Secũdo ille q̃ cõfitet̃ coram sacerdote se
esse vsurariũ. qꝛ vsurarij iudex ẽ sacerdos
⁊ sic cõfessus corã suo iudice erit manife
stus. vt in. c. quẽ penitet. ⁊ de pe. disti. vj.
Jo. an. dicit hoc verũ si assint testes. vt. c.
queq̃. de vsur. li. vj. Itẽ sequit̃ Jo. de li-
gna. qꝛ iudiciũ fori penitẽtionalis nõ in-
ducit illos effect⁹ q̊s iudiciũ fori cõtẽtio-
si. qđ ideo sit manifestus. qꝛ cõfitet̃ coraʒ
iudice aĩe nisi assint testes. Tercio dicit̃
ille vsurari⁹ manifestus q̃ habʒ altare pa
ratũ. Sũt ergo vsurarij triplices. Primi
notorij. q̃ habẽt altare cõtinue paratum.
semp̱ mutuãtes. Secundi nõ notorij sed
manifesti. q̃ nõ habẽt altare ꝯtinue para
tum. sed interdũ mutuãtes. Tercij p̱ fa-
mã tm̃ manifesti sunt.

Usurpare est aliquẽ ꝯtra rõnem ius vsum
vel cõsuetudinẽ capere. inuadere vel pre
sumere. Uide Alb e. de rosa. in dicti. suo.
quasi vsurpatio. vbi plene.

Usurpatio est interruptio vsucapionis. vt
l. ij. ⁊ in Rubri. ff. de vsucap. ⁊ vsur. Et di
cit ibi tex. ꝙ oratores vsurpationẽ freq̃n
tem vsum vocant.

De Vt

Uti ⁊ frui differũt sic. qꝛ vti đr ille q̃ ita vtit̃
re ꝙ fructus nõ p̱cipit. sicut possuʒ vti ad
vsum quotidianũ ⁊ ministeriũ equa tua
ita ꝙ fructũ nõ p̱cipiã. scʒ ꝙ part⁹ nõ sit
meus. sed is q̃ alicui⁹ fundi vsum habet
pomis ⁊ olerib⁹ vti põt ad vsum quoti-
dianũ. nõ tñ donare vel vẽdere põt. Frui
vero dicit̃ ille q̃ fruct⁹ p̱cipit ⁊ sic vsurari⁹
habet vsum rei. vt cui dñs nemoris ꝯsti-
tuit vsum nemoris ad necessitatẽ suaʒ et
familie sue vt accipiat ligna. olera. poma
flores ⁊c̃. que nascũt̃ in nemore pro se ⁊
suis cõuiuis. nõ tamen vendere p̱mittit
ip̃m al's frueret̃. quare clerici dici possũt
vsuarij. vt supra dictũ est.

Uti possidetis est quoddã interdictuʒ cum
possessor inquietat̃ a nõ possidente vt iu
dex pro ipso dat sñiam. Si vn⁹ fuerit tũc

ꝓnūciare habet in singulari nūero. vt ita
possideas vt possides. Si aūt plures tūc
debet ꝓnunciare in plurali nūero. vt vti
possidetis ita possideatis. Hodie tn̄ hono
ris cā cū homīes vni tm̄ loquunt plurali
sermone vtūt dicētes. beneueneritis. trā
site hn̄. Et ceperūt isti honorabiles voces
a Julio cesare. vnde ꝛ illud dr̄. Nos duo
turba sumus. hec Azo. in sum. C. eo. ti. ꝛ
vide glo. antepe. in. c. licet. de ꝓba.

De Vu

Vulua ꝫm Archi. xxiij. q. iij. plerisqꝫ. qn̄qꝫ il
lud est qđ ex vulua nascit. vel ē vēter por
ci vel vber vaccinū. vel ylia scꝫ salsitia.

Vulgaris substitutio dr̄ cū ꝗs loco institu/
ti. vel eius cui als̄ puta ab intestato ē ius
adeundi in casu hereditatis nō adite ap/
ponit seu subrogat. vnde cōditio ē semꝑ
si hereditas nō adeat. Et dicit vulgaris
qr in hūc casum seu euentuꝫ fieri potest a
quolibet qui testari pōt. et cuilibet ꝗ ius
adeundi habet ex testamēto. vel ab inte/
stato. qr volūtas talis disponētis simplr̄
admittit iure ciuili secus in pupillari et
alijs substitutiōibus. vbi nō simplicit ad
mittit imo restringit ꝛ limitat. Et qn̄qꝫ
penitꝰ nō admittit iure ciuili scripto. Et
no. ꝙ ꝯditio ibi apposita si hereditas nō
adeat pōt dupliciter intelligi ꝫm ꝙ non
adire duplr̄ cōtingit scꝫ vel ꝓpt nolle adi
re. vel ꝓpter nō posse. Et istud non posse
multis modis pōt cōtingere. vl̄ qr euenit
furor vel deportatio. vel qr bonoꝝ acꝗsi/
tio interdicit. Vulgaris em̄ substitio sem
per cōtinet cōditionē de euentu nō adire
hereditatē. licet iam in vnū casum vl̄ plu
res vel omēs cōtinere possit. Cetera vide
supra de substitutionibus.

De Vx

Vxor sortit forū mariti ꝛ participat priuile
giū ipsius. vt in. l. femie. ff. de sena. Sꝫ nō
ideo cōcubina sequit forū sui cōcubina/
rij. vt. l. ne iure. in fi. ff. ad municip. ꝛ ē rō
qr castitas mrīmonialis aliꝗd mereri dꝫ
vltra ꝙ fornicatio. sed. d. lex de iure. nō hꝫ
locū in cōcubina clerici. qr talis sequit fo
rū clerici. De h̄ sunt due no. glo. vna. xxx
ij. di. c. eos. Alia. xj. q. j. clericū. Rō. qr nō
pōt negari qn̄ ꝯcubina clerici sit de fami/
lia eiꝰ sed familia clerici sequit ipsius fo
rum. vt. c. iudicatū. lxxxix. dist. ꝛ in. l. ij. C.
de epi. ꝛ cle. ꝛ in ꝓhemio. ff. forū. Hec Lo.
de Roma in singularibꝰ suis. Item vxor
fugitiua reuersa in breui nō diuertisse vi/
detur. vt. ff. de reg. iuris. l. qđ quicꝗd. ꝗa
calore iracūdie potius factū videtur ꝫm
Accur. ibidē. Et talem vxorē fugitiuaꝫ ꝛ
ꝑ ꝯseques furtiuā licitū est inꝗrere in do
mo scolaris suspecti auctoritate iudicis.
vt glo. in. l. iij. C. de epi. audi. Et. l. si ꝗs in
hoc genus. C de episcopis ꝛ cleri. ꝛ no. in
l. ij. C. de ser. fugi. vbi pleniꝰ ꝑ hoc. de in/
ꝗsitione cuiuslibet rei furtiue.

De X

Xenia dicūtur mu
nuscula ꝗdā que dant esculēti ꝛ
poculēti ꝗ vulgo dicunt appēsa
tiōes. ceterarū vo rerū ꝗ vsum ediliū exce
dūt magis ꝓprie dicunt munera. Dicitur
em̄ fieri xeniū de pomis cū ꝗs habet ho/
spites ꝫm arhi. xxiij. q. iij. plerisqꝫ in fi.

Xenodochus est qui xenonē alicuius ciui/
tatis procurat.

Xenon est domus in qua egrotātes recipi
untur. curant. ꝛ alimētis sustētant. vt. C
de episco. ꝛ cle. ꝑ totum.

Xenodochiū est domus ad hospitiū ꝑegri/
nantiū deputata. vt quidā dicunt. Sꝫ tn̄
xenon ꝛ xenodochiū eadē domus dici ꝑo
test. scꝫ in qua valitudinarij ꝛ senes id est
infirmi recipiūt ꝛ alunt. Predictā auteꝫ
differentiā facientes zenon ꝑ litteram z.
ꝛ senodochiū dicunt esse scribenduꝫ ꝑ s.
vide. c. iij. de reli. do. Et varia noīa taliuꝫ
locorū habes. xxiij. q. vlti. sancimꝰ. vbi de
hoc. ꝛ. j. q. ij. si ꝗs hominez. ad fi. in auct.
de aliena. emphi. §. quādo. in pn. coll. ix.
et de ec. titu. §. fi. ꝛ est glo. in cle. per litte/
ras. de preben.

Xp̄s est rex regū. dn̄s dn̄antiū. vt in cle. pa/

...orali.s.de re iudi.c.cōtra morē.in fi.c.vi.
..c.tua.ij.de deci.⁊ apoca.xix.c. vltra me
...lium.j.ad Thimo.vj.
...i actio nostra instructio demōstratur.de
elec.c.significasti.de sepul.c.j.xij.q.j.exē-
plum dñi accipite.facit.ij.q.j.deus omni
...otēs.⁊ de pēe.dist.j.solennitates.ij.Itē
xpi ad belial.Nulla cōuentio lucis ad te
nebras nulla pticipatio iusticie ⁊ iniqta-
tis nulla cōmunicatio.nullus ɔsensus tē
plo dei cum idolis.de pe.dist.j.c.si ancꝫ.
in fi.⁊ dist.ij.c.si cum inquit.a pn. post me
diam columnā.Itē xps venerat in virgi
nem.post digestū in for.glo.est in.l.titia.
§.seia.ff.de au.⁊ ar.leg.vbi dicit.Ab he-
redib⁹meis volo iubeoqꝫ signū dei. glos.
dicit vt crucē ꝭm hug.Itē xps mortez ele
git in cruce ꝓpter quatuor. Primo vt in
illa pendens in aere se inter deū ⁊ hoiem
mediatorē ostenderet.di.x.c.quoniā.⁊.j
Thimo.ij.Secūdo vt damna obuenien
tia primis parentib⁹ p lignū vetitum re-
stauraret p lignum crucis.Tercio vt dia
abolum q̄ vicit per lignū superaret p lignū
Quarto vt euidēter ostenderet pro qui-
bus restaurādis patiebat.s. pro superis
angelorū ruinis repandis pro iustis de
limbo educēdis. ꝓ amicis colligendis et
amādis.ꝓ inimicis recōciliandis.glo.est
sup verbo crucis.in cle.j.de sum.tri.⁊.fi.
ca.Itez xps tres mortuos suscitauit.scꝫ.
puellā in domo.p quā cogitatio intelligi
gitur.Puerū in porta ciuitatis. p quē ac
tus intelligit. Et Lazarū in sepulchro.p
quē cōsuetudo mala notat.vnde Mens
mala.mors intus.malus act⁹mors foris
visus.Tumba.pucila.puer.lazar⁹ista no
tāt.Hāc verbo.hūc motu.lacrimādo su
scitat illum.Xps in medio nascit eger ho
mo.de peni.dist.ij.si sermo.⁊.§. tancꝫ.et
c.sicut tribus.

Xpianorū nomē primo ortū est ante anthi
ochiā.vbi ignacius fuit epꝯ.viij.q.j.mu-
tatiōes.Nā ꝑus oēs fideles dicti fuerūt
discipuli vel frēs. Sꝫ postꝫ apli fecerūt
cōciliū anthiocenū.tūc dicti sunt xpiani.
vt est glo.xxij.dist.sacrosancta.et ibi text.
Et xpianus. factus ex necessitate egritu-
dinis nō potest esse clericus nisi i duobus
casibus. Prim⁹ ē si deficiāt clerici in ciui
tate.Secūdus est si sanctitas suadeat cō
trariū.puta p lapsum bienniј.vt.lv.dist.
si qs in egritudine.Itē xpiani faciētes se
iudeos qua pena puniant habes in.l. in
dei.C.de iude.⁊ in ti.de aposta.⁊ in ti.ne
sanc.bap.rei.ꝭm Lodo.de Ro.

De Y

Conom⁹ dicitur
ille cui res ecclie gubernāda dat
scꝫ epalis.⁊ ꝓprie res canonico-
rum.Etiā qncꝫ est vicedñs vel ꝑpositus
j.q.iij.saluator.vide glo.in.c. impatorū.
de iura.calū.vbi cōcor. Unde ꝭm Goffr.
differūt yconomus ⁊ sindicus.ꝓcurator
⁊ actor. Nam yconom⁹ administrat res
eccie.⁊ aliqñ defendit in causa Et qncꝫ in
ecclia vacāte a pcipiēdos ꝓuent⁹ ⁊ seruā
dos ad opus futurū ꝑlati. Sindic⁹ autē
in rebus ⁊ negocijs cuiuslibet corpis vel
collegij.Et ꝭm leges nō differūt a defen-
sore.⁊ ē vniuersitatis. Sꝫ ꝓcurator est ꝑ
uate psone ad vnū negociū vel plura.Ac
tor aūt ꝓ vno vel ꝓ vniuersitate ad vnā
causam ⁊ ꝑsentem ⁊ cū de certo cōstituit
alia vide supra de yconomus.

Ydrophilegij dicunt ab ydria qd est vas q̄
aqua defert.vel ab ydros.i.aq̄ ⁊ philaxe
custodire.q̄si custodes aquaꝝ ꝭm Jo.an.
in.c.si iudex laicus.de sen.excō.li.vj.

Ymmo hec dictio significat qncꝫ correctiue
vt testator dicit. Titi⁹ ymmo sey⁹ heres
esto.vt.l.si ita scptū.ff.de here.isti.ibi tex.
dicit.Adijciētes ⁊ detrahētes ymo ⁊ mu
tuātes. Ponit etiaꝫ copulatiue.vt.C.de
no.co.cō.l.j.§.qbus.Et sumit significa-
tum ex copula adiūcta.⁊ esset idez dicere
etiā.Sed ibi yconom⁹ q̄ hoc fecerit ym-
mo fieri passus fuerit priuetur ponit al-
ternatiue.vt.l.iubemus.§. yconom⁹.C.
de sacrosanct.ecclesi. quia habet locum
pena.vel ipso alienante. vel alienari pa-
tiente. Potest etiam ibi accipi correctiue

quia eadez vel maior est ratio in alienāte q̄ in patiēte alienari q̄ puniat̄. Itē quo ad decisionez legis punit̄ ibi copulatiue. quia pena habet locū ⁊ in alienāte ⁊ i patiente alienari.

Ypocrisari⁹ q̄nq̄ ponit̄ ꝑ sindico. q̄nq̄ ꝑ yconomo. vt no. Spe. in ti. de his q̄ alie. nō pos. vel nō licet.

Ypocomus dr ab ypos qđ est sub ⁊ comos villa. Inde ypocomi. q̄ sunt sub villanis ƀm Placen. ⁊ Accur.

Ypostasis dr ab ypos qđ est sub ⁊ tasis status vel stans quasi substās. ⁊ vtunt̄ greci sicut nos pro ꝑsona q̄ habet substare oībus accidētibus. ⁊ oīa accidētia ad se recipit. ⁊ a nullo tamē iformat̄. ƀm Hugo. glo. est in cle. j. de sum. tri.

Ypotheca est res imobilis pignori obligata vt dom⁹. ager. fund⁹. Pignus aūt est res mobilis ꝓprie a pugno dictū. q̄ a pugno tradi pōt. Et sic ypotheca nō est aliud q̄z obligatio vł pignoratio. Ius aūt ypothecarū est illud qđ cōpetit creditori i bonis debitoris sui sibi obligatis ꝑ debito tacite vel expresse. ⁊ dr ab ypos id est. ⁊ theca positio quasi suppositio Nā debitor rem pignoratā creditori supponit. ⁊ in ipsa sibi ius cōstituit. Q̄nq̄ ergo rei pignorate vel obligate nō trāsit possessio in creditorem. Et dicit̄ ypotheca sicut pign⁹ est mobilis que creditori datur.

Ypothecare est obligare. pignorare vel supponere. vt patz ꝑ Rubri. ff. d re. co. q̄ sub tu. ⁊ cu. dū subdit̄. Sine decretis non pignori supponēdis. Et legato facto super rebus ypothecatis. sed oīa bona testatoris. vt. l. j. C. cōmu. de le. vide supra de dictione Super.

De ze

Zelotipia est suspitio vel furor. ij. v. §. hoc autē. sub. c. cōsuluisti.

Zelotes. qđ est zelans ⁊ vlciscēs. vt in. c. nisi cū pridē. de renun. §. ꝑsone do. ibi dicit̄ Ego sum inquit de⁹ zelotes. i. requisitor ⁊ exactor castitatis. j. q. iij. §. hec vltra. xxiij. q. j. §. visitās peccata patrum in filios vsq̄ in terciā ⁊ quartā generationez i his qui oderant me. id est cōtra me paternuz odiuz imitant̄. Et sunt verba domini ad moysen. Exodi. xx. c.

Zizania est seges vel herba ꝑuersa. scilicet lolium. lvj. dist. c. nasci. xxiiij. q. j. c. quam. Et quādoq̄ ponit̄ pro sorde oīm segetū. glo. bona in cle. dudū. de sepul. ⁊. c. licet d elec. Et ita saluator dicit ad volentes eradicare zizaniā. xj. q. iij. c. nolite. j. post ꝑn. ⁊. xxiij. q. j. §. j. ⁊ mat. xiij. Sinite vtraq̄ crescere vsq̄ ad messem. id est ad diem iudicij. vbi mali eradicabunt̄ ⁊ in ignē proijcient̄. A qua eradicatiōe nos custodiat qui sine fine viuit ⁊ regnat Amen.

Explicit vocabulari⁹ iuris Impressus Nurenberge per Anthoniū koberger ꝑ cōmuni omniū vtilitate ⁊ faciliori aditu ad vtriusq̄ iuris noticiaz. Anno domini M. cccc. xcvj. Finitus in vigilia visitationis Marie.

